3 1761 05508324 0

908/8 DEK

2325/9165.

MÁTYÁS KIRÁLY LEVELEI.

*

KÜLÜGYI OSZTÁLY.

ELSŐ KÖTET.

1458—1479.

A M. T. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK MEGBIZÁSÁBÓL

C
H 613/1

KÖZZÉTESZI

FRAKNÓI VILMOS
R. TAG.

BUDAPEST.
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.
1893.

LIBRARY
DEC 4 1970
UNIVERSITY OF TORONTO

DB
931
A4
1893
köt. 1

Rev. 1980 IV.

Budapest, 1893. Az Athenaeum r. társulat könyvnyomdája.

ELŐSZÓ.

Mátyás király hatalmas egyéniségét és csodálatot keltő tevékenységét leghívebben az ő levelei tükrözik vissza.

Önálló szelleme arra készteté, és kimeríthetetlen tettereje arra képesíté, hogy — miként az udvaránál időző Galeotti feljegyzi — »minden levelet, a mit szétküldött, vagy maga mondott toll alá, vagy ha mások írták, elolvasta.« [1])

Levelei nagy részben félreismerhetetlenül magukon viselik egyéni jellemének bélyegét. Főleg uralkodásának második feléből maradtak ránk tetemes számban tőle fogalmazott iratok. Úgy látszik, hogy a mint hatalma emelkedett, a mint erejének, felsőbbségének tudata mindinkább áthatotta őt, ezzel az a meggyőződés is gyökeret vert benne, hogy gondolatainak és akaratának méltó kifejezést csak ő maga képes adni, és a szó, mely ajkairól hangzik el még papirra vetve sem veszti el varázserejét.[2])

[1]) Commentarius elegans de Mathiae Corvini Hungariae regis egregie, sapienter, jocose dictis et factis. Cap. XXXVIII.

[2]) Mátyás király leveleinek beható jellemzését a jelen gyűjtemény utolsó kötetében adjuk.

Azonban még azon levelek is, melyeket nem maga fogalmazhatott, nemcsak tartalmuk lényegében, hanem részleteikben is az ő szándékai és utasításai nyomán készültek. Ez utóbbiak azonfelül rendszerint az irodalmi, mondhatnók művészeti forma előnyeit is tüntetik föl.

Mátyás maga, bár a humanista műveltség szellemében neveltetett, soha sem is szűnt meg Róma classicus iróinak olvasásában üdülést és tanúlságot keresni: arra nem találhatott időt, hogy a tőle dictált levelek irályára kellő gondot fordítson. Jellemző vonásaik: a túlterjengő bőbeszédűség, a pongyolasággal határos keresetlenség és a magyarúl megalkotott gondolatmenetnek úgyszólván szolgai reproductiója.

Azonban igényei, a miket cancellariájával szemben emelt, nagyobbak voltak. Élére és fogalmazó személyzetének körébe kiváló humanistákat helyezett. És a környezetében tartózkodó nagynevű főpapok: zrednai Vitéz János és Janus Pannonius, bizonyára az ő óhajtására vették gyakran kezökbe a tollat, hogy a királyi irátoknak formai tekintetben is el nem évülő értéket biztosítsanak.

Ezek után nem lehet meglepő, hogy minden időben kivételes érdeklődés tárgyát képezték Mátyás levelei.

Már az ő életében kezdettek a királyi cancellária tisztviselői a fogalmazatok lemásolásával gyűjteményeket állítani össze. Példájokat követték utódaik a következő királyok udvaránál.

Ezen gyűjtemények sorozatában:

I. A legrégibb, mely ránk maradt, gróf Khuen-Héderváry Károly horvátországi bán hédervári könyvtárában őriztetik. A XV. századbeli papir-kézirat táblájan az 1470—1473. évekből származó feljegyzések találtatnak, melyek kétségtelenné teszik, hogy Mátyás uralkodásának első felében, sőt valószínűvé, hogy Janus Pannonius pécsi püspök rendeletére állíttatott össze. Az 1462—1466. évekből 103 levelet tartalmaz,[1]) melyek közül 68 Mátyás király, 5 az ország főrendei, 30 zrednai Vitéz János és Janus Pannonius nevében iratott; mindannyi ezeknek tollából folyt.

II. Ehhez kor tekintetében legközelebb áll a Magyar Nemzeti Múzeum 1656. folio latin jelezetű XVI. századbeli papir-kézirata. Ez nem egyedül Mátyás király, hanem egyúttal három utódja levelezéseit tartalmazza, melyeket különböző időben, több kéz írt össze. Mátyás levelei gyűjteményének írása a XVI. század legelejére utal. Tőle származó 160 és hozzá írt 24 levelet foglal magában, az 1476—1484. évekből; így tehát egészen más levélcsoportot, mint a melyet a hédervári codex tartott fönn.

III. Szintén a XVI. század első évtizedeiből származik a kassai premontrei rendház egyik tagjának birtokában levő kézirat, melybe a XV. század közepétől 1534-ig érő levelezések és okiratok másolatait több kéz, rend és terv nélkül, iktatta. Mátyás levelezéséből csak 46 darabot (1480—1484.) tartott fönn.

[1]) Egy későbbi kéz az üresen hagyott lapokra még két levelet írt az 1470—1483. évekből.

IV. A múlt század elején, Haager Ferencz pozsonyi kamarai titkár birtokában volt egy XVI. századbeli kézirat, mely Mátyás király, II. Ulászló és Váradi Péter kalocsai érsek levelezéseit tartalmazta; névszerint Mátyás és tanácsosainak levelezéséből 197 darabot (1462—1468.), melyeknek egy része a hédervári codexben is megvan. Ezen kézirat nyomtalanúl eltűnt. De fenmaradtak 1735-ben készült másolatai: a Magyar Nemzeti Múzeumban, (1668. folio latin jelzettel) — a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában, — és a bécsi cs. és kir. állami levéltár kézirattárában.

V. Még gazdagabb tartalmú volt azon régi kézirat, mely a múlt század elején Schwandtner György bécsi történetbúvár kezei között volt, és a század utolsó évtizedében Sándor-Lipót főherczeg-nádor birtokába került; de szintén eltűnt. Csak másolatát birjuk, melyet gróf Széchenyi Ferencz készittetett, és hírneves titkára: Hajnóczy József által az eredetivel comportáltatott. Ez a Magyar Nemzeti Múzeumba került, hol két kötete az 1669. és 1670. folio latin jelzetet viseli. Mátyás király és tanácsosainak levelezéséből 296 darabot tartalmaz (1462—1481.), melyek kevés kivétellel az előbb ismertetett gyűjteményekben is feltalálhatók.

VI. A pozsonyi trinitárius kolostor eltörlése után az egyetem könyvtárába jutott egy, a XVII. század végén másolt gyűjtemény, mely az 1478—1481. évekből Mátyás király levelezése 96 darabját foglalja magában. Ezek, háromnak kivételével, a fentebb ismertetett gyűjteményekben is feltalálhatók. Teljesen azonos tartalmú és egykorú kéziratot bír

Ausztriában a szent-Benedek-rend göttweihi kolostora.[1])

VII. A Magyar Nemzeti Múzeumnak 2317. folio latin jelzetű XVII. századbeli kézirata Mátyás levelezésének csak 34 darabját tartalmazza; de ezek az ismertetett gyűjtemények mindegyikében hiányoznak.[2])

*

Ezen gyűjteményeknek köszönhetjük az azokban foglalt levelek fönmaradását; mivel fogalmazataik[3]) egytől-egyig, eredeti példányaik is kevésnek kivételével, elpusztúltak.

Azonban ezen gyűjtemények, eltekintve attól, hogy Mátyás leveleinek aránylag kis részét (mintegy ötszázat) mentették meg, több fogyatkozást tűntetnek föl. Azok, a kik összeállították, sem arra nem gondoltak, hogy hivatalos regesta-könyveket alkossanak, sem arra, hogy a jövendő számára történeti forrásokat nyissanak meg. Csak az lebegett szemök előtt, hogy az irodáknak mintákat, a közönségnek olvasmányt nyújtsanak. Épen ezért a felvett levelek megválogatása, csoportosítása és elhelyezése a vé-

---

[1]) Ezen gyűjteménynek egy része (74 darab) megvan a Magyar Nemzeti Múzeum 755. quart latin jelzetű XVII. századbeli kéziratában, és XVIII. században készült teljes másolata a Magyar Nemzeti Múzeum 1669. folio latin jelzetű kéziratában.

[2]) Ezen gyűjteményből 20 darabot foglal magában a Magyar Nemzeti Múzeum egy másik, szintén XVII. századbeli (759. quart latin) jelzetű kézirata.

[3]) Hogy a levelek fogalmazatokból másoltattak, nem pedig regesta-könyvekből, arra utal az a körülmény, hogy a gyűjteményekben a levelek nem chronologiai sorrendben következnek egymásra. Úgy látszik tehát, hogy a királyi könyvekbe csak okíratok vezettettek be.

letlen műve volt. És a levelek dátuma rendszerint, a szövegben előfordúló tulajdonnevek gyakran — a szerkesztők szemében jelentéktelen részletek — elhagyattak.

*

Ezen gyűjtemények létesitésével úgyszólván egykorú a Mátyás király levelezései közzétételének terve, melylyel a tudós Brenner Márton, Bonfin első kiadója (1543.) foglalkozott.[1])

Azonban csak két századdal utóbb valósúlt meg ez a terv.

Kelcz Imre, a Jézus-társaság papja, az 1743. és 1744. években, négy kis kötetben névtelenül bocsátotta közre Kassán Mátyás levelezésének gyűjteményét ezen czím alatt: »Epistolae Mathiae Corvini Regis Hungariae ad Pontifices, Imperatores, Reges, Principes aliosque viros illustres datae, nunc primum excusae et notis etiam quibusdam illustratae.«[2])

A kiadó felhasználta a hédervári codexet, mely abban az időben a Jézus-társaság pozsonyi könyvtárában volt, valamint a Haager és a pozsonyi trinitariusok kéziratait.[3])

---

[1]) Nádasdy Tamáshoz írt levelében említi, hogy Bonfin kinyomatása után — úgymond — »epistolas regis Mathiae et aliorum eo tempore in republica principum virorum, que luce digna vise fuerint, edere cogito, quas magna ex parte sum consecutus.« (Országos levéltár.)

[2]) A kis nyolczadrétű kötetekből az I. 209 lapon 95 darabot, a II. 147 lapon 51 darabot, a III. 113 lapon 54 darabot, a IV. 284 lapon 97 darabot tartalmaz. — Az utolsó kötet előbb jelent meg (1743.) mint az első három. (1744.) Ugyanezen kiadás példányai, új czímlapokkal és akadémiai thesisekkel ellátva, 1745. és 1746. Nagy-Szombatban és Kolozsvártt forgalomba hozattak. Ellenben új kiadás negyedrétben indúlt meg 1764. Kassán; de az első kötettel megakadt.

[3]) A Hédervári kéziratot ismerteti, a Haager-félére utal az előszókban.

Néhány évtizeddel utóbb, a Jézus-társaság egy másik tudós tagja: Kaprinai István, nagyra tervezett munkában: »Hungaria diplomatica temporibus Mathiae de Hunyad Regis Hungariae« szándékozott a Mátyás uralkodására vonatkozó összes történeti emlékeket közzétenni, és magyarázó szöveggel kisérni. De csak két kötet jelenhetett meg,[1]) melyekben az 1461-ik évig jutott.

Az ő tervét vitte keresztül, más formában, gróf Teleki József, ki a »Hunyadiak kora Magyarországon« című nagy munkájához három kötet oklevéltárt csatolt.[2]) De ebbe csak az általa felkutatott kiadatlan leveleket és okiratokat vette föl. Kiemeljük, hogy külföldi könyv- és levéltárak kincstáraiból is merített; névszerint a párisi nemzeti könyvtárból, a müncheni állami levéltárból, a Staremberg grófok rideggi levéltárából és a Lobkovitz herczegek prágai könyvtárából. Összesen 808 darabot közöl, melynek azonban túlnyomó része okiratokból áll. A levelek és rendeletek száma 342-re megy.

A Magyar Tudományos Akadémia által közrebocsátott »Diplomacziai Emlékek Mátyás király korából« négy kötetben[3]) az olasz levéltáraknak felkutatott anyagkészletét tartalmazza. Azonban a diplomatiai iratok nagy tömegében (1089 darab) Mátyástól csak 71 levél találtatik.

A »Magyarországi Vatikáni Okirattár« I. sorozatának VI. kötete gyanánt (1890.) jelent meg

[1]) Bécsben, 1767. és 1771.
[2]) A X—XII. kötetek. Pest. 1853—1857.
[3]) Budapest 1875—1878.

meg »Mátyás király levelezése a pápákkal«, mely — a kiadottakat is reproducálva — Mátyástól 107, a pápáktól 101 levelet közöl.

A hazai és külföldi oklevéltár-kiadványok s egyéb történeti munkák, melyek Mátyás király uralkodásának korszakára kiterjeszkednek, szintén tetemes számú darabot tartalmaznak Mátyás király levelezéséből.[1])

Mindezt összevéve, Mátyás király nyomtatásban megjelent leveleinek száma 782-re, a hozzá írt és kiadott leveleké 170-re rúg.

Habár, figyelembe véve a pusztulást, mely hazánkban és részben külföldön is a levéltárakat érte, ezen számot jelentékenynek mondhatjuk; előre volt látható, hogy azt újabb könyv- és levéltári kutatások tetemesen gyarapíthatják.

*

És mikor erre e sorok irója (1889.) vállalkozott, várakozásában nem csalódott.

Már a Nemzeti Múzeum kéziratainak átvizsgálása azon meglepő eredményre vezetett, hogy a II. és VII. szám alatt ismertetett levélgyűjtemények

---

[1]) Ezek között legjelentékenyebbek a következők:

Segesser: Die Beziehungen der Schweizer zu Mathias Corvinus. Luzern. 1860.

Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen. (A bécsi Akadémia kiadása.) I., VII., LIV., LV., LXV. kötetek. Bécs. 1848—1886.

Chmel. Monumenta Habsburgiaca. I—III. Bécs. 1854—1858.

Palacky. Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens. (Bécsi Akadémia kiadása. Fontes. XX.) Bécs. 1860.

Scriptores rerum silesicarum. VII—IX. Boroszló. 1872—1876.

ekkorig a történetirók figyelmét kikerülték, s Mátyás levelezéséből 130 kiadatlan darabot tartalmaznak.

Levéltári kutatásaimban mindenekelőtt azon országokra irányoztam figyelmemet, melyeket Mátyás hódító fegyverével hatalma alá hajtott, és a melyekkel diplomatiai összeköttetésben állott.

Bécsben: a cs. és k. állami levéltár, a cs. és k. udvari könyvtár;

Prágában: a csehországi Nemzeti Múzeum kézirattára, a főkáptalan és a Lobkovitz herczegek könyvtára;

Boroszlóban: a városi levéltár és könyvtár;

Berlinben: a királyi házi levéltár;

Drezdában, *Münchenben*, *Bambergben* és *Weimárban:* az állami levéltárak;

Rómában: a vatikani könyv- és levéltár;

Flórenczben: az állami levéltár és nemzeti könyvtár;

Modenában és *Milánóban:* az állami levéltárak;

Mantuában: a Gonzaga-levéltár;

Velenczében: az állami levéltár és a szent-Márk-könyvtár, — jelentékeny anyagkészletet nyújtottak.

És mikor ezen munkálatok felől a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottságának 1890. november havi ülésében jelentést tettem, már is kimutathatám, hogy Mátyás királynak négyszáznál több kiadatlan levele áll rendelkezésemre.[1])

Ezen alkalommal indítványt tettem Mátyás király levelei teljes gyűjteményének kiadása érdekében.

---

[1]) A jelentés megjelent a Magyar Könyvszemle 1890. évfolyam 1—10. l.

A Történelmi Bizottság egyaránt indíttatva hazai történetünk egyik legnagyobb alakja iránti kegyeletétől és levelei történet-kútfői fontosságának méltatásától, — készséggel fogadta el az indítványt, és engem bízott meg a gyűjtemény kiadásával.

Abban állapodott meg, hogy a gyűjteménybe felveendők Mátyás királynak már nyomtatásban megjelent levelei is, lehetőleg az eredeti vagy legrégibb példányok után készült új másolatok után; ellenben a Mátyás királyhoz intézett levelek, még ha kiadatlanok is, csak annyiban foglaljanak helyet a gyűjteményben, a mennyiben Mátyás király leveleinek megértése és felvilágosítása érdekében közzétételök kívánatos.

A levélgyűjteménynek három osztályba csoportosítása határoztatott el.

Az első a külügyi levelezést, a második a Magyarország belső kormányzására vonatkozó leveleket, a harmadik a Mátyás által meghóditott osztrák és cseh tartományok belső kormányzását illető leveleket foglalná magában; minthogy a levelek ezen három csoportja Mátyás király tevékenységének három külön irányát világítja meg.

*

A külügyi osztály első kötetét bocsátjuk íme közzé. Ez Mátyás trónraléptétől bezárólag 1479-ig terjed.

Az idegen fejedelmekhez és köztársaságokhoz, ezeknek kormányférfiaihoz és tanácsosaihoz intézett összes levelek mellett, azon levelek is helyet találtak,

melyeket külföldre bocsátott követeihez és külügyek tárgyában magyar tanácsosaihoz intézett.

A leveleket egész terjedelmökben közöljük. A helyesírás tekintetében a Történelmi Bizottság egyéb oklevéltáraiban követett gyakorlathoz alkalmazkodunk. A hol szükségesnek mutatkozott, jegyzetekkel és utalásokkal igyekeztünk a szöveget felvilágosítani.

Fraknói Vilmos.

MÁTYÁS KIRÁLY

KÜLÜGYI LEVELEI.

1458—1479.

1.

1458. március 15. Podjebrád György cseh királynak. Szerencsekívánatait fejezi ki cseh királylyá megválasztatása alkalmából.

Mathias Dei gratia etc. Serenissimo principi domino Georgio incliti regni Bohemie regi, fratri, immo tamquam patri nobis carissimo. Salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime princeps. Postquam rerum successus secundarum vestre fraternitati advenisse, ipsamque vestram fraternitatem in regem Bohemie electam intelleximus, ea plane expleti fuimus letitia, ut illum Romane felicitatis diem, quo primum Marcelli prelio Nolana apud menia Hanibalis agmina conciderunt, gaudii svavitate superasse contenderemus. Id vestre fraternitati ut felix, ut faustum et ut saluti sempiterneque laudi sit, maximopere exoptamus. Cernimus profecto in vestre fraternitatis electione quod virtutem ipsam (ut sepe alias) fortuna quoque comitata est. Jamque Deo propitio,[1]) virtuteque comite, mutuis invicem, prouti ex coniuncto vinculo tenemur, collatis auxiliis, amborum nostrorum regna, incrementa susceptura sunt quam auctissima, christianoque orbi exinde speramus comoda accrescere quam cumulatissima.[2]) Ceterum quid de Nicolao de Wylak waywoda Transsilvano vestra fraternitas nobis alias significarat, ut idem ex vestre fraternitatis monitionibus edoctus omnia illa facturus foret, que nobis idem grata cognovisset; nos ita svasionibus et documentis vestre fraternitatis edocti, indubitatam fidem de eodem Nicolao waywoda sperantes expectabamus; sed aliter evenit quam rati eramus. Nam idem

[1]) A kéziratban tollhiba: proposito.

[2]) A kéziratban ezután áll: (Hec hactenus.) (?)

per nos solemnibus oratoribus advocatus, datis etiam eidem omnibus et singulis securitatibus, salvis etiam conductibus strictiori forma que esse potest, omnibus reliquis adminiculis cumulatis, insanabili quodam suo ingenio utitur, novas semper dilationum causas conquirendo, ad nos advenire destitit et differt de presenti; cum tandem nos omnia illa adimpleverimus, que *(pro)* parte eiusdem Nicolai waywode vestra fraternitas a nobis expectabat, patientissime et cum summa caritate eundem expectando. Verum jam cernimus, quod idem patientiam nostram contempnat, nec ad nos advenire curet, colludere nobis plane videtur. Igitur deinceps, cum pro novitate regni nostri contra huiusmodi factiosos homines necessario providere habeamus, vestra fraternitas nobis imputare nolit, si casus aliquis eidem Nicolao waywode advenerit, cum nos ad tutamen regni nostri necessitate quadam impellamur. Non dubitamus etiam, quin ipsa vestra fraternitas, postquam eundem Nicolaum waywodam et ipsius vestre fraternitatis svasionibus nostrisque mandatis renitentem videat, contra eundem Nicolaum et quoslibet alios nobis contrariantes consilio, favore et auxilio aderit effectivo. Omnium extremo id, quod vestra fraternitas a nobis exoptavit, ut videlicet unum episcoporum nostrorum ad felicem vestre fraternitatis coronationem affuturam transmitteremus, idipsum toto desiderio solidaque voluntate facturi sumus. Et in hoc ipso sicuti in reliquis rebus, tamquam patri, per omnia complacere ipsi vestre fraternitati curabimus. Optamus denique, ut tempus sue coronationis vestra fraternitas suis in litteris velit nobis denotare. Vestram fraternitatem longeva valere optamus in tempora. Presentes sigillo nostro anulari fecimus communiri. Datum Bude, feria quarta proxima post festum beati Gregorii pape, anno etc. LVIII°.

Ad mandatum proprium domini regis
Albertus electus Nitriensis vicecancellarius.

(A prágai főkáptalan G. XIX. jelzetű XV. századbeli codexében. 181. l. Kiadva: Fontes rerum Austriacarum. Series II. Tom. XX. 138.)

2.

1458. márcz. 27. Podjebrad György cseh királynak. Tudomására hozza, hogy a hütelen Giskra János ellen fegyveresen fog föllépni.

Mathias dei gratia etc. Serenissimo principi domino Georgio eadem gratia etc. salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime princeps. Credimus vos non immemores esse dispositionis illius, quam, dum vobiscum in Strasnicz constitueremur, inter nos et Johannem Giskram de Brandis serenitas vestra firmaverat, quamque pro rato habentes hactenus nos immutabiliter, pro nostra sincera fide, tenuimus; credebamus etiam et per eum huiusmodi firmate inter nos dispositioni nullo pacto in contrarium iri; immo sperabamus eum auctoritati vestre serenitatis delaturum; sed tamen dolositate illius hominis longe aliter, quam ambo rati eramus, evenit. Nam idem Johannes Giskra dolum, quem in corde habebat quibusque actibus hucusque usus est, celare non valens, reiecta ipsa compositione serenitatis vestre, hostiliter nobiscum et cum regno nostro agere omnino conatur et intendit. Scribit enim ad nos litteras suas diffidatorias, quarum copias vestre serenitati notas esse volentes, presentibus inclusas mittimus, in quibus scribit, quod nos in executione pretacte dispositionis non fecerimus ea, que promisimus; in qua re et nos scimus, et vestra serenitas intelligit, eum vera non allegare, quoniam nec terminus dispositionis illius advenit, nec ipse, ut per nuntium suum promiserat, consiliarios suos pro inchoandis tractatibus ad nos misit. Ut igitur serenitas vestra intelligat, a modo et nos contra eundem et eius sequaces iniquos ab eo impulsi, Deo duce virtuteque comite et vestre serenitatis auxilio, regnum nostrum et tueri velle et defendere. Quamobrem rogamus serenitatem vestram, quatenus adesse nobis velit consilio et auxilio, adversus iniquitatem dicti Johannis Giskra, utque imputare nobis nolit, siquid auxilio Dei contra eundem, pro nostra et nostrorum justa defensione, agere poterimus. In qua re de vestre serenitatis consilio et intentione, tam-

quam a patre nostro, responsum expectamus. Datum Bude, vicesima septima die mensis Martii, anno domini M° CCCC° LVIII°.

Ad mandatum domini regis Albertus electus Nitriensis vicecancellarius.

(A prágai főkáptalan G. XIX. jelzetű XV. századbeli codexében. 181. l. Kiadva: Fontes rerum Austriacarum. Series II. Tomus. XX. Bécs. 1860. 142. — És már korábban: Pessina. Mars Moraviae. 692. — Kaprinai. Hungaria Diplomatica temporibus Mathiae Corvini. II. 157.)

3.

1458. márcz. 29. Podjebrad György cseh királynak. Ötszáz lovast kér tőle segítségül.

Mathias Dei gratia etc. Serenissimo principi domino Georgio eadem gratia etc. Salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime princeps. Novissime scripsimus serenitati vestre per alias litteras, quemadmodum contra dispositionem serenitatis vestre, quam cum in Strasnicz constitueremur, eadem vestra serenitas inter nos et Johannem Giskram de Brandis, pro qua tractanda illac nuntios suos miserat, firmaverat idem Johannes Giskra inique nobis et cum regno nostro, cumulatis sibi pluribus quibus potuit latronibus, agere conetur. Audivimus etiam posterius, quod et rex Polonie, falsa quadam opinione, jus ad ipsum regnum nostrum Hungarie pretendens, similiter contra nos hostiliter incedere vellet, quorum quidem, regis Polonie et Johannis Giskre, conatibus post Deum magis opera, consilio et auxilio vestre serenitatis (nam eius tutamen ex debita federis unione inter nos et serenitatem vestram habita expectamus) credimus obviam iri posse. Ad quod faciendum, licet sufficientes stipendarios habuerimus, eos tamen occurrente quadam suspicione, sed et alia certa ratione dimisimus. Nunc vero indigemus certis fidelibus armigeris, quibus nostrum honorem et res ipsas confidere valeremus, quos a vestra serenitate, tamquam a patre nostro, habere peroptamus. Quare roga-

mus serenitatem vestram multum affectuose, quatenus eadem vestra serenitas, ad nostras expensas, iuxta limitationem eiusdem serenitatis vestre, quingentos equites viros electos, ad pugnam aptos et bene armatos ac fideles disponere, et eos quantocius poterit, mittere nobis velit, quibus talem belliductorem preficiat. ut eius directione valeat res nostra ad nostrum comodum et vestre serenitatis honorem dirigi. Nam ipsis armigeris de stipendio et damno iuxta limitationem vestre serenitatis respondere volumus. Parati nos quoque ad omnia vota eiusdem vestre serenitatis ex debito prefato. Datum Bude, vigesimo nono die mensis Martii, anno Domini M° CCCC° quinquagesimo octavo.

Ad mandatum domini regis Albertus electus Nitriensis vicecancellarius.

(A prágai főkáptalan G. XIX. jelzetű codexében. 180. l. Kiadva: Fontes rerum Austriacarum. Series II. Tomus XX. 143. — És már korábban: Pessina. Mars Moraviae. 692. — Kaprinai. Hungaria Diplomatica. II. 158.)

4.

1458. ápr. 14. III. Frigyes császárnak. A törökök ellen intézendő hadjárat létesítésére buzdítja.

Serenissimo principi domino Friderico, Dei gratia Romanorum imperatori semper augusto ac Austrie et Styrie duci etc. etc. fautori nostro, Mathias eadem gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie, salutem et prosperos ad vota successus. Postquam, divina providentia ac cunctis regni Hungarie subditis unum sentientibus, ad hoc regale fastigium sublimati sumus, id nobis imprimis cure fuit, ne tante dignitati, humeris nostris imposite, deesse videremur. Nec enim ignari sumus, quantum oneris, cum summi regis beneficio, sustineamus. Quare preclara initia regiminis nostri ita fieri posse existimavimus, si publice omnium quieti consuleremus, si denique scuto fidei muniti, arma caperemus, pro communi causa fidei cristiane in hostem perfidum Turcum exercenda. Is licet, fractis superiori congressione viri-

bus, turpiter in fugam versus sit, tamen non minus spe victorie, quam in ultionem accepti vulneris, rursus belli fortunam experiri statuit. Preesse aliis flagrat, et Europe imperio potiri; ex quo ambigimus, de fide an imperio magis sit certaturus. Nam nunc quoque, ante experimentum belli, fiducia virium, in ipsis prope foribus, fidei persecutor adest, quotidie propius accedit, nostra rapit, nostra spoliat, ferro in homines, in tecta (?) regni grassatur, denique cede et sangvine fidelium omnia complet, in cristiani nominis contemptum. Nos autem, cum intelligamus nullas esse hominum adversus Dei omnipotentis vires, spes nostras in eo locamus, qui non deserit sperantes in se. Ceterum, ne inferiores videamur virtutibus paternis, eius vestigia sequi decrevimus, qui nuper hostem ipsum terrestri navalique prelio superatum trepidum recipere se in propria coegit. Habemus autem paterne virtutis imitande svasorem, legatum *(Cardinalem)* Sancti Angeli,[1]) magni imprimis consilii virum ac omni virtute prestantem, qui nos ad hanc expeditionem quotidie hortatur, qua nulla utilior nulla gloriosior esse potest; affirmans si nos ad hanc preclaram expeditionem ducem prebuerimus, principes catolicos, ad quos hoc onus fidei non minus pertinet, instantium periculorum memores, abunde nobis presidia laturos. Et quamvis subditi regni nostri ad hoc usque tempus nunquam otiosi ab armis . . . . . sed quotidie bellis periculosissimis implicati fuerint; tamen tanto promptiori alacriorique animo hanc causam suscipimus, quanto negotio publico principes ipsos opitulaturos speramus. Habemus autem avunculum nostrum, Michaelem Szilagy gubernatorem dicti regni nostri, tanti belli gerendi ducem, et certe in re militari non ignarum; is enim sub genitore nostro militando a pueritia usque ad hanc etatem omnes labores belli et . . . . fortissime tulit, cuius magnitudinem futuram iam tunc virtutis documenta prodiderunt. Quam ob rem, cum hoc tempus diuturniorem moram pati non possit, absque summa pernicie populi cristiani; cum denique tempora sint

[1]) Carvajal János, a sz. Angyalokról czímzett bibornok, pápai követ Magyarországon.

mala, summis periculis plena, rogamus celsitudinem vestram, ut ea in hoc sancto opere remissior esse non velit quam tantam dignitatem decet; meminerit se omnium fidelium defendendorum caput, preterea defensorem ab eo constitutam pro quo multi sangvinem fuderant, aut vitam maxima cum gloria posuere. Ferat igitur diu expectatum opportunum presidium. Hortetur reliquos principes catolicos ad obviandum crucis inimicis, ut de cetero cum effectu auxilium prestent; non enim politicis auxiliis, sed in conspectu radiantibus armis terrentur hostes. Turcus enim, contemptu paucitatis, nos aggredi conatur, qui dum ulcisci inuirias nititur, timendum est, ne nos principium cladis cristiane faciat; quod ne eveniat rem etiam nostram cum periculo fidelium curare decet; eandem enim belli causam reliquis fidelibus cum hoste atque nobis esse. Et certo quanto minus eius impetus propulsabitur, tanto illum maiora munimenta et receptacula belli futuri habiturum. Datum Bude, 14. Aprilis.

Az irat élén: Exemplum litterarum serenissimi domini regis Hungarie ad serenissimum dominum Romanorum imperatorem.

(Ez irat másolatát Petrus de Thomasiis, Velencze magyarországi követe 1458. april 21-ikén Budán kelt jelentése mellett küldötte Velenczébe, s innen Milano velenczei követe küldötte meg Milanóba, hol az állami levéltárban megőriztetett. Kiadva: Diplomacziai Emlékek. I. 13.)

5.

1458. aug. 7. III. Calixtus pápának. Jelenti, hogy el van határozva atyjának nyomdokaiba lépni. Értesíti, hogy két magyar főpapot küldött Podjebrad György cseh király megkoronázására.

Beatissime pater, domine noster clementissime. Scimus paterne virtutis imitande vestigia nobis tamquam hereditatem esse relictam, qui si remissiores essemus, quam nostra dignitas postulat, memoria tamen rerum gestarum genitoris nos in animos viriles excitaret. Non aliter, quam ut imperatores instructa acie facere solent, quamquam paratissimos milites

ad preliandum vident, tamen eos adhortantur: sic nos paterna virtus, licet ardentes et erectos, cohortatur ad tuendam libertatem Christianorum et dignitatem recuperandam, maxime quod cum eo hoste nobis certamen est, quocum nonnisi fuso sangvine bella dirimi possunt. Atque ut beatitudo vestra virtutem paternam pectori nostro altissimis fixam radicibus cognoscat, atque nulla unquam vi labefactari dimoverique loco intelligat; quantum cura, labore, auctoritate, consilio eniti efficereque possumus, nihil pretermittimus, quod ad propagandam fidem pertinere arbitramur, extimantes summo illi Deo pro amplissimis in nos beneficiis nihil jure negari posse. Quamobrem nuper, ut delusam errore Bohemiam ad vere fidei cursum reducere possemus, duos ex episcopis regni nostri, pro coronatione ducis ideo misimus, Jauriensem [1]) et Waciensem, [2]) optimo animo, summo consilio, singulari scientia viros, qui omnibus negotiis non interfuerunt solum, sed etiam prefuerunt. Quis ergo animus regi Bohemie, que mens, que voluntas apostolice sedis colende, beatitudo vestra accipiet ex litteris presentibus inclusis, sedis apostolice legati sigillo consignatis, testificandi gratia beatitudini vestre missis.[3]) Quod si rege, ut speramus, potiri dabitur, non dubium, quin reliqua quoque multitudine ex sententia facile potiemur. Hoc sanctitati vestre scribere voluimus, quam tantis ceptis eque, atque nos, letari non ambigimus. Cui nos suppliciter commendamus. Datum Bude, VII. die Augusti 1458.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Matthias Dei gratia
rex Ungarie etc.

(1462. táján készült másolata Boroszló város levéltárában. — Scriptores rerum Silesiacarum. VIII. 6. És: Monumenta Vaticana. Series II. Tomus VI. Epistola. IV.)

---

[1]) Ágoston. 1455—1465.

[2]) Vincze. 1455—1469.

[3]) Ez azon nyilatkozat volt, melyet a két püspök a koronázás előtt (1458. május 6-ikán) Podjebrad Györgytől vett, s a melyben a szent-szék iránti hódolatát nyilvánítá és a kath. vallás érdekeinek felkarolására kötelezte magát. (Kaprinai. II. 163—166.)

6.

1459. máj. 20. Sforza Ferencz milanói fejedelemnek. Ajánlja a mantuai congressusra küldött követeit, kiknek a fejedelemhez szóló megbizást adott.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. Illustrissimo principi domino Francisco duci Mediolani amico nostro carissimo salutem et prosperos ad vota successus. Illustrissime princeps. Misimus de mandato sanctissimi domini nostri summi pontificis ad dietam per sanctitatem suam indictam, oratores nostros, fideles et devotos reverendos in Christo patres dominum Albertum Czanadiensem ac Franciscum Corbaviensem ecclesiarum episcopos, nec non spectabilem ac magnificum Stefanum de Frangapani, Segne, Veglie et Modrusie comitem ac venerabilem et egregium dominum Simonem de Thervisio decretorum doctorem lectorem Strigoniensem, subdiaconum domini pape; et commisimus eisdem, ut etiam ad illustrissimam dominationem vestram se conferant, certas res quas nos eis imposuimus eidem illustrissime dominationi vestre relaturi. Quamobrem ipsos oratores nostros illustrissime dominationi vestre commendatos facimus et rogamus, ut eos debito favore acceptos digna benevolentia audire et iisque nostri parte retulerint, plenam fidem prestare dignetur. Illustrissima dominatio vestra ut pro voto valeat vehementer optamus. Datum Bude, XX. die mensis Maii, anno domini MCCCCLIX.

Külczím: Illustrissimo principi domino Francisco Sfortia duci Mediolani amico nostro.

(Eredetije a milanói állami levéltárban. — Diplomatiai emlékek. II. 110. Tévesen 1469-re téve.)

7.

1459. júl. 29. Podjebrad György cseh királynak. Közbenjáróul kéri föl a császárral indítandó békealkudozásokban.

Mathias dei gratia etc. Serenissimo principi domino Georgio regi Bohemie etc. patri carissimo, salutem et prosperos ad vota successus. Intimantibus nobis fidelibus nostris,

reverendo in Christo patre domino Johanne episcopo Waradiensi et magnifico Oswaldo de Rosgon, magistro agazonum nostrorum, oratoribus nostris, intelleximus vestram sereni tatem inter nos et Fridericum Romanorum imperatorem mediare et tractatui pacis operam dare velle. Serenissime princeps, ea res nobis grata fuit et bene placet, ea in re prefatis oratoribus nostris plenum mandatum dedimus tractandi, disponendi et concludendi cum prefato imperatore et ea omnia faciendi, que nos ipsi faceremus, si tractatibus huiuscemodi personaliter interesse possemus. Rogamus ergo serenitatem vestram diligenter, quatenus placeat eidem in tractatibus huiusmodi mediare, eisdem operam dare et ea facere, que nostro honori et statui ac comodo regni nostri conducere videbuntur eidem. Faciet serenitas vestra in eo rem nobis gratam et condignam honori suo. Datum Bude, die dominico proximo post festum beati Jacobi apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono.

Ad mandatum domini regis Nicolaus Bodo
prepositus Albensis vicecancellarius.

(A prágai főkáptalan G. XIX. jelzetű codexében. 184. l. Kiadva Fontes rerum Austriacarum. Series II. Tomus XX. 189.)

8.

1460. március 23. Az olasz fejedelmeknek és városoknak. Capistranói János szentté avatása érdekében.

Mathias Dei gratie rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. Universis et singulis orthodoxe fidei principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, antianis, prioribus, judicibus, ac civitatum et communitatum rectoribus, presentes visuris vel audituris, salutem ac prosperos ad vota successus. Nos qui dominum laudare jubemur per prophetam in sanctis eius, dignum et recte rationi immo debitum esse arbitramur, ut laudemus pro nostro possibilitatis modulo specialiori quadam devotione omnipotentem Deum in iis, que operari dignatus est maxime temporibus nostris in hac nostra etate per servum suum bone memorie fratrem Joannem de Capistrano

ordinis fratrum minorum de observantia nuncupatorum, quem veluti mundissimum et integerrime vite speculum et virum sanctissime conversationis ipse Deus gloriosus pro nostra et regni nostri gloria, tanquam alterum quendam apostolum nobis dono dedit. Nam vir iste beatus, natale solum deserens. dum pro colligendis animabus diversas mundi plagas, seminans ubique tam ferventissime quam devote verbum Dei. perlustrare statuisset, post multas sancte predicationis sudores tandem divino nutu, ut non ambigimus, seipsum contulit in hoc regnum, cuius maximam partem in animi sui potius quam corporis robore tenuit, ipse tanquam robustissimus juvenis circuivit, predicans ubique sine intermissione, docens de regno Dei. Et quia id quod docuit verbo, monstravit exemplo, vitaque eius et conversatio non discrepavit a doctrina eius, statim in ipso suo ingressu eius sanctitatis fama diversas implevit partes dicti regni nostri, et tam desiderabilis ab omnibus habebatur, ut beatissimum se putaret, qui eum aut videre, vel ipsius colloquio consolari potuisset. Tanta continue de diversis ipsius regni nostri partibus confluebat ad eum non solum populi, verum etiam prelatorum et baronum ac nobilium multitudo, ut cum proponeret ipsis verbum Dei, non eos nisi campestris vel latissima platee planities capere valebat; omnes enim qui habebant infirmos, ducebant illos ad eum, prout plurimi fideles nostri multos, qui taliter ducti fuerant, recepta gratia sanitatis, ad propria cum letitia remeasse testantur. Sed vir iste hec et similia non suis sed beatissimi Bernardini, cuius ipse biretum et sanctas reliquias secum portabat et super infirmorum capita ponebat, meritis, ob odium vane glorie, cuius pulveribus fedari abnuebat, adscribere pro sua humilitate solebat. Non defuit huic viro fervens desiderium martyrii in suo sangvine lucrandi, si non defuisset persecutor qui in eius sangvinem sevire voluisset, vel permissione divina potuisset. Sancte crucis signum a reverendissimo Joanne cardinali Sancti Angeli, sancte sedis apostolice legato, suscepit, quo suscepto crucesignatus ipse crucem predicare cepit, ut parvo temporis spatio magnam crucesignatorum multitudinem sua predicatione conquisivit. illorumque animos ad excipiendum formi-

dandum valde sevissimorum Turcarum, inimicorum crucis Christi impetum non solum audaces, verum etiam ut leones impetuosissime irruentes in predam audentes fecit. Et cum castrum finitimum dicti regni Nandoralbam Turcarum maxima multitudo infinitis pixidibus ac bombardis et omnibus ingeniis bellicis, que ad expugnandum ipsum castrum infidelium astutie potuerunt excogitare, illic coniectis obsedisset, cum illustri principe pie memorie nostro domino et genitore Joanne de Hunyad, ipse beatus pater pro fide catholica mori paratus, in ipsum castrum tam valide obsessum cum crucesignatis utrumque introivit. Jam ex ea parte, qua bellum tam atrox acrius infervuerat, murus exterioris castri per ingenia bellica destructus sic terre adequabatur, fossata quoque ita repleta erant, ut libere introitus et exitus Turcis pateret, jamque in ipsa externa planicie castri bis pugna commissa fuerat; cum exercitus Christi ad exhortationem beati viri, in acclamatione nominis Jesu, quod bellicum ac militare signum ab ipso beato viro susceperat in bello, acclamando audacter, et in maximo animi potius quam virium robore, fide magis pugnaturus quam ferro, irruit in hostes; tum ipse beatus Joannes stans in loco eminentiori, ut in omnibus manibus Christi miles pugnaret, omnes ad pugnam sua exhortatione valenter pugnare provocabat. Quid immoror? Post multos tam acerrimi belli sudores contritus exercitus satane a facie militum Christi versus in fugam cum magna ignominia, post ingentem stragem, relictis omnibus pixidibus, bombardis, machinis et aliis bellicis ingeniis, confusus nocte recessit. Parta ergo tandem gloriosa contra hostes victoria, ab inermi populo Christi, si inermem dicamus populum quem Christi fides preclare armaverat, castrum ipsum liberum evasit ab hostibus. Hanc victoriam tam insignem meritis ipsius beati viri adscribendam quis dubitet? Postremo vir plenus bonis operibus pro hac transitoria et caduca, vitam accepit, ut non ambigimus, sine fine mansuram, animam celo, corpus terre commendans. Post cuius felicem transitum infinita illa miracula et prodigia que ad invocationem nominis ipsius beati Joannis et ad eius sepulcrum delatis, vel saltem votum aliquot pro ipsius honore emissum, langvidis etiam

usque modo, prout nonnullorum fidelium nostrorum fida testimonia nos faciunt certiores, ad declarandum sui famuli meritum et gloriam operari non cessat omnipotens Deus, clare demonstrat sanctissimam ipsius beati viri animam in sanctorum collegium assumptam letitia perfusam sempiterna. Et quia dignum arbitrati sumus illum ab omnibus honorari in terris, quem omnipotens sic exaltavit in coelis, post felicem nostram electionem ad apicem regie dignitatis divinitus factam, nobis semper precipue cure fuit ut pro tanti et tam integerrime vite viri canonizatione apud sanctissimum dominum nostrum instaremus; quod et indubie fecissemus, si disturbia regni nostri quibus illud hactenus diversimode quassatum extitit, nos ab hoc sancto proposito non impedivissent. Curamus [1]) dictis disturbiis finem imponere, quo Domino concedente, pro eiusdem beati viri canonizatione, ut est in proposito, omnino instemus. Hortamur autem vos o christiani Italie principes, ut huic sanctissime rei velitis esse tanto favorabiliores, quanto sedi apostolice estis propinquiores. Datum Bude, hac die 22. mensis Martii, anno domini 1460.

A levél élén: Capistranum a vite sanctimonia commendat et hortatur ad procurandam apotheosin.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1670. fol. lat. jelzetű kéziratában. 57. — Epistolae P. III. E. LIV.)

9.

1461. május 28. Albert ausztriai főherczegnek. Fölkéri, hogy a császár biztosaival Györött megindítandó békealkudozásokra szintén küldjön biztosokat.

Mathias Dei gratia etc. Illustri principi domino Alberto. archiduci Austrie etc. fratri nostro carissimo, salutem et prosperos ad vota successus. Illustris princeps, frater noster carissime. Victi precibus et creberrimis rogatibus reverendissimi in Christo patris domini Johannis cardinalis Sancti Angeli apostolice sedis legati de latere, ne apostolice sedi minus obedientes vel non amatores pacis videremur vel judi-

[1]) A kéziratban tollhiba: Oramus.

caremur, propter reverentiam eiusdem sedis apostolice, consensimus tandem, ut inter dominum Fridericum Romanorum imperatorem et nostram maiestatem in civitate Jauriensi una dieta quintodecimo die festi sacratissimi corporis Christi nunc venturi, per ambasiatores utriusque nostrum, pro habendis tractatibus, teneatur. Cum autem nos non velimus sine scitu[1]) vestro et presentia oratorum vestrorum quidquam cum eodem domino imperatore concludere, igitur fraternitatem vestram rogamus, quatenus in dictum locum ad terminum prefatum mittatis oratores vestros, qui pariter cum ambasiatoribus nostris, quos abhinc ex prelatis et baronibus nostris mittemus, simul constituti, si que tractanda vel concludenda eis cum eodem domino imperatore videbuntur, communiter tractent et concludant. Valeat fraternitas vestra ad vota sua feliciter. Datum Bude, feria quinta proxima ante festum sancte et individue Trinitatis, anno millesimo CCCCº sexagesimo primo.

Ad mandatum domini regis
Nicolaus Bodo prepositus Albensis
cancellarius.

(A prágai főkáptalan G. XIX. jelzetű codexében. 183. lap. Kiadva Kaprinainál. Historia Diplomatica. II. 494.)

10.

1461. augusztus 19. Podjebrad György cseh királynak. Készségét fejezi ki, hogy a császár és a cseh király között tervezett összejövetelre ő is küld biztosokat.

Mathias, Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. serenissimo principi domino Georgio, eadem gratia regi Boemie etc., patri et fratri nostro carissimo, salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime princeps. Miserat fraternitas vestra preteritis diebus nobilem Boritha, marescallum suum, ad maiestatem nostram in civitatem nostram Budensem, sed cum jam nos ab illa civitate longe abera-

[1]) A kéziratban tollhiba: »statu.«

mus, maiestati nostre intimata fraternitatis vestre explanare non valuit. Tandem informati fuimus per certos fideles prelatos et barones nostros, quod optabat ipsa fraternitas vestra, ut ad dietam illam, que inter serenissimum principem dominum Fridericum, imperatorem Romanorum, et fraternitatem vestram tunc in certo termino teneri debebat, etiam nos oratores nostros cum plena et firma facultate mitteremus. Nos vero statim intellecta voluntate ipsius fraternitatis vestre, prout etiam superioribus diebus ipsi fraternitati vestre intimavimus, certos fideles nostros in ipsam dietam elegimus, qui iam ituri erant ad eandem, sed tamen audita dilatione ipsius diete in huiusmodi dietam dictos oratores nostros mittere proposuimus. Unde rogamus ipsam fraternitatem vestram diligenter, quatenus, si qui tractatus et collocutiones inter ipsum dominum imperatorem et eandem fraternitatem vestram deinceps fierent, maiestati nostre notificare ac etiam in aliis pro honore et utilitate maiestatis nostre ita agere velit fraternitas vestra prenotata, prout in ea summe confidimus. Datum in Dyosgior feria quarta proxima post festum Assumptionis beate Marie virginis anno Domini M° CCCC° LXI°.

Ad mandatum domini regis
Nicolaus Bodo prepositus Albensis
cancellarius.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának XV. századbeli úgynevezett Sternberg-codexében. 329. — Teleki. Hunyadiak Kora XI. 18.)

11.

1461. szeptember 14. Podjebrad György cseh királynak. Felvilágosítást kér a császár és Albert főherczeg között létesített fegyverszünet tárgyában.

Mathias, Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. serenissimo principi domino Georgio, eadem gratia regi Bohemie et marchioni Moravie etc. patri et fratri nostro carissimo, salutem et omnis boni incrementum. Serenissime princeps, frater carissime. Cum pridem Agrie receptis lit-

teris serenitatis vestre respondere pararemus, eisdem, in quibus scribebatis, quod intelligeretis bonam mentem serenissimi domini imperatoris Romanorum ad pacem et concordiam nobiscum et cum illustrissimo principe domino Alberto archiduce Austrie, fratre suo, tractandam, et quod rescriberemus vobis, si res nostras cum eodem imperatore per medium fraternitatis vestre tractare et ad effectum usque perducere vellemus; interea rumore ad nos deferente intelleximus, quod idem Albertus archidux se cum imperatore per medium fraternitatis vestre composuerit et solutis [1]) castris a campo recesserit, similiter hec copie nostre, quas in subsidium eiusdem archiducis miseramus, e campo discesserint. Mirati sumus satis hoc audito ea potissimum ratione, quod et fraternitas vestra responsum, quod petierit a nobis, non expectarit, et ipse Albertus archidux cum imperatore sine nobis qualemcunque intelligentiam susceperit. Qualis hec intelligentia facta sit nobis *[sic]*, nescimus; hoc scimus, quod mandatum tractande pacis seu etiam treugarum cum imperatore neque nostris, quos in auxilium dicti archiducis miseramus, neque quibuspiam aliis usque in hodiernum diem hac vice dedisse meminimus. Auget etiam admirationem nostram, quod idem nostri nihil hactenus, neque de discessu eorum neque de huiusmodi intelligentia cum imperatore scripsere. Veremur igitur, quod hec ipsa intelligentia talis sit, qualem imperator optare solitus est, quotiens serenissimo principi quondam domino Ladislao regi, predecessori nostro, in petitionibus justis suis reluctatus est. Vestra fraternitas non ignorat, quotiens genitorem nostrum felicis recordationis frustrata spe deduxit, quotiens et nos pulsati ab eo, nunc per fraternitatis vestre nunc per aliorum media, pacem cum eo habere quesivimus; fraternitas vestra non ignara omnium est. Sed nichil aliud unquam apud eum consequi potuimus, nisi ut apparatus nostros et provisiones, quos contra eum ad prosecutionem justitie nostre institutos sentiebat, arte quadam sua solita colluderet et frustraret effectum *[sic]*. Id et modo actum esse credimus.

[1]) A kéziratban tollhiba: solitis.

Verum quidquid factum sit, nos scire expedit. Rogamus igitur fraternitatem vestram, ut de his rebus omnibus, que inter imperatorem et ipsum archiducem Albertum acta sunt vel etiam si nichil finaliter conclusum est, et que sit intentio et voluntas imperatoris in his rebus nobiscum agendi et concludendi, velit nos plene facere certiores, ut tandem habita informatione super his a vestra fraternitate latius et clarius valeamus vobis respondere in eum finem, ne de cetero aliquibus artibus vel dilationibus imperatoris vel suorum consiliariorum nobis noceatur. Valeat fraternitas vestra pro voto. Datum in Gynges, quartodecimo die mensis septembris, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo primo.

Ad mandatum domini regis
Nicolaus Bodo prepositus cancellarius.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 328. — Teleki. XI. 20.)

12.

1462. április első felében. Szrednai Vitéz János váradi püspöknek. A Frigyes császárral folyamatban levő tárgyalásokról.

Reverende in Christo pater fidelis nobis dilecte. Multa quidem undique, non solum de die in diem sed de hora in horam sepius occurrunt, quorum fere singula tanti momenti sunt, ut in eis totius regni status pendeat, et nisi quam celerrime provideatur, periculum sit in mora. Cum autem nos plene cognitos non habeamus vestre fidelitatis tractatus,[1]) nescimus interim de talibus negotiis aliquam certam inire deliberationem; tum propter alia, tum quia ignoranter tale aliquid disponere possemus, quod forte illis tractatibus noceret, vel aliquam turbationem afferret. Proinde fidelitatem vestram diligentissime requirimus, quatenus non habito respectu ad hos dies sanctos,[2]) quam citissime ad nos

[1]) A Gráczban Frigyes császárral folyamatban levő tárgyalások.

[2]) A nagyhét, mely 1462-ben április 11—18. napokra esett.

festinare debeatis, quia humana negotia temporum opportunitatibus plurimum gubernantur, divinis vero servitiis quodlibet tempus est aptum, et quicquid pro salute patrie agitur sacrificii loco est. Nec dominus legatus [1]) imputare poterit vobis, si eo per bonum modum relicto, presertim in tantis necessitatibus, aliquantulum precurratis. Iterum rogamus fidelitatem vestram in hoc aliud non faciat, ne et animus noster in ambiguo ultro hereat, et rerum agendarum opportunitas interlapsa convertatur in importunitatem. Datum.

A levél élén: Domino Johanni episcopo Varadiensi.

(Gróf Khuen-Héderváry Károly hédervári könyvtárának XV. századbeli codexében. 54. — Kiadva Epistolae. P. I. E. V. Tévesen 1460-ról keltezve. A helyes dátum megállapítására biztos támpontúl szolgál az, hogy a levél azon időben iratott, mikor Vitéz János a császárral Gráczban alkudozott, még pedig mielőtt az április 3-ikán kelt egyesség létrejöttéről Mátyás tudomást nyert.)

13.

1462. április 28. Gonzaga Lajos mantuai örgrófnak. Ajánlja lévai Cseh Lászlót.

Salutem cum omni honore et reverentia ac illam quam mundus dare non potest pacem. Serenissime princeps, domine et frater noster sincere honorande. Mens humana magis illic conatur, unde fons pietatis copiosius egreditur. Hinc est, quod cum fidelis noster sincere dilectus egregius filius quondam magnifici baronis Petri Cheh de Lewa waivode Transilvanensis, stipatus armatorum frequentia, una cum magnifico viro Michaele Sylagy wayvode Transylvaniensi aliisque magnatibus nobilibusque proceribus regni nostri Hungarie, certam Turcorum terram invaserunt, ibique ipsi pro fide sancta catholica et pro viduis, orphanis audacter pugnarent, et sic casu accidente ipsi Ladislaus Cheh de Lewa et Michael Sylagy in manus et captivitatem Turcorum inciderunt, et Michaelem Sylagy wayvodam Transilvanien-

---

[1]) Lando Jeromos cretai érsek, ki Gráczból Magyarországba volt jövendő.

sem statim quod noverunt immediate imperator Turcorum eum decollari fecit,[1]) prefatumque Ladislaum Cheh de Lewa non noverunt, et sic Dei adiutorio mortem suam taliter evasit; nisi ex post quidam Hungari Turci eum cognovissent, et sic ipsum in sedecim millibus florenis auri puri taxaverunt, et isto modo est eliberatus de captivitate Turcorum, et sic castra sua ac quasi omnes possessiones suas hereditarias in regno nostro Hungarie habitas pro illis sedecim millibus florenis auri pro eliberatione capitis sui pignori obligavit et tradidit. Quare vestram laudabilem serenitatem harum serie multum confidenter et affectanter requirimus, etiam rogamus, primo ob intuitum Dei omnipontentis et sue genitricis intemerate virginis gloriose, et nostre regie dignitatis complacentiam facientes, quatenus prelibatum egregium Ladislaum filium quondam pretacti magnifici Petri Cheh de Lewa wayvode Transilvaniensis, dum ad vos pervenerit, cum litteris nostris supplicanter recomendatum habentes, providentes etiam eundem cum expensis sic benigne, sic favorabiliter, sic generose; mediante quibus vestro pio presidio aliorumque etiam dominorum auxilio poterit se iterum relevare, ut ne talis magnifica persona de rebus suis hereditariis omnino exorbari videatur; sibique etiam de salvo et securo conductu vestro pacifico, usque ad loca tutiora providere dignemini, velitis gratiose in nostre regie dignitatis complacentiam. Et quidquid in eum roraverit laudabilis virtus vestra, hoc totum nobis exhibuisse reputamus. Ceterum quicquid idem fidelis noster dilectus Ladislaus Cheh de Lewa ex parte regni nostri Hungarie novitates vocali sermone eidem vestre serenitati dixerit, ab eodem fidem credentie adhibere dignemini et velitis gratiose. Et valete in filio virginis gloriose. Datum Bude, vigesima octava die mensis Aprilis, anno domini millesimo quadrigentesimo sexagesimo secundo.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie etc.

Kivül: Serenissimo principi domino Ludovico Dei gratia in-

[1]) Szilágyi Mihály kivégeztetését 1461. február 5-ikén jelenti Velencze portai követe. Diplomatiai Emlékek, I. 67.

clito marchioni de Mantua etc. domino et fratri nostro sincere honorando.

(Eredetije a mantuai Gonzaga-levéltárban.)

14.

1462. május. Albert ausztriai főherczegnek. Tudósítást küld a császárral megindúlt békealkudozások felől.

Mathias etc. Illustri principi Alberto archiduci Austrie et fratri charissimio salutem et fraternam benivolentiam. Illustris princeps, frater charissime. Accepimus fraternitatis vestre litteras, propter viarum discrimina dupplicatas, que post reditum ad vos Ewstachii Frodnacher [1]) missa erant. Ex quibus intelleximus complura nova ac postulata, necnon etiam consultationes vestre fraternitatis, que omnia, quia jam cum tempore ipso, prout vos scitis, lapsa sunt, responsionem in scriptis non requirunt. Verum quia promiseramus eidem fraternitati vestre, tam per priores quam postea per alias litteras nostras significare de his, in quibus fidelis nobis dilectus Johannes episcopus ecclesie Waradiensis laboravit, promissioni nostre intendimus satisfacere per presentes. Nam, ut antea scripsisse meminimus, dictus dominus Johannes episcopus in Sclavoniam per nos pro certis negotiis nostris disponendis fuit transmissus, inde non quidem e nostro mandato, ut ipse dicit, sed ex nonnullorum prelatorum et baronum regni consilio, ad imperatorem romanorum divertens, non nostro nomine sed eorum ex parte ibidem multa egit. Novissime illinc reversus certos habitorum tractatuum articulos attulit,[2]) quibus respondere et eos firmare aut infirmare, prout ab eo percepimus, non est nostrum, cum non personam nostram, ut dicit, sed totius regni universitatem concernant; immo nec adhuc in specie nobis ostensi sunt, aut publicati, sed in hac proxima generali omnium regnicolarum nostrorum congregatione, ob hoc ipsum

---

[1]) Osztrák főúr.

[2]) Az 1462. április 3-ikán Frigyes császár és Vitéz János között kötött egyesség Theinernél. II. 375.

precipue advocata,[1]) sunt publicandi. Qua in re quidcumque tandem fuerit secutum, fraternitatem vestram reddemus continuo certiorem; nam ea que inter vestram fraternitatem et nos sunt conclusa, modo per vos servata sint, parte nostri salva erunt. Ceterum nova fraternitati vestre hec possumus intimare, quod cum Johanne Giskra et aliis complicibus suis ac etiam his qui fratres vocantur, bonam dispositionem et concordiam Deo juvante his diebus conclusimus[2]); ita quod castra, castella et omnia que adhuc tenent, ad manus nostras assignabunt et restituent. Giskra manebit apud nos, eo quod pollicitus est nobis et prefato regno nostro presertim adversus Turcos se perpetuum fideliter serviturum. Datum.

A levél élén: Archiduci Austrie.

(Hédervári-codex 64. l. Epistolae. P. I. E. XLVIII.)

15.

1462. május. III. Frigyes császárnak. A váradi püspök által megindított békealkudozások felöl.

Serenissime princeps. Reverendus in Christo pater dominus Johannes episcopus ecclesie Waradiensis, qui de nonnullorum ex nobis consilio ad vestram maiestatem accesserat, his diebus ad nos reversus, habitos cum vestra maiestate tractatus nobis et aliis fratribus nostris nunc hic[3]) existentibus retulit et explicavit. Proinde plurimas vestre serenitati gratias agimus de tam benevolo responso et his temporibus plane accomodatissimo, quibus populus christianus continuis paganorum vexationibus afflictatur. Dictorum autem tractatuum articuli nobis quidem, maiestatis vestre benivolentiam et rerum et temporum conditiones considerantibus, satis placuerunt, sed ut etiam ab universitate regni accep-

[1]) Az országgyülés 1462. május 20-ikán Budán nyilt meg.

[2]) Ezen egyességről részletes tudósitásokat tartalmaznak Velencze magyarországi követének 1462. május 12. és 27-ikén kelt jelentései.

[3]) Váczot érti. Mátyás királytól 1462. április 22., május 6., 14. és 21-ikén Váczon kiállitott okleveleket ismerünk.

tentur in hac congregatione generali proxime futura, dabimus operam, et rem deduci curabimus ad effectum, pro honore vestre serenitatis ac nostra et omnium christianorum utilitate, prout ex his Georgio preposito Posoniensi [1]) et Stephano plebano Budensi [2]) latius intelliget vestra maiestas. Datum.

A levél élén: Imperatori Romanorum a rege.

(Hédervári-codex. 24. — Epistolae. P. I. E. I.)

16.

1462. május. Lando Jeromos cretai érseknek, pápai követnek.[3]) *Mentegeti magát, hogy nem siethet üdvözlésére.*

Reverendissime pater. Adventum vestre reverendissime paternitatis dudum ad aures nostras fama detulerat. Quam quidem reverendissimam paternitatem vestram cum nobis et huic regno nostro ingenti affectam benevolentia sensissemus, magno profecto gaudio perfundebamur. Nunc autem, referente fideli nostro reverendo in Christo patre domino Johanne episcopo Waradiensi, informati certius et clarius, omnia intelleximus, et multo magis de presentia reverendissime paternitatis vestre gratulamur, cupientes eandem quamprimum videre et colloqui. Sed quia nunc in hoc oppido Vaciensi cum hostibus nostris, partium superiorum infestatoribus,[4]) valde arduos, et quos omittere vel differre consilia nostrorum nos non permittunt, habemus tractatus, propter quos necessario et alia multa et magna reverendissimum dominum archiepiscopum Strigoniensem scilicet et alios nonnullos regni nostri, tam prelatos quam barones potiores, quamprimum ad nos in hunc ipsum locum de proximo mandavimus convenire: paternitatem vestram reverendissimam plurimum rogamus, ut non habeat tedium paulisper

---

[1]) Schönberg György pozsonyi prépost.

[2]) István plébános felől közelebbi adataink nincsenek.

[3]) 1462. április vége felé érkezett Gráczból Budára.

[4]) Giskrát érti, kivel ekkor egyességre lépett.

expectandi. Nam his quam brevissime fieri potest, expeditis, cum dicta vestra reverendissima paternitate constituemur, de incumbentibus negotiis cum eadem absque ulteriori dilatione pertractaturi, et finem breviter imposituri opportununt. Datum.

A levél élén: Ex parte domini regis Hieronimo archiepiscopo Cretensi.

(Hédervári-codex. 52. — Epistolae. P. I. E. III.)

17.

1462. május végén. II. Pius pápának. Ajánlja hozzá küldött követét, Vezsenyi Lászlót.

Beatissime pater post devotam commendationem ad pedum oscula. Miseramus superioribus diebus oratorem nostrum [1]) ad sanctitatem vestram pro huius regni nostri et omnium Christianorum necessitatibus declarandis. Nunc quoniam recentiora postmodum et graviora emerserunt nova, imminentis periculi magnitudinem simul et propinquitatem, per hunc alterum oratorem nostrum [2]) eidem sanctitati vestre ab integro duximus intimandam. Supplicamus humiliter, quatenus eundem benigne audire et exaudire, ac pro officio suo pastorali de remediis quamprimum providere opportunis dignetur vestra beatitudo. Quam omnipotens diu et feliciter servet incolumem regimini ecclesie sue sancte.

A levél élén: Ad dominum apostolicum a rege.

(Hédervári-codex 48. — Epistolae. P. I. E. LXXXIV. — Monumenta Vaticana. E. XXII. Tévesen 1464-re téve.)

---

[1]) Ezen követről, ki útközben a velenczei senatus előtt is megjelent és márczius 29-ikén kapta meg előterjesztésére a választ, csak annyit tudunk, hogy világi főúr volt. (Diplomatiai Emlékek. I. 125.)

[2]) Vezsenyi László, ki szintén megjelent Velenczében, és előterjesztésére 1462. június 16-ikán kapta meg a választ. (Diplomatiai Emlékek. I. 148.)

18.

1462. május végén. A bíbornoki collégiumnak. Ajánlja Rómába küldött követét, Vezsenyi Lászlót.

Reverendissimi patres. Licet per oratorem nostrum ad sedem apostolicam paulo ante missum, huius regni nostri et omnium christianorum necessitates satis, ut credimus, fuerint declarate; nunc tamen quoniam recentiora postmodum et graviora emerserunt nova; imminentis periculi magnitudinem simul et propinquitatem per hunc alterum oratorem nostrum eisdem ab integro duximus intimandam. Quapropter reverendissimas paternitates vestras plurimum rogamus, quatenus apud sanctissimum dominum nostrum partes suas ita interponere velint, ut provisiones in tanta re opportune tempestivam expeditionem sortiantur.

A levél élén: Collegio cardinalium a domino rege.

(Hédervári-codex. 49. — Epistolae. P. I. E. LXXXVIII. Tévesen 1464-re helyezve.)

19.

1462. május végén. Carvajal bíbornoknak. Ajánlja követét.

Reverendissime pater. Destinaveramus nuper oratorem nostrum ad sacram sedem apostolicam, pro huius regni nostri et omnium Christianorum necessitatibus declarandis. Nunc quoniam recentiora postmodum et graviora emerserunt nova, imminentis periculi magnitudinem simul et propinquitatem per hunc oratorem nostrum eidem ab integro duximus intimandam. Cum autem in reverendissima paternitate vestra, tanquam in advocato singulari, fiduciam geramus specialissimam, mandavimus oratori nostro prefato, ut in omnibus reverendissime paternitatis vestre utatur consilio, et quemadmodum per eandem fuerit directus, ita procedat. Ceterum licet experientia credamus, ut dicta reverendissima paternitas vestra olim susceptum huius regni, vel potius totius christianitatis patrocinium minime deseret, tamen ex desi-

derio rogamus eandem quam diligentissime, ut provisiones in tanta re opportunas sollicitet, et jam tandem promoveat ad effectum, ac partes suas taliter interponat, ut spe et expectatione nostra, quam in reverendissima paternitate vestra habemus, hoc potissimum tempore non frustremur.

A levél élén: Domino Portuensi ex parte domini regis.

(Hédervári-codex. 49. — Epistolae. P. I. E. LXXXVII. Tévesen 1464-re téve.)

20.

1462. május végén. Moro Kristóf velenczei dogénak. Ajánlja követét.

Miseramus pridem oratorem nostrum ad amicitiam illustris dominationis vestre, pro huius regni nostri et omnium christianorum necessitatibus declarandis; nunc quoniam recentiora postmodum et graviora emerserunt nova, imminentis periculi magnitudinem simul et propinquitatem per hunc alterum oratorem nostrum ab integro duximus intimandam, tam fraternitati vestre, quam etiam sanctissimo domino nostro summo pontifici. Cum autem in amicitia vestra fiduciam habeamus specialem, mandavimus oratori nostri prefato, ut in omnibus vestro utatur consilio, et quemadmodum amicitie vestre sapientia ulterius fuerit directus et informatus, ita procedat et instet. Ceterum illustris dominationis vestre fraternitatem quam diligentissime rogamus, ut susceptum Christianitatis negotium sicut cepit, sollicitet et promoveat ad effectum.

A levél elén: Duci Venetorum a domino rege.

(Hédervári-codex. 48. Epistolae. P. I. E. LXXXIII.)

21.

1462. május végén. Borso ferrarai herczegnek és a florenczi köztársaságnak. Ajánlja követét.

Misimus hunc oratorem nostrum ad sacram sedem apostolicam pro necessitatibus Christianorum declarandis,

cui etiam nonnulla commisimus vestre amicitie referenda, quam rogamus diligenter, ut oratori prefato super his, que pro parte nostri dixerit, dignetur fidem adhibere.

A levél élén: Domino Ferrariensi et Florentinis a domino rege.

(Hédervári-codex. f. 48. — Epistolae. P. I. E. LXXXV. Hibásan 1464-re téve. Minthogy ugyanis ezen levél az 1462. május végén kiállított többi ajánlólevél közé van beékelve, kétségtelennek látszik, hogy azokkal egyidőben ugyanazon követ részére állíttatott ki ez is. Emellett a velenczei dogénak 1462. augusztus 5-ikén római követéhez intézett jegyzékéből tudjuk, hogy a két magyar követ közől, kik 1462 tavaszán Velenczében megfordultak, az egyik a többi olaszországi hatalmasságoknál is járt küldetésben. A kiadatlan jegyzék a velenczei állami levéltárban.)

22.

1462. május végén. II. Pius pápának. Zrednai János váradi püspöknek zágrábi püspökké kineveztetése tárgyában.

Beatissime pater, post devotam commendationem ad pedum oscula beatorum. Multis iam temporibus complures nostri predecessores frustra tentaverunt ecclesiam Zagrabiensem, in hoc oppressionis statu fluctuantem, restituere tranquillitati.[1]) Testis est reverendissimus dominus Portuensis sedis apostolice cardinalis,[2]) qui etiam tempore illustris quondam genitoris nostri, curam super hoc eius, licet inefficacem, presens vidit. Nobis etiam ab initio hec una fuit precipue curarum, nec unquam in hoc usque tempus via competens nostre patuit voluntati. Nam persone contendentium etiam alioquin parum idonee turbabant magis quam promovebant ipsius ecclesie liberationem, ac propterea constabat alia magis idonea opus esse persona, cuius industria ordinarentur confusa, et tandem gubernarentur restaurata. Nec quisquam alius huic rei satis aptus jam dudum occur-

---

[1]) A zágrábi püspökség birtokáért három főpap versengett: Csupor Demeter, Döbrentei Tamás és Zólyomi Benedek. Ez ügyről tüzetesen szólottam »Carvajal János bibornok magyarországi követségei« czímű akadémiai értekezésemben. (Budapest. 1889.) 74—80.

[2]) Carvajal János, ki Rómába visszatérte után mint püspök-bibornok e czímet is viselte.

rebat, nisi episcopus Waradiensis ecclesie Joannes; sed is, quoties ad hoc ipsum impellebatur, preter corporis valetudinem, tum sane vacillantem, multos et quidem justos ac rationabiles in contrarium allegabat respectus, puta illius ecclesie intricatissimas conditiones et bona plus quam in decem partes per diversas manus distracta, que recolligere ab occupatoribus et reformare perquam laboriosum esset ac longum. Transeundum erat de portu in pelagum, de copia ad inopiam; et super omnia, tametsi sciebat Deo placiturum, quod fecisset, reformidabat tamen illorum criminationes ac calumnias, quibus id erat cessurum incomodo; aliorum etiam mortalium judicia in talibus semper varia et frequentius perversa non immerito verebatur. Verum his diebus, cum multa et magna negotia disponeremus ad meliorem deinceps regni nostri statum pertinentia, ne illius quidem ecclesie fuimus obliti, sed vehementiore quam alias instantia usi, tandem sub certa forma induximus hominem, ut se pateretur transferri, ac tam pio desiderio nostro ulterius non denegaret assensum.[1]) Ceterum quia, ut est notissimum, dicta ecclesia non potest tam cito ac sine magnis laboribus et impensis ex ungvibus tot detentatorum evelli, nec etiam si plane jam esset evulsa, pronunc equivalet Waradiensi, immo nec equivalebit forsitan imposterum; ideo provisionem excogitavimus opportunam, unde hic novus instaurator haberet interim adiumenta, donec prefata ecclesia pristine sufficientie redderetur. De competitoribus vero submovendis media quedam tenere posse animadvertimus ac deliberavimus, ut aliis minoribus debeant esse contenti, prout eorum merita requirunt; quemadmodum hec plenius Ladislao de Wesen[2]) marescallo curie et oratori nostro prosequi commisimus; hinc etiam Nicolao custodi ecclesie Waciensis, beatitudinis vestre cubiculario et sollicitatori rerum nostra-

[1]) Mátyás király 1462 május 24-ikén felhatalmazza Vitéz Jánost a zágrábi kanonoki javadalmak adományozására. (Az oklevél a zágrábi érseki levéltárban.) Ez időre esik tehát a zágrábi püspökség administratorává történt kineveztetése.

[2]) Vezsenyi László, ki ez időben más oklevelek szerint is a kir. főudvarmesteri tisztet viselte.

rum in curia Romana, informotionem in scriptis dedimus evidentem [1]) ex nostra et prelatorum ac baronum nostrorum sententia. Que quidem nobis via omnino videtur observanda, per quam solam et unicam factum hoc succedere procul dubio potest; que si nunc fuerit neglecta, nunquam fortassis eadem vel similis occasio se offeret in futurum. Quapropter sanctitatem vestram humiliter et quam possumus studiosissime supplicamus, ut misereatur tandem illius ecclesie, triginta fere jam ab annis quotidie labentis in peius, et juxta deliberationem nostram, quam ex dictorum prelatorum et

---

[1]) Ez utasítás a következőképen szólt: Memoriale super ecclesia Zagrabiensi datum nuntio Mathiae regis Romam misso.

Dominus rex inter alia his diebus utiliter provisa statuit etiam providere ecclesie Zagrabiensi dudum oppresse. Et quia videt, quod dominus Waradiensis in pluribus bene laboravit, et quod per nullum illa ecclesia possit liberari, nisi per ipsum, deliberavit cum prelatis et baronibus ac toto regno liberationem prefate ecclesie committere dicto domino Waradiensi, sicut et commisit de facto. Et vult, quod interim, donec illa ecclesia recuperetur et reformetur, unam teneat cum titulo, in altera habeat administrationem cum utroque gladio: hoc intelligitur de Zagrabiensi et de Waradiensi. Et quod prepositura quedam de Glogoncza ordinis templariorum, qui ordo iam fere ubique, et presertim in hoc regno defecit, incorporetur ecclesie Zagrabiensi, que prepositura deductis expensis pro nunc vix facit florenos LX, et Panian tenet in ea quendam suum castellanum, sed ipse regit pro sua voluntate et percipit fructus.

Item vult dominus rex etc., quod Thomas, qui est notabiliter notatus in multis, contentetur de illa una abbatia, videlicet sancti Martini, que equivalet unum competentem et bonum episcopatum, et extendit se in proventibus prope ad IIII^{m} florenorum; et imponatur ei perpetuum silentium in allis. Demetrius autem similiter sit contentus de abbatia de Zeek et de abbatia de Bela, que ambe extendunt se in proventibus prope ad III^{m} florenorum; et imponatur similiter silentium super episcopatu Zagrabiensi. Consulatur dominus cardinalis sancti Angeli, si quomodo honeste posset transferri dominus Colocensis ad ecclesiam Waradiensem, videlicet cum pallio et titulo archiepiscopali et iurisdictione provincie. Ad hoc tamen dominus Colocensis pro nunc non vult adstringi, sed in sua voluntate et electione istud dimitti. Et si contigerit ipsum transire ad ecclesiam Waradiensem, quod eo casu ecclesia Colocensis, prout se nunc habet, detur ad manus domini Waradiensis administrative, vice scilicet ecclesie sue prioris.

(A Hédervári-codexben. 75. l. — Epistolae. P. I. E. XVIII.)

baronum ac omnium regnicolarum nostrorum consilio fecimus, et cui insistere modis omnibus intendimus, transferat personas, et jubeat emulos illos, olim cum damno ecclesie altercantes, secundum prefatam informationem nostram, aliis esse contentos, perpetuum eisdem super hoc de cetero silentium imponendo; eo super omnia proviso, ut oneris tanto susceptor laborem, quem pro illa ecclesia et Dei honore subiturus est, valeat commode ac feliciter consummare. Satisfaciet nimirum in hoc officio suo pastorali; et quamquam bonis omnibus rem faciet longe gratissimam, verisimiliter tamen Deo magis quam hominibus beatitudo vestra complacebit. Quam omnipotens diu ac feliciter conservare dignetur incolumem regimini ecclesie sue sacrosancte. Datum.

A levél élén: Pape in facto ecclesie Zagrabiensis.

(A Hédervári-codexben. 62. — Epistolae. P. I. E. XIII. — Monumenta Vaticana. E. XIV.)

23.

1462. május végén. A bibornoki collégiumnak. A zágrábi püspökség ügyében.

Reverendissime pater. Scripsimus et nuntiavimus sanctissimo domino nostro supplicantes super facto Zagrabiensis ecclesie, quam ex diuturna oppressione per viam tandem liberare opportunam, preter quam nulla prorsus alia occurrebat, de prelatorum ac baronum nostrorum statuimus consilio et unanimi voluntate. Quapropter reverendissimam paternitatem vestram non minore fiducia quam affectu rogamus, quatenus apud prefatum sanctissimum dominum nostrum huic tam pio nostre devotionis proposito suffragetur, et partes suas taliter interponat, ut simul illa ecclesia liberationem et nos postulata nostra tempestive consequamur. Placebit non minus Deo quam bonis omnibus reverendissime paternitatis vestre labor et huius tam sancte rei promotio salutaris.

A levél élén: Ex parte regis, collegio cardinalium domino de Ursinis, domino sancti Marci singillatim.

(Hédervári-codex. 69. — Epistolae. P. I. E. XVI. Hibásan 1460-ról keltezve.)

24.

1462. május végén. Carvajal János bibornoknak. Közbenjárását kéri ki a zágrábi püspökség ügyében tett intézkedései érdekében.

Reverendissime pater. Cum his diebus, una cum prelatis et baronibus nostris multa et magna disponeremus ad meliorandum regni nostri statum opportuna, inter alia convertimus oculos nostros ad ecclesiam Zagrabiensem, olim, ut est notum, oppressam et dissipatam, cui nunc magis ac unquam alias compassi, liberationem eius frustra tentatam, non potuimus ultra differre; ac tandem induximus reverendum in Christo patrem dominum Joannem episcopum ecclesie Waradiensis ad translationem acceptandam, ita tamen ut usque ad recuperationem et debitam reformationem illius ecclesie, per tot manus divulse, aliis interim beneficiis adiuvetur: competitores vero illos, quorum contentiones factum istud hactenus retardarunt, pro merito suo, competenti statu decrevimus esse contentandos, prout unicum hunc huius rei modum et propterea minime negligendum ac viam per nos deliberatam oratores nostri, qui super omnibus informationem in scriptis habent, reverendissime paternitati vestre specialius declarabunt. Et licet procul dubio credamus hoc tam pium et sanctum negotium non minus cordi esse reverendissime paternitati vestre quam nobis, tamen ex superabundanti rogamus eandem non minore fiducia quam affectu, quatenus apud sanctissimum dominum nostrum partes suas interponat, ut in ea re voluntati nostre ac bonorum omnium desiderio maturius satisfaciat; eo super omnia proviso, ut operis tanti susceptor laborem, quem pro illa ecclesia et Dei honore subiturus est, valeat feliciter consummare. Omnipotens ille servet reverendissimam paternitatem vestram incolumem ac felicem. Datum etc.

A levél élén: Domino sancti Angeli ex parte domini regis.

(Hédervári-codex. 69. — Epistolae. P. I. E. XVII.)

25.

1462. május végén. II. Pius pápának. Felhatalmazást kér Beckensloer pécsi prépost részére, hogy ezen javadalom megtartása mellett a pécsváradi apátságot is bírhassa.

Beatissime pater. Quia venerabilis Johannes prepositus ecclesie Quinqueecclesiensis,[1]) cum alias tum vero superioribus diebus multis et arduis in rebus pro nobis et regno nostro operam navavit diligentem ac fidelem, presertim in scandalis, discordiarum turbationibus et reconciliatione ac pace cum eis, qui a nobis dissidebant, procuranda, consiliariis nostris adiutor existens in tantum, ut multorum diu discordes animos et a pluribus ante frustra tentatos, cum certis prelatis et baronibus laborando et interveniendo, ad unanimitatem perpetuam et nostri obedientiam magna ex parte ipse reducere auxiliatus sit,[2]) per quod future omnium tranquilitati viam aperiendo, felicia quedam initia dederit, et quasi prima jam procuraverit fundamenta, que omnia etiam rei christiane haud mediocriter contulerint; ideo nos hominem, de nobis et regno nostro tam bene meritum, regali beneficentia nostra, saltem aliqua ex parte, impresentiarum prosequi et remunerare volentes, abbatiam ei contulimus Pechwaradiensem, ut per hoc eius statu aucto, habilior et potentior fiat ad similes vel maiores labores sufferendos. Quapropter sanctitatem vestram quam studiosissime rogamus, supplicando, quatinus cum prefato Johanne preposito ita dispensare dignetur, ut dictam abbatiam gubernare possit in commendam. Faciet in hoc beatitudo vestra nobis et prelatis ac baronibus nostris rem gratissimam, et non minus providebit ecclesie quam persone. Omnipotens Deus sanctitatem vestram diu ac feliciter servet incolumem regimini ecclesie sue sacrosancte. Bude.

A levél élén: Pape ex parte domini regis.

(Hédervári-codex. 77. — Koller. Historia Episcopatus Quinqueecclesiensis. IV. 126. — Monumenta Vaticana. E. CXCIX.)

[1]) Beckensloer János a későbbi esztergomi érsek.

[2]) Az 1462. február 10-ikén Esztergomban, a szentgyörgyi grófokkal kötött egyességről van szó. (Az erről kiállított oklevél eredetije az Országos Levéltárban.)

26.

1462. május végén. II. Pius pápának. A boszniai király hűtlensége tárgyában.

Beatissime pater, post devotam commandationem ad pedum oscula beatorum etc. Nunc primum reddite sunt nobis littere sanctitatis vestre XII. kalendas Februarii date,[1]) ex quibus intelleximus quemadmodum sanctitas vestra, non quidem immemor quantorum malorum reges Bosne, pater quondam et qui nunc superest filius,[2]) huic regno Hungarie et universo nomini christiano causa extiterint, verum certis et idoneis mota rationibus, eosdem resipiscentes ecclesie gremio admisisset. Propterea nos etiam quasi ad exemplum sui monet et hortatur, ut prefatum regem ad nos humiliter revertentem susciperemus, ne forte habita repulsa, desperatione adductus, cum maiori nostro et omnium detrimento, iterum se ad hostem fidei transferat, et sint novissima hominis peiora prioribus. Equidem beatissime pater, sacrosancte apostolice sedis monita et cohortationes, more predecessorum nostrorum, merito semper plurimi fecimus et facere proponimus in futurum, cuius salutifera consilia non minus habent providentie quam auctoritatis, et ab optime mentis radice profecta, nunquam nisi ad finem communis boni diriguntur. Accedit eo, quod et nobis ex ipso regali officio incumbit non denegare supplicantibus veniam, et ad cor redeuntibus clementie sinum aperire, atque ut acceptorum beneficiorum tenaciter meminisse, ita iniuriarum facile oblivisci. Verum in rebus arduissimis nequaquam abutendum est misericordia, sed austeritate temperanda mansuetudo, ne nimis promta levitas securitatem provocet delinquendi. Memoria quidem hominum nemo tantum in nos et reliquos Christianos facinus admisit, quantum rex Bozne, qui cum esset subditus regum Hungarie, a quibus omne jus regni habet, non ita magna necessitate compulsus, descivit ad Turcos, et inimicos crucis

[1]) E levelet nem bírjuk.

[2]) Tamás királynak, 1461. július 12-ikén bekövetkezett halála után, fia István lett utódja.

tributi sui pensione reddidit fortiores; nec eo contentus, simulavit reconciliationem, et cum aliter non posset, federibus sancitis ac fide data dominos et benefactores suos ita circumvenit, ut cum propria spopondisset auxilia, etiam id, quod a nobis acceperat, tradidit adversariis. Ex quo quantum terre desolatum, quot fideles anime in servitutem prophane gentis abducte sint, enarrari nec potest, quia est immensum, nec debet, quia notorium. Porro tante sibi perfidie conscius veniam ab his, quos offenderat, vel petere erubuit, vel impetrare desperavit, sed pro voto nactus apostolicam sedem ad indulgendum naturaliter pronam, et utpote alieni vulneris dolores minus sentientem et propter loci distantiam ad receptionem facilem, insinuatis oblique blanditiis ita delinivit pie credulum judicem, ut unde penam merebatur, inde obtinuerit gratiam, ignorantibus vel forte et invitis his, quorum maxime intererat. Nam ut ex litteris vestre sanctitatis plane deprehendimus, impensa est regibus Bozne, patri prius, nunc etiam filio ab apostolica sede tanti criminis absolutio. Nichil dicimus, quin hoc fieri potuerit, quin sufficientibus ex causis et rectissima intentione factum sit; id saltem voluissemus, cum in talibus penitere non sit satis, et peccati remissio exigat aliquam ablati restitutionem, ut cum absolutione iniuncta foret et satisfactio, cuius iam iniungende minor opportunitas est. Cum recenti facinore mordebatur estuans conscientia, cum sibi ex nostra et omnium Christianorum justissima indignatione perniciem imminere formidabat, cum denique Turcis proditionem quidem suam gratam, se vero proditorem invisum esse sentiebat, et non minus diffidebat iis, quibus utiliter faverat sceleratus, quam iis quos leserat, tunc receptus omnia imperata fecisset ac totis viribus illatam iniuriam compensare tentasset. Nunc cum habet tota quod mente petivit, et insuper faveri sibi videt, satis se nobis prestare credit, si non rursus Turcus fiat. Absit ut vestra sanctitas nisi cum summa ratione quidquam agat et omnino aliter judicare nefarium est; sed animadvertat queso, numquid ad bonum finem facta contrarios forte alibi parturiant effectus. Nos pridem supplicanti ideo duriorem animum ostendimus, nec voluimus in parcendo

esse precipites, et laxandas in tempore clementie habenas paulisper suppressimus, ut illum inter alia etiam ad aliquam satisfactionem rependendam impelleremus. Et jam tractabiliorem se exhibebat, jam pro emendatione culpe subsidia pollicebatur, jam castella sua et arces, presertim Turcis finitimas, in nostras se manus dediturum offerebat, unde e proximo paria hostibus damna inferrentur. At ubi vidit interim non modo indultum sibi a sede apostolica, verum etiam speciales ad se legatos mitti, et se per eos non sine gravi et evidenti regum Hungarie preiudicio coronari et ita in regno confirmari, ac novorum sibi episcopatuum fundationes permitti, et terras suas balistariorum presidiis muniri, factus est negligentior et non solum pollicita revocat, sed etiam postulata detrectat, ut apprime verendum sit, ne palam rebellandi spiritu assumpto, caput suum contumax membrum non recognoscat. Qua ex re quid tandem sequi posset, non est occultum: discordie scilicet fomes et seminarium. Nam si pro juribus nostris utendum erit judice bello, arma tenenti, qui justa negat, fortassis omnia dabit. Rogamus igitur sanctitatem vestram obnixe, ut indulgentia sua confidentiam hominis non amplius alat, ac si que legati apostolici extra mandatum sunt ausi, jubeat esse irrita et generaliter in his, que juris nostris esse videbuntur, remittat eum ad nos, ne contra eos, a quibus expectare omnia debet, cristas erigens paratas, alio manus in sui vertat vindictam. Ceterum quoquo modo res iste hactenus processerint, nos tamen nihilominus sanctitatis vestre monitis et exhortationibus acquievimus, ac regem ipsum per oratores suos nunc presentes deprecantem benigne suscepimus, ita tamen, ut deinceps debitum suum fideliter exequatur et commissa corrigat ulterius obsequendo. Quod si hactenus fecisset, fuisset tam nobis, quam sibi salubrius. Et nunc si in officio persistet, habebit benevolentie nostre dignos favores. Ad hoc eum etiam vestra beatitudo inducere dignetur, quam omnipotens diu ac feliciter servet incolumem regimini ecclesie sue sancte. Datum Bude.

A levél élén: Pape ex parte domini regis.

(Hédervári-codex. 70. — Epistolae. P. I. E. XXVI. — Monumenta Vaticana. E. XIII.)

27.

1462. május végén. Carvajal János bibornoknak. A boszniai király hűtlensége tárgyában.

Reverendissime pater. Juxta litteras apostolicas accepimus et vestre reverendissime paternitatis exhortationem super eo, ut regem Bozne ad nostri obedientiam et devotionem redeuntem susciperemus. Equidem licet pater eius quondam et ipse rex prefatus tantum in nos et universum nomen christianum facinus admiserint, ut venia digni vel nunquam omnino vel certe nonnisi magna satisfactione premissa judicari merito possent, tamen intuitu sancte sedis apostolice, necnon etiam ex officio regalis clementie quid tandem cum eo rege fecerimus, reverendissima paternitas vestra ex his litteris, quas ad sanctissimum dominum nostrum scripsimus, late cognoscet. Datum, Bude 1462.

A levél élén: Domino Sancti Angeli ex parte regis.

(Hédervári-codex. 74. — Epistolae. P. I. E. XXVIII.)

28.

1462. nyarán. Vezsenyi Lászlónak, Rómába küldött követének. Visszahivja őt.

Reversus ad nos Nicolaus custos [1]) orator noster retulit summi pontificis animum quidem erga nos optime affectum, sed litteras excusationem pretendentes, quod scilicet propter bella Italie [2]) rebus christianis ad presens subvenire non

[1]) Miklós váczi őrkanonok 1462-ben és a következő években mint Mátyás király ügyviselője állandón Rómában tartózkodott. A pécsi püspöknek egyik hozzá irt levele közölve van: Epistolae P. I. E. XLV.

[2]) 1460-tól kezdve II. Pius pápa figyelmét és erejét lekötötték a harczok, melyeket Olaszországban a nápolyi trónvillongások és több olasz főur hatalmi törekvései idéztek föl. Azokba ő maga is bevonatott. 1461. julius 2-dikán Nidastronál súlyos vereséget szenvedtek hadai, és csak 1463 őszén hivhatta vissza seregét Nápolyból. (Pastor. Geschichte der Päpste im Zeitalter der Renaissance. II. 72—86.)

possit. Volumus igitur, ne amplius sanctitati sue fastidio illic sitis, sed post expedita alia negotia quamprimum redeatis. Unum illud semper et potissimum in recessu vestro diligenter imprimatis, periculosissimam hoc tempore esse hanc christianorum omnium circa facta fidei negligentiam, et ita imprimatis, ut tam pontifex quam ceteri omnes clare intelligant, quid exinde sequi possit; et si quid sinistri, quod absit, sequatur, nihil unquam in ea re Hungarie regi imputari debere, per quem utique non stetit, quin non solum christianitas salva esset, verum et Mahometi superstitio interiret. Nos deinceps necessario id agemus, quod statui nostro minus noxium videbitur futurum.

A levél élén: Ad oratores suos Rome, quod cum per Nicolaum custodem intelligere debeat pontificem propter bella Italie sibi subvenire non posse, ut post expedita alia negotia inde quamprimum redeant, et in recessu omnibus diligenter imprimant, si quid sinistri acciderit, id regi Hungarie non debere imputari.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 200. — Epistolae. P. I. E. LXVI. — E levél dátumának megállapításában támpontúl szolgál az utalás az olaszországi háborúkra és Miklós őrkanonok római tartózkodására.)

29.

1463. tavaszán. II. Pius pápának. A zágrábi püspökség betöltése és a váradi Szent-László-káptalan alapítása tárgyában.

Multa et magna fuere, que me proximis diebus tenuere occupatum, quibus vel iam definitis, vel interim sepositis, curam hanc precipuam duxi, ut ad sanctitatem vestram aliquos oratores transmitterem; et licet prius alios deputassemus, postea tamen hunc reverendum patrem dominum Marcum episcopum Tinniniensem sufficere duximus, qui tam ea, que de communi hoste nova habemus, quam nostre possibilitatis conatus et pia vota explicabit. Sed inter alia nec ecclesie Zagrabiensis fuimus obliti, cui semper optavimus et nunc optamus de idoneo liberatore et restauratore

provideri. Qua in re fere per omnia vestre beatitudinis voluntati noster respondet assensus, prout dictus orator noster plenius et planius docebit. Ceterum venerabili Thome episcopo abbatiam de Zeek ecce nunc remittimus, et ad suorum manus assignari facere parati sumus; possessionem vero ecclesie et castri Nitriensis tum dabimus, cum personaliter prius de fidelitate servanda, ut tenetur, prestiterit nos rite securos. Preterea memini me olim scripsisse sanctitati vestre pro collegio nove fundationis ad sepulcrum sancti Ladislai regis in ecclesia Waradiensi. Supplico iterum, ut ea res sub meliori forma bullarum apostolice auctoritatis robore fulciatur. Hec omnia et alia complura memoratus orator noster, de mente nostra copiose instructus, vestre beatitudini uberius referet. Quam altissimus diu servet incolumem regimini et amplificationi ecclesie sue sacrosancte. Datum.

A levél élén: Rex Hungarie ad dominum apostolicum.

(Hédervári codex. 10. — Epistolae. P. I. E. XLIX. — Monumenta Vaticana. XVII.)

E levélre II. Pius pápától az 1463-ik év nyarán a következő válasz érkezett:

»Venit ad nos venerabilis frater noster, Thomas Zagrabiensis episcopus cum instantia petens, ut in controversia, que sibi cum suis adversariis super eadem ecclesia fuit, non gratiam facere, sed justitiam administrare vellemus. Vidimus quoque, quid tua serenitas per cedulam suam ad dandam illi ecclesie pacem postularit a nobis. Durum judicaremus eidem Thome justitiam denegare, cum illi et omnibus simus ex pastorali officio debitores. Commisimus huiusmodi causam dilecto filio nostro, Nicolao titulo sancti Petri ad vincula presbytero cardinali, viro fideli et docto, juridice audiendam et referendam nobis in consistorio nostro. Audite sunt partes ab eo, jura, que habebantur, hinc inde producta, ventillata res in

[1]) Döbrentei Tamás püspöknek a pápához intézett előterjesztése fényesen kiállított kéziratban a párisi nemzeti könyvtárba jutott. Szövege közre van bocsátva a Magyar Könyvszemle 1890-ik évi folyamában.

aliquot menses. Ad relationem cum ventum est, judicavimus nos, judicaverunt et fratres nostri sancte Romane ecclesie cardinales validum esse jus Thome, adversariorum infirmum Exigebat hic ordo justitie, ut patefaceremus sibi, que nobis erant comperta, et supplicantis votum non differremus in longum; verum diu jam cupientes laceratam hanc et misere vexatam ecclesiam beneficio *(sancte)* sedis quiescere, ac per novum pastorem in spiritualibus et temporalibus debite reparari, celata eidem Thome justitia, ipsum hortatione nostra induximus, ut contentus Nitriensi ecclesie prefici, item monasteria beate Marie virginis montis Pannonie et alterius de Zeek ex dispositione apostolica mandata habere, eidem Zagrabiensi et juri sibi in illa competenti libere cederet. Conditionem hanc, charissime fili, pro pace contendentium et utilitate tam insignis ecclesie sumus amplexi, nec disponendum aliter duximus. Ipsum autem monasterium de Zeek, cum per tuam serenitatem contra juris debitum esset illi perperam assignatum, et per eundem sine auctoritate ac dispositione sedis receptum, non libenter sibi relinquimus, videntes ab utroque vestrum in hoc esse erratum. Sed ad maius incomodum evitandum, ita tollerandum et agendum putamus: expectabimus ad tres menses a die datarum presentium super re hac serenitatis tue responsum; si haberi dictorum ecclesie et monasteriorum tuo favore possessio poterit, et amodo per hanc viam Thomas quiescere, ordinationem nostram implebimus; si minus, exigente debito, nostro pro eodem declarare et annuntiare cogemur, quod justitia nobis imponit. Contentabimur autem, si predicta placuerint, transferre ad Zagrabiensem ecclesiam venerabilem fratrem nostrum Johannem episcopum Waradiensem, reservata illi pensione annua trium millium ducatorum pro recuperandis et manutenendis castris dicte ecclesie; ipsi vero Waradiensi preficere in pastorm venerabilem fratrem Demetrium, in controversia Zagrabiensi Thome predicto collitigantem. Nam ut duas cathedrales uni hominum concredamus, adduci honeste non possumus. Non fecimus hoc toto nostri pontificatus tempore, nec imposterum volente domino sumus facturi. Hortamur serenitatem tuam in domino, ut deliberationi nostre conformare se-

velit, et adiumento suo efficere, ut aliquando et nos liberari molestia hac diuturna possimus.

(Hédervári-codex. 90. — Epistolae. P. I, E. XX. — Monumenta Vaticana. E. XV. Itt e levél tévesen van a fentebbi elé helyezve.)

30.

1463. tavaszán. Carvajal János bibornoknak. Ajánlja követét Márk knini püspököt.

Misimus hunc reverendum in christo patrem dominum M*(arcum)* episcopum T*(ininiensem)* oratorem nostrum ad sedem apostolicam potissimum pro communibus negotiis rei christiane; quamvis autem minime dubitemus reverendissimam paternitatem vestram zelo fidei ferventem ultro eo omnia agere, que publicis commodis et ecclesie dei ac summo pontifici et toti christianitati magis conducere videantur, tamen quoniam de ipsa merito fiduciam gerimus specialem, prefati oratoris nostri promotionem et votivam expeditionem eiusdem reverendissime paternitatis vestre patrocinio commendamus. Datum.

A levél élén: Domino I*(oanni)* episcopo Portuensi sancte Romane ecclesie cardinali Sancti Angeli, rex Hungarie.

(Hédervári-codex. 23. — Teleki. XI. 80.)

31.

1463. május. Podjebrád Viktorin herczegnek. A török hadjáratra vonatkozó készületei felöl értesíti.

Mathias etc. Illustri principi domino Boghkoni de Kunstadt domino in Podiebrad [1]) salutem. Ob eam quam a longo tempore vobiscum habuimus amicitiam et ob respe-

[1]) »Boczko de Kunstadt et Podjebrad« czimet használta Podjebrad György királylyá választatása előtt.

ctum serenissimi genitoris vestri, dedimus operam et effecimus, ut hic, pro quo intercessistis, libertatem et omnem bonum finem in rebus suis consequeretur; parati libenter et in futurum etiam in maioribus vestre complacere voluntati eo, quod in vobis fraternam erga nos intelligimus durare affectionem. Ceterum ubi scribitis desiderare vos prospera ad partem nostram de Turcis habere nova, respondemus, quod communis noster et omnium christianorum hostis cum magno, ut solet et potest, apparatu, in tali loco positus consistit, ut dubium relinquat, quas tandem christianorum partes sit invasurus. Nos ea suspicione ducti, ita omnia paramus, et eo modo cum regnicolis nostris concordavimus, ut si opus sit, tanti inimici impetum fortiter excipiamus. Interim vero misimus ad inferiorem regni nostri plagam copias pro defensione et primo occursu sufficientes cum capitaneo Joanne Pongracz [1]) cognato nostro, quem et nos, si necessitas postulabit, personaliter secuturi sumus, cum spe bona fortune melioris. Quisquis tamen rerum exitus erit, talium divulgatrix fama fraternitati vestre latere non permittet.

A levél élén: Ad principem Boghkonem de Kunstadt, dominum in Podiebrad, alterum filium regis Bohemie, quod petitioni ipsius, circa libertatem expetiti hominis satisfacturus sit; nova de Turcis communicat, in quorum occursum se capitaneum Pongracz cognatum suum cum sufficientibus copiis misisse scribit.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 201. — Epistolae. P. I. E. LVII.)

32.

1465. nyarán. A bibornoki collegiumnak. Ajánlja Rómába küldött követeit és a törökök ellen indítandó hadjárat ügyét.

Reverendissimis in christo patribus, dominorum sancte Romane ecclesie sacro cardinalium collegio, amicis nostris. Cognito sanctissimi domini nostri altissimo et salutifero rei-

---

[1]) Dengelegi Pongrácz János erdélyi vajda.

publice christiane proposito,[1]) presentes oratores nostros ad suam sanctitatem ea potissimum de causa existimavimus transmittendos.[2]) Quos reverendissimis paternitatibus vestris magna cum diligentia nec minori fiducia commendamus, ac easdem quam studiosissime rogamus et hortamur, quatenus hoc presertim tempore omni cura et consilio instare velint negotiis communibus promovendis. Nam quamquam minime dubitamus piissimi pastoris sapientiam omnibus rite disponendis sufficere, nec errorem intervenire posse, ubi plane spiritus sanctus aspirat; tamen veluti membra de capite si non necessariam, piam tamen sollicitudinem gerimus, et eo quidem impensius, quod utriusque fortune momenta maxime ad nos pertinere sentimus. Quapropter paternitates vestras reverendissimas iterum monemus et petimus, quo accuratius laborare et partes suas magis interponere dignentur apud eundem sanctissimum dominum nostrum, ut tali apparatu, via et modo potentissimum et audacissimum fidei hostem tam mari aggrediatur, quam terra, quatenus post Deum provisioni plus liceat quam casui. Qua in re nihil forte prius animadvertendum et pensandum foret, quam hostium mores et ingenia, quos palam est semper magis terrestribus preliis et exerceri et vincere consvetos. Unde merito ea parte fortius impetendi essent, qua tam ledere quam ledi efficacius possunt. Hec nos suggerere non diffidentia sed pietas compellit. Ceterum quisquis belli eventus erit, fructus, aut quod absit, periculum in omnes, nomen facti precipue in caput redundabit. Nos vero ut nunquam defuimus rebus christianis, ita et nunc vel consvetudinem vel officium nostrum totis viribus exequemur. Reliqua prefati oratores nostri latius explicabunt.

(Hédervári-codex. 21. — Epistolae. P. I. E. LXXVI.)

---

[1]) II. Pius pápa 1463. julius első napjaiban határozta el magát arra, hogy a törökök ellen intézendő nagy hadjáratot létesít, és e czélból congressust hivott össze Rómába. (Pastor. Geschichte der Päpste im Zeitalter der Renaissance. II. 221.)

[2]) Ez azokra a követekre vonatkozik, kiket a király — mint a velenczei dogéhoz intézett levelében (l. 34. szám alatt) említi — Rómába küldeni szándékozott, de a helyzetben bekövetkezett fordúlat miatt nem indított útnak.

33.

1463. szeptember 28. II. Pius pápának. Ajánlja követét Márk knini püspököt, kit másod izben küld Rómába.

Beatissime pater. Ea, que mihi reverendus pater dominus Marcus episcopus Tininiensis verbo vestre sanctitatis exposuit, humiliter intellexi. Cum autem ad mandata beatitudinis vestre pariter ac vota, quidquid forsitan antea de me in contrarium vel dictum fuerit vel creditum, pro viribus meis extiterim semper promptus, nunc etiam imposterum idem facere sincera mente propono, et interesse meo, et benevolentia vestre sanctitatis, et officio meo erga sedem apostolicam exigente. Si quid ultra hec latius ac evidentius super his et aliis esset scribendum, ipse dominus Marcus episcopus, et devotionis mee erga beatitudinem vestram testis locuples, et recte animi intentionis satis conscius, et in quantolibet negotio relator fide dignissimus, viva voce supplebit. Altissimus sanctitatem vestram regimini ecclesie sue diu servet incolumem ac felicem. Ex Varadino Petri, die 28. Septembris. 1463.

A levél élén: Ad pontificem ab eodem.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában 123. — Epistolae. P. I. E. L. — Monumenta Vaticana. E. XVIII.)

34.

1463. szeptember 28. Moro Kristóf velenczei dogénak. Tudtul adja, hogy a törökök elleni hadjárat ügyében a knini püspököt küldi Rómába.

Cum omnis cura nostra et cogitatio in hoc potissimum versetur, quemadmodum communem fidei hostem comprimere aut opprimere possimus, visum nobis fuerat pro his rebus ad sedem usque apostolicam solennes nostros transmittere oratores. Supervenere interim littere pontificis maximi, quibus sua sanctitas palam declarabat, in quantis sumptibus

constituta esset, quantumve et unde exspectandum subsidium nobis deputasset, nec quidquam amplius se facere posse testabatur. Id ubi cognovimus, satis fore duximus, si hunc reverendum in Christo patrem dominum Marcum episcopum Tinniensem istuc mitteremus, admonendi magis gratia, quam importunius instandi. Nos tamen nihilominus omnia que possumus, agere et parare non desistimus. Similiter et fraternitatem vestram hortamur, quatenus communium negotiorum profectui viis et modis opportunis, prout facit, providere non cesset. Sanctissimus quippe dominus noster, zelo duntaxat religionis et pastorali officio suo motus, nititur sane quantum potest; atque nobis utrisque ad bonam voluntatem etiam necessitas accedit, nec ullus magis christianorum principum quam nos utrumlibet huius belli eventum est plane sensurus. Cetera memoratus orator noster abunde per nos instructus referet, cui mandavimus, ut in omnibus secundum vestre fraternitatis consilium procedat, sive subsistendum, sive ulterius ei progrediendum esse censuerit. Informationes et ultra eas quas nos dedimus, dare non postponat. Datum.

A levél élén: Ex parte regis ad collegium cardinalium vel ducem Venetiarum.

(Hédervári-codex. 18. — Epistolae. P. I. E. LXXVII.)

35.

1463. őszén. Carvajal bibornoknak. A szent-széktől a törökök ellen kért segély és bizonyos elmozdított kanonok ügyében.

Quanto in periculo sit non solum meus sed omnium christianorum status, reverendissima paternitas vestra tam fama referente, quam suapte prudentia facile metiri potest. Nec est nunc opus commemorare aut hostilium virium magnitudinem nostrorum *(sic)*, aut ex provincia Bozna opportunissimum in omnes fidelium regiones aditum, que nequaquam hodie in tam gravi discrimine versarentur, nec tota in presentiarum in nos belli moles incumberet, si pollicita

nobis subsidia non defuissent, si etiam, ut jactitabatur, communi hosti satis a tergo negotii prestitum fuisset. Sed publica plane illi socordia et occasionem hanc et audaciam prebuit. At nos sanctissimi domini nostri adhortationibus simul et pollicitationibus inducti, quibus reverendissime paternitatis vestre persvasiones et quasi assecurationes accedebant, agimus ecce solum quantum possumus, et totis animis ac viribus grave certamen inimus. Quapropter extrema necessitate compulsi, inter alios vestram reverendissimam paternitatem invocamus. Adeste, date operam, opem afferte, promissa exsolvite. Annuat deus, ne omnes pariter tanto isto conatu magis provocasse quam oppressisse inimicum videamur. Ceterum sanctissimus dominus noster scripsit nobis et commisit domino Strigoniensi restituere quendam presbyterum, qui de canonicatu ecclesie Zagrabiensis per reverendissimum dominum archiepiscopum Colocensem exstitit amotus. Cum autem sciamus prefatum dominum Colocensem nihil in ea re nisi quod juris fuerit egisse, ideoque in presentia doctorum graviumque personarum miramur, quod sua sanctitas simplicem querelam unius vagi sacerdotis in contrarium tam facile admisit, plurisque fecit, quam illius viri sententiam, qui qualis quantusque apud nos sit et habeatur, reverendissima paternitas vestra abunde novit. Nec etiam videtur nobis utile fore, si diverse duorum archiepiscoporum jurisdictiones confundantur; possent enim ex ea re in hoc regno nostro notabiles perturbationes suscitari. Vestram igitur reverendissimam paternitatem rogamus, quatenus talibus sua solita providentia obviet, procuretque ne sanctissimus dominus noster levibus et vagis hominibus tantum credat, simulque illius viri dignitatem tueatur, et scandala ipsa, que exinde oriri possent, intercipiat et precidat. Datum.

A levél élén : Domino cardinali Sancti Angeli.

A levél dátumának megállapítására támpontúl szolgál az a körűlmény, hogy kétségkivűl az 1463. őszén Bosnyákország visszahódítására indított hadjárat előtt iratott.

(Hédervári-codex. 5. — Epistolae. P. I. E. LXXVIII.)

36.

1464. Január 27. II. Pius pápának. Jelentést tesz bosnyákországi hadjárata felöl.

Beatissime pater. Serius forsitan ac ratio debiti postulabat, accessit tandem mihi copia temporis facultasque scribendi ad sanctitatem vestram de rebus apud me gestis, quibus divina clementia dexteram suam hoc tempore nobiscum magnificare dignata est. Par erat, ut ante priores primus ante prodiisset nuntius index officii mei, notum facturus ordinem rerum actarum, per quas vota et spes vestre sanctitatis, que princeps rerum est, ad Dei laudem ac propensiorem publice salutis curam reficerentur. Sed cum notitia horum, que gesta sunt, quo sera, eo magis plena futura sit, volui vel tardius exequi, quod negligere non debui. Juvabit, puto, audire plenius et nota rectius agnoscere. Igitur dum circiter kalendas Maias, opportune congregato exercitu, castrametatus essem ad ripas Danubii, eam partem versus, quam frequentior incursus hostium vexare vastareque pene jam consueverat, non longe aberat etiam Turcus magnus cum exercitu magno et cum manu pro suo more valida. Res imprimis satis contecta erat, quorsum acies flectere disponeret, nam locus, quem castris occupaverat, plures partes respiciebat, eratque pervius ex concursu viarum, quascunque petere vellet. Exploratores nostri varium sepe nuntium afferebant, aliis ad castrum Nandor Albense vallo circumdandum, quibusdam ad prelium nobiscum ineundum, aliis alio eum tendere asserentibus. At paulo post ambiguitas hec sublata fuit, palamqe factum est, invitatum eum a quibusdam proditoribus Boznam versus declinare. Eo dum festinus accessisset, suscepta proditione, quam ante paraverat, prius forte quam eduxisset gladium, vicit, proditoribus eque et proditione potitus. Vincit deinde regem arte et dolo, non armis superatum, demumque excruciatum necat, arces omnes et munitiones regni in deditionem accepit, custodibus earum manus ultro porrigentibus. Verum antequam Boznam ingressus esset, dimiserat prefectum Servie, Alibeg nominatum, cum haud parva exercitus parte,

e regione apud vada fluminis Zavi, ut nos ab eius transitu vel prohiberet interim vel averteret. Is enim Zavus, unus ex vulgatissimis Pannonie fluminibus, inter corpus Hungarie et regnum Bozne medius interfluit. Cum hoc igitur hoste tunc mihi primum res gerenda fuit, post feliciter acta est. Nam cum idem obsisteret nostris et prohibere tentasset passus, ac insuper eas partes, que castris meis vicine erant, lacessere cepisset, ibi demum justa acie et aperto prelio una primum, et paulo post altera vice fractus, victus et fugatus est. Multi ex hostibus gladio, multi ad flumen adacti obruentes se invicem, et obruti a se se, naufragio ruinaque perierunt; dux ipse cum parva sociorum manu, in phaselis et lembis subvecti, salutem asservavere. Ego vero, posteaquam huiusmodi victoria a Deo donatus sum, rei bone spem meliorem sequi statui, et illico levavi tota castra a loco priori, traieci Danubium, continuatoque gressu accessi ad vada Zavi ab hostibus iam antea occupata: quibus facile recuperatis, depuli abinde reliquias hostium prius fugatorum, et ad persequendum eos iter in Serviam direxi. Nam tempore intermedio Turcus, confectis rebus Bozne, fines eius retrocedens excesserat, regressusque jam fuerat in Macedoniam. Itaque castra Servie inferenda erant. Eam ego longe lateque pervagari, ceterum igni, gladio, preda vastare jussi. Multi in ea ex hostibus turmatim palantes deprehensi in occisionem et captivitatem devenerunt, animarum circiter millia quindecim de servitute in libertatem pristinam cum armentis et rebus feliciter reducta sunt. Et hec quidem apud Serviam acta. Ex qua demum regressus, opus habui eam partem exercitus, que laboribus fessa erat, paululum remittere, ut ampliori post usui, quiete refecti, servaretur; cum parte autem reliqua, que vegetior videbatur, et item novis subsidiis coemptis, intendi animum ad recuperationem Bozne recenti casu amisse, ut cui opem ferre, ne periret, preventus dolis non potui, ei vel perdite, ope Dei, qui fraudis dolique vindex est, opportune consulerem. Recogitanti quippe mihi et diligentius consideranti, quantum et quale vulnus Christiana respublica in eo casu acceperat, non sinebat necessitas cure differre remedium, sed mox ac simul et parare provi-

sionem, et facere; que si vel menstruo tempore neglecta fuisset, nunquam similem opportunitatem rediturum, post expertus astruere ausim. Accingor igitur et ad prosequendum opportunitatem hanc coegi prius meipsum, quam recte disposuerim, premisi qui expedirent impedimenta, secutus ipse accessi, et arcem, sive ut communiter loquimur, castrum et oppidum Jaicza nominatum, obsidione circumdedi, quod quidem caput regni illius est et locus tam natura ipsa, quam arte et ope inter omnia munitior. Quem cum oppugnare cepissem, primo fere impetu et primu agressu incolas oppidi in deditionem accepi, factaque irruptione in oppidum, cum hostibus Turcis armis pugnatum est. Hi quoque die eodem, qui quartus erat posite obsidionis, a nostris superati, necantur alii, quidam vero in arcem profugere compelluntur. Restabat jam arx ipsa expugnanda, in cuius oppugnatione trimestri fere spatio magna sollicitudine laborando multa ex celi intemperie, multa ex asperitate hyemis, preterea ex incommoditate varia plurium rerum, plus quam hostilia passus, constantia tandem et perseverantia vicimus; ubi complures ex hostibus conclusi per opportunitatem oppressi fuere, reliqui de vita duntaxat pacti, ad dedendam arcem et sese compulsi sunt. Ex quibus prope quadringentos in vita servatos, bellatores quidem robustos et armis assvetos, mecum eduxi, habiturus eos pro servis ad usum opportunum. Hoc itaque modo et ordine redditis et acceptis castro et oppido Jaicza, mox multorum aliorum castrorum deditio secuta est. Jam circiter triginta manibus meis reddita sunt, et totidem vel paulo plura in obedientiam et deditionem accepi; habebamque spem indubiam de ceteris, quod ad hoc usque tempus vel nulla, vel pauca apud manus hostium contineri potuissent, si tempestas hyberna maioribus intensa frigoribus ampliores mihi labores non interdixisset. Quamobrem consultius visum est reducere exercitum, et ad ea, que uberius agenda supersunt, intendere. Redii ergo ex Bozna spe priori felix, re presenti multo felicior; sed ad illam opportunitate quadam et diligentia gerendarum rerum incitatus eram, hanc vero divina propitiatione consecutus sum. Ad utramque autem augendam talis ordo, taliaque principia

parata sunt, ut ex eis vulneri huic, quod christiano corpori ex ruina Bozne inflictum erat, facilius, quam ante, salubriusque remedium parari poterit: quandoquidem sane vulnus non jam angulos Europe, non latera sola, sed precordia ipsa attigerit, potuissetque ad omnes eius partes infesta correptione dilatari. Qua in re animus quidem mihi ad impendendam ampliorem curam promptus est, sed ut ministerium quoque opportunum indeficiens sit, opus est auctrice et adiutrice sanctitate vestra, quam penes virtus omnis et principatus rerum ducatusque consistit. Sed hactenus de rebus Bozne. Nunc de impedimentis, que hanc curam meam ac simul intentionem interturbant, conqueri paucis non pretermittendum putavi. Et quidem, beatissime pater, non credo latere sanctitati vestre, quot quantosque labores sustulerim, ab eo tempore quo ad huius regni gubernacula vocatus susceptusque sum, in his, que ad ipsius regni restaurationem requirebantur, et quam lacerum regnum, quamque turbatum, attritum et in omnibus pene membris dissolutum susceperim. Laboravi impigra sollicitudine ad consolidanda vulnera eius, ruinasque corrigendas, quibus tam ex dissensione interna, quam ab externis hostibus non modo affectum, sed pene collapsum erat. Placuit Deo nostro favorem adhibere curis meis, secutumque est post multos tandem labores sudoresque profusos, ut primum intestina bella consopirentur, deinde ab omnibus quoque advenis hostibus regnum ipsum purgaretur, ita ut compositis et internis et circumvicinis differentiis, ad eam solam curam redactus fui, que mihi adversus christiane fidei hostes et hereditaria fuit, et perpetua futura est. Hanc igitur, jamiam liber ab aliis, prosequebar, huic nimirum vacare, huic denique omne studium omnemque operam accomodare me cepisse testimonio sunt ea, que his diebus superioribus a me gesta sunt; quibus dum occupatus intenderem, et Christianorum inimicos a Christianis propulsarem, ecce ex parte altera infidi Christiani in superiores huius regni fines irruptione facta, occuparunt complures sedes et latibula ad usum latrocinii, ex eisque ibidem, in hac mea utili absentia, plurima damna et nocumenta intulerunt, inferreque et cumulare non cessant; ita, ut pro quo-

rum ego fide et statu communi adversus infideles depugno, ab his infideliter impugnor perturborque. Qua in re, credat sanctitas vestra, nihil mihi magis molestum occurrere *(potest)*, quam retrahi a prosecutione cure suscepte et ab usu victorie parte nunc maxime opportuno. Jam sane opere pretium foret prosequi iter, quod feliciori ferro apertum est, quam reclusum erat; ea quoque, que bene quesita sunt, et tueri diligentius et promovere. Quocirca mittere hec scripta decrevi sanctitati vestre, gratis rebus etiam ingratas immiscens, ut utrarumque conditione servata, sit unde filiorum profectibus congratularetur, sit etiam unde sollicitudinem capiat ad consulendum defectibus. Hec etenim due res presentem hoc tempore animum et curam sanctitatis vestre exigunt, ut et profectus ipsi promoveri possint, et defectus impedimentaque tolli. Meam intentionem certo sciat sanctitas vestra eo inclinatam esse, ut fidei catholice et fidelium defensioni omni opera et omni cura mea serviatur, presertim si facultas mihi libertasque adsit, et impedimenta non obsint Quorum alterum si defuerit, alterum vero si obstiterit, cogar vel invitus hanc curam meam alio destinatam alio convertere. Quin imo protestor ex hac die apud sanctitatem vestram, ut in casu, quo mihi iniuriis lacessito necessitas obvenerit arma hec contra infideles sumpta adversus infidos fideles retrahere et offensores regni mei e contra offendere id a me justo dolore pulsato fieri; nec succensere mihi sanctitas vestra, aut imputare dignum ducat, si adesse non potero obsequio status publici, quod pro redimendis privatis patrie periculis coarctor abesse. Potest tamen inter hec nihilominus sanctitatis vestre auctoritas intervenire, que sufficiens erit mihi et facultatem reddere, ut prosequar, que cepi, et impedimenta expedire, ne eo retrahar, quo nolim. Quod ut beatitudo vestra curare dignetur, tam mea devotio quam fidei debitum expostulat. Conservet Deus sanctitatem vestram feliciter regimini ecclesie sue sancte. Datum in oppido Dombro regni Sclavonie, die 27 Januarii, anno domini 1464.

A levél élén: Ad pontificem Pium secundum prolixa regis relatio de parta ad Savum contra Turcos, victoria vastata Servia, liberatis

15,000 captivis, recuperata trium mensium obsidione Jaycza et plurimis castris in Bosna expugnatis, reductoque post hec ob hiemis rigorem exercitu, que sequitur gravis querimonia, quod contra inimicos christianitatis foris occupatus, domi ab infidis christianis facta, in regnum irruptione vexetur, se ideo coram sacra sede protestari, sibi malo in futurum non imputare, si arma contra hostem destinata retrabat et se posito obsequio status publici contra infidos, fideles ad tuenda propria revertantur.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 129. — Epistolae. P. I. E. LXXIII. — Monumenta Vaticana. E. XIX.)

37.

1464. april. Moro Kristóf velenczei dogénak. Köszönetét fejezi ki, hogy a koronázási ünnepélyen külön követ által képviseltette magát.

Interfuit felicis coronationis nostre misticis solemnibus, una cum alio collega suo,[1]) magnificus dominus Franciscus Justinianus illustrissime dominationis vestre orator specialis.[2]) Qui quidem pro sua singulari prudentia et virtute nihil pretermisit, quod ad summum decoris nostri cumulum pertinebat, et illam affectionis erga nos vestre sinceritatem, tametsi jam pridem nobis pluribus experimentis satis cognitam, dictis pariter ac factis per omnes numeros plenissime et efficacissime representarunt. Quapropter amicitie vestre merito gratias agimus, quod in dies magis ac magis perspicimus omnia, que ad honorem et comodum nostrum spectant tam diligenter vobis cordi esse, gratias inquam agimus quam maximas et idem de nobis fraternitati vestre pollicemur, cuius glorie et amplitudini sicut toto desiderio mentis favemus, ita nunquam studio et opera defuturi sumus. Datum.

A levél élén: Duci Venetorum.

(Hédervári-codex. 9. — Epistolae. P. I. E. XCII.)

---

[1]) Aymo János, a velenczei köztársaság rendes követe.

[2]) Giustiniani Ferenczet 1464. február 23-ikán választotta meg a senatus. (Diplom. Emlékek. I. 267.)

38.

1464. junius elején. Moro Kristóf velenczei dogénak. A koronázási ünnepélyre küldött velenczei követnek, ki haza utaztában fogságba jutott, szabadon bocsátása ügyében.

Illustris princeps, amice noster carissime. Accepimus litteras vestras in quibus scribebatis nobis de gravi casu magnifici oratoris vestri Francisci Justiniani, et hortabamini ac rogabatis nos, quatenus super ea re opportuno remedio provideremus, prout honor et officium nostrum requireret. Equidem illustris princeps, licet prefatus orator civis sit vestre fraternitatis, ut intelleximus et genere nobilis, et existimatione inter non mediocres unus, multis tamen de causis infortunium eius non minus aut forte etiam magis nobis fuit molestum quam vobis. Proinde continuo adhibuimus in ea re operam quam potuimus diligentissimam, et jam ante adventum litterarum vestrarum persona ipsius domini Francisci quodammodo libertati restituta erat.[1]) Quippe quidem in castro nostro et in manibus hominum nostrorum habebatur, et instabamus ut liberationem personarum etiam rerum recuperatio sequeretur; cum interim ex certo rumore afferente cognovimus secretarium vestrum Petrum Homasium[2]) ad quosdam ex subditis nostris pro eodem negotio transmissum. Qui si paulo maturius intervenisset, et aliquanto importunius adlaborasset, tantum animi prestitisset hominibus improbis, quod facile omnia confusa et in peiorem statum redacta fuissent. Missio igitur ista Petri videtur nequaquam fuisse necessaria; nobis vero etiam vehementer displicuit, eo quod satis animadvertimus amicitiam vestram non parum de nobis diffidentie habuisse. Cum tamen nos sponte nostra bene memores eramus honoris nostri, et si in aliquo negligentiores fuissemus, aderat sollicitator sufficiens magnificus Johannes Aymo vester apud nos con-

[1]) Aymo János a rendes követ 1464. junius 4-ikén jelenti Budáról Giustiniani szabadonbocsátását. (Diplom. Eml. I. 279.)

[2]) Thomasius Péter, ki 1456—1463. mint ügyviselő tartózkodott a magyar királyi udvarnál.

stitutus orator. Qui etiam testis est locupletissimus, quod egre casum illum nos tuleramus, quantove studio reformandum curaverimus, et qua tandem mente quove proposito fuerimus. Nam profecto nisi persona illius viri mox ad mandatum nostrum liberata fuisset, decretum nobis erat, posthabita omni temporum difficultate ac susceptorum negotiorum magnitudine, omnibus aliis occupationibus omissis, facto etiam fidei intermisso, personaliter eo cum exercitu proficisci et tamdiu manere, donec et decori nostro et expectationi vestre fuisset abunde satisfactum, et tam insignis et immanis contumelie auctor congruas sceleris illius penas luisset. Quapropter, nostro quidem judicio, debebat fraternitas vestra, levium fortasse hominum suggestione repulsa, ampliorem in nobis spem ac fiduciam gerere, nec tam immemores nos honoris nostri putare, aut saltem id aliquo indicio ostendere; sed omnem omnino huius facti emendationem tantum a nobis exspectare, quos precipue tangebat iniuria. Nos quidem in hac ipsa re et hactenus fecimus quod debuimus, et inposterum recordabimur si quid impresentiarum non quidem per socordiam neglectum sed ex rationabili necessitate videbitur esse dilatum. Datum.

A levél élén: Cristoforo Mauro duci Venetiarum ex parte regis.

(Hédervári-codex. 26. — Epistolae. P. III. Ep. III. Tévesen 1466-ról keltezve.)

39.

1464. junius. II. Pius pápának. A törökök ellen haladéktalan segítséget sürget.

Scio notissimum esse sanctitati vestre, his superioribus diebus in Alemannia et que egerit et quorsum ea omnia egerit Turcus. Nemini quippe dubium est non Epiroticos illum montes affectare, sed per ista quasi pontem sibi parare ad reliquam Christianitatem opprimendam. Ego vero sentiens proximum exinde civitati mee Ragusine imminere peri-

culum,[1]) et id mox, quod absit, gradum fore periculi communis, ea potissimum de causa misi presidio illarum partium, quantum ad presens ipse potui copiarum, magis ut proposito ac officio meo faciam satis et animum declarem meum, quam quod sperem solus sufficere posse ad tantos impetus sustinendos. Cum igitur luce magis clareat beatitudini vestre, inimicus fidei catholice quid struat: his ceptis pro sua sapientia et debito pastorali de remedio cogitet opportuno; et ita cogitet, ut tam letifero vulneri non serum et leve, sed tempestivum et validum adhibeatur medicamen; nam si jam ultra tardabitur, vereor equidem, ne talia interim sequantur, que etiam cunctis annitentibus non modo valde difficile, sed et impossibile sit emendare. Altissimus etc.

A levél élén: Ad pontificem, de turcis civitati sue Ragusine imminentibus et quid ex hinc, si remedia tardabuntur, sequi possit.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 201. - Epistolae. P. I. E. LXVII. — Monumenta Vaticana E. XX.)

40.

1464. julius. II. Pius pápának. Szemrehányásokat tesz a törökök ellen tervezett hadjárat megindításának késedelme miatt.

Beatissime pater etc. Magno et manifesto christianorum viso periculo, sanctitas vestra crebris me et vehementibus tam per nuntios, quam per litteras adhortationibus impulit, grave bellum molliri pollicens, non defutura nobis sua subsidia, et insuper promittens *(se)* principum et populorum copiis ad nonas Junias e portu Anconitano navigaturam, et adeo valida manu ipsa Turcorum viscera invasuram, ut hostis noster, necessario diversas in partes distractus, ad me opprimendum nec vires habiturus esset, nec otium. Memini et illud per vestram beatitudinem mihi mandatum, nè nimis tempestive castra moverem, sed expectarem prius

[1]) Raguza ellen 1464. tavaszán küldött a török császár hajóhadat.

sanctitatis vestre profectionem, quatenus eodem animo et tempore cuncti pariter insurgeremus. Quibus ego pollicitationibus merito fretus et preceptis obstrictus, apparatum feci, quam potui amplissimum, et dum beatitudinis vestre progressum operior, nunc demum collectis undique viribus in campo constituor. At vero nec sperati quidquam suffragii adhuc video, et dum a tergo nequaquam ita, uti dictum et constitutum erat, infestatur inimicus, prevenit ecce cunctantes, et totos in me unum convertit impetus, utpote liber et fere ab omni alia parte indistractus. Quod si me spes ille multiplices in hos casus non induxissent, potuissem equidem per unam aut aliam viam rebus meis mature et commode providere. Nunc autem hostis opibus potens et natura ferox, fortasse prudenter coniiciens istius tanti Christianorum motus maiorem fore ostentationem, quam effectum, prior plagam intulit et ad ipsa prope vitalia penetravit. Boznam quippe totius Christianitatis, ut ita dicam, clavem et portum, et unde quaquaversum in occidentem et septemtrionem aditus patet, gravio meo labore nuper recuperatum, quasi pensitans, quid amiserit, rursus invasit et omnia illic castra apud manus nostras habita semel obsedit, que licet munita sint, quantum repente muniri potuerunt, tali tamen vi ac tante multitudini resistere diu non possunt, nisi aut eiiciatur inde inimicus, aut retrahatur. Ad hoc autem ego solus minime sufficio, sicut et sepe professus sum, et notius est, quam ut asseveratione indigeat. Ceterum pro rei magnitudine dissimulare non valeo, quin iterum dicam, hec unquam eventura fuisse, si vel ego pollicitis fultus subsidiis campum occupare potuissem, vel hostis copiarum abundatissimus aliunde satis impedimenti habuisset. Nam quis eum credit ultro Jaiczam fuisse obsessurum, si retro Constantinopolim obsideri aut sensisset, aut saltem timuisset. Cum igitur tanto in discrimine pendat non meus duntaxat sed omnium fidelium status, necessitate extrema coactus, publica imploro auxilia, ac potissimum sanctitatis vestre fidem invoco, promissa efflagito. Si quid usquam suffragii est, si quid classis maritime, si quid terrestrium copiarum, si quid usquam predicate crucis; nunc appareat, et ita appareat, ut negligentiam

promptitudo, tarditatem celeritas compenset. Hinc nos totis viribus recta eo pergimus, ubicunque magis proficere posse videbimur, fidei simul et patrie in omnem eventum pro nostra facultate non defuturi. Datum.

A levél élén: Ad pontificem, epistola magni ponderis, cui demonstrat se ad ejus adhortationes, tempore ut desideratum fuerat castra movisse, promissorum ex altera parte profectionem exspectando, his tamen frustratum se cum dolore videre debere turcam Bosnam invadentem et omnia castra magno labore reducta obsidentem, cui rei impediende cum solus minus sufficiat se in hac extrema sua et christianorum necessitate publica et prompta implorare auxilia promissa efflagitare et sacre sedis fidem invocare.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668 fol. lat. jelzetű kéziratában. 142. — Epistolae, P. I. E. LXXIV. — Monumenta Vaticana. E. XXI.)

41.

1464. julius. II. Pius pápának. A kalocsai érseknek bibornokká kineveztetését kéri.

Quoniam satis agnoscimus sanctitatis vestre piam et nomini suo respondentem in omnes clementiam, in nos vero pluribus jam argumentis perspeximus gratiosum et supra merita nostra munificum eiusdem paterne charitatis affectum, propterea fiducia nobis incessit ardua quidem, non tamen prorsus irrationabilia postulandi. Nam licet dudum habeat patria hec nostra beneficio sedis apostolice unicum de prelatis suis cardinalem, reverendissimum in Christo patrem nostrum, dominum Strigoniensem, virum sane omni virtute consummatum, sed aliquanto ecclesiasticis rebus quam publicis negotiis aptiorem, non tamen id decori huius regni nostri sufficere videtur, quod inter alia Christianorum regna, talem prerogativam longe copiosius habentia, dignitate et amplitudine fortassis non infimum, meritis certe nulli secundum obtinet locum. Quapropter beatitudinem vestram, quanta maxima possumus, devotione obsecramus, quatinus et alterum dicti regni nostri metropolitanum sacrosancto collegio adscribere dignetur, reverendissimum scilicet dominum archi-

episcopum Colocensem,[1]) qui ultra pontificalis vite honestatem etiam temporalium tractandorum usu ac prudentia, et quasi quadam dexteritate prepollet, ac tanto magis pollebit, quanto plus ei auctoritatis addiderit cumulus honoris. Nec cedet hoc in dispendium aliquod apostolice sedis, immo potius obedientia generalis eidem sedi debita, quam semper hoc regnum exhibuit, multo erit talium personarum ductu et pluralitate propensior, ac status ecclesiarum Dei solidior. His rationibus adducti, sanctitatem vestram iterum et iterum humiliter supplicamus, ut nostras hac in parte preces solita et innata benignitate sua exaudiat, ac multis et magnis ornamentis ultro in nos iam pridem collatis unum hoc expetitum adiiciat incrementum. Mereantur id mea in beatitudinem vestram et sanctam Romanam ecclesiam pia devotio ac suscepti pro fide catholica labores; mereatur regnum hoc apostolice sedis imprimis reverendissimum et Christiani nominis non minus diuturnum, quam forte propugnaculum, cuius vulnere tum quasi remediis quibusdam allevabuntur, cum se senserit honorifica et gloriosa meritorum suorum remuneratione demulceri. Altissimus etc. In festo etc.

A levél élén: Rex ad dominum sanctissimum.

(Hédervári-codex. 20. — Epistolae. P. I. E. LXX. — Monumenta Vaticana. E. XXV.)

42.

1464. julius. Moro Kristóf velenczei dogénak. Közbenjárását kéri ki a kalocsai érseknek bibornokká kineveztetése érdekében.

Illustrissime princeps, frater carissime, quoniam multis et magnis de causis vehementer desideramus reverendissimum in christo patrem dominum Stephanum archiepiscopum Colocensem cancellarium nostrum, prout virtutum eius merita exigunt, sacro cardinalium collegio adoptari, preterea petiveramus a *(fraternitate)* vestra, quatinus apud summum pontificem et cardinales sui studiosos litteris aut nuntiis

[1]) Várdai István. 1457—1471.

superinde adlaborare dignaretur, quod usque adeo a vestra fraternitate factum esse intelligimus, ut parata fuerit ipsi personaliter coram Romano antistite super ea re verba facere, nisi colloquium vestrum media illius mors intervertisset Proinde, frater carissime, illustrissime dominationi vestre ingentes merito gratias agimus, quam in rebus nobis placitis ac nostrum et regni nostri honorem spectantibus tam diligentem experimur, ac nihilominus rogamus, ut etiam apud futurum vobis forte iam creatum, sed nobis nondum fama cognitum pontificem, quem illustrissime dominationi vestre non dubitamus fore benivolum, eiusdem rei velis esse adiutor; qua vix quicquam hoc tempore gratius nobis posset prestari. Nos operam nostram vicissim ad fraternitatis vestre decus et commodum sincero pollicemur affectu. Ceterum presentes certa de causa secreto sigillo nostro anulari voluimus consignari. Datum.[1])

A levél élén: Ex parte regis ad ducem Venetiarum.
(Hédervári-codex. 38.)

43.

1462—4. II. Pius pápának. Margit királyleány szentté-avattatása tárgyában.

Beatissime pater et domine, post humilem nostri commendationem ad pedum oscula beatorum. Inter multa ardua negotia, quibus nunc maxime urgemur, et de iis etiam solliciti sumus, que ad honorem divine maiestatis et sacre religionis pertinent incrementum; immo quodammodo magis

[1]) A levél dátumának megállapításában támpontúl szolgál a velenczei dogénak 1464. október 9-ikén Mátyás királyhoz intézett levele, melyben irja: »Quod ad reverendum dominum episcopum *(sic)* attinet, respondemus nos nihil non esse tentaturus, ut regiis postulatis satisfaciamus; et quemadmodum dum Ancone fuimus studium, diligentia et cura nostra obscura non fuisset, nisi prius Pontifex extinctus esset.« (Diplomatiai Emlékek. I. 300.) E szerint tehát a velenczei doge Anconába indulása előtt (augusztus) kapott ez ügyben Mátyás királytól levelet.

inpresentiarum nobis veniunt in mentem ea, que devotionis sunt, quam in otio domestice quietis. Proinde non erit mirandum, si hoc potissimum tempore vestre sanctitati ea suggesserimus, que plus pacis tranquillitati, quam castrensibus negotiis convenire videntur. Verum, ut apertius intelligi possit, quod intendimus, paulo altius repetito initio, summam tamen breviter proponemus. Est quedam insula Danubio circumflua, in conspectu huius civitatis nostre Budensis, que olim leporum, postea beate Marie insula dicta est. In ea insula monasterium extitit sanctimonialium ordinis predicatorum, quod quidem monasterium quondam rex Bela predecessor noster fundaverat, et in eodem filiam suam nomine Margaretam Deo virginem dedicarat. Ea Margareta vite honestate ac sanctis operibus tantam celitus gratiam promeruerit, ut tam in corpore, quam post obitum magnis et evidentibus miraculis corruscarit, quemadmodum adhuc multorum fidedigna testimonia comprobant, et paulo post eius mortem a diversis Romanis pontificibus vel deputati vel missi inquisitores, examinatis inde pluribus idoneis testibus et tota profitente Hungaria, comperisse ac scriptum reliquisse dinoscuntur. Sed, ut fit, regum pariter et rerum frequenti mutatione suscepte rei consummatio vel prorogata fuit, vel neglecta. Nunc igitur beatitudini vestre in eo quam humillime ac studiosissime supplicamus, quatenus rem hanc intermissam et sibi forsitan divinitus, ut alia multa et preclara jam dudum servatam, per se aut per suos recognoscere dignetur; et cum intellexerit omnia, que ad id opportuna et necessaria fuerint, satis constare, et ita placuisse altissimo, divine exinde benignitatis affluentiam apostolice auctoritatis preconio et solenni publicatione declaret. Faciet in hoc vestra sanctitas rem gloriosam et nobis ac nostris omnibus optatissimam, imo quod vel primum, vel solum in talibus ponderandum est, multorum devotioni et saluti profuturam ac omnipotenti Deo plane acceptam; qui accensam lucernam non vult abscondi, sed illuminandi causa in edito poni et se in sanctis suis precipit laudari. Qui et beatitudinem vestram diu felicem servet ecclesie sue regimini et augmento. Datum.

A levél élén: Sanctissimo in Christo patri et domino domino Pio divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino nostro clementissimo.

(Hédervári-codex. 22. — Epistolae P. IV. E. XCVI. — Monumenta Vaticana Ep. XXVI.).

44.

1462—4. A bibornoki collégiumnak. Margit királyleány szentté-avattatása ügyében.

Scripsimus sanctissimo domino nostro pro elevatione corporis seu canonisatione beate virginis Margarete olim Bele regis predecessoris nostri filie, sanctimonialis quondam ordinis predicatorum in monasterio sancte Marie de insula iuxta civitatem nostram Budensem Danubio circumflua, de cuius virginis sanctitate et miraculis multa et magna testimonia produci possunt. Proinde reverendissimas paternitates vestras quam diligentissime rogamus, quatenus rei tam honeste et pie ac salutifere promotionibus et suffragiis suis adesse velint. In quo nobis quidem et nostris plurimum, sed deo longe amplius complacebunt.

A levél élén: Collegio cardinalium ex parte domini regis.

(Hédervári-codex. 26.)

45.

1462—1464. II. Pius pápának. Capistranói János atya szentté-avattatása ügyében.

Beatissime pater, post devotam commendationem ad pedum oscula beatorum. Viget in presentiarum hoc in regno error quidam animabus fidelium satis onerosus, dum nonnulli prematura superstitione ducti, fratrem Johannem Capistranum colunt ut sanctum. Beatitudinem igitur vestram rogamus suppliciter, quatenus pro officio suo pastorali opportune providere dignetur, ac rei veritate per idoneas

personas rite investigata, in utramlibet partem auctoritate apostolica decernere, ne aut pronioris semper ad omnem religionem vulgi superstitiosa interim veneratio damnet ignaros, aut vir ille, si vere in eo gratia Dei vacua non fuit, honore debito fraudetur. Omnipotens sanctitatem vestram diu ac feliciter servet incolumem regimini ecclesie sue sacrosancte. Bude.

A levél élén: Domino pape ex parte regis.

(Hédervári-codex. 84. — Epistolae. P. I. Ep. XXXIX. — Monumenta Vaticana. E. XVI.).

46.

1462—1464. II. Pius pápának. Egy pécsi polgár özvegyének Rómában megindított pere ügyében.

Quedam muliercula, relicta videlicet quondam Martini Parvi, alias in civitate Quinqueecclesiensi commorans, judicem et certos cives dicte civitatis in curiam vestre sanctitatis evocavit. Cum autem, maxime in presentiarum, nec ipsi cives, nec dominus eorum, scilicet eius loci episcopus, litibus, presertim tam longinquis, vacare possint, sed omnes in negotiis fidei et belli apparatibus plurimum occupentur, beatitudinem vestram precamur, quatenus dignetur memoratam causam ad partes transmittere cognoscendam; ita et vexatio inutilis precidetur, et justitia nichilominus locum habebit. Altissimus etc.

A levél élén: Ad dominum apostolicum rex.

(Hédervári-codex. 18. — Epistolae. P. I. E. LXX. — Monumenta Vaticana. E. XXIII.)

47.

1464. szeptember. Moro Kristóf velenczei dogénak. Szerencsekivánatait fejezi ki a velenczei származású II. Pál pápa megválasztatása alkalmából.

Illustrissime princeps, amice charissime. Littere amicitie vestre novissime allate continebant: reverendissimum dominum cardinalem sancti Marci, hominem e patricio ordine civitatis vestre oriundum, ad summi pontificatus apicem hisce diebus evectum. Quibus perlectis, quanta letitia perfusi fuerimus, haud facile sermo expresserit. Gratulamur omnium quidem christianorum, gratulamur vestro, gratulamur etiam nostro nomine; omnium quidem christianorum, quod prout de eius viri sapientia et animi magnitudine edocti sumus, merito speramus eum titubantem in tantis rerum fluctibus Petri naviculam optime ac tutissime gubernaturum; vestro, non solum quod ad insignem gloriam urbis vestre pertinere credimus civem suum esse in terris Christi vicarium, verum etiam quod circa defensionem fidei existimamus ipsum postulata et consilia patrie plurimi facturum; nostro, quod et nos ampliorem jam fiduciam habemus favoris apostolici, et efficatioris benevolentie spem tenemus; nec putamus illum nobis et regno nostro fore nisi benignissimum, tum suapte ingenio, tum quod in ea republica natus est, cum qua nobis firmissima et honestissima amicitia perseverat, pro communi videlicet patrocinio fidelium inita et conflata. Optamus igitur, quod presumimus, ut hec illius viri divinitus facta vocatio felix, fausta, fortunata et salutaris sit, generaliter quidem universe Dei ecclesie, specialiter tamen vestre pariter ac nostre genti. Datum.

(Hédervári-codex. 8. — Epistolae P. II. E. XL. Tévesen 1465-ről keltezve.)

E levélre a doge, 1464. október 9-ikén kelt levelében, következőképen válaszolt:

Congratulatur nobis regia maiestas vestra, sibique gaudet, quod accepisse scribit reverendissimum dominum cardinalem sancti Marci, senatorii nostri ordinis virum, ad summi apostolatus fastigium evectum esse; seque sperare ait, et ob eius ingenium, et quia in civitate sibi

coniunctissima et socia ortus est, regno suo patrem et reipublice christiane protectorem esse futurum. Non fallitur profecto, ut nobis persuademus, maiestas vestra; nam ut de maioribus pontificis et zelo religionis taceamus, edidit signa, ut primum pontificatum est ingressus, ut nonnisi magna et excelsa optimus quisque fidei christiane propugnator a sua sanctitate debeat expectare. Quod si quispiam est, qui hec sibi promittere possit, totius orbis judicio, vestra maiestas, qui intrepide semper pro Christo, adversus truculentissimos hostes, depugnavit, optimo jure ea et longe maiora reposcere debet. Si ex extrinsecis hominum sensus deprehendi quandoque potest, non solum speramus, sed confidimus beatitudinem suam florenti regno vestro et presidio esse et ornamento futurum. Quam ob rem quod rempublicam nostram hoc Christi vicario illustratam tanto gaudio vestra maiestas sit exhilarata, non miramur; sed precipuo suo erga nos amori ascribimus, et ob hoc sibi gratias agimus immortales; quam volumus non ignorare, quicquid reipublice nostre laudis adiicitur aut dignitatis, hoc iucundius nobis esse, quod cum ita inter nos devincti simus, a maiestatis vestre amplitudine et dignitate non potest esse seiunctum. Quod ad reverendum dominum Archiepiscopum Colocensem attinet, respondemus, nos nihil non esse tentaturos, ut regiis postulatis satisfaciamus; et quemadmodum dum Ancone fuimus, studium, diligentia ac cura nostra obscura non fuisset, nisi prius pontifex extinctus esset; ita inpresentiarum et per litteras et per oratores nostros curabimus et studebimus, pro virili nostro, ut vestre maiestati morem geramus; et si fieri poterit efficiemus re ipsa, quod vestra maiestas intelliget, quantum in re hac elaboraverimus. Denarios vero, quos opera nostra atque studio, dum Ancone essemus, a sacro reverendissimorum dominorum cardinalium collegio habuimus, Jadram juxta ordinem ipsorum misimus; poterit proinde serenitas vestra eos acceptum mittere, et juxta litteras ipsorum, quas ad maiestatem vestram misimus, de eis disponere.

(Diplomatiai Emlékek. I. 300.)

48.

1464. szeptember. III. Frigyes császárnak. A soproni kapitány által foglyul ejtett császári alattvalók szabadonbocsátása és a macskaköi rablóvár lerombolása tárgyában.

Serenissime princeps, pater charissime. Petit a nobis serenitas vestra ut captivi illi quos fidelis noster Ambrosius Thewrek comes et capitaneus Soproniensis tenet in vinculis, nequaquam liberi emittantur; immo potius manibus vestre

serenitatis digna facinorum suorum subituri supplicia, presententur; preterea ut prefatus Ambrosius Thewrek operam adhibeat diligentem, quatenus castrum Machkakew vocatum de manibus ipsorum predonum [1]) eripiatur, et gratia ulterioris illarum partium securitatis, funditus destruatur. Noverit vestra serenitas, quod captivitas hec hominum illorum, quam prefatus comes et capitaneus noster fecit, de scitu et voluntate nostra non processit; verum quoquomodo tales homines capti sint, minime volumus ut improvide ac temere dimittantur. Ad habendum illud castrum placet nobis omnem curam impendi, quod ubi Deo juvante obtentum fuerit, nos pro parte nostra id facere curabimus, quod utriusque nostrum subditis et regnis magis videbitur profuturum. Cetera nova hec in presentiarum vestre serenitati possumus significare, quod imperator Thurcorum per triginta dies obsedit et vehementissime oppugnat in regno Bozne castrum Jaicza, pariter omnia castra in nostris manibus habita; nam et bombardas inauditas ibidem fundi fecit, quibus jam per viginti dies castri pariter et oppidi murum frangit, cuniculis etiam subterraneis menia demoliri et irrumpere violentissime conatur. Nos qui fere soli scimus, quanti momenti locus ille sit toto nomini christiano, pergimus ecce cum his quas habemus copiis ad repellendum ab obsidione infestissimum hostem, et licet omnium mortalium destituti simus auxiliis, freti tamen ope divine clementie non tam privatam quam publicam defensionem constanter aggredimur, si saltem negotia et facta illa castrorum salva et integra reperire poterimus. In Zatha.[2])

A levél élén: Imperatori Romanorum a rege.

(Hédervári-codex. 28. — Hiányosan: Epistolae. P. I. E. LXXV.)

---

[1]) A sopronmegyei Macskakő várát illető számos levelet tartott fenn ezen korból Sopron város levéltára. Egyebek között azt is, melyben »Ladislaus Osl de Azzonfalwa Comes et Capitaneus Soproniensis« 1464. május 12-ikén Sopron városának irja: »Intelleximus qualiter bohemi, scilicet qui fratres vocantur, copiose venissent in castrum Machkakeu.« Az 1464. év második felében irt több levélben szó van a soproni foglyokról is.

[2]) Utban Bosnyákország felé irta e levelet a király.

49.

1465. elején. XI. Lajos franczia királynak. A törökök ellen intézendő hadjárat ügyében.

Serenissimo principi Ludovico Dei gratia Francorum regi christianissimo, Mathias eadem gratia etc. salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime princeps frater noster charissime. Cum accepissemus diebus superioribus ex litteris excellentie vestre bonum statum eiusdem ac simul animum christianissimo rege dignum, letati sumus pro hoc tempore, in quo tam fideles christiani, quam ipsa fides a turbatione perfidorum plurima viderunt mala; putamus enim tanti auctoris exemplo emersuram spem, in qua melius sentire licebit de opportuna fidei christiane defensione, quam si capessere placet opus est ut quantum negligentie vacatum est, tantum vel multo amplius diligentie assumatur, quatenus curam christiane reipublice, que hucusque in solo conatu desiit, ipsa excellentia conditionis meliorem faciamus. Qua in re scripseramus prius ante decem circiter menses, per egregium Antonium Marini consiliarium serenitatis vestre, qui serenissimi regis Polonie apud nos orator fuerat [1]), ubi non quidem per litteras quas vulgo credentias appellant, sed aperto ordine significavimus [2]) serenitati vestre de animo, viribus et ferocia ipsius hostis, nobis vere vicini, et item quanti nobis stet, quod soli pene inter christianos principes, graviores hostilis arietis impulsus perferimus. Optamus apud serenitatem vestram persuasum iri, ut curaret cum aliis principibus catholicis, vel sero tandem hostibus ipsis communibus et humanas prope vires excedentibus parem delectum opponere: ne forte dum nos ad tam feroces et assiduos insultus sustinendos cum solis nostris viribus deserimur, in desertores ipsos animata hec pestis amplius diffundatur. Sed cum jam ex litteris pretactis ad hec paratum serenitatis vestre animum intellexerimus, non visum est nobis ampliori-

[1]) Ez 1464. márczius havában jelent meg a királyi udvarnál. Az előterjesztésére adott királyi válasz: Epistolae. P. I. E. LXII.

[2]) A kéziratban tollhiba: significamus.

bus verbis serenitatem vestram ultro volentem incitare, sed sufficere putamus paucis eandem admonere, ut pro debito sancte religionis christiane et pro honore christiani nominis sui curet rem hanc diligenter, et pergat deducere ad effectum ea, que se scribit proposuisse. Nos interim pro viribus nostris stabimus in acie, quoad poterimus, et inter resistendum ac sustinendum satius ducemus iram hostis pati potius quam contemptum. Datum.

A levél élén: Ad Ludovicum XI. Gallorum regem, de bello Turcico, ut proposita in effectum deducat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 11. — Epistolae. P. II. E. VI.)

50.

1465. január 16. III. Frigyes császárnak. A soproni főispán ellen emelt vádakat czáfolja.

Serenissimo principi domino Friderico Dei gratia Romanorum imperatori semper augusto etc. patri nostro charissimo, Mathias etc. salutem et filialem affectum. Serenissime princeps, pater noster charissime. Prioribus litteris serenitatis vestre respondisse putabamus [1]) recte ad mensuram debiti et expectationis de nobis habite, ubi palam notum fecimus animum nobis esse stabilem, qui non facile deducitur nec abhorret a quietis et paciferis consiliis; cupiebamusque simile quid experiri etiam apud serenitatem vestram, ut hinc inde ex pari concursu mutue intentionis uberior fieret copia malignantium actus ac pariter ausus comprimendi. Verum posteaquam novas et iteratas querelas contra prefectum nostrum Soproniensem apud nos serenitas vestra deposuit, scrupulus nobis quidam iniectus est, ne forte serenitas vestra dissimili erga nos animo feratur, dum videlicet pro minimo ducit et pene oblita est gravissimarum iniuriarum, que post icta federa de terris et dominiis serenitatis vestre nobis et regno nostro illate sunt, suas vero querelas

[1]) L. 48. szám alatt.

in altiorem culpam latioremque protrahit, quam in se crimen habeat. Sed de his conqueri in aliud tempus differimus, ne referre culpam et non purgare videamur. Respondebimus nunc ad ea, que ex parte serenitatis vestre obiiciuntur. Prima querela est contra prefectum Soproniensem, que hanc summam continebat: quod serenitas vestra sepenumero nos hortata sit, ut ipsi prefecto mandaremus, ne pretextu contributionis pecuniarie, generali edicto ac decreto regni nostri, pro exercitu contra Turcos deducendo, imperate,[1]) homines et subditos serenitatis vestre, quos intra terminos ipsius regni nostri tenet, indebite molestet aut impediat; et quod prefectus ipse nonmodo ab illatione talis impedimenti non abstinuit, verum etiam certarum villarum pecora diripuit. Altera autem obiectio contra eundem erat: quod ipse, spretis pactis et pacis conditionibus, que paulo superiori tempore inter nos hinc inde firmate sunt,[2]) nuper serenitati vestre literas quas communiter diffidatorias vocant, miserit, intendens illarum vigore, nocumenta priora cumulare; et in fidem rei acte atque huiusmodi prone intentionis sue transmissa est nobis copia ipsarum litterarum. Super quibus omnibus, que profusioribus verbis in litteris serenitatis vestre continebantur, nos serenitas vestra hortatur et requirit, ut et litteras ipsas cassari faceremus, et antefatum prefectum ad restitutionem eorum, que indebite abstulit, cogere atque a simili ausu prohibere non differremus. Ad que respondendo, de hoc imprimis et de novo certiorem facimus serenitatem vestram, quod si quid nocumenti indebite illatum est per quoscumque officiales nostros subditis serenitatis vestre, id de nostro consensu aut jussu nequaquam processisse; quin imo post dictam pacem grave nobis esse ac etiam videri solet, dum aliqua molestia undecunque vel de jure vel iniuria serenitati vestre infertur; quod quidem et in casibus supratactis, si quid indebite contra serenitatem vestram actum est, non sine egro animo prosequimur. Verumtamen que obiecta sunt eo modo possunt interpretationem accipere.

[1]) A tolnai országgyülésnek 1463. márczius 19-ikén alkotott végzései.

[2]) Az 1463. julius 19-ikén megkötött egyesség.

Non enim satis intelligimus, quomodo licite imputari possit ipsi prefecto Soproniensi, quod contra pacem initam et eius conditiones quidquam egerit in hoc, dum generale decretum regni, cui et serenitas vestra, ut debebat, consensit, debite executioni demandaret; nisi forte debitum modum, vel officii sui metas excessisset. Equidem scitum est, quod subditi serenitatis vestre, quos intra terminos Hungarie habet, ex forma pactorum, omnino obedire tenebantur illi generali decreto regni, quod non ex aliqua privata causa, sed pro publico fidei negotio editum est. Illud quoque palam factum est, quod obedire negligentibus acres pene comminate fuerant. Cur igitur serenitas vestra vel sibi ad iniuriam trahit, vel officialem illam culpam commeruisse putat. quod ipse pro debito suo partes officii sui executus est. Ceterum quoad partes alterius obiectionis, ubi serenitas vestra dicit se litteras quas diffidatorias appellat accepisse, putamus plane et hanc querelam altius productam fuisse quam demereatur. Cum enim copiam litterarum earundem ad nos transmissam legissemus, comperimus eas non diffidatorias fuisse sed comminatorias; minasque ipsas solum ad tempus, usque quoad neglecta contributio solveretur, esse extentas. Si vero serenitas vestra eas omnino pro diffidatoriis interpretari maluerit, cognoscat etiam quis et que pars causam dederit ut in ea forma scriberentur. Nos illud facile deprehendimus, quod prefectus Soproniensis ex parte capitanei de Forchtstein [1]) gravissime oblocutionis iniuria lacessitus, non iniuste moveri debuit ad suum honorem et conservandum et defendendum; nec per hoc quicquam actum est contra foedera et pacta pro communi parte inita. Inter hec tamen omnia nos partem mitiorem tutioremque sequi volentes, mandavimus juxta requisitionem serenitatis vestre antedicto prefecto Soproniensi, ut si in aliquo, aut in exigendis penis supratactis, aut in litteris seu scriptis suis supra modum aut debitum excessit, omnimode reformet, ablata indebite restituat, litterasque pretactas, sicut vane sunt, sic et irritas faciat, nec quidquam attentet in corruptionem pacis, quam

[1]) Fraknó vára kapitánya: Sigmund von Weisspriach volt.

nobis et semper observare et corroborare in animo est. Postremo in parte extrema litterarum scribit serenitas vestra, quod post plures delatas ad se querelas a subditis suis contra supradictum prefectum Soproniensem, iidem subditi exorabant serenitatem vestram, ut iis indulgere dignetur, ut pares iniurias regno nostro et nostris subditis inferre possint, et quod difficile jam esset serenitati vestre ab hac intentione ipsos subditos suos cohibere. Ad hanc partem paucis respondebimus, quod serenitas vestra tam de jure paterno, quam ex virtute initorum foederum omnimode obligaretur ad hoc, ne subditis suis facere indulgeret quesitam pluribus annis pacem corrumpere. Verum nos quiddam diversum hac in parte sentire videmur, non esse videlicet nunc opus serenitati vestre hac difficultate petite indulgentie laborare; ostenderunt enim jam pridem subditi nonnulli serenitatis vestre, per multas iniurias nobis illatas, non esse novum quod ab eis serenitas vestra pro hoc indulgentia rogata sit, imo est jam facile exorata. Unde putamus maiorem difficultatem futuram serenitati vestre, si revocare voluerit indulgentiam prestitam, quam tolerare, ne de novo prestetur. Qua in re nos quoque oramus serenitatem vestram et exoratam volumus, ut inter alias imperialis curie sollicitudines dignetur curam precipuam convertere, ut pax ipsa communis, que magno labore tractata, maiori parata est, inviolata perseveret. Nos e contra omni semoto dubio huic rei ita studebimus, quod nihil in voluntate nostra et cura observande pacis deficiet, dummodo in possibilitate non deficiat. Die 16. Januarii 1465.

A levél élén: Ad eundem contra regium prefectum Soproniensem conquerentem, quod ille contributiones indebite non exigat, quodque ad defendendum honorem suum contra capitaneum Forchstainensem non iniuste moveatur; si tamen in aliquo excessisset, ut desistat se jam serio demandavisse; pacis se conditiones, magno labore partas semper observasse, que ex parte imperatoris etiam inviolate vellet observari.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 67. — Epistolae. P. II. E. XLII,)

51.

1465. január 16. Moro Kristóf velenczei dogénak. Kéri, hogy követeit Velencze magyarországi követe Rómába kísérhesse.

Mathias etc. Illustri principi Christophoro Mauro duci Venetorum, amico nostro salutem. Posteaquam fidei et status nostri causam adversus communem hostem armis tueri cepimus, pro voto fuit nobis semper penes nos habere aliquem e vestris, non solum rerum gerendarum testem, sed etiam amicum et voluntatis nostre quasi quendam spectatorem, qui et ea que gesta forent, et que mentem nostram in rebus occurrentibus sollicitarent, vobis litteris pariter et nuntiis patefaceret, tanquam ei, quo cum nobis fidei et status negotium commune est, paribus armis, animis et laboribus defendimur. Habuimus igitur, quod ex animo cupere videbamur. Siquidem post alios misit nobis amicitia vestra magnificum Joannem Emo virum, cum ob egregias virtutes, quas in eo perspeximus, tum vero ex eo precipua nostra benevolentia nostra dignum, quod eligi meruit ad hoc officium ab illo magnifico senatu, quem non fefellit electio. Hic non solum domi, sed militie quoque, atque dum his annis hostiles penetraremus fines, dum hostium castella et arces obsedimus, affuit assidue consiliorum et laborum nostrorum, et ut ita dicamus periculorum particeps ac socius. Sed cum novissime, hiemis asperitate discedere, et traiecto amne Savo, ad regnum redire cogeremur, Bachie nos adiit, licentiamque istuc rediendi petiit, afferens amicitie vestre litteras sibi esse allatas,[1]) quibus reditus illi in patriam indulgeretur. Et quia proximis futuris diebus conventum prelatis et baronibus regni nostri Szegedini indixeramus, placuit ut ipse quoque illi conventui interesset, in quo potissimum de rebus fidei et status communis tractandum erat. In eo igitur conventu id precipue nostri consilii fuit, ut ad pontificem Romanum solennes mitterentur oratores. Et cum id munus legationis fidelibus nostris reverendo patri domino Quinqueecclesiensi

[1]) Ezen 1464. október 9-ikén kelt jegyzék: Diplomatiai Emlékek. I. 297.

et magnifico Joanni de Rozgon obvenisset, visum fuit nobis multis de causis et toti consilio prelatorum et baronum, ut a memorato Joanne Emo jam a nobis alioquin discedente, hoc expostularemus, quod cum prefatis oratoribus nostris una ad provinciam prius amicitie vestre, ac deinde, quantum id illustrissimum dominium vestrum indulgeret, Romam pergeret. Nam quia nobiscum his annis fere duobus domi militieque perstitit, et quod alii audiverunt ipse vidit oculis, existimamus illum idoneum fore testem ac personam non inutilem, que et vestre amicitie omnia referre et Romano pontifici de rebus gestis testimonium afferre possit. Vidit enim situm plurium terrarum hostilium; vidit jugis arces impositas, opere et natura munitas; vidit regionem minantibus in celum scopulis asperam; vidit et graves nostros militumque nostrorum labores; novit studium, novit mentem, novit impensas nostras his presertim novissimis temporibus, pro communi causa et statu, ne dicamus factas sed effusas, quibus omnibus, ipso referente et testificante, moveri pietate pontificem Romanum putavimus, et pro honore Dei ardentius rebus consulturum afflictis. Cum autem hanc illi pro bono publico provinciam imponeremus, ecce denuo litteras sibi allatas dicebat, quibus mutato priori consilio, hic illi commorandum esse precipiebatur, donec de successore provideretur.[1]) Qua in re, tametsi nobis eius presentia admodum grata est, et illum nobiscum esse magis quam abesse optaremus, vel propter eius modestiam, vel propter federis et mutue benevolentie cum amicitia vestra coniunctionem; tamen considerantes commune commodum et etiam que ab illo pontifice Romano coram proponi possent, tanquam ab eo, qui omnibus rebus non affuit tantum, sed etiam interfuit: non potuimus mutare consilium prelatorum et baronum, nec potuimus illum non hortari, ut cum nostris oratoribus, sicut premisimus, sese ad vos et inde Romam conferret; omnem culpam, si qua huius nostri consilii causa illi obiecta foret, in nos transferentes. Speramus enim fraternitatem vestram de eius transitu pro hac re tam utili et necessaria fore con-

[1]) Az 1464. deczember 13-iki jegyzék: Diplomatiai Emlékek. I. 304.

tentam; nam peracta legatione, si placebit fraternitati vestre, redire et ut antea legationis officio fungi nobiscumque commorari spopondit. Nec dubitamus, quin menti et voluntati nostre facile vestre fraternitatis respondebit consensus. 16. Januarii. 1465.

A levél élén: Ad eundem quod Joannis Emi oratoris reipublice presentia summopere gaudeat, eumque diete Segediensi interesse cupiat; velle attamen illi indulgeri ut cum oratoribus suis episcopo Quinqueecclesiensi et magnifico Joanne de Rozgon, primum Venetias dein Romam proficiscentibus, ad omnia ibidem de auditis non solum sed et visis accuratius referenda eidem ire liceret.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 63. Tévesen 1464-re téve. — Epistolae. P. II. E. XIV.)

52.

1465. január 18. III. Frigyes császárnak. Köszeg város lakóinak adófizetési kötelezettségéről.

Serenissimo principi etc. Salutem et filialem affectum. Serenissime princeps, pater noster charissime. Ultra alias litteras quibus hesterna die respondimus, alteras accepimus pro parte civium et incolarum oppidi Kewzeg, alio nomine t(alis) appellati, in quibus scribit serenitas vestra allegare et pretendere cives ipsos sese ab omnibus oneribus omnium censuum et contributionum, que pro tempore sive contra Turcos, sive pro quacunque alia causa imponerentur, per privilegia regum Hungarie, predecessorum nostrorum exemptos fuisse, et quod quidam ex secretariis nostris Paulus de Zewlews [1]) huiusmodi exemptionis privilegia, coram exhibita, inspexisset inspectisque eis ab exemtione presentis contributionis generalis pro negotio fidei contra Turcos decrete destitisset; super quo hortatur nos serenitas vestra, ut ipsos cives in eorum libertatibus et privilegiis illesos conservaremus. Equidem serenissime princeps paratum et bene dispo-

[1]) »Paulus de Zewles (Szőllős) notarius cancellarie nostre« neveztetik Mátyás 1463. junius 23-iki oklevelében. Történelmi Tár. IX. 164.

situm habemus animum complacere serenitati vestre et recte agere cum subditis eiusdem in omnibus, que vel jure benevolentie debemus, vel ex gratia facere possumus. Et si esset in potestate nostra jus dispensandi super contributione supratacta, jam dudum nec serenitati vestre importunitatem inferri et ingeri, nec aliorum nos importunitatem pateremur. Sed quia in toto regno Hungarie nec vidimus, nec videri posse facile credimus talia tam lata esse privilegia quarumcumque civitatum vel oppidorum aut etiam ecclesiarum, ut se eorum vigore, quominus presentem contributionem, quam reddere et facere tenerentur, tueri possint. Idcirco allegationi simplici civium supradicti oppidi stare non potuimus, nec prefatus notarius noster se intellexisse fatetur tantam efficaciam et latitudinem ipsorum privilegiorum, ut se ad casum presentem extendere viderentur. Refert autem se recessisse a predicto oppido, non quod contributionem ipsam exigere non liceret, sed quia contradicebatur, ne exigeret. Nihilominus si cives ipsi in huiusmodi allegatione firmi perseverare sperant,[1]) compareant infra quindecim dies in presentia nostra ac prelatorum et baronum regni, qui ordinarii judices sunt, ibidem privilegia ipsorum, ut moris est, exhibeant. Quod si compertum fuerit privilegia ipsa eius vigoris esse, ut ad presentem casum se extendant, sine dubio faciemus et mandabimus eadem et confirmare et manutenere.[2])

A levél élén: Rex Hungarie imperatori Romanorum.

(Hédervári-codex 12. — Epistolae. P. II. E. XLI.)

---

[1]) Az »Epistolae« kiadásban »perseverare volunt, faciant quod in re simili de jure regni nostri faciendum est; compareant ...«

[2]) Az »Epistolae« kiadásában következő dátum áll: »Decimo octavo die Januarii 1465.« — A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában 67. pedig: »17. Januarii 1465.«

53.

1465. január havában. II. Pál pápának. Köszönetét fejezi ki a szentelt kard küldéseért.

Beatissime pater et domine, post humilem commendationem mei ad pedum oscula beatorum. Sepe collatam in me apostolice munificentie gratiam sepe conatus sum graditudine consequi atque ita excolere officiis, ut quod ultro delatum prius accepi, post promereri viderer. Ad hec dum omnem curam omneque studium prepararem, accessit novissime gratia, omnem priorem exuperans, in dono sacri ensis, ad quod suscipiendum me ex principibus de religione Christiana benemeritis beatitudo vestra deligere dignata est, ac simul paternali affectu admonere, ut ense ipso mistice accinctus eo pergerem, quo me eius doni significatio advocaret. Qua in re licet multa sint et magna, que mihi clementia sanctitatis vestre tam dono ipso, quam sermone tribuit, tamen estimando, puto, dignationem illam ac benevolentiam singularem, qua defectus officii me(i) supplere voluit et imparia adhuc merita mea cum excellenti ipso munere coequare, suscepi igitur ensem ipsum non modo cum reverentia ingenti et devotione debita, verum etiam cum admiratione tante dignationis, gratias agens, quas possum, imprimis Deo nostro, qui per Christum suum respexit humilitatem meam, deinde clementie sanctitatis vestre, cuius preclarissimi muneris tam re, quam significatione confortatus sum ad prosequendam curam et sollicitudinem de protegenda fide et propulsandis infidelibus; cui me pridem sponte devoveram, nunc vero piis sanctitatis vestre calcaribus stimulatus, magno animo, toto corde et ore devoveo. Quod si placuerit domino Deo nostro propitiationem suam adhibere votis meis, curabo et enitar pro viribus spei sanctitatis vestre de me concepte propensius satisfactum ire, prout super hoc brevi ex oratoribus nostris [1]) beatitudo vestra mentem nostram intelliget.

[1]) A pécsi püspököt és Rozgonyi Jánost érti.

Quam dominus conservare dignetur feliciter regimini ecclesie sue sancte. Datum.

A levél élén: Rex Mathias ad papam.

(Hédervári-codex 13. l. — Epistolae. P. II. E. XXX. — Monumenta Vaticana. E. XLIX.)

54.

1465. február elején. II. Pál pápának. Ajánlja követeit: a pécsi püspököt és Rozgonyi Jánost.

Postquam sanctitatis vestre vocationem letus cognovi, officii mei esse visum est in conspectum eius oratores meos mittere, cum ad ea prestanda, que novis pontificibus Christiani principes exhibere debent et solent, tum etiam pro his, que ad negotium fidei pertinere noscuntur. Id igitur muneris iniunxi viris inter capita consilii mei primariis: Johanni episcopo Quinqueecclesiensi et alteri Johanni de Rozgon, quos quoniam magnitudini rerum tractandarum idoneos existimavi, etiam de omnibus edoctos plena facultate instruxi.[1]) Quapropter sanctitati vestre humili devotione supplico, quatenus prefatis oratoribus et solitam fidem et benignam audientiam prebere, ac tandem clementer exauditos quamprimum remittere dignetur. Preterea, cum magnificus Joannes Emo miles, illustrissimi dominii Venetorum pridem apud nos orator, omnibus que hic acta sant, iam fere biennio interfuit, et hominum, locorum, rerum ac laborum nostrorum conditiones pro sua prudentia solide perspexit, optavimus et ipsum coram sanctitate vestra constitui, ut esset, a quo sine affectionis suspicione de omnibus quam amplissime vestra posset sanctitas sciscitari. Quam etc.

A levél élén: Ad dominum apostolicum credentia.

(Hédervári-codex. 14.— Epistolae. P. II. E. XXXV. — Monumenta Vaticana. E. XXVIII.)

---

[1]) Mátyás 1465. február 18-ikán a velenczei dogéhoz írt levelében említi, hogy a követeket már útnak indította.

55.

1465. február elején. A bibornoki collegiumnak. Ajánlja követeit.

Misimus ad sanctissimum dominum nostrum, tum ad ea que novis pontificibus catholici principes exhibere consveverunt prestanda, tum etiam pro negotiis fidei hos oratores nostros Joannem videlicet episcopum Quinqueecclesiensem et alterum Joannem de Rozgon, viros inter capita consilii nostri primarios, et quos potissimum magnitudini rerum tractandarum putavimus pares. Cum autem res Christiana in sacri collegii vestri quasi cardinibus volvatur, commisimus, eisdem, ut in omnibus reverendissimarum paternitatum vestrarum consilio et auxilio utantur. Reverendissimis igitur paternitatibus vestris, de quibus merito plurimum confidimus, causam nostram et prefatos oratores quam studiosissime commendamus, rogantes quatenus vestro interventu et facile audiri et benigne exaudiri ac mature ad nos remitti mereantur. Datum.

A levél élén: Alia collegio cardinalium a domino rege.
(Hédervári-codex. 14. — Epistolae. P. II. E. XXXIX.)

56.

1465. február elején. A Rómában tartózkodó bibornokoknak. Ajánlja követeit.

Misimus ad sanctissimum dominum nostrum hos oratores nostros reverendum patrem Joannem Quinqueecclesiarum episcopum et magnificum Joannem de Rozgon consiliarios nostros, et magnitudini rerum ipsis commissarum facile idoneos, quibus etiam mandavimus nonnulla reverendissime paternitati vestre, de qua specialiter confidimus referenda, rogantes eandem, quatenus prefatis oratoribus nostris fidem solitam

adhibere et eosdem in quibus ad vos refugium habuerint, benevolo favore amplecti velitis. Quam etc.

A levél élén: Alia singulis cardinalibus.
(Hédervári-codex. 15. — Epistolae. P. II. E. XXXVII.)

57.

1465. február elején. Moro Kristóf velenczei dogénak. Ajánlja követeit.

Mittimus ad summum pontificem oratores nostros, viros inter capita consilii nostri primarios, et quos potissimum magnitudini rerum tractandarum putavimus suffecturos, reverendum videlicet dominum Joannem episcopum Quinque-ecclesiensem ac magnificum Joannem de Rozgon. Et quoniam in senatu vestro, ubi omne communis negotii fundamentum consistit, non minora occurebant peragenda, mandavimus eisdem ut etiam ad vestram fraternitatem diverterent, quam rogamus diligenter, quatenus prefatis oratoribus nostris plene per nos edoctis fidem integram adhibeat et ulterius ipsos sapientissimo suo consilio dirigat, presertim cum inter alia ea peracturi accedant, que eque ad utriusque nostrum pertinent statum et honorem. Datum.

A levél élén: Credentia ad ducem Venetorum.
(Hédervári-codex.13. — Epistolae. P. II. E. XXXVIII.)

58.

1465. február közepe táján. II. Pál pápának. Az esztergomi érsekké kinevezett Zrednai Vitéz János megerősítését kéri.

Vacavit his diebus Strigoniensis ecclesia, morte reverendissimi in Christo patris domini Dionisii cardinalis archiepiscopi eiusdem,[1]) ad quam nos, habita superinde cum prelatis et baronibus nostris deliberatione congrua, reveren-

[1]) Szécsi Dénes meghalt 1465. február 1-én.

dum dominum patrem Johannem episcopum Varadiensem propter notiores eius viri inpresentiarum, quam commendatione indigeant, virtutes et merita, ultro duximus nominandum,[1]) pro quo etiam castra, oppida, villas et quelibet bona dicte vacantis ecclesie, tanquam patronus et dominus fundi, mandavimus interim conservari. Quapropter sanctitatem vestram humili supplicatione postulamus, quatinus prefatum dominum Johannem episcopum per nos modo premisso presentatum de memorata Varadiensi transferre, ac ipsi metropolitane Strigoniensi ecclesie in archiepiscopum preficere gratiose dignetur; factura in eo rem primum quidem divine clementie, ut verisimiliter credimus, acceptissimam, deinde etiam nobis et regno nostro universo pergratam et utilem, dicte vero ecclesie procul dubio longe amplius provisura, quam persone. Altissimus etc.

A levél élén: Super archiepiscopatu Strigoniensi presentatoria.

(Hédervári-codex. 92. — Epistolae. P. II. E. XXXIV. — Monumenta Vaticana. E. XXIX.)

59.

1465. február 18. Moro Kristóf velenczei dogénak. A törökök békeajánlatai tárgyában.

Mathias Dei gratia etc. Illustrissimo principi Christophoro Mauro eadem gratia duci Venetorum etc., amico nostro salutem et prosperos ad vota successus. Constitutis in procinctu proficiscendi Italiam versus oratoribus nostris. adiit presentiam nostram magnificus Johannus Aymo orator amicitie vestre, declaravitque nobis, se post alias complures, novissime accepisse litteras vestras [2]), ex quibus de novo certior factus est, quod Turcorum imperator multifariam multisque viis et mediatoribus tentasset de componenda pace cum domi-

[1]) Vitéz János 1465. február 16-án már kinevezett esztergomi érseknek czímeztetik. (Pray. Specimen Hierarchiae. I. 176.)

[2]) Ezen 1465. január 29-ikén kelt jegyzék ki van adva Diplomáczziai Emlékek. I. 307.

nio vestro et sedando bello adversus eum suscepto. Quibus late expositis, retulit simul judicium vestrum. quo deprehensum est, quod hec instantia Turci non animo eius, sed dolis solitis et astutie tribuenda sit; utpote qui nihil unquam minus quam de pace recte cum christianis observanda cogitare solet. Et licet responderimus coram ipsi oratori vestro, quid super his curis et machinationibus Turci nos quoque sentiamus, non abs re tamen voluimus hec pauca ad notitiam vestre amicitie in scriptis perferri, ut cognoscat quo pacto etiam nos huius astuti hostis doli et fraudes circumsiliant; non ut de his acutius judicemus, sed ut judicio vestro nostrum quoque conferamus. Equidem duobus his annis post sese elapsis, et presertim postquam cum amicitia vestra et dominio vestro socialia federa ad hoc bellum gerendum inita sunt, per multos modos et ex pluribus partibus non modo tentati et requisiti de pace ineunda, sed pene infestati sumus. Vaivoda maioris Valachie primus hac in re intercedere cupiebat. Deinde per viam Bozne, alii autem, novissime despotus Rasciae cum quibusdam de Servia, partes suas prosecuti sunt. Per occultas autem vias, multi mediocres nuntii nonnullos ex baronibus nostris, officia Turcis finitima tenentibus, sepe adeuntes, magna diligentia instabant, ut componende pacis apud nos svasores essent. Nuper vero manifestius deprehendimus curam hanc pacis componende adeo cordi fuisse huic hosti nostro, ut etiam delectos oratores suos, nunquam a nobis vocatos, ad oras prope regni nostri miserit, venturi ad nos, si securitatem eis dignati fuissemus permittere. Inter que crebre ad nos voces deferebantur de conditionibus pacis, tametsi non circumquaque pro voto utilibus, tolerabilibus tamen et honestis. At nos, qui non sine magnis nostris incomodis et nostrorum periculis, malesvadas artes huius hostis percalluimus, ab omnibus his tam svasoribus quam conditionibus aures et animum pariter avertimus; non obliti quid nobis et patrie, quid amicitie vestre, quid communi federi debeamus; prout super his antefatus orator potuit sepius amicitiam vestram reddere certiorem. Astutus ipse hostis et perfide fidei dure ferens duas istas sibi e vicino adversas potentias contra se ad bellum unitas esse,

tetendit fallacie sue artes, subducens vias et modos, ut provisiones cessent, ut vires christianorum minuantur, ut hi duo suspecti sibi potentatus dividantur, quatenus una parte divisorum oppressa, alteram facilius aggrediatur. Cum iterum, prout a veridicis exploratoribus nostris intelleximus, ipse sub hoc tegumento oblate pacis, commune bellum parat, auget, coemit, atque etiam ut omnino recuperet Boznam multa ad hoc et magna molitur. Recte igitur et prudentissime amicitia vestra diiudicavit in hac exquisitione pacis astutias hostiles et artes doli plenissimas delitescere; alio enim tendit astu, alio arcum mentemque dirigit, ut scilicet feriat quoad poterit deludatque incautos. Quantum itaque ad partem nostram attinet, nos constanter perseveramus in proposito; debitum federis omnibus aliis illabentibus cogitationibus anteferimus. Quod ut manifestius appareat, delegimus nuper oratores nostros et jam expedivimus, ituros ad sanctissimum dominum nostrum papam, venturos autem prius ad presentiam dominii vestri, quos precipua auctoritate et plenissima facultate et potestate, pro conditione rerum gerendarum instruximus. Hi propositum, intentionem et animum nostrum efficaciter declarabunt. Cum quibus una supradictum oratorem vestrum, de consilio et deliberatione prelatorum et baronum nostrorum, ex bonis et urgentibus causis ire jussimus, ut apud summum pontificem et etiam apud illustrissimum dominium vestrum, uti homo medius, tam audita a nobis, quam visa apud nos, de conditione et opportunitate rerum, de mente nostra et de hostium conatu, et ex ordine referat et interpretetur. Quod quidem rebus omnibus non parum conducere posse speramus. Datum Bude 18 die mensis Februarii, 1465.

A levél élén: Ad ducem Venetum, responsorie quod tentatam cum dominio Veneto a Turcis pacem dolosus hostis apud se etiam omnibus viis et modis quesierit; fallaciam et astum illius sibi quoque cognitum esse; velle se igitur in federe cum Venetis, posthabita omnis pacis cogitatione ultro etiam persistere; de his oratores suos, cum reipublice apud se pariter oratore, ut homine medio et de omnibus informato, eo et Romam proficiscentes omnia accuratius relaturos.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 74. — Epistolae. P. II. E. XLVII.)

60.

1465. február 26. A lengyel förendeknek. A béke helyreállítása ügyében.

Mathias etc. Reverendis in Christo patribus Joanni Cracoviensi et Jacobo Wladislaviensi episcopis, item magnificis viris Joanni de Thansin [1]) bano Cracoviensi, Derslao de Rithwani [2]) palatino et capitaneo Sandomiriensi, Joanni de eadem Rithwani regni Polonie mareschallo, Jacobo de Dambno eiusdem regni thesaurario et capitaneo Cracoviensi, Paulo Jasienski capitaneo Chelmensi, ceterisque prelatis et baronibus, qui fuerunt in conventu Cracovie habito congregati, nobis dilectis salutem et benevolentie affectum. Accepimus litteras vestras pacifere mentis et intentionis vestre indices, que paris benevolentie responsum a nobis extra mereri videntur. Igitur ubi amicitia vestra significat, sese inter tot hinc inde concitatos turbines pacem malle, dissensionesque omnes que inter hec duo regna olim et semper amica suborte sunt, sopitum ire: estote certi apud nos etiam eam mentem eumque animum esse, cui quieta magis consilia quam turbulenta sequi desiderio est; neminem iniuriis lacessere, nullius jura vel quietem turbare placet. Sepe turbati sepe patienter sustulimus, inviti ad arma exurgimus, et nonnisi pulsati propulsamus iniurias. Quem quidem morem secuti, nuper dum magnificus Jacobus thesaurarius regni illius, super huiusmodi exortis dissensionibus ad nos scripsisset, mox patefecimus ei, que animo nostro insidebant, ex quibus omnes palam intelligere potuistis facile nos ad pacem inclinari, quam non modo reformari optamus, verum etiam perpetue observari; pro qua re tractanda, uti prioribus litteris significaveramus, misimus duos ex maioribus consiliariis nostris, eisque data ad plenum informatione de novo mandarimus, ut sese ad locum deputatum conferant, tractent cum vestris deputatis, reforment hinc inde errata, prout opus erit, concludantque tractata, ac promissionibus opportunis firment.

[1]) Tanczyn.

[2]) Rythwiany.

In hoc tamen rogamus amicitiam vestram, ut si ipsi consiliarii nostri ad diem statutam in loco pretacto comparare non potuerint, patientiam habere et expectare placeat per aliquos dies, credimus enim eos propedie istuc affuturos. Datum Bude, XXVI. Februarii. 1465.

A levél élén: Ad proceres regni Polonie de pace tractanda et reformanda.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 3. — Epistolae. P. II. E. IV.)

61.

1465. márczius 7. II. Pál pápának. A váradi püspökké kinevezett Beckensloer János megerősítését kéri.

Beatissime pater et domine. Vacatura est ecclesia Waradiensis, per translationem domini Joannis episcopi ipsius ecclesie ad ecclesiam Strigoniensem, pro qua nuper sanctitati vestre scripsimus [1]) nos cupere ipsi vacature ecclesie de successore secundum cor nostrum idoneo provideri. Habita deliberatione cum prelatis et baronibus nostris, venerabilem Joannem [2]) prepositum ecclesie Quinqueecclesiensis, in ordine clericorum subdiaconum, ad ipsam ecclesiam Waradiensem delegimus et nominavimus. Hunc credimus ad Dei honorem et ad publicum regni nostri statum promovendum dicte ecclesie preesse posse, quippe qui ab ipsa fere puerili etate apud primores, prelatos et magnates huius regni, inter directrices eorum manus enutritus et ad hec usque tempora conversatus, fide, moribus, aliisque virtutibus suis facile nostrum amorem et aliorum favorem promeruit. Quem, his et talibus exigentibus meritis, sanctitati vestre confirmandum presentamus, supplicantes humiliter, ut quoprimum antefatum Joannum episcopum Waradiensem ad ecclesiam Strigoniensem sanctitas vestra transtulerit, mox ipsum Joan-

---

[1]) L. 58. szám alatt.

[2]) Beckensloer.

nem prepositum illi in hac Waradiensi surrogare, eidemque in episcopum et pastorem preficere dignetur; provisura in hoc sanctitas vestra et meritis persone, et ecclesie illius profectui et utilitati. Conservet Deus sanctitatem vestram feliciter regimini ecclesie sue sancte. Datum Bude, die 7. Martii, 1465.

A levél élén: Ad summum pontificem Paulum secundum pro confirmando episcopo Varadiensi.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában 4. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. II. — Monumenta Vaticana. E. XXX.)

62.

1465. márczius 30. Rómába küldött követeinek. Értesíti őket a törökök fenyegető magatartása felől.

Reverende pater et magnifice fidelis dilecte. Posteaquam profecti estis, multos et varios nuntios habuimus, conatus et apparatuum hostilium relatores, varios quidem in exprimenda minarum et rerum magnitudine, sed in declaranda intentione hostis per omnia concordes. Piget dicere quot copias parare ex propriis terris, quot coemere ex alienis fertur, quam dura moliatur, quamque aspera minetur, ne forte difficilia dictu fide non digna existimentur; verum ut his omnibus nos credulitatem promptam adhibeamus, experta sepe hostis illius moles et sepe inflicta pericula facile perpulerunt. Inter hec tamen duo ista significamus vobis, de quibus magis in particulari certiores facti sumus, et que magis non fieri quam non credi optaremus. Provocatus hostis ipse tertii et proxime preteriti annorum vulneribus et opprobriis, et spretus in oblatione insidiosa induciarum belli, non solum ira et odio consveto, sed pene furore quodam in ultionem agitur. Premisit jam certos belliduces, quorum nomina quoque ad nos perlata sunt, cum magna manu et magna conducti exercitus parte, qui mandato tali instructi sunt, ut quoad poterunt amplius partes inferiores Ungarie vastent, et in reditu castrum Nandoralbense obsidone cin-

gant. Hi jam nuper in Servia, prope Zenderov castra metati sunt. Sequi eos velle dicitur propediem Turcus in persona propria et filius maior, cum omni robore et mole potentie sue, ut Nandoralbam hac estate expugnet, Serviam totam occupet et castrum Jaicza Boznamque recuperet. Tedet, inquiunt, vite sue, nisi duobus his locis Nandoralba et Jaicza e vestigio potiatur, quorum primum ad Ungariam, Poloniam, Bohemiam; alterum ad Dalmatiam, Istriam, Italiam et Almaniam sibi ianuam futuram putat. Nos pro nostra parte quo profundius, ferventiusve possumus cogitare, non desistimus ut vel vitemus vel propulsemus hec geminata pericula. Verum de sufficientia nostra et quantum huic hosti pares sumus que estimanda sunt vos non latent. In hoc uno fidelitatem vestram opportune commonendam duximus, ut maturare hec et suscepta mandata ceterius prosequi curare, et imprimis de omnibus, que cum illustrissimo domino Venetorum confeceritis, deinde circa negotium adhibende defensionis quid isthinc in re quid in spe tenendum sit, per presentem nuntium nos certiores reddere non negligatis. Hostis noster non expectabit aristas, quin imo et culmos ipsos antequam recte proficiant preventurus esse dicitur; quo magis nobis verendum est, ne nos sub spe concepta pendentes imparatos inveniat. Ad Nandoralbam misse sunt proximis diebus plurime lignorum strues, pro nova munitione loci illius. Ad Boznam propter occupationem magnifici Emerici gubernatoris in partibus superioribus, alios capitaneos disponimus, et illos cum gentibus armigeris illuc propediem missuri sumus. Nihil omittimus, quod nobis possibile est, illam precipue sollicitudinem habentes, ne quid cure hac in re pretermisisse, aut aliquid negligentie comisisse videamur. Causa etiam egressus nostri de Buda et adventus ad has partes huc tendit, ut confinia regni nostri ab insultibus latronum de Bohemia et Polonia, quantum brevitas temporis patietur, tuta relinquamus, et ut congregemus gentes armatas equitum et peditum, quo magis sollicitudini nostre et promisse cure satisfacere possimus; a vobis itidem expectaturi, ut in rebus vobis commissis nulli negligentie aut tarditati locum detis. Datum in Novozolio, die penultima Martii, anno 1465.

A levél élén: Ad oratores suos in Italiam pergentes de expeditione et apparatu Turcico.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 5. — Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. I.)

63.

1465. április 27. Moro Kristóf velenczei dogénak. Török foglyokat ajánl föl a törökök fogságába jutott egyik velenczei kapitány kiváltására.

Matias etc. Illustrissimo principi Christophoro Mauro eadem gratia duci Venetiarum etc. fratri et amico nostro salutem et prosperos successus. Triplices simul litteras fraternitatis vestre, et has longo demum circuitu ad nos perlatas, accepimus, quarum prime die septima, alie tredecima et tertie decimaquarta mensis Martii proxime preteriti date fuerant.[1]) Ad eas nos e vestigio libenter respondissemus, si

[1]) Az 1465. márczius 14-ikén kelt levél fönmaradt. Ez igy szól: Si que contingent, serenissime rex, que amicitie et affectioni inter nos vigenti spectare possint, gratissimum nobis est, maximopereque laudandum ducimus, ut utrinque omnimentis sinceritate communicentur, quemadmodum litteris suis die XVIII. Februarii novissime nobis reddite *) eam fecisse novimus. Nos quoque, si medio viri nobilis Joannis Aymo militis, quem dudum apud serenitatem vestram legationis munere tenuimus, sibi nuntiare fecimus, que de pace cum Turco, diversis modis, ex partibus orientis et demum per viam domini Leonardi de Sancta Maura, nobis promota sunt; profecto et mutuo amori et bone unioni nostre satisfecisse existimamus; quandoquidem sicut sumus invicem precipua charitate federeque coniuncti, ita decens est, ita omni officio consentaneum, ut pro communi bono omnia simul consultanda decernendaque veniant. Neque alieni sumus a sapientissimo judicio regie serenitatis vestre, sicuti etiam sepe scripsimus et per oratorem ipsum nostrum maiestati vestre dici fecisse recordamur, quod ad dolos et fraudes hostis istius, quem diu jam machinationum eiusmodi artificem optimum esse scimus, plurimum advertendum sit; at persuademus nobis procul dubioque tenemus, ut cum fallacie iste sue serenitati vestre ac nobis diversis rerum preteritarum documentis perspecte sint, nihil eas hosti ipso profuturas esse, maiestatique vestre et nobis nihil omnino nocituras; qui sicut sumus amore indissolu-

*) Az 59. szám alatt.

nobis opportune et debito tempore reddite fuissent. Nihilominus visum nobis est vel serius expectationi vestre satisfacere, ne videamur omnino negligere quod debemus. Igitur in primis litteris significat fraternitas vestra captum esse ab infidelibus Turcis unum e campiductoribus vestris, Agamemnonem nomine, dum prope Calamatam fortiter pugnaret contra hostes, eumque postea Adrianopolim transductum, ibi vinctum detineri; pro cuius eliberatione faciliori optat fraternitas vestra, ad complacendum illustri duci Mutine, qui pro hac re intercedit, ut si forte apud nos Turcus aliquis captivus esset, cum quo permutatio mutua captivi pro captivo fieri posset, dignaremur illum in huiusmodi permutationem condonare. Qua in re dicimus fraternitati vestre, esse sine dubio nonnullos Turcos captivos apud capitaneos partium inferiorum regni nostri, de quorum conditione ac pretio certam adhuc notitiam non habemus; ita ut aperte nesciamus, siquis ex eis aptus sit et sufficiens huiusmodi permutationi faciende. Verum ne per longiorem inquisitionem, vel inquisitionis tarditatem fraternitas vestra frustretur voto suo, disponat opportune cum prefato domino duce, ut eligatur vir unus ad suscipiendam liberationem supradicti captivi idoneus, et mittatur celerius ad videndum et cognoscendum tam personas, quam conditiones Turcorum captivorum, qui apud nos vel nostros reperiri poterunt. Quos cum viderit et cognoverit, contenti sumus, ut, juxta voluntatem suam, unum ex eis, aut duos, tres, decem vel plures, quotquot ei ad commutandum Agamemnonem vestrum sufficere videbuntur, accipiat libenter et abducat. Et utinam tales reperiri possent, qui et vestro et nostro voto, sed et illius christiani belligeri

---

bili federeque devincti, ita in eo constanter perseveraturi sumus. Quid autem nobis scripserit vestra serenitas circa adventum oratorum suorum in Italiam et ad nos, ut inde ad pontificem maximum proficiscantur, intelleximus optime, orator quoque noster circa materiam istam nonnulla litteris suis nobis significavit. Videbimus perlibenter legatos ipsos maiestatis vestre ac grato animo eos suscipiemus, neque ulla ex parte defuturi sumus eorum omnium, que decus et amplitudinem serenitatis vestre conspicere possent.

A velenczei államkönyvben. Kiadva (hibásan márczius 24-re téve) Diplomacziai Emlékek. I. 316.

liberationi satisfacerent. Certa sit fraternitas vestra, vix unam vel alteram rem hoc tempore occurrere posse, que nos ita delectaret, quam si fraternitati vestre id ipsum optanti et illi duci intercedenti possemus in re presenti juxta vota complacere. Altere littere pro rebus magnifici Jacobi Barbarico scripte erant, ad quas non est opus multis respondere. Commisimus enim hoc negotium oratoribus nostris, quos nuper ad vos et dehinc ad romanam curiam misimus, eisque plenum mandatum dedimus cum ipso Jacobo, prout conveniens videbitur, concordandi. Tertie littere erant responsales super his, que diebus superioribus significaveramus nos sentire de pace per Turcum hinc et inde quesita et de dolis et fallaciis eius, in qua parte etiam fraternitas vestra eadem et illis similia sentire et intelligere se rescribit, et precipue quod melius judicat perseverare nos utriusque in amicitia ex foedere inito, quam permittere dolis hostilibus a sese divelli. Id ipsum nobis quoque placet, et constanter in hoc proposito et in hac intentione cor nostrum stabilire dispositi sumus, prout hoc etiam ex pretactis oratoribus nostris ac etiam ex magnifico Joanne Emo, nuper apud nos oratore vestro clarius et integrius fraternitas vestra intelligere potuit. Itaque nos assidue cogitamus ad ea, que ad nocendum communi hosti opportune facere poterimus expectamusque, ut et fraternitas vestra e regione que partis vestre sunt et que ad nostrum adiutorium spectant, facere et expédire non differat. Datum Bude, 27. Aprilis, 1465.

A levél élén: Ad ducem Venetum, responsorie de eliberando ex captivitate Turcica Agamemnone illorum duce, de negotio Jacobi Barbarigo et fallaci pace Turcica.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668 fol. lat. jelzetű kéziratában. 7. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. III.)

64.

1465. április 29. II. Pál pápának. Köszönetét fejezi ki azon elhatározásaért, hogy a törökök ellen intézendő hadjárat ügyét felkarolja.

Beatissime pater et domine, post devotam nostri commendationem ad pedum oscula beatorum. Magne alioquin expectationi nostre in rebus fidei promovendis maior nunc in id ipsum novo quodam illapsu accessit spes, dum in reditu reverendi patris domini Marci episcopi Tininiensis, tam ex litteris sanctitatis vestre,[1]) quam ex relatione ipsius intelleximus, quantum animum et quam sedulam mentem ac dispositionem habeat beatitudo vestra ad prosequendam tutelam ipsius fidei gregisque fidelium sibi commissi, et item quantum intendat pro posse et viribus suis conservationi totius regni, quod Christianorum antemurale et appellat et esse putat. Ego imprimis ago gratias domino Deo nostro qui in tanto rerum turbine, in tanta calamitate fidei et necessitate nostra primo omnium Christianorum periculis gravissimis laborantium talem et tantum ecclesie sue rectorem prefecit, qui et possit, et cupiat ipsam variis agitatam et pene obvolutam fluctibus in spem salutis restituere. Habemus etiam gratias ingentes beatitudini vestre, que casus et labores nostros considerat et oculos sue discretionis in regnum istud specialiter iniecit, ostendens cum cura suscepta fervorem quoque sibi succrescere, ut totum impendat, quod totum debet et potest. Hec fuit expectatio mea, hec denique fiducia, cum primum personam sanctitatis vestre ad culmen maximi pontificatus subvectam accepi; hac spe fretus delegi nuper oratores ex primariis capitibus regni et consilii mei ad sanctitatem vestram iam missos, qui ante alia prestare habuerunt obedientiam nomine meo, non solum apostolicis pedibus debitam, sed illis singulariter pedibus prestare sponte paratam; secundo loco curam, sollicitudinem et omnes labores meos tam pro viribus actos, quam supra vires susceptos,

[1]) E levelet nem birjuk.

preterea expectationem ferendi opitulationem patefacturi erant. Quos iam putamus hucusque his rebus officio suo perfunctos esse. Superest, ut spei bone rem parem ad nos quoque referant. Quod autem hortatur me beatitudo vestra litteris suis, ut susceptum animum adversus communem hostem et fortiter retineam. et fortiorem efficiam, in hac ipsa re certiorem facio sanctitatem vestram, quod in prosecutione huius negotii et propositi jam suscepti velle et animus meus a nullo superabitur; placeat modo Deo nostro, ut posse non superetur. Quo magis curandum est sanctitati vestre, ut possibilitas agendi mihi subsit, voluntas laborandi nunquam aberit. Habuerunt oratores mei inter alia specialem informationem, ut sanctitati vestre de intentione mea querenti opportunis verbis fusius et documentis super hac mente mea, prout opus erit, fidem faciant. Remisi autem et hunc dominum Tinniniensem novum oratorem ad pedes sanctitatis vestre et ad superiores oratores meos, qui ad litteras beatitudinis vestre mei loco latius respondebit, ac simul referet, que recentius occurrerunt, et que apud nos et parantur ad rem, et aguntur. Conservet Deus sanctitatem vestram feliciter regimini et consolationi ecclesie sue sancte, cui nos et res nostras iterum atque iterum commendamus. Datum Bude, penultima Aprilis, anno 1465.

A levél élén: Ad pontificem Paulum secundum gratiarum actorie, quod regni Hungarie conservationi intendat, cui rex quoque omnia sua se fortiter impendere velle demonstrat, dummodo ad posse assistentia prebeatur.

(A M. N. Múzeum 1668. f. l. jelzetű kéziratában 10. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. V. — Monumenta Vaticana. E. XXXI.)

65.

1465. április 29. Carvajal bibornoknak. Mentegeti magát, hogy az új pápához későn küldött hódoló követséget.

Mathias Dei gratia etc. Reverendissimo in Christo patri domino Joanni sacrosancte Romane ecclesie cardinali sancti Angeli, patri nostro et amico salutem. Cum rediisset ad nos

de curia apostolica reverendus pater dominus Marcus episcopus Tinniniensis orator noster, cum litteris apostolicis attulit simul et litteras reverendissime paternitatis vestre, in quarum exordio excusat tarditatem more et reditus sui, postremis vero accusat nos negligentie, quod post assumptionem sanctissimi domini nostri plusculum debito distulerimus sanctitatem suam vel per litteras vel per nuntium visitare. Quantum ad dominum Marcum attinet, non causamur nunc tarditatem eius, quamvis ignorantibus causam more, gravis nobis eius longa expectatio fuit, nec reputamus eum serum qui bonum nuntium retulit. De negligentia autem nobis obiecta credimus, quod paternitas vestra reverendissima habuit jam nos hucusque excusatos; quoniam siquid neglectum fuit in tempore, illud est in affectu suppletum, omnemque tarditatis culpam dignitas oratorum [1]) in satisfactione superavit. Restat unum, ut curet necesse est reverendissime paternitas vestra, quatenus rebus nostris pari affectu respondeatur. Nemo est a quo ita expectamus, ut accedat votis nostris, quemadmodum a vestra reverendissima paternitate, quam antehac semper rebus nostris favorabilem experti sumus. Plura ex parte nostra in particulari referet dominus Tinniniensis, quem audiri et exaudiri summe optamus. Datum Bude, die penultima Aprilis, anno 1465.

A levél élén: Ad Joannem cardinalem Sancti Angeli responsorie de tardo adventu episcopi Tinniniensis, insimul et excusatorie quod tardius pontifici de sua elevatione gratulatus sit.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 13. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. VII.)

66.

1465. április 30. Angelo Capranica rietii bibornok-püspöknek. Köszöni jóakaratának nyilvánítását.

Mathias etc. Reverendissimo in Christo patri domino titulo sancte crucis in Jerusalem cardinali Reatino, sancte sedis apostolice legato Bononiensi, patri et amico nostro

[1]) A pécsi püspököt és Rozgonyi Jánost érti.

Acceptis litteris reverendissime paternitatis vestre, placuit intellexisse non immemorem esse neque fore reverendissimam paternitatem vestram obsequii, quod quondam genitor noster pleno affectu exhibebat, dum viveret, reverendissimo domino cardinali Firmano,[1]) ac simul benevolentia qua sese mutuo complectebantur; verum illud longe magis complacuit nobis, ubi se scribit reverendissima paternitas vestra eum esse, qui velit maiorum suorum et precipue ipsius domini cardinalis, quondam germani sui, vestigia imitari, continuareque more suo erga nos benevolentiam et affectum olim inter illos radicatum, ita ut quod germanus fecit in parente, hoc frater in filio perficiat. Plena sunt hec humanitatis, integritatis, virtutis, plena constantie et perfectionis. Nihil pretermittit quod se dignum est, nihil quod aliis ex virtute debetur. Nobis vero quid magis a reverendissima paternitate vestra expetendum erat, quam id quod sponte obtulit? quid optandum quam talem et tantum rebus nostris reperire patronum? Jam nunc experimur qualis viri genitor noster amicitia fretus fuit, que vi morborum extincta non est, sed post fata manet pullulatque ex radice. Veneramur igitur tantam virtutem, et grato animo suscipimus significatam erga nos affectionem oblatamque benevolentiam; curaturi procul dubio, ut quidquid in nobis animi et facultatis est, id totum amicitie mutue gratitudinis officia profundatur. Plura super his uberius nostro nomine referet reverendus pater dominus Marcus episcopus Tininiensis orator noster, quem e contra ad curiam apostolicam novissime remisimus. Valeat reverendissima paternitas vestra feliciter, nostri invicem memor. Datum Bude, ultima Aprilis 1465.

A levél élén: Ad Reatinum titulo sancte crucis in Jerusalem cardinalem, gratiarum actorie pro oblata erga regem continuatione affectionis et benevolentie, qua frater eiusdem quondam Firmianus erga defunctum patrem suum ferebatur.

(A Magyar Nemzeti Muzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 26. — Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. XVI.)

[1]) Domenico Capranica bibornok, ki V. Miklós és III. Calixtus pápák uralkodása alatt a római curiánál kiváló tevékenységet fejtett ki a törökök ellen intézendő hadi vállalatok ügyében. Meghalt 1458. augusztus 14-ikén.

67.

1465. április 30. II. Pál pápának. A kalocsai érseknek bíbornokká neveztetése tárgyában.

Beatissime pater et domine etc. Accepimus inter alia in speciali unum breve sanctitatis vestre in negotio, quod pro parte reverendissimi patris domini archiepiscopi Colocensis, summi cancellarii nostri, nuper movimus, et apud sanctitatem vestram promovere dignum putavimus. In eo brevi scribit nobis beatitudo vestra, se intellexisse ex oratore et litteris nostris, quanto et quam magno desiderio cupiamus ipsum dominum Colocensem assummi in sacrum collegium reverendissimorum dominorum cardinalium et eidem adscribi, sed cum tanti muneris expostulatio gravis quedam res videatur, egeatque maiori consultatione, distulit certum superinde nobis dare responsum; verum tamen significat optimum se habere animum, ut votis et desiderio nostro opportune satisfaciat. Et quidem quantopere cupiamus, beatissime pater, huius rei compotes fieri, non dubitamus recte ac plenissime sanctitatem vestram cognovisse, quo contra nos quoque intelligimus rem ipsam, pro qua instamus, gravem esse ipso pondere et reverentia dignitatis sacre, que in ecclesia Dei summo loco constituta est et habita. Verum si beatitudo vestra ornamento corone nostre, status publici firmamento, si denique communi utilitati propitia esse volet, preterea si de viro integro, docto, rerum divinarum humanarumque perito et nulli apud nos virtute secundo ratio aliqua haberi debet, non erit ad concedendum grave, quod recto judicio petitur, imo quodam debito jure postulatur. Credimus, quod inter alios nostri ordinis principes catholicos rarius a regibus Hungarorum in re simili apostolice aures pulsate sint; cognovimus etiam prelatos regni huius hunc gradum rarius ceteris appetivisse, quippe dum contenti simplicitate temporis et sufficienti honore status sui, non enitebantur in fastigium, quo pro necessitate rerum non egebant; honorati tamen nonnunquam hac dignitate plures fuere ex apostolica providentia, ne putarentur huiusce

culminis incapaces esse, cuius aliorum principatuum prelati consortes videbantur. At vero his temporibus multo maior est causa postulationis nostre, quam ipsa postulatio. Prelati regni huius in rebus spiritualibus presides ac directores religionis sunt, in temporalibus vero maxima pars roboris et firmamenti publici; quo magis attendendum est, ut si amplior in eis cumulatur dignitas, maior eis auctoritas succrescet, et maiori nobis usui futuri sunt. Si autem in aliquo locorum orbis terre auctoritas et magnitudo hominum hoc tempore necessaria est, hic certe pernecessaria et peropportuna. Non agitur in re ista causa privata illius viri, quamquam suapte virtute benemeriti et omnem dignitatem sibi accedentem adornaturi; nostrum potius, ac religionis et status nostri negotium est, in quo et reverentie apostolice columna quedam fortior constituetur, et corone nostre singulare prestabitur ornamentum. Quas ob res supplicamus iterato et postulamus cum magna fiducia, ut non differat sanctitas vestra in re ista complacere imprimis Deo faventi rectis votis, ac deinde sibi ipsi in hoc voto, postremo et nobis. Uni viro singulariter hec dignitas adiicietur, sed multi, ut credimus, dignitatis ipsius pretio atque usu publice perfruentur. Quare omnibus favoribus et omnibus beneficiis, que nobis sanctitatis vestre benevolentia exhibitura est vel exhibuit, hoc unum condimentum expectamus; quamvis si oratores nostri gratiam exauditionis commeruerunt, satisfactum hucusque credamus voto nostro. Ipsi enim in mandatis acceperant a nobis, ut hoc desiderium nostrum simul et causas ipsius desiderii et voti nostri plenissime sanctitati vestre exponant. Que etiam dominus Tininiensis, harum exhibitor, si opus fuerit, iterato poterit explicare. Conservet dominus sanctitatem vestram feliciter regimini sancte ecclesie, cui nos humiliter commendamus. Datum Bude, ultima Aprilis 1465.

A levél élén: Ad pontificem pro Colocensi archiepiscopo in cardinalem promovendo; laus eius et cleri Hungarici elogium.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 14. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. VIII. — Monumenta Vaticana. E. XXXII.)

68.

1465. május 2. II. Pál pápának. A zágrábi püspökké kinevezett Szentlászlói Osvát megerősítését kéri.

Beatissime pater et domine noster. Quamquam vehementer doleamus tot multiplicasse vices, totque instantias adhibuisse circa provisionem ecclesie Zagrabiensis, nec invenisse viam, ut studia et consilia nostra pro ea varie hactenus adducta irrita non essent, licet etiam proposuerimus parumper subsistere et largiori consultatione intendere, ut ipsam ecclesiam a nexibus, quibus implicita fuit, efficaciter explicemus: quia tamen novissimis litteris sanctitatis vestre admonemur, ut iterato sine dilatione queramus modum, quo ecclesia ipsa, pro qua adhuc pene sub judice lis esse videtur, tranquille gubernationi restitui possit, nos tametsi ante hoc malignitati temporis tribuerimus, ut crebro consilia nostra mutaremus; nunc tamen anxietate potius rerum cogimur, ut firma tandem deliberatione ipsius ecclesie paci celere consulamus. Igitur cum dominus Waradiensis, qui ad eandem ecclesiam vocabatur, alio destinatus sit, Thomas etiam de Debrenthe, qui ipsius ecclesie Zagrabiensis titulum jure obtinuerat, de ecclesia Nittriensi, et de provisione secundum dispositionem quondam reverendi *(sic)* domini Pii predecessoris sanctitatis vestre jam facta contentus maneat, restabat tertia persona, dominus Demetrius episcopus, Thome in causa adversarius. Hunc diebus proxime elapsis ad nos accersiri fecimus, habitis *(que)* quamplurimis tractatibus et consultationibus. sicut dudum ante cognitum erat, ita nunc nostro et omnium consiliariorum nostrorum judicio compertum est ipsum Demetrium ad gubernationem castrorum et bonorum dicte ecclesie aptum et sufficientem non esse, tum qua castra ipsa insultibus Turcorum vicina sunt, tum vero, quod multis adhuc turbationibus manent obnoxia; itaque nullo modo consultum fuit, ut ipsa castra seu arces ecclesie manibus et gubernationi domini Demetrii crederentur. Et ob hoc cupiebamus, ut ab ipsa ecclesia Zagrabiensi averteret animum, et titulum ecclesie Boznensis susciperet; ad provi-

sionem autem, cum qua honestum statum inter prelatos regni nostri habere posset, consentire volebamus, ut haberet abbatiam Pechwaradiensem, qua hoc tempore quietior et fructuosior in hoc regno non existit. Ipso autem huiusmodi titulum et promissionem suscipere recusante, demum inter velle nostrum et suum nolle medium quoddam reperimus, et ad talem dispositionem devenimus cum eodem: primo, ut habeat titulum et jurisdictionem spiritualem ecclesie Zagrabiensis et totius diocesis; deinde ut possideat pacifice unum ex castris ipsius ecclesie, Sarigh [1]) vocatum, cum suis solitis pertinentiis ac curiam episcopalem Zagrabiensem; preterea, ut quotannis pro annua pensione administrentur eidem floreni aurei mille. Quibus dispositis et Demetrio contento remanente, mox de consilio prelatorum et baronum nostrorum honorabilem Osvaldum de Szentlaszlo clericum Vesprimiensis diocesis, genere et parentibus egregiis nobilem, sufficienter pro sua conditione litteris eruditum, forma, moribus et conversatione prestantem, de cuius fidelitate, prudentia et circumspectione ad plenum confidimus, ad gubernanda alia castra et bona dicte ecclesie Zagrabiensis elegimus, eumque administratorem in temporalibus ecclesie nominavimus; ut autem huiusmodi gubernationem et administrationem, ac etiam protectionem ipsorum bonorum et predиorum ecclesie facere et exercere valeat, necessario visum est, ut abbatia Pechwaradiensis, quam dominus Demetrius suscipere recusavit, ipsi Osvaldo commendetur, cuius possessionem eidem confestim dare jubebimus. Prout super his omnibus et pluribus in particulari reverendus pater, dominus Marcus episcopus Tininiensis, novissimus orator noster, claram informationem, in schedula memoriali annulo nostro signata, ad sanctitatem vestram deferet. Quare supplicamus humiliter beatudini vestre, ut dispositionem supranotatam suscipiat benigne pro firma et efficaci voluntate et deliberatione nostra, et secundum eam non differat tam ecclesie et monasterio, quam personis providere, Demetrium prefiziendo in pastorem spiritualem. Osvaldum in administra-

[1]) Értsd: Garigh. (Ma Garić, Belovármegyében.)

torem in temporalibus cum commendatione abbatie et monasterii supratacti; hoc enim modo, et non alio, pacem et libertatem ecclesie Zagrabiensi cognitum est reddi posse. Conservet dominus sanctitatem vestram feliciter, cui nos ipsos et negotium humiliter commendamus. Datum Bude, die secunda mensis Maii, 1465.

A levél élén: Ad pontificem Paulum secundum, ut dispositionem regiam circa electionem Demetrii pro pastore spirituali Zagrabiensis et domini Osvaldi de Szent-László pro administratore in temporalibus eiusdem ecclesie cum adjuncta eidem abbatia Pechvaradiensi, de consilio prelatorum et baronum factam benigne suscipiat.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 23. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. XIII. — Monumenta Vaticana. E. XXXIII.)

69.

1465. május 8. II. Pál pápának. A boszniai püspökké kinevezett Csupor Demeter megerősítését kéri.

Beatissime pater et domine noster, post commendationem nostri ad pedum oscula beatorum. Jam pridem nota fecimus sanctitati vestre, que acta sunt apud nos pro pace ecclesie Zagrabiensis et pro bono regimine ac gubernatione castrorum et bonorum eiusdem; illa etiam simul, que pro statu reverendi patris Demetrii episcopi disposuimus; compatientes quippe diuturnis laboribus eius, a juvene ipso ad senium usque productis, quieti eius consulere equum duximus. Is nunc missurus est pro parte sua ad pedes sanctitatis vestre, ut dispositioni nostre robur et ecclesie una nobiscum provisionem humiliter petat. Nos igitur, uti superioribus litteris, ita et his supplicamus sanctitati vestre, quatenus dignetur dispositionem ipsam pro bono ecclesie et pro statu dicti domini Demetrii factam ratam habere, providereque tam ipsi ecclesie, quam persone, illius scilicet paci, huius quieti, satisfactura in hoc beatitudo vestra, que pacem ipsi ecclesie reddi cupit, et suo desiderio, et nostro voto.

Conservet dominus sanctitatem vestram feliciter regimini sue sancte ecclesie, cui nos devote commendamus. Datum Bude, die 8. Maii 1465.[1])

A levél élén: Ad pontificem Paulum secundum pro Demetrio episcopo Zagrabiensi.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában 16. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. IX. — Monumenta Vaticana. E. XXXIV.)

70.

1465. május 19. Moro Kristóf velenczei dogenak. Köszönetet mond a kitüntető fogadtatásért, melyben követeit részesítette.

Mathias etc. Illustrissimo principi Christophoro duci Venetiarum, amico nostro, salutem. Ex litteris et intimatione oratorum nostrorum ac etiam ex relatione reverendissimi domini archiepiscopi Cretensis apostolice sedis legati,[2]) intelleximus, quanto et quam magnifico honore ipsi oratores nostri, in locis quibuslibet ditione vestre subiectis, suscepti habiti et culti fuerint. Qua in re, tametsi prius quoque non latuit nos singularis affectio amicitie vestre in nos et nostros ac regnum nostrum, id tamen quod audimus nunc ostendisse, propensionis animi et clarissime fraternitatis declaratio facit. Ob quod confiteri equum est eo plus amicitie vestre nos debere, quo crebrioribus in dies et frequentioribus amoris et charitatis officiis non provocamur modo sed vincimur. Sed de hoc amplius verbis agere visum non est. Ceterum opus erit, ut re et opere tante benevolentie respondeatur. Cognovimus preterea quid cum oratoribus nostris amicitia vestra hac vice egerit, et quo modo et ordine eos ad summum pontificem remiserit; in hoc quoque non dubitamus, quin ex parte amicitie vestre recte et sin-

---

[1]) A pápa ezen levél ellenére 1465. junius 14-ikén Csupor Demetert a zágrábi püspökségben megerősítette. Ez ügyben Mátyáshoz írt levele: Monumenta Vaticana. E. XXXVII.

[2]) Lando Jeromos.

cere processum sit, ut communi rei et comodo equius consulatur. Prestolamur modo nova, bona de his, que finaliter acta et conclusa sunt. Interim nos curamus assidue submovere impedimenta que forsitan proposito nostro officere possint; et parare festinamus pro viribus, que rei agende opportuna videntur, prout super his ipse dominus legatus, et item de mente et animo nostro amicitie vestre latius scribere poterit. Ex Buda, die 19. Maii 1465.

A levél élén: Ad ducem Venetum, cui ob exhibitos oratoribus suis in ditione Veneta magnos et precipuos honores, se non verbo sed et re et opera respondere velle significat.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 25. — Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. XV.)

71.

1465. junius 11. Sforza Ferencz milanói herczegnek. A házassági tárgyalások ügyében.

Mathias Dei gratia rex Ungarie etc. Illustri principi Francisco Sforcia duci Mediolanensi fratri nostro salutem. Fuit apud nos egregius Ambrosius [1]) doctor medicine orator vester, qui ex parte fraternitatis vestre tractavit apud nos rem quandam, et ut fateamur dum illam nobis proposuit novi quiddam videbatur,[2]) et quia non parvi erat momenti, distuleramus illam usque prelatorum et procerum nostrorum conventum, quem hic Bude *(de)* mandato nostro, tunc in proximo erant habituri. Quo habito ubi res ipsa per hos, qui eius ante conscii fuerant, in medium proposita fuisset, facta deliberatione, visum est hac tempestate, propter occupationes, quas in rebus fidei habemus maximas et alias nonnullas causas, negotium illud tractari non oportere. Hec fraternitati vestre rescribere voluimus, ut promissum fuit, quam non volumus moleste ferre, si in hoc fervore rerum urgentium res ipsa ad finem usque tractari non potuit. Nos

[1]) Griffus.

[2]) V. ö. Diplomatiai Emlékek. I. 309.

tamen cupimus in dies magis ac strictius amori fraternitatis vestre obligari, quam valere quoque optamus. Datum Bude, 21. Junii, 1465.'

A levél élén: Ad ducem Mediolanensem Franciscum Sfortia, responsorie ob negotium quoddam statibus regni propositum.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 17. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. X.)

72.

1465. julius 4. Moro Kristóf velenczei dogenak. A raguzai kereskedök érdekében.

Mathias etc. Illustrissimo principi domino Christophoro Mauro duci Venetiarum, fratri nostro salutem et amicitie incrementum. Raguseorum civitas summa nos observantia colens de nobis est multum benemerita. Accedit, cum hoc regnum nostrum in multas fortune et temporum varietates incidisset et ipsa civitas procul esset omni auxilio destituta, nunquam vel in periculis a fide et constantia recessit; fuit enim predecessoribus nostris regibus perpetuo non fida solum sed etiam officiosa; siquidem illis nec in honoribus unquam nec in laboribus defuit. Hanc unam ex nostris ultimis civitatibus caram habemus, et quanto cariorem, tanto maiori studio diligentiaque tuendam servandamque arbitramur. Ceterum si nobis cum fraternitate vestra nulla causa intercederet nisi fedus initum, tamen illam hortaremur, ut huic nostre civitate consuleret. Quorsum hec animadvertat velimus fraternitas vestra. Relatum est nobis quod civitas ipsa navibus et galeis vestris in sinu Adriatico multis gravaminibus afficiatur, adeoque constricta sit, ut pene obsessa videatur, et cui prius in Apuliam et alias provincias, frumenti advehendi causa, cursus patebat maritimus, nunc inhibitus est. Qua re ipsa civitas nostra rei frumentarie tantam patitur penuriam, ut facile ad manus hostium possit devenire; quod si aliquo infortunio accideret, non minus fraternitati vestre grave et periculosum esset

quam nobis. Nos vero non imputamus hoc tempore, si non navigent per loca tempore nostrorum predecessorum vetita; sed optaremus ut sine molestia et novitate concederetur eis navigatio necessaria, quo civitas illa frumenti copia rebusque necessariis fulta, hostili impetui commodius resistere possit, nobisque servire. Hec petimus ut admittat fraternitas vestra, per quod maxime inter alia debito amicitie satisfaciet. Sin aliter eveniat, quam speramus, veremur quod illam civitatem in augustia rerum positam, commodisque omnibus destitutam, si hostis accesserit, amissuri simus facilius quam habituri. Provideat igitur fraternitas vestra et faveat, ut nos potius quam hostes illam civitatem habeamus. Misimus autem cum presentibus egregium Petrum de Kemed (?) unum ex secretariis nostris, quem fraternitas vestra amice suscipere et audire velit. Datum Bude, die 4. Julii, 1465.

A levél élén: Ad ducem Venetum Christophorum Maurum, ne civitatem Ragusam, quam summopere se diligere ait, a navigatione in Adriatico impediant.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 18. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. II. E. XI.)

73.

1465. szeptember 18. II. Pál pápának. A kalocsai érseknek bíbornokká kineveztetése ügyében.

Beatissime pater et domine, post oscula pedum sanctitatis vestre beatorum. Inter curas et sollicitudines meas, quibus hoc tempore in diversum agor, illam ex primis jam pridem confessus sum mihi cordi esse, que ad promotionem reverendissimi domini Colocensis spectat. Alie cure mee alio intendunt, hec sola est, que frequentiores litteras ad sanctictatem vestram dare et eandem crebris pulsare sermonibus cogit. Nec tamen velim, hoc idcirco me facere putet sanotitas vestra, quod diffidam promotionem ipsius domini Colocensis eidem sanctitati vestre et in animo, et in beneplacito esse, quandoquidem sub hoc ex relatione oratorum

meorum certior factus sum; sed considerans, quid rebus publicis, quidve privato statui regni mei, et quid demum cause communi proficiat, omnem moram, que vota nostra protrahit, totis viribus redimendam et corrigendam censeo. Accepit, puto, sanctitas vestra, et clare intellexit ex prioribus litteris et succedentibus oratoribus meis, quid cause supersit, et quid hac tempestate me induxerit, ut huic rei consequende curam maxime adhiberem. Hoc unum tamen repetere dignum duxi, quod cum prelati regni nostri in spiritualibus negotiis judices et patroni sint, in tomporalibus vero ex magna parte directores et columne, tum maxime statum nostrum et communis defensionis expeditionem recte procedere sentimus, cum prelati ipsi plurima pollent auctoritate; quod si unquam fuit, nunc potissimum ut fiat, opus esse credendum est. Accedit huc, quod in presenti rerum statu peropportunum fuit inter alios ipsum dominum Colocensem in partem cure et sollicitudinis mee advocare, ad eas precipue partes, que Nándoralbam versus sunt, per quas scilicet Turci communes Christianorum hostes in regnum hoc crebro irrumpere conantur; hunc in absentia mea cure et tuitioni illarum partium preficere congruum putavi, qui omnia ex sententia nostra facturus ex anteactis optimam de se spem ac fiduciam prebet, eoque maxime id facere et operari idoneus erit, si ultra hoc, quod apud nos magnus est, etiam a sanctitate vestra pluris haberi et ampliori dignitate adornari videbitur. Non gravetur ergo beatitudo vestra, nec indignum ei videatur his tam justissimis nostris, sed et illius viri meritis se prestare benevolum. Mihi credat non minus honorem apostolice sedis in hac persona, quam personam ipsam in hac dignitate promoveri. Habuerunt priores summi pontifices eam affectionem erga hoc regnum, ut absque magna predeccessorum meorum instantia promotiones prelatorum ipsius regni sponte sua cure haberent, et ultro hanc cardinalatus dignitatem sacram ad plerosque ex eis detulerunt, animadvertentes regnum hoc non peiorem conditionem mereri, quam cetera regna, que ut plurimum suis cardinalibus adornantur. Quapropter ut paucis, que me sollicitant, concludam, si sanctitas vestra virum vita et mo-

ribus integrum, multarum rerum et disciplinarum cognitione ornatum, in spiritualibus religiosum, in temporalibus providum, parentum nobilitate clarum, rebusque gestis non obscurum, pretio habet, si denique status nostri incrementum et rerum nostrarum firmum presidium, ut non dubitamus, amat: non patiatur differre petitam a me et a sanctitate vestra promissam huius viri promotionem, efficiatque, ut quem in hoc procinctu vicarie rerum publicarum cure archiepiscopum relinquo, in reditu meo, ad vota, beneficio sanctitatis vestre cardinalem reperiam. Quod si citius collatum fuerit, et ipsius viri usus, et publice cause comodum mihi duplicabitur. Conservet dominus sanctitatem vestram feliciter regimini ecclesie sue sancte, cuius pedibus me humiliter commendo. Datum in castris exercitus nostri prope oppidum Sexard, die decima octava Septembris, anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto, regni nostri anno octavo, coronationis vero primo.

A levél élén: Ad pontificem Paulum secundum pro archiepiscopo Colocensi in cardinalem promovendo, quem summis argumentis pro hac dignitate commendat.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 27. — Epistolae. P. II. E. XVII. — Monumenta Vaticana. E. XL.)

74.

1465. szeptember 18. II. Pál pápának. A zágrábi püspökké kinevezett Szentlászlói Osvát megerősítését újból kéri.

Beatissime pater etc. Cum pridem per reverendum dominum Marcum episcopum Tininiensem desiderium meum circa ecclesiam Zagrabiensem sanctitati vestre intimassem, et id displicuisse intellexissem; non ultro in eo, quod profecto rationabilibus de causis et ad bonum finem tentaveram, perstiti, sed apostolice auctoritati, perinde ac obediens filius, continuo cessi; et recte nec tunc vetustis et legitimis regni mei juribus tam temerarie abutebar, ut illud, qualecunque esset, omnino locum habere vellem, sed ita

demum, si a vestra beatitudine foret comprobatum. Grave tamen et periculosum existimabam, si dominus Demetrius, homo fortassis probus, sed minus sufficiens et mihi ob multa merito suspectus, valida illa in metis posita castra tenere deberet. Cum igitur nec tota illi ecclesia tuto hic committi posse videretur, nec istic scindi permitteretur tunica inconsutilis, et omnes iniquum ducerent episcopum condecenti statu carere: de medio cogitavi opportuno, quo et vestre sanctitatis voluntati, et mee securitati satisfieret, et ecclesiis simul et personis recte consuleretur. Venit ad me prefatus dominus Demetrius, qui recognoscens et iurium et virium suarum ad memoratam ecclesiam obtinendam ac regendam imbecillitatem, pro suo pariter et illius quiete, publice et coram vestre beatitudinis legato,[1]) libere et sponte renunciavit, contentus certa refusione expensarum, et ecclesia Boznensi et abbatia de Bela, bonis et patrimonio suo propinqua, et insuper mille aureorum annua pensione, tunc demum cessatura, cum mox ad pinguius et sibi congruum beneficium fuerit promotus. Nunc ergo, cum ecclesia Zagrabiensis iam liberius vacet, quid restat, nisi ut ei de idoneo tandem pastore provideatur. Quapropter ego, non ut contumax ecclesiarum invasor, quas semper magis amplificare, quam opprimere studui, sed ut legitimus patronus, nomino et presento beatitudini vestre ad prefatam ecclesiam promovendum venerabilem Osvaldum de Szentlazlo clericum Veszprimiensis diocesis, virum Deo et hominibus gratum ac mihi fidelem, et per omnia idoneum, excepto forsitan defectu etatis, et eo non magno; quem tamen in illo morum maturitas et senilis prudentia facile compensat. Nihil est, quod jam repulsam merear. Dominum Demetrium contentum competenter reddidi, ecclesiam univi, et prophanorum manibus eripui; rite vacantem conferri postulo, non duobus, sed uni, non laico, sed sacris initiato, non cuilibet infimo, sed quo melius de me meritum et sufficientiorem non invenio, nisi si quem forte de alia ecclesia huc transferri posce-

[1]) Lando Jeromos cretai érsek, ki 1465 tavaszán második izben jött mint legátus Magyarországba.

rem. Et alioquin brevi apparebit me non levibus de causis hoc ita fieri affectasse. Quodsi ego sanctitatis vestre voluntati meam in pluribus subieci, saltem in hoc voti compos efficiar. Nec beatitudinem vestram ullius violentia vincat, cui ob suam clementiam puto non ingratum esse, si in ecclesiarum provisione etiam regnorum tranquillitas attenditur. Nec debet apostolica sedes id sibi iniurie ducere, si reges salvis sacris canonibus personas melius meritas minus benemeritis preferunt, et inter ecclesiasticas dispositiones sue simul securitatis, et subditorum quietis cupiunt haberi rationem. Multi pontifices secularium principum mentes allexerunt, etiam durioribus eorundem postulatis benigna dispensatione indulgendo. Ego devotionem meam non vendo, sed etiam cum modestiora impetravero, gratiose mecum esse actum reputabo. Proinde sanctitati vestre quam studiosissime supplico, ut attentis meis et meorum tam preteritis quam futuris pro fide catholica laboribus, presentem meam petitionem novissimam omni ex parte admittere dignetur, factura in eo mihi quidem gratiam singularem, et quod longe amplius est, rem Deo acceptissimam, et tandem tam ecclesiis percommode provisura, quam personis. Quam altissimus etc.

A levél élén: Ad pontificem Paulum secundum, ne sedes apostolica sibi injuriae ducat, si reges salvis sacris canonibus personas ecclesiasticas meritas immeritis preferunt. Iterum pro Osvaldo contr Demetrium circa ecclesiam Zagrabiensem.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 35. — Epistolae. P. II. E. XXII. — Monumenta Vaticana. E. LII.)

75.

1465. szeptember 18. A bíbornoki collegiumnak. A kalocsai érseknek bíbornokká neveztetése érdekében.

Cum amplissima collegii vestri dignitate regnum nostrum prorsus careat,[1]) jam pridem optavimus reverendum

[1]) Széchi Dénes halála óta a bíbornoki collegiumnak nem volt magyar tagja.

dominum Stephanum [1]) archiepiscopum Colocensem ad id honoris promoveri, quamvis minime huius rei ambitiosum, immo diu nec conscium. Id facimus partim abundantia amoris, quo illum ob ingentia eius merita et clarissimas virtutes amplectimur, partim pro decore et commodo regni nostri. Ea in re quamquam sanctissimus dominus noster tam per oratores nostros [2]) quam per litteras suas de votivo et celeri effectu spem nobis optimam dederit, nos tamen interim animo consistere quieto non possumus, quousque desiderii huius compotes facti, quod animo speramus, re ipsa possidebimus. Quapropter reverendissimas paternitates vestras quam studiosissime rogamus, ut favores suos et omnem possibilem diligentiam adhibere velint apud clementissimum pontificem, quatenus prefatum archiepiscopum, nostri suique contemplatione in sacrosanctum ordinem vestrum quamprimum adscribat. Confidimus profecto, quod neque sedem apostolicam tanti in nos collati muneris, neque reverendissimas paternitates vestras talis college unquam penitebit.

A levél élén : Ex parte regis collegio cardinalium.

(Hédervári-codex. 38. — Epistolae. P. III. E. I. Tévesen 1466-ra téve.)

76.

1465. szeptember 18. Moro Kristóf velenczei dogénak. Közbenjárását kéri ki a kalocsai érseknek bíbornokká kineveztetése érdekében.

Jam pridem cognitum est fraternitati vestre studiosissimum desiderium nostrum super eo, ut reverendus in Christo pater dominus Stephanus archiepiscopus Colocensis in sancte Romane ecclesie cardinalem promoveatur, qua in re sedes apostolica jam aliquoties spem nobis bonam et prope certam dedit; sed profecto multis de causis usque ad optatum rei effectum animus noster conquiescere interim

[1]) Várdai István.

[2]) A pécsi püspök és Rozgonyi János értetnek.

nequaquam potest. Stimulat nos honor regni nostri, tali nunc dignitate prorsus carentis; sollicitant viri ipsius, pro quo motu proprio et minime rogati intercedimus, merita clarissima; urget publicorum negotiorum conditio, que tanto melius successura et solidius permansura credibile est, quanto maiore personarum auctoritate fulcientur. Cum igitur exploratum habeamus amicitiam vestram apud summum pontificem et sacrum collegium merito suo plurimum posse; eandem iterum quam diligentissime rogamus. quatinus partes suas interponere velit, ne jam ulteriori dilatione pendeamus, sed saltem proximis comitiis voto nostro satisfaciat. Hoc nobis nihil in presentiarum gratius efficere potest illustrissima fraternitas vestra, cuius nos honori et commodo vicissim dedicamus.

A levél élén: Rex ad ducem Venetiarum illustrem.

(Hédervári-codex. 40. — Epistolae. P. III. E. III.)

77.

1465. október 2. II. Pál pápának. Védelmezi magát a pápa azon vádjával szemben, hogy a törökök ellen nem fejt ki elég erélyt.

II. Pál pápa 1464. julius 19-ikén, Mátyásnak Magyarországba visszatérő követe, Márk knini püspök által terjedelmes levelet küld, melynek lényeges tartalma a következő:

. . .Intellectis que tuo nomine petebantur, quantum cum Deo licuit, gratum prebuimus assensum. Sperabamus autem . . . cognoscere, serenitatem tuam in expeditione contra hostes fidei saltem adveniente esse profectam, quod nobis et urgens necessitas et temporis ratio facile suadebat, presertim cum tales ad te litteras dedissemus ut de presidio Romane ecclesie nullatenus fuerat diffidendum; sed cum intellexerimus Christi et fidei nostre hostes primo vere ad arma precinctos in regnum Bosnie et quasi ad Illiricos fines irrupisse, propugnatorem vero et defensorem Christianorum nondum in aciem processisse. supramodum noster contristatus est animus, non tam imminentis terrore periculi, quam spei

nostre exspectationisque frustratione. Nosti enim, fili carissime, omnium pene Christianorum animos in te uno, velut invictissimo fidei athleta, esse suspensos, te certissimum refugium et fortissimum propugnatorem, non modo ad arcendos, sed etiam ad oppugnandos ac superandos Christi hostes. In omnibus autem rebus, sed maxime in arte militari est periculosa cunctatio, in ea enim oportet hostium conatus preripere et eorum prevenire consilia; unde in bellicis rebus turpissimum esse solet dicere: non putarem. Ecce hostis noster primo vere orbem debellaturus egressus est, irrupit Christianos fines, obvia queque devastans, tua vero serenitas adhuc domi quiescit; inimicorum nostrorum in penetrabilibus Christianorum prius signa cernuntur, audiuntur classica, priusquam tu ad aciem ex domo processeris. Hortamur te, carissime fili, ut paterne proprieque virtutis memor otius exciteris. . . Excitet te religionis Christiane periculum, . . . accendat domestica tui generis gloria, commoveat omnium expectatio Christianorum, qui in te unam spem et ora coniiciunt. . . Contulit tibi ecclesia Romana presidia viribus suis facultatibusque maiora, omnes in orbe principes litteris nuntiisque sollicitat ad opem tibi maximamque prestandam. Refrigescentur utique principum animi, et a spe universi decident, si intellexerint te domi iacente et quasi de viribus desperante, invalescere Christi hostes, Christianos penetrare fines, et priore anno bello parta parvo temporis momento subigere. Nos vero Deum et homines testari cogeremur omniaque potuimus, contulisse subsidia, te litteris et legatione publica in tempore monuisse, et iam non ex nobis, sed magis per tuam celsitudinem defuisse. Et hoc quidem de re bellica dixisse sufficiat. . . Ceterum cum oporteat nos . . . non solum externa curare, sed etiam, qualiter domi Christiana et ecclesiastica disciplina exerceatur, inquirere: intelleximus quedam per usurpationem in tuo regno fuisse presumpta, que multum animum nostrum, mentemque conturbant, ut confuso rerum ordine spiritualia pro regis arbitrio conferantur, quia non solum inferiora beneficia, sed etiam insigniora monasteria, in quibus magni habentur celebresque conventus, regia auctoritate conceduntur ac dispensantur. Dolemus profecto in Christianissimo regno ita iura divina et humana perverti, ut promiscuis

actibus rerum turbentur officia. . . Subeat animum tuum, religiosissime fili, illud Ozie regis horrendam exemplum, qui cum sacerdotum usurpare niteretur officium, et resistente sibi Azaria sacerdote obtemperare nollet et cedere, divina indignatione confusus, in fronte lepra precussus est, ea corporis parte notatus, quam supercilio presumptionis erexerat; quo quidem exemplo catholici reges erudiuntur a domino, ne spiritualium dispositionem et divinorum ministeriorum sibi dispensationem usurpent. Habet serenitas tua in tuo regno viros in divino et humano iure doctissimos; interroga patres tuos, episcopos scilicet et prelatos. . . Jube sacros canones recenseri, ut intelligat serenitas tua, si possit id, quod vendicas, aliqua ratione permitti. . . Evidenter intelliges nulla ratione permitti, ut inter prelatos habeantur, qui clericorum iudicio canonice electi non fuerint vel Romani pontificis aut metropolitani iudicio recte ordinati. Successere quatuor illa magna concilia, . . . quorum si canones relegantur, intelligas nihil accuratius fuisse provisum, quam ut promotiones episcoporum aliorumque prelatorum non secularium principum iussionibus, . . . sed sacerdotum pontificumque iudicio . . . procederent. Illorum siquidem conciliorum auctoritatem tam sequentes synodi, quam sancti patres apostolici viri insecuti sunt. . . Et quum imperatores quidam vel iure fundationis aut donationis ecclesiarum eam sibi auctoritatem vendicare voluissent, illi per spiritum sanctum previdentes hanc futuram ruinam ecclesie, constantissime restiterunt. . . Verum intelligimus non defuturos aliquos magistros auribus tuis prurientes, qui tue celsitudini suggesturi sint, id vel veteri consuetudine, vel Romanorum pontificum indulto priscis regibus et primogenitoribus tuis fuisse concessum, ut episcopi vel abbates, vel reliqui ecclesiastici de manu regum investituras acciperent. Cave, carissime fili, ne religionem tuam fallat subdola huiusmodi et palpans adulatio. Nam de consuetudine quidem satis tue serenitati credimus persuasum, spiritualia nullo consuetudinis aut prescriptionis iure in non spirituales posse subsistere, presertim cum aperti sint canones dicentes, huiusmodi presumptionis abusum non consuetudinem esse censendum, sed potius corruptelam, similiter et spiritualia quevis a laicis quasi incapacibus non posse prescribi, cum id

non solum iure divino, sed etiam sit naturali contrarium, ut ad spirituale fedus coniugii, quod inter prelatum ecclesiamque contrahitur, profanus aliquis auctoritatem impertiatur. Verum de indultu apostolice sedis non credimus predecessores nostros, veros saltem legitimosque pontifices, iuri et rationi contraria indulta dedisse. Quod si necessitate forte temporum, cum adhuc Pannonie populi recentes essent in fide et per regum solicitudinem hostes conteri, sed etiam erigi et fundari oporteret ecclesias, non debent ea vim obtinere, postquam firma radice in fide fuerunt solidati . . . In principio siquidem nascentis fidei, cum Pannonia evangelium Christi recepit, legimus sanctum regem Stephanum vices apostolice sedis ex illius indulto et officium legationis accepisse, quod etiam in canonibus memorie proditum invenitur. Numquid ergo successores reges legatos se nuncupabunt, aut legationis continuabunt officium? . . . Exigebat temporum ratio, . . . ut regibus, qui ad Christi gratiam confluebant, ad allicendos populos, ad fundandas ecclesias et conterendos Christi hostes talis auctoritas potestasque daretur; postquam vero . . . fides altis radicibus dilata surrexit, oportuit ecclesiasticam normam et Christianam exurgere disciplinam, que utriusque potestatis officia actusque discerneret. . . Unde et ipsi religiosissimi imperatores et principes pro mentis affectu talibus privilegiis renuntiaverunt, id etiam suis constitutionibus fieri de cetero prohibentes, sicut eorum scripta canonibus inserta testantur, ac ne aliquis sibi de veteribus indultis regum aut principum blandiatur, sciat et post privilegia huiusmodi, si que sunt, nova successisse consilia, per que illa omnia abrogata censeantur . . . Ex quibus apparet nullum regum aut principum talibus privilegiis inniti. Intelleexisti iam, carissime fili, quid circa ecclesiasticas promotiones iura divina humanaque sanciant, quid initio nascentis ecclesie apostolorum canones, quid generalia concilia promulgaverint, qualia adversus insolentias quorundam synodica statuta prodierint, quod necessitati temporum et novitati fidei concessum fuerit, simul cum causa cessasse; quid religiosi principes posteros renunciando docuerint, quidve ad omnem ambiguitatem tollendum modernioribus temporibus apostolici viri et venerabilium conciliorum statuta decreverint. Proinde, religiosissime fili, in calce epistole

te beati Ambrosii eximii doctoris verbis commonebimus, quibus ille Valentinianum admonuit: Noli te extollere, sed si vis diutius regnare, esto Dei subditus. Scriptum est, que Dei Deo, que Cesaris Cesari. Ad regem palatia pertinent, ad sacerdotes ecclesie, publicorum tibi menium ius concessum est, non sacrorum. De hac ipsa re quedam secretius per eundem episcopum Tininiensem tibi nuntianda commisimus, que tamquam ex Dei oraculo, pontificis et vicarii sui ore pronuntiata suscipies.

(Teleki. XI. 132. Monumenta Vaticana. E. XXXVIII.)

E levélre következőképen válaszolt Mátyás király:

Modo tandem rediit ad me reverendus pater, dominus Marcus episcopus Tininiensis, cum litteris vestre sanctitatis, quarum prima pars de facto fidei, secunda de ecclesiasticis juribus loquebatur; utraque autem acrem mei castigationem continebat. Quam ego nichilominus, ut a clementissimo patre profectam, cum filiali reverentia excepi. Verum ad secundam paulo post vive vocis medio respondere satius duxi; ad primam vero, que nunc magis in actu est, statim rescribendum existimavi. Scribit beatitudo vestra hostem Christi primo vere orbem debellare egressum, usque in regnum Bozne, et ad Illiricos fines irrupisse, obvia queque devastantem, me vero propugnatorem Christianorum nondum in aciem processisse, sed adhuc domi quiescere. His addidit coram prefatus dominus Marcus episcopus: sanctitatem vestram vehementer mirari, quod ego a Thurcorum incursionibus fines Christianorum tueri non possim, hortarique me, ut aliquando metas et regnum Bozne eggredi audeam, ac viriliter in terras et ipsa viscera hostium penetrem, et saltem nuper missa utiliter expendam; ita demum beatitudinem vestram amplissima quedam subsidia nobis collaturam, alioquin Deum et homines testaturam: non jam se, sed memetipsum mihi defuisse. Audiat me sua solita mansvetudine vestra sanctitas ad hec aliquantulum respondentem. Equidem nescio, unde ista fama Rome increbuerit: Turcum primo vere Boznam et Illiricos fines ingressum. Ego, qui vicinior hosti sum, et quem frequentia exploratorum nec cotidianas eius actiones ignorare sinit, propemodum affir-

mare ausim: Turchum ipsum hoc anno in hunc usque diem ne alterum quidem pedem Constantinopoli protulisse, sed nec justum aliquem illius exercitum fines Christianos invasisse; in Bozna vero non alios Turcos fuisse, quam qui fere continue et ab antiquo esse solent, preter quosdam indigenas eisdem adherentes et in alterutrum servientes, in Illirico autem ne unum quidem, nisi forte captivum. Quapropter, beatissime pater, si quis de novis harum partium informari cupit, certiora forsitan et veriora ab hinc poterit intelligere, quam ex Dalmatia vel Epiro, ubi timidorum aut otiosorum garrulitas inanes plerumque fecit rumusculos. De mea vero negligentia quid dicam, nisi quod res habet; opinentur alii, quicquid volunt. Mihi certe ipse videor hactenus acquisivisse plura, quam amisisse. Illud si negligentia est, fateor me omnino efficere et cavere non posse, ut in metis sepe incursus mediocres et rapine non fiant, neque enim ibi montibus et fluviis distinguimur. Italiam ab Affrica latum pelagus separat, non tamen arbitror a piratis Sarracenorum semper tuta esse Ausonie littora. Sed profecto itidem nec Thurci evitare possunt, quin nostri pares aut ampliores predas ex eorum finibus continue agitent. Quod si Epirotarum [1]) more victoriolas quasdam jactare vellemus et quasi in matricula describere, quot hostium vicos nostri homines incenderint, quantum pecorum hominumve abduxerint, videremur fortasse nec presenti anno penitus cessasse, manusque nostras etiam tunc inter hostes non fuisse quietas, cum nos Bude quiescebamus. Neque enim, puto, decet me ipsum personaliter ad omnia prorumpere; ne apud hostes auctoritas mea vilescat. Preterea non dubito, quin et illud cogitet vestra sanctitas regnum meum pluribus e partibus habere inimicos. Nunc ab Almania predonum haud contemnenda vis ingruit, providendum nempe est, ne interim invalescant hac estate. Cum adhuc oratores mei nondum rediissent, adversus latrones Bohemos processeram, quorum recentem contumaciam pro magna parte celeriter compressi, postea vero, quum legati

[1]) Castriota Györgyre (Skander bég) czéloz.

mei redierint, belli apparatum acceleravi, et premissas ante me copias en ipse subsequor. Facultatibus meis nec nunc, nec alias unquam peperci, sed longe plus de meo pro communi utilitate insumpsi, quam ab aliis accepi. Subsidia vero sedis apostolice judicio meo nec prius per me inaniter consumpta sunt, quippe que non domi, sed in castris et inter hostes exposita fuere, et nunc scio me tam oculos, quam manus a transmissa nuper pecunia satis puras habere. Qua in re sufficit mihi legati et dispensatoris apostolici locuples testimonium. Utinam tam accurata ab aliis ratio deposceretur, invenirentur forte aliqui in terris, qui prope centuplum inutilius expenderunt. Interea supplico beatitudini vestre, ne mediocribus suffragiis et viribus semper nimis grandia peragi exigat, neve id a nobis efflagitet, ut quantocunque stipendio trans Emum Rhodopenque montes et in Euxini littoribus preliemur. Non minus forsitan salutare esset sanctitati vestre nos, si maiora viribus audere vellemus, commonefacere, modumque prescribere audacie juvenili; si quid enim sinistri, quod absit, mea quedam temeritas non solum mihi ipsi, sed universe reipublice Christiane afferret, tunc vero non tam turpe, quam et periculosum esset dicere: non putaram. Si tamen pulchrum videtur ardua experiri, ego ille primus sum; ego, inquam, qui semper necessarium esse dixi, ut omissis particularibus expeditionibus, valida et sufficienti manu hostem nostrum aliquando in suo nido queramus, et collatis signis extrema tentemus, semelque hac cotidiana molestia liberemur. Hoc est, quod *(maxime)* aliis consulo, quod plurimum ipse opto, ad hoc meas meorumque fortunas et regium caput devoveo. Presenti quidem anno ceptum prosequar, et quicquid amplius et melius potero, agam et quantum in me erit, ita agam, ut nemo mihi quicquam merito imputare possit. Exitum nunc Deus novit, postmodum res ipsa ostendet. Anno sequenti, Deo adiuvante, Machometum ipsum, ubicunque circa Hellespontum reperiri poterit, vestigabo; illa modo beatitudinis vestre et aliorum Christianorum tante rei convenientia auxilia non desint; alioquin et ego celum terrasque testabor, non per me, sed per alios stetisse, quin pulsis

ex Europa et deletis funditus Turcis populi fidelium eterna in pace benedicerent Deum redemptorem. Qui sanctitatem vestram regimini ecclesie sue sancte diu servet incolumem ac felicem. Datum in castris exercitus nostri in vado Drawe, II. die mensis Octobris, anno domini 1465.

A levél élén: Ad summum pontificem ex parte domini regis.

(Hédervári-codex. 41. — A M. N. Múzeum 1670. fol. lat. jelzetű kéziratában. 345. — Epistolae. P. II. E. XIX. — Monumenta Vaticana. E. XLI.)

78.

1465. október 2. II. Pál pápának. Felajánlja fegyverét a cseh király ellen.

II. Pál pápa 1465. július 23-ikán Mátyás királyhoz a következő levelet intézte:

Suspendit hactenus apostolica sedes processum, quem inceperat contra Georgium, qui se vocat Bohemie regem, expectans, ut ille a suis aliquando converteretur erroribus. Movebatur maxime precibus imperialis celsitudinis atque expectabatur, quod per studium illius atque operam hactenus ille ducetur ad fidem. Imperialis maiestas, ut est religiosissimus princeps, Georgio credidit, multas illi et longas dilationes a sede apostolica obtinuit. At ille mendaciis assuetus et fraudibus, illudere potius, quam converti cogitabat, et huiusmodi dilationibus fortior factus expugnat katholicos, et quam nuper nobilitatis sue et gratitudinis vicem imperatori retribuens, ut qui illius beneficio multas dilationes habuisset, ab eo rogatus vel ad diem *(sic)* a katholicorum persecutione desistere noluit. Hoc enim est hereticorum proprium, ut diutius tolerati, pro gratia contumeliam pro obsequio reddant contemptum. Cum igitur preterite dilationes, que katholice fidei detrimentum magnum attulerunt, katholicis dispendium, incommoda et pericula paritura sint, omnimodo in hac re ulterius non expectare decrevimus. Itaque pridem per dilectum filium fisci nostri et katholice fidei procuratorem in consistorio publico, monitis nonnullis ex venerabilibus fratribus

nostris sancte Romane ecclesie cardinalibus, causam contra Georgium terminandam commisimus. Quod vestre serenitati, ut katholico principi et Georgii vicino notificare voluimus, requirentes eandem serenitatem tuam, et per fidem, quam in sacri susceptione baptismi professa est, stricte monentes, ut tu, veluti potens et religiosus princeps, processibus atque sententiis apostolicis opportune faveas, prout et assistas, illasque in principatibus et dominiis tuis exequi et servari facias; preterea et a quibuslibet confederationibus, pactis et tractatibus cum Georgio initis, nostra fretus auctoritate, recedas, et a similibus in futurum omnique illius commercio prorsus abstineas. Neque te terreat Georgii potentia, quam habere cernitur. Te etenim ceterisque katholicis principibus ab illius amicitia commercioque recedentibus perniciosum ab ecclesia membrum ab omnibus derelictum facile peribit. Aderit etiam cause fidei Deus, contra quem prevalere Georgius non poterit. Fervent enim inter inscia *(sic)* heretici et elevati admodum, sed parum subsistent. Crevit hucusque hominum Georgius, sed superante veritate cito corruet. Nam preter id, quod variis heresibus est irretitus, nullum in regno fundamentum, nullam habet juris radicem; utpote qui nec electus fuit, ut debuit, nec ab illis coronatus, qui jus ac facultatem consecrandi habuerunt. Forti igitur ac intrepido animo apostolicos processus exequatur tuai serenitas; per quod clarum apud homines nomen acquiret, magnam apud Deum mercedem recipiet, et nos ac apostolicam sedem favorabiles semper inveniet. Datum.

(Monumenta Vaticana. E. XXXIX.)

E levélre a király következőképen válaszolt:

Mandat mihi per litteras suas sanctitas vestra, ut processibus apostolicis contra assertum Bohemie regem Georgium faveam et assistam, ac eos in dominiis meis exequi et servari faciam. Semel ego me, beatissime pater sancte Romane ecclesie et vestre beatitudini una cum regno meo totum dedicavi. Nihil mihi tam arduum, nihil adeo periculosum Dei in terris vicarius, imo Deus ipse jubere potest, quod suscipere non pium et salutare existimem, quod non intrepidus aggrediar; presertim ubi de soli-

danda fide catholica et de contundenda perfidia impiorum agitur. Necquicquam me movent pristina foedere, temporum necessitate conflata, que omnia credo et scio facile auctoritate apostolica posse dissolvi. Minime etiam tenet cuiuscumque potentia. Longe gravioribus ego me hostibus quam Bohemi sunt, ad vestre sanctitatis et predecessorum eius exhortationes opposui. Sive ergo in Bohemos, sive in Turcos opus est, ecce Mathias simul et Hungaria, quantumcumque mee et regni mei vires se extendunt, supra omnes apostolice sedi et vestre beatitudini devote manent, eternumque manebunt. Datum in castris in vado fluvii. Drawe, die 2. Octobris, 1465.

A levél élén: Ad papam ex parte domini regis.

(Hédervári-codex. 39. — A M. N. Múzeum 1670. fol. lat. jelzetű kéziratban 322. — Epistolae. P. II. E. XXI. — Monumenta Vaticana. E. XLII. — A Schwarzenberg herczegek wittingaui levéltárában őríztetik e levélnek egykorú másolata, melynek dátuma eltér a fentebbi példányétól: »Datum etc. in profesto sancti Nicolai anno domini MCCCCLXV.«)

79.

1465. okt. 2. Moro Kristóf velenczei dogénak. Felhívja, hogy a magyar korona hatóságához tartozó Bosznia területének megszállásától tartózkodjék.

Relatum est nobis, quomodo se fraternitas vestra de quibusdam terris seu locis in regno nostre Bozne constitutis intromittere vellet, vel jam de facto intromisisset. Quam rem non sine magna admiratione accepimus, quoniam scimus quod id esset evidenter contra mutuas conventiones nostras et federa. Quapropter eandem fraternitatem vestram monemus, ne se in jura regni nostri implicet, si prout confidimus officio suo satisfacere et communibus commodis inservire constanter intendit; alioquin sine omni culpa nostra et presentis spei nostre frustratio et non levis rerum omnium perturbatio sequi posset. Nam profecto nos ea, que semel pepigimus, quamdiu licuerit, sincere observare in animo ha-

bemus, nec ulla conditione aut occasione induci possumus ut honestati utilitatem et privatum lucrum publice saluti anteponamus. Datum in castris exercitus nostri in vado fluvii Drave, secundo die Octobris, anno domini nostri 1465.

A levél élén: Regia maiestas ad ducem Venetorum.

(Hédervári-codex. 40. — Epistolae. P. II. E. XX.)

80.

1465. október első napjaiban. III. Frigyes császárnak. Panaszt emel Sopron város ellen a császári kapitányok által intézett támadás miatt.

Rescivimus non sine gravi molestia quemadmodum subditi et familiares vestre serenitatis, videlicet Hinko Tamfeld et Johannes Robohar[1]) civitatem nostram Soproniensem hostileter accessissent, ubi obvium in ipso itinere capitaneum nostrum . . .,[2]) quem prius serenitas vestra in certis legationibus suis ad nos transmiserat et nos tunc cum relatione transmittebamus, nihil tale suspicantem, captis prius septem famulis eius in oppidum Soproniense fugere compulissent, inde fide data evocatum, sagitta in brachio transfixissent, suburbium denique sive burgum prefate civitatis nostre Soproniensis ignis incendio penitus consumpsissent, nulla nostra neque nostrorum culpa lacessiti. Equidem serenissime princeps durum fuisset nobis et alias tam indigna perpeti; nunc vero durissimum est, cum intermissa ubicumque in aliis partibus satis necessaria regni nostri defensione, in ipsis jam patrie finibus constituti,[3]) magno labore et

---

[1]) Hinko von Teinfalt és Hans von Rorbach osztrák kapitányok.

[2]) Mátyás soproni kapitányának neve a szövegben kimaradt. 1465-ben a soproni levelezésekben két kapitány nevével találkozunk. Az egyik: »Ladislaus Osl de Azzonfalwa comes et capitaneus Soproniensis.« A másik: »Wilhelm Mischulger Hauptmann und Span zu Odemburg.«

[3]) Mátyás 1465. szeptember 29-ikén Pécsett. október 2-ikán »in castris exercitus nostri in vado fluvii Drave« keltezi leveleit.

impensa in facto fidei personaliter occupamur, a vestra serenitate pro suo officio non tam impedimenta ad rem christianam quam auxilia promerentes. Rogamus igitur eandem serenitatem vestram et hortamur, quatinus si non aliis multis et magnis respectibus, saltem contemplatione temporum operam dare velit, ne ampliores nobis et nostris iniuria per vos vestrosve inferantur, illate vero et presertim de quibus inpresentiarum scribimus digna interim satisfactione resarciantur; alioquin, inviti dicimus, necesse nobis erit ita nostris et regni rebus quocunque modo consulere, ut memorata civitas nostra Soproniensis et homines nostri huiscemodi damna et lesiones gratis non sustineant. Datum.

A levél élén: Imperatori Romanorum de rege.

(Hédervári-codex. 47. — Epistolae. P. II. E. XLIV. Hiányos szöveg.)

A levél dátumának megállapitásában támpontúl szolgál Frigyes császárnak ez ügyben 1465. szeptember 15-ikén Sopron városához intézett levele, melyben értesíti, hogy vette jelentésüket »wie ew. unser lieber getreuer Hynko Tamfald von Lutzko unerwartet sachen beraubt, geprannt und ettlicher eurn gefangen hab.« (Sopron város levéltárában.)

81.

1465. október első napjaiban. II. Pál pápának. Panaszt emel a császár ellen, a Sopron városa ellen intézett támadás miatt.

Prout et rerum conditio et nostra promissa exigunt, ecce in procinctu ipso adversus inimicos fidei catholice constituti, cogimur preter id, quod vellemus et expediret, non suscepti belli successum, sed suscipiendi forte seminarium sanctitati vestre nuntiare. His siquidem diebus, et presertim jam nobis iter agentibus, serenissimus dominus Fridericus Romanorum imperator plura in confinibus per suos homines egit magis ad discordiam, quam ad concordiam spectantia, nulla neque nostra, neque nostrorum culpa lacessitus. Novissime quidam ex suis, quos nunc nominare non est necesse, oppidum nostrum Soproniense hostiliter aggressi, suburbium

seu burgum eiusdem magno incendio devastarunt, quibusdam nostratium partim captis, partim contra fidem publicam consauciatis. Hec beatitudini vestre significanda esse duximus, cum ut intelligeret nulla nobis ad rem christianam a vicinis principibus subsidia preberi, ab his presertim, ad quorum id officium maxime pertineret, immo potius impedimenta inferri; tum vero, ut cognoscat, si quid pro illatis iniuriis actum senserit, non a nobis et nostris, sed a prefato imperatore ac suis causam et initium rei processisse. Nam quantum nobis placeat cum eo et ceteris fidelibus dissidere, satis etiam illo tempore declarasse videmur, cum in terris et prope in oculis memorati cesaris tunc emuli nostri victorem exercitum habentes, eundem ad unam commendationem legati apostolici revocavimus, prout ex ipso reverendissimo domino sancti Angeli beatitudo vestra potest lucidius sciscitari. Nunc etiam, si quid aut interim, aut postea pro regni nostri defensione necessario tentabimus, id certe inviti et lesi faciemus, ipsam sanctitatem vestram presentibus litteris tempestive contestati. Quam etc.

A levél élén: Ex parte domini regis ad papam.

(Hédervári-codex. 45. — Epistolae. P. I. E. LXXII. — Monumenta Vaticana. E. XXIV.)

82.

1465. október első napjaiban. Carvajal János bibornoknak Előadja a császártól szenvedett sérelmeket.

Hec que modo scribimus, ipsimet scimus non esse ea que hoc tempore a nobis expectantur. Sed certe si ad presentem rem [1]) non ita multum pertinent, ad futuram fortassis pertinebunt. Conquerimur reverendissime paternitati vestre, tanquam patrono speciali, quod nobis ingenti labore et impensa personaliter in facto fidei occupatis, nedum subsidia conferunt vicini principes, sed magis inferunt impedi-

[1]) A törökök ellen indított hadjáratot érti.

menta; hi presertim a quibus minime deceret et expectaremus. Nam his diebus serenissimus Romanorum imperator multa in confinibus hostilia per suos homines egit. Nuper siquidem nonnulli ex suis quibusdam nostratibus partim captis, partim contra fidem publicam vulneratis, oppidum nostrum Soproniense aggressi, suburbium eiusdem seu burgum fedo incendio deleverunt, nulla neque nostra neque nostrorum culpa lacessiti. Quantum enim nobis placeat cum fidelibus vicinis et presertim cum prefato imperatore armis contendere, satis evidens judicium vel tunc prebuimus, cum ad unam jussionem reverendissime paternitatis vestre, tunc apud nos legationis officio fungentis, exercitum nostrum e finibus et fere ab oculis memorati cesaris, emuli tum nostri, deduximus.[1]) Si quid igitur ei contra pro regni nostri defensione et restaurandis damnis ac iniuriis illatis fuerit necessario tentatum, existimare poterit reverendissima paternitas vestra non nos nostrosve esse in crimine, sed eos a quibus causa et initium rei processit, et qui nos, nihil tale nec merentes nec metuentes, verum maioribus et sanctioribus negotiis toto animo intentos, non solum iniuste sed etiam impie lacessiverunt.

A levél élén: Ad dominum Sancti Angeli ex parte regis.
(Hédervári-codex. 45. — Epistolae. P. II. E. XLIII.)

83.

1465. október elsö napjaiban. Moro Kristóf velenczei dogénak. Elöadja a császártól szenvedett sérelmeket.

Mutue amicitie nostre et sinceritas et firmitas ita postulat, ut qualiacunque et quantacunque sint que nobis in dies eveniunt, ea vobiscum imprimis communicemus. Significamus igitur fraternitate vestre, quod serenissimus Romanorum imperator, contra officium suum et meritum nostrum, multa in confinibus regni quotidie agit hostilia. Novissime, nobis jam in

[1]) Erre vonatkozik Mátyás királynak 1461. május 28-ikán Albert főherczeghez irt levele. L. 9. szám alatt.

procinctu existentibus, nonnulli ex suis, quibusdam nostratium partim captis, partim perfide consauciatis, oppidum nostrum Soproniense aggressi, suburbium eiusdem seu burgum fedo incendio devastarunt, nulla nostra neque nostrorum culpa lacessiti. Equidem deum et homines testamur, minime placere nobis cum fidelibus vicinis et presertim cum prefato imperatore armis contendere; argumento est, quod cum olim in terris imo sub oculo ipsius cesaris, tunc emuli nostri exercitum habebamus, cum mox ad unam jussionem legati apostolici abinde deduximus, sed et postea quascunque nobis pacis conditiones tempus magis quam jus obtulit, easdem pro utilitate publica libenter amplexi sumus. Sed ut liberius et fortius rei christiane vacaremus, nunc quoque toto animo et universis facultatibus nihil aliud agimus, pretermissisque omnibus aliis negotiis, personaliter in iis occupamur, que sedi apostolice et vestre fraternitati grata esse ac omnibus utilia fore speramus. Non poterimus tamen fortassis vel interim vel postea nostrorum damna et iniurias silentio perpeti. Si quid ergo adversus prefatum imperatorem fuerit tentatum, ne nos existimet fraternitas vestra novo aliquo bello implicari velle, sed judicet id esse non voluntariam offensionem sed necessariam detrimentorum recuperationem, culpamque in eum refundat, qui causam et initium prior introduxit.

A levél élén: Ex parte regis ad ducem Venetiarum.

(Hédervári-codex. 44. — Epistolae. P. II. E. XVIII.)

84.

1465. október első napjaiban. D'Estouteville Vilmos roueni bibornok-püspöknek. Előadja a császártól szenvedett sérelmeket.

Quoniam in reverendissima paternitate vestra fiduciam collocaverimus singularem, ideo ea, que nobis et regno nostro in dies accidunt, qualiacumque tandem sint, merito cum ipsa communicamus. Proinde scire volumus reverendissimam

paternitatem vestram, quod hoc tempore ingenti labore et impensa personaliter in facto fidei occupati nedum iuvamur a vicinis principibus, sed potius turbamur, ab iis presertim. a quibus minime id et nos et rem Christianam pati conveniret. Nam his diebus serenissimus Romanorum imperator inter multa alia hostilia post captivitates et vulnera nostratium suburbium seu burgum oppidi nostri Soproniensis per suos homines igne combussit, nulla nostra neque nostrorum culpa lacessitus. Quantum enim nobis placeat cum fidelibus vicinis et potissimum cum ipso imperatore armis contendere, satis vel tunc declaravimus cum in terris, immo in oculis memorati Cesaris emuli tunc nostri copias habebamus easque abinde ad unicam admonitionem legati apostolici mox deduximus, prout ipse reverendissimus dominus sancti Angeli et recte, ut arbitramur, meminit, et clarius testificare potest. Nunc autem cum abunde nobis negotii cum Turcis sit, cum aliis prorsus quietem agere optavimus. Si quid tamen provocati et lesi necessario fecerimus, facile diiudicare poterit reverendissima paternitas vestra, non nos esse in crimine, sed eum, qui causam et initium dissensionis introduxit. Et hoc est, quod in presentiarum pro futuris contingentibus sedem apostolicam et utramque paternitatem cum reverendissimis collegis suis ignorare noluimus.

A levél élén: Domino G*(uilelmo)* episcopo Hostiensi cardinali Rotomagensi, ex parte domini regis.

(Hédervári-codex. 46. — Teleki. XI. 102.)

85.

1465. október közepe táján. III. Frigyes császárnak. Válaszol mentegetőző levelére, a Sopron városa ellen intézett támadás alkalmából

Accepimus litteras vestre maiestatis, in quibus eadem excusat se et suos, accusat autem nostros de damnis et iniuriis illatis; sed et excusationum et accusationum rationes cuilibet rectius judicanti videri possunt non satis efficaces.

Primum quidem comes Sigismundus [1]) clare testatur non sua culpa ceptum bellum. Qua in re paratus fuit stare et juris judicio et arbitrio pacis. Repudiate sunt oblationes eius et expugnatum oppidum cum arce quod justi pignoris titulo possidebat.[2]) Deinde si quid aut serenitas vestra aut vestrorum quiscumque cum comite Sigismundo negotii habebat, cur alii subditi et cives nostri innocentes, utputa Posonienses et Sopronienses ac ceteri finium illorum accole plectuntur, quare de causa oppidum nostrum incenditur? [3]) Sed dicitur, quod burgenses incendio causam prebuerunt. Equidem nemo tam furiosus est, qui ipse domum suam cremet. Si autem vestri propter certas res depositas, ut asseritur, ignem iniecerunt; depositum flammis repetere que justicia est? At pauce et viles domus conflagrarunt, gratia fortune et nostrorum diligentie, qui sollicite incendium extinxerunt. Illorum tamen qui huius rei auctores fuerunt, manifesta intentio fuit, scilicet ut non pauca et vilia, sed ut universa deflagrarent. Et certe talia maleficia non tam quantitate facti quam improbitate pensantur. Negat se maiestas vestra nobis et regno nostro unquam nocuisse, aut nocere voluisse. Cur igitur professum hostem nostrum et regni nostri fovet et promovet? Immo cur potius subditos suos non coercet, ne res nostras, imo omnium christianorum intercipiant, quemadmodum nuper fecit Sigismundus Eycinger? [4]) In qua re serenitas vestra se purgat, dicens illum et sibi bellum publice indixisse et propterea corrigi non posse. Nescimus si hec inclito Romanorum imperatori sufficiens sit allegatio? Nos certe et nunc id operam damus ac ad nostrum officium omnino pertinere ducimus, ne quisquam intra fines nostros cuiquam etiam alieno impune sit iniurius. Omnino autem id nobis ingratissimum est, quod

---

[1]) Zsigmond szent-györgyi és bazini gróf.

[2]) Perchtoldsdorfot, Bécs közelében, Albert főherczeg zálogosította el Zsigmond grófnak. V. ö. Bachmann. 445.

[3]) Sopron városáról van szó. L. a megelőző leveleket.

[4]) Mátyás király azt a vádat emelte ellene. hogy Németországból érkező fegyverszállítmányt lefoglalt. Ezt később Podjebrádhoz intézett levelében említi. (L. alább a 114. sz. a)

cum maxime pro fide catholica laboramus, tum precipue a tergo lacessimur, et unde magis mereremur subsidia, patimur impedimenta; et adhuc nobis imputatur, quod pecuniam contra Thurcos impetratam adversus maiestatem vestram assignamus comiti Sigismundo, ad quem vel nulla vel minima pars huiuscemodi collecte pervenit. Nos quidem adhuc in eadem mente sumus, videlicet ut et personam et facultates pro tuenda republica Christiana exponamus, dummodo alii sic nobiscum agant, ne quod pro ipsorum defensione libentius insumeremus, ad eorum offensionem necessitate impulsi convertamus. Datum.

A levél élén: Imperatori Romanorum a rege Hungarie.

(Hédervári-codex. 4. — Epistolae. P. II. E. XLV.)

86.

1465. novemberben. II. Pál pápának. Kéri, hogy követe Hantó György pécsi prépost által elhatározását a törökök ellen tervezett hadi vállalat tárgyában közölje.

Beatissime pater et domine etc. Id semper et utilius fore duxi, et tota mente intendi, ut obmissis particularibus expeditionibus, que magis nos, quam hostem fatigant, aliquando tandem collectis sufficientibus copiis, ipsa communis inimici viscera, Deo juvante, invadam, et cunctis semel viribus congressus, tam meipsum, quam ceteros Christianos ab hac quotidiana molestia liberem; pro qua re cum et antea sepius, et pridem per oratores meos instarem, ad proximum nativitatis dominice diem legitimis ex causis a sanctitate vestra certior eius rei dilata responsio est. Igitur cum ego et nunc in eadem magis quam unquam sententia sim, misi ad vestram beatitudinem pro his potissimum rebus et aliis nonnullis hunc venerabilem Georgium prepositum ecclesie Quinqueecclesiensis, artium et decretorum doctorem, per me de omnibus opportunis plene informatum et convenienti facultate suffultum, supplicando vestre sanctitati quam devotissime, ut prefatum oratorem meum benigne exauditum

tempestive, quantum res patitur, remittere dignetur ac ita huic tali et tante rei providere, quemadmodum ipsa negotiorum magnitudo requirit; quoniam quidquid hac vice sanctitas vestra fecerit, in eo et apostolice auctoritatis gloria, et catholice fidei status et omnium pene fidelium salus pendebit. Altissimus sanctitatem vestram etc.

A levél élén: Ad pontificem ut sibi viscera hostium expeditione generali invadere volenti, quantum tante rei magnitudo postulat, provideat.

(A M. N. Múzeum 1668. folio latin jelzetű kéziratában. 38. — Epistolae. P. II. E. XXIII. — Monumenta Vaticana E. XLIII.)

87.

1465. november. II. Pál pápának. A Magyarországból Rómába visszatérő Lando Jeromos crétai érseket a pápa kegyeibe ajánlja.

Beatissime pater etc. Cum reverendissimus in Christo pater, dominus Jeronimus archiepiscopus Cretensis, vestre sanctitatis apud nos legatus redire ad eiusdem conspectum multis et rationabilibus de causis ultro statuisset, ego pro mea parte huic proposito suo libenter annui, quia vehementer ad rem pertinere putabam, ut hoc tempore beatitudo vestra rerum, hominum et locorum conditiones, que modo hic sunt, ab homine fidedigno et potissimum ad hoc misso quam plenissime et verissime cognosceret, ac eisdem cognitis, quid facto opus esset, uberius et maturius provideret. Suscipiat igitur sanctitas vestra prefatum archiepiscopum solita sua benignitate, quem profecto non tam rogatus, quam ex spontaneo officio meo beatitudini vestre genibus studiosissime et affectuosissime commendo; quoniam talem se apud nos tam in publicis, quam in privatis negotiis exhibuit, ut omnium sententia suo et apostolice sedis honori cumulatissime fecerit satis; ac ut ommittamus plurimos et maximos eius labores, alias pro ecclesia Dei susceptos, vel due ipsius legationes in hoc regno; prudentissime et fructuosissime admi-

nistrate nimirum, quavis eum dignitate dignissimum esse declarant. Hec sanctitati vestre scribo, ut non tam suos sibi commendem, quam ut attester veritati. Nec dubito beatitudinem vestram pro sua justitia ullius merita sine remuneratione, nec labores sine mercede dimittere solere. Quod si et in Cretensi suo in presentiarum observaverit, non modo illius spei et meo desiderio indulgebit, sed et omnium bonorum animis ad bene merendum de sacrosancta sede apostolica et beatitudine vestra tali exemplo stimulum et calcar subiiciet. Quam omnipotens regimini ecclesie catholice diu servet incolumem et felicem.

A levél élén: Ad pontificem Paulum secundum, in commendationem domini Jeronimi archiepiscopi Cretensis, legati apostolici munere apud regem functi nunc Romam redeuntis.

(A M. N. Múzeum 1668. f. l. jelzetű kéziratában 39. — Epistolae. P. II. E. XXV. — Monumenta Vaticana. E. XLIV.)

88.

1465. november. II. Pál pápának. Tudomására hozza, hogy a törökökkel békét kötni nincs szándékában, és ha volna is, a szent-szék beleegyezését kérné ki előbb.

Az 1465-ik év nyarán a velenczei köztársaság Mátyás királynak előterjesztést tett a török császárral együttesen kötendő béke tárgyában. A pápa erről értesülvén, mind a köztársaság kormányához mind pedig Mátyás királyhoz intézett leveleiben a béke megkötése ellen határozottan felszólalt.[1]) A Mátyáshoz intézett terjedelmes levél igy kezdődik:

Littere, quas nuper accepimus, plurimam nobis admirationis causam prestitere, cum audiverimus serenitatem tuam, impulsu oratoris Veneti, ad eam superioribus diebus emissi, ad pacem cum perfidissimis Christi hostibus ineundam animum mentemque flexisse; quod certe omnino credere non possumus,

[1]) V. ö. Diplomatiai Emlékek. I. 368.

ut is qui in castris dominicis omnem transegit etatem, et quem, ob patris et propria in hostes fidei strenuissime gesta, usque ad regni fastigia divina clementia sublimaverit, in ipso pugne congressu Christi militiam detractet et deserat. Quis enim credat Mathiam, fortissimum Christi pugilem, ex patre progenitum qui totiens cum Turcis gloriosissime decertavit, proprie virtutis immemorem et domestice laudis nunc esse degenerem? Rursus quis existimet eum, qui in pueritia sevientium et congredientium arma non timuit, regium culmen adeptum, impetum hostium perhorrescere? Profecto, qui talia tue serenitati consulunt, divine vocationi tue, progenitori et sepius spectate virtuti irrogare videntur iniuriam. Sed ut intelligat religiosus mentis tue affectus non solum illa, que regiam fortitudinem decent, sed ea quoque, que illi licere vel expedire putamus, nonnulla tue serenitati de re ipsa duximus perscribenda . . .

(A párisi nemzeti könyvtár kéziratából kiadta: Teleki. XI. 148. — Közzé van téve: Monumenta Vaticana. E. XLV.)

E levélre Mátyás következőképen válaszolt:

Beatissime pater etc. Expedito iam fere nuntio nostro, supervenerunt littere sanctitatis vestre, dehortantes me et inhibentes, ne cum Turcis pacem ferrem meam. Fateor equidem non semel me, nec ab una tantum parte sollicitatum fuisse, uti ad eam rem animum inclinarem, sed profecto nulla oblatarum conditionum vel honestate, vel utilitate in hunc usque diem adduci potui, ut, quamvis magnis et diuturnis laboribus ac impensis pressus, bello concordiam anteferrem; non quia id privatim mihi et meis conducere haudquaquam arbitrarer, sed quia reipublice christiana periculosum fore videbam. Quod si etiam me ad pacem amplectendam aliqua vel ratio vel necessitas impulisset, non tam immemor officii mei sum, ut rem tantam inconsulta, aut saltem inscia sede apostolica transigerem. Sed certe quis in ea re animus mihi semper fuerit, non tam verbis predicavi, quam rebus ostendi; nec debuit suspicioni locus esse in eum, quem abunde cottidiana sua opera excusant. Et nunc si sententia mea exquiritur, palam profiteor: bellum malle quam pacem. Multa me in hoc proposito continent, sed

potissimum in vestra sanctitate collocata spes, quam cum mihi, quod absit, deficere intelligam, tunc demum de induciis et federibus cogitabo. Itaque habet me sanctitas vestra cum capite et fortunis meis assiduum relique Christianitatis propugnatorem, nisi ab aliis destituar et solus sub intollerabili onere derelinquar; habet me perpetuum Turci hostem, si tam viribus meis, que certe illius potentie impares sunt, adiecerit paritatem; habet me primum inter omnes catholicos principes huic mandato suo parere cupientem, dummodo per ipsam non stet, quin parere valeam. Ad impossibile autem nemo tenetur, nemo cum manifesta sua pernicie cuiquam morem gerere obstrictus est. In summa: si sanctitas vestra omnino ita vult, ne pacem cum fidei hostibus habeam, provideat, ut bellum sustinere possim. Datum etc.

A levél élén: Ad pontificem Paulum secundum, ne cum turcis pacem ferat, petentem responsorie, se nunquam ad hoc induci posse licet sollicitatum, se bellum malle quam pacem, in sua sanctitate suam spem collocare et nisi derelictum de induciis non velle cogitare.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában 40. — Epistolae. P. II. E. XXVI. — Monumenta Vaticana. E. XLVI.)

89.

1465. november. Vitéz János esztergomi érseknek. A cseh királyhoz irt levelét közli vele.

Quid pro nunc responderimus regi Bohemie ex inclusis paternitas vestra intelliget.[1]) De reliquis mox cum eadem personaliter tractabimus. Nam exercitum jam per Savum traiecimus, et die crastina isti domini, qui illuc ituri sunt, a nobis separabuntur, nec nos diutius, presertim causis deficientibus, hic morabimur, sed recto itinere et quanto celerius poterimus, Budam ascendimus.

A levél élén: Ad archiepiscopum (ut patet) Strigoniensem de rege Bohemie.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 207. — Epistolae. P. I. E. LIX. Tévesen 1463-ra téve.)

[1]) A 90. szám alatt.

90.

1465. november. Podjebrad György cseh királynak. A szent-székkel fenforgó viszálya tárgyában.

Binas simul vestre serenitatis litteras accepimus, in quarum unis scribit nobis eadem de his que nos per oratores vestros renunciaveramus et de missione domini archiepiscopi Strigoniensis; in alteris vero. post longam excusationem innocentie sue super his que in curia Romana contra se acta essent et agerentur, hortatur et rogat, quatenus et nos inter nonnullos alios principes apud summum pontificem pro causa et postulatione vestre serenitatis saltem litteris intercederemus. Nos autem serenissime princeps non ignoramus, quanti res ista sit momenti, nec non que et quanta exinde ad utramque partem sequi possent. Quapropter cum ob mutuam benevolentiam nostram, tum ob desiderium pacis et concordie universalis non modo scribere ad sanctissimum dominum nostrum, verum etiam nuntium mittere specialem parati sumus, prout et brevi mittemus, nec quidquam in hoc negligemus, quod modo pie et honeste facere possimus. Ad alia litterarum suarum contenta serenitati vestre tunc respondebimus, cum mox Deo juvante inter paucissimos dies Bude constituemur, et eandem de omnibus opportunis reddemus certiorem.

A levél élén: Ad Georgium Bohemie regem, ut apud pontificem pro illo intercedat rogantem responsorie, se non solum hoc libenti animo facturum, verum etiam specialem hac de causa nuntium, in signum sue erga illum benevolentie se Romam missurum.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 206. — Epistolae. P. I. E. LVIII. Tévesen 1463-ra téve. — A helyes dátum megállapításában támpontúl szolgál az a körülmény, hogy a levélben a király néhány nap múlva Budára leendő visszatérését jelzi: továbbá Vitéz Jánosnak 1466. február 28-ikán a cseh királyhoz intézett levele. Ez utóbbi Telekinél XI. 153.)

91.

1465. november 24. Aymo János velenczei patriciusnak. Ajánlja követét Hantó György pécsi prépostot.

Magnifice nobis dilecte. Zelus negotii communis et proxima post patriam erga nos fides, que utraque in re perspeximus, faciunt, ut sibi hunc venerabilem Georgium prepositum oratorem nostrum et demandata eidem quecumque negotia nostra specialiter commendemus, a quo cum omnia latius coram intellexeritis, solita tua prudentia simul et diligentia, ubi opus fuerit, non deeris. Satisfacies in eo non modo nostre de te expectationi, sed et pietati ac officio in patriam, cum qua omnis fortuna nostra te auctore et sequestro coniuncta est. Datum in profesto beate Catherine virginis et martyris. Anno 1465.

A levél élén: Ad Joannem Emum militem nobilem Venetum, consiliarium suum (!) ut oratori suo Georgio prepositó solita prudentia et diligentia assistat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 43. — Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. I. E. LI.)

92.

1465. november 24. Moro Kristóf velenczei dogénak. A törökök ellen intézendő közös hadjárat ügyében.

Illustrissime princeps etc. Id semper et utilius fore duxi et tota mente intendi, ut omissis quotidianibus et particularibus expeditionibus que non minus nos ipsos quam hostem fatigant, aliquando tandem, collectis competentibus copiis extremam bello manum imponamus. Quod quia propriis tantum viribus efficere non sufficimus, meminimus et sepe alias et pridem per oratores nostros super eo, tam apud sedem apostolicam quam apud fraternitatem vestram institisse; sed ab utroque, legitimis ex causis, ad proximum nativitatis dominice diem dilata hec determinatio est. Nunc

igitur, cum nos hodieque in eadem magis quam unquam sententia simus, misimus ad sanctissimum dominum nostrum et prius ad amicitiam vestram, in qua precipue communis negotii potissimum ab initio fundamentum stetit, tam pro his rebus quam aliis nonnullis hunc venerabilem dominum Georgium prepositum etc., per nos de omnibus opportunis plene informatum et sufficienti facultate suffultum. Hortamur itaque fraternitatem vestram, quatenus jam ita cogitet, ita de sequentis anni expeditione tempestive provideat, ut semel uterque nostrum assiduis istis laboribus et impensis, ac reliqui christiani continui metu et molestia tandem liberentur. Datum.

A levél élén: Ad ducem Venetum, ut de sequentis anni expeditione tempestive provideat, cum firme statuerit ex parte sua extremam bello manum imponere.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 41. — Epistolae. P. II. E. XXVIII. — A levél dátumának megállapításában támpontúl szolgál a válasz, melyet Mátyás követének előterjesztésére 1465. deczember 21-ikén ád a velenczei doge. Diplomacziai Emlékek. I. 378.)

93.

1465. november 24. Carvajal bíbornoknak. Ajánlja követét.

Reverendissime pater. Misimus ad sanctissimum dominum nostrum pro publicis fidei catholice, quam etiam privatis quibusdam negotiis hunc venerabilem Georgium prepositum. Cum autem jam nobis perspectissima sit reverendissime paternitatis vestre benevolentia in nos singularis et ferventissimus zelus domus Dei, prefatum oratorem nostrum et eius celerem ac votivam in omnibus expeditionem eidem reverendissime paternitati vestre spectatissime commendamus. Quod si unquam antea, nunc opus est ut reverendissimus sancti Angeli cardinalis sua sapientia et diligentia ostendat, quantus qualisque et Hungarorum et omnium christianorum sit patronus. Cetera ipse orator noster expli-

cabit, cui fidem adhibere dignetur reverendissima paternitas vestra, quam omnipotens diu servet incolumem ad vota. Datum 1465.

A levél élén: Ad quendam cardinalem, cui per oratorem suum detegenda negotia specialissime commendat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 43. Tévesen 1467-re téve. — Epistolae. P. I. E. LII. Tévesen 1463-ra téve.)

94.

1465. november 24. Egyik római bíbornoknak. Ajánlja követét.

Confisi de prudentia et fide sepius jam experta venerabilis Georgii prepositi Quinqueecclesiensis etc., misimus eum ad sanctissimum dominum nostrum, cum plena informatione et facultate oratorem, non quidem statim reversurum, sed tamdiu ibi mansurum quoad usque per nos fuerit revocatus. Cui etiam commisimus nonnulla reverendissime vestre paternitati referenda, et jussimus ut etiam in futurum ad eandem in omnibus recursum habeat specialem. Quapropter reverendissime paternitati vestre, in cuius singulari erga nos benevolentia fiduciam gerimus specialem, et dictum oratorem et negotia per ipsum tam nunc quam deinceps tractanda equali affectione commendamus, parati et nos ad vicissitudinem complacendi. Datum.

(Teleki XI. 79.)

95.

1465. deczember 2. XI. Lajos franczia királynak. A budai udvarnál megfordúlt franczia lovag által szolgálatkészségét tolmácsolja.

Serenissimo principi domino Ludovico Dei gratia Francorum regi christianissimo, Mathias Dei gratia rex Hungarie etc. salutem et mutue dilectionis affectum. Sere-

nissime princeps, frater noster charissime. Cum strenuus atque egregius Georgius eques, plurimas terras et nonnullorum principum curias obeundo, tandem ad curiam nostram devenisset, libenter eum vidimus et presentiam nostram admisimus, qui inter alia verba sua retulit nobis non parvum serenitatis vestre benevolentie atque amoris affectum erga nos et ad rem defensionis fidei contra Turcos. Quem quidem affectum non minus libenter audivimus, quam a serenitate vestra eum audire desiderassemus; nec quidquam ipse Georgius ad nos referre potuisset, quod nobis hac re gratius jucundiusque fuisset. Unde ne prefatus Georgius vacuus litterarum nostrarum ad serenitatem vestram rediret, presentes quamvis breves, plenas tamen pari affectu ad eandem serenitatem vestram scribendas duximus, quibus velimus serenitatem vestram perspicere, non alium nos animum erga serenitatem vestram habere, nisi erga nos eiusdem intelleximus, nec unquam aliud optasse, quam si in aliquo complacere serenitati vestre, tanquam fidei nostre regi christianissimo potuissemus, ut ex eo intelligeret nos non minori benevolentia et amore serenitatem vestram prosequi, quam eandem erga nos habere perspeximus. Datum Bude, 2. die Decembris, anno 1465.

A levél élén: Ad regem Gallie Ludovicum XI., cui pro benevolentie affectu, per equitem Georgium sibi nuntiato, eundem se habere in regem animum et amorem vicissim demonstrat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 44. Tévesen 1468-ra téve. — Epistolae. P. II. E. XXXVI.)

96.

1465 végén. II. Pál pápának. A kalocsai érseknek bíbornokká kineveztetését újból kéri.

Beatissime pater etc. Sepius jam aures vestre sanctitatis precibus meis pulsavi ob promotionem reverendissimi domini archiepiscopi Colocensis; cum igitur preteritas instantias apud clementiam vestram sufficere arbitror, nunc

tantum admoneo, ne importunior interpellatio diffidentiam pre se ferre videatur. Unum repetere non pretermittam, quod quanto cumulatius sanctitas vestra votis meis annuerit, tanto me et meos sedi apostolice reddet obligatiores, et devotionem nostram, quam communi jure ultro exhibemus, privatis adstricti beneficiis augere nitemur. Altissimus etc.

A levél élén: Ad pontificem Paulum secundum, cui archiepiscopum Colocensem iterato commendat.

(A M. N. Múzeum 1668. f. l. jelzetű kéziratában 38. — Epistolae. P. II. E. XXIV. — Monumenta Vaticana. E. XLVII.)

97.

1465. II. Pál pápának. Az ottocsáczi püspökké kinevezett Antal atya megerősítését kéri.

Beatissime pater etc. Quia fidelis noster magnificus Sigismundus de Frangapanibus [1]) Segnie comes, ecclesiam quandam katedralem nomine *(Ottocensem)* [2]) in terris suis erexit, desiderat eidem de idoneo pastore provideri. Quamvis autem postulaverit quendam fratrem Blasium prefate ecclesie prefici, prout fuerat prefectus, tamen quoniam is Blasius, quod cum reverentia dictum vellemus, infamem vitam ducendo et varias in illis locis proditorias machinationes struendo ipse se inhabilem, et tam sancte dignitatis incapacem reddidit, et alia nonnulla scandala perpetrando, que usque ad aures nostras pervenerunt: ideo memoratus comes Sigismundus bene et sapienter in melius commutavit consilium, cupiens nunc loco illius ad dictam ecclesiam promoveri fratrem Anthonium ordinis minorum, sincere fidei et probitatis expertum.[3]) Quapropter et nos, quantum licet

[1]) Frangepán Miklós bán fia, a család czetini ágának megalapítója.

[2]) A név a szövegben ki van hagyva. Frangepán Zsigmond 1461-ben alapította az ottocsaczi püspökséget. L. Farlati. Illyricum Sacrum. (Venetiis 1769.) IV. 164.

[3]) Balázs domonkos-rendű szerzetes foglalta el a püspökséget. Mátyás e felterjesztése eredménytelen maradt.

et possumus, sanctitati vestre supplicamus, quatinus in hac parte id facere dignetur, quod pro illa ecclesia melius videtur. Altissimus beatitudinem vestram etc.

(Hédervári-codex. 11. — Epistolae. P. II. E. XXIX. — Monumenta Vaticana. E. XLVIII.)

98.

1465. II. Pál pápának. A topuszkai apáttá kinevezett Eustachius atya megerősítését kéri.

Beatissime pater etc. Est quedam abbatia in diocesi Zagrabiensi nomine Topozka jam diu per manus laicorum possessa et vexata, prout et nunc a Martino de Frangapanibus [1]) comite Segnie occupata detentatur, quam et ipsam ex officio nostro vehementer cupimus aliquando tandem refici et reformari. Cogitantibus autem nobis personam ad hoc idoneam, occurrit religiosus vir frater Eustacius ordinis predicatorum, morum honestate et vite probitate spectatus. Proinde sanctitati vestre supplicamus humiliter, quatinus huic tali viro de abbatia, imo potius de tali viro abbatie providere dignetur. Nam procul dubio speramus provisionem hanc magis ecclesie illi futuram quam persone. Altissimus etc.

A levél élén: Pape ex parte domini regis.

(Hédervári-codex. 27. — Epistolae. P. II. E. XXXI. — Monumenta Vaticana. E. L.)

99.

1465. II. Pál pápának. A vránai perjelségnek Zápolyai Imre részére történt adományozásához jóváhagyását kéri ki.

Vacavit jam pridem prioratus Aurane ordinis cruciferorum Rhodiensium, dignitas in hoc regno nostro haud-

[1]) Frangepán Miklós bán fia. Meghalt 1479. október 4-ikén.

quaquam contemnenda. Cum vero nuper regnum Bozne a Thurcis occupatum magnis nostris laboribus et impensis, Deo propitio, maxima ex parte recuperassemus, facile intelleximus non minore illud difficultate nobis retinendum esse quam est acquisitum. Quapropter constituimus fidelem nostrum magnificum Emericum de Zapolya nuper thesaurarium nostrum, partium illarum gubernatorem. Verum cum nulla esset alia conservande illius provincie spes, modus ac via, superaddidimus ei omnes officiolatus nostros illic vicinos, unacum prioratu memorato; quem virum confidimus omnia sapienter et utiliter acturum, ac etiam prioratui prefato de homine interim idoneo provisurum. Proinde sanctitatem vestram rogamus humiliter, quatenus super administratione dicti prioratus saltem usque ad octo vel decem annos cum ipso Emerico gubernatore, auctoritate apostolica, gratiose dispensare dignetur; factura in eo rem nobis quidem pergratam non tamen privatim magis, quam publice fructuosam, immo plane necessariam, quia in presenti rerum statu nullo modo conterminis prenominati prioratus castris carere potest Bosne defensio. Altissimus etc.

A levél élén: Rex ad dominum apostolicum.

(Hédervári-codex. 19. — Epistolae. P. II. E. XXXII. — Monumenta Vaticana. E. LI.)

100.

1465. Moro Kristóf velenczei dogénak. Egy számüzött velenczei polgár részére kegyelmet kér.

Illustrissime princeps. Cum reverendus pater Johannes episcopus ecclesie Quinqueecclesiensis orator noster pro Nicolao Bani cive vestro Patavino, nunc ob fortuitum quoddam homicidium exulantem, apud vos intercessisset, sine effectu quidem, sed cum spe optima discessit. Fuisset sane et nobis gratissimum, si vestra fraternitas dicti oratoris nostri precibus statim annuisset. Sed et nunc rogamus dili-

gentissime, ut vel nostre interpellationi res ista ulterius non denegetur, quoniam prefati Nicolai opera nobis et regno nostro certis in rebus in presentiarum pernecessaria est, quam is exhibere commodo non potest, nisi prius et patriam suam et gratiam vestram recuperaverit. Faciet nobis in hoc vestra amicitia rem, super quam fortassis animo suo concipit, placentem, et nos sibi ultra publicum fedus etiam ad privata vicissim obsequia reddet obligatos. Datum.

A levél élén: Ad eundem, ut Nicolaum Bani civem Patavinum, ob furtivum homicidium exulantem in gratiam recipiat, cuius opera in certis rebus regi et regno summe necessaria esset.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 42. -- Epistolae. P. III. E. IV. Itt 1466-ra van a levél téve. A kéziratban az év nincs kitéve; de 1465-ik évi levelek közé van iktatva ez a levél.)

101.

1466 elején. II. Pál pápának. Ajánlja Rómába küldött követét, Hantó György pécsi prépostot.

Misi ad vestram sanctitatem hunc venerabilem dominum Georgium prepositum etc. vicecancellarium nostrum multis et arduis de rebus nunc opportunis per me sufficientius informatum, sed et omni facultate tractandi et concludendi quecunque negotia instructum, et ita misi, ut usque ad revocationem oratoris ibi officio fungatur; quem utpote bene cognitum beatitudini vestre pluribus verbis commendandum non existimo, nisi quod mihi charior est, quam antea, eo quod jam toties fidem eius et prudentiam sum expertus. Proinde sanctitati vestre supplico, quatenus prefatum oratorem meum, quousque isthic manserit, solita sua clementia fovere, ac etiam in his, quae postea per me edoctus proposuerit, plenam ei credulitatem adhibere dignetur. Ea vero, que nunc relaturus accedit, non solum certa, sed etiam celeri indigent responsione, nec quicquam mihi gra-

tius fuerit, quam maturas superinde beatitudinis vestre habere informationes. Quam altissimus etc.

A levél élén: Credentionales . . . . pro oratore suo Georgio preposito ad summum pontificem exarate.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 193. — Teleki. XI. 78. — Monumenta Vaticana. E. LIV.)

102.

1466. jan. 10. II. Pál pápának. A zágrábi püspökség javadalmának a pécsváradi apátsággal való gyarapításához jóváhagyását kéri ki.

Beatissime pater. Ea, que opportuna erant super ecclesia Zagrabiensi, pridem scripsi, que licet iam tota unita et liberata sit, adhuc tamen infirma et debilis est, nec viribus propriis sese restaurare ac dignitatem suam tueri, onera vero supportare potest, imo nec poterit longo post tempore; sicut post magnam tempestatem etiam cessante vento non statim mare tranquillatur; et diuturno morbo afflictus eger, etiam cum surrexit, baculo indiget. Quapropter sanctitati vestre devotissime supplico, ut adminiculo prefate ecclesie Zagrabiensi, diu et multum vexate, abbatiam Pechvaradiensem adiicere dignetur. Nam si ecclesia illa sola relinquetur, nedum ad servitia regni, sed nec ad reformationem quidem sui sufficiet. Faciet in hoc beatitudinis vestre clementia rem non modo mihi gratissimam, verum etiam huic regno et per consequens rebus fidei perutilem, memorate vero ecclesie Zagrabiensi plurimum necessariam. Altissimus sanctitatem vestram etc. In Tholna, in festo Pauli eremite. 1466.

A levél élén: Regis ad pontificem ut ecclesie Zagrabiensi restaurate quidem adhuc tamen infirme, abbatiam Pechvaradiensem pro adminiculo adiicere dignetur.

(A M. N. Muzeum 1668. f. l. jelzetű kéziratában. 113. — Epistolae. P. II. E. XXXIII. — Monumenta Vaticana. E. LIII.)

103.

1466. ápr. 29. II. Pál pápának. Csupor Demeternek boszniai püspökké és Szentlászlói Ozsvátnak zágrábi püspökké történt kineveztetését megerősíttetni kéri.

Beatissime pater, post humilem commendationem ad pedum oscula beatorum. Variis modis et plurima cura conatus sum ecclesie Zagrabiensi consulere, quo diuturna calamitas eius ac simul viduitatis infelicitas congruo tandem remedio solaretur. Cuius statum superioribus predecessorum meorum temporibus nulla res magis confuderat, quam indiscreta quorundam ambitio, divisis animorum effectibus vel incitata, vel adiuta, que videlicet non sinebat recte, ut opus erat, dispicere, quid ecclesie commodum, quidve ex adverso hominum insolentia exigebat. Mihi vero ab hoc aditu longe aliena intentio fuit, dum non in personarum solum acceptationem instantia mea abuti volui, sed ecclesie ipsius libertati et pariter tranquillitati regni mei provideri consultius putavi. Plures jam vias et modos apud sanctitatem vestram interposui, plurimamque operam addidi, ut juxta huiuscemodi legitimam postulationem meam non persone cuipiam, sed ecclesie faveretur. Sed cum antea cognovissem repulsam fuisse instantiam meam, et domini Demetrii potius, quam ecclesie causam promotam esse, cessi protinus apostolice auctoritati, et cum domino Demetrio in concordiam redii; ita ut et ego, quemadmodum necesse erat, manerem in sententia, et ipse dominus Demetrius decenti et congruo sibi statu non careret.[1]) Que omnia, ac simul cause ac modi eorum, que acta sunt, ex litteris et oratore nostro beatitudini vestre jam patefacta et declarata esse non dubito. Novissime autem me iterato audire contigit, quod post huiusmodi concordiam recte ac rationabiliter habitam, nonnullorum mercenaria lingua, novam quandam difficultatem inierit, conataque est tam ecclesie

[1]) Mátyás király 1465. november 7-ikén értesíti a zágrábi káptalant, hogy Csupor Demeterrel egyességre lépett, s ez beadta lemondását a zágrábi püspökségről. (A levél eredetije a bécsi cs. és kir. állami levéltárban.)

illius expugnare pacem, quam nostro honori detrahere. Qua in re dignum est benevolentie sanctitatis vestre, ut meliora de nobis estimet, ac certissime credat rectius me egisse in ipsius ecclesie causa, quam illos ex adverso locutos fuisse. Nihil enim perperam, nihil ecclesie adversum gessi, nulli denique rei magis studui, quam ut ita provideatur ecclesiis, quod mee simul securitatis ac subditorum meorum quietis ratio habeatur. Puto autem, quod et Deus ipse bone et recte intentioni mee faverit, dum inter tot difficultates novam opportunitatem novumque modum obtulit, quo et ecclesia ipsa libertatis sue, et ego voti mei compotes efficiamur. Equidem vacavit his superioribus diebus ecclesia Jaurinensis, per obitum domini Augustini episcopi insignis viri. Ego mox cupiens benevolentie sanctitatis vestre, qua domino Demetrio afficitur, morem gerere, ac insuper ecclesie Zagrabiensis plenarie libertati, imo et utriusque, tam Demetrii quam ecclesie paci quietique consulere, ex deliberatione prelatorum et primorum consilii mei, ipsum dominum Demetrium ad dictam ecclesiam Jaurinensem in episcopum delegi et nominavi, arcesque et castella, oppida, predia, necnon possessiones omnes manibus suorum officialium eius nomine tenenda dari et assignari jussi, non dubitans, quod in hac ecclesia ipse dominus Demetrius plus quietis et honoris, ego vero minus suspicionis de eo habituri simus. Cum igitur nihil superesse videatur, quod circa provisiones dictarum ecclesiarum ampliorem difficultatem vel pariat, vel nutriat, supplico sanctitati vestre humiliter et cum omni diligentia, ut secundum priora scripta mea utrisque tam ecclesiis, quam personis sine dilatione provideat, dominum Demetrium Jaurinensi, dominum vero Osvaldum prius presentatum Zagrabiensi ecclesiis in pastores et episcopos preficiendo. Postremo illud volo, non lateat sanctitatem vestram, quod cum cognovissem ipsi Osvaldo electo defectum etatis, legitime posse obiectum iri, mandaveram advocari complures ex fratribus et consanguineis eius, qui et mensem et annum nativitatis ipsius scire sese ac meminisse referebant. His unanimi consensu referentibus ita accepi, quod idem dominus electus post kalendas Julias proxime affuturas com-

pletis duodetriginta annis, mox vigesimum nonum etatis sue annum agere incipiet. Cum itaque et hec obiectio absoluta sit, ipse vero electus nobilitate et moribus inter primos, prudentia vero et peritia paucis sibi coetaneis secundus sit, et in omnibus alioquin regimini illius ecclesie idoneus; non video, quid rite obesse possit votis meis, quominus eorum compos effici merear. Supplico tamen iterato beatitudini vestre, ut benevolentiam erga me, debitum vero suum erga ecclesiam illam ostendere et consummare non differat, neve patiatur longius distrahi expectationem meam et illius ecclesie pacem. Factura in his rem Deo gratam, mihi gratam *(sic)*, ecclesie vero providentissimam provisionem. Commendo me cum omni devotione sanctitati vestre, quam dominus feliciter conservare dignetur regimini ecclesie sue sancte. Datum Bude, penultima Aprilis 1466.

A levél élén: Ad pontificem Paulum secundum, pro confirmandis episcopis: Demetrio ex Zagrabiensi in Jaurinensem et Osvaldo in Zagrabiensem electis et nominatis. Apprehendit, quod major persona quam ecclesiarum ratio habeatur, in mercenarias lingvas invehitur, meliora de se estimari petit et Osvaldum summe commendat.

(A M. N. Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 19. — Epistolae. P. II. E. XII. — Monumenta Vaticana. E. LV.)

104.

1466. május 14. Ferdinánd nápolyi királynak. A ragúzai kereskedőket oltalmába ajánlja.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. Serenissimo principi domino Ferdinando eadem gratia regi Apulie et Sicilie, fratri nostro salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime princeps frater noster. Relatum est nobis per fideles cives nostros Ragusinos, quod serenitas vestra semper, cum iidem ad regna et dominia sua aut misissent, aut aliqui ex eis venissent, nostri intuitu, cum benivolentia et favore suo eos tractasset, de quo eidem serenitati vestre plurimas grates dicimus. Et rogamus eandem

serenitatem vestram diligenter, quatenus etiam deinceps, cum ipsi aut aliqui ex eis ad ipsa regna dominiaque sua, vel mercandarum aut aliarum rerum gratia, miserint aut venerint, eosdem et quemlibet eorum semper cum favore et benivolentia tractari ac ab omni molestia defendi facere velit. Nos siquidem e converso parati sumus in similibus et ex maioribus rebus eidem serenitati vestre complacere. Datum Bude, feria quarta proxima ante festum ascensionis domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Serenissimo principi domino Ferdinando Dei gratia regi Apulie et Sicilie fratri nostro.

(Eredetije papiron, viaszpecsét nyomaival, Raguza város levéltárában; a mely körülmény arra utal, hogy e levél Ferdinánd királynak nem kézbesíttetett. Kiadva: Raguza és Magyarország összeköttetéseinek oklevéltárában. 625.)

105.

1466. május 24. Ferdinánd nápolyi királynak. Felkéri, engedje meg, hogy országaiból ragúzai kereskedők gabonát szállíthassanak a Boszniába küldendő magyar sereg részére.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. Serenissimo principi domino Ferdinando eadem gratia regi Sicilie etc. fratri nostro, salutem et omnis boni incrementum. Serenissime princeps, frater noster. In regnum Bosne missuri sumus exercitum nostrum, et cum ipsum regnum nunc, propter incursus hostium, rei frumentarie patiatur penuriam, rogamus fraternitatem vestram, ut civibus et mercatoribus Ragusinis velit indulgere, quatenus ex Apulia, Abrucio et Calabria in dictum regnum, pro usu exercitus nostri, habita consveta solutione, copiam frumenti possint advehere. Nos e converso fraternitati vestre in similibus complacere parati sumus. Datum Bude, sabbato proximo ante festum pentecostes, anno domini millesimo quadringen-

tesimo sexagesimo sexto, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Serenissimo principi domino Ferdinando Dei gratia regi Sicilie etc. fratri nostro.

(Eredetije a Magyar Nemzeti Múzeumban. Kiadva: Hazai Okmánytár. III. 418.)

106.

1466. augusztus. De Corcullis Benedeknek, a nápolyi király követének. A törökök ellen intézendő hadjárat ügyében.

Mathias Dei gratia rex Ungarorum etc. Benedicto de Corcullis [1]) militi, consiliario et oratori serenissimi regis Ferdinandi salutem. Sepius te nobis scripsisse significas; sed ex hoc ipso colligere potes, nullas ante hec tuas ad nos pervenisse, quod responsum non habuisti; nam si pervénissent, non fuisset benignitatis nostre tibi non rescribere. Nunc autem ea, que tam de magnanimo proposito, quam de amplissimis facultatibus incliti regis tui predicas, valde nobis placent, ac multo magis placebunt, si quem ad effectum perducentur. Est ille quidem, ut accepimus, etate integer, animo sublimis, rei militaris peritus, regno potens, hosti publico propinquus; que omnia spem de eo mediocrem pollicentur. Nos vero vehementer letamur, quod qui hactenus fere soli sustinuimus impetus ferocissimi et potentissimi inimici, talem jam belli socium habituri sumus, qui si modo ea fecerit, que tu affirmas, non modo adiuvabit nos, diuturnis jam laboribus fatigatos, verum etiam toto onere facile relevabit. Quapropter te hortamur, ut pro tua prudentia maiestati sue consulas, quatenus tam preclaram et gloriosam intentionem mature in actum deducat; quia et nostro et omnium judicio periculosissima christiane reipublice vulnera tempestivam flagitant medicinam.

[1]) E nápolyi diplomatának a fenmaradt nápolyi diplomatiai irományokban nem találjuk nyomát.

A levél élén: Ad Benedictum de Corcullis, militem, consiliarium et oratorem regis Sicilie Ferdinandum, sibi summe placere (ironice dicta videntur) que de magnanimo proposito et facultatibus sui regis depredicat, dummodo effectus tanta dicta sequatur, quod ut sua prudentia efficiat se hortari.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 203. — Epistolae. P. I. E. LXXX. Tévesen 1463-ra téve. — A helyes dátum megállapításában támpontúl szolgál a következő levél.)

107.

1466. augusztus. Egyik római bibornoknak. A nápolyi király fondorlatairól Bosnyákországban.

Ea que nobis scripsit ex Dalmatia quidam orator domini regis Ferdinandi et que nos eidem oratori ad presens rescribenda putavimus, inclusa litterarum exemplaria reverendissime paternitati vestre satis declarabunt.[1]) Utinam princeps ille ea omnia facere, si potest, velit, vel si vult ut possit. Nos quidem nihil invideremus, sed magis de tantorum laborum consorte letaremur. Ceterum quidquid orator iste[2]) suus ad nos scripserit, longe tamen diversi illic tractavit; nam veniens ad filios quondam ducis Stephani,[3]) presente ibidem et nostro quodam nuntio, inter cetera nomine domini sui dixit: Turcum affinitatem inire velle cum rege Ferdinando et Bosnam ei dotem polliceri, sed quia rex Ferdinandus nihil habet trans mare, unde Bosnam occupet et regat, petere ob hoc a filiis ducis castrum novum,[4]) ducalem videlicet ipsorum sedem, sub hipotheca quatuor suorum castrorum, in regno Neapolitano sitorum, et sub spe restitutionis, cum regnum Bosne possi-

[1]) A királynak De Corcullis Benedekhez intézett levele 106. szám alatt.

[2]) De Corcullis Benedek.

[3]) Az 1466. május 23-ikán elhunyt Vukčič István szent-szábai herczeg, Bosznia egy részének ura, ki három fiút hagyott hátra: Ulászlót, Vlatkót és Istvánt.

[4]) Cattaro.

debit. Hec egregius ille orator non clam sed palam, non privatim sed publice predicavit. Que ideo voluimus significare, ut reverendissima paternitas vestra diiudicet, quantum verba huius oratoris cum oblationibus domini sui conveniant; et utrum talia rebus christianis noceant vel prosint. Nobis certe, sive illa ostentatoria sive seria sint, non mediocriter obesse videntur; quoniam gentis illius suapte natura in fide animos a nobis alineant et avertunt, ac labores et sumptus nostros quos plurimos et maximos pro regionibus illis, que omni jure ad nos pertinent, vel recuperandis vel defendendis, et antea sustinuimus et nunc sustinemus, obliqua ludificatione frustrantur et perturbant.

A levél élén: Ad quendam cardinalem cuique Ferdinandi Sicilie regis orator sibi scripserit quidve ei responderit in exemplaribus transmittit, deinde quid dictus orator cum filiis Stephani despote egerit, et qualiter verba eiusdem ibi publice prolata cum oblationibus sui regis sibi factis minime conveniant, quantumque talia rebus christianis noceant, significat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 202. — Epistolae. P. I. E. LXXIX. Tévesen 1464-re téve. A helyes dátum megállapítására támpontúl szolgál a válasz, melyet a velenczei senatus 1466. szeptember 18-ikán a magyar király követének előterjesztésére adott. Diplomácziai Emlékek. II. 29.)

108.

1466 ŏszén. Sternberg Máténak. A cseh rablók ügyében.

Informati sumus et jam dudum pro certo scimus, quomodo vos castrum vestrum Zwethlo hostibus nostris et regni nostri, qui fratres appellantur, tradidissetis, sub colore impignorationis; cum tamen ipsi fratres propterea vobis nullam unquam pecuniam dederint, nec nunc dare possint; imo palam est quod et nunc in eodem castro castellanus vester principaliter gubernat, in quo etiam captivi nostri preter omnem justitiam conservantur. Unde miramur, quod vos talia agere presumpseritis, contra jus et presertim contra illas confederationes et inscriptiones, quas nos cum regno Bohemie ha-

bere scitis. Propterea hortamur et requirimus vos, quatenus ipsos fratres, regni nostri et nostros hostes de prefato castro vestro Zwethlo excludere, nec ultra nobis et subditis nostris damna exinde inferre seu inferri facere, modum etiam tenere ut captivi nostri exinde liberentur, quamprimum debeatis; alioquin nos de remedio cogitabimus opportuno. Bona insuper civium nostrorum Budensium et Pesthiensium, per vos, seu in terris vestris arestata, pacifice et sine damno statim remittatis; nam si aliter feceritis, commisimus capitaneo nostro de Szakolcza super vos ea per modos requirere congruentes.

A levél élén: Mathias rex ad Moravos quosdam nobiles, latrones Bohemos Hungariam infestantes ab iis foveri queritur, reddi preterea inique detenta Budensium et Pesthiensium bona postulat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1670. fol. lat. jelzetű kéziratában. 301. — Epistolae. P. II. E. LI. Tévesen 1465-re téve. Arra nézve, hogy a levél 1466-ban, még pedig Sternberg Mátéhoz intéztetett, tájékozást nyújt az utóbbinak ügyében folyt levelezés. L. a követk. számok a.)

109.

1466. október 27. Viktorin münsterbergi herczegnek, a cseh király fiának. Sternberg Máté s egyéb cseh és morva urak dúlásai miatt panaszt emel, s azok megfékezését sürgeti.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc., illustri principi Victorino, duci Minsterbergensi, comiti in Glacz et capitaneo generali Moravie etc. fratri nostro dilecto, salutem et mutue dilectionis affectum. Illustris princeps, frater noster dilecte. Cum expectaremus solicite hiis diebus superioribus, quid responderetur nobis ad litteras et querelas, quas iam frequenter post sese misimus serenissimo domino regi Boemie, genitori vestro, et ad nonnulla etiam scripta, que ad fraternitatem vestram dedimus, allate sunt pridem nobis littere eiusdem domini regis et paulo posterius littere etiam vestre. In quarum primis ipse dominus rex respondendo dicit sibi plurimum molesta esse multumque

displicere hec mala, que nobis et regno nostro per subditos ipsius, presertim per Matheum de Sternberg, inferuntur. Ait etiam decretum esse, ut in conventu ad Brunnam indicto provideatur de modo et ordine, quo antedicti Mathei et aliorum similium petulantia insolentiaque comprimi possit. Alie littere, que fraternitatis vestre erant, eandem fere [1]) sententiam loquebantur hoc solo addito, quod conventum illum, quem littere priores futurum nunctiabant, hee littere vestre exprimebant factum. Has igitur utrasque litteras cum legissemus, bonam quidem spem nobis oblatam intelleximus. Verum quid tandem in re actum sit, quorsumve [2]) illud decretum evaserit, ceterum quid in illo conventu Brunnensi dispositum fuerit, prorsus ignoramus, que tamen maxime audire et cognoscere hucusque optavimus et que adhuc citissime intelligere optamus. Vellemus etiam nobis ad omnia, que scripsimus, apertius responderi, quoniam non de solo Matheo nostre et nostrorum querele sunt, sed de plurimis quoque aliis subditis ac familiaribus domini regis Boemie, qui sine omni justa et legitima causa incursant in regnum nostrum et omnia, que attingere possunt, igne, ferro, preda, cedibus miscent, immo, quod peioris exempli est, iam a perfidis Turcis paganis more usurpato homines rusticos, puellosque et puellas, uti nobis a certo relatum est, capiunt, vinciunt et in servitutem agunt, non parcentes ecclesiis Dei, non ordini, non sexui vel etati. Que quidem quantum conveniant honori cristiano, quantum honori domini regis et omnium vestrum, quamque speciosum sit tam inferenti quam patienti, et vos ipse et omnes sane mentis facile judicare possunt. Providendum est igitur contra tales omnium bonorum hostes, iniustos fidei, pudicitie, honoris omnisque juris divini et humani violatores, quod ut celerius ex parte illa fiat, hortamur vos et monemus vigore federum initorum, que quidem federa prefatus dominus rex, genitor vester, etiam novissimis litteris suis inviolabiliter observare promisit. Nos ex hac parte tot immanibus iniuriis lacessiti nihil ommit-

[1]) Tollhiba a codexben: fore.

[2]) Tollhiba a codexben: quorsum ne.

temus adiuvante Deo, quod ad reprimendum horum tam crudelium hostium vesanam rabiem fecere opus erit; econtrario autem, si quid ex illa parte, quod ex federibus debetur, neglectum fuerit, Deum hominesque testabimur nos et desertos esse et iniuste lacessitos. Super quibus omnibus expectamus a fraternitate vestra benivolum et amicitie federibusque debitum responsum. Datum Strigonii, in vigilia apostolorum Simonis et Iude, anno Domini M°. CCCC° LXVI°, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 344. — Teleki XI. 179.)

110.

1466. november 9. Viktorin herczegnek. Válaszol Sternberg Máté ügyében írt levelére; ennek megfékezését újból sürgeti.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc., illustri principi Victorino, duci Munsterbergensi, comiti in Glacz, capitaneo marchionatus Moravie etc. fratri nostro dilecto, salutem et bonam affectionem. Illustris princeps. Dum essemus in hoc itinere, quod ad partes superiores regni nostri agimus, perlate sunt ad nos hesterna die brevibus intervallis complures littere fraternitatis vestre ad dominum Strigoniensem et ad palatinum regni nostri, preterea ad nonnullos [1]) officiales nostros partium superiorum date et misse, quas cum vidissemus, comperimus in unam coire sententiam, hanc videlicet, quod cum nos nuper scripsissemus sereuissimo regi Boemie, genitori vestro, ut Matheus de Sternberg a populatione regni Ungarie cohiberetur, ipseque dominus rex, ut verbis vestris utamur, habitis litteris nostris vos miserit in marchionatum Moravie, deditque in mandatis, ut ipse Matheus ad pacem tenendam et iustitiam suscipiendam atque [2]) faciendam induceretur, vos vero

[1]) A codexben tollhiha: nonnullas.

[2]) A codexben tollhiba: a seque.

ex mandato vobis iniuncto atque ex debito officii vestri contra ipsum Matheum procedere voluissetis, sed per tractatus domini Olomucensis ac certorum aliorum baronum dicti marchionatus ipse Matheus inductus sit ad certam dispositionem, quam significabatis in cedula unicuique litterarum vestrarum inserta contineri, rogabatisque prefatos dominos archiepiscopum et palatinum et alios supratactos, ut operam dare debeant efficacem, quo dispositio ipsa a regno Ungarie suscipiatur etc. Nos itaque visis et intellectis omnibus illis litteris et cedulis vestris, quia diuturnum videri posset, vos a regno Ungarie, si per regnum membra eiusdem omnia intelligere voluistis, responsum exspectare, credimus satis esse, si huiusmodi responsum a nobis oportune habebitis. Igitur in primis ubi dicitur nos super eo scripsisse domino regi Boemie, ut Matheus de Sternberg a populatione regni Ungarie cohiberetur, in hiis quidem verbis sententia litterarum nostrarum satis coartata est, nam licet hec quoque pars earum fuerit, ultra hanc tamen illud precipue quesivimus, ut federibus initis et obligationibus mutuis ex parte illa pro debito satis fieret. Preterea ubi ulterius scribitur, quod dominus rex Boemie habitis litteris nostris vos ad Moraviam miserit, iusseritque ipsum Matheum ad pacem tenendam et justitiam suscipiendam atque faciendam induci, voluissemus etiam in hac parte, quod secundum requisitionem nostram et debitum commune actum fuisset. Non erat opus hominem illum ad pacem tenendam et justitiam vel suscipiendam vel faciendam inducere, cuius inveteratam audaciam frangere magis congruum erat quam lenire, et qui, ut pacem teneat, cogi solum potest, induci recte nunquam potest. Quod autem ad dispositionem illam per medium domini Olomucensis et aliorum baronum factam attinet, credimus indubie omne id, quod per eos hac in re actum est bono animo bonaque intentione tanquam pacis publice et concordie mutue amatores tractatum esse. Verumtamen optassemus laborem ipsum alio expensum esse, unde videlicet aliquid certe et tute pacis sperari [1]) potuisset.

[1]) A codexben tollhiba : sperati.

Novimus ipsi jamdudum hominem, cum quo res acta est, et ita novimus, ut nunquam putemus cum eo fidam et tutam concordiam haberi posse, semper enim calumnie et factionis *(magis)* studiosus est quam equi et iusti; quotiens expulsus est ex Ungaria, quotiens profligatus, ipsemet magis novit et tamen ad huc attrita licet fronte subsultat et emendicari vult a se potius concordiam quam ultro suscipere. Preterea non videtur honori communi nostro et domini regis Bohemie et amicitie mutue conveniens esse, ut nos hoc tempore cum Matheo conferamur vel in compromissum trahamur, dum ipse prius hostis regno nostro factus est, quam veram causam hostilitatis vel iustitie sue, si quam habet actionem, nobis patefecisset aut nos, ut iustitia ei exhiberetur, requisisset, quin immo semper ante hostem eum sensimus quam actorem, semper prede priusquam iustitie aut judicii sectatorem. Unde si recte ac debito tempore requisiti fuissemus ad suscipiendam dispositionem pretactam vel ei similem, nunquam recusassemus acquiescere iuste instantie, prout et nunc non recusamus facere, quod juste debebimus. At nunc preposterus ordo esset, si de hiis, que ante factum judicari debuerunt, jam post factum cognoscatur, vel si audacie prius quam justitie locus detur. Quam ob rem requirimus et diligenter hortamur fraternitam vestram vigore federis et obligationum initarum,[1]) ut converso superioris dispositionis ordine velit[2]) et curet ulcisci prius audaciam illam et presumptionem, que judicium precessit et federa rupit, ita ut ostendatis ante vos vindicem rupte pacis esse quam reformatorem, et mox deinde in principali quorumcunque actione vel iudicium petere et habere vel compromissum volueritis, et in alterum et in utrumque consentiemus neutrumque recusabimus, aliter autem non satisfiet debito federis, nec concordie tenor suam vim ex parte illa habere posse videbitur. Nos tamen ad omnia, que pacis sunt, tam servanda quam roboranda fraternitas vestra dispositos esse sciat, nec optamus cuique inferre iniuriam,

[1]) A codexben tollhiba: initatum.
[2]) A codexben tollhiba: muelit.

sed, si cogemur, illatam propulsare. Datum in oppido Samarie, die dominico ante festum beati Martini confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

Ad mandatum domini regis.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 344. — Teleki. XI. 183.)

111.

1466. november 18. Viktorin herczegnek. Köszöni jóindulatát. Kéri, közölje leveleit a cseh királylyal. Sürgeti az elégtételt Sternberg Máté részéről.

Mátyás király 1466. október 27-iki levelére Viktorin herczeg a következő választ küldötte:

Serenissimo principi et domino, domino Mathie, Ungarie, Dalmatie et Croatie etc. regi, domino gratiosissimo, servitium cum omni commendatione. Serenissime princeps. Pridem nobis reddite sunt littere serenitatis vestre, continentes querelas graves contra Matheum de Sternberg et alios subditos regni Bohemie, qui damna et spolia ad regnum vestrum Ungarie inferre asseruntur, quas quidem litteras ex eo, quod dura et aspera verba in se tenent, serenissimo domino nostro regi non erat nobis visum ostendere, cum nescius non sim serenitatem suam complacentiam in omni amicitia vestre maiestati semper exhibere paratam, et omnia, que idem Matheus cum ceteris molitur, sibi plurimum displicere. Optat etiam maiestas vestra, quid in conventu Brunnensi dispositum fuerit, eidem vestre significari maiestati. Non dubitamus, quid in eodem conventu tractatum quidve cum Matheo de Sternberg dispositum fuerit, vestre iam notum esse maiestati, nam domino archiepiscopo Strigoniensi dudum dispositionis cum ipso Matheo facte seriem scriptis nostris notificavimus, quod, speramus, eidem maiestati vestre gratum erit et acceptum, cum ex eo intelligi potest, quomodo ipsius domini nostri regis et nostra opera non decst

circa huiusmodi res indignas compescendas. Velit etiam et serenitas vestra providere, ut damna non inferantur ad marchionatum Moravie et ad ducatus Slesie, ut Bielikonem facere referunt, sic ut vicissim omnia spolia prohibeantur. Reliquum est, ut nos commendemus serenitati vestre, cui et regno eiusdem, quitquid obsequii unquam exhibere poterimus, semper nos offerimus paratissimum. Datum in Spilnberg etc.

Victorinus, dux Munsterbergensis.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának codexében. 347. — Teleki. XI. 187.)

Viktorin herczeg e levelére Mátyás válasza így hangzik:

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. illustri principi Victorino, duci Munsterbergensi, comiti in Glacz et capitaneo marchionatus Moravie etc. fratri nostro dilecto, salutem et mutue benivolentie incrementum. Illustris princeps, frater carissime. Posteaquam venimus in hunc locum, postridie reddite sunt nobis littere fraternitatis vestre, que se custodes benivolentie et affectionis mutue incidens *(sic)* esse palam ostendere videbantur. Referebant enim accepisse fraternitatem vestram litteras nostras, que continebant, ut verbis vestris utamur, querelas graves contra Matheum de Sternberg et alios subditos regni Boemie damna inferentes regno Ungarie, sed quia in eisdem litteris nostris verba quedam dura et aspera deprehendisset, maluit eas apud se contectas retinere quam serenissimo domino regi Bohemie legendas transmittere ea, ut putamus, ratione, ne forte ex verbis ipsis alicuius turbationis seminarium nasceretur, quod mutue benivolentie statum commovere posset. Qua in re non possumus non commendare magnopere fraternitatis vestre affectionem erga nos rectam et vehementem, que, ut eo solidius mutua benivolentia hinc et inde perduret, omnia ex adverso occurrentia etiam non timenda pro nobis timuit. Verumtamen non oportebat fraternitatem vestram tantopere sollicitam esse, ut putaret litteras nostras inconsiderate scriptas aut ita asperas fuisse, ut contegi magis mererentur quam in lucem prodire. Nichil

nos ibi scriptum recolimus, quod conservande benivolentie et pacis mutue gratia penitendum esset, nisi forte illud nociturum putaris, quod magis vere quam blande locuti sumus, quasi vero si pax turbari deberet, non potius factis quam verbis conturbari soleat. Nos et nostri non solum dura et aspera, sed, quod amplius est, crudelia ac nepharia patimur, vos vero mitia [1]) verba et speciosa habere vultis Nescimus certe, quo pacto dura et aspera facta aliter nisi asperis verbis exprimi possint, verba enim rebus accomodanda sunt. Si igitur cupit fraternitas vestra, ne dura loquamur, prohibere ex debito vestro, ne nobis dura inferantur, et qui pacis [2]) inite custos esse debebatis, nunc violate pacis vindex adsitis. Reliquum autem est, quod fraternitas vestra considerare poterat, antequam ex verbis nostris moveretur. Et quidem nos in litteris nostris amice et fraterne ad amicum et fratrem locuti sumus aperte et recte, quemadmodum in animo et sensimus et judicavimus. Non putavimus tanti esse simulationem, ut veritatem hoc tempore pretio superet. Poteramus forsitan et nos tegere judicium animi nostri simulatis et mitioribus verbis, sed abesse volumus hoc nephas ab amico pectore, quin immo [3]) occurrentia, ut opus erat, ita recte diximus. Nichilominus tamen inter hec gratias agimus habemusque benivolentie vestre quod tantum sollicita fuit de nobis, ne offendamus in verbis; quia autem nos offendisse nescimus, liberam damus facultatem fraternitati vestre, ut et illas priores et has posteriores litteras nostras serenissimo domino regi, genitori vestro, et mittatis et ostendi iubeatis. Putamus enim hec omnia eum pro sua prudentia in meliorem partem et dexterius interpretaturum, in hiis quoque, que postulamus, tam vota nostra quam sua debita juxta vigorem pacti federis prosecuturum. Scribit ulterius in litteris suis fraternitas vestra, quod ea, que in conventu Brunnensi acta sunt, jam pridem domino Strigoniensi per litteras vestras ac deinde per eum nobis patefacta esse. Fatemur quidem notam

[1]) A codexben tollhiba: initia.
[2]) A codexben tollhiba: paucis.
[3]) A codexben tollhiba: quam immo.

factam esse nobis dispositionem quandam, quam reverendus pater dominus Olomucensis et certi alii barones Moravie cum Matheo de Sternberg tractaverant, verum quia dispositio ipsa nec honori nostro nec juri publico et neque tempori conveniens visa est, remisimus eam nunc ad auctores suos, posterius libenter suscepturi eandem, dum bono ordine ad id requisiti fuerimus. Nichil enim quod justum fuerit, subire recusabimus. Expectamus autem juxta priorem requisitionem nostram, ut fraternitas vestra ex debito federis nunc nobis contra turbatores pacis potius adiutor sit quam mediator, quoniam a parte cognovimus, quod per mediatores quoscunque hostibus ipsis plus tribuitur animi quam adimitur. Datum Posonii, octavo die festi beati Martini, anno Domini M° CCCC° LXVI°, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 345. — Teleki. XI. 191.)

112.

1466. november. III. Frigyes császárnak. Kéri, hogy a Németországban vásárolt hadi szerek német területen vámmentesen szállíttassanak.

Serenissime princeps, pater noster charissime. Ad repellendos continuos Turcarum insultus et ad necessariam fidei christiane defensionem contra Turcas, pro varietate negotiorum et temporum diversarum rerum indigentiam et necessitatem habemus, que interdum opus est propter carentiam de terris et dominiis maiestatis vestre pretio comparare. Cum itaque in presenti necessarium sit, et in rem nostram pro defensione fidei contra Turcas maxime opportunum, nonnullas res ex Ratisbona, quatvor scilicet et viginti naves certamque telorum copiam, nonnullas pixides et quedam alia ad expeditionem necessaria pecuniis nostris adduci nobis jussimus. Rogamus igitur maiestatem vestram et requirimus, velit

mandare omnibus suis subditis et officialibus, presertim his qui publicis tributis et vectigalibus per decursum Danubii prefecti sunt, ut huiusmodi naves, telas, pixides et alia necessaria, que nobis ex Ratispone deferuntur, libere et absque alicuius tributi vel vectigalis exactione deferri permittant; deferuntur quidem non tam nobis (ut presciatis), quantum pro necessitate Christianitatis, pro cuius defensione huiuscemodi necessaria comparantur. In hoc autem certa sit maiestas vestra, *(quod)* nos talia nonnisi ad defensionem contra Turcas exponemus, pro qua maiestas vestra laudem merebitur et nos sibi faciet ad maiora obligatos. Datum Posonii etc.[1])

A levél élén: Mathias rex ad imperatorem Romanorum. Rogat naves aliaque belli instrumenta contra Turcas Ratisbone pretio comparata absque vectigalibus ubique libere transmitti.

(A Magyar Nemzeti Muzeum 1669. fol. lat. jelzetű kéziratában. 227. — Epistolae. P. IV. E. XVII.)

113.

1466. november. III. Frigyes császárnak. Előadja több főúr panaszait a császár alattvalóitól szenvedett sérelmek miatt; valamint szemrehányásokat tesz a császár magyarországi birtokaira kiküldött adószedők elfogatása miatt.

Serenissime princeps, pater noster charissime. Post scriptas et sigillatas alias litteras nostras, quas his diebus ad serenitatem vestram pro navibus nobis adducendis scribi mandavimus[2]), cum nuntius noster esset in procinctu, supervenerunt querele nonnullorum nobilium subditorum nostrorum, nobis lamentantium contra subditos maiestatis vestre, per quos multe et maxime iniurie subditis nostris in hoc regno Hungarie ceperunt irrogari. Questus est fidelis noster

[1]) Mátyás király 1466. őszén időzött hosszabb ideig Pozsonyban. November 13-ikától 26-ig Pozsonyban kelt iratai találhatók az Országos Levéltárban.

[2]) L. a 112. szám alatt.

magnificus Nicolaus Zech, novissime quinque villas, videlicet Hideghtenecz, Teopolnecz, Szakolcz, Domanicz, Szokovasz [1]), per capitaneum Rakosspurg [2]) penitus devastatas. Questi sunt similiter Ladislaus de Kanisa et Edlerbach,[3]) graves et intolerabiles iniurias et damna que inferunt plerisque, etiam regni nostri nobiles in captivitatem abduxerunt, castrum Köszögh et alia loca ex comitatu occuparunt. Dum hec nobis exponuntur, ecce supervenerunt nobis littere significantes trecentos [4]), qui ad pecuniam, pro defensione regni, per universos prelatos et barones nobis decretam [5]) colligendam missi fuerant, a maiestatis vestre subditis esse interceptos, cum multis millibus aureorum, quos de collecta elegerant. Quibus auditis mirati sumus, et cogitare nequivimus tales novitates quorsum tendant; presertim quod de preteritis damnis maiestas vestra, jampridem sepius requisita, antequam satisfaceret, tales novitates et iniurie facte cepteque sunt nobis et subditis nostris irrogari; de quibus eo magis dolemus, quod hac captura dicatorum nostrorum, expeditio contra Turcos, qua maiorem ab eo tempore, quo quondam felicis reminiscentie illustrissimus genitor noster apud Grezocz seu Crusewacz cum Turcis conflixerat, nunquam in hoc regno fuisse meminimus, disturbata est; ad quam nos expectassemus, pro mutua inter nos benevolentia, pro communi totius Christianitatis bono, maiestatem vestram non modo decreta per nos subsidia non impedire, verum etiam sua benevole elargiri; presertim quod scit in mutuis inscriptionibus tantum (?) esse, quoties generalem in Turcos expeditionem parari contingat, contributioque ad hoc, generali regnicolarum consensu, decreta fores, debere de pertinentiis castrorum, que maiestas vestra in hoc regno tenet, sine contradictione extradari. Quamobrem rogamus et hortamur maiestatem vestram, velit subditos suos a

---

[1]) Szécsi Miklós királyi fölovászmesternek Vasmegye területén fekvő birtokai.

[2]) Radkersburg, Regede vára Stíriában.

[3]) Monyorókereki Elderbach Bertold.

[4]) Ez valószinüleg tollhiba; talán »dicatores«-nek kellene állani.

[5]) A kéziratban tollhiba: decretaliter.

talibus damnis et iniuriis de cetero continere, et simul providere, ut he iniurie que novissime innovate sunt, taliter rectificentur, ut cognoscamus hec maiestati vestre, prout merito debent, displicere. Nos equidem nollemus profecto maiestatem vestram quando aliter fieri posset, offendere, tantique [1]) illius amicitiam reputavimus, ut quantum in nobis esset, potius velimus illi complacere; verum si maiestas vestra istas enormitates ad plenum rectificare vel suos deinceps a talibus prohibere non curaret, sola bene considerare posset, si tot et tantas nobis et subditis nostris iniurias, post tantam tolerantiam quam hactenus habuimus, possumus de cetero cum opprobrio nostro, sine compensatione tolerare. Quod maiestas vestra adhuc clarius intelliget a Conrado nuntio nostro, cuius dictis velit ex parte nostra indubitatam fidem adhibere. Datum Posonii.

A levél élén: Mathias ad eundem (t. i. imperatorem). Queritur de damnis regno suo illatis et petit sibi satisfieri.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1669. fol. lat. jelzetű kéziratában. 229. — Epistolae. P. IV. E. XVIII.)

114.

1466. deczember 3. Podjebrád György cseh királynak. Válaszol levelére, melyben ajánlkozik, hogy Eyczinger István osztrák főurat, ki egy Mátyás király részére Németországban vásárolt fegyverszállítmányt lefoglalt, elégtétel adására fogja bírni.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. serenissimo principi domino Georgio, eadem gratia regi Bohemie et marchioni Moravie etc. patri et fratri nostro carissimo, salutem et filialem affectum. Serenissime princeps. Cum accepissemus hesterna die litteras fraternitatis vestre et animadvertissemus rem, pro qua ad nos scribere dignum duxit, volebamus rescribere paucis verbis et ostendere breviter instantiam Stephani Eyczinger non tam opportune quam

[1]) A kéziratban hibásan: quantique.

importune interpositam, ut gravem animum nostrum ab eo rogatu fraternitatis vestre amoveremus, atque consentiamus diiudicari, justene an perperam eidem succenseamus. Verum quia scribit fraternitas vestra sese huius rei prius insciam fuisse, credimusque non importune futurum, si turbationis animi nostri, de qua ipse ex vemosa *(sic)* pectoris sui suspicatur, rationem reddamus: opus habuimus verbis paulo latioribus in ea ipsa re proloqui et exinde ad singulos articulos litterarum fraternitatis vestre respondere. Et primo, ubi scribit fraternitas vestra significatum sibi esse a Stephano de Eyczing, famulo suo, quod nos eundem egro animo persequeremur, voluissemus hoc in loco, quod idem ipse, qui egritudinem animi nostri erga se assumptam expressit, causam etiam expressit *(sic)*, sed recte actum esse videtur, si eam tacuit, ne forte excusationem magis quam causam pretendisset; nos vero causam ipsam, ut se habet, referemus. Superiori anno, quo labores multos et vires ad propellendum mordaces Thurcorum insultus expendimus, dum inter alia penuriam magnam et indigentiam sagittarum, sed et omnis generis telorum habuissemus, rebus futuris opportune providere cupientes, miseramus unum ex officialibus nostris ad partes Alamanie, ut, ubicunque posset, sagittas et [1]) tela pretio compararet et comparatas ad nos solerti cura deduceret, quatinus eo citius defectum illum, quem arces et castella partium inferiorum, que Turcis contermine et vicine sunt, in huius modi rebus patiebantur, restauraremus. Luit ipse famulus noster [2]) et adiit plurima loca principum, preterea nonnullas civitates et opida Austrie et Bavarie, ubique propter fidei et rei, quam agebat, honorem benigne susceptus et benivole tractatus est, comparatisque, ut iussum fuerat, plusquam ducentis milibus telorum, ubique sicut in ingressu ita et in egressu favorem habuit: solus Stephanus Eyczi[n]ger, ac si fuisset a Turcis stipendio conductus, infidelibus magis quam fidelibus fauens, insiliit clam in naves et ductores ipsarum rerum, easque diripuit, abstulit et detinuit,

[1]) A codexben tollhiba: qui.
[2]) » » » nostri.

prefatum etiam principalem famulum nostrum protinus coniecit in vincula. Quod quidem facinus, si ab hoste cognito perpetratum fuisset, tollerabilius quodam modo videretur; sed lesi sumus ab eo homine, aqud quem inimicitiarum causam ullam unquam ne suspicari quidem potuissemus, sed potius, quia quondam clarissimo genitori nostro cum Ulrico Eyczinger precipua amicitia fuerat, nos quoque eius secuti vestigia, omnes de illa domo magna benivolentia prosecuti sumus; quod cum ita sit, equum erat, ut, si etiam aliquam rationem inimicitiarum habuisset, quam tamen re vera legittimam et sufficientem ad hanc usque diem nunquam cognovimus, nichilominus homo cristianus rebus fidei magis favere quam privatam passionem consectari debuisset, quando quidem nunquam odio nostri tantum obesse potuit fidelibus, quantum hac in re infidelibus obsequio profuit. Monitus fuit sepenumero ipse Stephanus ex parte nostri et etiam per nonnullos prelatos et barones regni, ut tantum nefas, in quo non modo nos et regnum nostrum, sed rempublicam christianam offendit, satisfactione aboleret, ipse econtra, ut prius inhumane egit, ita semper inhumane [1]) respondit, defendere nephas potius quam abolere paratus. Si igitur Stephanus ipse suspicatus de gravedine animi nostri adversum se assumpta, id non ab re quidem sit, quoniam idem ipse et sibi suspicandi et nobis gerendi gravem animum causam dedit. Quod autem scribit fraternitas vestra se huius rei nesciam fuisse,[2]) mirati certe sumus, quod facinus istud tam indignum, quod iam toti [3]) fere Alamanie alte et basse necnon partibus Italie immo ipsis hostibus frequenti rumore insonuit, ad vestre fraternitatis aures novissime pervenerit. Verum putamus et hoc ipsius Stephani ingenio actum esse, ut uti celaretur ab auribus serenitatis vestre vel coloribus adinventis tegeretur, quoniam si fraternitas vestra hanc rem, ut sese habuit, reatus cognovisset, credimus, quod auctori huius facinoris favorem omnem subtraxisse maluisset quam [4])

[1]) A codexben tollhiba : et humane.
[2]) » » » fuisset.
[3]) » » » uti.
[4]) » » » qua.

impendisset. Ceterum, ubi dicit fraternitas vestra eundem Stephanum non solum famulum suum sed familiarem sibi esse, terrigenamque eum appellat marchionatus Moravie, nos ignoravimus hucusque ipsum famulum esse fraternitatis vestre et multo minus cognoveramus eidem fuisse tam familiarem, ut ad eius opem et suffragia confugere dignus fuerit. Nunquam etiam scivimus ipsum in terra Moravie genitum, nisi forte in altera provinciarum Austrie vel Bavarie natus se iam in Moravia renatum putet, quoniam si hec prius unquam aperte cognovissemus, non fuisset neglectum super iniuria supra expressa scribere ad serenitatem vestram; sed quia eum semper unum ex Australibus esse cognovimus, opus fuit, ut forum, qui domum eius in Austria respiciamus *(sic)*. Postremo scribit fraternitas vestra, quod si que essent delata contra eundem Stephanum, ex quo est familiaris fraternitatis vestre et terrigena Moravie, ipsum, ut verbis litterarum vestrarum utamur, ad hoc tenebit, ut de obiectis sibi satisfaciat nobis confidendo, ut et id, quod sibi debetur, apud nos similiter consequetur, concluditque fraternitas vestra hiis pene verbis: ut quia equa et iusta huiusmodi sua oblatio videretur, eam refutare non velimus. Et quidem facilem ad hoc fraternitas vestra semper animum nostrum et prius reperisset et nunc reperit, ut, que equa et iusta sunt, non solum non reiiciamus, sed potius amplectamur. Unde et in re presenti placet nobis, ut si Stephanus ipse nunc demum serenitati vestre in tantum parere didicit, quod potens est eum ad satisfaciendum nobis de iniuria et spolio supratactis adducere, libenter huiusmodi satisfactionem accipiemus, qua habita pollicemur et nos omne id, quod ei ex parte nostri juste debebitur, convenienti tempore quam loco apto exhibere, nilque denegare volumus, quod rationabili petitioni eius derogare posset. Verum quia suspecta est nobis omnis ipsius Stephani oblatio utpote que nunc unum nunc alterum judicem appellat et que minimum facti sed de verbis plurimum habere solet, rogamus serenitatem vestram, ut attento fraternitatis vinculo quo necessitudine, qua invicem copulati sumus, curet in hac re ita providere honori nostro, sicut provideret suo, et quemadmodum ageret in rebus suis,

ita consulat et nostris. Nos enim exequemur omnia ea, que nobis salvo honore et justitia cause nostre fraternitas vestra svadebit faciendum. Datum Tirnavie, die tertia mensis Decembris, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

Ad mandatum domini regis in consilio.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 353. — Teleki XI. 195.)

115.

1466. deczember 4. Lippa-i Henrik csehországi főmarsallnak. Igéri, hogy Ország Mihály nádor ellen emelt panaszai tárgyában vizsgálatot fog rendelni.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. Magnifice vir, nobis dilecte. Accepimus litteras tuas, pridem dum essemus Posonii, per nuntium tuum ad nos delatas, in quibus conquereris de quibusdam iniuriis per subditos et famulos magnifici Michaelis,[1]) palatini regni nostri, ut asseris, tibi illatis, et in fine petis, ut omnia tuis subditis illata protinus emendentur etc. Quibus quidem litteris habitis jusseramus e vestigio rescribi ad scripta tua, sed absentia nuntii tui interveniens dilationem respondendi ad hanc usque diem produxit. Suscipe igitur nunc, quod et prius parati eramus reddere. Et primo quantum ad querelas tuas attinet, quas deponis, aperte dicimus, non fuisse hactenus de voluntate et mandato nostro, ut aliquid iniurie per subditos nostros inferatur regno et dominiis serenissimi domini regis Bohemie, cum quo obligationes mutuas et federa pacti sumus, semperque parati fuimus omnia ea, si que per subditos nostros temere acta fuissent, juxta dispositionem superinde factam ad equum justumque reducere. Quam ob rem non facile credere potuimus, quod aliqui ex subditis nostris contra

[1]) Ország Mihály.

vos et vestros quidquam temere vel sua sponte inceperint, sed, si quid actum est, hoc certe precessisse debuit, quod ex parte illa provocati sint, quo lacessiti iniuriis quo casu haud illicitum fuit, eis quoque non tam referre iniurias quam propulsare. Cogitare enim non ab re possumus, ne forte in hiis querelis tuis illum morem servaveris, qui jam consvetudine quadam tritus est, quo videlicet compertum habemus eos solere priores conqueri, qui inferunt, quam qui patiuntur iniuriam. Nam quot et quanta sint damna et nocumenta, quot cedes hominum, quot vulnera et prede, quot denique alia diversi generis gravamina, que regno et subditis nostris per Boemos et Moravos quotannis et quotidie inferuntur, tu magis inter alios cognovisti, quam scribere expediat, et tamen adhuc plures querele ab inferentibus suscitantur, quam ab hiis, qui patiuntur iniurias, quasi hoc solum justum sit, quod semper subditi nostri cogantur sufferre verbera et nunquam sint ausi referre, quin potius illud justius videri posset, si in porrigendis hincinde querelis illa moderatio fieret, ut inprimis diligens utrinque consideratio adhiberetur, que partium prior inferret queve [1]) propulsarat iniuriam, et ita demum imputaretur parti illi, que turbationi causam daret fieretque reformatio pacis secundum obligationes pro servanda communi concordia editas et dispositas, secundum quas in presentibus quoque tuis querelis specialiter contenti sumus, ut fiat reformatio et emendatio tam ex parte palatini quam subditorum eius, si culpabiles reperti fuerint, dummodo et tu econtra in hiis, que tibi et tuis obvientur, similem emendationem facere non negligas. Et finaliter nichil nobis carius esset, quam ut pax communis et federa inita ultro citroque servarentur, utque redderetur ex parte illa, quod in hac re et amicitie mutue et federibus ipsis debetur. Datum Tirnavie, in festo sancte Barbare, anno Domini M°CCCC°LXVI°, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

Külczím: Magnifico Henrico de Lippa, supremo marescallo regni Bohemie, nobis dilecto.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 357. — Teleki XI. 200.)

---

[1]) A codexben tollhiba: que ne.

116.

1466. december 11. Lippa-i Henriknek. Ismételve készségét fejezi ki, hogy a nádor ellen emelt panaszok tárgyában vizsgálatot fog rendelni.

Magnifice vir nobis dilecte. Repetis iterum litteris tuis ea, que prius ad nos scripseras, et conquereris, quod ad priora scripta tua responsum tibi non dederimus. Qua in re modestius fuisset te ab hac querimonia abstinuisse. Nos enim ad omnes pene articulos litterarum tuarum rectum et bonum ac paci communi equitatique conveniens dedimus responsum, quod quidem si tardiusculum fuit, recta ratio huius tarditatis tibi reddita est. Quemadmodum igitur prioribus litteris nostris ad priora scripta tua respondimus, ita et ad has presentes litteras tuas in hiis scriptis respondemus: contentos esse et libenter velle, quod ad reformanda illa damna et nocumenta, de quibus contra subditos magnifici Michaelis palatini regni nostri conquestus es, deputetur congrūum tempus et locus conveniens, in quo juxta tenorem federum et obligationum inter nos et serenissimum dominum regem Boemie editarum audiantur partes et fiat justitia et reformatio omnium, que indebite illata videbuntur, evidens et condigna, ita videlicet, ut et tu econtra super hiis, que contra te et tuos subditos proponentur, tenearis eodem loco et tempore cum effectu respondere et de probatis satisfacere. Nam quod circa finem litterarum tuarum scribis excusando te et tuos ab omni culpa et quod hucusque contra te et subditos tuos nichil iniuriarum propositum est et neuqe proponi posset, nos profecto mallemus hec ita esse, et ita etiam futura ab amicitia tua semper speravimus. Verum tamen perferuntur procul dubio nonnulla ad nos, que et proponi contra te poterunt et emendationem exigere videbuntur; quod si et in hiis culpa vacabis, facile erit innoxium absolvere, illi autem rectius puniri poterunt, qui damno et turbationi causam dederunt. Quantum ex parte nostri certo certius tenere potes, illud nobis cordi esse, ut cum omnibus pacem habeamus, nec esset intentionis nostre, si non provo-

caremur, arma in alios convertere nisi contra hostes fidei, cum quibus nobis perpetua colluctatio est et fida societas nunquam [1]) esse potest. Datum Tirnavie, die XI. Decembris, anno etc. LXVI°.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 358. — Teleki XI. 204.)

117.

1466. deczember 11. Podjebrad Viktorin cseh herczegnek. A sérelmek haladéktalan orvoslását követeli.

Mátyás király 1466. november 18-ikán kelt levelére Viktorin herczeg november 25-ikén következőképen válaszolt:

Serenissimo etc. Serenissime princeps et domine etc. Litteras vestre maiestatis hiis diebus duas accepimus, quibus nobis ambabus ex parte dispositionis inter Matheum de Sternberg facte eciam pretextu damnorum regno Ungarie vestro illatorum pluribus verbis eadem vestra maiestas queritur et scribit, dando nobis facultatem plenariam, ut et priores et has serenissimo atque gloriosissimo domino nostro regi Bohemie mitteremus Nos intellectis vestre serenissime maiestatis litteris, easdem sine mora domino nostro gratiosissimo, regi Boemie predicto, misi mus, super quibus intentionem a sua regia maiestate expectamus, cumque hanc intellexerimus, mox vestre eandem serenissime maiestati innotescemus. Nos revera domini nostri gratiosissimi regis esse voluntatis et intelleximus et cognoscimus, ut inter ambas maiestates vestras bona amicitia atque fraternitas, pax quoque et federa inita inter regna vestra inconvulsa perdurent; id ipsum a vestra etiam sperabimus maiestate. Scimus denique id, quod decens fuerit in hac parte, dominum nostrum regem facturum. Volumus preterea et nos dominos prelátos et barones marchionatus huius litteris, ad nos ut veniant requirere sine dilatione, qui cum venient, ipsis scripta vestre maiestatis ostendemus, et, prout ex debito officii nostri est conveniens, in tam arduis actionibus eorum consilium postulare intentionemque in

[1]) A codexben tollhiba: num.

hiis nostram, eorum habito consilio, vestre curabimus indilate significare maiestati. Datum etc.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 346. — Teleki XI. 194.)

Viktorin herczeg levelére Mátyás válasza a következő volt:

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. illustri principi Victorino, duci Munsterbergensi, comiti in Glacz et capitaneo marchionatus Moravie, salutem et fraternitatis affectum. Illustris princeps, frater noster dilecte. Novas rursus litteras vestras et nuntium habuimus, quibus significatum [1]) est nobis inprimis, quemadmodum fraternitas vestra consuluerit serenissimum dominum regem Boemie, genitorem suum, quid in hiis rebus, pro quibus ad vos litteras dederimus, agere vel respondere expediat, ac deinde subinfertur velle vos etiam dominos prelatos et barones illius marchionatus ad se accersiri facere et eorum consilio pariter in eisdem rebus uti etc. Nos equidem huiusmodi consultationes recte et opportune factas non improbamus, sed collaudare mallemus, si mode longe et sere non fuerint et si per eas importune tempus non teratur. Cognitum est jam dudum, quid ex vi federum et obligationum mutuarum uni parti ab altera debeatur. Id nos ab illa parte superinde sepius requisita sedulo expectavimus et expectamus adhuc, facturi econtra, dum in simili negotio requireremur. Cum igitur res eo devenisse cernatur, ut omnis mora noxia sit, requirimus iterum atque iterum monemus fraternitatem vestram, cui a prefato domino rege Bohemie executio huius negotii commissa est, ut amputatis diuturnioribus consultationibus factum ipsum, ut opus est, agrediamini et insurgatis nobiscum una, ut in obligationibus pacti sumus, contra hos publice pacis hostes, ruptores federum, oppressores innocentum ac divini honoris et humane religionis inimicos, et non solum contra eos, sed et contra socios, complices, hos-

[1]) A codexben tollhiba: signatum.

pites et fautores eorum, ubicunque reperti fuerint. In quo et expectationi nostre et debito vestro satisfacietis, habituri pro constantique *(sic)*, ex parte quoque nostra nichil deficiet, quandocunque in re simili fuerimus requisiti. Responsum brevi habere cupimus, quoniam et non respondisse pro responso tenebimus. Datum Tirnavie, die undecima Decembris, qnno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

Ad mandatum domini regis G(eorgius) doctor etc.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 354. — Teleki XI. 202.)

118.

1466. deczember 23. Lippa-i Henriknek. Értesíti, hogy panaszai ügyében a cseh királyhoz levelet intézett.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. Magnifice vir nobis dilecte. Querelas tuas et petitiones super una eademque re jam tertio ad nos delatas equo animo admitteremus, si contentus esse voluisses super justo et honesto responso nostro, quod jam binis litteris tibi dedimus. Sed quia adhuc aliquid super justum et equum videris querere, scripsimus serenissimo domino regi Bohemie, domino tuo, ut ipse videat et diiudicet, si quid ultra ea que tibi obtulimus, pro communi pace conservanda ex parte nostri addi debeat; nos enim omnia, que federibus initis et concordie mutue convenientiora videbuntur, libenti animo suscipiemus.[1]) Datum Tirnavie, die XXIII. Decembris, annorum Domini M°CCCC°LXVI°, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 358. — Teleki XI. 219.)

[1] A codexben tollhiba : suspiciemus.

119.

1466. deczember 23. Podjebrad György cseh királynak. Lippa-i Henrik ügyében követett eljárását itélete alá bocsátja.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc serenissimo principi domino Georgio, eadem gratia regi Bohemie et marchioni Moravie etc. patri et fratri nostro carissimo, salutem et dilectionis incrementum. Serenissime princeps. Dudum sermone publico usurpatum est, apud nos quoque frequenti versatur proverbio, eos solere prius, et infensius conqueri qui inferunt, quam qui perferunt iniuriam. Quod profecto, ut cum fiducia loquamur, crebrius a subditis serenitatis vestre comperimus verum esse, quorum nonnulli pacientia forsitan nostrorum abutentes, sicut iniuriis priores sunt, ita et ordine mote litís victores esse satagunt, et cum ipsi auctores damnorum sint, actione tamen damni illati prevenire malunt offensosque preveniri ab eis; inter quos, ut seria prosequamur, magnificus Henricus de Lippa, marescallus Bohemie, non advertens vel non volens advertere, quid per eum et subditos eius contra federa et obligationes nostras mutuas actum sit, agiturque, pro quibusdam damnis satis levibus, que sibi illata dicit a famulis magnifici Michaelis, palatini regni nostri, querelas apud nos congeminat et iam tertio infestus litteras etiam serenitatis vestre ad nos misit, ex quibus constat, quod in hac re ad aures quoque serenitatis vestre pulsaverit, et tacitis hiis, que per eum et suos fiunt vel facta sunt, solas offensas suas proposuerit, de quibus tamen in maiori parte vindictam sumpsisse et offensores suos in vinculis detineri nuper gloriatus est. Qua in re licet ipse dominus Henricus justus vel esse vel apparere possit, molestus tamen vel ex eo videri debet, quod de justo et honesto ac rationabili responso nostro contentus esse noluerit, sed quiddam adhuc supra justum et equum petere videtur et prosequi. Cum igitur nos ad petita eius non inveniamus responsum justius et rationabilius eo, quod eidem binis jam litteris dedimus, rogamus fraternitatem vestram, ut accersito eo jubeat produci coram se litteras

nostras, quibus ei respondimus, et videat, si quid in ea re plus vel magis addi debeat, quod videlicet federibus et communi paci sit, et postquam judicaverit aliquid addendum esse, non recusabimus equo animo suscipere ea omnia, que communi paci et concordie conservande magis congrua videbuntur. Illud tamen in hiis et in omnibus aliis querelis occurrentibus summopere observari apud serenitatem vestram optamus, ne subditorum nostrorum cause inaudite et ignorate damnentur. Datum Tirnavie, XXVII. Decembris, anno Domini M°CCCC°LXVI° etc.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 359. — Teleki XI. 217.)

120.

1466. deczember 30. Podjebrad György cseh királynak. Válaszol levelére, melyben az a békés viszonyok megzavarásáért a felelősséget magáról és alattvalóiról elhárítani igyekszik.

Podjebrad György cseh király, Mátyásnak Viktorin herczeghez irt leveleiben foglalt panaszai tárgyában 1466 deczember 22-ikén a következő levelet intézte Mátyás királyhoz:

Serenissime princeps, frater charissime. Illustris Victorinus, dux Munsterbergensis, comes Glacensis et capitaneus Moravie, filius et princeps noster carissimus, nonnullas litteras a vestra serenitate super hiis, que per Matheum de Sternberg in regnum vestrum, contra mutuum fedus nostrum, attemptata esse queruntur, ad se successive missas, nunc nuper ad nos misit quibus auditis diligenterque recensitis, intelleximus priora responsa nostra serenitati vestre super ea re per nos data pungi vel notari, tanquam sincera, idonea vel satis rata non essent, quod profecto non congruit mutuo federi, amori et fraternitati nostre, nobis videlicet, ut aliud vel aliter vobiscum [1]) verbis

[1]) A codexben tollhiba: nobiscum.

agamus, quam mente concepimus, aut ex diverso tale quitquam fraternitati vestre de nobis suspicari. Nam quod jam dudum eidem fraternitati vestre super hiis respondimus, molestum nobis plurimum fuisse multumque displicuisse, si qua mala vobis et regno vestro per subditos nostros presertimque per Matheum de Sternberg inferuntur; hoc certe responsum nostrum, sicut ex calamo [1]) derivatum est, ita ex pectore nostro sinceriter emanavit. Sed et nunc singula recogitantes ac vetera et nova memoria recensentes in districto examine conscientie nostre nil reperire valemus ab initio initorum federum nostrorum, unde contra nos vel levis suspicio captari possit, aliter quitquam a nobis esse actum quam ad ipsius federis et amicitiarum omnium pertineat robur et augmentum; neque nos tam fragiles animo fuimus neque sumus neque annuente Domino unquam erimus, ut propter damna, predas et spolia mercatoribus nostris quandoque sub salvo conductu in regno et ex regno vestro crebro illata, super quibus quandoque fraternitatem vestram ipsosque officiales vestros decenter requisivimus, nec tamen assecuti sumus, de ipsa sinceritate eiusdem fraternitatis vestre, quomodolibet hesitaremus; quin potius subditos nostros talia damna perpessos et de ultione satis acute cogitantes, quamplurimum illud per coniecturas elicuimus, pro debito fraternitatis mutue solerter impedivimus, precipientes ipsis, quatinus ea omnia patienter ferre non dubitarent usque ad nostram cum vestra serenitate aut reverendissimo domino archiepiscopo Strigoniensi sinceram, quam tunc prestolabamur, conventionem, quem tunc venturum summis affectibus desiderabamus; in quo nobis paritum est, et nostri hec omnia cum rerum suarum carentia patienter sustinuerunt. Ex quo luce clarius intelligi datur non ficte in eisdem litteris, ut vestris verbis utamur, nos [2]) aiisse *(sic)* in conventu nostro ad Brunnam indicto super hoc debere provideri; nec tamen interea ignaviter feriati sumus, sed id curavimus et effecimus, quod idem Matheus ab omni perturbatione regni et regnicolarum Ungarie penitus et omnino cessaret et abstineret, quin etiam, quo federa nostra sincerius

---

[1]) A codexben tollhiba: talamo.

[2]) A codexben tollhiba: non.

solidarentur, rogavimus fraternitatem vestram, quatinus prefatum sincerissimum amicum nostrum, dominum archiepiscopum Strigoniensem, ad nos Brunnam mittere colliberet, de hiis omnibus aliisque arduis rebus vestris nostrisque plene tractaturum, qui arrepto itinere, cum aliquantulum perrexisset, ad locum designatum appellere non potuit, ubi eum operiebamur, sed excusationem suam ad nos misit, qua in aliud tempus ad nos venire sinceriter asseveravit. Nos eius excusationes sincera mente recepimus, prout eas processisse non dubitamus. Penset nunc fraternitas vestra, si usque adhoc ullius sinistre suspicionis vobis prestiterimus occasionem? Quod vero predictus Matheus ex defectione nostre conventionis et impedimento fatali predicti reverendissimi domini archiepiscopi, cur ad nos non pervenerit, sed et illa novitate per Bieliconem vestrum in se attemptata, que infra clarius explicatur, se lacessitum putans rursus Ungariam intravit munitiones extruens, id certe nobis et filio nostro penitus insciis sic actum est, cuius rei certissimum est argumentum, quia, cum super hoc ab Ungaris avisati fuimus, illic gnatum nostrum Victorinum ad Moraviam misimus, tanta mandatorum severitate subnixum, ut, nisi Matheus prelibatus ab omni violentia desisteret et innovata reintegraret ipse gnatus noster conatus Mathei manu forti compesceret quod et factum et ob id bellum adversus ipsum publice proclamatum est. Matheus igitur severitatem nostram in federe nostro conservando contra se exsuscitatam, consilio etiam atque hortamentis prelatorum et baronum Moravie permotus, fortias, quas in Ungaria quesierat, ad manus filii nostri usque ad determinationem cause et differentiarum se obtulit deponere velle, ac insuper causis differentiarum contra adversarios suos in reverendissimum dominum archiepiscopum Strigoniensem, magnificum regni Ungarie palatinum, venerabilem dominum episcopum Olomucensem et nobilem regni Boemie marascallum plenarie compromittere et ex adverso compromitti ac compromissariorum decretis parere et ex adverso paritum iri suscipere et acceptare. Vestra autem serenitas has vias oblatas, juri communi tam consonas et fori competentie per omnia conformes, usque nunc distulit acceptare, per quas tamen satis provisum erat regie serenitati et regnicolis et quibuslibet, quo-

rum interesset, tam de damnis sarciendis quam etiam de interesse et excessuum emendatione, de quibus contra Matheum prefatum constare potuisset. Tantum enim nobis semper pacis servande et amicitie fovende studium inhesit, nedum cum serenitate vestra et regnicolis eius, sed et cum quibuslibet federatis nostris, et ita semper erit, ut rite speremus de nullo fedifragio a quoquam posse notari. Nam quod vestra fraternitas in aliis suis litteris optat, per nos secundum requisitionem vestram et debitum commune actum fuisse, quo casu non erat opus Matheum ad pacem tenendam et justitiam vel suscipiendam vel faciendam inducere, cuius audaciam frangere magis congruisset quam leniri etc. penset, hortamur, circumspecta serenitas vestra, si contra prefatas oblationes Mathei nos ambo reges ipsum obruissemus, nunquam queri potuisset vim sibi factam esse. Et si nos utrique cummune fedus nostrum pretendissemus, conclamatum forte nobis esset nos ambos reges conspiratores esse contra subditos nostros et in eorum oppressionem mutuo conspirasse. Ideoque et hoc fraternitatis vestre desiderium, utrum magis expediret, sub dubio relinquimus, quo scilicet optassetis laborem reverendi patris episcopi Olomucensis et baronum super inducendo Matheo ad predicti compromissi formam acceptandam alio expensum esse, quasi homo ille nunquam fidam et tutam concordiam servaturus sit, quasi natura factiosus, justi autem et equi penitus impatiens, quique a se concordiam emendicari malit quam ultro suscipere. Est enim ex adverso ponderandum, quod sicut militares actus non debent ab armis exordium sumere, sed honeste petitiones et postulationes debent arma prevenire, neque aliter bellum dici posse quam in rebus petitis, ita et regum et principum federa eam demum habent audaciam cohercere, que jure vel honestate distringi recusat. Cum igitur ad premissas oblationes per ipsum Matheum jam dudum sit deventum, ponderet serenitatis vestre prudentia circumspecta, quo pacto quaque honestate in ipsum irruere liceret post oblationes tam vetustas et vestram nostramque diutinam expectationem et tractatum apud Brunnam super hiis et aliis rebus per vos et nos inibi preconceptum et nostram personalem usque illac commigrationem et arreptum iter reverendissimi domini Strigoniensis ad nos proficiscendi et licet

fataliter defectum, nec tamen omnino derelictum, ut ipse suis litteris commemorat, quibus spem future conventionis sue coram nobis asserere videtur; que omnia utique non sapiunt rupturam tractatus cum eodem Matheo cepti et semper alicuius rei nove interventu suspensi. Neque enim ista scribimus, ut serenitatem vestram cum Matheo conferamus aut factionem suam honestemus, qua se prius hostem fecit quam actorem ostendit seu petitorem, sed ut fraternitatem vestram de sinceritate nostra certioremus, nam et nos vim nostris illatam non minore patientia sustinuimus, qui nondum a Brunna Pragam reversi percepimus, quod quidam Bielco de Ledenicz, regni Ungarie incola, Moraviam nostram incursando prefatum Matheum de Sternberg et pupillos de Strasnicz ac monachos claustri Wizowiensis [1]) gravibus damnis multipliciter affecit; similiter contra mutuum fedus nostrum, cui Matheus supradictus par pari referens impiger occurrit; nec tamen idcirco de fraternitate vestra quitquam sinistrum suspicare voluimus, supradicte spei de adventu prefati amici nostri archiepiscopi Strigoniensis constanter innixi, qui si aliquo convenienti loco, quem non recusabimus, nobiscum fortasse convenerit, ut cupimus et speramus, de premissis omnibus et quibuslibet rebus ad pacem regnorum utrinque nostrorum augmentumque spectantibus, sed et de mutua subventione et icti federis nostri sincera observatione clarius edocebitur, ita ut non expediat nos alterutrum verborum stimulis exagitare. Nam si nunc mutuis epistolis vicissim inter nos scribendis expostulare velimus, quis nostrum blandius vel verius locutus sit, que rerum aut verborum sit acutior asperitas; verendum est, ne juvenilis sangvinis vestri flamma nostram quoque commoveat gravitatem; et ea, que vestra fraternitas a nobis svadenter expostulat, ut, si dura verba vobis succensere velimus, etiam dura facta ne vobis inferantur, prohibeamus, et qui pacis inite custos esse debebamus, eius nunc violate vindicem nos prebeamus, vicatim in vos rite retorqueamus, qui nos eius facinoris reum [2]) esse censetis, quod a vestris in nostros processisse jam supra ex factione Bielkonis de

[1]) A codexben tollhiba: Wizewiensis.

[2]) A codexben tollhiba: rerum.

Ledenicz exemplariter monstravimus. Ex hiis etiam satis responsum esse putamus ad requisitionem vestram, qua nos ex debito federis contra turbatores pacis, ut invenimus, requisitis, cum et nos id ipsum pari occasione freti non inique postularemus, sed quamdiu conventionem reverendissimi domini Strigoniensis, ut prediximus, expectamus, minime vobiscum discutiemus, quis quem nostrum acu punxerit aut lancea foraverit aut phalerica mole percusserit. Plura diceremus ac ferventius hortaremur, nisi hoc soleret esse judicium minus de caritate presumentis aut de pacti federis firmitate quomodobilet hesitantis. Datum.

Cedula inclusa.

Etiam, frater carissime, vos in scriptis vestris ad filium nostrum datis insolentias nonnullorum aliorum quam Matheus et, ut nos opinamur, illius societatis, scilicet qui vulgo fratres nuncupantur, commemorastis, quasi nos in eos imperium seu aliquam potestatem habeamus ex eo, quod quidam eorum nostre lingue vel regni nostri sunt oriundi. Sed quia serenitas vestra jam pridem comperit, quod illi, qui audaciam suam in subditos nostros ausi fuerunt extendere insultantes Steffanum Eynczinger in bonis suis, qui terrigena marchionatus nostri Moravie est, quos neque minis neque precibus disterrere vel avertere potuimus, donec filius noster manu forti eos depulit vel abegit, non putamus necesse fore fraternitatem vestram de nostra sinceritate et animi nostri puritate prolixius certiorare, ubi ipsius facti evidentia nos excusat et expurgat. Datum.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 348. — Teleki. XI. 210.)

Mátyás válasza:

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. serenissimo principi domino Georgio, eadem gratia regi Bohemie et marchioni Moravie etc. patri et fratri nostro carissimo, salutem et dilectionis incrementum. Serenissime princeps. Non putabamus opere pretium decertare verbis, ubi facto opus erat, nec obligationi invicem debite pugnaci [1])

[1]) A codexben tollhiba: pugnati.

dumtaxat sermone satisfactum iri. Alienum est hoc a commercio fraterno, alienum et a necessitudine, qua pater et filius copulati esse debent, quibus nullum prorsus aliud, sed hoc unum et solum certamen congruit, ut ab utroque in alterutrum benivolentia, caritate, honore et officiis oportunis certetur, in quibus nimirum per quendam amicum ordinem plerumque et is, qui vincitur, ex adverso superat et qui vincit, superatur. Unde quantum ad partem nostram attinet, cordi nobis animoque fuit hoc ipso certamine cum fraternitate vestra exerceri, nec unquam in eo vel diligentia operis vel preventione honoris superari timuimus, quando quidem econtra compertum habemus in omni repugnantia, que inter partes amico federe coniunctas exoritur, tam vinci quam vincere indecorum esse. Verum quia regione (?) ita placuit fraternitati vestre, ut cum in presenti rerum opportunitate secundum federa, que invicem pepigimus, ferendi auxilii admonita esset, ipsa non solum huiusmodi admonitionem nostram repulit, sed etiam ipsius repulse culpam multis sermonibus in nos reiicere conata est, non ab re nobis quoque necessitas incumbit relevare partes nostras et palam ostendere nos culpa vacare malle quam culpam excusare. Igitur, ubi inprimis scribit fraternitas vestra, quemadmodum ex litteris nostris, quas ad illustrem ducem Victorinum dederamus, intellexerit, pungi a nobis responsa sua, tanquam sincera vel satis rata non essent, et quod non liceret nobis tale quitquam de fraternitate vestra suspicari etc.; voluissemus plane, si fraternitas vestra intulisset palam verba illa, ex quibus stimulum vel suspicionem aliquam a nobis profectum deprehendit. Nos quidem diligenter perquiri et revolvi fecimus cedas *[sic]* epistolarum nostrarum, quas illo misimus, et nichil talium, que obiiciuntur, in eis comperimus, nisi forte in illo se pungi vel de se suspicari putat, quod in rebus seriis serio locuti sumus, quodque soliti fuimus opportune exigere ea, que nobis ex federibus debebantur. Unde si ita esset, non equidem miraremur, quoniam nichil suspectius debitori solet esse quam exactoris solicitudo.[1])

[1]) A codexben tollhiba: soliciendo.

Ubi autem addit fraternitas vestra, quod rursum illud sicut ex calamo derivatum est, ita et ex pectore sinceriter emanavit, hoc sane rectissime erecti *[sic]* potest, quin immo clare meminimus bene et apte semper nobis responsum fuisse, verum ea que consequi debebat executio defuit, quod quidem illorum forsitan negligentia contigit, qui mandata fraternitatis vestre dilationibus evacuarunt. Dicitur ulterius in litteris ipsis ad hanc sententiam, quod fraternitas vestra, recogitando nova et vetera, nichil in districto examine conscientie sue reperire potuit, unde contra eam vel levis suspicio debuerit capi, sed omnia a se recte acta esse, que ad federis initi et amicitie pertinent robur et augmentum. Quantum ad suspicionem attinet, non fuit opus totiens eam pretendere, que nondum nata erat, sic enim perperam pretensa non vitatur, sed attrahitur, de hiis autem, que in robur federum et augmentum amicitie acta sunt, nichil retractandum habemus, illa nobis perquirenda fuerunt, que fieri debebant et facta non sunt. Constat enim nos pariter ambos non solum ad tenenda federa, que pacti sumus, sed etiam ad manutenenda obligatos esse, alioquin quid tandem pacisci proderit, si pacta ipsa teneantur solum simplicitate quadam quieta et non etiam manuteneantur adversus turbatorum audaciam? Qua in re utra pars magis defecerit, non est presentis temporis discutere, ne importune exprobrare videamur, quod suapte evidentia palam futurum est. Prosequitur deinde fraternitas vestra nonnullos articulos, in quibus coarguere nos videtur, quod petivimus, se autem excusare, quod non reddiderit; que ex federibus debebantur. Et primus est de eo, quod reverendissimus dominus Strigoniensis ad fraternitatem vestram missus non fuerit pro componendis rebus communibus, secundus de invasione hostili per Bielikonem in Moraviam facta; tertius vero, quod cum Matheo[1]) de Sternberg in promissum quoddam non accesserimus. De quibus quidem articulis, tametsi superioribus diebus primum per oratores fraternitatis vestre, post vero per litteras nostras plene et recte ac cum veritate pura responderimus, non

[1]) A codexben tollhiba: Matheus.

tamen et nunc deesset quid responderetur, dummodo adesset qui vera coram audiret. Sed quia visum est non esse conveniens proposito nostro, ut eum redarguere velimus, quem honorare intendimus, pauciora loquemur, quam res expostulat, modestieque rationem habebimus, presertim cum existimemus fraternitatem vestram in hiis non judicium proprium sed aliorum informationem secutam esse. Quantum igitur ad primum articulum, quid est, quod nobis imputatur dominum Strigoniensem ad fraternitatem vestram non accessisse,[1]) et non imputatur subditis vestris, qui eidem eunti palam obsederunt iter, et contra omne jus et phas hostiliter obvii cum armis intercesserunt, ne ille accederet? Aut cur accusatur Bieliko propulsans iniurias, et non damnantur prius illi, qui eum pluribus iniuriis lacessitum provocarunt ad arma? Preterea quid sibi vult ista exprobratio, qua totiens impetimur, quod super iniuriis et nocumentis per Matheum de Sternberg preter omnem justitiam regno nostro illatis in quosdam judices compromitti non consenserimus, cum superioribus litteris rectam et sufficientem rationem reddiderimus, illud a nobis non equo tempore petitum esse, nec juste et honeste admittendum videri? Nos equidem invectiones istas ex eo profectas coniicimus, quod juxta vetus dictum vel potius veterem morem omnes fere eo nati sumus ingenio, ut nobis et nostris magis indulgeamus. Quod nisi ita esset, non putamus fraternitatem vestram tam precipiti judicio in nos commotam fuisse, nec auctoribus sinistre informationis certam fidem pro incerta adhibuisse. Sed consideremus, quid amplius dicant littere fraternitatis vestre, loquanturque sub hiis verbis: »Penset«, inquiunt, »circumspecta serenitas vestra, si contra oblationes Mathei nos ambo reges ipsum obruissemus, num quid queri potuisset vim sibi factam esse, et si nos utrique commune fedus nostrum pretendissemus, conclamatum forte nobis esset nos ambos reges conspiratores esse contra subditos nostros et in eorum oppressionem mutuo conspirasse?« Nec verba, quanta ratione subnixa sint et quam vim habeant, quorsumve tendant, quia facile et sine labore

[1]) A codexben tollhiba: accepisse.

intelligi potest, visum est et in hiis pertractandis modestius tacere quam loqui. Verum si interrogabimus, que fuerint ille oblationes Mathei? respondebitur forsitan, quia obtulit causam suam judicio bonorum virorum. Sed cur non obtulit, priusquam tulisset spolia? Quid aliud responderi potest, nisi quia spoliare libuit antequam judicari. Porro, si econtra dixerimus, non vim sed cognitionem cause precedere debuisse, priusque judicio experiri quam armis; jam serio querendum[1]) erit uter nostrum magis juste rationi innititur? Sed non expectemus aliorum judicia, qui forte dicturi essent rationem Mathei non rationem dici posse sed prevaricationem divine et humane legis. Sufficiat nobis hac vice singulare judicium fraternitatis vestre et sententia, quam in litteris suis paulopost predicta verba tulit sub hac forma »Militares« inquiens »actus non debent ab armis exordium sumere, sed honeste petitiones et postulationes debent arma prevenire.« Quod si secundum hanc sententiam nobiscum fuisset actum, nullius judicium, nullius boni viri et idonei arbitrium recusassemus, sicut et nunc non recusamus, si modo hoc ordine requisiti fuerimus. Inter hec autem vehementer admirati sumus, cur fraternitas vestra federa inita conspirationes interpretatur et nos ambos mutuo paciscentes conspiratores appellat? Conspiratio enim et conspiratorem esse vel excessum pertinet *[sic]*, principibus autem, quia libere et publica auctoritate agunt, nomen et actus conspirationis alieni sunt. Sed forte id fraternitas vestra non attenderat, illisque dumtaxat vitio vertendum est, qui in latine lingue locutionibus peccare solent. Scribit etiam fraternitas vestra, quod nos, ut verbis eiusdem utamur, vias illas ex parte Mathei oblatas juri communi consonas et fori competentie per omnia conformes usque nunc distulimus acceptare, per quas tamen satis provisum erat nobis et regnicolis nostris ac quibuslibet, quorum interesset, tam de damnis sarciendis quam etiam de interesse et excessuum emendatione, de quibus contra Matheum prefatum constare potuisset. Si unquam intellexissemus vias aliquas cum tali provisione, ut premit-

[1]) A codexben tollhiba: gerendi.

titur, nobis esse oblatas, nullo pacto eas acceptare distulissemus; verum nusquam nobis hec provisio oblata est, sed ad hoc solum requisiti fuimus, ut post spolia per Matheum facta consentiamus diiudicari jure, ne ipsa spolia fieri debuerint. Unde ignoramus penitus, quo jure quave honestate consentire tenebamur, ut cognoscatur, si jure fieri debuerint illa spolia, que manifesta iniuria jam fuerint facta. Item inter alia hoc quoque scripsit fraternitas vestra, qualiter nonnullos subditos suos damna passos et de ultione acute cogitantes pro debito fraternitatis mutue solerter impediverit et inhibuerit, et quod in hac re per eos serenitati vestre obtemperatum sit etc. Recte id quidem actum est, et utinam pari modo cum aliis quoque subditis suis fraternitas vestra egisset. Fuisset profecto communi nostro debito magis satisfactum. Nos vero econtra subditos nostros acerrime compressimus, ne amplius in ultionem similem prosilirent, qui tamen pro quolibet uno damno subditorum vestrorum centum sua damna proponere in promptu haberent. Inserit preterea fraternitas vestra articulum querele nostre contra subditos suos, illius videlicet societatis, qui se fratres appellant, et significat se in eos nullum imperium nullamque potestatem habere etc. Mallemus sane hunc locum pertransire quam discutere, si tamen silentio tegi posset. Sed quia idem ipsi fratres palam ferunt et publice testantur, vulgus etiam non tacet verba quedam in re ista, que amplius diffundere non est nostrum, bonum esset ad rem presentem honorique et debito fraternitatis vestre multum congruum, si imperium suum in eos non negaret, sed exerceret manifestiusque ostenderet eorum mala facta vel prohibere velle vel saltem approbare nolle. Nam illud quoque inficiari non potest, quod malefactoribus ipsis liber fuit et tutus hucusque aditus ad omnia pene loca ditionis fraternitatis vestre. In hiis delitescunt, pascuntur, congregantur, ibi nidos et sedes struunt, et dum eis oportunitas occurrit, illinc protinus quasi quedam examina emittuntur, que omnia si prohibita non fuerint, approbari videbuntur et scrupulum societatis pre se ferent. Repetit posterius fraternitas vestra articulum de missione domini Strigoniensis, ad quem breviter dicimus velle nos

libenter in hoc morem gerere fraternitati vestre; mittetur iterato, ibit, apto tempore aderit, modo ei securitas et non absit ut prius impedimentum. Clauditur postremo epistola fraternitatis vestre ad hanc ferme sententiam »non esse expediens nos invicem verborum stimulis exagitare« et paulopost additur »verendum esse, ne juvenilis sangvinis nostri flamma vestram quoque commoveat gravitatem«. Fatemur sane, frater carissime, non licuisse inter nos stimulos verborum intercedere talium precipue, que rebus ultro citroque debitis confusionem ingererent. Ac dum nos secundum exigentiam communis debiti conservationi pacis mutue presidium sinceriter postulassemus, mox fraternitas vestra, nescimus quorum malivola informatione accepta, hos stimulos nobis prior admovit, nos autem ex adverso, ne sinistra informatio justitiam cause nostre superet, eosdem removimus, non contendendi, non vicem reddendi animo, sed ut obiecta purgentur, quandoquidem, uti in exordio presentis epistole nostre protestati sumus, et in hanc palestram inviti descendimus. Itaque si comparentur invicem, que nobis reddita sunt et que a nobis postulata, apparebit liquido illinc prius exortam confusionem in hiis rebus, cum aliud redditum est et aliud expactum. Ceterum, ubi verendum putat fraternitas vestra, quod juvenilis sangvinis nostri flamma vestram commoveat gravitatem, modestius plane fuisset hunc quoque locum obmittere et in medium non afferre, quoniam si de gravitate dignitatis regalis vult intelligi, illam et in nostra juventa contemnere non liceret. Si vero de etatis et moris gravitate loquitur, constat palam nos quidem in hiis rebus moveri potuisse, sed non commoveri facilius visa est quam moveri *[sic]*. Verum si huic filiali affectui, istinc autem paterno debito satisfieri debet, opus est, ut omnis commotio abiciatur de medio et ex parte utraque ad manutenenda federa moveamur, nec decertemus verbis repugnantibus sed amicis officiis atque invicem debitis, ita ut non verba factis sed verbis facta opportuna reddantur. In qua re si fraternitati vestre agere quo exercere *[sic]* placuerit, nostram quoque operam et solicitudinem credat indubie non defuturam. Datum Tirnavie, die penultima Decembris, anno Domini

M° CCCC° LXVI°, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

Ad mandatum domini regis
Georgius, artium et decretorum doctor,
vicecancellarius.

A levél élén: Responsiva Mathie regis Ungarie.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 350.)

Mátyás király ezen levelére Podjebrad György válasza így hangzik:

Serenissime princeps, frater charissime. Litteras serenitatis vestre, officialitatem sepe commemorantes, non autem asperitate omnino vacuas, grato nichilominus animo suscepimus, quia eas ex sinceritate mentis vestre prodiisse nobis indubie pollicemur; solebant enim veteres cibos, si quando splendide epulari volebant, sale, pipere etc. salire vel condire vel ipsis ut juste salsamenta in mensa juxtaponere, quibus fastidientem stomachum ad epulas incitarent. Nos pariter scripta fraternitatis vestre tanto gratius amplectimur, quanto sincerior animus fraternitatis vestre nobis in illis aperitur, nam quod eadem fraternitas vestra se aut suos magis a nobis aut nostris lesam vel neglectam esse putat, hoc tamen verbis decertandum aut litteris vicissim mittendis expugnandum esse, quemadmodum vestra fraternitas censuit, ita et [1]) nos officiale inter nos utrinque fore deputamus. Sed quod in principio et fine litterarum vestrarum fraterne meministis, ut benivolentia et beneficiis verbo factoque certemus, id profecto prudentie et benignitati utriusque nostrum permaxime congruit [2]) et conducit, nosque per ora hostium emulorum omniumque finitimorum laudibus effert, preconiis extollit, nostramque et regnorum nostrorum confirmat auctoritatem. Satis autem admirari cogimur, quod vestra fraternitas vereri videtur, ne nostri parte vobis facta oportuna reddantur, prout in principio et fine litterarum vestrarum attingitur, immo vero explicatur. Nisi enim animus sincerus in nobis diu antea fuisset, oratores nostros ad serenitatem vestram in terminis regni nostri cum fraternitatis

[1]) A codexben tollhiba: ne.

[2]) A codexben tollhiba: cogant.

vestre oratoribus similiter in confiniis regni vestri tractaturos volendi transmittere, satis, ut remur, serenitas vestra coniicere potest, nos suasibus Andree Paumkircher, quem fraternitati vestre gratum et acceptum et familiariter dilectum esse cognovimus, quamvis et nobis benivolum esse putemus, minime permoti fuissemus, sed quod animo jam dudum inheserat, perfacile fuit vel levi quadam admonitione excutere. Ceterum de singulis in litteris vestre serenitatis contentis, que nec ipsa serenitas vestra verbis expurgari vel dissolvi debere censet, oratores nostri plenissime instructi cum vestris oratoribus agent, taliter se, ut credimus, habituri, quod fraternitas vestra de sinceritate mentis nostre certissima reddetur. Porro, quod maxime necessarium est nobisque gratissimum, quod reverendissimus in Christo pater archiepiscopus Strigoniensis, amicus noster charissimus, ad nos usque mitteretur, in qua re eadem fraternitas vestra vereri videtur, nequid sinistrum persone sue incidat vel occurrat, sciat serenitas vestra tantum nobis esse desiderium cum eiusdem reverendissima paternitate super regnorum nostrorum utrinque comoditate tractandi, quod nisi arduis et inevitabilibus nostris ac regni nostri negotiis, quibus per totum instantem mensem Februarium ac deinde per plurimos dies sequentes, solemnitatem quatuor temporum, nedum caput sed fere dimidium quadragesime transigere haberemus, nos profecto minime piguisset usque ad Moraviam personaliter iisse, quod nunc efficere comode minime valemus, ne quid nostri parte deficiat. Sed ut omnis scrupulus quoad securitatem prefati reverendissimi patris tollatur e medio, commisimus illustri Victorino, duci Minsterbergensi et comiti Glaczensi, filio nostro carissimo, ut personaliter ad metas regni nostri se conferat, et prefatum reverendissimum patrem dominum Strigoniensem ad nos usque conducat, quem etiam pro honoris nostri debito sueque paternitatis merito salvum reducere non dubitamus, cum quo fiducialiter tanquam cum vestra fraternitate tractabimus, ut per ipsum etiam ad singula, que nunc preteriisse vel transiliisse videri possemus, respondisse videamur. Datum Prage, decima Januarii, anno etc. LXVII.°

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 359. — Teleki. XI. 229.)

121.

1466. Podjebrad György cseh királynak. Értesíti, hogy Thuz János főudvarmestert szándékozik hozzá követségbe küldeni.

Animadvertimus ita exigere communia utriusque nostrum negotia, ut de rebus occurrentibus saltem per aliquem fidum nuntium cum vestra serenitate quamprimum tractemus; quapropter statuimus mittere ad eandem unum de consiliariis nostris, magnificum scilicet curie nostre magistrum. Sed quoniam et persone conditio et rerum status ita postulat, maiestatem vestram rogamus, ut prefato t*(ali)*, priusquam iter suum ingrediatur, de salvo conductu provideat opportuno.

A levél élén: Ad regem Bohemie, ut curie sue magistro ad eum ituro de salvo conductu provideat.

(A Magyar Nemzeti Muzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 207. — Epistolae. P. I. E. LXI. Tévesen 1463-ra téve. — A levél szövege kétségtelenné teszi, hogy azon időben iratott, mikor a két uralkodó viszonya feszültté vált.)

122.

1467. január 22. Podjebrad Viktorin cseh herczegnek. Köszöni, hogy a cseh rablóknak Magyarországba betörését megakadályozni igyekszik.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. illustri principi Victorino, duci Munsterbergensi etc. capitaneo marchionatus Moravie, salutem et fraterne dilectionis affectum. Illustris princeps, frater carissime. Accepimus litteras vestre fraternitatis sollicitudinem conservande amicitie nostre et regnorum nostrorum et Moravie in eo continentes, ut factio eorum, qui se fratres appellant, quique ex ipsa Moravia in regnum nostrum insultus faciunt, prohibente vestra fraternitate ab omni insultu et damno in nos et regnum nostrum faciendo se ulterius cohibeat. In qua re magnopere commendamus fraternitatem vestram, arbitrantes

mutue amicitie ac pacifico statui dictorum regnorum nostri et Moravie, necnon federibus et obligationibus cum serenissimo rege Bohemie, patre nostro, initis opportunum et opere pretium esse, confidimusque causis ex premissis et potissimum, ut amicitie nostre et federibus cum dicto rege Bohemie initis satisfiat, vestram fraternitatem ex officio capitaneatus sui etiam in futurum omnes insultus et rumores in regnum nostrum ex Moravia fieri prohibere; alioquin, si lacessiti iniuria ex Moravia fuerimus, speramus Deo adiuvante nos defendere posse, protestamurque nihil in nobis defuisse, quod ad conservande amicitie robur conducere potuisset. Preterea de eo, quod fraternitas vestra scribit, ut ad Galicz aliquem ex nostris cum nostro mandato mitteremus, tractaturum cum homine vestre fraternitatis ad eum locum deputando, in causa, que illos fratres concernit; respondemus, tanta super ea re *[cum]* magnifico Alberto Kostka, per serenissimum regem Bohemie, patrem nostrum, ad nos misso, tractasse, ut nihil intactum sit dimissum, quem cuncta vestre fraternitati disseruisse non dubitamus, prout etiam scribit nobis fraternitas vestra in litteris suis. Datum in descensu nostro exercituali sub fortalitio Kostolan, in festo beati Vincentii martiris anno Domini M° CCCC° LXVII°, regni nostri anno nono, coronationis vero tertio.

Ad mandatum domini regis
Georgius etc. vicecancellarius.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 362. — Teleki. XI. 234.)

123.

1467. január. Egy német fejedelemnek. Felkéri, hogy Grafenecker Ulriknak a tőle elfoglalt jövedelmeket bocsássa vissza.

Exposuit nobis magnificus Udalricus de Grafeneck capitaneus imperialis et consiliarius noster, quemadmodum fraternitas vestra certos proventus, sibi prius quam eidem fraternitati vestre per imperialem maiestatem inscriptos, de manibus eius occupare intenderet; cum autem prefatus

Udalricus multas gentes nonnisi de dictis proventibus ad servitia imperialia jam pridem tenuerit et teneat de presenti, ac personaliter nunc cum eisdem contra hereticos nobiscum militet;[1]) fraternitatem vestram diligenter rogamus, quatenus tum propter factum fidei catholice, tum nostri ob respectum, juxta pristinas litteras et obligationes imperiales apud ipsum legitime habitas, quietum eum in possessione et perceptione memoratorum proventuum permittere velitis. Datum.

A levél élén: Ad quendam principem, de proventibus quibusdam Udalrici de Grafeneck capitanei imperialis et consiliarii sui, nunc contra hereticos secum militantis.

(A Magyar Nemzeti Muzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 197. — Epistolae. P. III. E. XXVI. Tévesen 1468-ra téve.)

124.

1467. január 18. Lajos bajor fejedelemnek. Köszönetét fejezi ki a nürnbergi birodalmi gyülésen a törökök ellen intézendö hadjárat ügyében kifejtett buzgóságáért.

Mathias von gottes genadn zu Hungern, Dalmatien, Croatien Konig etc. Hochgeborner fürst, lieber herre und frund, unnseren grus lieb und frundschaft allezeit zu voran berait. Wir sein durch den edlen groszmächtigen unsren besunnderlieben und getreuen Ulrichen freyherren zu Grauenegk ains abschids des tags so auff sannt Martins tag nachstvergangen zu Norinberg, antreffend den widerstand der Turgken gehalten worden ist, aigenlich unnderrichtt; daran wir ain sunnder frolocken und gut gefallen haben, und wollten auch allem, sowie unns deshalben nach innhalt des abschids antrifft, volkomenlich und nach unnserm besten vermögen und vleis nachgeen. Es hat unns auch dabei der genant von Grauenegk von eurer lieb gerumbt, wie si in den sachen durch ir råte allen getreuen vleis und ernste nach irem besten vermögen angekert ge-

[1]) Kosztolán ostrománál.

praucht und getan habe, dardurch es zu ainem solichem löblichen anfangk komen ist. An dem wir aber sunnder gut wolgevallen haben, eurer lieb auch des vleissigen dannck sagen begernde, sol ichs mit gutem willen umb dieselben eur lieb trulichen zu beschulden, und nach dem unns unnser herre und vater der Romisch Kayser auch zugeschriben und empoten hat, den sachen sovil im gepurt und nach innhalt des abschids zugemessen ist, gestragks und vleissigklichen nachgeen wolde, des wir dann auch ain unzweivelichs vertrauen zu unnserm heiligen vater bapst haben, dem wir dann auch schreiben, sein heiligkait werd disen sachen, sowie seiner hailigkeit gepürt, mit vleis und ernst nachgen und si baid fürbaser ainen anndern tag auf die nagstkünftigen pfingsten gen Norinberg setzen und eurer lieb, auch allen anndern kristenlichen kurfürsten und fürsten etc. verkunden werden. Sein wir on zweivel, euer lieb werde sich darauf als ain liebhabender kristenlicher kurfürst des heiligen reichs und gelaubens personlichen füegen und weiter sich in di sachen schicken auch gutwillig und fürdersain beweysen, damit den Turgken desto fruchtpårlicher widerstannd, got dem allmåchtigen lob, dem heiligen kristenlichen glauben hilffe und trost auferstee, und getan werden, wann wir ye nach gelegenhait aller sachen solicher anfechtung der unglaubigen on ain statliche hilffe nicht gar wol vorgesein möchten angesehen, das dasselb unnser königkreich Hungern nu lannge jar auch noch bei unnsern vorfordern alles trostes und hilffe verlassen und dannoch ain scherme und vorstannd der kristenhait gewesen ist, des doch fürpaser, wie vorstet nicht wol on schaden der kristenhait gesein möcht, sunnder unns mit im in frid oder annder weg zu begeben, dardurch der cristenhait unrat und schad aufersteen möcht, des wir doch ye lieber vertragen wårn und doch nicht gern tåten. Darumb thue euer lieb als ir got dem allmåchtigen, dem heyligen cristenlichen glauben und euselbs schuldigt seyet, das wir dann zu bescheen ain unzweyvelichs vertrauen zu eurer lieb haben. Geben in unnserm veld vor Costulan,[1]) am Sontag nach sannt An-

[1]) Kosztolán.

tonien tag, anno etc. LXVII-mo, unnsers reichs im neunden, und der Krönung im dritten iaren.

Külczím: Dem hochgebornen Fürsten hern Ludwigen pfaltzgraven bei Rein und herzogen in Nidern und Obern Bayrn unnserm sunnderguten und lieben freundt.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 211. fol. lat. jelzetű kéziratában. 244.)

Ugyanezen levél, némi jelentéktelen változtatásokkal, ugyancsak Lajos bajor fejedelemhez intézve, s Budáról 1467. február 11-ikéről keltezve található ugyanazon kézirat 246. lapján. Valószínűleg az első levél vagy nem expediáltatott vagy elveszett. Ez így hangzik:

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hunngern, Dalmatien, Croatien etc. Konig. Empieten dem hochgebornen fürsten und herren herren Ludwigen pfaltzgraven bei Rein, hertzogen in Nidern und Obern Bayrn etc., unnserm besunnderlieben Frund, unnser lieb und fruntschaft bevor. Lassen euer lieb wissen, das wir durch den edlen groszmåchtigen unnsern besunnderlieben und getreuen Ulrichen freyhern zu Grauenegk ains abschids des tags so auff sannt Martins tag nagstvergangen zu Norinberg, antreffend den widerstand der Turgken gehallten worden ist, sein aigenlich unnderricht, daran wir ain besunnder frolockung und gevallen haben, und wollen auch allen dem sowie unns deshalben nach innhalt desselben abschids antrifft, volkomenlich und nach unnserm besten vermogen und vleys nachgeen. Unns hat auch dabei der benannt von Grauenegk von eueren lieb gerumbt und gesagt, wie si in den sachen durch ir råt allen auch sunndern vleiss und ernst nach irem besten vermugen angekert geprauchт und getan habe: dardurch es zu ainem lőblichen anfang komen ist; an dem wir aber guet gefallen haben, eurer lieb auch des fleyssigen danck sagen begernnde solichs umb dieselben euer lieb mit guetem willen zu beschulden und nach dem uns unnser herr und vater der Rômisch kayser auch zu geschriben und empoten hat, den sachen sowie im gepurt und nach innhallt des abschids zugemessen ist, stracks und fleissiglich nachzugeen vermainet. Des wir dann auch ein unzweivellichs vertrauen zu unnserm heiligen vater dem bapst haben, dem wir dann auch schreyben, sein heiligkait werde disen sachen auch sowie seiner heiligkait gepurt mit vleis und ernst nachgeen, und si bed fürbaser ain anndern tag auf di nachst künftigen pfingsten

gen Norinberg setzen, und euer lieb auch allen kristenlichen kurfürsten und fürsten den werde verkunden. Sein wir an zweivel, euer lieb werde sich darauf, als ain liebhaber und kristenlicher fürst des heiligen glaubens und reichs personlich fügen und woll sich in di sachen schicken, auch gutwillig und furder sain beweisen, damit den dingen (Turgken) dest fruchtperlicher widerstannd, got dem allmächtigen lob, dem heiligen kristenlichen glauben hilff und trost, auferstee und getan werde, wann wir ye nach gelegenhait aller sachen solicher anfechtung der unglaubigen on ain stätliche hillff nit gar wol vorgesein möchten, angesehen, das dasselb unnser königkreich Hungern, nu lannge iar auch noch bei unnsern vorfaren alles trostes und hilff verlassen und dannoch ain scherm und vorstannd der cristenhait gewesen ist; das doch fürbaser wie vorsteet nit wol on schaden der kristenhait gesein möcht, sunnder unns mit im in frid oder annder weg zu begeben, dar durch der kristenhait unrat und schad aufersteen möcht. Des wir doch ye lieber vertragen wären, und doch nit gern täten. Davon thue euer lieb, als si gotte dem allmächtigen, dem heiligen kristenlichen glauben und euselbs schuldig ist, des wir dann zu bescheen ain unzweivelliches vertrauen zu eurer lieb haben. Geben zu Ofen, an dem aschermitwochen, anno domini etc. LXVII-mo, unnsers reichs im neunden und unnsrer Krönung im dritten jaren.

125.

1467. január 19. Nürnberg város tanácsának. Köszönetet mond buzgóságáért, melylyel a nürnbergi birodalmi gyülésen a török hadjáratra szolgáló segély megajánlásában közre működött, és további áldozatkészségre serkenti.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern, Dalmatien, Croatien etc. Kunig etc. Unsern grusz zuvor, besunder lieben. Wir sein durch den edeln, groszmechtigen, unsern besunder lieben und getreuen Ulrichen freyhern zu Grafenegk ains abschieds des tags, so auf Sanct Martins tag nachstvergangen zu Nuremberg, antreffend den widerstand

der Turcken gehalten worden ist aigenlich unterricht, daran wir sunder frolocken und guet gefallen haben, und wollen auch allen den, so vil uns dieszfalls nach innhalt des abschieds antrifft, volligelich nachkommen. Es hat uns auch der genante von Graveneck von euch geruempt, wie ir den sachen durch eur rat allen getreuen vleisz, nach euren besten vermögen, ankert und gebraucht hat, dadurch es zu einem solchen anfank komen ist, an dem wir auch ein guet gevallen haben, und nachdem uns der Römisch Kaiser, unser lieber vater auch zugeschriben und entpoten hat den sachen so vil im zugepürt, stracks nachkommen, des wir dann auch ein unverzweifelichs vertrauen zu unsern heiligen vater den babst haben, dem wir denn auch schreiben und sy bald fürbasser ainen andern tag auf pfingsten nachstkommenden gen Nuremberg sezen, und euch, auch allen anderen christenlichen fürsten, herren und stetten verkünden werden; sein wir on zweifel, Ir werdet euch daruf, als liebhaber christenlichs glaubens, durch eur treflich potschafft fügen, und weiter in die sachen schicken und gutwilliglich handeln, damit den Turcken dieser fürderlicher widerstand, got dem allmechtigen lobe, dem heiligen cristlichen glauben hilf und trost geton werde, wann wir ye nach gelegenheit aller sachen solcher anfechtung der unglaubigin one ain statliche hilfe nicht gar wol vorgesein mochten: angesehen dass unser königreich Hungarn nu lange jare noch bey unsern vorvodern alles trostes und hilf verlassen, und dennoch ein schirm und vorstant der cristenheit gewessen ist, das doch fürbasser, wie vorsteet, nicht wol on schaden der cristenheit gesein mocht, sunder uns mit in in fried oder andern weg zubegeben, dadurch der cristenheit unrat und schade aufersteen mochte, des wir lieber vertragen wern, und doch ungern teten. Darumb tut, als ir got dem allmechtigen, dem heilgen cristenlichen gelauben und euch selbst schuldig seyt, des wir dann zubeschehen ein unzweyvenlich vertrauen zu euch haben. Geben in unserm velt vor Gosdalon [1]), am montag nach Sant Antonien tag

[1]) A Kosztolány alatti táborban.

anno domini etc. LXVII., unser reichs im neundten und der crönung im dritten Jaren.

Külczím: Den fürsichtigen und weisen Burgemaister und rate der stat zu Nůremberg, unsern lieben besundern etc.

(Kiadva: Des heil. Römischen Reichs Teutscher Nation Reichstags Theatrum. Von Johann Joachim Müllern. Jena. 1713. IV. 231.)

126.

1467. február 2. Podjebrad Viktorin cseh herczegnek. Felhívja a Morvaországban fogva tartott magyar alattvalók szabadonbocsátására.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. illustri principi domino Victorino, duci Munsterbergensi [1]) et capitaneo marchionatus Moravie, fratri nostro, salutem. Illustris princeps, frater noster. Sepius fraternitas vestra scripsit, quod nobiscum regnoque nostro pacem, amicitiam et vicinitatem bonam coleret ac observaret, et hos qui ex illo marchionatu hoc regnum nostrum ingressi offensas et turbationes in eodem patrarent, ab eodem regno nostro avocaret et de maleficiis inferendis cohiberet. Id [2]) quidem veterum federum conditio inter nos et serenissimum principem dominum Georgium, eadem gratia regem Bohemie, nostrum et vestrum patrem, utrinque initorum exigit, et nostre voluntatis omnino est federa ipsa, pacem et amicitiam ac fraternitatem non dissuere, sed firmiter observare, itidem quoque a fraternitate vestra et prefato nostro et vestro patre observari optamus. Devenerunt autem hii, qui regnum turbabant, ex Dei nutu jam in manus nostras, certi quoque ex nostris subditis nulla penitus per eos offensa vestris illata in illo marchionatu capti tenentur, et habemus ibidem quosdam adversarios. Rogamus ipsam fraternitatem vestram ob [3]) huiusmodi federa et amicitiam, quatinus

[1]) A codexben tollhiba: Sternbergensi.

[2]) A codexben tollhiba: is.

[3]) A codexben tollhiba: ad.

dictos subditos nostros de captivitate libere et absque ulla taxatione emitti faciat, prefatosque adversarios nostros illic sub capitaneatu et dominio [1]) suo non foveat, alioquin sciat ipsa fraternitas vestra, quod omnino intendemus pro requisitione et liberatione dictorum subditorum nostrorum, prefatos insuper adversarios nostros in illo marchionatu ac etiam alias inquiremus, pace et federibus inter nos ac dictum dominum regem nostrum et vestrum patrem necnon etiam inter ipsam fraternitatem vestram inconcusse omnino manentibus. Secus, iterum rogamus, non faciat ipsa fraternitas vestra. Datum Tirnavie, *(in festo)* purificationis beate Marie virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo, regni nostro anno nono, coronationis vero tertio.

Ad mandatum domini regis.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 362.— Teleki. XI. 240.)

Viktorin herczeg válasza:

Serenissime princeps etc. Serenitatis vestre litteras secunda die februarii ad nos datas nunc nuper recepimus, easque serenissimo principi domino et genitori nostro, Bohemie regi, illico transmisimus. Et quia cordi nobis est, uti semper fuit, pacem, amicitiam ac vicinitatem bonam, ut vestris verbis utamur, colere ac diligenter observare, ut vestre serenitatis ad nos nostreque ad eandem serenitatem vestram littere crebro date mutuo pollicentur, id enim indubie congruit federi inter eundem parentem et dominum nostrum et serenitatem vestram solemniter pacto et multis postea scripturis sepe firmato, quod et ipsum dominum et parentem nostrum servaturum esse minime dubitamus. Quod vero de captivis vestris, qui in marchia Moravie teneri dicuntur, litteris vestris commemorastis, quia non dubitamus serenissimum dominum parentem nostrum, quitquid ad observationem federum et mutui amoris augmentum attineri potest, sinceriter executurum, nos interea cuncta, que ad officii nostri capitaneatus administrationem et federum observationem accomodari possunt, diligenter

[1]) A codexben tollhiba: domino.

ac sollicite adparare curabimus, maxime autem prelatos et barones marchionatus supradicti convocabimus, quorum consilio, quecunque digesta fuerint, solida rataque constabunt, quatinus advenientibus nuntiis, oratoribus aut mandatoribus aut munimentis et suffragiis prefati serenissimi parentis et domini nostri Boemie regis, opera dari possit, pro remediis oportunis omnium premissorum, omni mora et dilectione remota, quantum id rerum conditio subministrare poterit vel sustinere. Cuperemus tamen, quatinus serenitas vestra nominatim designaret eos, qui vestros subditos absque causa vel offensione previa captivos detinere dicuntur, quive sint illi, quos vestre serenitatis adversarios nuncupatis; non enim ipsos omnes in eundem terminum advocare parati sumus, quatinus in eodem termino per prelatos et barones Moravie persvasi cuncta juxta formam federis firmati procederent, contradictores quoque, si qui forent, condignis remediis castigarentur. Interea serenitas vestra ab omni novitate et via facti abstinere dignetur, nam secus faciendo longe deteriora contingere possent, cum nulla pecunia sufficere possit ei, qui exercitum propriis sumptibus absque ulla externa jactura ductare vel alere presumit, et nemo vim vel jacturam sibi suisve inferendam, cum propulsari potest, sustinere vellet. Secus, iterum rogamus, non faciat ipsa serenitas vestra, hoc enim Deo teste sinceriter adhortantes obnixius deprecamur. Datum feria IIII. capitis jejunii, anno Domini M° CCCC° LXVII°

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 363. — Teleki. XI. 243.)

127.

1467. márczius 17. II. Pál pápának. Ajánlja Rómába küldött követét, Hantó György pécsi prépostot.

Non dubito, quin ea, que pridem Norimberge inter nonnullos Alemannie principes agitata sunt, jam vestre innotuerint sanctitati. Verum, ut huiusmodi tractatuum pariter et finem, nec non et illa, que ad eorum prosecutionem, imo et executionem necessaria sunt, vestra sanctitas

uberius intelligat, ut etiam tali opportunitate aliunde oblata rebus fidei maturius et sufficientius ex se provideat, illum ipsum capitaneum meum,[1]) quo mediatore in dictis negotiis usus sum, ad vestre sanctitatis conspectum accedere volui; ac simul cum eo, potissimum quidem pro eisdem, sed et aliis pluribus arduis, tam ad id negotium spectantibus, tam privatis rebus misi hunc venerabilem dominum Georgium prepositum Quinqueecclesiensem, consiliarium et vicecancellarium, cuius licet officio utebar, pro rerum tamen pondere et momento abesse a me aliquantisper passus sum; et quia de viri prudentia pariter ac fide jam toties experientiam feci, abundanti cum informatione pariter et pleno ad omnia mandato instruxi. Commendo igitur humiliter sanctitati vestre nunc maxime publicam omnium Christianorum et peculiarem regni nostri salutem, et supplico, ut prefatum dominum Georgium oratorem meum diligenter auditum et clementer exauditum celeriter remittere dignetur. Altissimus beatitudinem vestram diu servet incolumem regimini ecclesie sue sacrosancte. Bude, feria tertia ante ramorum, anno domini 1467.

A levél élén: Ad pontificem circa tractatus inter nonnullos Alemannie principes Norimberge institutos, ad quem capitaneum suum qui ibi rebus suis preerat, transmittit, eidemque Georgium prepositum Quinqueecclesiensem, tam pro eisdem quam et aliis arduis negotiis ibidem plenius exponendis adiungit.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 182. — Koller. Historia Episcopatus Quinqueecclesiensis. IV. 157. — Monumenta Vaticana. E. LVI.)

128.

1467. március 17. Egyik római bibornoknak. Ajánlja követét.

Pro quibus rebus hoc tempore in curiam Romanam remisimus hunc venerabilem dominum Georgium prepositum etc., eas ipse plenius coram referet. Et quia in

[1]) Grafenecker Ulrik. (L. Diplomatiai Emlékek. II. 53.)

reverendissima paternitate vestra non mediocrem fiduciam habemus, idcirco eidem cum prefati oratoris nostri personam, tum precipue negotia sibi commissa, utpote publica potius quam privata et nihil magis quam fidei defensionem concernentia, diligentissime commendamus.

A levél élén: Ad alium quendam cardinalem in eadem materia.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 185. — Epistolae. P. I. E. LVI. Tévesen 1463-ra téve.)

129.

1467. március 17. Carvajal János bibornoknak. Ajánlja követét.

Misimus iterum in curiam Romanam hunc venerabilem dominum Georgium etc., pro multis quidem et aliis particularibus nunc occurrentibus, sed maxime pro rebus fidei, quas omnes ipse, utpote a nobis diligentissime informatus, coram latius enarrabit. Cum igitur reverendissime paternitati vestre personam dicti oratoris nostri, ob sua merita, satis per se gratam esse arbitremur; res tamen sibi commissas pro earum magnitudine et momento non accuratissime commendare non possumus; rogantes eandem quam studiosissime, tanquam patrem et patronum nostrum specialem, ut ea que semper pre se tulit, cordi sibi esse nunc maxime occasione oblata, consilio et auxilio suo ad effectum impellere; et pro officio sibi credito respiciat non Ungarorum, sed et omnium Christianorum salutem, nisi mature et sufficienter provideatur, in ancipiti trutina vacillantem.

A levél élén: Ad alium cardinalem, quem patrem et patronum suum specialem nuncupat, recommendatorie, ut Georgio oratori, hac maxime occasione oblata, consilio et auxilio adesse velit.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 184. — Epistolae. P. I. E. LX. Tévesen 1463-ra téve.)

130.

1467. márczius 17. Egyik római bibornoknak. Ajánlja követét.

Multa fuere tam publica quam privata negotia, pro quibus necesse fuit nobis hunc venerabilem dominum Georgium prepositum Quinqueecclesiensem consiliarium et vicecancellarium nostrum isthuc transmittere. Que licet in litteris nostris ad summum pontificem scriptis ex parte tacta sint, ab ipso tamen, utpote a nobis abundantissime informato, coram plenius referentur. Quapropter reverendissimam paternitatem vestram diligentissime rogamus, ut et personam prefati oratoris nostri, et imprimis res ipsas velitis non solum credere, sed et habere commendatas, et ita commendatas, ut hoc potissimum tempore maturissime et efficacissime rebus christianis consulatur. Datum Bude, feria tertia ante Palmarum. 1467.

A levél élén: Ad quendam cardinalem, cui res suas per oratorem Georgium detegendas commendat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 183. — Epistolae. P. I. É. LIV.)

131.

1467. márczius 17. Egyik római bibornoknak. Ajánlja követét.

Intimavimus nonnulla vestre reverendissime paternitati, de qua specialiter confidimus, per hunc venerabilem dominum Georgium prepositum Quinqueecclesiensem et vicecancellarium nostrum. Proinde rogamus eandem quam diligentissime, ut zelum suum circa factum fidei et affectionem erga nos, que utraque hactenus semper pre se tulit, hoc potissimum tempore ostendat cum effectu. Cetera plenius coram enarrabit ipse orator noster.

A levél élén: Ad quendam cardinalem, ut zelum erga fidem et affectionem erga se, maxime hoc tempore demonstrare velit.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 180. — Epistolae. P. I. E. LIII. Tévesen 1463-ra téve.)

132.

1467. márczius 30. Podjebrad Viktorin cseh herczegnek. A Morvaországban fogva tartott magyar alattvalók szabadonbocsátását újból sürgeti.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Dalmatie, Croatie etc. illustri principi domino Victorino, duci Minsterbergensi, comiti Glacensi ac presidi Moravie, fratri nostro dilecto, salutem. Ad ea, que tum ex intimatis vestris, tum vero ex litteris magnifici Alberti de Postupicz clare intelleximus, breviter hunc in modum respondemus. Primo ubi dum captivi nostrates coram serenissimo genitore vestro nomine nostro reposcebantur et Lusiczky superveniens allegavit invitum et coactum se cum sociis suis arma suscepisse, ob debita videlicet quedam nostra; equidem nec prefato Lusiczky nec cuiquam suorum quidquam nos debuisse aut debere agnoscimus, sed hec inproborum natura est, ut malefacta sua causis apparentibus colorent et pro inferende iniurie materia vel illate excusatione remotas quasdam occasiones attrahant ac hiis etiam tanquam veris et suis imitantur, que plane falsa vel omnino a se aliena sunt. Quod si etiam in aliquo debitores ei fuissemus, libenter ei satisfecissemus, si modo ipse non predonico insultu regnum nostrum hostiliter appetisset, sed creditum suum via juris ac legittimis probationibus, ut moris est, repetiisset, quod ideo non fecit, quia utique ipse sibi conscius erat, nullum utrocitroque huiuscemodi contractum intercessisse. Ceterum ubi idem Lusiczky dixit, paratum se esse omnem causam suam in judicio memorati serenissimi genitoris vestri submittere, nos pro parte nostra, quid submittamus, ad presens non habemus, sed tantum simpliciter utpote nostratibus iniuste lesis et damna tanta passis, quanta etiam ad vindictam culpe suffecissent, captivos nostros reddi postulamus, tanquam in licita rerum et personarum suarum defensione illicite captos; quo obtento non recusaremus forte postmodum alia, si qua essent talia. ut cogni-

tione juridica indigerent, quorumcunque proborum virorum arbitrio permittere et maxime regie maiestatis, si quando ab arduissimis regni nostri negotiis ita vacaremus, ut nosmet ipsi secum personaliter convenire possemus, aut saltem, quod proxime optat, reverendissimum dominum archiepiscopum Strigoniensem ad suam mittere valeremus serenitatem. Iterum rogamus fraternitatem vestram diligenter, ut liberationem nostrorum hominum cum effectu procuret, vel saltem non imputetur nobis, si aliorum perversitate et obsecratione compulsi, quibuscunque modis adversus eos justitiam nostram requiremus. Datum Bude, feria secunda proxima post festum resurrectionis domini, anno eiusdem M° CCCC° LXVII°, regni nostri anno decimo, coronationis vero quarto.

Ad mandatum domini regis.

(A Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 366. — Epistolae. P. III. E. V.)

133.

1467. april 7. Moro Kristóf velenczei dogenak. A törökök ellen intézendő hadjárat tárgyában.

Quemadmodum cum magnifico Francisco Venerio, nuper apud nos oratore vestro, in eius discessu constitueramus, ita expectabamus a vestra fraternitate per totum mensem Martium relationem aliquam super pace vel induciis cum Turco ineundis, aut saltem per alium interim oratorem vestrum de agendis informari prestolabamur, in qua expectatione dum adhuc penderemus, vice cancellarium nostrum [1]) ultro ad vos misimus, de his que tunc occurrebant plene edoctum. Nunc quum et prefixus jam abiit terminus, et nihil nobis super ea re per vos responsum vel alias intimatum est, censuimus amicitiam vestram iterum esse de rerum statu et de his, que postmodum habuimus, per litteras admonendum. Igitur communis inimicus, ut facile unusquisque

[1]) Hantó György pécsi prépost.

animadvertet, per ostentationem concordie artificiosas eum struere insidias, mirificos et quantos nunquam antea belli molitur apparatus, ultimo vere castra moturos, jam nunc innumerabiles suorum copias citra et ultra mare habitantium arma suscitat; sed nec a tributariis principibus auxilia exigere, ac stipendiarium e Scythia Syriave militem cessat conducere. Quis vero dubitet quid ille tanto conatu petat? Non certe Misos et Macedonas, quos jam dudum in servitutem redegit, nec viles Grecorum Epirotarumve reliquias; sed quos pro vetustissimis et infensissimis adversariis habet, et quibus oppressis faciliora omnia sibi fore sperat: nos videlicet et nostrates. Hec tam de apparatu quam de proposito potentissimi et ambitiosissimi hostis per omnes nobis exploratores, per omnes finium prefectos, per omnes denique ab Adriatico in Euxinum usque pelago subditos aut benevolos, consona voce nuntiantur, vel potius oculis inspicienda et manibus palpanda prebentur. At nos tametsi animo in omnia sufficimus, de viribus tamen nostris non temere adeo presumimus, ut eas tante potentie pares estimemus, maxime in annum presentem; tum quod per priora tempora crebris ac magnis expeditionibus exhausti, et proximo predonico bello aliquantum fatigati sumus; tum quod nec a sede apostolica, nec a quocumque christianorum principum aliqua nunc ope nos juvari sentimus, preterquam quod nuper ex Alemannia, in annum tamen sequentem, quedam nobis sunt oblata auxilia, de quibus quid sperandum sit, adhuc in dubio est. Proinde fraternitatem vestram diligentissime hortamur, ut summum pontificem et omnes alios instantissime sollicitet, rebus fidei quam maturissime provideant, et ita provideant, sicut periculi requirit magnitudo. Quod autem specialiter ab amicitia vestra exigimus, et pro communi omnium salute flagitamus, id est huiusmodi. Experientia docet hostem nec offendi, nec offendere satis posse per viam maris. Terra illa quantumcumque, terra inquam aut perdet omnia, quod absit, aut feribit ipse omnino; unde et quicumque eum hactenus navalibus copiis lacesserunt, et sibi ipsi parum utilem fecerunt impensam, et nobis ac aliis ex continenti periclitantibus nihil profuerunt. Det igitur operam

fraternitas vestra, ut deducta classe, sed tanta quanta sufficit, ad custodie cautelam, omnes reliquas vires suas in terrestrem convertat exercitum, et ita convertat, ut non levi et vix sensibili stimulo, quasi ex collusione tanta inimici moles pungatur; sed habeat superbus ille animus quod contemnere non possit, et ubi vel totum se, vel magnam sui partem occupet; nam nisi hunc in modum statim a nobis aversus aut saltem ex equo distractus fuerit, veremur, ne nos soli universum eius impetum sustinere non valeamus. Quapropter ne dignis destituti adiumentis et violentia compulsi, vel patiamur quod non deberemus, vel faciamus quod nolumus, fiat opportuna provisio et fiat quamprimum. Nam quid nobis sera subventio? Frustra enim in autumnum expectat presidia, qui perire potest per estatem. Si ceteri officio suo tempestive et pro modo rei affuerint, nec nos deerimus, subituri libenter quodlibet citra ruinam. Hec sunt que nos ad presens imminentis horror discriminis premonere compellit. Datum Strigonii, septima mensis Aprilis.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 184. — Teleki XI. 57. Hibásan 1463-ra téve.)

134.

1467. április 25. Rómába küldött követének, Hantó György pécsi prépostnak. Felhívja, hogy a segély megajánlását sürgesse.

Post discessum vestrum multa et notabilia emerserunt que plene notificavimus vobis per Nicolaum doctorem electum Tinniniensem.[1]) Is intra octo dies arripiet iter, de omnibus penitus informatus. Interim de Turco hec habeto, quod facit apparatus, quales et quantos nunquam antea; consona omnium vox est, ab uno mari ad alterum non alio eum tendere quam in nos. Molimur quidem et nos contra pro

[1]) Miklós püspök ezen követsége alatt, 1467. július 24-ikén nyerte el a pápa megerősítést. (Liber promotionum, v. LXXXIII. 7. A vatikáni levéltárban.)

finibus tuendis quod possumus; sed penset unusquisque [1]) si soli et inadiuti tante gentis impetum sustinere possumus. Animus nobis superest, si suppeteret facultas. Ceterum quid hac estate secuturum sit, id dubitamus, nisi ab Italia certissime aliqua fiat provisio. Nam sera auxilia veremur ne parum prosint. Provisio autem multo preteritis honestior et fortassis utilior esset, si ab illa parte quamprimum hostis invaderetur; non tamen per viam maris, que nihil unquam boni operata est. sed per terram; et invaderetur manu tam valida, ut necessario causam haberet vel omnino tandem semel avertere se a nobis, vel saltem ex equo dividere vires suas. Nos [2]) hic brevi videbimus, quid vel opportunitas svadebit, vel coget necessitas. Vos ibi aut uno modo aut alio, dummodo tempestive, agite, instate, efficite, prout de vobis confidimus et prout imminentis periculi exigit magnitudo. Bude in festo Marci, 1467.

A levél élén: Mathias rex ad oratorem suum Rome. Turce apparatus significat, et auxilia Italica adurgeri postulat.

(A Magyar Nemzeti Muzeum 1670. fol. lat. jelzetű kéziratában. 163. — Epistolae. P. I. E. LXIII. — Ugy a kéziratban mint a kiadásban tévesen 1463-ra téve. Ez évben és még 1465-ben is Márk volt a knini püspök. — A helyes dátum megállapításában támpontúl szolgál Mátyás királynak, néhány nappal előbb, 1467. április 7-ikén a velenczei dogéhoz írt levele.)

135.

1467. április 27. Moro Kristóf velenczei dogénak. A törökök ellen háború indítására serkenti.

Cum nuper octavo videlicet die mensis aprilis e Strigonio certas litteras ad vestram fraternitatem dedissemus [3]), non ita multis diebus post advenerunt tandem et pene sero quedam vestre, in quibus scribitis tractatus illos pacis sive induciarum cum Turco nullum esse sortitos effectum, imo

---

[1]) A kéziratban tollhiba: utriusque.

[2]) A kéziratban tollhiba: Non.

[3]) Mátyás királynak ezen, április 7-ikén (nem 8-ikán) keltezett levelét l. 133. szám alatt.

inter cetera respondisse Turcum ipsum: nos si pacem cum eo cuperemus, potuisse per proprios nuntios de ea re secum agere per viam terre.[1]) Insolenter ille quidem sed tamen vere. Nam licet jam dudum variis modis per obliquum superinde sollicitaremur, nunquam tamen noster ad illum accessit nuntius, ne scilicet illius animus tali responsione *(sic)* magis

[1]) A doge ezen, 1467. április 2-ikán kelt levele így hangzik:

Ad officium amicitie et unionis spectare existimamus, que maxime maiestati vestre et nobis communia suut, invicem communicare. Postquam superiori tempore nuntiavimus vestre serenitati diversis mediis nos requisitos fuisse de habenda pace cum Turca, cognita super hoc mente regie maiestatis vestre, tam circa pacem, quam circa differentias, non alienum a communi bono esse putavimus per nuntium nostrum de re ista pro celsitudine vestra et pro nobis unite tentari facere Turcam ipsum; sed cum insolens hostis iste consvetarum artium fraudumque suarum non sit oblitus; tum etiam quod cum solis nobis et non unite concordiam voluisset, res ipsa nullum effectum sortita est. Subdidit quoque, quod si maiestas vestra cum eo pacem habere voluisset, oratorem suum per viam terre ad eius presentiam mittere potuisset, qui simul cum nostro convenisset, seu in futurum mittere posset. Quid autem nuper acceperimus, est, quod omni studio potentem exercitum terrestrem classemque maritimam parat, ut christianum nomen subvertere conetur. Nos qui tot apparatus magni faciendos arbitramur, ex parte nostra operam omnimodam adhibemus instaurare classem nostram triremibus navibus aliisque gentibus et presidiis terra marique, ut pro quanto vires patiantur nostre, conatus perfidi hostis in excidium Christi fidelium contineri possint. Verum etsi persvadeamus nobis maiestatem vestram antehac de apparatibus istis certiorem factam opportune providisse, sicut catholicum principem decet; quo tamen maiori possumus studio oratam eam esse volumus, ut pro suis viribus et virtute adversus communem hostem magnanime procedere velit. Instituimus brevi mittere oratorem nostrum ad presentiam maiestatis vestre, quem cito expedire curabimus.

(A velenczei államkönyvbe iktatva. Kiadva: Diplomácziai Emlékek. II. 50.)

intumesceret. Reliquum est, ut ad ea, que tam de suo, quam contra de vestro apparatu significatis, respondeamus. Illius quidem et apparatum et mentem jam pridem satis intelleximus, et amicitie vestre proximis litteris copiose declaravimus. Que fama in dies apud nos crebrescit et augetur: tanta illum et talia moliri, ut non facile sustineri possit, quocumque impetum verterit. Versurus est autem, ut percipimus, et ut simillimum veri est, non alio quam in nos, utpote quos ob diuturniores et acriores inimicitias omnium mortalium habet invisissimos, et qui ab eo nec mari nec montibus distingvimur, sed longissimis finibus ubique contigui et quodammodo secum implexi sumus. Nobis vero superesset quidem animus excipere illum, sed ingenue fatemur, solos nos impares esse tantis inimici opibus et copiis. Nimis profecto lente ac tenuiter, presertim in hac estate, tam gravi nostro, imo communi periculo apostolica providet sedes et reliqui christiani. Utinam ne inflicto jam vulneri, quod absit, serum et inane alligetur *(sic)* remedium; aut tale aliquid necessario contingat, ut nullo nobis remedio sit opus. Quapropter fraternitatem vestram iterum monemus, ut semel tandem avertat a nobis, vel saltem ex equo dividat hostem. Quod ita demum eveniet, si a latere vestro valida et non contemptibili manu quamprimum ille appetatur, terra tamen magis quam mari. Nam quid hactenus vel illi nocuerit, vel vobis profuerit tam ingens classium impensa, ipsi scitis. Nos etiam ex parte nostra his que agenda erunt et agi poterunt, non deerimus, nec rei nostre obliviscemur, maxime si aliorum opportuna affuerint adiumenta. Hec in presentiarum nobis vel consulenda in commune, vel admonenda occurrunt. Vos, pro vestra sapientia, si quid insuper maius et melius adiicere potestis, tempus est. Ceterum intra paucissimos dies missuri istuc sumus alterum oratorem nostrum,[1]) per quem si qua interim emerserint, nota faciemus; potissimum vero evidentius aperiemus mentem nostram super illo vestrarum litterarum articulo, qui meminit de pace tentata cum Turcis, quam ab illo non alia magis de causa repudiatam credimus,

[1]) Miklós knini püspököt érti.

quam quod se leviter urgeri sentiebat; pulsetur modo fortiter, quod nunc renuit, postmodum fortassis ultro offeret; et illi parti citius ac libentius offeret, quam sibi viderit infestius imminere. Ita amplior belli apparatus, si minus proficiet ad victoriam, conferre poterit ad bellum commodius componendum. Bude 27. Aprilis, 1467.

A levél élén: Mathias rex ad ducem Venetiarum, Turcarum fraudes, apparatus describit. Hortatur ducem ad bellum Turcis terra inferendum etc.

(A M. N. Múzeum 1670. fol. lat. jelzetű kéziratában. 159. — Epistolae. P. I. E. LXV. — Tévesen 1463-ra téve.)

136.

1467. junius 30. Posztupiczi Kostka Albertnek. Az esztergomi érseknek a cseh királyhoz küldetése tárgyában.

(Töredék.)

. . . Posterum ipsum dominum archiepiscopum libenter illuc transmitteremus, sed nescimus, quo pacto illi tutum sit proficisci ad illas partes propter perturbationes illic existentes; cum nesciat inter illas dubias contentiones unde sibi cavendum sit. Itaque libenter faceremus omnia et in nobis nihil deficeret etc. Datum Bude, feria III. post festum Petri et Pauli apostolorum.

(E töredéket szószerint befoglalja a cseh király az ő levelébe, melyet az esztergomi érsekhez intéz, őt fölkérvén, hogy Nürnbergbe a birodalmi gyülésre utaztában, odamenet vagy visszajövet látogassa meg őt. »Nunc nuper — írja — serenissimus frater noster Ungarie etc. rex, dilecto fideli nostro Alberto de Postupicz, advocato Lusatie litteram misit, quam hoc tenore conclusit. . . .« (E levél a Lobkovitz-herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 341. l.)

137.

1467. julius. Vitéz János esztergomi érseknek, a nürnbergi birodalmi gyülésre küldött követének. Felhivja, hogy a török hadjárat ügyében a megállapodás létrejöttét siettesse.

Quia ita stringimur ab hostibus, ut aut bellum continuare cogamur, aut cogitare de pace: fraternitati vestre com-

mittimus, quatenus citissime nobis significetis, si qua et quanta tandem spes in istis auxiliis alemannicis ponenda sit, et si omnino jam futura sunt, quo tempore sint affutura? Cavete, ne aut ad longum puta sequentis anni expectatione nos alligetis, aut si illi videantur, saltem aliqua ex parte promissis satisfacere, non statim viginti hominum vel plura millia, sed ad presens aliquid tantum pollicebuntur, nos nihilominus in obligatione gravi maneamus, quod periculosum nobis est. Et certe nolumus pro seris vel levibus subsidiis sub tanto fortune ictu quotidie ipsi pendere. Volumus etiam, ut quidquid ibi conclusum fuerit, ad principia mensis Augusti per latorem presentium nos reddatis certiores, quo rebus nostris et regni huius utralibet in parte mature consulere possimus. Datum.

A levél élén: Ad quendam ex suis, qui (ut ex presenti coniecturare licet) rebus suis in Alemannia preerat, ut se de promissis ibidem auxiliis quo tempore affuture sint, ac de omnibus que ibi concludentur ad initium mensis Augusti certiorem reddat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 199. — Epistolae. P. III. E. XXVII. — Tévesen 1468-ra téve.)

138.

1467. augusztus 17. Posztupiczi Kostka Albertnek. Hasson oda, hogy a cseh király ne támogassa a magyarországi lázadó főurakat.

(Kivonat.)

Mathias etc. Magnifico Alberto Kosthka de Postupicz advocato marchionatus Lusatie etc. amico nostro.

De facto Blasii Bodmenyczky bona mens Mathie ad servanda federa; se infra tertium diem proximum futurum ad partes inferiores regni profecturum, secumque dominum Strigoniensem abducturum. De infidelitate vayvode Transylvanie Joannis Groff de Bozyn proditoris. Rogat, ne Sigismundus Groff de Bozyn, frater Joannis a rege Bohemie in familiam et protectionem suscipiatur.

Datum Bude, die 17. Augusti, anno 1467., regni nostri anno decimo, coronationis quarto.

E kivonatot Palacky közölte (Fontes rerum Austriacarum. Diplomataria XX. 480.) a wittingaui herczeg Schwarzenberg levéltárban őrzött egykorú másolatból. E másolat a levéltárban jelenleg többé nem található föl. A levéltárnok állítása szerint harmincz év óta eltünt.

Ezen levélre hivatkozik Kostka Albert, a következő év tavaszán Mátyás királyhoz intézett levelében:

»Hoc me nimium commovet, quod vestra maiestas XVII. die Augusti litteras ad me dedit, quibus se fatetur federa cum rege meo inita firmiter se observaturam, et siquid contra ea agatur, prohibere. Deinde questa est maiestas vestra de Joanne et Sigismundo comitibus de Pösing super fedifragio, hortans me (ut) apud regem meum interventor sim, ne comites eosdem in suam familiam et protectionem accipiat, neve se de ipsis quomodolibet intromittat; quod si secus factum fuerit, id contra federa mutua futurum; postulationem suam hac equitate confirmans, quia recusavit quosdam dominos de Moravia in suam protectionem accipere, ne pacis federibus contraire videretur; seque similia a serenissimo rege meo expectare contestando.«

(Ezen dátum nélküli levél a Lobkovitz-herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 338. l.)

139.

1467. (?) Egy külföldi diplomatának. Köszönetet mond jóakaratú nyilatkozataiért.

Salutem. Ea que et scripsisti per litteras et voce nuntiasti nobis per hunc affinem tuum Joannem Ragusinum, libenter accepimus, eo quod ex his omnibus nihil aliud agnovimus, quam tuam erga nos eximiam devotionem ac fidem, nec quidquam magis querere te, quam ea, que nobis et comodo futura sint et honori. Proinde merito tua nobis grata est affectio, et non miramur te virum tali prudentia preditum apud serenissimum regem tuum [1]) esse in pretio, cui profecto et nos mutua benevolentia jam nunc afficimur. Que autem ad scripta et intimata tua responderimus, referet tibi idem iste nuntius tuus, homo, ut animadvertimus, fidelis

---

[1]) Biztosan nem állapítható meg, melyik királyról van szó. A szöveg valószinűtlenné teszi, hogy a csehországiról. Valószinűbb, hogy Lengyelország vagy Francziaország uralkodója értetik.

et prudens, cui quantum ad presens potuimus et debuimus, mentem nostram aperuimus evidenter.

A levél élén: Ad quendam magnatem Bohemum, cuius erga se devotionem gratam sibi esse demonstrat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 178. — Epistolae. P. III. E. VII. — 1467-re téve.)

140.

1468. március 31. Podjebrad Viktorin cseh herczegnek. Háborút üzen neki.

Mathias Dei gratia rex etc. . . Illustri principi Victorino duci Munsterbergensi, comiti de Glacz et capitaneo generali marchionatus Moravie salutem. Fastidire vos animadvertimus quietis consilia et communem cum vicinis concordiam pati non posse, quippe dum singulari quodam studio facere prius hostes quam habere satagitis. Putabamus vos constringi mutuis foederibus et salubri ratione intendere magis, ut consopiantur arma intestina quam sollicitentur externa; opportunum enim et nec minus necessarium tempus advenisse videri poterat, quo vobis desiderium quietis et satietas illate sepenumero hostilitatis occurreret, et in quo non preter equum erat vos mitiori ingenio imbui et proclivem proinde ad arma mentem mansvetiori consvetudine corrigere. Verum manifestis jam indiciis cognovimus vos ab huiusmodi opinione nostra non parum abhorrere; quando quidem pro more a parentibus et quibusdam contribualibus usurpato nihil vos maiori diligentia prosequi videmus, quam ut ex bellis bella serendo iniiciatis incendia finitimis pacificis, iniectaque infestis facibus alere properetis. Accedunt ad hec iniurie inestimabiles, Deo hominibusque note, quas de Bohemia et Moravia tam antea sepe quam potissimum nuper, cum propter arduas necessitates a regno nostro longius abessemus, contra foedera utrinque, utinam meliori auspicio icta, pertulimus. Accedunt subordinata latrocinia, contra jus et fas in regnum nostrum immissa. Verum hoc unum quod

nos recentius urget, dicimus: vidisse nos copias litterarum vestrarum, quibus serenissimo patri nostro domino imperatori Romanorum et dominis de Austria et Stiria, amicis et confederatis nostris bellum indixistis; in quibus, si dicere liceat, quid sentimus, nihil apertius comprehendi poterat, quam quod in ea re et animum et consilia vestra levi occasioni quam vere cause applicare maluistis. Erant enim ibi et comminationes graves et omnia nefaria, que belli rabie in divina et humana, sacra et profana committi possent; ita ut nemini indultum videatur a vobis vitam vel precariam agere, nisi forte quis preveniens ferrum pacem supplex liceatur. Cum autem nec a vobis, nec a domino genitore vestro ignorari potuit, illis, que postremo vobiscum pepigeramus, priora nobis fuisse federa cum ipso domino imperatore, quorum vigore obligati sumus invicem ad auxilia mutua et firmam societatem amicitie; recte igitur preter alia et in hoc contra amica federa nobiscum habita vos egisse constat, dum irrequisitis nobis, justis ac veris belli causis minime ostensis, amicos et socios nostros pro hostibus suscipitis, omnibusque violenta infertis arma; his enim duabus rebus maxime amicitia violari solet: si alter alterius socios pro hostibus habeat, aut hostibus amici se coniungat. Quamobrem licet antehac multis fuerimus ex parte illa affecti nocumentis, multisque lacessiti iniuriis contra jus amicitie et federis tenorem nobis illatis, ad quas propulsandas et nec minus ulciscendas justissima arma nos inducere potuisse nemo negaverit; ab his tamen inferendis fides amicitie, respectus federum, pacis publice amor, et equi bonique ratio nos hucusque continuit. Nunc requisiti et pene coacti jure federum ab amicis et sociis iniuste oppressis, magisque nisi succurratur opprimendis, provocati quoque a vobis, pactorum federum uti premisimus et veteri et nova transgressione, quandoquidem nulla spes pacis vel in jure vel in moribus vestris sed solis armis sita est: denuntiamus vobis palam in his scriptis, nos pro debito nostro subditis fidelibus domini imperatoris Romanorum, presertim in ducatu Austrie, tanquam amicis et sociis nostris, contra eorum hostes et contra vos, omni consilio amico et auxilio possibili

adesse et assistere velle, opportunamque opem sociis armis exhibere, damna etiam intolerabilia et injurias nobis et nostris iniustissime toties illatas, quandoquidem via pacis nihil prodest, justissimo bello repetere, invocata ad id virtute altissimi domini exercituum, qui adiutor et consolator est oppressorum, et semper stare solet pro causa pia et meliore. Quamvis non esset opus huiusmodi denuntiatione, quando vos prius indixistis bellum amicis et sociis nostris, quibus auxilia nostra obligata esse non ignorastis, ac nobis et subditis nostris continuas vexationes inferentes, vos priores adversum nos evidenter arma suscepistis. Protestantes insuper, orthodoxos illarum partium homines, prout ex debito catholici principis requisiti tenemur et etiam speciali mandato sedis apostolice adstringimur, contra impias oppressiones vestras nos pie velle pro viribus tutari. De quibus omnibus nec per vos imputari nobis volumus, nec per quempiam merito posse credimus, cum et alii omnes et vos ipsi in nullum justius quam in vosmet ipsos causas huiusmodi belli referre possitis. Datum.

A levél élén: Diffidatorie, seu declaratio belli erga principem Victorinum Munsterbergensem, comitem de Glatz etc. ob indictum Romanorum imperatori et Austriacis, suis confederatis, illegitimum bellum.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 159. — Epistolae. P. III. E. VIII. — Egykorú cseh fordítása a Schwarzenberg herczegek wittingaui levéltárában. E példányon a dátum is megvan: »Dan w Trnawie posledny den miessiecze brziezna leta etc. ssedesateho osmeho.«)

E hadizenő levélre Podjebrad király és Viktorin herczeg külön iratokban válaszoltak. Ezek (datum nélkül) megvannak a Lobkovicz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 325. 326.

141.

1468. április 8. Csehország katholikus rendeinek. Értésökre adja, hogy pártfogása alá fogadja öket. Közreműködésöket kéri a hadviselésben.

Noveritis nos de mandato sanctissimi domini nostri et reverendissimi eius legati monitione, interveniente reverendissimo in Christo patre domino Prothasio Olomucensi epi-

scopo, populi catholici in regno Bohemie et eius membris constituti, ac per consequens vestram contra hereticos suscepisse protectionem. Igitur hortamur vos in domino, ut meliore et fidentiore sitis animo, videntes divinam clementiam etiam de humano vobis auxilio providisse. Quia vero nos munus tam pie assumptum pie protectionis non verbis duntaxat sed operibus ipsis statim exequi intendimus, vos etiam mutuo requirimus, ut tempus acceptabile et dies salutis non negligentes, nobis magis vestram quam nostram rem in eo agentibus, toto posse quamprimum parati assistatis. Nos nec nunc nec postea quidquam omittemus, quod vires nostre poterunt adimplere. Memineritis autem et aliis quorum interest horum omnium sine mora notitiam dare. Posonii, 8. Aprilis 1468., regni nostro anno 11, coronationis 4.

A levél élén: Mathias rex ad catholicos Bohemos.

(A bécsi cs. és k. udvari könyvtár 13855. számú XV. századbeli codexében 4. — A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 141. — Epistolae. P. III. E. XLIV.)

142.

1468. április 8. Rüdesheimi Rudolf lavanti püspöknek, pápai legátusnak. Értesíti, hogy Csehország katholikusait pártfogása alá veszi.

Mathias etc. Reverendissimo in Christo patri domino Rudolpho episcopo Lavantino apostolice sedis legato etc. amico nostro salutem. Amice noster. Catholici populi protectionem, quemadmodum sincere suscepimus, ita etiam prosequi intendimus. Attamen siquid reverendissime paternitati vestre a quocunque forsitan suggestum fuerit, quod aliam in partem facere possit suspicionom, et si tractatus aliquos quasi a latere audieritis, usque ad cause cognitionem premonemus, ut moveri animo ne velitis; quoniam omnia qualiacumque foris appereant, cum bona ratione et ad bonum finem agentur, nihil aliud tandem, quam Dei et apostolice sedis honorem ac publicum commodum ex se paritura. Datum ut supra.

A levél élén: Ad Rudolphum episcopum Lavantinum, apostolice sedis legatum, ut si quid circa susceptam Bohemorum protectionem audierit, usque ad cause cognitionem animo moveri ne velit.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 142. — Epistolae. P. III. E. XXXIV.)

143.

1468. április 8. Olmücz város polgárainak. Értesíti, hogy Csehország katholikusait pártfogása alá veszi.

Constitutus apud nos his diebus reverendus in Christo pater Prothasius [1]) vester prelatus, Catholicorum omnium gravem per hereticos infestationem, sed inter cetera speciali querela ecclesie sue tribulationem proposuit. Que sic intellecta vehementer nos moverunt, ut accedente mandato sanctissimi domini nostri ac reverendissimi legati sui monitione, orthodoxorum quidem omnium per medium dicti prelati vestri universalem suscipiamus protectionem. Sed quia illius auctoritate omnia hec acta sunt, alioquin etiam singulari eius virtuti et doctrine ac summis meritis singulariter jam dudum afficimur, ipsum ac suos omnes et pre ceteris, quandoquidem precipue res fidei agitur, ecclesiam eius et vos universos specialiorem recipimus in tutelam. Propterea hortamur dilectiones vestras in domino, ut meliore jam et fidentiore animo sitis, videntes divinam clementiam etiam de humano vobis subsidio providisse. Cum vero nos assumptum pie protectionis officium non tam promissis quam operibus exequi mox intendamus, vos etiam vicissim requirimus, ut rem vestram pro viribus juvetis, et hoc tempus acceptabile ad dies salutis non negligatis. Nos quantum in nobis erit et nunc et postea premissis de causis potissimum illi ecclesie non deerimus etc.

A levél élén: Ad Olomucenses de domino Prothasio eorundem prelato, et ut sibi in assumpto pie protectionis officio pro viribus ne desint.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 164. — Epistolae. P. III. E. XVIII.)

---

[1]) Boskovitz.

144.

1468. április 8. Boroszló városának. Támogatását kéri a cseh király ellen indítandó háborúban.

Mathias etc. Noveritis nos, de mandato sanctissimi domini nostri et reverendissimi eius legati monitione, interveniente reverendissimo in Cristo patre domino Prothasio Olomuciensi episcopo, populi catholici in regno Bohemie et eius membris constituti, ac per consequens vestram suscepisse protectionem. Igitur hortamur vos in domino, ut meliore jam et fidentiore animo sitis, videntes divinam clementiam etiam de humano vobis auxilio providisse. Quia vero nos assumptum pie protectionis munus non tam verbis ostentare quam operibus exequi statim intendimus: vos etiam mutuo requirimus, ut tempus acceptabile et dies salutis non negligendo, toto posse quamprimum parati, nobis assistatis. Nos nec nunc, nec postea quidquam omittemus, quod vires nostre poterunt adimplere. Memineritis autem et aliis, quorum interest, horum omnium sine mora notitiam dare. Datum Posonii, octavo die Aprilis, anno domini 1468., regni nostri anno undecimo, coronationis vero quarto.

Ad commissionem domini regis.

(Egykorú másolata Eschenloer »Historia Wratislaviensis« czímű kézirati munkájában. Kiadva: Scriptores rerum Silesicarum. IX. 262.)

E levélre és Mátyás királynak május 4-ikén kelt másik levelére Boroszló város közönsége együttesen válaszol május 18-ikán. Lásd 152. szám alatt.

145.

1468. április 30. II. Pál pápának. Felhatalmazást kér, hogy a váradi püspökséget egyideig üresedésben hagyhassa.

Satis confido reverendum patrem dominum Joannem episcopum Waradiensem, quem nuper sanctitati vestre ad ecclesiam Agriensem transferendum presentavi, jam esse pronuntiatum. Unde cum ipse alioquin non possit amplius

utramque tenere, sed et in hac novella gubernanda ac reformanda satis habeat laboris, necesse est, ut de Waradino manus suas quamprimum excipiat. Ego autem, in presentiarum extra regnum meum constitutus et gravi bello pro ecclesia catholica contra hereticos implicitus, non valeo ita repente personam eligere idoneam, quia res ipsa matura indiget deliberatione, cum et ecclesia illa sit adeo notabilis, et ego sepe jam edoctus prelatorum quorundam sinistris adversus statum meum per hec tempora machinationibus, non quoscunque passim et precipiti consilio promovere audeam, sed eos demum, quorum ultra alias virtutes et fidem erga me sinceram ac stabilem indubitabili experientia perspexerim. Quapropter beatitudinem vestram quam diligentissime suplico, ut interim, dum videlicet ecclesie illi pastor sufficiens nominabitur, aliquis prelatus seu quecunque spiritualis persona de hoc regno ad id per me deputata bona dicte ecclesie Waradiensis de indultu sanctitatis vestre administrare libere possit. Hoc cum et ecclesie illi necessarium interea fore videatur, tamen et mihi maioribus occupato erit gratissimum Nec permittam, quantum res permittent, ecclesie illius provisionem temere nimis in longum differri. Altissimus beatitudinem vestram diu servet felicem regimini ecclesie sue sacrosancte. Datum in castris campestribus intra fines Moravie prope oppidum Law, ultimo die Aprilis, anno domini 1468.

A levél élén: Ad pontificem regis de vacante episcopatu Varadiensi per aliquem ex praelatis usque ad reditum suum administrando.

(A M. N. Múzeum. 1668. f. l. jelzetű kéziratában 147. — Epistolae. P. III. E. XI. — Monumenta Vaticana. E. LVII.)

146.

1468. április 30. Római követének. Felhivja, hogy a váradi püspökség ügyében kedvező határozatot igyekezzék kieszközölni.

Scripsimus summo pontifici super prefato *(sic)* ecclesie Waradiensis etc. prout ex copia litterarum nostrarum presen-

tibus inclusa intelligetis.[1]) Unde hortamur fraternitatem vestram, eidem committentes, quatenus rem ipsam, juxta vota nostra apud summum pontificem efficere, et quam brevissime relationem nobis optatam superinde facere debeatis. Datum ut supra.[2])

A levél élén: Oratori suo Romam super eodem negotio.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 47. — Epistolae. P. III. E. XII.)

147.

1468. tavaszán. A lengyelországi rendeknek. Felvilágosítja őket a magyar koronának Moldvaország irányában bírt főnhatósági jogai felől. Hozzájárul ahoz, hogy a kölcsönösen okozott károk megvizsgálására bizottság küldessék ki.

A lengyelországi rendek 1468. márczius 16-ikán a következő levelet intézték Mátyás királyhoz:

Serenissime princeps et domine nobis gratiose. Secedente ex Polonia illustrissimo principe domino Kazimiro, Dei gratia rege Polonie etc., domino nostro gratiosissimo, et in oram Lythwanicam, tandem quoque in minorem divertente Russiam, rumor a veritate non abhorrens, et qui nobis molestiam causavit singularem, frequenti denuntiatione allatus est, quod serenitas vestra cum forti et numeroso exercitu, ad instigationem quorundam terram Valachie inferiorem hostiliter ingressa, ipsam igne, spoliis et cedibus multifarie afflixit, que ab annis longinquis in ditione Polonie regni consistens, etiam hactenus cum suo voyevoda Stephano obediens domini regis ditioni et imperio subiacebat, super quo habentur notoria jura et inscriptiones. Verum quum a vetustissimo tempore duo regna hec, Polonicum et Hungaricum, velut duo totius Christianitatis contra barbaras nationes scuta, fideli et sincero caritatis et unionis coniuncta funiculo, singulos etiam sive letos sive ad-

[1]) 145. szám alatt.

[2]) A megelőző levél datuma: 1468. április 30.

versos illis accidentes vicaria communione participabant aut propellebant eventus, nec armis aut odiis sed placitationibus et communibus colloquiis suas differentias de finibus aut iniuriis transigebant; satis itaque miramur, quid intercessit, quod serenitas vestra, veteri regnorum consvetudine omissa, armis rem exequi perrexit, que jure communi aut consiliariorum utriusque regni arbitrio solita erat expediri, non attendens nostre patientie diuturnam tolerantiam, qua et vastationem terre Scepusiensis, et in regnicolis nostris ecclesiasticis et secularibus clandestinam in castrum vestri regni Hungarie deportationem atque pactationem, ceteraque dampna regno nostro a vestra serenitate et vestris illata pertulimus, et quorum reformationem per barones utriusque regni fiendam prestolabamur. Et quoniam fama vulgari accepimus, quod serenitas vestra novo iterum bello Valachiam destinavit lacessere, quod nobis cedit in amaritudinem altiorem, qui et regnorum predictorum amicitias et federa, hactenus a nobis sincere custodita, male libenter videremus disruptum iri, et arma communia non in propriam perniciem, sed in barbarorum exterminium satius judicamus convertere; quocirca rogamus serenitatem vestram, quatenus a bello et armis prefato Stephano voyevoda et terre sue Valachie movendis velit se continere, et regnorum fedus atque amicitiam non minuere sed nutrire, et tam super Valachie negotio, quam terre Scepusiensis dampno, castri Lyednicza hostilitate, et aliis quibuscumque questionibus, iniuriis et differentiis comitum et baronum stare arbitrio. Hec enim cura nobis precipua fuit et erit, ut regna ipsa, quantum ex nobis fuerit, mutuis dissidiis non sinamus collidi, sed in veteri federe et amicitia, absque cuiuslibet hostilitatis respectu, quo in barbarorum resistentiam, Turcorum videlicet et Tartarorum, potentiora sint, servari; parem, ut speramus, vicissitudinem a serenitate vestra et regno vestro experturi.

(Codex Epistolaris saeculi XV. Krakó, 1876. 241.)

Erre Mátyás válasza így hangzott:

Duo sunt que nobis per litteras vestras imputatis: invasionem Moldavie, tanquam ad regnum vestrum pertinentis terre, et damna necnon iniurias vobis et vestris ex

Hungaria per nostros illatas; ac requiritis nos ad veterum utrinque federum observationem, et communi arbitrio perpetrata committi postulatis. Primum quod ad Moldaviam attinet, nos quidem nullo instigante eam invasimus, nisi Stephano regionis illius tyranno, qui cum sua nobis promissa *(non)* observaret, et exules nostros foveret, ac e regno nostro instar Turcorum, continuas rerum et hominum predas abigeret, nec requisitus malefacta emendare vellet, nonne digne a nobis meruit castigari? Pro quibus certe cuicunque etiam alieno bellum inducere satis legitime potuissemus; sed nos eum nostrum esse subditum ipsius confessione scimus. Quod si vobis eodem modo adulatur, more suo facit; nam et Turcis et Tartaris se itidem exhibet; ad hoc videlicet, ut inter tot dominos perfidia eius diutius maneat impunita. Terram vero illam nostri juris esse, antiquissimus et continuatissimus predecessorum nostrorum regum Hungarie titulus declarat, non quidem inanis, sed possessione nunquam interrupta munitus. Nam, ut vetustiora nunc omittamus, post memoriam hominum vajvode Moldavienses semper regibus Pannonicis servierunt, et provincia illa nullum habuit presidem nisi hinc approbatum vel immissum usque eo, ut genitor noster qui tantum gubernator erat, plures illic successive ad libitum et sine contradictione prefecerit vajvodas. Que omnia vanis inscriptionibus (si fortassis in contrarium proferri possint) validiora et efficaciora esse dignoscuntur. Nos tamen in presentiarum de iis profundius disceptare rationabilibus de causis non intendimus. Ceterum de damnis et iniuriis multa et vera etiam nos queri possemus, sed postquam opportune per vos communis arbitrii mentio inducta est, libenter huiusmodi examen assumimus, et quamvis nunc in extremis partibus occupati negotiis fidei catholice contra hereticos, tempus tamen congruum et locum talibus competentem mox post reditum non recusabimus, maxime si et a vobis interim particularia superinde intelligemus. Postremo omnem animum nostrum, ita volumus, cognoscatis, nec justitiam nos super illatis reformidare, nec abnuere concordiam, presertim cum regno vestro. Quod si huic nostro nunquam antea confederatum fuisset, nostris

tamen temporibus initium amicitie dandum foret, quatenus duo hec vicina regna undique inter paganos et hereticos sita, mutuis consensibus et auxiliis facilius sese et christianam religionem tuerentur.

A levél élén: Ad regem Polonie [1]) regis, se Moldaviam non aliam ob causam quam ob castigandum vajvodam Stephanum, regno suo damna inferentem invasisse; Moldaviam ab antiquo ad Hungariam pertinere, vajvodamque propria etiam confessione suum subditum esse; ceterum damnorum ab utrinque complanationem communi arbitrio investigandam post reditum ex Moravia libenter permittere, concordiamque maxime cum regno Polonie nunquam abnuere.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 153. — Epistolae. P. III. E. XXVIII.)

148.

1468. tavaszán. Egy német fejedelemnek, Felkéri, hogy Ulrik mestert, ki szekérvárak felállításában jártas, mielőbb küldje hozzá.

Intelleximus esse apud fraternitatem vestram quendam nomine Ulricum, in ordinandis more bohemorum curribus bene peritum; quia vero in regno nostro huiusmodi homines vix inveniantur, eo quod ibi aliud militie genus observatur, nunc autem nos adversus eum hostem gerimus bellum, cuius precipua cautela est currum dispositio, unde et nobis procul dubio utile futurum animadvertimus, si tales homines habeamus, qui et nostros currus artificiosius locent, et contra inimicorum structuras remedia inveniant. Propterea fraternitatem vestram diligentissime rogamus, quatenus nobis pro aliquanto tempore de prefato homine vestro complaceatis, habituri et nos ad similia et maiora vobis vicissim exhibenda promptiores. Datum.

A levél élén: Ad quendam principem, ut Ulricum quendam, in ordinandis more Bohemorum curribus bene peritum ad se pro aliquo tempore mittere placeat.

---

[1]) Tévesen. A levél kétségtelenül Lengyelország rendeihez van intézve.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 192. — Epistolae. P. III. E. XXII. Itt »ad quendam Austriacum dynastam« czímeztetik a levél.)

149.

1468. tavaszán. Római követének. Értesíti a csehországi hadjárat folyama felől. Tudósítást kér a pápától várható segítség iránt.

Que his diebus inter nos et communem hostem[1]) tam verbis quam manu acta sunt, explicare longum esset. Hoc unum dicimus, quod inimicus et animo fractior et numero suorum diminutior est, ita ut satis manifesta spes sit brevi eum nobis campo cessurum, et dispersis viribus se ad loca munita recessurum. Quod si (prout quasi necesse est) evenerit, multa et magna a nobis agi poterunt, modo in hac expeditione durare possimus. Plurium ea sententia est, quod vix unquam ecclesia Romana tam prope fuit, ut vel reduceret vel omnino deleret Hussitas, sicut nunc est; si tantum huic rei digne et cito provideatur. Si autem prosecutio fuerit intermissa, verendum est, ne heresis ista adeo invalescat, ut omnibus ecclesiis septemtrionalibus grave sit periculum allatura. Hec admonemus, magis zelo fidei, quam propter nos. Nam ad partem nostram nihil vobis tam stricte iniungimus, quam ut nobis celerrime significetis, quid summus pontifex et velit et possit in effectu; ne forte sub vana spe inter hos labores et expensas diutius pendeamus. In hoc, mandamus, omnem diligentiam apponatis, ut quamprimum sciamus, quid nobis sit ulterius agendum.

A levél élén: Ad oratores suos Romam regis, de bello Bohemico, a quibus informari cupit, quid summus pontifex velit et possit in effectu, ut quid sibi agendum sit, quamprimum scire possit.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 191. — Epistolae. III. E. XLII.)

---

[1]) Podjebrad György.

150.

1468. május elején. Rüdesheimi Rudolf lavanti püspöknek, pápai legátusnak. Értesíti, hogy közelebb követeket fog Boroszlóba küldeni.

Litteras reverendissime paternitatis vestre libenter legimus, utpote plenas humanitatis et bone spei. Ceterum ecce quamprimum mittemus illuc unum vel plures e nostris idoneos, qui et intentionem nostram clarius referant, et que rebus necessaria sunt, proponant. Vestra tamen paternitas et interim pro sua prudentia et auctoritate non cesset excogitare et ordiri earum rerum fundamenta, que ad sustentandum et supplendum contra hereticos exercitum pertinent. Nos etiam interim, quantum negotia patientur, non manebimus otiosi. Vestra precipue cura, sit ut nos id quod pie suscepimus, necessario non omittamus.

A levél élén: Ad dominum Prothasium episcopum Olomucensem [1]) ut pro supplendo et sustentando exercitu contra hereticos omnia possibilia excogitet et adhibeat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 166. — Epistolae. P. III. E. XXXVIII.)

---

[1]) A levél nem az olmüczi püspökhöz van intézve, hanem a lavantihoz, ki ez év január 20-ikán boroszlói püspökké választatott meg. Ez utóbbit mint pápai legátust a király reverendissimusnak czímezte; az előbbit reverendusnak. A király e levele kétségkivül válasz a legátusnak 1468. április 28-ikán Boroszlóból irt levelére. Ebben egyebek közt olvassuk: »Quanta jocunditate, quanta exultatione et tripudio tam sanctum animum et bonam voluntatem celsitudinis vestre regie nos omnes, domini videlicet principes, barones, militares et civitates terrarum Slesie, Lusatie etc. . . . . intelleximus . . . calamus non cepit. verum effectus opere comprobabit.« (Scriptores rerum Silesicarum IX. 272.)

151.

1468. május 3. Boskovitz Protáz olmüczi püspöknek, Lengyelországba küldött követének. Buzdítja, hogy a rá bizott ügyekben serényen járjon el.

In iis, que significastis, diligentiam vestram et fidem merito commendamus. Ceterum nihilominus iniungimus [1]) vobis, ut ea que vobis commissa sunt, sollicite peragatis, servatis omnibus modis possibilibus et opportunis; nec imputabimus vobis [2]) moram necessariam, quia maluimus ut aliquid tardius fiat et bene, quam cito et inutiliter. Quidquid de iis et de aliis certi habueritis, aut perscribatis, aut vosmet ipsi renuntietis.

A levél élén: Ad oratores suos, quibus omnem diligentiam in rebus exequendis committit.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 167. — Epistolae. P. III. E. XXXIX. — A datum megállapításában támpontúl szolgál a pécsi püspöknek 1468. május 3-ikán Protáz püspökhöz irt levele. Epistolae. P. III. E. XXIX.)

152.

1468. május 4. Boroszló város közönségének. Felszólítja, hogy csapatait táborába Olmützbe küldje.

Mathias etc. Ingredientibus nobis in Moraviam et Bohemiam occurrerat communis inimicus, sed cum vidisset se nihil proficere, de via cessit. Opus igitur est, ut rem pro fide catholica et publica defensione ceptam, totis viribus unanimiter prosequamur. Unde hortamur et requirimus vos quam diligentissime, ut ad diem abhinc vicesimum, aut si fieri potest prius, vel saltem paulo posterius, ad civitatem Olomucensem, cum omni potentia vestra et apparatu presto sitis, acturi una nobiscum ea, que utiliora videbuntur. Nam

---

[1]) A kéziratban tollhiba : iniunximus.

[2]) A kéziratban tollhiba : imputabitis nobis.

ad successum suscepti negotii necesse est, ut quam primum undique in unum et omnium copie conveniant, et consilia copulentur. Secus igitur, in quantum nostram assistentiam et vestram salutem cupitis, nullatenus faciatis. Datum in descensu nostro exercituali terre Moravie prope oppidum Law, secundo die inventionis sancte crucis, anno domini 1468, regni nostri anno undecimo, coronationis vero anno quinto.

Ad commissionem domini regis.

(Egykorú másolata Eschenloer »Historia Wratislaviensis« czímű kézirati munkájában. Kiadva: Scriptores rerum Silesicarum. IX. 272.)

Ezen, és egyúttal az ápril 8-ikán kelt levélre is, Boroszló város tanácsa és közönsége május 18-ikán válaszol:

»Suscepimus nunc binas litteras maiestatis vestre, nos pre omnibus diebus nostris jocundiores reddentes, quibus vidimus sanctum necessariumque protectionis fidei munus vestram maiestatem suscepisse, et defensionem fidelium populorum in regno Bohemie et membris suis periclitantium tota sua potentia statuisse, de qua laudabiles rumores jam universum transvolant orbem, ad gloriam et sempiternam memoriam vestre serenissime maiestatis. Agimus gratias Deo nostro, qui tantum nobis contulit defensorem; agimus et humiles gratias excellentissime gratie vestre, que tanta christiana innataque sua pietate, et oppressorum catholicorum compassione sic mota, tam sanctam protectionem amplecti dignata est. Requirit nos vestra serenitas, ut circa Olomucz cum copiis nostris concurramus. Gratiosissime rex, paratissimi fuimus ad primas, cum nobili domino Ulrico de Hazenburg et ducatibus Sweidnicz et Jawor campum ingredi, ac oppidum castrumque Polkenhain circumvallare. Oppido, ex gratia Dei, jam capto, castrum in horas oppugnamus, a quo sine scandalo periculoque subito non erit modus discedendi. Itaque secunde littere maiestatis vestre, per reverendissimum dominum legatum nobis presentate sunt, super quibus sua reverendissima dominatio, cum venerabilibus dominis prelatis suis et nobis multo et maturo usus consilio, diversisque ruminatis et pensatis, placuit ut venerabilis et egregius

dominus Hieronimus Beckensloer decanus Bregensis et Wratislaviensis ecclesie canonicus etc., presentium ostensor, de singulis circumstantiis, patrie et colligatorum conditionibus plene instructus, ad vestram inclitam maiestatem transiret, et referret ea, que rebus gerendis opportuna erunt, ac ceteras necessitates declararet; qua itaque declaratione facta, quidquid vestre serenissime maiestati consultius videbitur, fiat; et faciemus omnes, sicut placuerit eidem vestre gloriosissime maiestati, que etiam nullatenus dubitet, quin cum maximis gaudiis et desideriis in hoc pio opere ita assistemus agemusque imparsis corporibus et rebus nostris, ut vestra inclita maiestas sentiet nos suscepti muneris gratissimos esse, et ut gratiam et favorem circa vestram maiestatem consequi et conservare valeamus. Roganus humillime, quatenus vestra maiestas serenissima prefato venerabili domino Hieronimo, premissa gratiosa audientia, plenam fidem adhibere dignetur, et susceptum munus regie prosequi, et non derelinquere eos, qui mandato vestre serenitatis secuturi, assisturi et aggressuri sunt omnia, que catholicos homines decet facere, et qui de felicitate vestre maiestatis gaudent, et jugiter Deum exorant, ut sicut animum vestre maiestati contulit suscipiendi, ita conferre velit prosequendi et in laudabilem et gloriosum optatumque finem perducendi. Datum feria quarta post dominicam Cantate, anno etc. LXVIII.

(Egykorú másolata Eschenloer idézett kéziratában. Kiadva az idézett oklevéltárban. 274.)

153.

1468. május 5. Egyik csehországi hívének. Felhivja, hogy fegyvereseivel jöjjön táborába.

Ingredientibus nobis in Moraviam et Bohemiam occurrerat communis inimicus, sed cum vidisset nihil se proficere, de via cessit. Opus igitur est, ut rem pro fide catholica et publica defensione coeptam totis viribus unanimiter prosequamur. Unde hortamur et requirimus vos diligentissime, ut ad diem abhinc vicesimum, aut si fieri potest prius,

vel saltem paulo posterius ad civitatem Thelcz cum omni vestra potentia et apparatu presto sitis, acturi una nobiscum ea que utiliora videbuntur. Nam ad successum suscepti negotii necesse est, ut quamprimum undique in unum et omnium copie conveniant et consilia copulentur. Secus igitur in quantum nostram assistentiam et vestram salutem cupitis, nullatenus faciatis.

A levél élén: Ad catholicos Bohemos, ut se jam Moraviam ingresso, cum omni potentia et apparatus ad civitatem Thelcz, ad diem constitutum adsint, unitis taliter viribus defensionem catholice fidei prosecuturi.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 244. — Epistolae. P. III. E. XXXV. — E levél datumának megállapítására támpontúl szolgál a megelőző levél, melynek ez fogalmazata is lehet. Egyébiránt kétségtelen, hogy ezzel azonos tartalmú levél egyidőben több városhoz és főúrhoz küldetett.)

154.

1468. május 5. Iglau morvaországi város közönségének. Felhívja, hogy fegyvereseit táborába küldje.

Mathias von gots gnaden kuenig zu Ungern, Dalmacie und Croacie etc. Den erbern und fuersichtigen mannen regierern, raat, burgern auch und der gemayn der stat Igla unsern grues. Im eingang gen Marhern und Behm ist uns engegen kumen der gemayne feindt und gemerckt das er nicht hat muegen schaffen, ist vonweg getreten. Darumb ist nott das ding um kristenlichen glauben und gemayner befridigung angehaben mit ganczer macht eintrechtiglichen vorbracht werden. Davon begeren wir und besuchen euch mit ganczen vleis, das ir von heut am zwanczigisten tag, aber so es gesein macht er, aber je darnach ein wenig in die stat Teltcz komt, mit all euer macht und czirung, tunnt mit sambt uns was am noetesten uns bedungken wirt, wann zuvorbringen angefangte geschiecht ist nott so baldest wir in ain komen und all unser fertigung zusamen brocht muegen werden, das sich und die unsern mit raat zu hauff

fuegen, anders als ir unseren beischtandt gert und eure gesundt in dem nichten tuet. Geben in unseren nidersteigen aussen haymet in Marheren nohenndt bey Lae, des andern tages nach vindungs hailigen kreutczs, nach Christi geburt etc. LXVIII. unsers reichs XI. der krenung aber im funfften jare.

(Eredetije Iglau város levéltárában. — Palacky. Urkundenbuch. 528.)

155.

1468. május 10. Olmücz város polgárainak. Értesíti, hogy az olmüczi püspökséget különös pártfogásába vette.

Quia honorabile capitulum ecclesie Olomuczensis, presertim contemplatione prelati ipsorum,[1]) quem ob suas virtutes et merita, singulari benevolentia et favore complectimur, nostram specialem recepimus in tutelam; officii nostri esse duximus, ut illam ecclesiam non modo ab extrinsecis hostibus tueamur, verum etiam operam demus, quatenus domestici et proximi eius pacem et concordiam servent cum eadem. Quapropter dilectiones vestras hortamur et requirimus, ut habito respectu imprimis ad Deum, deinde etiam ad nos, cum prefato capitulo imo tota ecclesia illa, potissimum jam deinceps adeo tranquille et amice vivatis, quemadmodum fraterne unanimitatis vinculum expostulat. Quod si vos facere intellexerimus, non solum clerum Olomuczensem, sed etiam populum et universam pariter civitatem, quasi in unum corpus charitatis nexu redactam, peculiari amore et tutela simul et equaliter prosequemur. Datum Znoime, 10 Mai, anno 1468.

A levél élén: Ad eosdem (t. i. Olomucenses), ut cum capitulo, quod in specialem protectionem recepit, amice vivant.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 165. — Epistolae. P. III. E. XIX.)

---

[1]) Boskovitz Protasius.

156.

1468. május 15. Eycinger Istvánnak. Felhivja, hogy fegyvereseivel táborába siessen.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie. Magnifice grate nobis dilecte. Postquam hesterna die venimus contra hanc civitatem Trebighz, que erat speciale domicilium hereticorum, et in qua erat cum gentibus Victorinus primogenitus Georgii de Podebrad, statim igne combustam funditus delevimus, et ipsum Victorinum cum suis in castro abbatie inclusum sub obsidione tenemus. Quamobrem cum nulli dubium sit, quod prefatus Georgius pro eliberatione filii sui cum tota sua facultate veniat, dilectionem vestram hortamur quantum plus possumus, quatenus statim et in continenti, visis presentibus, mora qualibet remota, cum omnibus gentibus vestris, equitibus et peditibus, personaliter huc ad nos in subsidium nostri venire velitis. Non retinebimus vos per longa tempora, infra octo dies res ista consummabitur, et hoc erit caput totius suscepti negotii, quod si viriliter apprehenderimus, facilius deinceps res catholica contra eum promoveri poterit. Ergo hac vice, ad hanc nobis complacentiam singularem faciendam veniatis; de cetero autem vos magis supportatos ab onere tali habebimus. Datum in descensu nostro exercituali prope dictam civitatem Trebighz, quintadecima die mensis Maii, anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, regni nostri anno undecimo, coronationis vero quinto.

Ad mandatum domini regis.

Kivül: Magnifico Stephano Eycinger grate nobis dilecto.

(Az asperni levéltárban őrzött Diplomatarium Eizingerianumból közölve: Archiv für österreichische Geschichtsforschung. I. kötet. V. füzet. 116.)

A Diplomatarium Eizingerianumban található megjegyzésből tudjuk, hogy Mátyás hasonló levelet intézett Eizinger Osváthoz is, és hogy a két főúr 900-at meghaladó haddal jelent meg a trebicsi táborban.

157.

1468. május 19. Iglau morvaországi város közönségének. Felhivja, hogy fegyvereseit Trebics város alá küldje.

Mathias dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. prudentibus et circumspectis viris rectori, consulibus ceterisque civibus et communitati civitatis Iglaviensis, nobis dilectis salutem. Catholicorum res agitur, que si communi voto viriliter sustentabitur, promoveri Deo ipso propitio faciliter poterit, maxime si Victorinus primogenitus Georgii de Podiebrat dux cum uno fratre suo, quos combusta civitate Trebyth, in castro abbatie eiusdem loci inclusos sub obsidione tenemus, in deditionem deduci poterit. Quamobrem ne dictus Georgius de Podiebrat ipsos filios suos, contra vota catholicorum eliberare valeat, ut proposuit, dilectionem vestram hortamur quantum plus possumus, quatenus omnes equites et pedites vestros ad diem sabbati nunc venturum huc in subsidium nostrum mittere velitis, acturi nobiscum ea, que in promotionem fidei necessaria communi consilio videbuntur. Hoc erit caput totius suscepti negotii, quod si viriliter apprehenderimus, deinceps, ut premisimus, facilius res catholica promoveri poterit. Secus ergo non faciatis. Datum in descensu nostro exercituali prope eandem civitatem Trebigh, decima nona die mensis Maii, anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, regni nostri anno undecimo, coronationis vero quinto.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Prudentibus et circumspectis viris rectori, consulibus, ceterisque civibus et communitati civitatis Igloviensis, nobis dilectis.

(Eredetije Iglau város levéltárában. — Palacky. Urkundenbuch. 530.)

158.

1468. május 22. II. Pál pápának. Levelére válaszolva kijelenti, hogy világi vonatkozású ügyeiben a szent-szék bíráskodásának nem veti magát alá.

Scribit mihi sanctitas vestra pro illustri viro, comite Michaele sacri Romani imperii burgravio,[1]) tanquam ego illum quibusdam juribus suis spoliaverim, ac mei se intuitu fecisse dicit, quod causam hanc in curia sua committere distulerit, sed prius exhortatione mecum duxerit agendum. Habeo beatitudini vestre gratias, quod me ad faciendum officium meum, hoc est, ad justitie exhibitionem exhortatur. Quod autem insinuat se alioquin contra me processuram, nescio quo animo accipiam, quia si id factum fuerit, necesse mihi erit regiam tueri libertatem, et non plus in foro ecclesie Romane super temporalibus regni mei cuiquam respondere, quam reliqui mee conditionis principes faciunt, imo et subditi principum. Unde supplico sanctitati vestre diligenter, ne se pariter et me talibus negotiis oneret, sed huiusmodi importunorum hominum interpellationes, quasi minus ad se pertinentes, reiiciat magis, quam admittat. Nihilominus beatitudini vestre notum facio, quod iste comes Michael ad terras illas et castra nullum, quod sciam, efficax jus habet, prout ex privilegiis eius colligi potest manifeste, que et sepe alias, et nuper Znoyme a multis jurium et consuetudinum regni mei peritis conspecta et examinata sunt. Ego tamen ei assignavi locum et diem comparendi ac finalem decisionem recipiendi, si voluerit. Alioquin infirmitati jurium suorum, non mee iniustitie poterit imputare. Altissimus sanctitatem vestram diu servet felicem, regimini ecclesie sue sancte. Sub castro Trebicsensi, 22. Maii, anno domini 1468.

A levél élén: Ad pontificem, qui in negotio comitis Michaelis sacri romani imperii burggravii ad regem scripserat, nisi petitioni sue satisfecerit et contra eundem processuram; responsoriae indignatum regis animum exhibentes.

---

[1]) L. a következő levelet.

(A M. N. Múzeum 1668. f. l. jelzetű kéziratában 198. — Epistolae. P. III. E. XL. — Monumenta Vaticana F. LVIII.)

159.

1468. május 22. Római követének. Értesíti a pápához írt levelének tartalmáról s utasítja, hogy ugyanily szellemben nyilatkozzék.

Quid nobis scripserit summus pontifex, quidve nos eidem responderimus in facto comitis Michaelis de Magdburg, illius qui pro Chakthornya et Strigonio [1]) laborat,[2]) ex inclusis litterarum copiis intelligetis. Mandamus ergo vobis, ut et vos ad eundem sensum cum sua sanctitate superinde loquamini, inducentes eandem, ne se talibus frustra implicet, quia nolumus omnino in temporalibus a sede apostolica udicari, nedum nosmetipsos sed nec subditos nostros, nonmodo super civitatibus et castris, sed nec super uno fundo vel una vinea, prout et hactenus observatum fuit et adhuc ubique gentium observatur. Regnum nostrum Hungarie, sicut et alia omnia suas habet consvetudines et jura, secundum que unumquemque etiam extraneum contra regnicolas nostros agere oportet. Si quis autem nosmetipos convenire vult: et nostra persona, ut scitis, suum habet judicem videlicet palatinum, qui universitatem regni representat. Omnia prius pati volumus, quam huiusmodi nostram et regni nostri dimittere libertatem. Datum in obsidione castri Trebiczensis, XI. kalendas Junii, 1468.

A levél élén: Ad oratores suos Romam, quibus ob scriptas sibi in facto comitis de Magdburg, qui pro Chaktornya et Strigo laborabat a pontifice quasdam litteras, sue sanctitati serio representandum demandat, se et regnum suum in temporalibus nullo modo a sacra sede dependere velle, cum et ipsa persona regis, si quispiam ipsam convenire vellet, solum palatinum judicem haberet.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 196. — Epistolae. P. III. E. XLI.)

---

[1]) Strigo, a Muraközben.

[2]) Cillei Ulrik özvegye a nevezett két vár-uradalmat beirta a nevezett grófnak.

160.

1468. május 23. Podjebrad Viktorin cseh herczegnek. A három morvaországi úr részére kért menedék-levelet megtagadja.

Illustris princeps, affinis olim nobis dilecte. Scripta ad nos vestra clare intelleximus.[1]) Ceterum ea que adversus Zdenkonem[2]) scribitis, non videntur principi convenire. Si talia illi qualitercumque obiicienda fuerunt, decentius per inferiorem personam, quam per vos obiici potuissent. Hec ideo dicimus, quia nobis adhuc cura est honoris vestri, ex eo quod non tam presentem inter nos discordiam, quam preteritam affinitatem merito consideramus. Ubi vero petitis nos, ut Joanni Zwoys et Anaxagore cum Ladislao Velchek salvum conductum ad nos accedendi et sese expurgandi mittamus, ad hoc respondemus, quod non expedit nobis ulterius illis personis salvum conductum dare, quarum dolo heri vix quod salutem presentis vite non amisimus. Si pro quacumque re honesta ad nos mittere vultis, habetis, ut credimus, penes vos alias personas illis probiores, quibus nos, si opus fuerit, salvum conductum dabimus competentem. Nihilominus tamen speramus, quod, prout semel promisistis, illos qui in tam nefaria re culpabiles existunt, in manus nostras assignabitis, ac verbo vestro satisfacietis, presertim cum non aliter digne innocentia vestra possit approbari. Datum in obsidione castri Trebycz, feria secunda post dominicam rogationum.

A levél élén: Ad ducem Victorinum de Joanne Zwoys, Anaxagora et Ladislao Velcsek.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. latin jelzetű kéziratában. 167. — Epistolae. P. III. E. X.)

---

[1]) E levelet nem birjuk.

[2]) Sternberg.

161.

1468. május végén. Csehországi uraknak. Felhivja őket, hogy táborába siessenek.

Egregii viri nobis dilecti. Notum est qualiter nos vestram et catholicorum omnium assumpsimus protectionem, quam ecce nunc cum magnis laboribus et impensis viriliter et constanter prosequimur. Nunc ergo scitote, quod postquam Georgius de Podiebrad a facie nostri recessit, vires quidem sue relique hinc inde sunt disperse, verum filius eius dux Victorinus cum meliori potentia mansit in civitate Trebicensi, defensurus pro facultate sua contra nos presertim marchionatum Moravie. Quo percepto, nos cum exercitu nostro ex Znoyma statim contra eum festinavimus, et jam Deo dante primo adventu prefatam civitatem Trebicensem cepimus, combussimus et funditus delevimus. Quia vero undique in eam tamquam inexpugnabilem ex vicinis locis concursus hominum erat factus, multa ibi bona, equi, currus, arma et multi mortales inopinato incendio arserunt. Quidam de exercitu Victorini, maxime qui in turres confugerant, ad manus nostras captivi devenerunt et aliorum non pauci. Ipse Victorinus fere cum mille quingentis suorum in castrum abbatie loci eiusdem sese proripuit, quem nos ad presens undique inclusum strictissime obsidemus. Et quia non est dubium, quod pater ducem et primogenitum suum nullatenus derelinquet, sed omnes vires suas ad liberandum eum contra nos celerrime movebit, opus est ut nos quoque rem feliciter ceptam fortiter tueamur, et optatum deducamus ad effectum, quod sine pluribus et undique unitis viribus bene fieri non potest. Quoniam igitur quasi tota suscepti negotii summa in huius rei determinatione consistit, hortamur vos diligentissime, imo jure obligationis, qua nobis ut protectori vestro adstringimini, requirimus, ut missis aliis rebus, quanto celerius potestis, ad nos cum omni potentia vestra festinetis. Faciatis in hoc rem non minus reipublice christiane et vobismet ipsis utilem, quam nobis gratam. Secus ergo nullo modo agatis.

A levél élén: Ad catholicos Bohemos regis, de dispersis Georgii regis viribus, Trebicso capto et funditus deleto, de duce demum Victorino cum 1500 suorum in castro abbatie loci obsesso, cuius eliberationi cum patrem omnimode intendere non dubitet, ut cum omni potentia celerius ad se veniant, hortatur.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 157. — Epistolae. P. III. E. XIV.)

162.

1468. junius 1. Rüdesheimi Rudolf lavanti püspöknek és pápai legátusnak. Szemrehányásokat tesz szövetségeseinek lanyha magatartása miatt.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. Reverendissimo in Christo patri domino reverendo episcopo Lavantino, postulato Wratislaviensi, apostolice sedis legato salutem. Per hunc dominum Hieronimum et litteras et intimata paternitatis vestre [1]) accepimus, ad que utraque et coram eidem respondimus et scriptis similiter respondemus, quod cum nos pro Deo et fide recta piam catholicorum protectionem suscepissemus, duobus fere jam exactis mensibus, magnis nostris et nostrorum laboribus ac impensis, id negotium continuavimus, totam belli molem quasi humeris nostris sustinendo. Cum interim nulla aut minima eorum, pro quibus precipue hec agimus, auxilia nobis presto esse videremus, communis inimicus ibi vim totam opposuit, ubi se magis urgeri animadvertebat; unde et vos oportuisset jam dudum unire nobiscum vires vestras, et adiutorem vestrum taliter adiuvare, ut contrito inprimis capite principali, facilius accessoria sequerentur. Sed hactenus nec consecuti sunt nos, qui precedere debuissent; soli, equorum et hominum vulneribus, patris et filiorum ac universe gentis heretice insultum excepimus. Allegatis distantiam locorum et viarum asperitates ac discrimina, cum hec omnia prius

[1]) A legatus levele, melyre Mátyás válaszol, nem maradt fönn. A király irata egyúttal válaszul szolgál Boroszló város május 18-iki levelére.

et magis nos allegare potuissemus; et certe convenientius fuisset nos expectari potius quam expectare; quia prestamus beneficium, non sumimus; et utilitatem querimus non nostram, sed alienam. Quamvis tamen quotidie multiplicentur adversum nos hostes, et exercitus noster assidue in se ipso et in necessariis quibusque minuatur; nihilominus durabimus quantum poterimus, et prestolabimur subsidia sociorum, si modo conpetentia fuerint et tempestiva; alioquin imputari nobis nec poterit quidquam merito, nec debebit. Hec reverendissime paternitati vestre et aliis dominis ac populis communiter responsa esse voluimus. Cetera referet idem dominus Hieronimus, rerum qui hic geruntur non jam auditor tantum, sed pro parte etiam inspector, qui excusationem omnium vestrum coram nobis, quantum in ipso fuit, diserte et prudentur egit. Datum in obsidione castri Trebicensis, die prima mensis Junii, anno etc. LXVIII.

(Egykorú másolata Eschenloer kéziratában. Scriptores rerum Silesicarum. IX. 276. — A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 169. Hibásan az olmüczi püspökhöz czimezve. — Epistolae. P. III. E. XX. Hibásan 1468. május 1-ről keltezve.)

A Beckensloer Jeromos által közlött királyi üzenetre, Boroszló város következő levelet intézte Mátyáshoz:

Serenissime princeps etc. Intelleximus humiliter ea, que vestra serenissima maiestas proxime per venerabilem dominum Hieronimum demandavit, cum quo litteras nostras ad vestram serenissimam maiestatem dedimus, que ex eisdem intellexit promptitudinem nostram. Nam quamprimum cognovimus mandata et requisitiones vestre serenissime maiestatis, parati fuimus et promptissimi sumus etiam cum toto desiderio quantum possumus concurrere; et quid hactenus impedimento fuit, prefatus dominus Hieronimus vestre serenissime maiestati declaravit, quandoquidem, communicato consilio colligatorum, castrum hostis nostri vallavimus, a quo discedendi hucusque non fuit opportunitas, presertim cum heretice gentes valido exercitu congregate istis diebus Slesiam intraverant, igne et ferro devastantes, quibus Dei auxilio resistentia data, in fugam unde venerant repulse, et postea revertentes, redemptionem

castri molite sunt, ac iterum per obviam virilem nostrorum *(sic)* incassum laboravere. Sic igitur serenissima vestra maiestas noscat in Slesia parum otii esse, precipue cum nunc, ut suscepimus, communis hostis in Bohemiam reversus sit, nobis sunt provisiones necessarie. Versamur itaque in armis omnes in Slesia utraque Lusatia colligati, demptis proh dolor nonnullis ducibus et communitatibus Slesie, gravissima mandata apostolica non curantibns, quorum respectum ad hanc causam Deus noscit. Attamen, omnibus postpositis, nunc in horas reverendissimus dominus legatus, ut ad vestram gloriosissimam maiestatem vadamus, operam dat atque sollicitus est, ut taliter pareamus quemadmodum debemus, et vestram serenissimam maiestatem nobis conservemus gratiosiorem. Ideoque vestram serenissimam maiestatem humillime ac devotissime rogamus, dignetur nulla cordis gravitate, tedio aut indignatione contra nos moveri, ob clarissimam omnium nostrum voluntatem, sed pro Deo, proque gloria nominis sui, in augmentum fidei et tuitionem christiane plebis, inceptum munus sic prosequi ad finem, sicut altissimi gratia manifeste assistere et velle videtur, immo non dubitare in nobis; faciemus enim sicut debemus, et ut vestra serenissima maiestas nos requirit, quod et in aliis colligatis nostris non ambigimus. Utinam nobis solis pertranseundi montana esset facultas, et dudum coram venissemus. Speramus tamen non diu prorogaturum omnium accessum nostrum, sicut ex aliis reverendissimi domini legati [1]) clarius intelliget vestra serenissima maiestas, quam divina potestas tueatur et felicem vivere faciat in longitudine dierum, pro singulari sancte Romane ecclesie victoria, fidei defensione et unica nostra consolatione. Datum feria quarta infra octavas vivifici corporis Christi [2]), anno etc. LXVIII.

(Az idézett helyen. 282.)

---

[1]) A legátus ezen levele nem maradt fönn.

[2]) Junius 22.

163.

1468. július 11. Egyik cseh hadvezérének, valószinüleg Sternberg Jánosnak.[1]) *Elismerését fejezi ki sikeres hadimunkálatai fölött.*

Audimus opera vestra strenua et omni laude dignissima, que hostes fidei et eorum loca expugnando peregistis, de quibus vos merito inter alios plurimum commendamus. Ceterum quia sentimus illum hereticum iterum aliqua contra nos tam armis quam dolis conari, propter novi legati apostolici et oratorum domini regis Polonie adventum, imo totis viribus quasi ultima velle experiri, ideo nos nunc maxime contra eum caute et fortiter agere intendentes, vos hortamur, quatenus toto posse insurgentes, interim dum ipse hic contra nos occupatur, taliter eum et suos illinc invadatis, ut se a pluribus partibus vehementer premi sentiens, nullo in loco prope sufficiat defensioni, ac tandem undique afflictus et victus, aut pereat aut convertatur. Secus igitur, prout votivum huis rei finem mox cupitis, nequaquam faciatis. Datum.

A levél élén: Ad quendam ex capitaneis, quem de strenue actis laudat, ut ex sua etiam parte inimicos Bohemos fortiter invadendo distrahat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 195. — Epistolae. P. III. E. XXV.)

164.

1468. július 11. A császárhoz küldött követének. Felhívja, legyen rajta, hogy az igért segítség mielőbb megküldessék, és ő maga a pápai legátussal siessen táborába.

Post discessum vestrum omnia nobis hactenus prospere successerunt, et ut speramus, etiam in futurum Deo dante succedent. Verum interim significamus vobis, quod ille de-

[1]) L. Palaczky. Geschichte Böhmens. A IV. kötet második része. 542.

positus [1]) sentiens legati apostolici adventum, et nihilominus interventione magnificorum serenissimi domini Polonie regis oratorum, in aliquam spem rerum suarum erectus est. Unde iterum se recolligit et vires congregat quantum potest, existimans tanto plus proficere posse in tractatibus, quanto terribilior apparuerit in campis; nec est dubium, quin hac vice omnem ostentationem, omnes artes suas secum sit allaturus, et quasi ad ultimum huius anni et belli actum venturus. In quo si cogitatione sua fuerit frustratus, desperare eum ultra de rebus suis necesse est. Propterea mandamus vobis, quatenus hoc ad serenissimi imperatoris et reverendissimi domini legati notitiam deducatis, et instetis de promissionibus opportunis; maxime autem curate festinare ad nos cum dicto legato apostolico; nam ex sua et vestra legatione nos continue pendemus. Audimus etiam in Austria plures esse cruce signatos; date operam ut moveantur ad aliquid agendum, quia etsi seperatim a nobis deputabitur eis locus militie, tamen in communi proderit, quidquid agent. Iterum requirimus vos, festinate ad nos. In Olomucz, 11. Julii, 1468.

A levél élén: Ad quendam ex suis oratoribus, quod Georgius rex audita oratorum Polonie interventione et legati apostolici adventu, iterum animum capiat et vires congreget, ut hec imperatori et legato apostolico referat, et cum altero ad se festinet, crucigerosque ex Austria ad se venire faciat.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 169. — Epistolae. P. III. E. XXI.)

165.

1468. július 11. Egyik csehországi hívének. Felhívja a fegyverkezésre, hogy készen álljon a legelső parancsra táborba szállani.

Quia sentimus illum hereticum [2]) iterum aliqua conari, propter novi legati apostolici et oratorum regis Polonie adventum, ideo requirimus vos ut sitis parati, et quamprimum

[1]) Podjebrad György királyt érti.

[2]) Podjebrad György királyt érti.

vobis iterum intimabimus, penes nos more debito et tempestive insurgatis, prout et hactenus in talibus nobis complacentiam fecistis; nos autem tanto maiori vos in dies benevolentia et favore prosequemur. Datum in Olomucz, 11. Julii, anno domini 1468.

A levél élén: Ad status (ut credere est) Moravie, ut tempestiva insurrectione nunc maxime necessaria contra Bohemos Hussitas sibi assistere velint.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 194. — Epistolae. P. III. E. XXIII.)

166.

1468. július 11. Boroszló város tanácsának. Segítség küldését sürgeti.

Mathias etc. Quia sentimus illum hereticum [1]) iterum aliqua contra nos tam armis quam dolis conari, propter novi legati apostolici [2]) et oratoris domini regis Polonie adventum, immo totis viribus quasi ultima velle experiri, si hac vice spe sua fuerit frustratus, in extremam fere desperationem necessario casurum: ideo nos nunc maxime contra eum caute et fortiter agere intendentes, vos hortamur, quatenus toto posse insurgentes, taliter nobis pro communi bono quam primum assistatis, ut rem pie susceptam vestro et aliorum quorum interest auxilio adeo feliciter determinemus, quod tam vos quam nos ad hec loca accessisse non peniteat; prout et futurum, Deo juvante, speramus. Secus igitur, prout votivum huius rei finem mox cupitis, nullatenus faciatis. Datum in Olomucz, XI. Julii, anno domini 1468. regni nostri anno XI., coronationis vero quinto.

(Hédervári-codex 93. l. — Egykorú másolata Eschenloer kézirati munkájában. Kiadva: Scriptores rerum Silesicarum. IX. 286. — Epistolae. P. III. E. XXIV.)

---

[1]) Podjebrádot érti.

[2]) Roverella Lőrincz ferrarai püspök.

167.

1468. július 11. Rüdesheimi Rudolf pápai legátusnak. Segítség küldését sürgeti. (Töredék.)

Significamus vobis, quod ille depositus,[1]) sentiens novi legati apostolici adventum et nihilominus interventionem magnificorum serenissimi domini regis Polonie oratorum, in aliquam spem rerum suarum erectus est, unde iterum se recolligit et vires congregat, quantum potest, existimans tanto plus proficere posse in tractatibus, quanto terribilior apparuerit in campis etc. Propterea hortamur, ut moveatis vos et alios, ad saltem cum ea summa hominum, quam vobis per venerabilem dominum Hieronimum decanum intimavimus, quamprimum hic apud nos personaliter adesse velitis, nam ut percipere possumus, hoc conventu seu congressu omnino, vel pro maiori parte susceptum terminabitur negotium. Secus igitur paternitas vestra ne faciat, pro quanto fidei catholice et reipublice commodo afficitur.

A levél élén: Ad Episcopum Olomucensem[2]) hac de re, et ut saltem cum ea hominum summa, de qua nuntiavit, quantotius personaliter adesse velit.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 170. — Scultetus: Annales Gorlicenses kézirati munkájában Görlitzben, csonkán. — Scriptores rerum Silesicarum. IX. 286., csonkán.)

168.

1468. augusztus 2. Rüdesheimi Rudolf pápai legátusnak, boroszlói püspöknek. Meghivja öt magához Olmüczbe.

Reverendissime pater etc. Hunc vestrum nuntium ideo tardius remisimus, quia aliquantum aberamus; sed ecce jam et alter legatus apostolicus et oratores imperiales apud nos

[1]) Podjebrádot, a letett cseh királyt érti.

[2]) Tévesen. A szövegből kétségtelenül kiderül, hogy a pápai legátushoz, ki ekkor Boroszlóban tartózkodott, van intézve.

sunt, cum quibus hisce diebus de summa rerum tractaturi sumus. Et si etiam reverendissima paternitas vestra tempestive adesse potest, id erit tam negotiis communibus perutile, quam nobis gratissimum; tempestive inquam, quia in omnem eventum ultra XV. abhinc dies hic circa Olomucz commorari non decrevimus. Datum in Olomuncz, secundo die Augusti, anno domini 1468, regni nostri anno XI., coronationis vero quinto.

(Másolata Eschenloer kézirati munkájában. Kiadva: Scriptores rerum Silesicarum. IX. 289.)

169.

1468. augusztus 25. Zsigmond osztrák főherczegnek. Köszönetét fejezi ki az ajándékba küldött fegyverzetért.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. Illustri principi domino Sigismundo duci Austrie etc. salutem. Arma que fraternitas vestra nobis misit et de quibus per hominem suum experiri voluit, utrum apta sint nobis vel non, ita conveniunt corpori nostro, ut neque melius etiam nobis mensuram prebentibus fabricari potuissent. Quamobrem ea, veluti nobis digna pro magno dono recipimus, et superinde quia insuper alia arma, si illa missa non valebant, vestra fraternitas ad mensuram rursum mittere se offerebat, eo magis quo in hoc amoris vestri erga nos quedam indicia et monumenta apparent, gratias agimus, optantes in omnibus fraternitatem vestram et nos complacere, et ut de cetero mutuus inter nos caritatis nascatur affectus, desideramus. Datum in Olomucz, vigesima quinta die mensis augusti, anno millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, regni nostri anno undecimo, coronationis vero quinto.

Ad mandatum domini regis.

Külczim: Illustri principi Sigismundo duci Austrie etc. fratri nostro carissimo.

(Eredetije a bécsi cs. és k. állami levéltárban.)

170.

1468. szeptember 1. Sternberg Jaroszlavnak. Állhatatos ragaszkodásra inti.

Magnifice vir. Laudamus, quod in facto fidei contra hereticos obtulistis vos ad obedientiam sancte sedi apostolice, et quod Georgium de Pogiebrad pertinacem hereticum diffidastis. Hortamur ergo vos et requirimus, ut a bono proposito vestro non desistatis, sed sicut hactenus cooperati estis, ita etiam in futurum arma adversus ipsum et suos complices hereticos sumere curetis, nobisque tamquam protectori catholicorum, per sanctam sedem apostolicam et exhortationem legatorum suorum constituto, ac aliis catholicis assistatis. Nos quidem parati sumus et erimus vos inter alios catholicos tota facultate nostra protegere, omnemque favorem et assistentiam vobis impendere, nec desistemus ab inceptis, sed prosequemur sine dubio fidei defensionem toto posse nostro, quousque scilicet cooperante virtute *(divina)* heresis ista aut cesset, aut eliminetur. Agatis ergo vos quoque, que catholicum prefectum decent, prout alii catholici facere decreverunt. Datum in Olomucz, in festo beati Egidii abbatis, anno domini 1468, regni nostri anno XI., coronationis vero quinto.

Ad mandatum domini regis.

(Másolata Ezechiel »Opus miscellanum« czimű kézirati munkájában. Kiadva: Scriptores rerum Silesicarum. IX. 294.)

171.

1468. szeptember 15. I. Ferdinánd nápolyi királynak. Értesíti, hogy követe által előadott kivánatait teljesíté.

Mathias Dei gratia rex Ungarie etc. Serenissimo principi domino Ferdinando eadem gratia Sicilie etc. regi, fratri charissimo, salutem et prosperorum successuum incrementa. Venit ad nos magnificus et perhumanus vir Garcias [1]) orator

[1]) A kéziratban hibásan: Gareres. — A nápolyi király 1467. május 25-ikén értesíti római követeit, hogy Garcia Bethes-t a császárhoz

serenitatis vestre, et pro parte eiusdem coram nobis duo principaliter proposuit; ad que utraque nos desideratum fecimus responsum, confidentes, nihil a nobis exigi quam quod ad honorem et commodum utriusque nostrum pertinebit. Ea omnia latius explicabit prefatus vestre serenitatis nuntius, quem et nostri nihilominus paulo post subsequentur oratores. Ex Histropoli [1]), XV. Septembris 1468.

A levél élén: Ad Ferdinandum Sicilie regem, responsorie ad ea que per oratorem Garcias petebantur.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 197. — Epistolae. P. III. E. XLIII.)

172.

1468. október 8. Albert szász herczegnek. Ajánlja hozzá küldött követét Schönberg György pozsonyi prépostot.

Mathias dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. Illustri principi Alberto duci Saxonie, salutem. Misimus ad vos hunc venerabilem Georgium sedis apostolice prothonotarium, prepositum ecclesie ac vicecancellarium universitatis Histropolitane, consiliarium nostrum bene de intentione nostra instructum, in nonnullis negotiis et presertim factum fidei concernentibus. Ea propter rogamus vos, ut verbis ipsius, que nostro nomine retulerit, fidem adhibere velitis. Datum Histropoli, octava die Octobris, anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, regni nostri anno undecimo, coronationis vero quinto.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

és a magyar királyhoz küldi követségbe. (Trinchera. Codice Aragonese. I. 171., 172.) Mivel azonban ezt már 1467. julius 9-ikén Milánóba küldi követül (ugyanott 210. és kk. ll.), valószinű, hogy ez alkalommal küldetése Magyarországba elmaradt, és csak a következő évben történt meg. Sajnos, 1468-ból a nápolyi diplomatiai iratok elpusztúltak.

[1]) Pozsony város értendő.

173.

1468. II. Pál pápának. Felkéri, hogy a Bánfiak ellen a római szentszéknél meginditott per letárgyalására az esztergomi érseket vagy egy más magyar főpapot rendelje bíróul.

Beatissime pater, post humilem mei commendationem ac pedum oscula beatorum. Cogor non sine querela exponere sanctitati vestre, qualis quotidie in regno meo calumniantium vexatio invalescat. Nam vagi clerici aut improbe anus, sub specie miserabilium personarum, eo genera questus continue abutuntur, ut divites et honestos homines ac maxime litium ignaros longinquis citationibus implicent, non alia magis de causa, quam ut illi insolita protinus evocatione perterriti, tribulationem potius pensione aliqua redimant, quam amplioribus expensis et laboribus ac ceteris causarum oneribus sese fatigari et gravari permittant. Sicut ecce nunc quedam muliercula magnificum Nicolaum [1]) comitem Posoniensem et aulicum nostrum nec non Jacobum fratrem ipsius et genitricem eorundem, primariam matronam, vestre beatitudinis in presentiam accersiverat. Quapropter cum hac tempestate nostrates presertim viros militares ducum magis pretoria, quam judicum terere tribunalia, et castrensi potius, quam forensi militie intendere oporteat, sanctitati vestre quam devotissime supplico, ut in talibus genti mee, aliis nunc potissimum negotiis occupate, de generali aliquo remedio pro sua clementia providere dignetur, quod et antea predecessores vestri Romani pontifices factitarunt; presentem vero causam dicti comitis Nicolai et suorum aut reverendissimo domino Strigoniensi, aut cuivis alteri prelatorum delegare, quos hic non paucos, nec parum intelligentes sancta mater habet ecclesia, ut non inconveniens foret vel omnes huius regni causas eorum arbitrio commendari. Faciet in his beatitudo vestra rem sane opportunam et animo meo valde gratam. Quam altissimus diu servet felicem regimini ecclesie sue sacrosancte.

[1]) Alsó-lendvai Bánfi.

A levél élén: Ad pontificem, quod vagi quidam clerici et improbe anus, Nicolaum comitem Posoniensem eiusque genitricem et fratrem in curiam Romanam evocaverint, multosque miserabiles hoc genere questus nunc abuti; rogare se itaque suam sanctitatem suis de generali remedio, precipue hoc belli tempore providere, causasque similes vel domino Strigoniensi vel cuicunque ex prelatis judicandas delegare dignetur.

(A M. Nemzeti Múzeum 1668. fol. lat. jelzetű kéziratában. 204. — Teleki XI. 362. — Monumenta Vaticana. E. LIX.)

174.

1468. Egy lengyel főurnak. Késznek nyilatkozik, hogy a Zarvieszki család jogigényeit Kis-Szeben városára birói uton meg fogja vizsgáltatni, és az ügyet igazságosan fogja eldönteni.

Nihil erat opus jam tertio per litteras requirere nos, ut heredibus quondam Zarvieszky nigri supper oppido Zebin [1]) justitiam impenderemus; imo potius opus erat tantummodo tempore debito mittere aliquem procuratoria facultate et litterarum instrumentis suffultum, cui justitia ipsa impenderetur; et ita etiam deinceps vos facere conveniet, si finem legitimum in eo facto consequi vultis. Nam nos licet excusationem nostri fecerimus de culpa, viam tamen juris libere obtulimus, quia non est equum nos, ad simplicem querelam, modernos possessores, qui et ipsi juribus suis innituntur, de memorato oppido eiicere, nec possumus vobis, quantumcumque hospes et exterarum partium incola sitis, aliud ministrare jus, quam quod lex et consvetudo regni huius dictat. Credimus, quod et vos idem facitis etiam alienigenis, cum ubique gentium actor forum rei sequatur. Et certe nos contenti essemus, si quibusdam nostratibus jura sua inter vos prosequi volentibus saltem illa exhiberetur justitia, que in regno vestro communiter cursum habet. Quidquid tamen de vigore legum remitti poterit, presertim super eo, ut in hac re simplicius procedatur et compendiosior fiat decisio, propter meritum prefati olim Zarvieszky, libenter faciemus; sed ma-

[1]) Kis-Szeben (Sárosmegyében).

gis propter vos, quem ad presens viventem inter non vulgares nobis amicos reputamus. 1468.

A levél élén: Mathias rex ad quendam Polonum. Significat se libenter heredibus Zarvieszkyanis justitiam juxta leges patrias administraturum.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1670: fol. lat. jelzetű kéziratában. 473. — Epistolae. P. III. E. XXX.)

175.

1469. junius 12. Frigyes brandenburgi választó fejedelemnek. Felkéri, hogy orvosát küldje hozzá.

Mathias von gots gnaden Kunig zu Hungern, zu Behem etc. Entbieten dem hochgeborenn fursten unserm besunder lieben ohem und frunt heren Fridrichen marggraven zu Brandenburg kurfursten, des heiligen Romischen Reichs, ertzkamrer etc. unsern fruntlichen grusz und guten willen. Hochgebornner furst. Wir haben vernomen, wie euer lieb ein wundtartzt hiete, von dem uns dann unser besunder lieber andechtiger Jeronimus dechant zu Brige unser rate auch gesagt hat, und wier er mit euer lieb von desselben wundtarzt wegen geredt hiet, ob wir des bedurfften, so wolt uns den euer lieb sennden. Nu sein wir des dizmals vast bedorffende. Darumb bitten wir eur lieb mit gantzen vleisz, ir wellet uns denselben euren wuntarzt unverzogenlich hersennden. Daran tut uns eur lieb ain sunder wolgevallen. Geben zu Pressla, am sambstag vor Sanndt Veits tag, anno domini etc. LX nono, unsers reichs im zwelfften und der krönung im sechsten jaren.

Külczim: Dem hochgebornnen fursten herrn Fridrichen Marggraven zu Brandenburg, kurfursten, des heiligen Romischen Reichs ertzkamrer et. unserm lieben oheym und frunt.

(Eredetije a porosz királyi ház berlini levéltárában. — Riedel. Codex Diplomaticus Brandenburgensis. III. osztály. III. kötet. 85.)

176.

1469. julius 21. Rüdesheimi Rudolf boroszlói püspöknek. Igéri, hogy mielőbb hadakat küld Sziléziába. Értesíti az esztergomi érsek küldetéséről a császárhoz.

Mathias Dei gratia [rex] Hungarie etc. reverendo in Christo patri domino Rudolpho ecclesie Wratislawiensis episcopo etc. principi devoto nostro dilecto. Recepimus litteras paternitatis vestre, quibus paternitas vestra notificat fractionem treugarum damnaque ecclesie vestre illata, et quomodo nullas gentes in Slesia reliquerimus; demum paternitas vestra supplicat ut paternitati vestre subveniamus. Pro primo scire vestram paternitatem cupimus, quod postquam jam hic in Moravia [1]) constitueremur, et intelligeremus ex apertis diffidationibus, predis et aliis damnis ipsos hostes [2]) solito suo more treugas nolle observare, dietam Brunnensem dissolvimus, et iter, quod capere Ungariam versus intendebamus, intermisimus, et in Wisschaw reversi, gentes nostras in unum hic congregamus, speramusque Deum nobis assistere et ultorem fore perfidie et adiutorem rerum suarum. Proposuimus etenim in campum progredi et castra prope Thawatzaw locare, quam arcem etiam heretici pro digniori habent, ibique Victorinus ille pro presenti moram trahit. Pro secundo articulo, quod gentes in Slesia non reliquerimus, causam scit paternitas vestra, quomodo difficultas orta erat de gentibus illis locandis, de loco et etiam capitaneo deputando; propter quas difficultates omissum fuit, ut gentes armorum iu Slesia non dimisimus. Sed mox his motibus repressis, gentes mittere in Slesiam una cum armorum capitaneo non differemus, illique mandabimus et iniungemus, ut in omnibus paternitatis vestre obsequatur mandatis. Interim igitur vestra paternitas cum ducibus consulant et ad defensionem se parent, quia jam iterum aperto bello pugnare necesse est. Misimus etiam his diebus ex Brunna

[1]) A kéziratban hibásan: montana.
[2]) » » hactenus.

ad serenissimum dominum imperatorem dominum Johannem archiepiscopum Strigoniensem, principem devotum nostrum carissimum, unacum domino legato, ad providendum et procurandum vel subsidia et componendum bellum, imperatori motum, quod tamen ut percepimus, jam esse dicitur modis aliquibus compositum. Etiam generosum Zdenkonem de Stellis, capitaneum nostrum, cum aliquibus gentibus in Bohemiam misimus, ut etiam ex locis illis infestentur heretici etc. Datum ex Wisschaw, in profesto sancte Marie Magdalene, anno etc. LXX., regnorum nostrorum Hungarie XII., Bohemie vero primo.

Commissio propria domini regis.

(Másolata a boroszlói Scultetus-féle okmány-gyüjteményben, a görliczi városi könyvtárban. — Palacky. Urkundenbuch. 599.)

177.

1470. február 17. A florenczi köztársaság kormányának. Köszönetét fejezi ki az ajándékba küldött oroszlánokért.

Az ajándékot a florenczi köztársaság kormányának következő levele kisérte:

Cum vehementer optaremus dari aliquam occasionem nobis, qua animos et voluntates in te nostras ostenderemus glorississime rex, oportune admodum Stefanus de Baion[1]) admonuit leones tibi esse cordi et videre te percupide illud genus. Itaque cum nos his abundemus, quippe qui semper publice leones nutriverimus, habeamusque plenas iis caveas, cogitavimus duorum leonum munus ad te mittere. Credimus te his delectari, quod inter cetera animalia nobile genus sit. Est enim in his precipua quedam animi magnitudo et vis insuperabilis. Habent igitur illi quidem cum

[1]) Bajoni István egykor Hunyadi János szolgálatában állott, zászlaja alatt vitézül harczolt. 1458-ban Vitéz János váradi püspök udvari embere volt. Mátyás királytól több adományt nyert. (A gróf Károlyi család oklevéltára. II. 318. és kk. ll.) 1469. elején küldetett Mátyás által Rómába és Florenczbe. (A florenczi köztársaság 1469. február 25. és november 30-ikán Mátyás királyhoz intézett leveleiben emlékezik felőle.)

regibus similitudinem quandam. Quemadmodum enim vos gentibus atque hominibus imperatis, ita et illi sue genti et generi imperitant. Mittimus igitur ad te duos leones marem et feminam. Neque est, si recte quis inspexerit, quod Florentinus ad te populus mittere posset maius; namque sub tali insigni et a principio constituta libertas nostra est et defensa atque aucta ad hanc usque diem. Admodum autem convenienter vetustum suum insigne Florentinus populus ad Ungarorum regem dono mittet. Fuit enim populo Florentino pervetusta cum regibus Ungharis amicitia, et multa extant merita progenitorum tuorum antiquorum regum in urbem et libertatem nostram, cuius insigne leo est. Nos tecum eandem, que cum tuis progenitoribus et regibus Ungharis, esse cupimus. Et quantum per omnes legatos tuos, qui in Etruriam veniunt, de mente animoque tuo in nos intelligimus, quod cupimus, jam consecuti sumus. Accipies igitur hoc munus nostrum, retinebisque pro pignore animi et observantie nostre erga te et maiestatem tuam. Usi autem sumus industria Petri Garasde Unghari [1]) hominis et qui in urbe nostra diu modestissime versatus est, ita ut nos suis virtutibus adegerit, ut eum pro cive carum haberemus. Is Johannem de Thelegd [2]) litteratum hominem et bene prudentem obtulit, cui id oneris negotiique libenter mandaremus. Johannes igitur de Thelegd et devehet leones et deferet ad te has nostras litteras. Et quod nos facere non potuimus litteris, ut animos et voluntates nostras ut sunt ostenderemus, ipse coram commodius ostendet. Quicquid igitur nomine nostro enarrabit, volumus a nobis ipsis dicta putes. Vale. Die XXIII. Decembris. MCCCCLXVIIII.

A levél élén: Mathie regi Ungarie.

(A florenczi állami levéltár egykorú leveles könyvében: Signoria. Carteggio Missiv. Reg. I. Cancell. vol. XLV. fol. 31.)

---

[1]) Mátyás király rokona. Mint költőt magasztalja sirirata.

[2]) Ugy látszik Garázda Péter nevelője vagy kisérője volt.

E levélre a következő válasz ment :

Mathias etc. Nobilibus et prudentibus viris prioribus libertatis et vexillifero justitie populi Florentini, amicis suis salutem. Leones, quos vestra civitas nobis dono misit, Johannes de Thelegd, cui per vos id negotii demandatum erat, incolumes ad nos usque sua industria perduxit, et pauca insuper vestro nomine referens addidit, sed plena benevolentie et humanitatis. Agimus igitur vobis gratias haud vulgares, cum ob earum ferarum missionem, que profecto et perrare sunt, nostris presertim in locis, et habent certam, velut ipsi etiam attigistis, nobiscum, hoc est cum regibus similitudinem; tum vero longe magis ob id, quod tali munere significari voluistis totam videlicet rempublicam vestram in hoc suo vetusto insigni nobis esse oblatam, ea mente, ut amicitia que inter nostros et vestros maiores olim mutua viguit, simul etiam inter nos huius novi pignoris interventu et quasi quodam preludio novum resummat initium. Que quidem una res potissimum ita nobis semper cordi fuit, ut non modo recentes facile iniremus familiaritates, verum etiam sedulo reficeremus antiquas, et eas imprimis, que non minus honestatis habiture sint, quam commodi, qualem hanc Deo propitio fore satis confidimus. Quapropter accipimus perlibenter omnia; multo tamen libentius signatum quam signum, corpus quam umbram, rem quam figuram; offerentes vobis et nos e contra desideratam nostre necessitudinis copiam et paratam vel ad arctioris benevolentie vincula voluntatem. Prout hec omnia idem vester nuntius vobis latius explicabit. Ex Vienna, XVII. Februarii, 1470.

(Hédervári-codex. 95. — Epistolae. P. III. E. XLVI.)

178.

1470. július 24. Podjebrad György cseh király követeinek: Risenburgi Vilmosnak, Wartenburgi Hermannak, Boskovitz Geskének és Weitmül Benes-nek.[1]) *Válaszol levelökre, melyben a részökre küldött menedék-levelet kifogásolják, őt a cseh korona területének elhagyására hivják föl, és uruk nevében párbajt ajánlanak. Visszautasítja kifogásaikat, magát Csehország törvényes uralkodójának hirdeti, a párbajt elfogadja.*

Podjebrad György követei 1470. július 22-ikén Kremsirből a következő levelet intézték Mátyáshoz:

Durchlauchtigster König, unsere dienste, als itzund gewant ist. Euer königlich maiestät mag wol eingedenk sein dass der durchlauchtigste fürst und herr George König zu Behmen, marggraf zu Mehren, herzog zu Lucenburg und in Schlesien, marggraf zu Lusit unser gnädigster herr begeret hat, dass euer gnaden uns ein sicher geleite geben wolte zu euer gnaden zu komen, dass wir seine botschaft zu euer gnaden möchten werben nach notdurft, und dan wieder zu unserem genädigsten könig in sein heere sicher komen möchten. Hat euer königliche gnaden uns geleitbriefe gesant, darauf unserm herrn könig, anderen herren und gute leute auch uns nicht vermeinet ist zu euer gnaden zu kommen. So wir dann solche befelunge von unserm herrn könig haben, und die nicht mündlich bei euer gnade gewerben können, so tun wir die mit diser schrift kund. Zum ersten, so verkündiget euch unser gnädiger herre herr George könig zu Behmen, marggrafe zu Mehren, wiewol euer gnaden wider seine königliche gnaden, wider gott und recht gewalt habe getan, und seine crone angegriffen mit mord, brand und mancherlei schäden, etliche seine und seiner untertanen lande aufgenommen und unterzogen, und diss alles habet getan unbewaret euer eren und one entsagunge, und habet vergessen aller hohen verbindungen,

[1]) E követségről l. Palaczky. Geschichte Böhmens. IV. Második rész. 635—40.

aller gunst und freundschaft zwischen euer beiden gnaden; jedoch so hat unser gnädiger herr gross mitleiden über das unschuldige christliche blut und über solche unschuldige arme leute, und wolte disz gerne alles unterstehen, so vil an seiner gnaden ist. Darumb so begeret seine gnaden mit euer gnaden einen ganzen friden aufzunemen, doch also dass euer gnaden von stat an aus unseres herrn königs landen wegziehe, und wiedergebe und abtrete alles, das euer gnaden inne hat, und sich unterzogen hat zu der löblichen crone zu Behmen gehörende. Von den schäden, die geschehen sind von euer gnaden und von eurn helfern, wil unser gnädiger herr könig kommen und setzen auf erkenntniss der erlauchten hochgeborenen churfürsten, der weltlichen. Deszgleichen ob euer gnaden unsern herren in schulde oder anspruche zu haben meinet, es sei umb schäden oder umb lande und stäte, wil seine gnaden auch vor denselben weltlichen churfürsten gerecht werden, und nach irem erkentniss geben und nemen, als sie erkennen werden. Durchlauchtigster könig, so wir hetten persönlich disz dinge mit euer gnaden mögen reden, und so wir hetten gehöret, dass euer gnaden solche gleichbitung unseres herren königes hätte wollen ufnemen, so wolten wir uns haben lassen genügen, und nicht ferrer andere befelunge fürgenomen, als wir auch noch von unseres herren königes wegen begeren, und neben seiner gnaden alle herren, ritterschaft und gute leute in seinem heere also begeren. Wolten aber euer gnaden nicht friden halten oder ufnemen mit unserem herren könig, und woltet auch nicht aufhören von solchen unschuldigen blutvergissen und schäden, so lässet euch seine gnaden ferner sagen, dass seine gnaden sich hirinne über solche schäden erbarmet, und sonderlich über die gewalt, die an frauen, jungfrauen und kindern begangen wird, wil seine gnaden darumb sein leben an euer leben setzen und allein bei euer gnaden streiten, an einer bequemen stellen, zwischen seinem und euerem heere, mit gleichen weren und harnisch, und das euer gnaden nicht mehr harnisch sol haben denn unser herre, und wiederumb es wolte denn einer wenig haben, als ir dess eines würdet, sondern so als unser herre schweres leibes ist, so sol man machen eine bequeme stelle, enge, dass einer von dem andern nicht möge flihen; wird

dann gott verhengen, dass euer gnaden unsern herrn überwindet, sollet ir mit ime tun wie ir wollet, dessgleichen so gott unserem herren könige würde helfen, dass er euer gnaden überwünde, dass er auch möge tun mit euer gnaden, wie er wil. Und also würden solche krige und verderbnisz aufhören. Wolte denn euer gnaden disz auch nicht aufnemen, sondern in krigen, darinne noch niemand weisz, wie sie ende möchte nem, wil seine gnaden einen feldstreit mit euer gnaden versprechen an einer geraumen stelle, und wil vir tage folgende harren, und darinne niemanden weren sich zu euch zu samlen, dergleichen euer gnaden auch tue, und dass euer beide gnaden von einander sich nicht scheiden, dadurch aber fride geschehen würde. Und unser herr könig begeret nicht mehr, denn das gott solle helfen den gerechten, und begeret dessen ehe besser eur Antwort. Geben in dem Felde bei Cremsir, am Sanct Magdalenen Tage, anno 1470.

(Eredeti cseh szövege a Lobkovitz-herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. Kiadva: Arkiv Česky. I. 485. — Egykorú német fordítását Eschenloer felvette történeti művébe. II. 202.)

Mátyás király válasza:

Edle, Gestrenge. In eurem briefe, uns heute überantwortet, schreibet ir vil. Zum erstem vom geleite. Darnach saget ir drei artikel. Zum ersten von einem ganzen friden, den andern von dem kampf, den dritten von einem feldstreite schreibet ir hoffärtiglich nach eurem willen. Wir haben das alles verstanden und antworten also. Wir haben euch ein solch geleit gegeben, auf deszgleichen vormals zu uns solche leute als ir seiet, komen sind, und wer was weiter von uns begeret, wir wolten uns gebürlich und zimlich haben gehalten. Und ist offenbar, dasz es nicht unsere schuld ist, das ir in eurer schrift erzelende seit. In dem ersten articul da lästert ir uns, wie wir wider gott und recht schaden täten, unbewaret unserer eren. Offenbar ist, dass wir unsere ere, als sich zimet, wider seinen son Victorin und alle die seinen bewaret; unt entsaget haben mit unserem offenen brife. Derselbe Victorin mit hülfe eures her-

ren den kaiser, unseren lieben vater, und seine lande ohne schuld angegriffen hatte, und wir von seiner kaiserlichen libde ersuchet und angerufen sind, seiner maiestät zu hülfe zu kommen, und haben Victorinum aus Oesterreich getriben. Da ist euer herr ime zu hilfe komen, und hat wider uns sein heere gefüret, und uns unseren feind aus eigenem willen gesaget, und hatte doch zuvor uns, als ime gezimet, nicht abgesaget, auch seine eren gegen uns nicht bewaret. Und als wir bei Laa mit unserem heere stunden, nicht in dem reiche zu Behmen, sondern in Oesterreich, da liszen wir ime anbiten, von allen disen dingen freundlich zu handeln, und über alle beschwerunge liber mit fride verrichten, denn mit streite enden. An uns war kein gebruch, sondern an eurem herren und seinen räten zu derselben zeit, die itzunder iren lon empfangen haben, ginge er ab, und da uns daselbst nichts zimliches mochte begegnen, da wurde uns ursache gegeben, dasz wir eingezogen sein in Behmen, und euer herr hat unsere widerwärtigkeit gefürchtet, und ist von uns gewichen. Disz haben wir getan, gotte zu eren, dem heiligen christlichen glauben zu schutze, und denen guten christlichen herren prälaten, fürsten, banirherren, ritterschaft und gemeinden der cron zu Behemb, die zu den zeiten keinen könig hatten, zu hülfe und schirm, und die gar grosze unrecht und gewalt umbs glauben willen musten leiden. Daraus ir und euer herre hättet sollen verstehen, dasz wir uns nicht haben gehalten als ir schreibet, sondern als sich zimet einem fromen, erlichen und waren christlichen könige. Und ob was geschehen ist wider allerlei verbündniss oder gelübde, das von eurem herren und nicht von uns darkommen ist. Ferner so begeret ir friden mit mancherlei unterscheide, dasz wir aus dem lande sollen ziben und abtreten. Wir verwundern uns gar sehr, dasz euer herr solche türstigkeit habe solches von uns zu begeren, so er doch weisz, dasz wir uns der cron zu Behmen angezogen und underwunden haben, und sich darzu rechtlich und erlich gekoren, aus gebot unseres heiligen herren und des göttlichen kaisers willen, und die ganze christenheit bekennet uns einen könig zu Behmen in

worten und schriften. Wir getrauen gotte dieselbe würdikeit in unseren personen basz zu bewaren und zu behalten denn euer herre, und wollen die nicht also leichtiglich, als euer herr meinet, jemanden abtreten. Sondern wolte euer herre von dem übrigen unserer cron zu Behmen, das er noch betrübet auf unsern heiligen herren und den kaiser, als zwei oberste häubter der christenheit, und in die, die ire gnaden zu sich würden nemen, es wäre die churfürsten oder andere, bekommen und uns weichen und abtreten, auch über die schäden, die uns von ihme in unserer cron zu Behmen geschehen, so wollen wir gerne von iren gnaden erkant werden. Und wird euer herre das tun, und uns weichen und abtreten wollen wir euren beger auf einen ganzen friden gerne erhören und zulassen, und wollen euch als unseren untertanen fride und gemach schaffen, und eueren herren bis zu seinem tode also halten, dasz er uns hier in diser welt und auch in der zukünftigen welt hat zu danken. In dem anderen articul fordert ir uns zu einem kampf mit eurem herren. Disz haben wir allezeit begeret, und freuen uns desz, und wiewol es mit uns gewant ist, als mit einem christlichen könige, anders denn mit eurem herren, der da abgesatzt und des reiches entsetzet und beraubet ist; jedoch so getrauen wir gott, dessen heilige sache wir füren, wollen ein solches gegen euren herren nicht ansehen, wollen mit ime kämpfen, nicht in einer engen stelle, wie ir schreibet, als geringe schlechte leute tun pflegen, sondern in ritterlicher weise, als sichs einem christlichen könige zimet, in harnisch und ritterlicher gewonheit. In dem dritten articul schreibet ir von schäden, mord, brande. Offenbar ist der ganzen christenheit, dasz solche dinge wir nicht angehaben haben, weder in diesem königreiche noch anderswo sonst nicht, sondern durch euren herren ist es angehaben, zur unterdrückunge der fromen christen und zu stärkung und ausbreitung einer ketzerei. Disz haben wir mit gottes hülfe eurem herren geweret, weren und weren meinen, und also tun, dasz wir mögen dise erliche crone wieder in den vorigen christlichen stand bringen, und disen bösen namen davon ableschen.

Wan offenbar is zu erkennen, die weile und wie lange dise schnöde ketzerei eures herren und die dem anhangen, darinnen weret, so könnet ir nicht friden, auch keine einichkeit und eintracht haben. Ir saget auch, dass wir in gewonheit hätten, christlich blut zu vergiszen. Daran tut ir uns unrecht; sondern wir vergiszen gerne der ketzer, der türken und andern ungläubigen blut, als uns zimet und offenbar ist der ganzen welt. Sondern was blutes euer herre und sein vater haben vergossen, und er noch heutigen tages nicht aufhöret sich aufrichtenden mit eigenem gemüte wieder die ganze christenheit, ist offenbar weit und breit. Und als ir hoffärtiglich und berümlich schreibet von dem streite zu felde zu tun, hat uns doch vormals euer herre gesehen vor uns fliehende, und so es zeit wird, mit gottes hülfe würde er uns aber und aber sehen, dan so fliehe er als vor, ob er mögen wird. Was aber anlanget der frauen und jungfrauen gewalt und verruckligkeit, damit ir uns, unsere herren, ritterschaft und gute leute meinet und betastet: wisset, dasz wir uns in solchen sachen allezeit erbarlich haben gehalten, die frauliche ere beschirmende, und umb iretwegen als ein junger mensch sind wir allezeit frölich. Jedoch so ir jemanden aus den unsern darinne werdet schulde geben, werdet ir bei einem jeglichen bequeme antwort finden, als bei fromen leuten, denen ere, und sonlich der frauen und jungfrauen, lib ist. Geben in dem Lager bei Broda, in vigilia Sancti Jacobi, anno 1470.

(Ezen levél kétségkivül latin nyelven volt irva. De eredeti szövegét nem ismerjük. — Egykorú cseh forditása megvan a Lobkovitz herczegek prágai könyvtárának Sternberg-codexében. 368. — Kiadva: Arkiv Česky. I. 489. — Egykorú német fordítását felvette Eschenloer az ő történeti munkájába. A Kunisch-féle kiadásban: II. 204.) Czélszerünek látjuk a cseh fordítást is, mely hivatalos jellegü és pontosabb, közölni.

Mathiass bozy milosti Uhersky, Czesky etc kral, markrabie Morawsky, wewoda Slesky etc.

Urozeny a. stateczny, w listu swem nam dnesod was dodanem mnoho a ssirocze wypisugete, naprzed o gleythu od nas k wasseho pana zadosti wam danem; potom trzi kusy kladete, geden o miru czelem mezi nami a panem wassim, w druhem gmenem pana sweho nas k bitwie osobnie pobieziete, w trzetiem od tehoz pana zwykle bitwu polem hrdie po swe wuoli pissete. Wssemu tomu gsme srozumieli a takto odpisugeme: Gleyth gsme a vbezpeczenstwie k zadosti pana wasseho, iakoz sie nahorze pisse, wam byli dali a taky na iakyzt gsu k nam gindy a czasy gine lidee takowy, iakoz ste wy, gezdiewali, aby czo gineho bylo na nas zadano slussneho, byli byehom se w tom slussne gmieli y w tomto gleythu nassem, by ktera wada byla, gehoz my gie newieme, a na nas to wzneseno, byli bychom se w tom wedle slussnosti, aby wzdy bylo seznano, ze to nami neyde, czoz sie od was duole wypisuge. W prwniem kusu od pana sweho handliwie nas vtrhagicz y na nassie czti; pissete, kterak bychom my proti bohu y prawu moczy na wasseho pana siehli a sskody w zemiech coruny Czeske czinili, czti swe w tom neohradiwsse; wiecz gest wiedoma, ze my czest nassi, iakoz nam to przislu ssie proti synu geho panu Wictorynowi y geho wssem pomocznikom ohradili gsme listem nassim otewrzenym, kterez gest pana wasseho rozkazanym, popomoczi a nawodem czysarzowu milost, otcze a przietele nasseho mileho, y geho zemie bez winy hubil, geho milosti ku pomoczi tahnucz a gei z zemie Rakuske wyhnawsse, tu gest gey pan wass, ku pomoczi gemu przigew, zase proti nam obratil a swewolnie se neprzietelem nassim wedle nieho vczinil, nan nikdy, iako by nam slussalo, neodpowiedaw ani czti swe proti nam ohradiw. A kdyz gsme tu v Lawy lezeli, ne w kralowstwy Czeskem nez w kniezetstwi Rakuskem, tu gsme dali przatelsky mluwiti o wsseczky ty nesnaze, chtiecz radiegi ty wieczy pokoynie nez walku gednati, a na nas gest tu nicz nesesslo, ale na panu wassem a geho radach tee chwile, k terziz take giz swu odplatu magy, a kdyz gest nas nic lsussneho potkati nemohlo, wtrhli gsme, kdyz nam panem

wassim czesta dana a on przed nami vstupil iako po neprzieteli panu bohu ke czti, vierze krzestianske k obranie a dobrym krzestianom, prelatom, kniezatom, panom, rytierzstwu y obczien ku pomoczy koruny tee slawne Czeske, kterziz gsu ty czasy krale nemieli a veliku obtieznost a bezprawie pro swatu wieru krzestiansku trpieli. Z toho rozumieti pan was y wy muozete, zet gsme ne tak, iakoz wy pissete, se gmieli, ale tak, iakoz se prawy, cztny a krzestiansky kral gmieti ma. A stalo li se gest czo proti kterym zawazkom, to gest z wasseho pana, ale ne z nas przisslo. Dale w temz kusu pokoge zadate s rozlicznymi wyminkami, abyehom z zemie wytahli, wsseho, we czez gsme sie vwazali, postupili, welicze sie tomu diwime, ze pan wass taku smielost gmieti smie a toho na nas zadati, wieda, ze gsme my se w zemie, miesta y zamky coruny czeske vwazali, woleny k tomu kralowstwi rzadnie gsucz otcze swateho rozkazanim a cziasarze geho milosti swolenim, a za toho nas wsseczko ma krzestianstwo w rzecziech y w pismiech, a panu bohu wssemohucziemu douffagicz, ze to duostogenstwie na swe osobie lepe, nez on zachowal, zachowame a ne tak lechee, iakoz gemu sie zda, komu sstupime. A protoz cheze li on o ten statek, kteryz on drzy coruny nassie na otczi swatem, cziesarzi gich milostech, iako na hlawach krzestianstwie, a na tiech, kterez gich milosti k sobie przigmu, bud kurffurssty nebgine, przestati a nam toho sstupiti a o sskody skrze gich milost, kterez sie nam od nieho diegy w kralowstwy nassem Czeskem, chzme radi rozeznani byti, a czoz nam przyczknu, od nieho przigieti. A kdyz tak, iakoz pissem, pan wass vcziny, nam ostatku kralowstwye sstupy a sskody po swrchupsanych hlawach nawraty, k wassie zadosti chezme sie radi o pokoy krzestiansky starati a wam ten iakozto poddanym swym zgednati y geho osoby do smrti tak chowati, ze nam bude z czeho gmieti zde y na onom swietie diekowati. W druhem kusu od pana sweho k osobnie bitwie nas pobieziete. Tu pobiedku my naprzed gmieti chezme a gie sie radugem, a aczkoli, bez vtrzky pissicz, wiecz nasse gina iakozto krale krzestianskeho gest nezli geho ssazeneho a odwolaneho, ale przesto w panu bohu nadiegi magicz, kterehoz przi swatu a wiery geho swatee wedem, y toho na panu wassem zaned-

banie a pro ni sie biti chezme. A iakoz o nieiakem vzkem miestie pissete, my sie bohda biti chezme rytierzskym biehem na mistie podobnem iako kral krzestiansky w odieny a brany rytierzku. A gestlcze pan wass smie to przed se westi, chezme gemu gmenowati misto slusme, brany slussnu a odienie rytierzske, iakoz na krale krzestianskeho slussie. W trzetiem kusu pissete o mordiech, paleny a ginych zahubach. Gest to wssemu kralowstwy wiecz swiedoma, ze ne nami zaczatek w tom kralowstwy ani ginde na dobre krzestiany, ale wassim panem a wami stal sie gest k vtisku wiernyeh krzestian a rozssirzeny wasseho kaczierzstva. A toho my wam y panu wassemu s pomoczy bozi branili gsme, branime a braniti mienime, abychom tudy tu slawnu korunu ke czti a slawie gegie prwnie mohli nawratiti a to zle gmeno s nie shladiti rozumiegicz dokudz ta kaczierzska wiera pana wasseho a geho sie przidrzegiczich w nie trwa, ani pokoy ani ktera dobra gednota w nie nemuoz byti. Dotykate take, ze bychom nawykli krew krzestiansku prolewati. W tom sie nam krziwda diege. Neb kaczierzsku a pohansku y ginych newierziczich krew gsme prolewali, iakozto nam przislussie a wssemu krzestianstwy swiedomo gest. Ale iaku krew pan was s otczem svym prolewali a on gesstie prolewati neprzestawa, zdwih sie swewolnu mysly proti wssemu krzestianstwy, ssirocze take zuanco gest. A iakoz dale bitwu polem hrdie dotyczete widal gest nas pan wass prwe przed nami ostupuge y vtiekage, gesstie kdyz nass czas bude, nas bohda vzrzy a teez iakoz prwe, bude-li moczi pobiehne. Czoz sie pak paneuskeho a zenskeho nasyle dotycze, kterymz nas, kniezat, panuow a rytierzstwa nasseho dotykate, w tom gsme sie my wzdyczky slussnie a cztnie gmieli, czti, twarzi zenske hagiecze a pro nie iakoczlowiek mlady slussnie weseli gsucze. A pak-li kteremu z nassich z takowe nesslechetnosti winu date, v kazdeho sie w odpowied obeydete iako v cztnych a dobrych lidy rytierzskych, kterymz gest wsse dobree pany a panem y czest mila. Datum na poli v Brna, feria III. in vigilia sancti Jacobi apostoli, anno Domini etc. LXX°, regnorum nostrorum Vngarie tredecimo, Bohemie vero anno secundo.

Ad mandatum domini regis.

179.

1470. szeptember 14. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Biztosítja őket, hogy lausitzi főkapitánya: Sternberg Jaroszlav a herczegek alattvalói irányában ellenségesen nem lép föl.

Mathias von gots gnaden zu Hungernn, zu Behem Konig ec. Unsernn koniglichen grus. Hochgebornne fursten, lieben ohem und swager, euer getane schrifft, anlangend Panwiczen, deshalben wir meher denne einst ersucht sein, ist uns behend und fueg euer liebden zu wissen, in massen als wir auch vormals antwort gegeben haben, das wir uns versehen, er, Jaroslaw von Sternberg, unser haubtman des marggrafftumb zu Lusitz, der sechs land und stete, an sach wider in nichts gehandelt habe, und wo das anders geschehen wero, so weren wir an zweiffel, es hett uns der genant Panwicz unersucht nicht lassen, wenne wir doch in wol wissen zuvorhoren. Hierumb, lieben ohem und swager, ir wollet uns mit hocher ersuchung Panwicz halben hinfurder verschonen, wenne wir euch mit genaigten und freuntlichen wille wol zugetan sein. Geben zu Znaym, feria VI-ta in die exaltationis sancte crucis, anno domini etc. LXX^mo^, regnorum nostrorum Hungarie tredecimo, Bohemie vero secundo.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

180.

1470. szeptember 18. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Előadja a tölök szenvedett sérelmeket, s azoknak orvoslását sürgeti.

Mathias von gots gnaden zu Hungernn, zu Behem konig etc. Unsernn koniglichen grus. Hochgebornne fursten, lieben ohem und swager, uns ist furbracht durch den edelnn und wolgebornnen Jaroslaw von Sternberg, unsernn haubtman der sechs stete, wie uns etwas abbruch geschehe an bereynung in dem marggrafftumb zu Lusitcz durch die euern, davon der edel bott von Ilburg zu clagen hat, deshalben wie im etwas in seiner herrschafft ein halbes dorff entczogen wirdt, das er, sein vater und vorfaren manche lange zeit von der cron zu Behem gehabt und herbracht haben an hinderniss, das im yczund wie obengemeldt entczogen wirdt, das er uber manich gleichlich gebot nicht mag genissen. Im sey von euer liebden zu antwort worden, euer liebden möge umb das euer nicht gerechtenn, solher antwort uns vast verdunket, wenne doch recht ubel versagt mag werden, wir versehen uns, ir habet wol in gedechtniss, das wir euch haben lassen zu erkennen geben durch die euern, wie wir mit unsernn landen greniczen mit euch, auff die meynung, das ir gutt nochbernn sein soldet, das wir wol erlaiden mochten. Wir werden auch durch die unsernn verrer underricht, wie sich euer liebden vast hais underwinde, wo einer ader meher kegen unsernn landen ettwas zu thun haben vast hoch in euern schutcz und verschreibung nemet und wollet, das mit gewaldigen geritten allweg erlangen, das uns nicht wenig wunder nympt, denne euer liebden mocht auch wol achten, das wir in freuntschafft zu erlaiden weren, denne solde das allweg geschehen, so wurden wir nun gereiczt zu dem, das wir lieber erlassen weren. Wir werden auch verrer bericht, wie dieselben, die sich kegen unsernn landen ettwas anmassen, enthald und hausung in euern landen haben, das uns hoch beswert, wo das nicht vermeldt sal werden, als wir zu euch uns versehen, mocht

eins aus dem andernn flisseu. Hierumb, lieben ohem und swager, so heyschet sichs aus der rechten notturfft, aus was meynung das so fleissig bisher gearbeit sey uns zu underrichten, auff das das wir uns wusten kegen euch und unsern landen zu halden, das wir wolgeneigt weren freuntlich zu geschhen lassen, wollen wir hinfurder von euch in freuntlicher lieb unvergessen halden. Geben zu Znaym, feria III. post Lamperti, anno domini etc. LXX°, regnorum nostrorum Hungarie tredecimo, Bohemie vero anno secundo.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

181.

1471. április 8. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Felhivja őket, hogy alattvalóikat Ellbogen csehországi város elleni támadástól tartsák vissza.

Wir Mathias von gots gnaden zu Hungern, zu Beheim konig, embieten den hochgebornnen fursten unsern besunder lieben ohemen und swagern . . . . . des heiligen Romischen reichs etc. Kurfürsten, und Albrechten, gebruedern . . . . . lanndgrafen in Doringen und marggraven in Meissen, unsern fruntlichen gruss und was wir liebs und guts vermugen bevor. Hochgebornnen fursten, uns ist angelanngt, wie der Mathess Slick unser gsloss Elbogen in euer hanndt geantwurt hiet, und daraus dieselb unser stat Elbogen verrer bekriegen, auch die statleut mit glubd huldigung euer lieb gehorsam und gewertig zesein betwingen vermaynet, die auch nu mit euerm here umbelegt hiett,[1] das uns von euer lieb gar frombd nymbt, nachdem und wir mit derselben euer lieb albeg fruntliche und gute verstentnuss gehabt haben. Darczu so sind dieselben unser leut nyemands mer mit glubd verpunden, wenn sy uns ain mal-

[1] Plaueni Henriknek 1470. márczius 29-ikén kelt levele, melyben ezeket Mátyásnak jelenti, megvan a drezdai állami fölevéltárban.

len als ainen kunig zu Behem und irem rechten erbherrn gehuldigt haben, wie dem allen behegern wir an . . . vleis bittende, ir wellet dieselben unser leut und die stat Elbogen hinfur unbekumert lassen und sy verrer nicht bekriegen. Hieten aber euer lieb oder die euern zu in ichts ze sprechen und so wir darumb von euer lieb angelanngt wurden, so sein wir willig, derselben euer lieb und ein yeglichen recht von in ergeen ze lassen, darumb wir trawen euer lieb, ir werdet die benannt unser stat Elbogen unbekumert sunder das volkh so sich fur dieselb unser stat geslagen hat, wider ablaiten . . . . Daran tun uns euer lieb sunder danknem wolgevallen. Geben zu Znoym, am montag . . . . . palmen suntag, anno domini etc. LXXI., unser reich des Hungrischen etc. im vierczehennden, des Behemischen im andern jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije, elrongyollott állapotban, a drezdai állami főlevéltárban.)

182.

1471. április 9. A florenczi köztársaság kormányának. Felkéri, hogy Argyropulos János tanárt, jogos követeléseinek kielégítése után, bocsássa az ő udvarához.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Boemie, Dalmatie, Croatie etc., magnificis viris prioribus libertatis et vexillifero justitie populi Florentini, amicis nostris salutem. Pervenit ad nos fama Johannis Argyropili doctoris et equitis eximii, quem ad nostram maiestatem accersere decrevimus, ut apud nos pro suis clarissimis virtutibus locum obtineat honoratum. Quare rogamus diligenter amicitiam vestram, quatenus ipsum Argyropilum, persolutis sibi promeritis salariis, dignus est enim mercenarius mercede sua, ad nos libere dimittatis. In quo inprimis honori vestre reipublice consuletis, siquidem fides publica detrimentum pati non debet. Insuper nobis erit gratissimum, si in hac re morem nostre

voluntati gesseritis; hoc idem et de vobis pollicemur. Datum Znoyme, civitate scilicet marchionatus nostri Moravie, nona die mensis Aprilis, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo primo, regnorum nostrorum anno Hungarie XIII., coronationis VII., Boemie vero II.

A levél élén: A Mathia rege Hungarie.

(A florenczi állami levéltárban a köztársaság egykorú leveleskönyvében: Signori, carteggio responsive, filza IV. 33.)

183.

1471. július 19. Albert szász herczegnek. Értesíti, hogy a Schlick Mátéval Ellbogen csehországi város tárgyában kötött egyesség megtartásáról gondoskodni fog.

Wir Mathias von gots gnaden kunig zu Hungern und zu Beheim etc. embieten dem hochgebornnen fursten hernn Albrechten, herczogen zu Sachsen lanntggraven in Doringen, hernn unnd marggraven zu meissen etc. unsern lieben swager, unsern freuntlichen grus unnd was wir liebs und guts vermogen bevor. Hochgebornner furst lieber swager, eur liebe schreiben unns von des stucks wegen Mathesen Slicks antreffende nach laut der verschreibung darumbe aussgangen gethan unnd dobey wie der junge von Plawen uber solh des benanten Mathesen Slicks verschreibung und unser geschefft im etlich dorffer verprennt und ander beschedigung den sein gethann solt haben, mit merrern worten in denselben schreiben begriffen, haben wir vernomen. Dorauff thu wir euer lieb zu wissen, das wir des stucks halben Mathesen Slicks berurendt vor auch dem von Plawen geschriben haben[1]) mit dem oberurten Mathesen Slick und den seynen nichts in vehde ader enycherley krieg anzufahen, ob er nu solchs gen im vorgenommen hat das ist ausser-

[1]) Mátyás királynak ez ügyben Plaueni Henrikhez és Ellbogen városához, szintén június 19-ikén írt négy levele találtatik a drezdai állami főlevéltárban. E levelek a jelen gyűjtemény másik (belügyi) részében fognak napvilágot látni.

halb unsers willens bescheen wie dan allen schreiben wir aber dem egenanten von Plawen das er mit den obgenanten Mathesen Slickh unnd den sein nichts anfahe sunder mit rue bleibe im auch umb sein schaden abtrag und widerkarung thue wen wirss euer lieb daz wir dem gnanten Mathesen die verschreibung halden desgleichen wir von im auch haben wellen; wurde aber derselb von Plawen solchs vornichten und yee von im nicht lassen so wellen wir ine mit seynen schaden dorczu halden, doran euer lieb versteen moge, daz solchs mit unsern willen nicht geschicht. Womit wir euer lieb und auch den euern in dem unnd anderen freuntlichen guten willen erczaygen kunden dorin wellet unns nicht sparen. Geben in unser statt Prespurgh, am freitag vor Marie Magdalene, anno domini etc. lxxprimo, unser reych des Hungrischen im funffzehenden und des Bemischen im dryten jaren.

Ad commissionem propriam domini regis.

Mathes Slick soll auch unns hie zwischen sandt Bertholmes tag schirst komende die pflicht, so er eyn konig zu Behem nach inhalde seyner verschreibung von unser herschafft zum Elbogen schuldig ist, zu thun, unnd sich gegen unns als gehorsamlich halten, dorauff wir im gnediglich schuczen, schirmen, bey seyner verschreibung bleiben lassen, und von Elbogen unnde seyner zugehorung nicht dryngen, noch das ymant ander gestaten mit vehde noch on rehde oder theyne ander beschwerung in keynen wege alles getreulich und on geuerde.

Külczím: Dem wolgebornen fursten unnsern lieben swager herrn Albrechten herczogen zu Sachsen, lantgraffen in Doringen und marggraffen zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

184.

1471. szeptember 26. Boroszló városnak. A cseh és lengyel király irányában követendö magatartásról s a városhoz küldött követeiről.

Mathias von gots gnaden kunig zu Ungern, Behmen etc. Ersame fursichtige lieben getreuen. Euer schreiben uns itcz getan zusampt den artikeln in denselben euern schreiben begriffen etc. haben wir vornomen. Nu alsuil uff den einen artikel den frid mit dem kunige von Polan uffczunemen antreffend, tun wir euch zu wissen, das ir den mit nichte uffnemen sollet, noch uns sulchs zumut ye gewest ist ursach halben, wenne dadurch euch und deme gemeynen lande vil mehre swechung und clein notz ersteen mochte, ouch das ir ferner aus unser meynunge underrichtet werdit, was uns in den und andern sachen gut dunket, haben wir hirauff zu dem tage der uff Michaelis schirstkomend doselbisthen ken presla gelegit ist, und zu den fursten und euch gesant die hochgebornen unser lieben ohmen und fursten herzogen Fredrichen von Legnicz und herczogen Johansen vom Sagen und Prebuss vnd den wolgebornen Johannsen grafen zu Sante Georgen und zu Posing unsern lieben getreuen, und sie gancz underrichtit mit denselben fursten und euch allen aus den sachen euer aller guten stanndt und beschirmunge berurend zu reden, wenne seit an czweifil. das wir mit gots hulffe sulche wege und syn vorgenomen haben, dodurch wir uns mit andern fursten, herren, und der cristen menschen ouch aller euer hulffe und beistant beide der ketzer und des von Polan wol irweren werden mogen dorumb lieben getreuen als ir bisher und allewege treulichen getan habit, das ir das noch tut got dem almechtigen zu lob und zu trost der cristenheit, des wir kein czweifel haben, so hoffen wir zu got, noch des winters ouch bey euch zu sein, und den anligenden euern und des furstenthumbs Slesien notdorfften nach allin unsern vormogen nochzugehen. Geben zu Ofen, am pfincztag noch sante Matheus tage, anno etc. LXXI.. unsers reichs des ungerischen etc. im XIIII-en und des beinischen im dritten jaren.

Commissio propria domini regis.

Kivül : Den ersamen vorsichtigen weisen unsern lieben getreuen rate unser stat zu Preslaw.

(Egykorú másolata Boroszló város levéltárában.)

185.

1471. október 11. Staremberg Ulriknak és Jánosnak. Felhivja őket, hassanak oda, hogy a vele háborúban álló lengyel királynak, neje jegybérét a császár most ki ne fizesse.

Mathias von Gots gnaden zu Hungern, zu Behem etc. kunig, marggrave zu Merhern etc. Edel besunnder lieben. Uns hat angelanngt wie ain anczall gelts im lannd zu Osterrich ausgeslagn und das dem konig von Polan als in ainem schein für sein heiratgut geraicht sol werdn. Nu czweifelt uns nicht oder eu ist unverporgn wie vormals noch vor langer czeit bei kunig Lasslas selign czeitn solh heiratgut im lannd zu Osterreich ausgeslagn und ainbracht ist, also das unst bedunkht nicht notdurfft zu sein aynherlay anslag in demselbn lannd zu Osterreich zu tun und demselbn kunig von Polan in solhm oder annderm schein zeraichn, angesehen das sich derselb kunig von Polan wider die heilig Romisch kirchn und wider uns underwindt die widerwertigen und ungehorsamen zu retten und zu beschirmen. Darczu ir und annder inwoner des lannds zu Osterreich mugt wol inngedenk sein, das wir in verganngner czeit auf schriftlichs und leiplichs begern, ersuchen und fleissig gebet unsers lieben vaters des Römischen kaisers, euer und gemainer lanndschafft zu Osterreich, mit unserer person, unsern prelatn, herrn, rittern und knechtn und gemainer lanndschafft unsers kunigkrichs Hungern uns bewegt und mit unserer macht eu zu hilff czogn sein, und den unfrid ab eu und den frid in das lannd zu Osterreich bracht habn, mit grossn swerm darlegn. Solt nu gelt gegebn und hilff getan werdn von eu und aus dem lannd zu Osterreich wider uns und die unsern, den ungehorsamen und widerwertigen der heilign Romischen kirchn, und im helffern und nemlich den konig von

Polan der sich yecz offenbarlich derselbn widerwertign der heilign Romischn kirchn zu rettn und zu beschirmen wider uns und die unsern annymbt; wer doch pillicher ir gedecht an die gnad, treu, rettung und hilff die wir eu und dem lannd Osterreich beweist haben, und tet uns pillicher hilff und beistannd und besunder des ir eu in ainer besambtn lanndtschafft zu Kornneuburg in vergangner czeit gen uns verwilligt habt, ain nachvolg tet, wenn das ir den widerwertign als ohm bestimbt ist der helign Romischn kirchn wider uns und die unsern mit gelt oder gut, fürdrung oder hilff tun woldet, auf das wellet bei unserm liebn vater dem Romischn kaiser auch dem und den inwonern des lannds zu Osterreich an die begert werd gelt zu gebn dem kunig von Polan in vorberurter maynung daran und darob sein, damit solhs abgetan und vermitten werde, wann uns solhs gelt gebn zu schadn und grossn unstattn keme. Das wellen wir in gnadn gen eu und den eurn erkennen. Geben zu Ofen, am freitag vor sannd Kolmanstag, anno domini etc. LXXI., unserer reich des Hungrischen etc. im vierczhendn und des Behemischen im drittn jaren.

Ad commissionem propriam domini regis in consilio.

Külczím: Den edlen unsern besunderlieben Ulrichn und Hannsen gebruedern von Starhennberg.

(Eredetije a Staremberg grófok riedeggi levéltárában. — Chmel. Materialien. II. 311.)

186.

1471. deczember 21. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Értesíti őket, hogy Plaueni Henriknek és Rabensteini Henriknek meghagyta, hogy velök a békességet és barátságos viszonyt föntartani kötelességöknek ismerjék.

Wir Mathias von gots gnaden zu Hungern zu Beheim kunig etc. embietn den hochgebornnen fursten unsern besonderlieben ohemen und swegern herrn Ernsten des heiligen Romischen reichs erczmarschalhen, kurfursten, und Albrechtn gebrudern, herczogen zu Sachssen, lanndgraven

in Doringen und marggraven zu Meissen, unsern freuntlichen grůs vnd was wir liebs und gůts vormugen bevor. Hochgebornn fursten. Euer liebe schreiben so ir uns yez getan habt, antreffennd ains tails den von Plawen, des anndern tails den von Rabenstain und den schaden durch sy baid unczhere euer lieb und den euern getan mit vil mer worten, durch euer baider lieb, uns vorkundet etc. haben wir in allermass wol vernomen. Darauff tun wir euer baider lieb zewissen, daz wir euern boten, so lanng bei uns verhalten haben, biss derselb von Plawen persondlich zu uns komen ist, mit dem haben wir auss den sachen so vere geredt, damit er und sein vater sich gen euer lieb und den euern mit krieg nicht verphlichte, sunder angesehen die gutlich und fruntlich verstentnuss und veraynigung, die wir zu baiderseit mit eu empfangen haben, mit rue und guten frid mit euer lieb vnd den euern beleiben sullen. Desgleichen von des von Rabenstain wegen demselben haben wir auch verkundet, solhe gutliche veraynigung, vor lanngen czeit aber nach dem und der benannt von Rabenstain ain lanngen weg von uns ist, czweifelen oder solh unser schreiben mit frid zu im nicht hat beraichen mugen, daz er uns darauff geantwurt hiete. Wie dem allen wir sein ir aller mechtig und czweifelen nicht, oder sy werden sich gégen euer lieb nach unserm emphelhen also halden, als wir dann mit in verlassen haben, desgleichen wir auch von euer lieb als unnsern lieben swegern wartend sein, wenn warinn wir euer lieb und den euern fruntschafft und guten willen erczaigen kundten oder mochten, darinn sol uns euer lieb nicht sparen. Geben zu Gran, an sannd Thomas tag des heiligen czwelffboten, anno domini etc. lxxj., unserer reich des Hungrischen etc. im vierczehennden und des Behemischen im dritten jarn.

Ad commissionem propriam
domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fursten unsern besunderlieben oheimen vnd swegern hern Ernnsten des heiligen Römischen reichs erczmarschalhen, kurfursten und Albrechten gebrudern herczogen zu Sachsen.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

187.

1471. deczember 24. Albert brandenburgi örgrófnak. Segítséget kér a lengyel király ellen.

Wir Mathias von gots genaden zu Hungern zu Behem kunig etc. Embietten dem hochgeboren fursten unserm besunderlieben freundt hern Albrechten des heyligen Romischen reichs ertzkamrer etc. marggraven zu Branndenburg und burggraven zu Nurenberg unnsern freundtlichen gruss und was wir liebs und guts vermugen bevor. Hochgeborner furst, euer freundtschafft hat wol vernomen wie wir nun ettliche jar mit grossem sweren darlegen unsers leibs, unser lanndtleut und unsers guts ainen krieg wider die ungelaubigen Behem gefurtt haben. Nun fugen wir euer freundtschafft zu wissen, das wir der selben krieg nicht hauptsacher, sunder nur des heyligen stuls zu Rom und des Romischen kaysers helffer wider die ungehorsamen und beschediger worden sein, als euer freundtschafft auss der absag durch die wir uns von ersten gegen den Pehem so des Romischen kaysers lanndt mit hereskrafft überczugen zweifelt uns nicht wol bericht seytt und hetten wol unzweiffliche hoffnung gehabt nach dem vall, so sich durch den tod des veindts des heyligen stuls begab die sachen zu loblichem end zu bringen, und wie wol nun der kunig von Polan durch unseren heyligisten vater den pabst und ettlich kristtenlich fursten und heren hoch und embsigklich vor unser und er wir uns umb die sachen angenomen haben sich des beistands zu beladen hoch ersucht ist worden, so hat er sich doch des in ungehorsam entslagen und dringt sich jetz wider gepot unsers allerheyligisten vater des pabst aus aygner durstigkaitt als er das vormals wider kristenliche ordnung gegen den heren des deutschn ordens unser lieben frauen auch getan hatt in dy sachen und taylt sein hilff den veindten der heyligen kristenlichen kirchen offenlich mit und latt uns auch darzu unervordertt und anersucht unser kunigreich zu Hungern uberziehen und beschedigen, dargegen wir uns aber zu veld geslagen und mit

hilff gots des almechtigen, der den gerechten nye verliess und unser getreuen undertan und helffer wellen wir uns der selben Polagken und irer anweiser wol aushalten. und haben darauff unsern vater den Romischen kayser von deswegen wir fur ainen in den krieg komen sein, umb hilff und beystand ersucht. Auch nach dem wir aus pebstlichem gewalt fur ainen kunig zu Behem declarirtt und erkennt sein uns in dem heyligen reich kunig zu Behem beruffen allenthalben als wir eu hiemit derselben ersuchung abgeschrifft senuden und begeren darauff an eur freundtschafft als ainen liebhaber kristenlichs gelauben uns euer hilff wider die so yetz offenlich den ketzern beistand tund zu zeschikchen, dann uns swer wer der Turgken so yetz mergklich in zug in dy kristenhaitt tund und der obgeschriben mutwillen der Polagken iren anweisern und helffern auff ain vartt widerstand zu tun und bitten darauff euer lieb als unseren lieben freundt ob yemandt in was stand oder wesen der wer der den obbestimbten handel anders furbrächt oder in aincherlay weg uns unglimppen zu masse uns das zu verkunden, so wellen wir albe in den dingen furbringen unsernthalben alle muglichkait aller pillichen sachen des und aller freundtschafft sol eur lieb von uns auch warttund sein. Geben im veld bey Neytra, an dem heyligen krist abendt, anno domini etc. LXXI° jar, unnser reich des hungrischen etc. im virzehenden und des behemischen im dritten Jaren.

Ad commissionem propriam
domini regis.

Külczím: Dem hochgebornen fursten unnsern besunder lieben freunt herrn Albrechten des heiligen Romischen reichs ertzkamrer, marggraven zu Brandenburg und burggraven zu Nuremberg.

(Egykorú másolata a szász-weimari herczegség weimari levéltárában.)

188.

1471. december 24. Albert brandenburgi őrgrófnak. Ajánlja hozzá küldött követét Stein Györgyj lovagot.

Wir Mathias von gots gnaden zu Hungern zu Behem Kunig etc. Embieten dem hochgebornen fursten unnserm besunderlieben freunndt Hern Albrechten des heiligen Römischen Reich erczkamrer, margkraven zu Brandenburg und burggraven zu Nuremberg unnserm freuntlichen grues und was wir liebs und guets vermuegen bevor. Wir schikchen zu eurer freunntschafft unnsern besunderlichen getreuen Jorigen vom Stain unnsern Rate, dem haben wir bepholhen, etwas unnsrer notdurfft an eu zebringen, aigentlich underweisen eure freunntschafft bitend, ir wellet im ditzmals gentzlich als uns selben gelauben. Daran tut uns eure freunntschafft sunder wolgevallen. Geben in veld bey Neytra, an dem heiligen kristabent, anno domini etc. septuagesimo primo, unserer Reich des hungrischen im vierzehenden und des behemischen im dritten jaren.

Ad commissionem propriam
domini regis.

Külczím: Dem hochgebornen fursten unnserm besunnderlieben freunt Hern Albrechten des heiligen romischenn reichs erczkamerer, marggraven ze Brandeburg und burggraven zu Nuremberg.

(Eredetije a berlini királyi házi levéltárban.)

189.

1472. elején. A németországi fejedelmeknek. Elpanaszolja a lengyel támadást és a császár hálátlan magatartását.

Durchlauchtigster fürste, liber freund und bruder. Wir sind one zweifel euch sei unverborgen, wie wir in unsern jungen jaren aus schickunge gottes zur königlichen würde ufgenommen sein, darinni wir mit hülfe gottes, in dene wir vor allen dingen unser getrauen und hoffnunge gesetzt haben,

disz unser löblich königreiche zu Hungern nicht alleine vor auswendigen fremden feinden, die darinne vil feste schlösser besetzt hatten aus unachtsamkeit unserer vorfaren, und das ganze reich mit mord, brand, raub und schatzung täglichen verterbten, ganz haben gereiniget, sonder auch wider die gemeinen groszen feinde der christenheit die türken mit ungesparter arbeit gestritten haben täglich bis uf disen tage. Wan den türkischen kaiser haben wir aus Jaiza, die eine haubtstat ist des königreichs zu Bosna, getriben, haben auch das schlosz daselbst, das da unngewinnlich geachtet ist, in dem harten kalten winter, und andei vil schlösser mit macht aus seinen händen genommen und zu unsern landen gebracht. Wir haben darnach überwunden etliche fürsten in der Walachei, Moldau, andere länder mehr, die vor zeiten von unser cron zu Hungern sind abgetreten und sich zu dem türkischen kaiser gegeben. Wir hatten auch unser königreich mit allen umbligenden landen und nachbaren zu friden gesetzt, also dasz wir von niemanden uf erden uns fehde und krige durften versehen, darumb wir in ruhe zu sitzen und in friden zu leben hatten fürgesatzt. Da aber aus bäbstlichen geboten und aus sonderlicher ermanung des allerdurchlauchtigsten fürsten herrn Fridrichs römischen kaisers unsers liebsten Vaters haben wir uns unterzogen mit getreuem unschuldigen herzen eines groszen kriges und streites wider Girsik von Podiebrat, der sich einen könig zu Behmen nennete, und sein grausam streitbarlich ketzerisch volke und itzunder bis in das virte jar mit groszer zerung und arbeit und mit groszen färlikeiten solche krige gefürt haben und noch heutiges tages füren. Babst Paulus der zweite absetzte denselben Girsik, als euch wissentlich ist, vom reich und aller wirdikeit, umb seiner verdamten ketzerei willen, und durch ausgesprochen urtel seine heiligkeit ine verdammete; so aber wenig bedeutet recht zu setzen, es sei denn dasz sie würden erhalten: darumb uns seine heiligkeit ermanet hat in kraft unserer treue, die wir seiner heiligkeit getan haben, dasz wir dem genanten urtel zu volfürung helfen und beistehen solden. Auch der kaiser, der von Girsik durch seinen son Victorinum

sehr angegriffen und gefärdet ward, und algereit derselbe Victorinus das edel Oesterreich mit mord, braud und raub weit und breit hat betrübet, uns auch annifete und ermanete aus der freundschaft, gelübde und verschreibung zwischen seiner kaiserlich maiestät und uns gestiftet, dasz wir ime wider denselben Girsik mit unserem volke wolden helfen. Also haben wir angesehen die andacht zu dem christlichen glauben, dene wir allezeit in unserm herzen tragen, auch angesehen unsere pflicht, die wir dem kaiser schuldig sein, haben wir uns von stat an ufgemacht mit unserem heere, und Victorinum aus Oesterreich getriben. Und als Girsik demselben Victorino seinem sone zu hülfe kame, sind wir im under augen gezogen, und haben sie bezwungen, dasz er hat schnödiglich müszen flihen in Behem gen Prage, von dannen er kommen war. Darnach haben wir von bäbstlichen gebote in unsern schutz aufgenommen die christen in dem ganzen königreich zu Behem, die von Girsiken grosze gewalt und unterdrucken musten leiden, damit wir unser königreich, unser volke, unser leben in grosze färlikeit haben gesetzt, als das wol kund und offenbar ist, dasz wir bestendiglichen wider diselben ketzer gestritten und sie also gedrungen und genötiget haben, dasz sie hetten die gehorsamkeit der heiligen römischen kirchen müssen ufnemen, oder hetten irer endlichen ausrottunge, die ganz nahend war, müssen warten, so ir haubte Girsik nicht wäre gestorben, hetten die uns nicht daran gehindert, die es mit nichte hetten sollen tun. Aber was lon der kaiser umb solche unsere arbeit und andere mehr, die wir itzunder lassen anstehen, uns giebet, und wie er uns danket, und ob wir es wol umb seinet willen sollten geschweigen, wir uns auch schämen zu melden, so bezwinget uns doch die not, dasz wir auch eines teiles müssen sagen, doch wollen wir des alten unrechts und undanksamkeit nicht gedenken. Sondern in dem anderen jare dises behmischen kriges, als die edle herren und alle einwoner christliche leute zu Behem zu herzen namen, wie sie hatten ersuchet und angerufen den kaiser und den könig von Polen, und keine hülfe haben möchten, und doch teglichen von Girsige je mehr und mehr wurden vergewaltiget,

da bitten sie den heiligen babst, dasz er inen uf einen könig und beschirmer wolde gedenken. Und seine heiligkeit denselben christen, under dem gehorsam der heiligen römischen kirche lebende, und die dem Girsik nicht beistunden und holfen, bäbstliche brife durch seiner legaten macht hatte gegeben, dasz sie inen und dem Reiche zu Behem einén christlichen fürsten, der sie vor Girsigen beschirmete, und vor andern feinden des heiligen christlichen glaubens beschützete, vorsehen und kisen solden. Auch diselben fromen christen, ansehende unsere zerunge und grosse arbeit, dadurch wir sie von dem gewalde eines so groszen feindes hatten beschirmet, und teglich verfechtende waren, als die wir selikeit raten wolten, in gegenwärtikeit zweier bäbstlichen legaten und des kaisers erlichen werbern, die nicht alleine darbei stunden, sondern lobeten die beschliszunge, uns einen könig zu Behem mit einträchtigen gemüt und willen erwelet haben. Und wiewol wir uns vil Tage darwider satzten und erzälten di schwerheit der sachen, sind wir doch überwunden mit diser einigen sache, nemlich dasz sie alle mit einem munde sagten: fortan eines königes nicht wolden entperen, und so wir inen nicht verjahen wolden, so würde der christliche glaube in Behem gar müssen erleschen und ufhören. Da haben wir uns deme befolen, desz die sache ist dem almechtigen gotte, haben in ire küre verwilliget, die der babst nicht alleine anneme gehabt hat, sondern die erweler darumb sehr hat gepreiset, uns ofte hat ermanet die sache zu verfolgen, mit gaben uns dazu hat geladen und mit erlicher hülfe dazu entzündet hat. Und hat uns starke und bestendige hülfe zugesaget, zu erfolgen dasselbe reich in Behem, hat auch seinem legate dem hochwürdigen herren Ferrariensi macht gegeben uns dazu zu bestätigen, das derselbe legat zu bequemer zeit getan hat. Der kaiser, ob er uns wol darzu hat glücke gewünschet, und sich desz gefreuet hat mit seinen worten, und uns ofte hat hülfe zugesaget dasselbe reich zu erfolgen, aber er hat dabei mit uns seine kunst geübet. Da wir seinen feind Victorinum aus Oesterreich triben, hat er uns nicht alleine verlassen und nicht geholfen, sondern auch nicht hat wollen gestatten, dasz jemand aus

den seinen an unsern sold kommen wäre, und umb unser geld uns hätte gedienet, da uns gröszere not hatte betreten, als Girsik mit einem mächtigerem heere denn wir uns widerstand tate, da wir Victorinum hatten beleget, den wir doch des anderen jares darnach haben gefangen, und die zeit hätten mögen fahen. Auch als wir mit schande sagen müssen durch vil heimliche und mancherlei weise, die uns doch offenbar seind, hat uns wolt hindern dasz nicht allein unsere undertane in Behem, die sich nach tode Girsiges zu unserer untertänikeit schicketen, sondern auch in Hungern etliche böse leute wider uns erweckende, gar schwerlich alle unsere sachen betrübet hat. Wir geschweigen, dasz er mit Girsige, dene wir schier überwunden hatten, ofte handlunge gehabt hat, davon er trost und künheit empfinge. Auch wie er mit dem könige von Polen gehandelt hat, ime gelobende zweiunddreiszigtausend gulden, das beweisen itzunder offenbarliche erfarenheit und tat. Wan, als wir gesagt haben, da alle Behmen uf einen tag, zu Prag gehalten, beschlossen hatten, uns vor einen könig und herren ufzunemen, und uns ire treffliche sendeboten, die obersten ketzer, entgegen kamen, in Prage uns wollende einfüren, und keiner under den ketzern anders gedachte; aber da sie verstunden, was wider uns in Hunger nangerichtet war, meineten sie ganz, wie müsten vergehen und sterben; dadurch sie durch dieselben täter eingefüret wurden, dasz dieselben ketzer des königs von Polen erstgebornen son gekoren haben wider recht, wider ere und wider die macht. Und sonderlich so hat des gennanten königes von Polen sendebot, der dabei war, unter vil schendlichen bösen dingen, zwei diser dinge sich nicht hat geschämet den ketzern zu geloben, nemblich dasz ihre compactata solden bestetiget werden, und umb das unrecht inen von den bäbstlichen stul getan mit dem banne, gegen inen solde abgetan und abgebeten werden, und darvor eine widerstattunge geschehen. Diese dinge, die sie an uns begereten, wir inen nicht zusagen wolten, darumb sie uns als iren feind ausschrien. Binnen desz. da wir uns schicketen ire hoffart und frechheit zu stören und demütigen, und anhuben sie gar sehr zu drengen, da zoge der ander son des

königs von Polen in unser reich zu Hungern. Damit offenbar wurde die verräterei und die verbindnisse. Und da diesz die prelaten und herrn unseres reichs zu Hungern, die mit heere bei der Sau [1]) lagen, und in kurzen mit den türken solten streiten, höreten, mit solcher schrecklichen neuen zeitung erschraken, da ruften sie uns in Hungern. Indesz in Behem zog des königs von Polen sone, und ward von den ketzern ufgenommen und träget mit inen ein miserisches leben. Und schir darnach der andere son, der da lage an der Hungrischen grenze nicht mit einem kleinem heere der tartarn und ketzer, hube sich in Hungern einzuzihen. Und als wir seiner an einer offenbaren stelle in dem felde harreten, als er uns hatte zugesaget, und doch nicht torste kommen, sondern da er mit seinen tartarn und ketzern die kirchn durchbrochn hatte und beraubten, das heilige sacrament des leichnambs christi uf die erden schütteten und mit füssen traten, und vil andre böse, heidnische unchristliche werke taten, ist er vor uns geflohen, da wir ime unter augen gezogn sein, mit verlust vilen volks und aller seiner wagen, und ist aus unserm reiche geflohen mit solchen schanden, als er darein ist kommen. Wir haben darum den kaiser gebeten, dasz er unsere guttate gegen ihn wolle bedenken, und ansehen unsere freundschaft, und wie wir umb seinetwillen diese grosze streite auf ersten ufgenommen haben, und dasz er unsere feinde nicht wolle liben, sondern uns einen könig von Behem declariren. Aber offenbar ist es, dasz er uns hirauf keine antwort gegeben. Darumb so sol uns niemand verdenken, dasz wir solche sache zu herzen nemen, wie der kaiser unser verstörung, durch etliche verräter fürgenommen, die der allmechtige gott, allezeit der unschuldigen beschirmer abgewendet hat, wartende und begerende ist gewest. Disz haben wir euch in kurzen worten wollen erzälen, und zu bequemer zeit ferner zu erkennen geben wollen, dasz ir müget sehen, was lon uns umb unsere dinste der kaiser gegeben hat, und was arges dise täte der Polen dem christlichen glauben bracht haben in türken und

[1]) A Száva folyam.

ketzern. Die Türken haben ein schloss an der Sau ufgericht, die ketzer sind in iren herzen gesterket in der ketzerei zu bleiben, sonderlich so als in Polen one unterschied, aus gebot des königes, wider alle christliche rechte, die ketzer zu göttlichen amechten überall werden zugelassen. Und dasz auch euer libde möge verstehen, ob wir mit gottes hülfe, als wir hoffen, über solche gewalt uns geschehen, rächunge suchen werden, unser schuld nicht ist, sondern derer, die unser harnisch von den ungläubigen wider sich selbest genommen haben, durch mittel grausamer verräter. Wir werden darzu bezwungen und uns rechen müssen, wiewol mit schmerzlichen herzen, wan vil liber wollten wir unsere macht wider die ungläubigen keren, dan wider die christen. Und als wir gesaget haben, so werden wir genötiget und gedrungen solche gewalt und unrecht von uns zu treiben, das uns umb unserer getreuen dinste dem christlichen glauben und auch dem kaiser getan, grausamlich erzeiget ist, und zuvoran ja deme, dasz wir ime alle gleichbitunge zu gerichte und zu erkentnisz und verrichtunge vorgesatzt haben, vil und ofte, ehe denn er in unser königreich zogen ist, die der könig alle verschmehet hat, auch die ermanunge unseres heiligen herren babstes, dises Sixti, damit er ine gleich und rechte ersuchet hat, sich nicht geschämet hat zu verschmehen. Wir bitten euch, wolle sich mit andern christlichen fürsten zu der sache des glaubens keren, und dem christlichen volke, das täglich zurissen und weggetriben wird, sonderlich aus des kaisers landen, zu hülfe kommen, raten und helfen, dasz diese ketzerei ausgerottet möge werden, uf dasz sie nicht aber oberhandnemende die letzten erger mache dann die ersten. Wir, als ferre unsere macht wendet, wollen wir bereit sein, jedoch so bekennen wir, dasz unsere krefte wider so vil grosze mechtige feinde alleine nicht genüglich sein. etc.

(Mátyás király eme kétségtelenül latin nyelven írt levelének német fordítását felvette kézirati történeti munkájába kortársa: Eschenloer Péter boroszlói tanácsjegyző. Ezeket bocsátja előre, miután a lengyeleknek Nyitráról kivonulását 1471. végén elbeszélte: »Diese sache (t. i. a lengyel invasio) klagete Mathias allen königen in schriften, auch sonst allen fürsten in der christenheit, zuvoran über den kaiser klagende, nach laute diser nachfolgenden schrifte, daraus man mag erkennen, dasz

der kaiser dise sache hat angerichtet, und übel umb gutes bezalet.« (Peter Eschenloers stadtschreibers zu Breslau: Geschichten der Stadt Breslau oder Denkwürdigkeiten seiner Zeit vom Jahre 1440 bis 1479. Breslau. 1828. II. 252.)

190.

1472. márczius 25. Erneszt és Albert szász herczegeknek Felkéri öket, hogy a pécsi püspököt, amennyiben területükre menekült volna, fogassák el és küldjék hozzá.

Wir Mathias von gots gnaden zu Hungern, zu Behem kunig etc. Embieten den hochgebornen fursten unsern besunderlieben ohemen und swegern hern Ernnsten des heiligen Romischen reichs erczmarschalhen, kurfursten und Albrechten gebruedern herczogen zu sachssen, lanndgraven in Doringen und marggraven in Meissen, unsern fruntlichen gruss und was wir liebs und guts vermugen bevor. Hochgeborne fursten, wir czweiveln nicht, oder es sey nicht allain euer lieb, sunder aller kristenhait als uns bedunkht unverporgen die gross untreu, die der erczbischofe zu Gran vnd sein bruder der von Funffkirchen mit andernn irnn helffernn uns und unserm kunigkrich erczaigt, den wir dann von solher seiner verhanndlung in unser vennkhnuss genommen und seine gslosser belegt habenn, davon dann euer lieb lanng zerschreiben wer, doch ee wir derselben euer lieb durch annder unser schreiben, solh ir hanndlung und untreu enntdekhen, schreiben wir hiemit und tun euer lieb zewissen, daz uns angelanngt ist, wie derselb von Funffkirchen im weiter sein untreu villeicht durch euer lieb furstentumb und gebiet, uns und unserm kunigkrich zu schaden betrachten und veint auf uns fuernn wolde, darumb bitten wir auf das hochst und wir kunnen und mugen euer lieb, dieselb welle uberall indenselben euernn furstentumben und gebieten beruefften lassen, wo man denselben von Funffkirchen betretten mocht, daz man in dann als ainen solhen verreter zu hannden neme und uns den zu schikhen wellen. Darinn erczaigt uns eur lieb sunder fruntschafft, daz wir umb dieselb, wo des not wurd, allezeit

gern verschulden wellen. Geben zu Ofen, am eritag nach dem Palm suntag, anno domini etc. LXXII., unser reich des Hungarischen etc. im funffczehennden und des Behemischen im dritten jaren.

Ad commissionem propriam domini regis.

Kivül: Den hochgebornnen fursten unsern besunderlieben ohemen und swegern hern Ernnsten des heiligen Romischen reichs erczmarschalhen, kurfursten und Albrechten gebruedern, herczogen zu Sachssen, lanndgraven in Doringen und marggraven in Meissen.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban. Hasonmása megjelent Fraknói Vilmos »Mátyás király élete« című munkájának illustratiói között.)

191.

1472. május 2. Albert brandenburgi örgrófnak. Felkéri, hogy junius 11-ikén Zerbstben jelenjék meg, hova ő biztosait fogja küldeni.

Wir Mathias von gottes gnaden zu Hungern, Behem, Dalmatien, Croatien etc. konig, inn Slesien und zu Lutzelburg hertzog, zu Merhern und Lusitz marggraf. Embieten dem hochgebornen fursten unserm lieben bruder hernn Albrechten marggraven zu Brandemburg des heiligen romischen reichs ertzkamrer, zu Pomern, Stetin etc. hertzogen und burggraven zu Nurnberg, unsern freuntlichn grus und was wir liebs und guts vermogen. Auf die abred so unser lieber getreuer Jorg vom Stein unser rat mit eurer lieb gethan hat, begern wir an dieselb eur lieb auf den nechsten Sant Barnabas tag des heiligen zwelfbotten zu Zcerwest zu sein, daselb hin wir unser treflich rete mit vollem gewallt auch senden wollen, den sachen alda entlich nachzukumen, das wollen wir umb eurer lieb freuntlich beschulden, desgleichen wir dem hochgebornen fursten unserm lieben oheim hertzog Wilhelmen von Sachssen hiemit auch verkunden. Geben zu Ofen, an Sant Sigmunds tag, anno domini etc. Septuagesimo secundo, unsers reich des Hungerischen etc im funfzehenden und des Behemischen im dritten Jaren.

Ad commissionem propriam domini regis.

Külczim: Dem hochgebornen fursten unserm lieben brudern hernn Albrechten marggraven zu Brandemburg, des heiligen romischen reichs Ertzkamrer, zu Stetin, Pomern etc, hertzogen, und burggraven zu Nurnberg etc.

(Eredetije a porosz királyi ház berlini levéltárában.)

192.

1472. május 2. Vilmos szász herczegnek. Felkéri, hogy június 11-ikén jelenjék meg Zerbst városában, hová ő biztosait fogja küldeni.

Wir Mathias von gotes gnaden in Hungern, Behem, Dalmatien, Croatien etc. kunig, inn Slezien unnd zu Lutzelburg hertzog, zu Merhern unnd Lusitz marcgraff, embieten dem hochgebornn fursten unnserm lieben oheimen hern Wilhelmen hertzogen zu Sachssen, lantgrafen inn Doringen und marcgrafen zu Meissen, unnsern freuntlichen grus unnd was wir liebs unnd guts vermugen. Auff die abred so unnser lieber getreuer Jorg vom Stain unser rat mit euer lieb getan hat, begern wir an dieselb euer lieb auff den nachsten Sant Barnabas tag des hailigen zwelffpoten zu Zceruest zu sein. Daselb hin wir unnser treffliche rate mit vollem gewalt auch senden wollen den sachen allda entlich nachzukomen, das wollen wir umb euer lieb freuntlich beschulden. Desgleichen wir dem hochgebornn fursten unserm lieben bruder hern Albrechten marcgrafen zu Brandemburg hiemit auch verkunden. Geben zu Ofen, an Sanct Sigmundstag, anno domini etc. septuagesimo secundo, unnser reich des Hungerischen etc. im funffzcehenden und des Behemischen im dritten jaren.

Ad commissionem propriam domini regis.

(Eredetije a szász-weimari herczegség weimari levéltárában. — Archiv für österreichische Geschichtsforschung. VII. 58.)

193.

1472. május 17. Rohr Bernát salzburgi érseknek. Támogatását igéri.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Reverendissimo in Christo patri domino Bernardo archiepiscopo Salczburgensi, apostolice sedis legato, amico nostro charissimo salutem. Reverendissime pater. Accepimus litteras paternitatis vestre, in quibus eadem commemorat nos propter lites et bella, que superioribus annis in ducatu Stirie exorte fuissent, subditos, castra et possessiones eiusdem in nostram protectionem recepisse; ulteriusque ipsa paternitas vestra subiungit, ex quo de novo in locis eisdem bella et controversie exorte fuissent, et ne dominiis et castris ecclesie vestre Salczburgensis dampna inferantur; ob hanc rem hortatur nos ipsa paternitas vestra reverendissima, quatenus eandem nos ac ipsa dominia, subditos et castra annotate ecclesie commendatos habere dignaremur etc.: clare aperteque intelleximus. Ad quas respondemus paternitati vestre reverendissime, quod a principio nostri regiminis semper nobis cure fuit cum principibus finitimis amicitiam et fraternitatem contrahere, et eo magis cum paternitate vestra reverendissima, cuius dominia quodammodo maiori vicinitate regno nostro convicinari videntur. Volentes itaque imitari vestigia predecessorum nostrorum regum Hungarie, dicimus, quod quicquid poterimus, primum pro persona paternitatis vestre reverendissime, tandem pro subditis eiusdem, que ad defensionem et tuitionem subditorum suorum facienda videbuntur, id nos libenti animo et cum summo desiderio facere non omittemus. Datum Bude, in festo penthecostes, anno domini millesimo quadringentesimo LXXII., regnorum nostrorum anno Hungarie quinto decimo, Bohemie vero quarto.

Ad commissionem propriam domini regis.

Kivül: Reverendissimo in Christo patri Bernardo archiepiscopo Salczeburgensi, apostolice sedis legato, amico nostro charissimo.

(Eredetije a bécsi cs. és k. állami levéltárban. Kiadva: Archiv für österreichische Geschichtsforschung. LV. 238.)

194.

1472. május 18. Albert brandenburgi őrgrófnak. Értesíti, hogy Pálóczi Imre főudvarmestert és Stein György lovagot küldi hozzá.

Wir Mathias von gotes gnaden zu Hungern, Behem, Dalmatien und Croatien etc. kunig, hertzog inn Slezien und marcgraff zu Merhern etc. Embieten dem hochgeborn fursten unserm lieben bruder hern Albrechten marggraven zu Brandemburg, des heiligen Romischen reichs ertzkamrer, und kurfursten, zu Stettin, Pomern, der Wende und Cassuben hertzogen und burggraven zu Nuremberg etc. unsern freuntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen. Wir senden zu euer liebe die edeln unser lieben getreuen Emerichen von Palotz obristen marsschalk unsers kunigreichs zu Hungern und Jorgen vom Stain etc. unser Rate etliche unser maynung an euer lieb zebringen von uns aigentlich bericht. Begern wir an euer lieb was dieselben unser rate auff dismal von unser wegen an euer lieb bringen in das gleicherweis als uns selbs zuglauben. Das wellen wir umb dieselb euer lieb freuntlich beschulden. Geben zu Ofen, am mantag nach dem hailigen phingesttage, anno domini etc. septuagesimo secundo, unser reich des Hungerischen im funffzcehenden und des Behemischen im dritten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczim: Dem hochgeborn fursten unserm lieben bruder hern Albrechten marcgraven zu Brandemburg, des hailigen Romischen reichs ertzkamrer, kurfursten etc. zu Stettin, Pomern, der Cassuben und Wenden hertzogen etc. unnd burcgraven zu Nuremberg.

(Eredetije a berlini királyi házi levéltárban.)

195.

1472. május 18. Vilmos szász herczegnek. Értesíti, hogy Pálóczi Imre főudvarmestert és Stein György lovagot küldi hozzá.

Wir Mathias von gotes gnaden zu Hungern, Behem, Dalmatien, Croatien etc. kunig, hertzog inn Slezien und marcgraff zu Merhern etc. Embieten dem hochgeborn fursten unserm lieben oheimen hern Wilhelmen hertzogen zu Sachsen, lantgraven inn Doringen und marcgraven zu Meissen unsern freuntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen. Wir senden zu euer lieb die edeln unser lieben getreuen Emerichen von Palotz unsers konigreichs zu Hungern obristen marschalk und Jorgen von Stain etc. unser räte, ettlich unser maynung an euer lieb zu bringen von uns, aigentlich bericht begern wir an euer lieb was dieselben unser rate auff dismal von unser wegen an euer lieb bringen in das gleicherweis als uns selbs zu glauben, das wellen wir umb dieselb euer lieb freuntlich beschulden. Geben zu Ofen, am mantage nach dem heiligen phingesttage, anno domini etc. septuagesimo secundo, unser reich des Hungerischen im funffzcechenden und des Behemischen in dritten jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a szász-weimari nagyherczegség weimari levéltárában.)

196.

1472. szeptember 6. III. Frigyes császárnak. Tudomására hozza, hogy az elégületlen osztrák rendeket pártfogásába fogadta.

Serenissimo principi domino Frederico Romanorum imperatori semper Augusto, Austrie, Stirie etc. duci, patri nostro charissimo, Mathias Dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex, amicitiam et bonam voluntatem. Transmisit nobis vestra imperialis maiestas cedulam unam

delatoriam (?), in qua nobis explicavit vestros inobedientes terrigenas, rogavitque adiuvari eosdem solo gladio et nulla compositione vobis subditos facere; cumque id eisdem terrigenis inauditis non conveniebat, requisivimus aliquos ex illis ad nos transmitti, ut informaremur de controversia, quam cum maiestate vestra haberent. Quapropter illi ad requisitionem nostram, magnificos [1]) fideles nostros dilectos Udalricum liberum de Grafenegk et Gamredum de Fronaw ad nos destinarunt, nobisque exposuerunt nonnulla gravamina, que maiestas vestra eis et ducatui Austrie, contra ipsorum libertates, jura et antiquas observantias imponat et inferat, ac humiliter supplicarunt, ut postquam eorum preces sedule apud maiestatem vestram pro emendandis huiusmodi gravaminibus sepius interposite non profecerunt, quatenus eis desuper opportune provideremus. Queque quidem causa cum totiens ad nos deducta sit, voluissemus illorum intuitu, ut maiestas vestra huiusmodi gravamina abolivisset, ipsorum gratiosus dominus esset, ne ipsos et totam patriam et illius incolas in suis libertatibus, juribus et veteribus observantiis, prout antecessores vestri principes Austrie fecerunt, conservaret et manuteneret. Quapropter articulos huiusmodi gravaminum, ab illis coram nobis propositos, per honorabilem devotum nostrum dilectum N. [2]) prepositum Quinqueecclesiensem consiliarium nostrum ad maiestatem vestram transmisimus, per quem maiestas vestra responsionem suam nobis in scriptis transmisit.[3]) Quequidem responsio plurimum infamie et enormis inculpationis in se continet; quod nos etsi minus libenter audivimus, nihilo minus eandem responsionem, qua vos auxilia nostra postulastis, eisdem vestris terrigenis transmisimus, et illos informavimus, quod nos in huiusmodi negotiis, in quantum illi eorum culpabiles essent, unacum dilectione vestra displicentiam haberemus. Qua de re nonnulli eorum in notabili numero ad nos accesserunt, nobisque exposuerunt, qualiter ipsi huiusmodi offensam et infamationem honoris ipsorum, querelas etiam, quas maiestas vestra

[1]) Az iratban tollhiba: magnificum.

[2]) Georgium.

[3]) L. Chmel. Monumenta Habsburgica. II. 5—15.

ex iniuria contra eos faciat, conturbato corde perceperint. Et cum maiestas vestra cuiuslibet eorum, maioris et minoris tanquam terrigenarum maiestatis vestre, jure ad omnem equitatem compos fuerit, et si opportunum fuisset quemlibet eorum, unum vel plures, justitia mediante ad id conducere potuisset; cum etiam nullus eorum justitie contravenisset, sed obedientes semper fuissent; nihilominus quia maiestas vestra eos propterea coram nobis querulando defert et contra illos auxilia requirit, ac de honore suo culpat: ipsi ad omnem equitatem et obedientiam coram nobis audiri et ab huiusmodi sibi irrogata infamia cum veritate et sufficienter se velle purgare exhibent, nosque humiliter requisierunt, ut nullam contra eos vim exerceri, sed eos a vi et iniuria tueri velimus. Cumque nos in huiusmodi exhibitione sua cognoscimus, quod ipsi adversus maiestatem vestram nihil contra equitatem pretendere proponunt, quinimo se ad omnem equitatem exhibent: plane intelligit dilectio vestra, nos nequaquam teneri eos contra huiuscemodi aliqua vi compellere debere. Et ideo nos eosdem amicos quoque et adherentes ipsorum in nostram protectionem accepimus, dilectionem vestram rogantes, quatenus ipsis ac suis omnibus nullam vim propterea facere, neque ab aliquo inferri permittere, sed in prefata reali ac equa exhibitione seu oblatione sua contentari velit. Insuper huiusmodi gravamina, in quibus ipsi cum consiliariis, familiaribus et aliis satrapis vestris concordaverunt, et ad maiestatem vestram in scriptis transmiserunt, tollere et abolere velit; quod nos, preter equitatem, erga maiestatem vestram amicabiliter volumus promereri. Providimus etiam cum eisdem, illique nobis promiserunt, nullam guerram cum maiestate vestra intentare seu exercere, in quantum nos purgationem prefate infamie et emendam gravaminis ipsorum a maiestate vestra possimus obtinere. Datum Posonii, die dominico ante festum nativitatis Marie, anno domini etc. LXXII., regnorum nostrorum Hungarie quintodecimo, Bohemie vero quarto.

A levél élén: Copia litterarum ad imperialem maiestatem per serenissimum regem Hungarie transmissarum.

(Egykorú másolata a bécsi cs. és k. állami levéltárban. — Chmel. Monumenta Habsburgica. II. 16. — Egykorú német fordítása a bécsi cs. és k. udvari könyvtár 7864. számú codexében.)

Erre a császár következőképen válaszolt :

Fridericus etc. Serenissimo principi Mathie Hungarie etc. regi, filio nostro carissimo salutem etc. Serenissime princeps, fili carissime. Quia nos omnem displicentiam et indignationem, quas erga fideles nostros dilectos Henricum de Liechtenstain de Nicolspurg, Ulricum liberum de Gravenekg, Georgium de Potendorff supremum pincernam, Vitum de Eberstorff supremum camerarium, Hertuidum de Puchaim supremum dapiferum in Austria, Johannem de Hochenberg, Bernardum de Tirnstain, Albertum de Ror, Sigismundum de Toppl, Bernardum de Tehenstain, Wolfgangum de Rukhendorff, Georgium Sewsenekger, Gamredum Franawer, Martinum Druchses, Johannem Matscher, Sigismundum Eyzinger in Lostorff, Georgium Hochenperger, Georgium de Tirnach, Bernardum Stokhamer, Vitum Funffkircher et Ludovicum Haidlberger hactenus habuimus, ratione quarumcumque causarum huiusmodi, in complacentiam vestre serenitatis et propter inscriptiones per ipsos nobis datas, remisimus et removimus; hortamur serenitatem vestram diligenter, quatenus vestra serenitas prefatis subditis nostris, ex parte nostra, nomine et vice ac in persona nostra et pro nobis, vigore presentium litterarum veraciter polliceatur, quod nos omnem displicentiam et indignationem ex quibusvis causis inter nos habitas, ab eis removimus, ac eis omnia, si in aliquibus nos offendissent, gratiose indulsimus, et eis in futurum non obiiciemus. Assecuramus etiam ipsos, quod ipsi ad nos et a nobis libere et tute ire et redire, et in nostris terris, civitatibus et dominiis esse et morari possint, sine nostro et omnium nostrorum impedimento et turbatione; immo perseverantibus ipsis in obedientia et fidelitate nostra, prout polliciti sunt, ipsorum gratiosus princeps et dominus esse volumus. In eo serenitas vestra rem nobis bene gratam faciet, erga eandem serenitatem vestram vicissim rependendam. Datum in Nova civitate, die nona mensis Septembris, anno domini MCCCLXXII. etc.

A levél élén: Littera assecurationis etc. imperialis maiestatis tradenda confederatis sub spe concordie future per regem Hungarie.

(Egykorú másolata a bécsi cs. és k. állami levéltárban. — Chmel. Monumenta Habsburgica. II. 19.)

197.

1472. szeptember 8. Egyik osztrák főúrnak. Közli vele a császárhoz intézett levelét.

Mathias Hungarie et Bohemie rex etc. Nobilis síncere dilecte. Mittimus tibi presentibus interclusam copiam litterarum, quas patri nostro Romanorum imperatori transmisimus [1]), quarum intentionem ex equidem interclusa intelliges, que tibi significare premittere voluimus; nos enim hec tibi et omnibus incolis ac toti ducatui Austrie in melius fecimus, nilque aliud in huiusmodi causa credendum. Hoc etiam erga te gratiose recognoscere volumus. Datum Posonii, in die nativitatis Marie, anno domini etc. LXXII., regnorum nostrorum Hungarie quintodecimo, Bohemie vero quarto.

(Egykorú másolata a bécsi cs. és k. állami levéltárban. — Chmel. Monumenta Habsburgica II.16.—Egykorú német fordítása a bécsi cs. és k. udvari könyvtár 7864. számú codexében. Tévesen »Zu Prespurg in die ultima Martii« datálva. Márczius utolsó napján a király Budán időzött.)

198.

1472. szeptember 9. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Felkéri őket, hogy hívét Rabensteini Henriket bántalmakkal illetni szünjenek meg, és az okozott károkért nyújtsanak neki kárpótlást.

Wir Mathias vonn gottis gnnadenn kunig zcu Hungernn unnd zcu Behm etc. Enpietenn den hochgbornnenn furstenn unsern bsundernn ohmenn und swagern, hern Ernnsten des heiligenn Romischen richs ercczmarschalgkenn kurfurstenn unnd Albrechtenn hercczogen zu Sachssenn, lanntgraven in Doringenn unnd marggraven zu Meissenn etc. unnssern grus unnd was wir liebs und guts vormugenn. Unns hat anbracht in clageweiss der edele unnsser bsunderlichir getreuer Heinrich vom Rabenstein zw Risemburg,

[1]) L. 196. szám alatt.

wiewol er sich noch unnsers heiligenn vater des babistes und an seiner stat des hochwirdigistenn vaters legaten gescheft und haissenn auch unnser houptleut befelniss den kecczern unnd andern der heiligin Romischenn kirchenn unnd unnsern veinden die strassenn ze wern unnd aufzcuhalden, dodurch sie dann vast unnd dick gesterckt unnd gefudert worden underfangen und angenomen hiet zu solhem er dann mit allen den seyn im zcugewannt, noch allnn vormugen treuen vleis than hetten, das er dann auch sunst pillich als ein gehorssamer unns und der heiligin Romischen kirchen zcu thuen phflichtig ist. Nu abir euer lieb unnd die euernn denselben Hainrichen unnd die sein dorumbe sie solhen gescheften nahegangen sein in unwillenn furgenomen hietten und ecczliche auss in vonn den euern nydergelegt etlich auch gefangenn unnd beschedigit wernn, das unns vonn euer lieb gar frembde bedunckt, nochdem auch euer lieb kristennliche furstenn seynn, auch solhy sach nicht alleyn unns, sundernn die gancz kristenheit unnd den heiligin cristinlichin glaubenn anberurend ist; dorumb begernn und bittenn wir dieselb mit gannzcem vliss, ir wollit umbe unnsernn willen solhen unwillin mitsampt den euernn geyn dem bemelten Hainrichen vom Rabenstein unnd den seyn ablayten unnd vallenn lassenn domit er und die sein ab sie ferrer in den bemeltenn sachenn handelnn und denselben auss bestympter befelhnuss ausswartten unnd nachkomenn wurdenn vonn euer lieb unnd den euernn in unwillenn furgenomenn adir angriffenn unnd beschedigt auch doran unnd dorob seynn, das des bemelttenn Hainrich dyner unnd die seynn, die dann vonn den euernn alsso gefangenn wernn, ledig gelassenn, auch die schadenn, die sie also daselbst entphangenn unnd erlidenn hettenn, widerstat unnd widerkeit werdenn. Geschee abir sollichs nicht, so mag euer liebe vorsteenn, das wir solhe unnssere underthann in solhen pillichenn sachenn nicht verlassenn mugenn. Euer lieb wolle unns doruf bey dissnn bethenn verschribenne anntwort wissenn lassenn, doran thund unns dieselbe ein sunder gross dangnemen wolgefallenn, des wir gein euer lieb und den euerenn inn solhem unnd mehrern vlissig

bschuldigenn unnd erkennen wellenn. Gebenn in unnser stat Presspurgk, an mitwochen noch unnser frauenntag nativitatis, anno domini etc. lxxij° unnsserer reiche, des Hungerischenn im funfczehndenn unnd des Behmischenn im vierdenn jarenn.

De commissione propria domini regis.

Külczím: Den hochgebornnenn furstenn unnsernn besunderlichenn ohemenn unnd swegernn, hernn Ernnstenn des heiligenn Romischen reichs ertzmarschalken, kurfurstenn, unnd Albrechtenn hercczogenn zu Sachssenn, lanntgraven in Doringenn unnd marcgrauenn zu Meissenn etc.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

199.

1472. november 4. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Tudomásukra hozza, hogy tanácsosait, kiket hozzájuk küldeni készült, egyelőre nem bocsáthatja el oldala mellől.

Wir Mathias von gots gnaden zu Hungern zu Beheim kunig etc. marggrave zu Merhern etc. Embieten den hochgebornnen fursten unsern lieben ohemen und swager hern Ernnsten des heiligen romischen reichs erczmarschalhen, kurfursten etc. und hern Albrechten gebrudern, herczogen zu Sachssen, lanndgraven in Doringen und marggraven zu Meissen unser fruntschafft und was wir liebs und guts vermugen. Euer schreiben uns jeczo getann, darinn eur lieb melden ettlich hanndel fruntliche verstanntnuss czwischen unser und eur lieb antreffend und dabei beruret, so wir tag an gelegen enndt benennen, so wollen euer lieb auf solhen tag gern schikhen und davon reden lassen, wie die aynung czwischen unser und eur lieb solt furgenomen werden etc., haben wir vernomen und lassen eur lieb wissen daz wir mit unserm lieben vater dem Romischen kaiser betragen sein dieselben bericht zu volstrecken, cziehen wir jecz gen Odenburg und werden da understeen die bruder auss dem lannd zu Osterreich, mit gut, ob das nit gesen

mocht, mit gewalt zubringen, deshalb wir unser ret, die uns zu solhem tag zu sennden gemaynnt weren, zu diser czeit nicht enperen mugen, aber wir wollen eur lieb so erst das unsern halben fug hat ain tag an gelegen ennd verkunden, die unsern dahin sennden und in allen sachen uns daselbs erczaigen, daz eur lieb vernemen wirt, daz wir dieselbs fur annder unser frundt genaigt sein. Datum Raab, am Eritag nach allerhailigen tag, anno domini etc. lxxij., unser reich des Hungrischen etc. im funffczehennden und des Behemischen im vierden jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fursten unsern lieben ohemen und swager hern Ernnsten des heiligen Romischen reichs erczmarschalhen, kurfursten etc. zu Sachsen etc.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

200.

1473. január 28. Sforza Galeazzo Mária milanói fejedelemnek. Ajánlja hozzá küldött követét Rabensteini János prépostot.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustri principi domino Galeaz Marie Sfortie duci Mediolani ac Papie Anglerieque comiti et Cremone domino, amico nostro dilecto salutem. Illustris princeps, amice noster. Misimus ad vestram illustrem dominationem hunc venerabilem et nobilem Joannem de Rabenstain prepositum Vicegradensem doctorem nostrum fidelem, oratorem et consiliarum, in nonnullis rebus et negotiis nostris; quapropter rogamus vestram illustrem dominationem, quatenus eadem dictis et relatibus eiusdem nostri parte referendis plenam fidem adhibere velit. Datum Bude, XXVIII. die mensis Januarii, anno domini MCCCCLXXIII., regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XV., Bohemie vero IV.

Külczím: Illustri principi domino Galeaz Marie Sfortie duci Mediolani ac Papie Anglerieque comiti et Cremone domino, amico nostro dilecto.

(Eredetije a milanói állami levéltárban. Diplomatiai Emlékek. II. 257.)

201.

1473. február 1. Vilmos szász herczegnek. Értesíti, hogy Stein György lovagot küldi hozzá követül.

Wir Mathias von gotis gnaden zu Hungern zu Beheim etc. kunig, empieten dem hochgebornnen fursten unnserm lieben oheim herren Wilhelm herczogen zu Sachssen, lantgraven in Doringen und marcgraven zu Meyssen unnsern freuntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen. Wir senden jetz czu eur liebe unnsern lieben getreuen Jorgen vom Stain unsernn ratt etc. etlich werbunge von unsern wegen an eur lieb zu bringen von uns aygentlich bericht begern wir an eur lieb, dem gnanten vom Stain auff das maal als uns selbs ganczlich zu glauben, dar an tut uns eur liebe sunder dangnems gefallen. Gebenn zu Ofen, am mantag unnser lieben Frauwen abint purificationis anno etc. lxxiij°. unsers reichs des Hungrischen in funffzeehenden und des Beheimischen im vierden jarenn.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a weimari nagyherczegi levéltárban.)

202.

1473. április 8. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Felhivja őket, hogy Plaueni Henrik irányában ellenséges föllépéstől tartózkodjanak.

Wir Mattias vonn gotts gnnaden zcu Hungern zcu Behmenn kunigk etc. Enpieten den hochgebornen furstenn hern Ernnsten des heiligenn Romischen richs ercczmarschalken, kurfurstenn unnd hernn Albrechtenn hercczogenn zu Sachssenn, lantgraven in Doringenn unnd marcgravenn zu Missen etc. unnsernn bsundernn liebenn ohmenn unnd swagern unnsernn grus unnd was wir liebs unnd guts vormugenn zuvoran. Hochgebornen fursten liebenn ohem unnd

swager. Unns hat der edel unser bsunder lieber Heinrich von Plauwenn der eltter anpracht wie euer liebe im vormals vonn seynem erblichen guternn gedrungenn auch ietz hinfur teglichin durch die merern beschedigen, prennen unnd hertiglichenn verterbenn laset unnd der benant vonn Plauwenn sich der unnd allir spruch so euer liebden zcu im vormaynet zcu habenn rechts unnd allir pillickeit auf unns erbotenn unnd gebetenn hat euer lieb desshalbenn zu vorschreibenn, wanne unns abir den mehrgnanntenn vonn Plauwen uf sein recht pot nicht wol zcemet zu verlassenn, nochdeme er unns in sunderheyt gewannt ist unnd zcu versprechenn stett. Also bittenn wir euer liebdenn noch innhalt unser fruntlichenn vorainigung, so wir unns kegenn enander vorschribenn haben, ir wollet den obgnanntenn von Plauwenn furan nicht beschedigenn prennenn, noch mit heresscraft personnlichen uberzcihenn noch nyemandes anderm von euern wegenn zcu bescheenn zw thunn gestattenn lassenn, sundernn euer liebe mit ym der unnd allir schedenn auch spruch fruntlich ainigen unnd vortragen dessglichenn ir der euern halben vonn unns auch gewartennde sein sulleth. Das wollenn wir in dem unnd merem gegen euer liebdenn hinfurer wo das zcu schulden kompt gernn fürdynenn. Gebenn zcu Presburg, am pfinccztag noch judica in der vastenn, anno domini etc. lxxiij, unnsser reiche des Hungerischen etc. im sechczehendenn unnd des Behmischenn im virden jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

203.

1473. Kázmér lengyel királynak. Értésére adja, hogy követet küld hozzá.

Serenissime princeps, frater noster charissime. Cum accepissemus maiestatem vestram diebus hiis precedentibus misisse quendam servitorem suum cum litteris suis ad nos

pro concordando nobiscum de termino diete seu conventionis in Scepusio et etiam in Silesia celebrande [1]), cumque hominem egritudine pereuntem in itinere ad nos nequivisse pervenire; nos acceptis litteris maiestatis vestre, quas nobis ille homo per quendam servitorem nostrum transmisit, et intellecta mente fraternitatis vestre: noluimus hoc negotium negligere, sed quamprimum misimus ad fraternitatem vestram hunc talem cum certis intimatis, ad negotium ipsius diete pertinentibus, prout fraternitas vestra latius ab eodem intelliget. Rogamus igitur maiestatem vestram, ut dicto homini nostro in dicendis nostro nomine fidem indubitatam adhibere velit, et tandem cum finali responso eum sine dilatione ad nos remittat. Optamus bene valere maiestatem vestram. Datum.

A levél élén: Ad Cazymyrum regum Polonie credentie.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1656. fol. latin jelezetű codexében. 37.)

204.

1473. június 16. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Értesíti őket, hogy közelebb Stein György lovagot küldi hozzájuk üzeneteivel.

Wir Mathias von gots gnadenn zcu Hungarn, zcu Behemenn konig etc. Entpietenn den hochgebornnenn furstenn unnsern besunder liben ohemen und swegern, hern Ernsten, des heiligen Romischen reichs erczmarschalken, kurfurstenn, unnd hernn Wilhelm unnd hern Albrechten, vetternn unnd gebrudernn, herczogen zcu Sachssen, lantgraven in Doringen unnde marcggraven zcu Missenn, unnsern fruntlichen grus unnd was wir libs unnde guts vermugenn bevor. Hochgebornnen fursten, besundern liben ohemen vnnd swe-

---

[1]) Az 1473-ik év folyamán foglalkoztatták a két uralkodót az állandó béke létesítése végett Sziléziában és a Szepességben tartandó congressusok, melyek 1473. februárban Neiszében, augusztusban Troppauban és 1474. elején a szepességi Ófaluban tartattak meg.

gern. Unns hat unser lieber getruwer Jorge vom Stayn unnser rath vorczeichniss einer abrede, so zcu Bresslaw auff sand Barbara tag nehst vorgangenn durch unnser unnd euer liebden rete unnd anwalden begriffenn wurden ist, zcubracht, vorkunden wir euer liebe, das wir in solcher abrede unsers teils ein gefallen haben unnd in kurcz der unnd ander sach halben den benanten vom Stayn zcu euernn lieben senden wullen auss merenn handelung mit euer libdenn redenn lassen und zo ferre euer libe selber uns in gunst, fruntschafft und guten willen gegen euernn libden beweissen wulten. Geben zcu Bartfelt, an Erigtag nach sand Anthonien tag, anno domini etc. LXXIIII., unser reich des Hungerischen etc. ym sechszcehnden unnd des Bemischen ym fumfften jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

205.

1473. június 28. Az osztrák rendeknek. Tudomásukra adja, hogy mivel a pártfogásába fogadott osztrák urak sérelmeit a császár orvosolni vonakodik, ezeknek megszüntetéséről más úton lesz kénytelen gondoskodni.

Mathias von gots gnaden zu Hungern zu Behaim kunig etc. Erwirdigen, andechtign, wolgeborn, edln, fürsichtign und unnser besunder liebn. Als uns vor ettlicher zeit von dem allerdurchleichtigisten fursten unnserm lieben vatter dem Romischen kaiser ungehorsam der landtleut in Osterreich verkundt ist und von seiner Maiestät gebeten sein sy allain mit dem swert und kainer taydung gehorsam zu machn, darinn ettlich lanndtleut besandt zu redt gehaltn, ir entschuldigung und beschwerung gehört und auf ir begern, das der kaiserlich Maiestät verkündet und gepeten haben ir genediger herr zu sein, in und dem lannd solh unpillich beschwärung abzuladen, das aber bey der kayserlich Ma-

iestät nicht genemlich aufgenommen ist; sunder solch beswerung darauf gemert und uns aber mit vil ungelimphlicher klag und hilff wider sy gebetn hat und auf das sy die kayserlich Maiestat mit klag an uns gebetn hat, haben wir sy und all ir mitgewondt auf ir rechtlichs und genugsams erbieten und begern als ein kunig zu Beheim und obrister kurfurst des heilign Reichs in unnsern scherm fur gewalt und unrecht genomen und das der kayserlich Maiestat auch ettlichn lanndtleutn in Osterreich zugeschribn; darauf unns aber die kaiserlich Maiestat gepetn hat, die berurtn lanndtleut sicherhaithalbn irer person auch umb ablegung aller ungnadn und wendung der berurttn beswerung wider die so sein kaiserlich Maiestat gen grossen Entzestorff auf allerhelign Tag nagstvergangn gevordert hat, ainig wordn an seiner stat in seiner person in sein nam und fur in zu versorgn und ir parg und furstand darinn zu sein, wie das die gwaltsbrieff uns darum gegeben ausweisen, das unns sein Maiestat das halltn welle. Das haben wir demselbn unserm lieben Vatter zu gevalln getan und umb deswilln das mer unrats so sich daraus begebn möchte nidergelegt wurde und vermittn belib. Nun haben uns die berurtn lanndleut so sein Maiestät gen Enczestorff ervodert hiet in vereinigung des lanndsbeswerung halbn in geschrift gesenndt und durch ir namhaft sanndpotn gepetn bey der kayserlich Maiestat daran zu sein, damit die beswärung abgetan und gewenndt wurden; darin wir alle unnsern muglichen fleis getan habn, wann aber das alles bey der kayserlich Maiestat nicht zu wenndung dien will, sonnder solh beswerung stetigklich hoher gemert werdn sein, wir als parg und furstand unnser verschreibung, die wir der kayserlich Maiestat zu willn auf sein gwaltbrief darinn geben haben, ermont. Nu binttn uns ye solh unnser verschreibung so hoch, ob wir mit gutigkait solh wenndung bey der kayserlich Maiestät nicht erlanngn mochtn, das wir schuldig sein dartzue zu tun, damit ew und dem lannd solh beswerung inmassen wie uns die von Entzestorff zugeschickt ist und von euch gebetn sein, enntlich und bestenndlich gewenndt werde. Gebenn zu Brunn, am Montag der

heiligen zwelf botn sannd Peter unnd sannd Paulstag, anno domini etc. LXXIII.

De commissione propria domini regis.

Külczím: Den erwirdign andechtign wolgebornn edln vesstn ersamen fursichtigen und weysen unnsern besunder liebn in dem lanndtag in Osterreich was deryetz zu Wienn insamung bey einander sein.

(Egykorú másolata a bécsi cs. és k. udvari könyvtár 7864. számú codexében. — Teleki. XI. 495.)

206.

1473. június 29. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Felhivja, hogy alattvalóikat a Plaueni Henrik irányában való ellenséges fellépéstől tiltsák el.

Wir Mathias, vonn gotts gnaden zcu Hungern, zcu Behmenn etc. kunig, entpiten den hochgebornnen fursten unnsernn bsundern lieben ohemen unnd swegern hern Ernstenn, des heiligen Romischen richs ercczmarschalgk, kurfurstenn, unnd hern Albrechten gbrudern, herczogen zcu Sachsen, lanntgraven in Doringen und marcgravenn zcu Meissenn etc. unnser frunntlich grus unnd was wir liebes unnd guts vormugenn bevor. Hochgebornnenn furstenn, bsunder liebenn ohemen unnd swager, als ewer fruntschaft unns vonn unsers lieben gtruwen des von Plauwenn wegen gschriben habtt, habenn wir noch der lenng innhalt ewers brives vornohmmenn unnd thunn ewer lieb zcu wissenn das wir vormals durch den von Plauwenn des hanndels bericht wurdenn sein und dabey uns ambrachtt, wie in der Sligk stets fur unnd fur wider pillickeit drynge unnd be swere unnd sich der sachenn halbenn auf unss allir rechtt ir betenn hatt, wanne abir der mehrgnannte vonn Plauwenn unnser dyner unnd hindersas ist, auch wir sein zcu allir pilligkeit unnd recht mechtig seynn, als begern wir an ewer liebe mit vleis bittennde, den obgnantenn vonn Plauwenn beruohsam bey dem seynenn bleibenn zcu lassenn unnd den Slickenn noch sunst nymanndes ander widir den

bemeltenn vonn Plauwenn mit krige zcu stewernn noch in ander wege zcu dringenn zcu gestatenn. Ab danne ewer liebdenn adir jemant ander der ewer zcu dem ehgnanntenn von Plauwenn spruch unnd forderung zcu habenn vormaynett, den wollenn wir recht nach allir pilligkeit ergeen lassenn unnd zcwivelnn nicht, ewer fruntschaft werde sich an sollichemm rechtlichim erbieten begenügen lassenn. Das wollenn wir mitsampt der pilligkeit gein ewer liebden unnd den ewernn mit fruntlichem gutenn willenn beschuldenn. Gebenn zcu Brwnn, an der heiligenn czwelfboten sanct Peter und Paulstage, anno domini etc. LXXIII., unsser reiche des Hungerischen etc. im sechczehendenn unnd des Behemischen im funftenn jarenn.

De commissione propria domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen furstenn unsern besundern lieben ohmenn unnd swegernn herrn Ernstenn, des heiligen Romischen reichs erczmarschalken, kurfursten, und hern Albrechten, gebrudern, herczogen zcu Sachsenn, lanntgraven in Doringenn unnd marcgravenn zcu Missenn.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

207.

1473. augusztus 26. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Értesíti öket, hogy panaszaik következtében Plaueni Henriket és Risenburgi Henriket maga elé Olmüczbe idézte.

Wir Mathias vonn gots gnadenn zcu Hungrn zcu Behmenn etc. kunigk, entpietenn den hochgbornnenn furstenn unnsern lieben ohemen unnd swager hern Ernsten des hailigen Romischenn richs ercczmarschalken kurfursten unnd Albrechten gebrudernn herczogenn zcu Sachssen, launtgraven in Doringen und marcgraven zcu Missenn unnsern fruntlichen grus unnd was wir liebs unnd guts vormugen. Alz ewer lieb unns icczt gschriben haben der widerwertickeit scheden unnd ander ersuchung halben, so der vom Plauwenn unnd der von Risennburg ewer lieben unnd denn ewern zcugefugt, habenn wir mit forderem vordrus irent-

halbenn vornohmenn und uf den abschit unnsers bsundern lieben Bernhart vonn Schönberg wollenn wir dieselbigenn vonn Plauwenn vonn Risemburg gein Olmunntz erfordernn unnd da bestellenn, das ewer lieb alle pillickayt widirfarnn sulle, begeren wir an ewer liebe die zceit gedult in den dingen zcu haben, danne als die dinge zcwuschenn unns unnd ewer liebe icczt in fruntlichenn taydungenn stehen, were unns unnserthalben nicht lieb, das sich ainchirlay begebenn soltt, das zcu zeruttung disser sachenn dynet. Wir schreibenn auch hirmit den gnantenn von Plauwenn unnd vonn Risemburg, als des ewer lieb in der hirinne geslossenn notelnn vernehmenn [1]), wirt dobey ewer lieb wol erlernnen magk, das wir an sollichem irem vernehmenn keynenn gefallenn habenn. Gebenn zcu Offenn, am pfintztag noch sanct Bartholomeus tag, anno etc. lxxiij, unnser reiche des Hungerischen im sechzcehendenn unnd des Behemischen im sechstenn jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

208.

1473. szeptember 12. Vilmos szász herczegnek. Felkéri, hogy bizonyos szövetségi okiratokat Stein György lovag kezeihez küldjön.

Mathias von gots gnaden zu Hungarn zu Behemen etc. konig. Empyten dem hochgebornen fursten unserm lieben oheymen hern Wilhelmen herzogen zu Sachsen, landgraven in Doringen und marcgraven zu Missen unsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermogen. Als unser lieber getruwer Jorg vom Steyn unser rad ewer liebe durch sinen diener drie versigelt puntnüs brive uns ewer liebe und margrave Albrechten berurende zugesand had, nachdem nu denselben sachen ewer beider halben mehr nachgegangen ist, begeren wir an ewer liebe die genanten drie brive

[1]) E levél a jelen gyűjtemény másik részében fog közöltetni.

wider zu uwern handen zu bringen und die dem gemeldten vom Steyn, so er darnach senden wirt, wider zu antworten. Das wullen wir zu der billichkeyd umbe ewer liebe fruntlich beschulden. Geben zu Ofen, am mantage vor des heiligen Crutzs tage am Herbst, anno etc. lxxiii°, unser riche des Hungarischen im sechzehinden und des Behemischen im sechsten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem Hochgebornen fursten unsern lieben oheymen Hern Wilhelmen herczogen zu Sachsen etc.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

209.

1473. deczember 31. Erneszt és Albert szász herczègeknek. Értesíti, hogy cseh cancellárját Hasenburgi Jánost megbízta, hogy a herczegek biztosával együtt az alattvalóik által kölcsönösen okozott sérelmeket vizsgálja meg és orvosolja.

Wir Mathias vonn gots gnnadenn zcu Hungern Behmen etc. kunig, enpietenn den hochgbornnenn furstenn unsern liebenn ohemenn unnd swager, herrn Ernnsten, kurfurstenn unnd hernn Albrechtenn hercczogenn zcu Sachssen, lanntgravenn in Doringenn unnd marcgravenn zu Missenn unnsernn frunntlichenn grus unnd was wir liebs unnd guts vormugenn. Liebenn oheim unnd swager. Ewer lieb schreiben, dorinn ir anczihet beswerunge ab der schrift, so wir ewerer lieb des edelnn unnsers liebenn gtruwenn Haynrichs vonn Rabinsteynn zcu Riesenburg halbin gethann unnd dapei meldet schadenn, so die ewernn vonn den gnannten von Rabenstein unnd den unnsernn vonn Tuxsenn emphangenn mit mehr wortenn ewers brives habenn wir furnohmenn unnd wil unns wol bedunckenn ewer lieb wegenn unnser schreibenn swarlichir danne wirs gemaynnt habenn, wann wir doch ye ewr bayder liebe zw allir frewnntschaft und gutem willenn inn sundirheit geneigt seynn unnd den-

nach schreibenn wir ieccz hiermit dem edelnn unnserm liebenn gtruwenn Hannssenn von Hasenburg unnserm Behemischenn canncczler, des abschrieft wir ewr lieb hyrinne vorslossenn senndenn, so ewer lieb in dorumb anlangen wirdet, das er sich mit ewer lieb eins tages an gelegenn stat voraynenn sal, auf denselbigenn tag ewer lieb ain ewer rat senden mugt, dohynn von baiden tailn gefurdert, alle die so zcu den sachenn gewant sein, da gehort unnd so durch die unnsernn dhainerlay umbillichs den ewernn gescheenn were sal, der gnannt von Hasennburg macht haben die unnsernn zu pillichir bekerung zu haltten unnd das zcu thund schaffen, das gleichen vonn den uwern den unnsernn auch geschee. Ewer lieb sal auch das gewis sein, das unns nicht gemaynt ist, das die unnsernn in ewernn adir andernn furstenthumen roberey treiben, als wir das in unnsernn konigreichenn auch nyemannt zcu thun gestattenn, dann wo wir ewer lieb fruntschaft unnd gutenn willenn beweissen muchtenn, warnn wir gannccz genaigt. Gebenn zcu Odenburg, an sannct Silvesters tage, anno domini etc. septuagesimo tertio, unnser reich des Hungerich im funfczehendenn unnd des Behmischen im virdenn jarenn.

De commissione propria domini regis.

Wir schreibenn auch hirmit Jarisla vonn Sternberg unnsern voit zcu Lusiccz vonn Cristof vonn Polennccczk wegen des copie wir uwer liebe auch hyrinn mit zusenden. Datum ut s.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

210.

1474. márczius 12. Roverella Lőrincz pápai legátusnak. Tudósítja a lengyel királylyal és a cseh királylyal kötött egyesség felől.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Reverendissimo in Christo patri predilecto domino archiepiscopo Ferrarie et legato apostolico, amico nostro salutem et amicitie incrementum. Reverendissime pater. Significamus vestre

dominationi, preteritis tandem his proximis diebus in dieta inter nos habita per prelatos et barones nostros et regni Polonie conclusam esse pacem perpetuam inter nos et dominum regem Polonie et hec duo regna, treugamque triennalem cum Bohemia, quas nos libenter acceptavimus, ut liberius, si adiuti fuerimus, nec soli sub tanto nobis onere impari forte relicti fuerimus, contra impios Turcos insurgamus. Accipiet paternitas vestra reverendissima a domino Alberto [1]) latius de rebus istis, quas scimus et pro . . . [2]) cum pro eis conducendis multos labores et non parvo tempore subiverit. Ceterum in diem expectamus cum magno desiderio certiorari nos in petitionibus nostris justis et honestis ac necessariis, non solum nobis sed fidei catholice apud sanctam sedem apostolicam exauditos esse, quo nuntio nihil nobis gratius posset contingere. Post paucos deniqùe dies mittemus informationes diffusiores circa res Turcarum, quibus nihil preiudicat terminus . . . [2]) de Christianitate penitus actum esse. Dominationem vestram semper bene valere optamus. Datum Trenchenii, XII. Martii, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero quinto.

Ad mandatum proprium domini regis.

(Egykorú másolata a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 304.)

211.

1474. március 12. Barbo Márk bibornoknak, pápai legátusnak.

Mathias Dei gratia rex Hungarie etc. Reverendissimo in Christo patri domino Marco titulo sancti Marci sacre Romane ecclesie cardinali, patriarche Aquilegensi, et sedis

---

[1]) Vetési Albert veszprémi püspök.

[2]) A nedvesség által megrongált iraton e helyen több szó olvashatatlan.

apostolice legato, amico nostro salutem et amicitie incrementum. Reverendissime pater. Quanto desiderio presentiam vestre amicitie optaverimus, et frequentes littere et plures nuntii ac oratores ad eam transmissi testes nobis locupletes esse possunt. Doluimus certe non mediocriter, propter nostram erga eandem paternitatem vestram benivolentiam, ac etiam quam in eam locavimus confidentiam, non potuisse secum convenire, priusquam ab hoc regno nostro discederet;[1]) nos tamen confortat, quod speramus vestram reverendissimam paternitatem in illa dieta cesaris[2]) non parvum fructum esse facturam, cordaque principum illorum commoturam, ut vel jam demum ardente proximo pariete ita suis periculis occurrant, quod in miserrimam vicinorum conditionem et Turcorum servitutem eorum populi non deveniant. Frequentibus litteris, multiplicatis nuntiis orbem fere totum hactenus movere studuimus, ut tempore opportuno et ea tempestate, qua communis hostis occupatus alio detinebatur, labenti Christianitati subvenirent, nec exspectarent cum discrimine sua defendere, qui poterant de hoste secure in propriis eius triumphare. Dolemus vehementer tantam opportunitatem, a Deo misericorditer prestitam, cum tanta segnitie fuisse contemptam. Verum ex quo res eo deducta est, ut vel defendere vel succumbere necesse sit, rogamus paternitatem vestram reverendissimam, quatenus omni studio incumbat, ut talis provisio sine mora fiat, quod evidenter appareat, res illas, tanquam christianis principibus, ipsis esse cordi; nam si per consvetas ambages ire eos senserimus, testamur omnipotentem Deum, tanquam illi qui ad impossibilia non teneamur, quia rebus nostris qualicumque modo poterimus, consulemus, etiam si cum eorum detrimento, qui nostrum et proximorum non pendunt, facere necesse fuerit. Potuimus hactenus pacem cum ipsis hostibus, magnis cum utilitatibus oblatam, habere; noluimus, obtrectavimus, sola Christianitatis miseratione moti, et spe ducti, ut aliquando Deus eorum corda, qui regimen christiani populi

[1]) Barbo Márk bíbornok már 1472. február 21-ikén küldetett Magyar-, Lengyel- és Németországba, mint pápai legátus.

[2]) Az augsburgi gyülésen. L. a 212. számú levelet.

susceperunt, moveret ad audiendas miserorum calamitosas voces. Non dubitamus Deum pulsasse ad ostia cordium, sed necdum illa aperta sentimus. Nihil nos obmisimus quod facere debuimus aut potuimus; jamque etiam, quod non dubitamus, vestre reverendissime paternitati summe placere, cum pro ea plurimum laboraverit, pacem perpetuam inter regnum nostrum Hungarie ac regnum Polonie et nos reges, per prelatos et barones utriusque regni, presente et mediante egregio doctore domino Bartholomeo de Massa, nomine et vice vestre reverendissime paternitatis, conclusam, ac treugas triennales cum regno nostro Bohemie confectas suscepimus ob eam tantum rem, ne cui sit excusatio, quas, nos ad res illas convenire minime valeamus. Convenimus, juvante Deo, et nihil in nobis et regno nostro deficiet, modo et ceterorum concurrant presidia. Latius de his et aliis occurrentibus prefatus egregius doctor Bartholomeus, vestre reverendissime paternitatis auditor, de cuius missione gratias agimus reverendissime paternitati vestre, poterit loqui de nostra intentione plene informatus. Cupimus vestram reverendissimam paternitatem semper bene valere. Datum Leuchovie, XII. Martii, anno domini etc. LXXIIII.

(Egykorú másolata a bécsi cs. és k. állami levéltárban. — Chmel: Monumenta Habsburgica. II. 76.)

212.

1474. márczius 14. A német birodalom fejedelmeinek. A törökök ellen intézendő háborúban közreműködésre serkenti őket.

Mathias Dei gratia rex Hungarie Bohemie etc. Reverendissimis illustrissimisque dominis sacri imperii electoribus ceterisque principibus in dieta Augustensi existentibus, fratribus et amicis nostris carissimis salutem et amicitie incrementum. Reverendissimi illustrissimique principes. Meminimus nos dudum et ad hanc usque diem nuntiis ac litteris cesarem imprimis tamquam christiani imperii caput, et cui ex ipso imperiali officio singulariter incumbit religionem christianam defendere, vosque deinde illustrissimos principes

et presertim eosdem sacri imperii electores pluries monuisse, ut posita a Deo salutis comoditate et opportuno gresso *(sic)* tempore, quo impii Theucri christiani nominis hostes in propriis laribus non impugnari modo, sed et superari, vinci ac magna in parte deleri, si diligentior cura adhibita fuisset, facillime poterant, bene uti velletis. Misimus propterea ad diversas dietas vestras, ad Romanam curiam, ad multos reges, principes et potentatus nostros oratores. Indicavimus metuere nos, quod modo dolentes cernimus, Thurcum ipsum post ubi de Hussun Hassa [1]) aut triumphasset aut cum eo composiusset, crudelius in cristianos populos grassaturum, certandum postmodo in nostris cum periculo fore, qui in alienis securi victoriam deferre potuissemus. Obtulimus nos denique ipsis cesari et principibus electoribus personaliter ad dietam Augustensem, que iam integro fere anno celebratur ascensuros, vel si magis placeret, oratores nostros cum pleno mandato ex omni nostra facultate missuros, modo de salvo conductu eis provideretur; personam ipsam nostram omnesque vires regnorum nostrorum exponere polliciti sumus in sanctam expeditionem, modo et aliorum presidia concurrerent. Cum dolore in memoriam reducimus, octavus expletus est mensis, necdum responsum habuimus, licet cesarei et principum electorum, qui tunc apud eum erant, oratores, nos ad illa plenum hortarentur nosque certos reddere infra tempus admodum breve promisissent. Non destitimus interea nos omnia negotia nostra in finem illum dirigere, oblatam securitatem per ipsorum Thurcorum principem magna cum amplitudine regnorum nostrorum sprevimus, ob quam rem plurima dampna perpessi sumus; perpetuam pacem cum serenissimo principe domino Kazimiro rege Polonie fratre nostro carissimo ac regno et provinciis suis confecimus; treugas quoque in regno nostro Bohemie disposuimus, ut liberius in communis hostis congressus egrederemur. Cum itaque nihil a nobis obmissum sit, quod ad catholicum regem et christiane religionis ferventiorem pugilem pertineat, cernamus nihilominus solos nos

[1]) Uszon Haszan perzsa fejedelem.

sub tanto tamque impare fasce relinqui, deum, celum terramque invocare cogimur in testes, quod si quid pro nostra et subditorum nostrorum protectione facere cogemur, quod aliis quibusve cesserit in detrimentum, non ex animo ut cuiuspiam malo delectemur faciemus, sed extrema necessitate compulsi. Hortamur itaque fraternitates vestras, optamus, jamdemum dietis et tractatibus finem imponere velint, cesaremque inducere, ut vastatori huic furibundo, qui velut aper in agro omnem populum christianum effodere et eradicare conatur, velit occurrere, vestre quoque fraternitates occurrant. Non ulterius verbis, non tractatibus est insistendum, nunc opus est armis, nunc defendenda sunt nostra, ex quo offendere negleximus aliena. Non vos deinceps fallat spes regni nostri, quod vobis et toti orbi centum et ultra annos extitit scutum. Fatemur superioribus temporibus restitisse Thurcis potuisse, atque eos ipsos in propriis offendisse; at nostra alia sunt tempora, alia Turcorum potentia, que adeo christianis quiescentibus sensim ac de die in diem aucta est, ut vix omnes pariter ad eam retrudendam sufficiamus. Cupimus a vestris fraternitatibus edoceri, si quid nobis ex dieta illa et brevi sperandum sit, ad quam, uti diximus, nostros oratores si placitum fuisset, misissemus; sed quia causa communis est ab omnibus curanda, nec propter absentiam nostram aut nostrorum quidquid detrimenti suscipiet, nos enim eadem animi constantia perseveramus, ut si adiuti fuerimus, ardenti corde impiissimis hostibus occurramus; si vero derelecti simus, necessitatem legi non subiacere. Datum Lewchovie, quarta decima die Marcii, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, regnorum autem nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero quinto.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a berlini porosz királyi házi levéltárban.)

213.

1474. junius 8. Kázmér lengyel királynak. A törökök ellen intézendö hadjáratban közreműködésre hivja föl.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Serenissimo principo domino Kazimiro Polonie etc. regi, fratri nostro carissimo salutem et omne bonum. Serenissime princeps. Reddite sunt nobis hiis diebus littere illustrissimi principis Hassanibe *(sic)*,[1]) quibus intelligimus ipsum cum omni potentia adversus impiissimum Turchorum imperatorem denuo insurrexisse, non parva spe christiani presidii etiam allectum, unde et in calce ipsarum litterarum suarum nos singulariter hortatur ad concurrendum pariter contra prefatum Turchum. Similes litteras scribit summo pontifici, cesari et vestre serenitati, quas simul cum expositione et translatione de lingva persica in latinum facta, in civitate Caffa, sub manu publica et sigillo reverendi patris domini Hieronimi episcopi dicte civitatis, transmittendas duximus, ut ab omnibus intelligatur, quanta nobis christianis a clementissimo Deo opportunitas prefertur, qui inimicos nostros cum inimicis fidei castigat et deturbat, atque et qui merito ruine et exterminio omnes tradendi sumus, et Grecorum more in fabulam vertendi, si Grecam fuerimus (quod non permittat Deus) secuti negligentiam et ingratitudinem. Nos serenissime rex, jam plura millia hominum adversus ipsos Turchos destinavimus, pluresque in dies transmittemus, nec quantum nostre vires sufficient cessabimus, quin imo personaliter, si viderimus nos solos sub tanto et nobis impari fasce non relinqui, ardenti animo descendemus. Hortamur itaque vestram fraternitatem, ut etiam ipsa cum regno suo rebus hiis adeo opportunis et necessariis intendere velit, et nobiscum concurrere, ne nostro neglectu tota Christianitas pereat. Confidimus namque in domino, si adiuti fuerimus, talem adversus ipsos Turchos, et in terras ipsorum, medio hoc tempore quo cum ipso Hassanibe occupabitur stragem et desolationem nos facturos, quod temporibus nostris chri-

[1]) Uszon Haszan perzsa fejedelemről van szó.

stianis non multum fuerit metuendus. Feliciter agere cupimus fraternitatem vestram. Datum Bude, octavo die Junii, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero sexto.

Külczím: Serenissimo principi domino Kazimiro Polonie regi et magno duci Lythvanie etc. fratri nostro carissimo.

A levél alján: In simili forma scriptum est etiam domino imperatori per dominum regem nostrum.

(Egykorú másolata a milanói állami levéltárban.)

214.

1474. julius 22. III. Frigyes császárnak. Szemrehányásokat tesz neki, hogy ellene a lengyel és cseh királyokkal szövetségre lépett.

Durchluchtichster furst. Ewer maiestät hat einen bunt wedder uns gemacht mit dem durchluchtichsten fursten, hern Kazimiro könige zcu Polen unserm aller libsten bruder unde dem durchlichtichsten Wladislao synen erstgebornen son, unde es ist das grost gerucht, die ketzer frolucken unde predigen, unde wir werden durch viler glaubwerdigen briff die als sie sagen sollich buntbriff gesehen [1]) haben stetlich vermant das dorobbir dess vorgnanten erst gebornen sendeboten, in reichunge der regalien die ewer maiestat dem durchluchtichsten fursten, hern Cristiern konige zcu Denen verlegen hat, die statt eins koniges zcu Behemen gehalden sey, wir iczt ufst gewiss gemacht, das dorobbir ewer maiestet denselbigen mit den konigryche zcu Behemen zcu belehnen, sich verheisschen hat, aller minde und zcvuor, der Behemen fall sein, das auch die ketczer mit demselbigen Wladislao durch ewer Maiestatt gein Osterrich synt geheischt uff das sie als man sagett, ewer fyende straffen, dess freuwen sie sich unde allen enden, mit iren

[1]) A három uralkodó 1474. március 11-ikén Nürnbergben kötötte meg a szövetséget. Chmel, Regesten. 665. l.

briven alle lannde irfallen. Zum ersten. Ab also ist, das uns die verschribung unde vereynte fruntschaft als wir mit ewer maiestet haben und ewiger fride, den wir mit dem durchluchtigen konige zcu Polen volendet, uns die ding zcu gleuben nicht verhengen, so furen uns doch eczlich bewegung, etwas dess zcu verdennckenn unde sunderlich, so wir den friden den wir mit dem vorgnanten konige unde gutlich stehen als wir mit synem erstgebornnen son angenommen unde wedder die offinbaren, dess cristlichen ordenn fynde gedencken wolden, wirdet gesaget das esz ewer maiestet gar sere missefellig sei, unde das ir die zcu trennen, unde esz doch wo man die stercktte fast beqwem were hiczlich anhengett. Wo esz nu also were mag uwer maiestet mercken wie ferre ewer fliss von dem stehet, das ir vor uch habet. in tagehaldung in dem ir iczt langeczit beharret habet. Ab das acht die gancz cristenheit, wo esz anss licht kommet, dencklich uffnympt was dorobbir guts addir arges, nucz adder schaden, daruss folgenn wirdt, auch was uns billich in unsir gemüte fallen mag, daruss so grossir wedderwertikeit uns bereittet von den die uns vormals hulffe zcuthun syn solden, dadurch wir dessde flissiger syn in verteidigung gemeins cristlichen wessens. Wir wissen, durchluchstiger furst, die nature zcu sein, das ein iczlicher der mit unrecht verleczt ist, sich mit recht weret unde schutczet, so esz also irkant wirdet, also so vil mehr wir umbe gots umbs cristlichen glauben unde cristlichen ordenn wille erbten, das wir also vyl mehr swehre unstumikeit, irwegen, wurde esz irwedder irkant also was wir lassen, addir nicht mogen vorteidigen, das wir das gethan, gericht werden, so ess uch hernoch also geacht wirdet, das unsir best fliss guter will, sunderlich libe unde ynickeit, alleweg in einer weddirwertigen usslegung geblost wirdet. So schatcze wir das esz uns auch zcur czit geboren wirdet, das wir enczwas den günstig werden, die noch unsir fruntschaft nicht hungert, unde doch hicziglich dornoch dorstet. Hirumb begern wir wen uwer maiestet das wir der dinge halben gewiss gemacht werden uff das wir unsern dingen als vyl wir mit gote thun raten mogen, wir forchten ye nicht, das bei gote

ummer gute rete gebrechen werden, noch zcwivela nicht den rechten richter, der der gerechtikeit folget ummer nachzculassen. Ess wirdet nicht unsir erst konig ab uns zcu krigen geboren wirdet, noch die erste obirwindung, wie wol wir vyl liber wolden, von den offinbarn fynden obirwindunge entpfahen, wanne das wir umb unsir keynwere, wedder cristliche uffstehen sollen, wie vil abbir wedder gote wirdet gesundiget, wi gross der gemeinen glaube vorletczet wirdet, mit was behonunge mit was smehe der cristliche stul der uns confirmirt hat, wie mit grossem unrecht, darobbir unsir gerechtikeit ewer maiestet verleczet, wo ir die obgerurt belehnunge nicht uns sunder einem andern geben, wirdet ir villicht zcu einer czit verstehen addir lernen. Wo abbir zcu uffrichtung, behaldung unde einen fridesamen stand zcugeben dem lande Osterrich, der weg sin sal, das ketczer das lannt innemen, ist uwer maiestet wisse genug, unde mag das verstehen. Wir gedencken, mit wie grosser arbeit unde czerung wir gemynnert haben, die fruger dess fuss, den sie etwan daryn gesaczt hatten, auch mit uslendischer hulffe. Uns hat dorobbir gross verwunderung, das wir iczt uft uwer maiestet geschreben unde nóch nye wedder uff ein addir mehr schrifft antwort vordynt haben. Hirumbe ermanen wir uwer maiestet wollet uns doch off disse aue verczihen antwort geben, welche uwer maiestet wir wol zcu mogen alleczit wunschen. Geben zcu Trinsin, den XXII. tag dess monden July, anno etc. lxxiiii.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

215.

1474. november 17. A felsö-lausitzi városoknak. Biztosítja öket védelméről.

Mathias von gotis gnaden zu Hungern, Behem etc. konig. Getreuen lieben, euer schreiben uns iczd getan, habin wir vernomen, und lassin euch wissen, das wir iczd mit den finden in theiding stehin, und vorsehin uns eins gutli-

chen anstandts uff eine geraume zeit, und doruff so ist unnsser meynunge, das ir in kein abegedinge gehit und verlobit euch gancz darczu, so die ding nicht dermases in bestand komen, das dy finde auss dem lande zugen, sunder sich uff euch wenden wurden; so wullin wir euch nicht verlossen, und in eigener person unns zu euch fugen. Datum zu Bresslaw, am dornstage vor Elisabeth, anno domini etc. septuagesimo quarto, unsser reiche des hungerischen etc. im siebenzehenden und des behemisschen im sechsten jaren.

Ad relationem domini Georgii
de Stein.

Kívül: Unsern getreuen lieben landmannen burgirmeistern und ratmannen unser land und sechs stete in Oberlausicz Budissin, Gorlitz, Zittau, Luban, Lobow und Camencz.

(Másolata a prágai Nemzeti Muzeum kézirattárában.)

216.

1474. november 27. Erneszt szász herczegnek. Biztosítja öt és a többi szász herczegeket barátsága felől.

Wir Mathias von gottes gnaden zw Hungern, Behaim etc. konig. Empieten dem hochgepornen fursten unnserm lieben ohaim hern Ernsten, des heiligen Romischen reichs ertzmarschalk, kurfursten, hertzogen in Sachssen, lanntgraven in Doringen und marggraven zw Meichssen etc. unnser fruntschafft und was wir liebs und guts vermogen. Ewr schreiben unns yetz gethan, auch die reversal ewr lieb und unnsern lieben ohaimen und swager, der hochgepornen fursten hern Wilhelms und hern Albrechts auch hertzogen zw Sachssen, lanntgrauen in Doringen und marggraven zw Meichssen unns yetz zwgesanndt, haben wir mit gutem willen emphangen und sennden ewr lieb hiemit ainen versigelten brief der verstentnuss, zwischen unnser beredt in gleicher lautt und mügt ew des genntzlich zw unns verlassen, wo wir ew allen dreyen als unnsern ohaimen und swager fürdrung, frunntschafft, gunst und gueten willen beweisen und erzaigen mügen, sein wir ganntz genaigt, und wellen unns des vleissen gen ewr lieb allen zu üben. Datum Bress-

law, an Sontag nach sand Katherintag, anno domini etc. lxxiiii°, unnserer reiche des Hungrischen etc. im sibenzehenden und des Behaimischen im sechsten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Wir sennden auch ewr lieb hiemit dy verschreibung so unns ewr lieb unnsers lieben swagers halben hertzog Albrechts gegeben hat.

Külczím: Dem hochgepornen fursten unnserm lieben oheim hern Ernsten des heiligen Romischen Reichs Ertzmarschalk korfursten Hertzogen zu Sachsen etc.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

217.

1474. deczember 2. Erneszt szász herczegnek. Felkéri, hogy főudvarmesterét küldje hozzá, kivel bizonyos titkos ügyben kiván értekezni.

Mathias von gottes gnaden zw Hungern, Behaim etc. konig. Embieten dem hochgepornen fursten unnserm lieben ohaim hern Ernsten des heiligen romischen reichs ertzmarschalh, korfursten, Hertzogen zw Sachssen, lanntgraven in Doringen, und marggraven zw Missen etc. unnsern fruntlichen grüs und was wir liebs und guts vermogen. Wir begern an ewr lieb, das ir angesicht des briefs unnsern besonderlieben Haugollten von Sleinitz ewern obermárschalh her zw unns senndet, mit demselben wir dann handel haben wellen, von der haimlichen sachen wegen, so wir vormals durch unnsern lieben getrewen Jorgen vom Stain, unnsern rat, mit ewr lieb gehanndelt haben, dann uns wil beduncken, das sich dy lewff nw gar wol darzw schickhen und paz dann vor ye wir wellen auch denselben von Sleinitz nit lanng aufhallten und furderlich wider haim fertigen. Datum Bresslaw, an Freytag vor Barbare anno domini etc. lxxiiii., unnserer reiche des Hungrischen etc. im sibenzehenden und des Behaimischen im sechssten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem hochgepornen fursten unnsern lieben ohaim hern Ernsten des heiligen romischen reichs Ertzmarschalh korfursten hertzogen zw Sachssen etc.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

218.

1475. január 13. Erneszt és Albrecht szász herczegeknek. Egy boroszlói polgár ügyét ajánlja.

Mathias Dei gratia rex Hungariae, Bohemie etc. Illustrissimis principibus dominis Ernesto et Alberto Saxonie ducibus etc. amicis nostris carissimis, salutem plurimam. Conqueritur nobis fidelis noster circumspectus Johannes Gremint civis civitatis nostre Wratislaviensis, quomodo quidam cives vestri, Sigismundus Holecro et Johannes Relwing in Freiberga commorantes, quedam debita videlicet quadringentos et nonaginta florenos auri et et plures, quibus se ipsi civi nostro obligatos litteris suis propriis fatentur, prefato civi nostro solvere minime curarent. Rogamus amicitias vestras, quatenus ex parte ipsorum civium debitorum ipsi nostro civi talem satisfactionem impendere, quod vestram fraternitatem facere non dubitamus, velint, ne coram maiestate nostra ulterius lamentari cogatur, et nos erga amicitias vestras conqueri. Quam rem a fraternitate vestra pro grato habebimus; ipsasque fraternitates vestras semper bene valere optamus. Datum in civitate nostra Wratislaviensi, in octava Epiphaniarum domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero sexto.

Külczím: Illustrissimis principibus dominis Ernesto et Alberto Ducibus Saxonie etc. amicis nostris carissimis.

(Eredetije a drezdai állami levéltárban.)

219.

1475. elején. III. Frigyes császárnak. Szemrehányásokat tesz azon támogatásért, melyben az ő ellenségeit, a lengyel és cseh királyokat részesítette. Mindazáltal ragaszkodása felől biztosítja.

Allerdurchleuchtigister furste und allerliebster vater. Got der almechtige durch seine miltikeit hat angesehenn unsern glowben und getrewen unsser unschulde und hitziggemute, die uns der heylige geist von unssern kintlichen jaren gegey seine gotliche gnade ingegeben hat, das nichts nicht von uns achtbarlich geschetzt sey, das nicht entrettunge und beschirmunge christenliches glowbens berure und allermeist antreffe, Gott der almechtige hat angesehen unser gerechtikeit und in der weysse als wir gehofft und euwer durchleichtikeit ee das geschehe zcukunfftig sein wurde geschrieben haben,[1]) hat got zcutraut das netze das wider unns unschuldigenn berait was und hat uns von den allergruelichsten garnen gnediklich erlost. Wir haben gleichwol euwer maiestat geschrieben wirt sichs begeben das man fechten solle so wirt das nicht unser erste fechten sein, noch unser erster sig, wiewol wir lieber wolten den offenbarn vinden angesegen dar uns zcu enttrettung wider einichen glowben lewte mechtigklicht stellen. Aber bosser rat, falsche ynblassunge und mechtige vorheissunge und globde habent uberhant gewonnen, wann so wir uns selber und alles das unser wider die Turcken zcu richten, so werden wir zcu einem das wir nicht wartende gewest sind unwissentlichem und aller swersten kriege den dann des ewigen friedes in gegangen verbuntenissse verbot gedrungen und understeent uns dorther dy Polan und hieher die Behmen mit einer gar grossen zcale der veinde zcu betrengen. Aber dem allmechtigen gote ist gleich leicht in der meynunge ab in wenikeit der lewte zcu ueberwinden und zcu gesiegen. Wir glouben das euwer majestat vernomen habe, was gewinnes ob schadens bey uns beyde herre genommen haben, auch wie viel gemaches ader ungemaches Poler und auch Behmer

[1]) Mátyásnak e levelét, melyre itt utal, nem birjuk.

lant mit in darvon bracht haben, welches wir dan nicht vermainen hie zcu erzcellen, iss sal genug sein, das uns der almechtig got von der sere grossen und gar unrechtfertigen ungestümikeit gelost hat, in welhem here wie wol unser gemute in diesser ser kalten zceit von tage zcu tage ye mer erhitzigete, wolten wir doch er der schentlich fluchtigen schonen, dann mit kristenliches bluetes vergissunge rach nemen von den veinden, und da wir in solcher abenture waren und betrachten, welchem teile wir nach komen weren wir wol bekomen frist des friedens, den wir in dann gaben noch dem als sie uss unsern landen sich hynweg machten und mainten das das die hochste rache were, das wir sie hetten mogen uberwinden.[1]) Aber drey dinge sein die uns in den kriegs lewffen sere bewegt haben. Das erste und das uns gar hoch misschagete, als wir die cristen lewte welcherande die waren als die rinder und schaffe dages und nachtes furen sagen, an welcher lewte stat wir lieber Turcken hetten gewolt sein wie wol iglichen von beiden fursten beide vater und sone maynner durch in eynner grossen meylen wegs lang von uns yre gezcelte nicht haben turren usslahen, das ander und das drytte hat uns in gar gross werwerdern bracht, das eine das euwer maiestät nicht allein ein genugen darynn gehabt hat, das yr ein verbuntnusse wider unns ewrn sune gemacht, sundern auch uch nicht entsehen hat ewern fiscal der dann in dem getrete nicht gefochten, sunder mit der zcangen alle ding zcu zcerreissen understunt im here gehabt habent, welcher fiscal wie wol er uns anders nicht geschaden mochte, so hat er doch euwrn eren die wir dann alzceit haben begeret, gemeret werden sere abgezcogen, wann als ob er die fursten, edellewt und alle stete mit ewr maiestat briwen nemlich mit einer ussruffenden stymme und bey dem keysserlichen bonne und der acht ersuchete, das sie eyme wir wissen nicht weme Wladislav den er dann ein konig zu Behme nante, gehorsam und denselben vor eyn Behemischen konik und fur yren erbherren uffnemen solten. Sint die selben mit einem

[1]) Az 1474. deczember 8-ikán kötött egyezségre utal.

alzo ungerechten wane und meynunge erfult worden, das sie da rufften, der keysser were ein gonner und zculeger der ketzer, besunder die weile derselbe ungehawen und grobe buttel wider dieselbe ussrieffe, die da furgaben, das wir von den gloubigen des reichs zcu Behme erwelt, vonn dem stul zcu Rom bewert sie auch furmals durch die hochgeachten keisserlichen senndboten ermanet weren worden das sie unns als ein waren konig zcu Behemen gehorsam sollten sein euwer keisserlich maiestät wer dessmals betrogen worden, aber ir vorstundet nw wol das derselb Wladisslaws ir konig were. Das ander das uns vorwundert ist, das als man den anstand betedingte, die Behemen mit yrem hochsten vleisse darnach stunden, das wir wewilligeten das euwer maiestät in demselben anstande und frieden bey demselben Wladisslaw, der dann furgab das euwer maiestät und er ein ding weren mit daryn begriffen und yngeslossenn wurde. Wir bekennen das wir umb disser ding von ewer maiestät wegen nicht allein gar sere vorwundern, sonder wir uns des auch unssuthalben sere schamen und wiewol umb euwer maiestät eren willen uns des sere widerten, yedoch dieweile die Behme furgeben das so gross fruntschafft und verbintnusse zcwuschen uch were also das sie ane uch nichtess nicht tun mochten auch ob sie die usserste vare dar umb besteen und leyden solten, wann wir auch eilten wider die Turken, haben wir das zcum lessten vorwilliget besonder die weile sie in dhumer weisse zcu liessenn uns mit euwer majestat mit hertern vorbintnuss verbunden sein, welchs vorbintnus auch der obgenant Kelner fiscal un den sanndboten des durchleichtigen fursten hern Ernsten zcu Sachssenn etc. hertzogen euwer maiestät ohayms hat leuknen und euwer maiestät unsern veindt sein sagen thurren und gleichwol in der bewilligunge des ansternden friedens waren wir indencks in derselben unsser verbintnuss und der liebe die wir zcu euwer maiestät unssern allerliebesten vater haben und darumb wolten wir euwer maiestät dy die wilkore mit darynn zcu sein behalten uff das ewer maiestät uns nicht billich beschuldigen mochte, das wir von unsern vorbintnussen undereinander getreten weren. Aber dise drey ding mussen

wir uberdencken, wan uns leid gewest und noch ist durchleichtigister furst, so wir uns wider die Turken rusten, das wir mit solchen diessen kriegen die nicht allein den landen nordewert sunder der gantzen kristenheit schedlich sein getrungen werden uns zcu bekummern, besunder uff ditsmal und in der zceit darynn und ob wir nicht alle Dewscheland, so hetten wir doch gantz Welsche landt zcu unser geselschaft gehabt, als wir euwer maiestät weiter und eygenlichen verkundiget haben. Wir haben uns auch verwundert und nicht alleyn verwundert, sundern sein des auch herschrocken, so als uns nicht unwarlich als dann euwer maiestät uff uns erdacht hatte, das wir mit denn Turken hendele des friedes solten haben. Sunder von eigentlicher herfarunge uns das wissentlich ist einen alzo cristenlichen und alzo gotforchtigen fursten als wir euwer maiestät alzeit gehalten haben, mit einem so haffigem pande wider uns mit den ketzern verbunden sein, alzo das sie nicht alleyn zcu betruben und umbzcutreiben, sunder auch uns gentzlich ob sie gemocht hetten, uss zcu rewten understanden haben. Wer solte sich solchs nicht erfarn, den keysser der ein haubt der cristenlichen fursten, ein vogt der heyligen Romischen kirchen, und die selbe heilige kirche zcu beschirmen mit eym sunderlichen eyde vorbunden ist wider derselben heiligen kirchen usspruch unnd entscheit wider uns seinen sont, welcher derselbe unsser vater durch uns lest von dem rachen und gewalt derselben ketzer entzcogen sein landt von derselben ungestumkeit erlost worden ist, mit denselben ketzern mit der aller festisten verbindungen voreynet sein und uns gentzlich understeen umb zcu bringen, welchs menschen gemute solte nicht erkennen, so der sicht des keysers fiscal mit briven und keyserlichem befelhe und der achte arbeiten die kristlichen fursten und das aller kristelichste volk darzcu zcu zcwingen, das sie sich underwerffen den ketzern, wider welche so offt das Romisch reich in geschicke gewest, die kristenheit gemuhet, das krewtze geprediget ist und von welchen auch alle yme nach gelegene lannt verwist sind. One zcweyfel iss ist not, das der eins sey entwer das wir zcu lest das got vorbiete die ketzer fur gerecht halten und denn Romi-

schen stul die gemainen concilia keisser Sigmunden, konig Albrechten und ander konige und fursten und das gantze Romisch reich sagen nicht recht haben gethan, die so viel streite und kriege wider dieselben ketzer gehabt haben, ader das unser keysser in ungechtem und bossem wane were der die cristen lewte und die die dem heiligen Romischenn stul diemutiglich undertenig sein, welcher eltern auch ire gutter und ir leben fur den selben glowben gewagt und gegeben haben nicht alleynn den ketzern anhangen, sunder den auch das dann bosser und unsprechlicher ist heist underworffen sein und besunder, die allermeist den nicht vorborgen sunder wissentlich ist so die ketzer das houbt das sie ine aussgeworffen haben noch irem wolgefallen wallten und schigken wor sie wollent und dieselbe gemainschafft und widersatz wider den Romischen stul beyde houbt und glider zusamen fuget, dass dan die solchs aussruffen und solche gebot gehot haben nicht mogen der ketzer uch burde und vordampter gemeinschafft entgen. Aber da sey got fur das wir geleuben das ewer maiestat habe ane dem geleuben gewolt irren dieselbige dann logenhafftige lewte hindergangen haben, die solche dinge von uns gesagt haben, die uns ungeborlich falsch und gelogen seint, und das sie unssern guten willen gegen einander beflecken und unser fruntschafft zcu trennen mochten, die ketzer mochten auch iren irthum nicht bas bestetigen nicht festiklicher erwern, ader bas bedencken dan das sie den keyser als sie dann offen warlich sprochen mit logene nicht alleyn yren gunner sunder auch yren beschirmer nenten. Iss konden auch die hochredenden Polacken ir unrecht furnemen, dardurch sie nicht allein unser gerechtikeit anzcufertigen, unser reich uns zcu entfrembden und wider die bebstliche gewalt zcu thun understanden habent, und das doch alles umb sust nicht bas zcubegen bringen, dann das sie offenlich uss schreyen, der keysser wer mit ynn verbunden und irer rethe aller deylhafftig und darumb hant sie sich erboten und vorhayssen grosse ding zcu thun und haben zcu sammen geheyschnt alle lewte und vihe die Litauwen, die Rewssen, Tatern ketzer und alle andere memge, die sie mochten in welcher lewte gegenwertikeit die

er do wol sweigen und die berge geberen solten. Aber als unser herre got die unschultigen beschirmte und unser gerechtikeit beschutzte ist ein spottische uwens geborn worden, wann unser her got plagte die mit dem roten durchgange, mit hunger, kelte, gefignise, mit dem swerte, mit fure und mit ungeforter umblegunge und feltleger, so lange das sie zcum lesten schentlich geflohen seint, denn wir dann als wir wider die Turcken eylten, als vor gesatzt ist erlengrunge des friedes gegeben haben, dieselben dinge glucklich zcu vollenden, bitten wir mit vleisse, das euwer maiestät mit gleichen willen, rate und hulffe bey komen wolle, und wellen das ewer maiestät, das sicher von uns halten wolle, das wir derselben mit kintlicher begirde und liebe alzceit berait und gewertig sein wellen, und das uns auch die schaden die wir haben in den dingen dar ynne wir ein gefallen haben ny sundern der gemeyne schade allezceit misfallen und leyde gethan hat und haben auch leyd gehabt umb euwere ere willen, wil aber nw euwer maiestät, so hoffen wir das alle disse ding uns beste gekert werden wir auch als wir gesagt haben es sey in verschrebung kegen einander und verbinduge under als vater und sone gemacht oder ob euwer maiestat in dem anstande und freden bey den Behmischen ketzern sein und steen wolle, das nemen wir mit gutem willen uff nicht me dan lasst uns eylen zcu hulff zcu komen der durstikeit der gemeynen cristenheit und uff das wir war sagen baide ewer und unser zcu storige sunderbare nw die weile als wir meynen ewer maiestat wol wisse unser heylige vater der babst der aller durchleichtigister konig Ferdinandus unser allerliebster vater die irleichte herschafft von Venedige und andere Welsche macht und herschafft eindrechtiglich und mit notdurftiger hilffe mit uns zcusamen kunfftig sein, auch wie wol unser underthenigen beide in Merchern und in unsserm konigreich zcu Hungern durch ewer maiestat underthane in Osterreich iczund durch vil morde, grosse berawbunge, verbrennunge und ander scheden gescheen sein. Derhalben wir billich wider sie uff sein und sie darumb besuchen solten doch so haben wir umb ewer maiestät willen lassen waren und ersuchen ob sie mit uns

einen anstendigen frieden haben wollen byss uff ewer maiestät widerantwort das wellen wir inne gerne zculassenn so ferre sie uffhorn wollen uns schaden hynfur zcu zcufugen und in vier wochen uns daruff ein antwort in das rathauss zcu Brynne das in habende gelegen ist geben, welhe die selbige ewer underthanen daruff noch nichts geantwort haben sunder das uns zcu dulden swert ist. Sie horn nicht uff tegelichs grosser schadene durch brant und mancher verbustunge uns zcu thun dar umb ob ewer maiestat ynnen worde das wir von denselben schiedigern unser lant und underthanen beschutzigiten sal ewer maiestat nicht uns sunder denen dy die kriege dem frieden furtzigent uff messenn.

Az irat élén: Copei könig Mathias brief zu Hungern an k. maj. en krieg wieder Polen und Behem belangend. 1475.

(Egykorú másolata a weimari nagyherczegi levéltárban.)

220.

1475. tavaszán. István moldvaországi fejedelemnek. Örömmel fogadja ajánlatát, hogy a magyar koronának hódolva, a törökök elleni küzdelemben részt akar venni.[1])

Spectabilis et magnifice fidelis nobis sincere dilecte. Ex declarati nuntii et familiaris tui, qui per te cum litteris credentialibus ad nos destinatus fuit, intelleximus bonam voluntatem tuam et optimum animum, recuperatis jam, sicut intimas, in maiori parte bonis et hereditatibus tuis, quas tyrannide et sevitia Thurcorum imperatoris amiseras, nobis et sacre corone nostre serviendi, teque offerre nos ad servitia, quecumque in illis partibus mandaremus, promptissimum et paratum. Quod a te nos grato animo suscipimus, et pro huiusmodi oblatione grates amplissimas dicimus tibi, parati tuam hanc promptitudinem et obsequendi desiderium benivolentia nostra regia et favore prosequi semper gratiose.

[1]) L. Mátyás király élete. 236.

et eo magis, quod tu tanquam zelator fidei et salutis, huiusmodi obsequia non tam nobis quam Christianitati, imo pro augmento fidei, sponte et non admonitus te [1]) suscepturum obtulisti. Scias itaque nos tua obsequia grato animo suscipere et debito gratitudinis officio paratos compensare. Litteras salvi conductus sive securitatis, quo liceat tibi et tuis secure ad nos et ad regna nostra semper ambulare, per hominem tuum, sicut optasti, transmisimus, et missuri sumus brevi ad te proprium hominem nostrum cum informatione latiori, qui mentem nostram erga te et desiderium nostrum super hiis, que nunc a te optamus fieri, tibi clarius explicabit, simul et de castro, quod a nobis petivisti, dicet tibi optimam voluntatem nostram; nos enim parati sumus et in hoc et in aliis tibi complacere, dummodo videamus in experientia oblatum nobis et corone nostre obsequium tuum. Hortamur itaque fidelitatem tuam et requirimus, ut cum tuis omnibus paratum te teneas usque adventum hominis nostri, ut cum familiaris noster ad te pervenerit et mandata nostra tibi exposuerit, statim id negotium, quod tibi nostro nomine explicabit, prompto studio aggredi et perficere possis, juxta declarationem hominis nostri. Qua in re facies nobis obsequium singulare, et quod tu a nobis optasti, indubitanter consequeris. Datum.

A levél élén: Ad Stephanum waywodam Moldaviensem.

(A Magyar Nemzeti Muzeum 1656. fol. latin jelezetű codexében. 39.)

221.

1475. tavaszán. István moldvaországi fejedelemnek. Értésére adja, hogy követét saját küldöttével közelébb útnak indítja.

Spectabilis etc. Quod hactenus Eliam oratorem vestrum ad vos non remisimus, id cause fuit, quod remittere noluimus, donec eum cum aliqua certitudine et sine debito possemus ad fidelitatem vestram remittere. Expectavimus enim intelligere nova quedam, quibus cognitis sciremus

[1]) A codexben tollhiba: »se«.

fidelitatem vestram de omnibus reddere certiorem. Et ob hoc eum nos crebro pro sua expeditione sollicitantem retinuimus et cogemur adhuc paucos dies retinere. Verum ne fidelitas vestra hanc moram illius negligentie ascriberet, duximus de hoc eandem avisandum, ut sciret non eius negligentia sed nostra voluntate et rei ipsius necessitate suam expeditionem retardare. Diu tamen non retardabimus, sed paucis diebus eum expediemus, missurique sumus cum eo hominem nostrum ad fidelitatem vestram, qui de omnibus occurrentibus eam fideliter avizabunt, et cum tali responso et expeditione eum remittemus, quo et nostris rebus et etiam utilitati vestre ac rebus christianis et saluti publice plurimum conducat. Rogamus itaque fidelitatem vestram, ut non egre ferat hanc tarditatem suam, quam de fecit voluntate nostra; is enim moram hanc suam, meliori rerum expeditione compensabit. Datum.

A levél élén: Ad Stephanum wayvodam Moldavie.

(A Magyar Nemzeti Muzeum 1656. fol. latin jelezetű codexében. 57.)

222.

1475. június 15. IV. Sixtus pápának. Kéri, hogy Barbo Márk bibornokot a pálos-rend védnökévé nevezze ki.

Beatissime pater et domine colendissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula sanctitatis vestre beatorum. Beatissime pater, singularis devotio, quam erga sanctum Paulum heremitam et consequenter totum ordinem fratrum heremitarum gero, me invitat, ut pro ipsis fratribus, quorum numerus in hoc regno meo Hungarie, propter corpus ipsius sancti Pauli, qui hic requiescit, satis magnus est, partes meas apud sanctitatem vestram interponam, quo eadem ipsos fratres et totum eorum ordinem commendatos habere dignetur. Et quia, beatissime pater, fratres ipsi heremite jam etiam in alienis terris et provinciis edificare et numero crescere ceperunt, litesque et causas in curia Romana interdum habent, supplico sanctitati vestre, unacum

ipsis fratribus ac toto ordine eorundem humiliter, ut eadem sanctitas vestra eos recommissos habere, ac reverendissimum dominum cardinalem sancti Marci[1]) tam in curia Romana, quam etiam extra in ipsorum fratrum et totius ordinis protectorem et advocatum constituere et deputare dignetur; quod a sanctitate vestra meis fidelibus servitiis promereri studebo. Quam altissimus regimini ecclesie sue sancte incolumem conservare dignetur. Datum Bude, XV. die mensis Junii, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, regnorum meorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero septimo. Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.
Ad mandatum domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo colendissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. Diplomatiai Emlékek. IV. 324. Monumenta Vaticana. E. LXXIII.)

223.

1475. augusztus 16. IV. Sixtus pápának. Értesíti, hogy a hazájába visszatérő nápolyi követ élő szóval fogja tudósítani a török elleni hadjárat ügyében kifejtett tevékenysége felől.

Beatissime pater, post oscula pedum santitatis vestre beatorum. Fuit apud me multo iam tempore magnificus Florius Roverella, orator serenissimi regis Sicilie patris mei carissimi. Is, quum modo ad ipsum regem suum revertitur, partem meorum laborum, expensarum et periculorum, que propter obedientiam apostolice sedis sustinui, referre poterit, et apparatum, quem in Turcos feci, ac etiam quam formidanda sit ipsorum Turcorum potentia. Mihi quidem ultra quid restet non video, nisi ut derelictus ab omnibus

[1]) Barbo Márk bibornok, ki legátusi működését Németországban befejezve, 1474 október 27-ikén érkezett vissza Rómába.

solus me periculis gravioribus committam. Faciam pro virili mea, uti consuevi, satis fidei et religioni; si vero, quod Deus avertat, Deo aliquid gravius contra me et regna mea permittente, aliquas conditiones invitus accipere cogerer, non mihi, sed ultime imputandum erit necessitati. Ipsum dominum Florium virum integrum pedibus sanctitatis vestre, meque plurimum commendo. Quam omnipotens Deus regimini ecclesie sue sancte incolumem conservare dignetur. Datum Bude, sextodecimo Augusti, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero septimo.

Eiusdem vestre sanctitatis devotus
filius Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.
Ad mandatum domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo colendissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 309. — Monumenta Vaticana. E. LXXIV.)

224.

1475. november 3. IV. Sixtus pápának. Tudósítja a törökök ellen viselt hadjárat lefolyásáról.

Beatissime in Christo pater et domine domine colendissime, post devotam mei commendationem ad oscula pedum sanctitatis vestre beatorum. Beatissime pater, hortata est me sepius sanctitas vestra, ut contra imperatorem Thurcorum in sanguinem christianum de die in diem magis sevientem arma sumerem, nuperque strictius requisivit, ut Stephano wayvode Moldaviensi auxilio essem. Non dubito, beatissime pater, sanctitatem vestram et per litteras, nuntios et oratores meos, non dixerim desiderium, sed ardorem meum agendi contra ipsos Turcos jam sepius intellexisse, quidve me prohibuerit, ne totus cum toto regno meo in communes hostes hactenus proruperim, occupationem scilicet

belli Bohemici pro obedientia illius sancte sedis per me suscepti, imparitatemque virium, quas si confortari et augeri sollicitavi, non ut cuipiam forem importunus, sed ut rebus christianis miserabiliter labentibus cousuleretur, feci. Post ubi vero ceteris hostibus pacem sive pacis inducias dedi, mox ad conflandum exercitum parandamque classem in Histro sive Danubio me converti, cuius apparatus solo auditu imperator ipse tota hac estate cum maximo exercitu in uno loco campestri fixus mansit; non parum huiuscemodi expectatione fatigatus, expensas plurimas fecit, presidia in locis finitimis multa locavit, et qui Transalpinas fere sibi subiugaverat, Moldavum invasurus retracto pede in suis mansit. Utroque itaque, et terrestri et navali coadunato exercitu, in nomine Dei nostri, vestre sanctitatis mandata humiliter suscipiens, jam aliquot dierum iter perfeci, properoque, ut non solum Moldavum, cui cum sit mihi subditus teneor, sed et quascunque possum christianas provincias a nephando vastatore defendam. Quidquid autem admiserit Deus, sive prosperum sive adversum, sanctitati vestre significare curabo, quam ceu omnium Christianorum parentem exoratam velim, ut taliter cum ceteris potentatibus communi periculo consulere velit, quod pondus hoc, ad me et regnum meum modo prorsus devolutum, communi avertatur auxilio. Altissimus sanctitatem vestram regimini ecclesie sue sancte incolumem conservare dignetur. Datum in Peterwaradya, tertio die mensis Novembris, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, regnorum meorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero septimo.

Eiusdem vestre sanctitatis devotus
filius Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo colendissimo.

(Eredetije, a rányomott pecséttel a velenczei állami levéltárban. Diplomatiai Emlékek. IV. 310. Monumenta Vaticana. E. LXXIX.)

225.

1475. november 30. Baduario Sebestyénnek, a velenczei köztársaság magyarországi követének. Köszönetét fejezi ki a küldött tudósításokért. Élesen kikel a pápa ellen, a ki tőle az igért támogatást megtagadja.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Magnifice vir nobis sincere dilecte. Et pro his novitatibus ex partibus orientis, que illustri dominio vestro misse sunt, et pro devoto tam orationum quam processionum de eo exhibito obsequio, pro felici christiani nominis victoria, eas quas possumus gratiarum actiones agimus; nam et ille iste communi voto plurimum conducunt. Verum quemadmodum pluries coram et post recessum nostrum ex Buda per litteras accepistis, ipsaque experientia monstrat, in nobis nihil defecit, nihilque defuturum est. Dies noctesque rebus publicis invigilamus, et ea sine intermissione agimus, que ad rem facere maxime intelligimus. Id unum quod semper prediximus adsit ut non relinquamur, speramus in divino presidio omnia pro voluntate cessura. Circa hec latius scribendum commisimus reverendissimo domino Gabrieli episcopo Agriensi et apostolice sedis legato.[1]) Bene valete. Ex Varadino Petri in festo beati Andree apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XVIII., Bohemie vero VII.[2])

Magnifice orator. Cogimur dolere vehementer et conqueri Deo et hominibus, quod quanto studiosius nos regna, bona omnia, homines nostros et personam propriam sine intermissione pro catolice fidei defensione exponimus, tanto minus curamur, imo tanto magis contemnimur. Optaveramus, prout coram et per litteras intellixistis, quasdam bullas,

[1]) Ezen, 1475. deczember 1-én kelt levél, mely hadi tudósításokat tartalmaz: Diplomatiai Emlékek. II. 285.

[2]) A velenczei államkönyvben, a melyben ezen levél másolata be van iktatva, ezután a következő jegyzet áll: »Exemplum unius cedule incluse in suprascriptis litteris regiis.« Tehát a következő utóirat külön lapra volt irva.

quas reverendissimus pater dominus cardinalis sancti Marci ad cúriam Romanam reportaverat, fecimus maximas instantias pro illis tanquam pro rebus nostris, ad conservationem regnorum nostrorum necessariis, ne expositi contra Turcos ab hostibus nostris post tergum invaderemur, experti quantum habita ledendi facultate, fidem prestitam servarunt. Promissum est nobis pluries mittendum apostolicum nuntium cum prefatis bullis; expectavimus propterea et Bude et in via non pancos dies easdem bullas, ut animo libero et sine metu dictorum hostium nostrorum nos in Turcos exponeremus; sed nescimus quibus demeritis nostris, aut Christianitatis infortunio, adhuc nihil apparuit. Et ecce nunc certificamur jam in Moravia et locis adiacentibus plura et proditorie et aliis modis attentari cepisse ad obtinendum munitiones nostras et incipiendas discordias; que profecto, si adversarii nostri intellexissent, nos aliquem favorem ab illa sancta sede habere, minime attentarent. Verum cum ipsis et jubileum promissum sit, licet pro fide unam scelam equo non posuerint, potius contra fidem et sedem apostolicam pugnaverint, et nunc quantum possunt agant, et nos nullum favorem obtinere potuisse cernant: illa incipiunt, et peiora facturos nobis dubitandum non est. Unde nihil aliud nobis cernimus reliqui, nisi, ut si non habuerimus protectionem et tuitionem ac securitatem totiens postulatam, et post tantas supplicationes totiens promissam, nos rebus nostris provideamus. Quia pro certo sciat omnis homo, quod nos, si poterimus, nolumus perdere regna nostra et cum hoc esse in derisum omnium hominum; et ideo sic providere studebimus, ut non possint nostri adversarii gloriari et reportare de sua malitia lucrum. Et de hoc protestabimur toto mundo, et speramus, quod nullus sane mentis nos inculpabit; nam bene intelligimus, quanta nobis sint expectanda subsidia realia, si non possimus obtinere verbalia; experientia quoque nos docuit anno superiori, quid oppressi a quocumque sperare vel expectare debeamus.

Külczím: Magnifico Sebastiano Baduario oratori illustrissimi dominii Venetorum nobis sincere dilecto.

(Egykorú másolata a velenczei államkönyvben. Diplomatiai Emlékek. II. 282.)

A király e levelére a követ ezt a választ irta: [1])

Vigesimo die decursi mensis per Cigeram cursorem meum scripsi maiestati vestre, que tunc scribenda occurrerunt. Postea maxima animi displicentia nuntiatum est duos oratores communis inimici in brevi ad celsitudinem vestram venturos; quod nulla alia causa ab eo actum existimari debet, nisi ut christianissimos serenitatis vestre apparatus et principium datum retardare, aut e medio tollere possit ac maiestatem vestram, tali forma christianis principibus suspectam reddere; intellecto per eum (cui omnia patent) concursu oratorum ad pontificem et ardentem beatitudinis sue omniumque potentatuum dispositionem, qua nunquam in preteritum maior fuit aut futura est. Has igitur meas maiestati vestre scribere institui, indubie existimans maiestatem vestram in christianissimo proposito suo perman, suram; et precipue consideratis his que suis litteris diei XXVIII., octobris proxime elapsi ad me scripsit, quarum exemplum dominio meo illustrissimo inmediate destinavi; suaque summa sapientia divaque prudentia considerabit, quantum hec saluti, glorie et triumpho regio suo perniciosa et contraria forent, et tandem venenum brevi tempore datum, quod ullo medicamine salvari posset, certissime existimandum est. Placeat igitur maiestati vestre christianissime diabolicas omnes perfidi inimici machinationes reiicere, suoque invictissimo proposito christianissime, ut decet, contravenire, et divam occasionem inpresentiarum maiestati vestre a divina omnipotentia oblatam, et ab eterno preordinatam, tota mente et viribus amplecti; quoniam non deerunt celsitudini vestre superiora et inferiora subsidia, et de crudelissimo crucis inimico perpetuam gloriam et triumphum reportabit; sicut e converso inevitabile periculum et innumera glorie et dignitatis sue contraria essent secutura; quemadmodum sua summa sapientia de facili intelligere potest salutifera et gloriosa, et non velut ros permansura; divum et sapientissimum principem prosequi decet, que ipsum apud omne futurum seculum inmortalem reddant, quo

[1]) E levelet azért is közöljük, mert a Mátyás király udvaránál működő idegen diplomatáknak ő hozzá írt leveleiből csak ez az egy maradt fönn.

nil prestantius, nil appetibilius veteres omnes doctissimi judicaverunt. Dignetur maiestas vestra nuntium cum responso suo ad me remittere, ut de constantissimo proposito celsitudinis vestre illustrissimum dominum meum certissimum reddere valeam; et pontifex, reliquique potentatus a dominio ipso etiam certificari possint, ad quos indubie res hec evolavit, ut omne contrarium conclusioni necessarie et bono et glorie maiestatis vestre penitus anulletur. Felicissime valeat maiestas vestra, cuius celsitudini quam maxime me commendo. Ex Buda, quarto Decembris [1]), MCCCCLXXVo.

Sebastianus Baduario orator etc.

(Egykorú másolata a milanói állami levéltárban.)

226.

1475. deczember 30. Gonzaga Lajos mantuai örgrófnak. Értesíti, hogy Fontana Ferenczet küldi követül hozzá.

Mathias Dei gratia rex Hungarie Bohemie etc. Illustrissimo principi et excellentissimo domino Lodovico marchioni Mantue etc. amico nostro carissimo salutem et amicitie incrementum. Illustrissime princeps. Mittimus ad illustrissimam dominationem vestram hunc fidelem nostrum egregium Franciscum Fontana artium ed medicine doctorem oratorem nostrum, cui nonnulla illustrissime dominationi vestre referre commisimus. Hortamur fraternitatem vestram, quatenus his, que idem orator noster nomine nostro referet, eadem fidem adhibere velit. Quam et bene valere semper optamus. Datum in Nandoralba, penultimo die Decembris, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto. regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero septimo.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Illustrissimo principi et excellentissimo domino Ludovico marchioni Mantue etc. amico nostro carissimo.

(Eredetije a mantuai Gonzaga-levéltárban.)

---

[1]) A másolatban tollhibából áll: Novembris.

227.

1475. december 30. Sforza Galeazzo Mária milanói fejedelemnek. Értesíti, hogy Fontana Ferenczet követül küldi hozzá.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Illustrissimo principi et excellentissimo domino Galeacz Marie Sfortie vicecomiti duci Mediolani etc. fratri et affini nostro carissimo, salutem et omnis boni incrementum. Illustrissime princeps. Mittimus ad fraternitatem vestram hunc fidelem nostrum egregium magistrum Franciscum Fontana artium et medicine doctorem oratorem nostrum, cui nonnulla illustrissime dominationi vestre referre commisimus. Hortamur fraternitatem vestram, quatenus his, que idem orator noster nomine nostro referet, eadem fidem adhibere velit, quam et bene valere semper optamus. Datum in *Nandoralba*, penultimo die mensis Decembris, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero septimo.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Illustrissimo principi et excellentissimo domino Galeaz Marie Sfortie vicecomiti duci Mediolani etc. fratri et affini nostro carissimo.

(Eredetije a milanói állami levéltárban.)

228.

1475. december 30. Albert brandenburgi választó fejedelemnek. Értesíti, hogy Stein György lovagot küldi hozzá követül.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Illustrissimo principi domino Alberto marchioni Brandeburgensi, sacri imperii electori, fratri nostro carissimo, salutem et omnis boni incrementum. Illustrissime princeps, mittimus ad fraternitatem vestram fidelem nostrum nobilem Georgium

de Lapide, consiliarium et oratorem nostrum, cui nonnulla illustrissime dominationi vestre referre commisimus. Hortamur fraternitatem vestram, quatenus his que idem Georgius nomine nostro referet, eadem fidem adhibere velit, quam et bene valere semper optamus. Datum in Nandoralba, penultimo die decembris, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero septimo.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Illustrissimo principi domino Alberto marchioni Brandeburgensi sacri imperii electori fratri nostro carissimo.

(Eredetije a berlini porosz királyi házi levéltárban.)

229.

1476. január 16. IV. Sixtus pápának. A törökök ellen intézendő hadjárat tárgyában.

A pápa 1475. október 18-ikán a következő iratot intézte Mátyáshoz:

Carissime etc. Superioribus diebus, cum allatum ad nos esset de amissione civitatis Caphensis [nuntium], statim mandavimus omnibus principibus et potentatibus christianis, ut oratores suos ad nos cum plenis mandatis quamprimum mitterent, quia intendebamus taliter providere, ut speraremus periclitantem rem christianam a tantis periculis sublevari posse, sicut per alias litteras nostras maie stati tue notum fecimus. Nunc autem, cum nonnulli ex potentatibus ipsis jam miserint et aliqui missuros se brevi pollicentur, non cessabimus dies et noctes omni studio invigilare, ut mature et diligenter his omnibus in communi consultatis, que pertinent ad celerrimam expeditionem, necessarie fiant provisiones, et pro facultatibus suis unusquisque contribuat; inter quos primi esse volumus, qui pro posse nostro etiam ultra vires enitamur. Deus adiuvet propositum nostrum et vota nostra secundet, in quo precipue sperandum est, qui salvam potest facere plebem suam, qui non

respiciet iniquitates populi sui, sed pius et misericors et adiutor dominus e gladiis inimicorum eripiet animas sperantium in se. Quapropter, charissime fili, cum nihil gloriosius sit, quam bene mereri de fide catholica et pugnare pro nomine salvatoris nostri, sicut hactenus semper fecisti et sicut facturum te non dubitamus, hortamur te iterum et obtestamur in domino, ut pulcherrimam hanc provinciam, quam adversus impium et spurcissimum hostem suscepisti, egregie prosequaris, in quo nulla fides, nulla federis observatio, nulla amicitia, nullus Dei cultus, nulla religio sita est; sed inexplebilis dominandi libido, innata perfidia, divini et humani juris contemptus, christiani sanguinis infinita quedam sitis; qui capitali te odio prosequitur, et regnis tuis semper infensus fuit, cum quo nulla fida pax, nulla societas esse potest. Habes enim plurima interrupte fidei ante oculis exempla: siquid promittit, id solum agit, ut alliciat, ut ab incepto opere animum distrahat, ut in omnem occasionem te et ceteros postmodum opprimat. Excita igitur animi tui magnitudinem, Mathia rex invictissime, et te maxime eum presta, quem superioribus annis maxima cum laude tua prestitisti. Magnum in te presidium fides catholica collocavit, multum de te sperat apostolica sedes, que tibi non deerit, et que ad hec omnia consilia sua dirigit. Aderit et tibi altissimus adiutor, qui pro gloria nominis sui pugnantem non deseret; tu modo in sanctissimo hoc proposito fortius confirmare, et hec que paterna caritate ad te scribimus, sapientissimo animo tuo considera; speramus enim, Deo auxiliante, talia quamprimum adhiberi presidia, ut omnia bene successura sint. Datum etc.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 4. — Epistolae. P. IV. E. V. — Monumenta Vaticana. E. LXXVIII.)

E levélre Mátyás válasza így hangzott:

Beatissime pater et domine mi clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum Breve sanctitatis vestre XVIII. Octobris ad me datum XIIII. Januarii mensis cum omni obedientia, prout moris mei est, accepi, et ex scriptis beatitudinis vestre tria intellexi. Primum optimum propositum sanctitatis vestre, que

statim audita ammissione civitatis Caffensis, oratores principum et potentatuum christianorum mandaverit convocari, ut mature et diligenter rebus fidei in gremium consultatis, que ad celerrimam expeditionem pertinerent, necessarie fierent provisiones etc. Secundum, exortationem sanctitatis vestre, que me caritate paterna hortatur, ne ab incepto opere animum distraham, sed ut hanc provinciam, quam contra Turcos pro defensione fidei suscepi, egregie prosequar, nec Turcorum suasioni vel promissioni acquiescam, qui id solum agunt, ut michi illudant, et ab incepto opere animum distrahant, et in omnem occasionem me et ceteros postmodum opprimant. Ad primum respondeo sanctitati vestre, quod optimum hoc et sanctissimum beatitudinis vestre propositum vehementer laudo, nichilque gratius reputo, quam si beatitudo vestra afflicte iam tanto tempore et propemodum periclitanti christiane reipublice opem ferre et catholicam fidem a perfidissimi hostis insultibus opportuna maxima provisione liberare non differat, quod facere ex debito obligatur, quippe que Christianitatis et fidei nostre pastor existit, ut quod temporibus predecessorum beatitudinis vestre per negligentiam de Christianitate ammissum est, sanctitatis vestre temporibus Deo favente recuperetur. Nunquam enim tempore magis necessario provisio ipsa fieri potuit, quam hoc tempore, cum perfidus ille christiani nominis hostis fidei nostre perniciem sine fine sitiens, terra marique vires cogere, et omnem Christianitatem infestis armis iamdemum invadere contendit, pacatus jam, ut dicitur, et cum Ussonhassano, quod tamen adhuc pro certo et firmo sanctitati vestre scribere non possum; ea tamen, ut credo, occasione, ut maximo illo impedimento liberatus vires suas, quarum maximam ex illa parte pro sui defensione occupaverat, liberius, jam aliis curis suis expeditis, in Christianitatem convertat. Quod si contingat, sanctitas vestra facile intelliget, in quanto periculo universa Christianitas laborabit. Non enim facilis jactura fidei nostre impendet, si copias illas aliis copiis suis adiiciet. Ille enim quantus sibi hostis fuerit, et quanta potentia sua ipsum a nobis distraxerit, sanctitas vestra melius ab illustrissimo dominio Venetorum intelligere potest. Se-

cundo, ubi hortatur me beatitudo vestra, ut ceptum hoc opus pro defensione fidei in Turcos egregie prosequar, dico non opus esse admonitione sanctitatis vestre; enimvero legatos apostolicos in testes assumere possum: ab ineunte etate, hoc est ab octo et decem annis, postquam ego regni huius regimen adeptus sum, semper et ubique in omnibus, quibus potui, sancte sedi apostolice cum omni obedientia obsecutus sum; nec destiti ab eo tempore incessanter vel contra Turcos vel contra hereticos labores meos impendere; quod et nunc facio, pro desiderio sanctitatis vestre, contra Turcos pugnans. Intelligere autem poterit sanctitas vestra, postquam a sede apostolica provincia michi contra hereticos imposita fuerat, quanto studio et labore, ab octo annis citra, catholicum populum ab hereticorum insultibus tutatus sim, in quo quidem labore ego vires meas dividere non potui, ut simul et defensioni contra Turcos et defensioni contra hereticos intenderem. Siquidem antea quantum defensio mea contra Turcos christiane reipublice profuerit, ab illustri dominio Venetorum et etiam a reliquis Germanie potentatibus sanctitas vestra melius intelliget; postea vero, quum onere contra hereticos liberatus sum, quantum illorum impetum represserim, quantumque defensione mea Christianitati profuerim, et hoc facile intelligere et considerare poterit sanctitas vestra. Verum si michi de sede apostolica conqueri liceret, pro tantis et tot laboribus, quos hactenus in obsequio sedis apostolice, pro defensione Christianitatis, cum maximis et gravibus impensis et cum maximo meorum labore et periculo, mei et fratrum meorum sanguinis effusione impendi, nimium levem vel exiguam a sede apostolica recompensam suscepi. Supplico sanctitati vestre, ne graviter a me accipiat, quod ita nude, ita aperte explico mentem meam sanctitati vestre. Ea enim sunt mea obsequia sedi apostolice impensa, talemque me pro obedientia sancte sedis semper prestiti, et idcirco tot sudores non sine magnis laboribus pro defensione Christianitatis exposui, ut in quibus ad sedem apostolicam recursum haberem, mererer exaudiri, sicuti hactenus predecessorum vestrorum temporibus fui semper in petitionibus meis exauditus, si non tantum quantum rei

magnitudo postulasset, tamen in quantum petitio mea potuit a sede apostolica exaudiri, nec solum ego, qui tot labores et obsequia pro sede apostolica impendi, verum predecessores mei, qui parum vel nichil ante me sedi apostolice obsecuti sunt, a predecessoribus tamen beatitudinis vestre semper fuerunt exauditi. Verum ego quotiens jam oratores meos et nuntios ac litteras frequentes ad sanctitatem vestram misi, tanto tamen obsequio meritus non sum, ut hactenus petitio mea fuisset apud beatitudinem vestram exaudita, preter hoc, quod sanctitas vestra jubileum ad hoc regnum concessit. Ex quo quantum michi utilitatis accreverit, sanctitas vestra melius ex legato suo cognoscere potest; tantum enim ex eo provenit, quod nedum expeditio contra Turcos cum illis proventibus parari, verum ne decem armigeri quidem possent comode per annum sustineri. Sed hoc vel ideo non magnifacio, quod sanctitas vestra non michi solum, qui pro defensione fidei in obsequio et obedientia sedis apostolice tot labores et pericula incessanter sustineo, verum etiam hosti meo sancte sedis apostolice contemtori, qui censuras apostolicas a decem annis indurato sustinens animo, multas non michi solum, sed apostolice sedi et universe Christianitati iniurias intulit, eundem jubileum concessit, quod ego non aliter reputo, quam si sola vestra sanctitas hosti meo, me et Christianitatem persequenti, de manibus suis arma et subsidium porrexisset. Intelligere enim potest sanctitas vestra, quod quidquid utilitatis exinde sibi accreverit, nec pro defensione fidei contra Turcos, nec in alium usum, sed contra me et contra regnum meum ac in destructionem Christianitatis expendetur. Ubi autem pollicetur michi beatitudo vestra ad prosecutionem huius operis provisionem sedis apostolice et etiam reliquorum potentatuum Christianitatis minime defuturam, quo pacto possim ego spem meam in sanctitate vestra collocare, si pro tot obsequiis et laboribus pro fide catholica et obedientia sedis apostolice expositis, in quibus etiam nunc continue vexor, per frequentes oratores, nuntios et litteras certas bullas pro conservatione status mei a vestra sanctitate impetrare nequiverim, quas licet sanctitas vestra michi promiserit, hactenus tamen mittere semper distulit.

Quamobrem ab hoc quoque opere non sine magno rerum mearum incomodo et non sine gravi Christianitatis jactura diutius remoratus sum, expectans bullas ipsas juxta promissa sanctitatis vestre, cum quibus et res meas a tergo in meliori dispositione relinquere, et defensioni fidei tanto expeditius invigilare potuissem. At postquam bulle tantisper remorate sunt, nolui interea officio meo deesse, sed rebus quoque meis infectis ceptum defensionis opus agressus, cum meis gentibus etiam nunc contra Turcos ago, certam habens fiduciam, quod beatitudinis vestre promissa ita solida et certissima sunt, quemadmodum salvatoris verba, qui dixit: Celum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Eas igitur bullas, tametsi juxta promissa beatitudinis vestre adhuc expecto, non tamen interea negotia fidei prosequi desisto. Verum nec sanctitas vestra, nec quivis alius michi imputare poterit, si interea, dum sanctitatis vestre promissa remorantur, alique michi a tergo hostilitates emergent, propter que opporteat, intermisso hoc cepto fidei negotio, me ad alia convolare; quia hoc considerare poterit sanctitas vestra: si a tali hoste lacessitus fuero, qui fidem potius tutari et pro defensione Christianitatis se exponere deberet, dupliciter magis michi iniurium erit, quam si ab infidelibus impedirer, qui ex innata perfidia Christianitatem persequuntur. Quis enim est, qui sedi apostolice obsequi studeat, si ego ab apostolica sede relinquar? Quis est, qui mandatis apostolicis pareat, si ego in minimo exaudiri non mereor? Quis est, qui arma in Turcos moveat, si ipse a sede apostolica contemnor? Mathias profecto fuit et est, qui sedi apostolice pro virili semper obsequi, semper obedire solitus est, et nunquam ab obsequio desisteret, si modo a matre sua non derelinqueretur. Propterea opus non est exhortatione beatitudinis vestre, ut ego hoc fidei negotium egregie prosequar; ultro enim hoc et sponte ac libens facio, dummodo sanctitas vestra provideat, ne a cepto opere cum jactura Christianitatis desistere compellar. Confido equidem in prudentia sanctitatis vestre, ut ea maturitate huic rei providebit, ut et ipse in hac defensione fidei perseverare valeam, nec me in re tam ardua, tamquam saluti fidelium necessaria, derelinquet, nec

causam dabit, propter quam cogar in hac parte conqueri sanctitati vestre. Si enim derelictus fuero et promissa michi non adimplerentur, non solum homines, verum etiam Deum ipsum celi terreque opificem contestari opporteret. Quanto enim periculo, labore et quantis angustiis in presenti quoque contra Turcos laborem, legatus sanctitatis vestre, qui a me non remote distat, melius poterit scribere sanctitati vestre. De tractatibus autem cum Turcis, qualiter res se habeat, ut sanctitas vestra clarius intelligat, ex sceda presentibus inclusa omnia suo ordine cognoscet, qua in re nichil facere volui, donec ad notitiam beatitudinis vestre res illa pervenisset. Commendo me pedibus sanctitatis vestre, quam altissimus diu servet incolumem et felicem ecclesie sue sancte regimini et augmento. Datum in obsidione castelli Sabbatz, sub sigillo meo anulari, sedecimo die mensis Januarii, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno decimo octavo, Bohemie vero septimo. Raptim, prout potuit hoc obsidionis tempore, in multis et maximis occupationibus nostris celeri manu secretarii nostri inter nives et frigora tanta res expediri.

Eiusdem sanctitatis vestre devotus
filius Mathias rex Hungarie et
Bohemie manu propria.

Kívül: Sanctissimo domino nostro pape etc.

(Eredetije, a pecsét nyomaival, a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 323. — Monumenta Vaticana. E. LXXXI.)

E levélre a pápa válasza:

Accepimus litteras tue serenitatis, in quibus verba tibi dari et subsidia non mitti doles ac quereris. Testis est Deus, omnibusque debet esse perspicuum, nobis maxime cure esse res tuas, nec tantum verbis, sed rebus quoque et propriis facultatibus dedisse et dare operam, ut tibi subveniatur. Commissarius noster, quem cum pecuniis misimus, scripsit nobis ultimo se subsedisse Segnie, quia circiter sex millia turcorum prope esse audierat, et presidium sibi a te missum non satis ad illorum impetum refringendum erat; misisse propterea ad celsitu-

dinem tuam pro scorta validiore, ne pecunias et se in apertum periculum coniiceret. Eam si tu misisti, ad te jam potuit pervenisse, et ita reliquam quantitatem ipsius decime quamprimum mittemus; quotidie etiam operam damus de secundo subsidio, nec quidquam ommittimus, quod vel ad necessitatem, vel celeritatem pertineat, ut tue celsitudini subveniatur adeo, ut bene sperare et animum tuum celsum confirmare possis et debeas.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű kéziratában. 5. — Monumenta Vaticana. E. LXXXV. Dátum nélkül.)

230.

1476. február 2. IV. Sixtus pápának. Háláját fejezi ki tevékenységéért, melyet a keresztény hatalmaknak a törökök ellen egyesítésére kifejt. Biztosítja elhatározása felől, hogy életét és erejét a kereszténység szolgálatának szenteli.

Beatissime in Christo pater et domine. domine colendissime, post pedum oscula beatorum. Beatissime pater, ex duobus brevibus vestre sanctitatis, que his proximis diebus mihi reddita sunt, intellexi singularem curam, quam vestra sanctitas de rebus publicis habet, indefessumque studium, ut potentatus christiani presidia adversus communem hostem ferant, quantumve optet ut ego in incepta empresa perseverem; et plura alia, que omnia ea filiali devotione, qua semper solitus sum, legi atque suscepi, gratias imprimis agens vestre sanctitati, tamquam catholicus princeps, ut unus ex his, ad quos pertinet de bono Christianitatis letari tristarive de malo, quod sanctitas vestra jam pene funditus periclitantem religionem tanta cum diligentia sublevare et protegere nititur, certior, quod si ea, que instanter affutura vestra sanctitas affirmat, brevi et opportuno tempore aderunt, christiani populi, qui quotidie absorberi ab immanissima bellua formidant, Deo adiuvante non mediocriter respirabunt. In quibus rebus si vestra sanctitas et sacrum reverendissimorum dominorum cardinalium collegium, aliorumque potentatuum oratores ea, que ego sepius et per oratores, et

per articulos dedi, consideraverint, certe invenient me non parvas admodum res svasisse, superque vires meas obtulisse, atque etiam jam non sine certis periculis tanto hosti, cui vires non inferiores esse toti Christianitati videatur, obiectasse. Feci nihilominus hoc animo ferventissimo, exponendo regna mea, homines, vires et ipsam propriam personam pro fide catolica et ipsa christiana religione, quam ita in dies labefactari et a spurcissimis infidelibus pessumdari absque gravissimo cordis dolore sustinere non potui; ad quod sicut animo semper fui promptissimus, ita et factis jam pridem me exposuissem, nisi mandatis apostolicis alibi fuissem occupatus. Quamobrem opus non fuit, ut vestra sanctitas me tantum hortaretur obtestareturque, ne a cepto proposito desisterem, tractatusque Turcorum declinarem, qui me ad id natum educatumque semper intellexi, ut hostibus sancte fidei pro mea virili resisterem. Nihil itaque dubii cuipiam sit de uno proposito, quod ab ipsa tenera etate mea mecum crevit, mecumque in dies magis incaluit. Verum si vires mee, que impares tanto oneri admodum sunt, superate ab hoste, quod Deus avertat, fuerint, non propterea me a proposito decidisse merito arguar, sed quia adiutus non fuerim, veritas ipsa testabitur. Quo autem in statu res mee cum ipsis perfidis Turcis modo sint, qualesve tractatus habeam, quantisque in laboribus versem, reverendus pater dominus episcopus Agriensis vestre sanctitatis legatus, qui omnia presens videt, latius poterit significare. At unum ego dixerim: si cito adiutus fuero, ut fide magna et spe in domino Deo fixa teneo, sanctitatem vestram talia brevi audituram, que merito totam christianam religionem delectabunt. Pro bullis quoque illis, quas vestra sanctitas misisse se dicit, etiam gratias singulares eidem vestre sanctitati ago, presertim si juxta postulata mea existunt; quas si prius misisset, multe motiones et turbationes, que in illis regionibus [1]) orte sunt, cohibite fuissent, et ego gentes illas, quas ad custodias diversas reliqui, mecum ducere potuissem. Spero tamen, quod si, ut premisi, juxta petita mea existunt,

[1]) Morvaországot és Sziléziát érti.

adhuc bonum fructum parere poterunt. Quod denique sanctitas vestra scripserit cesari et aliis principibus pro observatione treugarum, sine qua impossibile mihi esset absentari a regnis meis, etiam gratias ago vestre sanctitati; quamquam, uti intellexi, cesar ipse illud negat, quod ad me per quemdam principem magni fidei et opinionis delatum est; libenter video, quod non sit, et siquid aut fuit, aut futurum erat, spero quod admonitio vestre sanctitatis multum proderit. Quam omnipotens Deus incolumem regimini ecclesie sue sancte longe per tempora conservare dignetur. Datum in obsidione castri Sabaz, II. die Februarii MCCCCLXXVI. regnorum nostrorum anno Hungarie etc. 18., Bohemie vero septimo.

Eiusdem vestre sanctitatis devotus
filius Mathias dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.

Ad mandatum domini regis.

(Egykorú másolata a milanói állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 340. — Monumenta Vaticana. E. LXXXII.)

231.

1476. február 3. A nápolyi király magyarországi követének. Tudósítja Szabács ostromának folyamata felől.

Reverendissime pater. Ex quo cupit scire paternitas vestra novitates de nobis, sciat quod hesterna die Alibeg cum vaivoda Sachibeg ac aliis quinque vaivodis advenerant, omnemque copiam imperatoris Turcorum, tam equitatus quam peditatus, quos ex confinibus undiqe cogere potuissent, secum adduxerant, volentes succurrere obsessis in castro Sabacz, cumque in conspectum obsidionis nostre universus appropinquasset exercitus, ipse Alibeg et Sachibeg ac alii ductores exercitus, monticulum ex adverso castelli eminentem conscendunt; nos quoque cum peditibus nostris parati, relicto solum necessario sub obsidione presidio, extra castra nostra obviam illis processimus; jamque utraque falanx in

conspectu stabat, illa ut obsessis opem ferret, nostra vero ut illos repelleret, tum illi duces exercitus, de monticulo opposito nostrorum multitudinem paratosque ad pugnam acies conspicati, ad suos retrocedunt. Missi sunt interea lapides in exercitum de tormentis nostris maioribus, que plures ex ipsis occiderunt; Alibeg autem et Sachibeg ac alii vajvode quoque non ausi amplius fortunam tentare cum nostris, una cum omnibus copiis quas secum adduxerant, subito diffugerunt, ceterique passu tota die hesterna et hac nocte in Turciam reversi sunt, pluribus hominibus et equis in medio itinere, propter asperitatem viarum, relictis. Jamque spes optima est Deo propitio, quod castellum hoc Sabacz brevi expugnabimus, expectamus solum ut Savus decrescat, quod iterato inundatione nimia et fossas castelli et insularum replet. Paravimus etiam naves maximas, quibus neque bombarde nec alie machine vel etiam aliqua jacula nocere possunt, quas deinceps ad fossatum collocabimus, et de illis fortalitium expugnabimus; speramusque auxiliante Deo ex hac munitione hostem nostrum in proximo obtinere. Ex obsidione castelli Sabacz, tertio die Februarii, 1476.

A levél élén: Copia litterarum serenissimi regis Hungarie etc. scriptarum reverendissimo domino oratori Neapolitano.

(Egykorú másolata a milánói állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. II. 342.)

232.

1476. február 16. IV. Sixtus pápának. Értesíti Szabács megvívása felől.

Beatissime pater et clementissime domine, post pedum oscula beatorum. Victoriam hanc, quam clementia divina de hac munitissima arce et loco christianitatis pernitiosissimo, post maximos labores meos et meorum, concedere dignata est, reverendissimus pater dominus Gabriel episcopus Agriensis, vestre sanctitatis legatus, qui omnibus interfuit, omnia vidit, poterit significare. Id ego unum dixerim, cum multa et munitissima castra expugnaverim, nullum tantis cum

laboribus et difficultate tantaque cum impensa et hominum strage me obtinuisse. Commendo me sanctitati vestre, quam altissimus felicem conservare dignetur regimini ecclesie sue sancte. Datum in nostris felicibus castris apud civitatem nostram Sabacz, ipsa die sancte Juliane virginis et martiris, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, regnorum nostrorum Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero septimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias rex Hungarie Bohemie etc.

Ad mandatum domini regis.

Külczim: Beatissimo ac clementissimo domino Sixto divina providentia sancte Romane ec universalis ecclesie summo pontifici domino meo colendissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 317. -- Monumenta Vaticana. E. LXXXIII.)

233.

1476. márczius 15. IV. Sixtus pápának. Felháborodását fejezi ki a császár, a franczia király és a burgundi fejedelemnek az egyetemes zsinat összehívása tárgyában forralt tervei fölött. Hódolatáról biztosítja, szolgálatait felajánlja.

Beatissime in Christo pater et domine, domine colendissime, post humilem mei commendationem ad oscula pedum sanctitatis vestre beatorum. Beatissime pater, referente oratore Veneto, qui apud me est, non sine animi mei displicentia accepi, nonnullos esse, qui vestram sanctitatem et illam sanctam sedem apostolicam, atque ex consequenti totam rempublicam christianam novis quibusdam commentis et superstitionibus, volentes plus sapere quam opportet, perturbare presumunt; et quemquam aliunde res illas et presertim a vestra sanctitate non habeam, quia tamen jam bis idem orator per replicatas litteras et a pluribus conscribentibus, idque pro veritate affirmantibus se habere testatur, non est mihi visum ulteriorem notitiam a me esse expectandam, sed meo

affectui et reverentie ac devotioni, quas habeo et semper habui erga illam sanctam sedem, sine mora satisfacere. Imprimis itaque offero me cum omnibus regnis meis ad constantissime standum et perseverandum apud vestram sanctitatem, sacrum collegium reverendissimorum dominorum cardinalium, et illam sanctam sedem; exinde offero me ad interponendum vires meas apud quoscunque adversarios, et laborandum, ne tantum scandalum, quod sine totius Christianitatis ruina fieri non posset, ulterius progrediatur. Tertio offero me, si necessitas id exegerit, semper paratum cum persona propria, regnis et rebus omnibus meis contra hostes illius sancte sedis, tanquam contra hostes Dei omnipotentis, nec minori animo aut affectu contra ipsos pugnare, quam hactenus feci et nunc facio, tam contra hereticos, quam contra paganos. Quamvis autem huiusmodi motus fieri dicantur per serenissimos principes Romanorum imperatorem et regem Francie ac ducem Burgundie, quicquid credam aut suspicer de cesare, ad quam rem credendam vel non credendam multa ratio subest, de ipso tamen illustrissimo principe duce Burgundie, fratre meo carissimo ac singulari confederato, nullomodo credere possum, presertim si nostre mutue confederationis memor esse voluerit. Quamobrem supplico vestre sanctitati, ut affectum meum perspectum habere, et tanquam e peculiari et devotissimo filio illius sancte sedis bono animo suscipere, ac de rerum illarum veritate me certiorem reddere, mandareque quicquid libuerit obedire parato quam citius velit et dignetur. Quam altissimus regimini ecclesie sue sancte incolumem conservare dignetur. Datum Bude, XV. die mensis Martii, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, regnorum meorum Hungarie etc. decimonono, Bohemie vero septimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.

Ad mandatum domini regis.

Külczim: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo colendissimo.

(Eredetije, a pecsét nyomaival, a velenczei állami levéltárban. Diplomatiai Emlékek. IV. 318. — Monumenta Vaticana. E. LXXXVI.)

234.

1476. márczius 27. IV. Sixtus pápának. Hálát mond a török hadjáratra ajánlott segélyért, melynek haladéktalan megküldését kéri.

Beatissime in Christo pater et domine, domine colendissime, post devotam mei commendationem ad oscula pedum sanctitatis vestre beatorum. Beatissime pater, intellexi habunde satis ex litteris vestre sanctitatis et nonnullorum aliorum, quanta cura et diligentia, de qua nunquam dubitavi, ipsa sanctitas vestra incubuerit, ut rebus christianis, adversus impiissimos Thurcos, presidia ferrentur, quidve tandem eiusdem labore et studio in negotio illo actum sit, ac qualiter vestra sanctitas et sacrum collegium reverendissimorum dominorum cardinalium se exhibuerit; quod profecto mihi tanto maiorem attulit animi voluptatem, quanto ardentius res illas juvari dudum optavi, nec dubito, si decreta per vestram sanctitatem effectum sortientur, ita christianam rempublicam convaliturum, ut non solum defensam se gaudeat, sed et de victoria hostium sepe sit exultatura. Ego, quod ad me attinet, nichil ommitto aut intermitto, sed continue hostem exagito, et per gentes meas, quibus divina clementia singulariter adesse cernitur, ipsis in dies magis damna graviora inferre non cesso, paucis post diebus contra eosdem personaliter reversurus. Quidquid igitur agendum fuerit, sine mora faciendum est, ut et adversarius preveniri, antequam omnes vires suas, quas adunare jam satagit, colligere valeat, et ego pondus hoc, quod me ultra vires gravat, ferre diutius possim. Quod reliquum est, commendo me pedibus vestre sanctitatis, ac sicut nuper significavi, ut decet devotum filium, ad eius mandata me promptissimum offero. Quam altissimus regimini ecclesie sue sancte incolumen conservare dignetur. Datum Bude, XXVII. Martii, anno domini mille-

simo quadringentesimo septuagesimo sexto, regnorum meorum anno Hungarie etc. decimonono, Bohemie vero septimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo colendissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek IV. 321. — Monumenta Vaticana. E. LXXXVII.)

235.

1476. márczius 27. IV. Sixtus pápának. Kéri, hogy a Zápolyai Imre és Garai Jób között fenforgó pert, melyet a pápa előbb Veronai Gábor egri püspök és pápai legátus biráskodására bizott, de később Rómába szállított, a legátus vagy egy másik magyar főpap által intéztesse el.

Beatissime in Christo pater et domine, domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula sanctitatis vestre beatorum. Beatissime pater, non possem exprimere sanctitati vestre, quantam animi turbationem accipiam de quibusdam, qui pro delectatione habere videntur, ut se in curia sanctitatis vestre mutuo vexent, presertim cum tales persone sint, ex quorum litibus et controversiis mihi in toto regno detrimenta sequuntur. Inter alia tamen huiusmodi odiorum fomenta me conturbat, quod causa, que vertebatur inter spectabilem et magnificos Emericum comitem Scepuensem et Job de Gara, a judicatu et cognitione reverendi patris, domini Gabrielis episcopi Agriensis, vestre sanctitatis legati, cui commissa fuerat, prius quam aliquid deffinitum sit, aut pars aliqua in aliquo gravata, ad eandem vestre sanctitatis curiam denuo sit revocata. Nihil enim dubito, quod ipse dominus legatus absque ulla partis acceptione, prout in aliis rebus consvevit, meram justitiam administras-

set, vel etiam ante necessarias sententias partes ipse medio bonorum virorum ad amicabilem compositionem devenissent; modo vero, cum istuc sit reducta, aliud non intelligo, nisi quod in longum trahetur, et alter alterum perturbare non desinet. Quod, uti dixi, cum uterque sit potens et de maioribus baronibus huius regni, potest intelligere sanctitas vestra si mihi et ipsi regno meo conducit, ut hoc tempore, quo omnes subditos meos et precipue regni primates quam maxime unitos habere necesse est, hi, qui principales sunt, litibus et mutuis odiorum seminariis incumbunt. Quamobrem humiliter supplico vestre sanctitati, uti pro conservanda pace inter ipsos subditos meos prefatam causam ad se simpliciter advocet, et vel prefato domino legato vel alteri ex prelatis regni, cui maluerit, jure decidendam committat, quanquam sperem, quod antequam is, cui commissa fuerit, ad diffinitivam sententiam deveniat, ego cum prelatis et baronibus meis ipsas partes concordare possim; quod eo studiosius faciam, quo eorum discordia maiora mihi damna afferre posset. Faciat, oro, sanctitas vestra huic mee utili et necessarie petitioni satis, quam certe pro re gratissima a vestra sanctitate recipiam. Quam altissimus regimini ecclesie sue sancte incolumem conservare dignetur. Datum Bude, die XXVII. Martii, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, regnorum meorum anno Hungarie etc. decimonono, Bohemie vero septimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.

Ad mandatum domini regis.

Külczim: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo colendissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek IV. 319. — Monumenta Vaticana. E. LXXXVIII.)

236.

1476. május 22. A florenczi köztársaság kormányának. Ajánlja küldötteit, kiket bevásárlás végett Florenczbe bocsát.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Magnificis et excellentissimis viris dominis vexillifero justitie et prioribus libertatis excelse civitatis Florentie, amicis nostris carissimis, salutem et amicitie incrementum. Magnifici viri. Instante nuptiarum nostrarum tempore, quas Deo volente cum illustrissima sponsa nostra domina Beatrice, filia scilicet serenissimi principis domini Ferdinandi Sicilie etc. regis celebrare intendimus, pro emendis et disponendis nobis pluribus et diversis rebus pretiosis, ad ipsam sollennitatem et decorem nuptialem necessariis, misimus ad illam civitatem vestram fideles nostros nobiles et prudentes Ladislaum Farkas, Gallum Komlodi et Johannem Zalai, presentium exibitores. Rogamus amicitiam vestram, ut huiuscemodi res nobis necessarias ipsis hominibus nostris illic libere emere et disponere, ac tandem, absque ulla exactione gabelle et cuiuscumque alterius datii, ad maiestatem nostram, per territorium vestrum, ubique libere deferre eedem amicitie vestre permittere et permitti facere velint, quod erga nos pro re gratissima recognoscere studebimus. Quos et bene valere semper optamus. Datum Bude, XXII. Maii, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, regnorum nostrorum anno Hungarie decimo nono, Boemie vero octavo.

A levél élén: A Mathia rege Hungarie.

(Egykorú másolata a florenczi állami levéltárban.)

237.

1476. tavaszán. Rüdesheimi Rudolf boroszlói püspöknek. A nápolyi nászkövetséghez csatlakozása tárgyában.

Reverendissime in Christo pater, fidelis nobis dilecte. Quemadmodum superioribus diebus fidelis nobis dilectus everendissimus dominus episcopus Albensis nomine nostro

paternitati vestre significaverat, ita et nunc dicimus hanc esse voluntatem et mentem nostram, ut paternitas vestra in legatione maiestatis nostre Neapolim se conferat.[1]) Et quia paternitatem vestram ad huiusmodi expeditionem omnino paratam et voluntariam intelligimus, eidem paternitati vestre magnas gratias habemus. Ubi autem paternitas vestra de numero equitum scribit, dicimus quod cum XXV equitibus paternitas vestra taliter se disponat et ordinet, ut tam honori maiestatis nostre quam paternitatis vestre conveniat. Pro expensis autem, ex dispositione et ordinatione nostra, habebit paternitas vestra in Carnonia mille et quingentos aureos. De die vero recessus, quia ab oratoribus nostris nondum certificati fuimus, impresentiarum quicquid scribere nequimus. Verum quamprimum ab ipsis oratoribus nostris certificati fuerimus, paternitati vestre reverendissime tam diem recessus, quam etiam quo et per quam viam paternitas vestra proficisci debeat, significare curabimus. Alia autem agat paternitas vestra, prout honori maiestatis nostre conducibilius fore eadem censebit, juxta innatam suam prudentiam et experientiam, quam jam longo tempore acquisivit quod paternitati vestre gratiose recognoscere curabimus.

A levél élén : Ad eundem episcopum Wratislaviensem.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 15.

238.

1476. május. Estei Hercules ferrarai herczegnek. Ajánlja Roverella Bertalan bibornok örököseit.

Illustrissime princeps. Quanto studio quantaque diligentia et animi fervore reverendissimus dominus Ravennatensis[2]) rempublicam christianam et potissimum privata nostra negotia etiam irrequisitus fovebat et tuebatur, quan-

[1]) Arról a fényes követségről van szó, mely hivatva volt Nápolyból a király aráját Magyarországba kisérni.

[2]) Roverella Bertalan ravennai érsek és bibornok. Meghalt 1476. május 5-ikén.

tumque commoditati catholice religionis et reipublice christiane vacabat, fraternitati vestre probe constare certo tenemus, cui profecto nos propter singularem eius probitatem et summam in nos benivolentiam magnopere afficiebamur, eumque instar parentis venerabamur et observabamus; de cuius morte insperata quanto affecti sumus dolore, litteris impresentiarum exprimere nequimus. Cum autem illustrissime frater, pro tanta in nos benivolentia et paterno affectu ipsi domino cardinali etiam vita functo nos debere plurimum censeamus, hortamur fraternitatem vestram, ut eadem posteritatem ipsius, intuitu nostri, commendatam habere velit, quo benivolentia et affectus, quem erga ipsum dominum cardinalem habemus, in eius posteritate elucescat, ipsaque posteritas vel umbram eiusdem domini cardinalis sibi conspiciat patrocinari, et nostram commendationem sentiat apud fraternitatem vestram non esse vulgarem. Quod a fraternitate vestra (pro) re gratissima et singulari in nos benivolentia recognoscere studebimus. Quam etc.

A levél élén: Ad ducem Ferrarie.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 16.)

239.

1476. május 7. Merész Károly burgundi fejedelemnek. Óvja a schweiczi köztársaság elleni háborútól.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Illustrissimo principi domino Carolo duci Burgundie etc. fratri nostro carissimo, salutem et prosperos ad vota successus. Illustrissime princeps. Licet commiserimus fideli nostro nobili Georgio de Lapide [1]), ut litteris secretarii vestre fraternitatis [2]) et ad omnes articulos in eis contentos responderet, quia tamen amor noster et mutua intelligentia nos cogit, facere non potuimus, quin hec pauca etiam nos eidem vestre

[1]) Stein György lovag.

[2]) E levelet nem birjuk.

fraternitati significeremus. Mirari satis non possumus, quod ita notorie decepta vestra fraternitas, tantoque cum damno et dedecore prius seducta, nunc quoque ad talem labyrintum trahi se permisit, ex quo vix aut nunquam exire possit, aut summis cum jacturis cum verecundia illi sit exeundum. Potuerat vestra fraternitas et suo, et nostro, et aliorum plurium exemplo edocta, intelligere astum viri, qui ad id maxime incumbit, ut quos metuat illis tandem (ut aiunt) nolam et campanam ad collum liget, quod sine eius pulsu et sonitu neque caput movere possint. Quid enim gravius, quid periculosius obtingere vestre fraternitati potuit, quidve sibi jucundius et tutius, quam ut fraternitas vestra cum populo illo indomito insuperabilique bella agere conduceret, quos intellexerit forte (sicut solet bellorum eventus esse dubius) vincere posse, vinci non metueret. Quomodo enim vincendos putamus, quos ipse locorum situs contra quoscunque defendit; quomodo, inquam, vincendos putamus, qui semper presidia imperii (etiamsi modo negari videantur) presto, cum opus fuerit, sint habituri? Potuitne fraternitas vestra credere, quod sibi placeret, ut homines illi exterminarentur, quibus subactis concludere habuit, nihil sibi tutum relinqui; imo et se ipsum subigendum an non fuit ei timendum? Tutus in preceps fraternitas vestra dedit, et pessima occupatione ligavit, per quam et regna et bona et personam ipsam suam vestra fraternitas certis periculis exposituram noverat, ut vel sic a metu, quam veluti is qui offenderat merito conceperat, liberetur. Experti loquimur, et ut diximus non sine dolore, communem nobis utramque fortunam vestre fraternitatis, sive bonam sive malem semper esse putantes. Quamobrem hortamur vestram fraternitatem, quatenus sibi priusquam ad ulteriora damna et graviora pericula deveniat, providere velit; certior quod si fortuna adversa populos illos sibi arriserit, imperium totum contra se absque dubio sit habitura. Si vero (quod Deus avertat) secus acciderit, in fabulam vertetur: tantum principem a rusticis superatum, quos vicisse nullus aut parvus admodum honor, a quibus vinci turpe semper fuit. Super his, cum oratores vestre fraternitatis, quos in dies prestolamur, apud nos fuerint, latius cum eis-

dem conferemus. Neque enim nos latent promissa queque et nec practice que in contrarium fiunt. Sic consvevimus, sic semper facturi sumus, ut simul quod dextera edificamus, sinistra diruamus. Non dubitamus, quod sapienti loquimur. Eandem vestram fraternitatem bene valere semper optamus. Datum Bude, 7 Maii, MCCCCLXXVI. regnorum nostrorum anno Hungarie XIX., Bohemie vero octavo.

A levél élén: Copie litterarum regis Hungarie ad illustrissimum dominum ducem Burgundie. 1476.

(Egykorú másolata a milanói állami levéltárban. — Gingius: Dépeches des Ambassadeurs Milanais. II. 126. —Segesser: Die Beziehungen der Schweizer zu Mathias Corvinus. 68. — Diplomatiai Emlékek. II. 305.)

240.

1476. junius 10. A schweiczi köztársaságnak. Tudomásul adja, hogy Stein Györgyöt küldi követül és közbenjáróul a köztársaság és Burgundi Károly között támadt viszályok kiegyenlítésére.

Wir Mathias von Gotts gnaden zu Hungern, Beheim, Dalmacien, Croacien etc. künig, zu Lucenburg, Slezien Hertzoge, Margrave zu Merhern und Lausitz etc. Empieten den edeln, wolgepornen, ersamen, fürsichtigen, weisen, allen Graven, herren des heiligen Römischen Reichs, Stetten, Orten der Eidgenossenschaft, rittern und knechten unsern besunderlichen so ytzund zu einander wieder den hochgepornen herrn Karlen Hertzog zu Burgundien und Bravand, Graven zu Flandern etc. unsern lieben bruder, verpunden sein, unsern früntlichen grus, gnade und alles gut. Wir haben vernomen, wie in vergangen zeiten etlich zwitrecht zwischen dem benanten unserm bruder hertzog Karlen von Burgundien etc. und ew entstanden, dardurch Ir gegeneinander zu aufrur mit der tat kumen seyt. Das wir merklicher swerer lewfft, so der heiligen Kristenheit der unglawbigen Türcken halben, die dann yetz mit aller irer macht wieder dieselben Kristenheit aus sein, den wir mit unser macht

auch entgegen zyhen, anliget, mit groszer bekummernisz gehort haben. Dardurch nu solchem swerem fürnemen der heiden dester stattlicher widerstant geschehen möcht, so haben wir den edeln unsern lieben getrewen Jörgen von Stain, unsern rate und machtpoten zu demselben obgemeldeter ursach halben uns gütlichs handels zu vergonnen. Darauff mit sunderm vleisz begeren wir an eu, ob der bemelt unser rat mit disem unserm brieff an eu, gelangen wurde, in zu eu zu beleiten. So hoffen wir durch erber zimlich wege die sachen zwischen eu zu früntlichen vertrage zu bringen; und getrauen, zweiveln auch nicht daran, ir werdet uns solchen gütlichen handel nit abslaen, und eu, in solchen sweren leufften und anligen der Cristenheit als frumen cristen lewten in sulchen geschwinden lewffen der ganzen Cristenheit wol gepüret, auffrechtlich hallten und zimlich wege nit verschlahen. Das wollen wir gen eu und den ewrn, wo es zu schulden kumpt, gnediglich erkennen. Geben zu Ofen am montag vor dem heyligen Gottes leichnamtag. Anno domini etc. septuagesimo sexto, unser Reich des Hungerischen etc. im newnzehenden und des Behemschen im achten jaren.

(Egykorú másolata a luzerni állami levéltárban. — Segesser. Die Beziehungen der Schweizer zu Mathias Corvinus. 69.)

241.

1476. október 1. Albert brandenburgi választó fejedelemnek. Panaszt emel vejének Ulászló cseh királynak szerződésszegése ellen, a mit a glogaui herczegség elfoglalásával követett el. Elhárítja magától a felelősséget azért, hogy ezen jogsértést megtorlandó, a kereszténység oltalmát abba kell hagynia.

Mathias von gots gnaden konig zu Ungern, zu Beheim etc. dem durchleuchtigsten fursten hern Albrechten von brandburg des heiligen romischen reichs churfursten unnserm allerliebsten bruder das heile und gluckseligs zusteen zu

ewr beger. Irleuchtigster furst, das ewr bruderschaft ir dochter, als wir des versichert sein, dem durchleuchtigsten Wladislav erstgebornnen son des durchleuchtigsten fursten hern Kazimiern konigs zu Polen vermehelt hat verwundert unns nicht, haben auch kein sorg darumb; aber das derselb erstgebornn son, durch der ursach willen, das herzogthum und landt, des irleuchtigen weylant Heinrichs herzogen zu Krossen, Glogau und Freyenstat, unnsers lehenmans, underthans und geswornen getrewen und lieben einzuziehn fornymbt auch ytzund, von den lehenmannen des vorgenanten lands huldung under einem subtilen geuerd heraus gedruckt hat, das wir nit sollen leyden, als wir das auch in keinen weg erleyden mogen und nemen dasselb ding sovil dester mer zu herzen, sovil mynner wir des wartend sind gewesen, darumb das solchs angesehen den glauben unns gegeben in den friden und gutlichen steen darein wir gangen sein on verletzung derselben nit hat gesthehn mogen. In welchem friden dann zwei sunderliche capitel begriffen sein in den verwart ist, das die zeit werung derselben frid kein teil es sey in Beheimen, in Merhern oder in Slesien sol gethorren nemen eynchen underthan punntgenossen oder anhenger des andern teils oder sich derselben in eynch weg underwinden in keinerlei weis, das auch wider die konigreich und herschaft underthan lehenmann puntgenossen oder verwandt eyncher gewalt gewaltsame that oder unrecht under dheiner thon soll, als das dieselben capitel in der zettel hierinn verslossen von den haubtbriefe des vorgenanten erstgebornen sons aussgezogen clar anzaigen. Es meret unns auch in den dingen missfallen das gesagt wurdt, das solchs mit ewrer bruderschaft rete geschehen sei von des freuntschaft wir solcher ding nit hofenlich gewesen sein dann allweg als vil als in unns gewesen ist wer auf solchs das ir unns lieben solt mer dann hassen ursach geben haben. Es bewegt aber vor allen dingen unnser gemut, das alsdann do wir den streyt wider die unglaubigen turcken mit gots hilfe seliglich mit uberwindung und sundlicher nutzbarkeit der cristenheit gefurt beharren, mer gedenken und mit den werken unns vleissigen unns solche ding zufallen, die unns billichen

davon abwenden umb deswillen, das wir unnser eygin sach icht verlassen und andern dingen obligen und wider das recht der natur, das ist das ein yeder, de unbillich beleydigt wurdt, sich schirm und wider die pflicht, damit wir unsern underthan verpflicht sein, thon gesehen werden, aber unns ergetzt nachdem nu offenbarlich ist, das wir lieber vil scheden erliten wolten haben, dann das wir uns gegen dem unrecht unns zugefugt wolten schicken. Aber nu so wir aussziehn wurden abzuwenden solche gewaltsam wurdt aller mensch sehen, das wir das nicht dann gezwungen und wider willen thetn. Auch das die gancz cristenheit; als die unns on schuld also die jenen die unns darzu reyssen daran schuldig sein versteet, auch das sie schuldig sein got und dem ganczen cristenglauben alles des unrate der doraus volgen wurdt, das wolten wir ewr bruderschaft kurczlich verkunden, das sie verstunde, das wir unser iniurien unns in dem geschehen als die auf das aller grosst ist, nicht missiglich schatzen und auch unns nicht unrechtlich bewegt, ob wir unnsern dingen fursehung theten, wir begern allzeit ewrer bruderschaft wolmogen. Geben zu Ofen, am ersten tag Octobris, anno etc. 76., unnser reich des Hungerischen im 19. jar und zu Beheim im 8.

Melléklet: Hernach volgen zwei capitel in den fridbriefen von wort zu wort begriffen: Item es ist beslossen, das kein teil es sei in Beheimen, in Merhern oder in der Slesi, sollen gethurren nemen eynichen underthan, puntgenossen oder anhenger des andern teils oder sich derselben in eynch wegen underwinden in keinerlei weise. Item ob eyncher aus unns obgenannten fursten wider den andern die reich herschaft oder sein underthan lehenmann verbunden und verwant eynchen gewalt, gewaltsam that, oder iniurien, die weil der gegenwärtig frid weret zufugen thet oder bewegen wurdt, es geshehe in schein zuschicken wider die Thurcken volck uf des andern schaden furet oder in was ander gesteltnus er den schaden thet, alsdann mit der that soll der ander furste oder die andern schuldig seyn, dem dem als obgemeldt ist der schad geschehen were wider den der es gethan hett, zu helffen und beyzusteen getrewlich on argelist und geverde.

(Eredetije a berlini porosz királyi házi levéltárban.)

242.

1476. október 2. Vilmos szász herczegnek. Előadja Ulászló cseh király szerződésszegését, mit a glogaui herczegség elfoglalásával követett el. Elhárítja magáról a felelősséget azért, hogy a szenvedett jogsértést megtorlandó, a kereszténység oltalmát abba kell hagynia.

Mathias von gots gnaden konig zu Hungern, Behemen etc. Dem irluchtigisten fursten hern Wilhelme zcu Sachssen etc. herzcogen und lantgraffen zcu Doringen unserm allerlebisten bruder und frunde: Heyll unde gelugkselig zcustande noch moir begir. Irluchtigister furste, wir glowben, das ewir libe unvorborgen sey in welchen weissen und stucken wir fristtage und des frides ufschobe mit dem durchluchtigisten fursten herrn Kazimiro konige zcu Polen und seynen erst gebornnen son, in dem vorgangen dreyen jaren, do wir zcu Bresslaw gewest gemacht und zcugeslagen. Wir vorsehen uns ouch das ewir libe vorstanden wie gar in mancherley weissen in dem fride und wider yngegangen befridunge unser undertanen durch die uudertanen des gemelten irstgebornnen und sunderlich in Slesier lande gedrenget unde vil scheden erliden haben, unde wie wol wir zcu mehir malen, den selbigen konig und auch seyn irstgebornen umbe irstatung der selbigen scheden, angelanget, zo haben wir doch nye mogen erlangen, das sie sich forder beschedung zcuzufugen enthalden, sunder mehir von tage zcu tage swerer beswerung und schaden, den unsern zcugefuget. Wie wol uns sulchs zcu dolden gar swer gewest, so sint wie doch der nature das wir uns sunderlich vlisigen mit allen cristlichen fursten, eyntracht unde fruntschafft zcu haben unde erwelen uffte: schaden zcu leyden denne das wir zcu rachung griffenn, uns beweget ouch dorzcu gar zere: das uns alsso angeboren ist wider die Turcken unde ungetruwe finde des cristen glawbens zcu striten. So unde als uns nichts, mehir erlostiget alsso ist uns nichts mehir vordrisslich, denne das wir von der ubunge die uns gar behegelich ist abergezcogen werden, sunder do die gedrengkniss unde beschedigung alsso zere

ubirhantnamen das uns die in keyne weisse ane vorsmehung unsir pflicht unde ere hinfur zcuerleyden stehen, werden wir gedrungen sulchs ewire libe zcu clagen unde geyn der ganczen werlet uffinlich zcubezcugen, so als wir von der lobelichenn bestreitung der Turcken unde beschutczung der cristenheit uffhoren unde uns unsir undertanen, als wir von rechte pflichtig sint beschutczen das wir sulchs ungerne unde durch gar grosse anreysung thun werden, unde das wirt eym iglichen genug uffinbar sein. Zo man vormerckt, das wir do der fride gemacht unde uffgenomen, von stundt unde an alles vorzcihen, mit unsir macht unde eygener personen durch keyne beswerung der hicze unde kelde, ersreckt wider die gezcogen sint doselbist vil land vorbrant unde das gar feste slos Sabacz erobert: und haben alsso den selbigen fihend der der gantzen christenheit erschrecklich ist wider uns alleyne unde unser reich gereyczet unde haben diss zcwe jare getribenn unde uns alsso gemuhet, das ouch neulich der selbige fihent etzlich buchssen unde andern streit gezeug under dem slosse Nemen, das er in Moldavien sich understanden hatte zcu belagern, vorlassen, unde nicht mit seyn kleynen scheden durch unsir folk in eyn bose flucht bracht unde gedrungen wurden ist wider heym zcu zihen. So nuhe wie wir obinberurt, die gedrengkniss alsso zcu nemen, das sie nicht alleyn uns sunder eym iglichem gemeynen manne, nicht zcu leyden sint unde zo wir die gemeynen ding vorlassen unde unsir eygen ding umbfahen werden, hoffen wir das noch eyns iglichen recht gericht, nicht wir, sunder die, die uns von sulchenn nutzen unde vordinstlichir arbeit vorhindern unde widerruffen strefflich sullen vormerckt werden. Unde uff das das wir die dingk clerlichen eroffenn, ewir libe ist unvorborgen, das der irluchte weylant herzcog Heinrich von der Frien stat unde von Grossen Glogaw unsir furste lehenpflichtiger und undertan gewest, der ouch vor sich seyn furstenthumb, als ander slesischen fursten, uns holdung unde eyde der treue gethan und uns biss an seynen tod, als eym getrewen fursten zcugebort gehorsam gewest, unde als er noch gelebet unde in der stunde seyns abeschides hat er gedacht der rechten getrewheit unde seyn undertanen ge-

boten, das sie keyn andern vor iren herrn unde konig halden unde haben solten denne unsir maiestat. So abir die manschafft des gemeltenn furstenthumbs uff uns zcu sehen, als sie vorpflicht waren, wissen wir nicht uss wes rate sie vorfurt unde sulchs zo lange uffgeschoben biss zo lange des gemelten koniges zcu Polen irstgeborner des gemelten Heinrichs vorlasse witwe als wir warlich bericht sint, zcu eelichem gemahel hat lassen vortrewen, welch ding wir geringe schaczten, so er der frawen gerechtigkeit unde leipzcucht genugig unde in unsir gerechtigkeiten widder gethanen glawben und die befridungen die er mit uns yngegangen ist: seyn hende nicht ussgerackt hette. Denne er hat von den selbigen mannen zo mit eyner behenden list die holdung unde eyde der getrewheit gedrungen; nochdem doch in der befridunges beteydigung zcwe sunderlich capittell begriffen, uss den uffinbarlich bewart ist, das keyn teyll die weile der fride stehet unde weret sich etwas von den undertanen des andern teyles understehen, ad ir eynichen uffnemen solle; noch vorletczen uffinbar adir dorch zcuschobe, als uffinbarlich die selbigen Capittell unde artickel in disser ingeslossen zcedell uss den houptbriffen des gemelten irstgeboren briven geschriben ussagen unde melden, unde alsso unterstehet sich der selbige irstgeborne uns des gemelten unsers landes und furstenthumbs zcu entweren. Ab uns das zcu leyden stehet mag eyn iglichir uss seyn eygen sach leichtiglich gemercken. Hirumbe ermanen wir ewir bruderlich libe, zo ir vormerckt unde vorstundet, das wir in dissen dingen, unsir natur gerechtigkeit unde pflicht gebruchen wurden: das wir dorzcu mit widerwillen unde ungerne komen unde der Thurken bekrigung nicht anders denn gezwungen vorlassenn, vostehen wolde unde alsso stete unde unvorruckt unsirn gegeben glawben in haldung des uffgenomenen frides wolden beschuczt haben, das wir ehir gar grosse scheden unde swere vorletczungen wolden geliden, denne das wir uns dohin gekart hetten, sulchir vorletczung mit keygen were uffzcuhalten. Wir begeren das die selbige ewir bruderlichen libe allezceit wolmoge. Geben zcu Offen, am andern tage des monden October, noch Cristi geburt tusent virhundert unde darnoch ym

LXXVI. iaren, unser reiche des Ungarischen etc. ym XIX. unde des Behemischen ym achten.

Uff geheisse des herrn koniges.

Melléklet: Ugyanaz a két kiirt pont, mely a megelőző levélhez is mellékelve van.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

243.

1476. október 24. Schwanbergi Bohuslavnak, csehországi főudvarmesterének. Inti, hogy a császárral ne béküljön, és Pozsonyba küldje egy megbizott emberét.

Mathias vonn gottes genaden etc. zu Hungern, zu Behaim kunig. Edler besunder lieber getreuer. Nachdem wir vernemen, das du ain krieg mit kaiserlicher Maiestat angefangen habst, auf das begern wir an dich mit ganczem ernst vnd vleis, das du dich in khainerlay taiding oder veränderung deins kriegs gebst desgleichen bei deinen frunden vnd helfern auch daran vnd darob seist, und von dein selbs dein und deiner frundt wegen ainen glaubhafting dienner, mit dem wir vertraulich reden mugen, gen Prespurg zw unns schickest, und bey dem glegnhait aller sach underrichtest, wan wir obgotwil auf den nachstkunfting pfincztag gewislich zw Prespurg sein werden, alda verer aus den und andern sachen durch denselben deinen diener dich zeunderrichten. Daran tues tu unnser ernstlich maynung und wolgevalen und wellen das in genaden gen dir erkennen. Datum Ofen, an pfincztag vor Sand Symon und Judas tag der heiling zwelfboten, anno domini etc. LXXVI^to^, unnser reich des Hungerischen etc. im newzehenden und des Behaimischen im achten Jaren.

De comissione propria domini regis.

Külczim: Dem edlen,unnserm besundrnliebn, getreuen Bohuslauen vonn Schwanberg, oberistn hofmaist unnsers kunigkreichs zw Behaim.

(Eredetije a Schwarzenberg herczegek wittingaui levéltárában.)

244.

1476. november 9. Nürnberg városának. Felhívja, hogy a császár által kért hadisegélyt ne ajánlja meg, mivel azt a császár nem a törökök ellen, mint állítja, hanem a király és szövetségesei ellen akarja fölhasználni.

Prudentes et circumspecti viri benivoli nobis sincere grateque dilecti. Ex fideli nonnullorum relatione percepimus, qualiter vos fueritis novissime per imperialem maiestatem requisiti de prestando maiestati sue subsidio contra Turcos; quod ubi intelleximus, nos quoque duximus vos premonendos, ut sciretis, quale subsidium per imperialem maiestatem contra Turcos a vobis peteretur. Sciatis itaque, quod dominus imperator subsidium illud a vobis contra Turcos non postulat, quod nedum menti habet vel animo cogitat contra Turcos quicquam agere, sed etiam nos qui cum nostris colligatis contra Turcos agimus, exquisitis semper impedimentis, abstrahere conatur. Hoc igitur subsidium, quod sua maiestas nunc a vobis requirit, non contra Turcos sed contra confederatos nostros, eos scilicet qui sub nostra protectione sunt et super Danubio theolonea possident, postulat, contra quos accepimus maiestatem suam novissime exercitum contraxisse, quamvis sua maiestas non ignorat nobis illos confederatos esse, et ad petitionem maiestatis sue pro illius quiete nos cum illis certam ligam inivisse, super quo etiam patentibus litteris et pendenti sigillo maiestatis sue obsignatis, que usque modo apud nos habentur, requisiti fuimus, ut eos data fide pro ipso, nomineque et in persona maiestatis sue, in nostram reciperemus protectionem, et si quid ipse dominus imperator contra eos aliquid innovaret, nos obligaremur eis auxilia ferre eosque contra omnium impedimenta defensare. Accidit etiam, quod in treugis, que anno precedenti Bratislavie inter nos et serenissimum dominum regem Polonie et eius primogenitum confecte sunt, ipse dominus rex Polonie et eius primogenitus prefatum dominum imperatorem, nobis ad ipsorum petitionem consentientibus, incluserunt, quod quidem et ipsa cesarea maiestas per litteras suas patentes pendenti sigillo maiestatis sue roboratas et ad nos missas

recognovit, et omnia in dictis treugis inclusa, in quibus de colligatis nostris manifeste cavetur, observare promisit. Quamvis nos cum serenissimo domino imperatore nullas habuerimus inimicitias, quippe cum nos maiestatem suam pro patre nostro coluerimus et nos crediderimus a maiestate sua pro filio reputari; sed cum intelligamus maiestatem suam in confederatos nostros arma summere, quid est quod aliud credere possumus, nisi modos et occasiones querere, quibus posset sua celsitudo nos unacum confederatis nostris in prosecutione defensionis fidei perturbare. Quapropter requirimus vos, quatenus considerato fidei negotio et reipublice cristiane statu, ceptaque defensione contra Turcos, subsidium illud, quod a vobis per imperialem maiestatem contra Turcos postulatur, cum, ut premittitur, non contra Turcos, sed potius contra nostros colligatos et per consequens contra nos postuletur, conferre non velitis, ne cogamur nos cum nostris adherentibus et confederatis ceptam fidei defensionem, ad quod per sanctissimum dominum nostrum summum pontificem ceterosque principes catholicos requisiti sumus, intermittere quovismodo. Quod si vos subsidium illud contra colligatos nostros, quos nos manutenere et defensare secundum inscriptiones nostras obligamur, imperiali maiestati prestiteritis, cogeremur et sanctissimo domino nostro summo pontifici et universis principibus catholicis de vobis conqueri, et insuper nos et adherentes nostros contra omnium impedimenta defensare, etiam si oporteret res nostras cum Turcis ad tempus componere, et a cepta fidei defensione desistere; quia nisi vos subsidia contra nos imperatori prestiteritis, nos in adiutorio dei confidimus, quod poterimus et defensioni cristiane insistere, et simul nos cum omnibus adherentibus nostris contra impedimenta maiestatis sue defensare. Etenim vero credimus vos magis reputare utilitatem publicam defensionemque fidei, quam privatum odium imperialis maiestatis. Datum Posonii, sabbato proximo ante festum beati Martini episcopi et confessoris, anno domini etc. LXXVI°, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimonono, Bohemie vero octavo.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Prudentibus et circumspectis viris magistro civium et consulibus civitatis Nurnbergensis benivolis nobis sincere grateque dilectis.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

245.

1476. november 15. Erneszt szász választófejedelemnek. Előadja a törökök ellen viselt hadjárat lefolyását. A német birodalom fejedelmeinek segítségét kéri ki. Panaszt emel a császár ellenséges magatartása miatt.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. illustrissimo principi domino Ernesto, duci Saxonie etc. sacri imperii electori, fratri nostro carissimo, salutem plurimam et prosperos ad vota successus. Illustrissime princeps, scimus non latere fraternitatem vestram, quanta nos, cum Dei adiutorio, post confectas treugas cum his, qui propter regnum nostrum Bohemie nobis adversabantur, contra perfidissimos totius cristiane religionis hostes Turcos effecerimus, teterrimum quippe hostem, qui toti Cristianitati non mediocri pavori est, eiusque effrenem et truculentam rabiem, attrocem insatiabilemque cristiani sangvinis animum contra nos incitavimus, irritavimusque, et adeo provocavimus, ut totum se in nos et regna nostra converterit, nihil se fecisse putans nobis et regnis nostris salvis; illico inquam confectis cum adversariis nostris pacis induciis, ad hoc regnum nostrum ex Slesia redivimus, exercitus nostros tam per terram quam per aquam instruximus, unaque tota estate hostem cum omni sua potentia in castris paratum et ad prelia promptissimum sola nostri expectatione fatigavimus, post ubi vero temporum acerbitate et hiemis asperitate campis cessit nos algore nullo, quamvis intensissimo, neque labore quam maximo perterriti, eo scilicet tempore, quo omnes solent quiescere gentes, in Turcos descendimus, ferventissimo animo civitatem Sabacz cum arce munitissima tribus et triginta diebus obsessam expugnavimus, omnemque circumcirca regionem gladio et igne consumpsimus, et nisi paucitas aque primum, glacies exinde, nostrum navalem exercitum prohibu-

isset, cordi nobis erat eodem cursu castrum Smedrii, totius regni Rascie caput, obsidione cingere, quod et Deo juvante expugnare sperabamus. Postquam vero copias nostras, quas ad regna maioris minorisque Valachie tutanda transmiseramus, ad nos revocavimus, pontes super Danubio et Zavo fluminibus extruximus et ad invadendum denuo hostem ipsiusque regnum nos paravimus; ipse ut est potentissimus, mirabilem brevi congessit exercitum, castra metarique cepit et quo nos diverteremur intendere, cumque cerneret se per nos, quemadmodum superiori anno, fatigari et nostra cunctatione plurimis damnis et gravissimus expensis affici, tradente sibi transitum perfido Bozorad regni Transalpini wayvoda, Moldaviam invasit, wayvodam, qui nimis propriis viribus confisus, non expectato exercitu nostro, confligere voluit, prostravit, cepitque civitatem et castrum Nemecz obsidione cingere ac bombardis et machinis oppugnare, contra quem duos imperatores gentium nostrarum cum circiter sexaginta millibus hominum transmisimus. Hos ubi ille appropriare percepit, obsidione soluta, relictis tormentis et multis impedimentis, turpem se convertit in fugam, nec respiravit, donec iter, quod pluribus ebdomadis intrando absolverat, triduo confecit, rursusque Danubium remeavit, nec destitit quo ad Constantinopolim rediit. Quanta in fuga illa, in hominibus et jumentis, damna susceperit, vix credi posset; vera namque omnium qui istinc veniunt relatione, ultra quinquaginta millia hominum in vidento (?) illo ingressu primo quidem ferro, deinde fame, peste et nimio periere labore. Imperatore itaque in fugam converso, jussimus capitaneos nostros regnum Transalpinum ingredi, infidelem Bozorad excludi, et Draguliam, virum armorum et Turcis infestissimum, in wayvodam erigi, quod favente altissimo jam effectum est. Fugit Bozorad, regnoque pulsus, in regno Bulgarie omnes quos potuit Turcos in subsidium adduxit, conflixit et Deo optimo cooperante prostratus, ut solum Turcorum occisi et capti sint circiter decem et octo millia, ipse denuo fuge se commisit, castrum quod caput est regni munitissimum intravit, quem capitanei nostri insecuti sunt, ac ille, metuens obsidionem, ad Turciam tertio fugit. Exinde

obsessum est castrum et duabus ebdomadis expugnatum, sicque regna illa inferiora et mari contermina tuta et secura deinceps reddita sunt. Nunc vero quod superiori anno modicitas aque et gelua prohibuerunt, classis nostra exercitusque terrestris *(sub)* castro Smedrw in rippa Danubii absque ulla pertransiere lesione, super fluvio Morawicza, quod circiter mille passibus ab castro distans Danubium intrat, pontem extruxerunt, tria castella, vel ut vulgo dicitur bastias, non longe ab ipso castro, in quo sunt hominum tria millia, erexerunt; nam civitatem Turci ipsi timore obsidionis igne vastarunt. Hec pedites nostri, equitatus vero qui pluribus diebus regionis vastationi insteterunt, quam longe lateque totam incendio tradiderunt, ex qua ultra quam animarum triginta millia deportarunt. Ac, quemadmodum a ducibus nostris certiores reddimur, cesar Turcorum collecto exercitu adversus eos bassas Natulie et Romanie, primos eius belliductores, cum LX^ta^ millibus hominibus transmittit, quorum impetum licet floccipendamus, cum istic habeamus hominum viginti sex millia et castra munita; quod tamen nos et potentiam Turci, que maxima est, cognoscimus, et vires nostre ad conservandas tantas gentes, habemus namque in utroque exercitu ultra octoginta millia hominum, diu sufficere nequeunt; imploravimus summi pontificis et Italie potentatuum (et hi et prestiterunt et prestituros se polliciti sunt) necnon serenissimi principis et patris nostri carissimi, domini Friderici Romanorum imperatoris presidia; qui quidem imperator operam se daturum cum aliis sacri imperii principibus, ut taliter rei cristiane publiceque necessitati provideatur, pollicitus est; hortatus et nos, ut fraternitatem vestram et alios prefatos principes ad huiusmodi ferenda Cristianitati subsidia commonitos faceremus. Nos igitur, qui nihil aliud magis in hoc mundo desideramus, quam ut cristiana religio ab ipsorum immanissimorum infidelium insultu et crudelissima impetitione liberetur, fraternitatem vestram obnixe rogamus, quatenus pro Dei amore et eius sancte fidei, ad quam defensandam nos principes ante omnes ex professione tenemur, elo fra ternaque pietate permota, velit rebus istis operam

suam et sanum consilium adhibere, quod jam demum cristiani populi a tantis periculis liberentur. Nos, ut cernit orbis totus, non solum nostra sed et nosmet ipsos et quicquid virium in nobis et regnis nostris existit, impendimus Habet fraternitas vestra, habent principes omnes exemplum quod sequantur; habent commoditatem, facilitatem, dispositum iter, victoriam paratam, modo volueritis sine mora providere; si enim impotentia nostra et carentia presidiorum exercitus nostros dissolvere cogemur, difficiliores quadruplo res ipse reddentur. Nos autem, si huiusmodi laborum nostrorum consortes habuerimus, quamquam si vires suppeterent, hec solis nobis merita cuperemus, celebratis felicibus nuptiis nostris, quibus nunc incumbimus, quasi nihil hactenus fecerimus, promptissimi in Turcos ipsos nullo algoris caumate *(sic)* deterriti, descendemus, spe certi, quod hac hieme non minora, quam superiori intulimus Turcis, ipsis damna inferemus, precipue si ab aliis adversariis nostris prestita fides fuerit observata; singulariter vero si cesar, pater noster carissimus, a confederatorum nostrorum, quos jam armis impetere cepit, molestatione cessabit, quos, salvis fide; et honore nostris, relinquere nullomodo possumus. Novit fraternitas vestra nihil tenerius, nihil in principe dignius fide; sine huius observantia nec vitam optare aliquis princeps debet. Ad hanc autem necessitetem, ut reliquas causas pretereamus, ipse nos cesar induxit, qui treugas Wratislavie, inter nos et serenissimum principem dominum Kazimirum Polonie regem, eiusque primogenitum, occasione regni nostri Bohemie confectas, apud eosdem nulla necessitate cogente, intravit; cum tamen in illis expresse cerneret nos confederatos ipsos in treugis penes nos assumpsisse, fide, litteris et sigillo de observando obligasse, quibus munimentis easdem et ipse firmavit. At nunc illis minime curatis, uti diximus, eosdem impetit armis, castra obsidet, et omnem contra ipsos exercet hostilitatem. Fatemur fraternitati vestre, quod de theloneis et gravaminibus patrie actum est, conniventes pertransivimus oculis; tamen, quod ipsi patri nostro et patrie quam illis favere, ubi cum honestate possemus, semper mallemus, tum quia et nobis et regno nostro non parvo

damno erant huiusmodi indebite exactiones. Verum, non contentus cesar de apertione Danubii et expugnatione bastiarum, ad quas exactiones fiebant, nunc hereditaria eorum bona impetit, nullis nostris precibus motus, quibus rogavimus, ut saltem usque ad finem treugarum expectet, interea jure vel amicabili tractatu procedat; certior per nos, quod sub illo tempore treugarum, quibus durantibus fides nostra apud illos locata est, nihil innovabunt, thelonea non exigent, aut damna aliqua patrie ipsi inferrent; necdum valuerunt, quod dolenter referimus, preces non oblationos nostre; ab illis vero, quibus sub fide, sub honoris pignore devincti sumus, strictius requirimur, ut opem feramus, et ne sub fide nostra eos perire permittamus, vehementius exposcimur. Quapropter fraternitatem vestram rogamus, ut et ipsa, cum aliis principibus, ipsi cesari suadere velit, quod de sublevatis gravaminibus patrie et apertione Danubii contentus, ad ulteriora non procedat; sed obsidiones solvat et durantibus treugis a via facti cessare velit, nec nos per hunc modum a prosecutione tante expeditionis revocare. Quod si facere noluerit, excusamus nos coram Deo et hominibus, quod propter solam prestite fidei nostre observantiam, sine qua nec vivere vellemus, et publicam utilitatem reliquimus, et ipsis confederatis auxilio fuimus, in quo si quid contigerit, quod ipsi cesari non placeat, sibi et non nobis, quos invitos cogit, merito imputare debebit. Bene valere fraternitatem vestram semper optamus. Datum Bude, XV. die Novembris, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo nono, Bohemie vero octavo.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

246.

1476. deczember 8. IV. Sixtus pápának. Előadja a törökök ellen viselt hadjárat lefolyását. Panaszt emel a császár ellenséges magatartása miatt.

Beatissime in Christo pater et domine domine colendissime, post humilem mei commendationem ad oscula pedum san-

ctitatis vestre beatorum. Beatissime pater, ex litteris meis novissime ad sanctitatem vestram datis omnem apparatum et expeditionem gentium mearum adversus Thurcos plane eandem sanctitatem vestram accepisse arbitror. Impresentiarum vero felices utriusque exercitus mei successus ipsi sanctitati vestre significo. Quippe, divina favente clementia, post turpem Thurcorum imperatoris fugam de Moldavia unus exercitus meus, quem adversus ipsum Thurcorum imperatorem habebam, antequam waivoda Moldavie supervenisset, Bozorad waivodam Transalpinum cum presidiis Thurcorum et multis aliis circiter decem et octo milia hominum expeditorum, quos ipse Bozorad tam de reliquiis ipsius imperatoris, quam etiam de Bulgaria sibi asciverat, invasit, et fugato ipso Bozorad, exercitus suus adeo per meum fusus est, quod pauci admodum evaserunt, qui vel cesi, vel capti non fuerint. Qui quidem Bozorad post suam fugam et suorum profligationem in quandam arcem suam que in regno illo et arte et natura munitior erat, ingressus, sentiens, quod capitanei mei ipsum vehementer insequerentur, nil arci illi fidens, relicto in ipsa presidio clanculum ab ea aufugit et Thurciam intravit. Meus vero exercitus, qui circiter sexaginta milium hominum erat, absque ulla cunctatione arcem ipsam obsidione cinxit, et paucis admodum diebus eam obtinuit, sic, quod profligato Bozorad regnum illud, ex quo ad Moldaviam securus Thurcis ingressus patebat, jam ad manus meas devenit, et Dragula capitaneus meus, vir imprimis Thurcis infestissimus et admodum bellicosus, de mea voluntate et dispositione per incolas regni illius Transalpini in waivodam cum solita solemnitate est assumptus. Alius vero exercitus meus adversus castrum Smedrew tam in terra, quam aqua missus, castrum ipsum aliquantisper preteriit et in capite fluminis Moravitza, ubi scilicet ipsum flumen Danubium ingreditur, in utraque rippa, castellis et ponte erectis, castrum ipsum Smedrew ita perstrinxit, ut Thurci adeo territi sint, quod civitatem, que ipsi castro juncta et vallo, fossis, sepibusque admodum munita erat, obsidionis metu, pro tutiori ipsorum conservatione, combusserint. Avisant autem capitanei mei,

quod duo basse, scilicet Natulie et Romanie, cum sexaginta milibus hominum eos invadere intendunt, sed sperant se adversus eos posse cum Dei auxilio resistere. Cum itaque, beatissime pater, tantum exercitum, qui se ad octuaginta milia hominum facillime extendit, coadunaverim, diuque, jam meis in humeris sub spe pollicite provisionis, ultra vires meas, pro religione christiana et fide catholica, ac honore beatitudinis vestre et sancte sedis apostolice gravissime feram; supplico apprime, prout jam pluries supplicavi, ut si aliquod subsidium dari decretum est, quamprimum fiat, ne sub tanto onere derelictus et enervato regno meo, prout jam frequenter significavi, cogar de statu meo et regni mei conservatione cogitare. Preterea sanctitati vestre dolenter admodum significo, qualiter maiestas cesarea treugas, his superioribus temporibus Wratislave initas, in nullo observat, sed continue meos et potissimum quos ad standum mecum in treugis ipsis acceptavi, armis impetit et turbat; qui si non desistet, significo cum protestatione sanctitati vestre, quod meos et mihi adherentes defendere, et eis auxilium ferre fide et honore meis requirentibus cogor. Per hoc tamen, prout et ante vestram sanctitatem certificavi, nullum hominem ex his exercitibus, quos adversus Thurcos habeo, retraham; cum alias facile ipsi cesari satisfacere possim. Eandem sanctitatem vestram altissimus regimini ecclesie sue sancte incolumem conservare dignetur. Datum Bude, octavo die Decembris, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, regnorum autem meorum anno Hungarie etc. decimo nono, Bohemie vero octavo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Matthias Dei gratia
rex Ungarie Bohemie etc.
Ad mandatum domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino colendissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 325. — Monumenta Vaticana. E. XCVIII.)

247.

1477 elején. IV. Sixtus pápának. A kinevezett váradi püspök részére a megerősítő bullák kiállitását sürgeti.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam etc. Quamvis urgens et ardua necessitas ecclesie Waradiensis celeriorem oratoris huius, quem ad sanctitatem vestram jam dudum pro confirmatione fidelis nostri Johannis de Proztha, ad ipsam ecclesiam per me electi, mittendum decrevi, expeditionem exigebat, sed quia pro meis quoque arduis negotiis, eidem oratori apud sanctitatem vestram ad expediendum commissis, eum diutius retardare opportuit, fieri non potuit, quin tamdiu et illius transitus, et ecclesie negotium negligeretur. Nunc cum ipse orator tandem expeditus ad pedes sanctitatis vestre accessurus sit, supplicamus eidem sanctitati vestre, ut consideratis illius ecclesie necessitatibus et diuturna vacatione, magis ecclesie illius, quam persone ad eam electe intuitu, et nostri maxime respectu dignetur sine aliqua dilatione ipsum electum in dicta ecclesia confirmare.[1]) Attendat in hoc sanctitas vestra justum desiderium nostrum, qui, more catholici principis et sancte sedis apostolice obsequentissimi, nihil ab ea petimus, nisi quod et saluberrimum, et pro Dei honore conveniens et pro illius ecclesie confirmatione et commodo pernecessarium est. Qua in re tanto maiorem obsequiorum nostrorum reputationem, tanto etiam firmiorem erga nos benivolentiam sanctitatis vestre perspectam habebimus, quanto celerius in hoc desiderium nostrum sanctitas vestra adimplebit. Ceterum quia ipse dominus electus prepositurum sancte Trinitatis de superioribus calidis aquis Budensibus, quam antea tenuit et nunc tenet, in suis ruinis optime et eleganter refecit, adeo ut multis anteactis temporibus omnes sui predecessores non tantum edificii et decoris in ea relinquerint, quantum ipse edificiis exornavit, ob hoc etiam

[1]) Proszniczi (Pruisz) János váradi püspökké az 1477. május 23-ikán tartott consistoriumban nyerte el a pápai megerősítést.

supplicamus sanctitati vestre, ut postquam ipsum electum sanctitas vestra in ipsa ecclesia Waradiensi confirmabit, dictam quoque prepositurам sibi in commendam dare dignetur, ex quo et illi prepositure non parum comodi acrescet, et etiam cum ipse dominus electus in curia nostra assidue versari debebit, quippe qui multa et magna negotia nostra continue expedire habet, habitationem dignitati sue congruentem habere, et illam melius, quam hactenus, edificiis exornare poterit et etiam proventibus ampliare. De quo plura venerabilis dominus Johannes Wythez prepositus Waradiensis, orator noster, sanctitati vestre de mente nostra referet, cui in dicendis fidem indubitatam velit adhibere sanctitas vestra. Quam altissimus etc.

A levél élén: Petit dominum Waradiensem in eadem ecclesia confirmari et prepositurам in termis Budensibus sibi dari in commendam.

(A Magyar Nemzeti Muzeum 1656. folio latin jelzetű codexében 11. l. — Monumenta Vaticana. E. XCII.)

248.

1477 elején. Anellus jogtudósnak, a nápolyi király római követének. Ajánlja a váradi püspök ügyét.

Mathias etc. Magnifico equiti et excellentissimo juris consulto domino Anello Anchanianio, oratori serenissimi principis domini regis Sicilie, amico nostro salutem. Magnifice amice nobis dilecte. Scripsimus ad sanctissimum dominum nostrum summum pontificem [1]) et ad sacrum cardinalium collegium pro confirmatione reverendi domini Joannis [2]) consiliarii et secretarii nostri fidelis dilecti, quem nos ad ecclesiam Waradiensem delegimus, rati diuturnam eius vastitatem nullo magis auctore posse hoc tempore reformari; quam etiam ob causam maturavimus eum ad ecclesiam illam nominare, ut eius opera diligentiaque collapsum

[1]) L. 247. szám alatt.

[2]) Prosznitzi János.

longo tempore vigorem ecclesia ipsa resummeret *(sic)*. Cuius personam amicitie vestre tanquam amico singulari unice commendamus, rogantes eam obnixius, ut, pro sua in nos benevolentia et pro nostra in eum fiducia, negotium ipsum domini electi et ecclesie sue apud sanctitatem suam sic promovere et commendatum facere velit, ut quod nos magno desiderio petimus, sine dilatione consequamur, ne protrahatur amplius confirmatio, que hactenus sine evidenti ecclesie dampno non fuit, maius pariat ecclesie prefate detrimentum. Quod ut ocius consequamur, ne pigeat partes suas interponere et laborare nostri causa ac vestra, que nos sibi maiori semper devinciet benevolentia, et faciet sibi magis ac magis sua intercessione obligatos. Datum.

A levél élén: Negotium sollicitande confirmationis domini Waradiensis oratori Sicilie regis commendat.

(A Magyar Nemzeti Muzeum 1656. folio latin jelzetű codexében 12.)

249.

1477. április 16. Erneszt szász választófejedelemnek. Előadja a császártól szenvedett sérelmeket, melyek arra kényszerítik, hogy azokat fegyver hatalmával torolja meg.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. illustrissimo principi domino Ernesto, sacri Romani imperii principi electori, archimarescallo, duci Saxonie, landgravio Daringie ac marchioni Michsnensi, avunculo nostro carissimo salutem et paratam complacendi voluntatem. Notum facimus vobis, quod cum serenissimus princeps dominus Fridericus, imperator Romanorum, in illis treugis, quas nos cum primogenito filio serenissimi domini regis Polonie, superioribus annis pro mutua pace et quiete feceramus, interveniente quoque opera et consensu prefati domini regis Polonie firmaveramus, inclusus sit et habeatur, easque treugas ipse dominus imperator, per litteras suas pendenti sigillo suo confectas, quoad omnes continentias, clausulas et articulos sese observaturum promiserit et se

in illis ipsis treugis inclusum per litteras et promissa recognoverit; tamen nunc, promissionis et litterarum ac recognitionis sue immemor, contra formam treugarum, contra fidem publicam, contra justum et honestum et contra inscriptionem nobis per dictum primogenitum regis Polonie mediante suis litteris factam, in quibus inter cetera ista ponuntur verba formalia: »Ita tamen quod omnes illi barones et nobiles in dominiis ipsius domini imperatoris, qui sunt sub protectione domini Mathie regis Hungarie etc., sint et exnunc esse intelligantur inclusi in presentibus treugis,« eos ipsos nobiles sub nostra protectione existentes, qui in illis ipsis treugis inclusi fuerant, durantibus treugis invasit, nulla justitia a nobis petita, nobis quoque omnino irrequisitis. Neque hiis contentus, licet nos ad omnia justa et honesta media nosmet ipsos et illos omnes sub nostra protectione existentes eidem domino imperatori per litteras et per nuntios sepius obtulerimus, et tanquam vere pacis amatores justas cum eo conditiones habere quesiverimus: ipse tamen omni nostra justa oblatione contempta, ab incepto non destitit, neque usque modo desistit, nec veritus est fidem publicam et continentias treugarum contra jus fasque violare; insuper in reguo nostro Hungarie per gentes suas hostilem diremptionem fecit, in preiudicium nostrum et iniuriam regni nostri valde magnam, fideique publice et promissionum suarum contemptum et transgressionem satis manifestam. Preterea, cum omnibus ferme potentatibus cristianis et imprimis sanctissimo domino nostro pape notorium manifestumque sit, nos a duobus ferme annis retroactis contra Thurcos pro defensione fidei arma suscepisse et non parcendo laboribus et gravissimis expensis, non sine magno regni nostri onere, negotium fidei catholice omnibus conatibus, omni denique industria et labore tutari voluisse, adeo ut repressis magna in parte Thurcorum viribus furorem hostis fidei, qui in communem totius Cristianitatis perniciem inhiabat, et ob hoc universe prope modum Cristianitati formidolosus erat, in nosmet ipsos converterimus, in quo pio et sanctissimo opere non impedimentum modo, sed potius presidium et auxilium expectassemus; ipse tamen dominus imperator

officii sui publici immemor, cuius magis interesset rempublicam cristianam defensare, et etiam privati officii negligens, quippe cuius subditi, quorum optimo jure misereri potius deberet, quam alios iniustis armis provocare, sepius per hostes fidei lacessiti et destructi sunt, non cogitando neque animadvertendo onus tam sanctum et publicum, quod nos humeris nostris suscepimus, diversis iniuriis et irritamentis nos lacessendo intermittere compellit. Super quibus omnibus nos universe Cristianitati et specialiter amicitie vestre protestamur, fidemque publicam invocamus, ut si quid nos, iniquo iniustoque bello lacessiti iniuriisque et dampnis maximis provocati, pro nostra et regni nostri defensione, intermisso fidei negotio, facere cogemur, non nobis, qui pacem potius quam discordiam semper amavimus, sed illi, qui nos lacessivit, coram Deo et hominibus imputetur; quoniam nos ad omnia justa et honesta media, ut premissum est, fuissemus benivoli et parati, dummodo a nobis ea fuissent accepta et admissa. Is igitur sit in culpa, qui discordie et dissidio contra fidem et promissum occasionem dedit, et qui cum fidem suam et promissionem observare negligat, ubi pro fide catholica decertare teneretur, etiam illos, qui pro fide militant, impio bello et iniquo abstrahere et avertere contendit. Nos enim, licet multa iniuste passi, hactenus contra treugas nichil in quempiam innovavimus, inducti maxime zelo defensionis fidei et pacis, quod si maioribus adhuc et intollerabilibus prememur iniuriis et nos defendere cogemur, non nobis, sed illi qui huic malo occasionem dedit, ab omnibus imputetur; quoniam nos, invocato Dei omnipotentis adiutorio, qui semper justitie et equitati favet, bellum iniustum non inferimus, sed pro posse nostro propulsabimus; illatum vim namque vi repellere fas et jura permittunt. Datum in civitate nostra Budensi, feria quarta proxima post dominicam Quasimodo, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo, Bohemie vero octano.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

Mátyás király ugyanazon napon Albert szász herczeghez intézett ugyanezen iratának eredeti példánya szintén a drezdai király levéltárban található.

Mátyás király ugyanezen iratot nyilt levél alakjában is közzétette. Bevezető sorai ezek:

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Notum facimus universis et singulis principibus ecclesiasticis et secularibus, aliis etiam cuiuscunque status, conditionis, dignitatis et preeminentie hominibus, presentes inspecturis. Quod cum serenissimus . . .

(Egykorú másolata a bécsi cs. és k. udvari könyvtár 7864. számú latin codexében. Kiadta Teleki, XII. 47.)

A szász herczegek Mátyás iratára a következő választ küldötték:

Serenissime domine rex. Amicabili et voluntario obsequio, quiquidque boni et honoris poterimus, premissis. Domine gratiose, consanguinee et affinis carissime. Serenitatis vestre literas, illustrissimum et invictissimum principem et dominum, dominum Fridericum Romanorum imperatorem etc. dominum nostrum gratiosum concernentes, presentatas nobis hesterno vesperi, legimus et audivimus. Nec talem dissidium inter cesaream maiestatem et celsitudinem vestram libenter accepimus, cum certum sit, quod ex eo nedum principatus et hereditaria dominia domini nostri imperatoris et regna celsitudinis vestre, verum etiam reipublice Cristianorum non modicum exhoc sustinebit dampnum et jacturam. Speramus tamen, quod ea, que in literis vestris allegata sunt, imperatoriam maiestatem tam immerite non respiciunt. Quoniam de eo, quod gessit maiestas sua, bonum sciet dare responsum. Cui etiam pretactas literas nuntio proprio transmittere non tardabimus, verum si in talibus causis aliquid potuissemus attemptare, per quod hec differentia inter cesaream maiestatem et celsitudinem vestram aboli et in amicitiam mutuam converti potuisset, ut tam grande malum ex tali differentia oriundum precaveri et bonum, quod nedum principatibus hereditariis prefati domini nostri imperatoris et regnis vestris, verum etiam toti Cristianitati in comodum et salutem accideret, summum sortiretur effectum, fuissemus sedulo prompti, sicuti sumus et nunc, nec labor aut impensa pro eo subeundi nos averterent, quocunque Serenitati vestre conplacentiam pote-

rimus exhibere, proin apparebimus usque. Datum in castro nostro Dressen, die sabati in festivitatibus penthecostes, anno Domini etc. LXXVII.

Ernestus dei gracia dux Saxonie, sacri Romani Imperii archimarscalcus, princeps elector, lantgraphius thuringie et marchio misnensis.

Serenissimo principi domino Mathie, Hungarie Bohemie etc. Regi, domino et consanguineo nostro carissimo.

A másik példánynak aláírása:

Adalbertus dei gratia, Saxonie dux, lantgravius Thuringie et marchio Missnensis.

(Eredeti fogalmazata a drezdai állami fölevéltárban.)

250.

1477. május 30. A schweiczi köztársaságnak. Tudomására hozza, hogy a burgundi fejedelemmel nem a franczia király és a schweiczi köztársaság, hanem a császár ellen kiván szövetséget kötni.

Unsern früntlichen gunst, grus und alles gut. Ersamen, fürsichtigen, weisen, besundern lieben. Ewer schreiben uns ietz by unserm boten Mathieschen getan, darin Ir uns verkündet gefenkhnus desselben unseres boten und ewern vleisz zu siner erledigung etc. mit mer worten ewers briefs haben wir vernomen und kumbt uns solcher ewer guter wille darin erzeigt von ew zu sundern gevelligem dankh, wollen auch das umb ew und die ewern wo sich das gepüren wirdet, gunstlichen beschulden. Und als Ir in demselben ewern brief meldet, das der benannt unser bote wider den durchlüchtigsten fürsten den künig von Frankrich und ew briefe ewerm vyende zugefürt hab etc. und dabei begert ew hinfür gnedeclicher zu bedenkhen; lassen wir ew wissen das wir nye wider den genanten künig noch ew getan, noch des yemand dem unsern ze tun bevolen haben; sunder so senndten wir den edeln unsern lieben getrewen Jörgen von Stein unsern ratt vordem zu unserm bruder dem herzog

von Burgund etc. nit wider den genannten künig noch ew, sunder wieder die, den Ir als wir bericht werden, so hold als wir seyt, wissen auch daz die bestimbt küniglich wird auf disen tag wol bericht ist umb wes willen wir den gemelt Jörgen von Stein dazumal ausgesandt haben. Dann wo wir ew gnad gunst und gevallen beweisen mochten wern wir gutwillig. Geben zu Ofen, an freitag vor dem suntag Trinitatis, anno domini etc. LXX. septimo, unser Reiche des Hungrischen etc. im zweinzigisten und des Behemschen im newten Jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den edeln, ersamen, weisen allen Örtern, Stetten und Lendern der gemeynen Eydgenossenschaft, unsern besunderen lieben.

(Eredetije a luzerni állami levéltárban. — Segesser: Die Beziehungen der Schweizer zu König Mathias Corvinus. 75.)

251.

1477. június 12. III. Frigyes császárnak. Hadat üzen.

Dem durchleuchtigisten fursten herren Fridreichen romischen kayser, herczogen zu Österreich zu Steir Kärenden und Krain etc. lassen wir Mathias von Gotts genaden zu Hungern und Peheim künig etc. wissen, uns zweyfelt nit, eur kayserlichen wirden sei noch in guter gedächtnuss das vor etlich jarn die Peheim euer erblich landt mächticlich überczugen, da wir auff hoch euer anruffen ersuchen und hochversprechen, uns in aigner person mit merclichen swärn darlegen unsers leibs und guts auffmachten und wurden da von eurn wegen derselben Peheim veind und drungen die gewalticlich aus euern landen, und triben den krieg für und für, als wir dann noch uncz auff disen tag in derselben veintschafft sten. Darnach af ain andere zeit überczugen eu aber etlich bruder da verschreib sich euer kaiserlich wird under euern brief und sigel so wir dieselben bruder aus euern landen triben und ettlich euer widerwärtig undertan wider in euer gehorsam prächten uns die regalien unnser kron zu Peheim auf ainen bestimbten tag zu verleichen, und

als wir nun die selben bruder mit unserm aignen mercleichen gelt aus euern landen prachten und euer widerwärtigen undertan auf euer briefflich pete derselben euer undertan purg für eu wurden das ir inhielt was ir eu gen in verschribt wider an eu wisen, und da die zeit kam das eur kaiserlich wird uns gelihen solt haben erhub sich euer kaiserlich wird verstolen in das reich und süchet in manigerlai weg hilff wider uns in dem hailigen reich an alle unser schuld und ward an soliher undanckperkait unser gutät nit benügig, sunder ir verbunt euc mit den ketzern, die dan von dem heiligen stul zu Rom, nit alain eu, sunder allermäniclich verpoten sein und ünsern veinten den Polan und verschraibt eu der ketzer herren wider unsers heiligen vatern des papsts bestättigung uns gegeben die regalia zu leihen und in hilff wider uns zu tun als den der veint wir noch heut beitag von euern wegen und in eur hilff sein das doch erparmklich ist von ainem solchen hohen fürsten zu hören. Euer kaiserlich wird hat auch dieselben Pehaim und Polen, der veind wir von eurn wegen worden sein für und für angestrengt und angehalten wider uns aufzusein, als irs dann auch auff ain zait aufpracht habt, das sy uns ungewarnet mit grosser macht übertzugen, bei den ir dann eur machtpoten auch hett; und zu dem unrechten allem unsern undertanen bei kaiserleicher acht zuvermeiden durch eur brief gepot uns abzusteen und den keczern gehorsam zu sein, und da die gemelten unser veind empfunden das wir in widerstant teten, ward alda ain beyfrid gemacht, in solichen beyfrid euer kaiserlich wird sich auch drang und under eurn brief und sigel eu verschriebt den zu halten, wider solh eur brief und sigel habt ir die so nach euerm briefleichem geschäfft in unserm scherm und in solichen oben bestimpten friden clerlich begriffen sein, von der wegen wir uns mermalen erpoten haben sy darzue zuhalten eur kaiserlich wird alles das das gleich pillich und recht wär zutund und ob etwar under in erfunden wurd der dem rechten nit gehorsam sein wolt, demselben auszutreiben überczogen, und ligt noch heut bey tag auf in, damit ir wider eur brief und sigel den frid verprochen habt. Eur kaiserlich wird hat uns

auch unser kunigkreich wider alte verschreibung durch die eurn beschedigen lassen vor in und nach ausgang des vorbestimten friden an alle bewarung eur und der euern. Wir sein auch ersucht worden manichmal in gutleichen handel zu verwilligen, darein wir alweg gmeins nucz willen gewilliget haben unser rät zu mer tagen gesant, da sich dann auf allen tagen erfunden hat das aller gleicher pillicher sachen an uns nie kain abgangck ist gewesen. Wir haben auch durch unsr rät euer kaiserlich wird zueenpoten, das ir in disen swärn leuffen und anligen der heiligen Kristenhait nit also eurn aignen willen so ir gegen uns yebt an alle unser schuld sunder rueen liest und hulfft gedencken gemainen nutcz furczunemen und den unglaubigen Tyrken widerstannt zutun; hat eur kaiserlich wirde dieselben unsr poten veracht und in offem rat verpoten das sy nicht mer zu eu widerkomen solten als auch yecz unser heiliger vater der papst aus päbstleicher macht den friden so wir mit unnsern veinten gehabt auf ain jar erstreckt, haben wir bey unnsern botten und durch unsern brief eu verkundt, das wir heyligen vatern dem papst als ain liebhaber des frids und gemeins nucz willen gehorsam wolten sein. Solhen unnsern brief habt ir nit afgenomen und in eur kanczlei verpoten den anzunemen und wie woll eur kaiserlich wird nun der ist dem am hochsten gepürt den unglaubigen widerstand zutun, nachdem ir dan in eu selbst gemeinen nucz zuversehen untaugenlich eu erkennt, so habt ir eu daran nit benügen lassen, das ir uns nie kain beistant wider die unglaubigen getan habt, sunder aus eurm neid den souns etwas beistant wolten tun, widerraten und uns solhen beistannt zutun verpoten, als wir das wol wissen mugen; der und ander merclicher ursach halben werden wir gedrungen uns eurs mutwillens aufzuhalten, desshaben wir der heiligen Kristenhait notturfft wider die Tyrken abwennden mussen und wellen darauf eur und aller der die eu eurs mutwillens verhelffen wellen und euen erbleichen landen veint sein und was sich also in solicher veintschafft durch uns und all unser untertan und helffer mit raub prand todtslegen und nottung der geslos und land begibt, wellen wir unsern

kunicliche er bewart und ob wir nicht mer bewarung bedorfften hiemit auch getan haben und wan wir nu me wider das heilig Romisch reich in willen gewesen sein zutun, so nemen wir in diser unser abkonndung mit bedingten worten wass all und yeglich des heyligen Romischen reichs geistlich und weltlich kurfürsten und fürsten, grafen, herren, ritter, knecht und die von steten wider die wir nit sein noch tun wellen. Mit urkundt des briefs under unnserm auffgedruckten insigel, der geben ist zu Ofen am pfincztag vor sand Veitstag, anno domini etc. lxxvii-mo, unnser reiche des Hungerischen im XX-ten und des Pehamischen im neunten jaren.

(Eredetije, mely pergamenre van írva és hátán a királyi pecsétet viseli, a bécsi cs. és kir. állami levéltárban. Kiadta: Chmel, Monumenta Habsburgica II. 96. — Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban, a weimari nagyherczegi levéltárban stb.)

A császár ezen levélre a magyarországi rendekhez czímzett két iratban válaszolt, melyeknek elseje 1477. június 24-ikén német nyelven, másika 1477. június 26-ikán latin nyelven van kiállítva. (Chmel, i. h. 98. és 104.)

252.

1477. június 13. Erneszt és Albert szász fejedelemeknek. Értésökre adja, hogy a császárnak hadat izent.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern zu Behaim kunig etc. embietten den hochgebornnen fursten unsern besundern lieben freunde und swagern herren Ernsten kurfursen des heiligen romischen reichs ertzmarschalh und herrn Albrechten gebrudern, hertzogen zu Sachssen, landgraven in Doringen und marggraffen zu Meichssen etc. unsen fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen bevor. Hochgebornn fursten. Euer fruntschafft mag wol vernomen haben, als wir uns nach loblicher gedachtnuss kunig Lasslaws unsers vorvordern abgang zu dieser loblichen kron zu Hungern durch aufrichtige wal gemaines kunigreichs und der die das zutun hetten komen sein, das der Romisch kaiser alweg merkliche beswarung uns und unser kron zugefugt, auch wie offt wir als ain kristenlicher

kunig uns mit unser macht erhuben uber die unglaubigen zugen und auf zu lagen, uns durch den mantel zugestochen und leut, die sich des raubs pflägen zu neren, hinden auf uns gehetzt; deshalben wir zu manchem mal musten von dem furnemen wider die Turcken ablassen, uns gegen seinen heimschen zufugungen wenden, und uns der erweren und nach manicher verhandlung so sein kaiserlich wirde unverschult dazumal wider uns übet, wurden wir mit seiner kaiserlichen wirde vertragen, deshalb wir sollichs nit in clagweÿss sunder zu underrichtung der mutwillen und unrechtens, so uns von dem romischen kaiser on alle ursach unverschult syder desselben vertrags begegenet sein, der euer fruntschafft an der eingeslossen nottel ainstails bericht werdet, sollich aigenwillig furnemen, so sein kaiserlich wird von unsern jungen tagen an unczt auf diese stund on all unser schuld und uber daz, das wir uns seiner kaiserlichen wirde, durch manichen bepstlichen legaten, sein aigen gebornn freundt, und manich mal durch sein und unser undertan zu allem gleichen zimlichen rechtlichen oder gutlichen austragen erbotten gegen uns furgenomen hat, sein kaiserlich wirde kain aufhoren gehabt und yeczt die ketzer mit irem herrn der veindt wir von seiner kaiserlichen wirde wegen worden und nit auss aigen ursachen, sunder in sein hulff kumen und uber daz, das die im und menigklich von dem heiligen romischen stule verbotten sein, zu im ervordert der und die dan yeczt bei im sein in meÿnung den unser kron zu Beheim regalia die doch uns verschriben und versprochen waren zu verleÿhen bei den dingen allen, euer fruntschafften und meniklich wol vernemen mag, das zu handhabung unser kunigreich und kunigklichen stands geburt, uns der nottwer zugeprauchen; deshalben wir seiner kaiserlich wird und allein seiner erblichen land, auss den uns dan solh beswarung beschicht, veindt nach inhalt der eingeslossen nottel worden sein, in gutter hoffenung wir wellen uns sein und der ketzer zu den er sich wider keiserliche ordenung und alle erberkeit verbunden hat erweren. Und bitten euer fruntschafften mit sunderm vleis, ob der handel anders dan wir hiemit verkunden an eu langet

das nit zugelauben und ob euer fruntschafften umb hilff wieder uns ersuecht wurde, wider uns nit zusennden, dan wir in aller unser regierung wider des heilig romisch reichs kurfursten, fursten, graven, herren, ritter, knechten und den von stetten nie nichts gehandelt haben, noch hinfur zutun in willen sein. Geben zu Ofen, am Freittage vor sand Veitstag, anno domini etc. LXX septimo, unserer reiche des Hungerischen etc. im zwainzigisten und des Behemischen im neundten Jaren.

Ad mandatum domini regis.

Kívül: Den Hochgebornen fursten unsern besundern lieben frundten und swegern herrn Ernnsten des heiligen Romischen reichs Ertzmarschalich und herrn Albrechten geprudern Herczogen zu Sachsen etc.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

Mátyás király ugyanezen a napon Albrecht szász herczeghez czímzett ugyanezen iratának eredeti példánya a drezdai áll. főlevéltárban.

Mátyás király ugyanezen napon Zsigmond osztrák főherczeghez czímzett ugyanezen iratának egykorú másolata a bécsi cs. és k. udvari könyvtár 7864. számú latin codexében.

Mátyás király ugyanezen a napon a schweiczi köztársasághoz czimzett ugyanezen levelének eredeti példánya a luzerni állami levéltárban. Kiadta: Segesser. Die Beziehungen der Schweizer zu König Mathias Corvinus 76.

253.

1477. szeptember 11. Erneszt és Albert szász herczegeknek Felhívja őket, hogy János brandeburgi őrgrófot, János sagani herczeg ellen indított hadjáratában, ne támogassák.

Wir Mathias, von Gottes genaden zu Hungern, zu Behem kunig etc. embieten den hochgebornnen fursten unsern besundern lieben swegern und frundten, Ernnsten, des heiligen Romischen reichs erczmarschalken, und herrn Albrechten, gebrudern herczogen zu Sachssen, lanntgrauen in Duringen und marggrauen zu Meissen, unsern fruntlichen grus und waz wir liebs und guts vermugen beuor. Als derselben ewr lieben unuerporgen sein mag, wie marggraf

Hänns auss der March den hochgeboren fursten, unsern besundern lieben getreuenn Hanssen, herczogen in der Slesy vom Sagen, Grossenglog und Freinstat, mutwilliclich und unbillich bekriegt und dieselben sein stat Freynstat belegert hat, vernemen wir nu, daz ewr lieb dem jetz benantem marggrafen Hannsen hilff und zuschub wider unsern fursten tut, nemlich mit speiss und ander notdurfft die zugen und furen lasset auss dem furstentumb Sagen und nachdem uns dann dieselben ewr lieb damit sunderlich verpflicht und gewondt sein. Darauf monen wir und biten ewr frundschafft mit sunderm fleiss, ir wellet dem obgenanten marggrafen khainerlay hilff noch beistand wider uns und den benanten unsern fursten herczog Hannsen nicht tun noch beweisen, nemlichen mit speiss auss dem furstentumb Sagen, mit dem ir uns verpflicht als vorstet seit, sunder im davon ewr hilff und beistand tut. Und ermonen ewr lieb hiemit dissen brief ewr pflichtung, mit der uns dann ewr lieb schuldig und pflichtig ze tun ist, unserm obgenanten fursten beistand und hilff davon zetunde, als wir dann daz unsern fursten allen in der Slesien zugeschriben und sy ermont haben, wellen wir umb dieselb ewr lieb mit frundlichem gutem villen beschulden. Geben im veld vor Trautmanstorf, an montag nach sand Larenczen tag, anno domini etc. LXX septimo, unser reiche des Hungrischen im zweinczigisten und des Behemischen im neunten jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

254.

1477. október 26. Nürnberg város tanácsának. Előadja a császártól szenvedett sérelmeket.

Wir Mathias von Gotes gnaden zu Hungern, zu Beheim konig etc. Empieten den ersamen fursichtigen und weisen unnsern besundern lieben, dem burgermaistere und rate der stat zu Nurmberg unnser gnade und alles gut. Wir sein on zweifell, ir habt wol in guter gedecht-

nuss, wie wir euch und andern des heiligen Romischen reichs fursten und steten geschriben und uns erclagt haben des ungepurlichen unzimlichen und uncristenlichen furnemen, das der Romisch kayser gegen uns ytzunt gehandelt hat, und des noch in teglicher ubung ist, zu den ketzern, der veinde wir von seintwegen und auf gepot des hailigen Romischen stuls worden sein, sich wider unns on alle unnser schulde mit ine verpunden und sie uns zu ubertziehen statlich geubt hat, dadurch er uns von dem loblichen furnemen wieder die unglawbigen turcken die wir dan also nü wol im vierden jare besucht haben, daduch ander cristenlewt irs geweltigen zugs die tzeit here vertragen gewesen sein, abgewendet und durch sein aigenwillig furnemen sunder alle pillich sachen wider uns erhebt und zu notwere gedrungen und hat sich doran nit benugen lassen und der ketzer herrn die regalia unnsser kron zu Beheim, die doch uns auch ans verpflicht des Romischen kaisers unns getan und sunst nyemant zugehorn, wider cristenlich satzung und ordnung verliehen, und lat gepotsbriefe ausgeen, dadurch er meniglich gepeut, der ketzer haubt und sunst nymant fur einen konig zu Beheim zu halten und mit allen unnsern underthan aus der Cron zu Beheim brieflich geschafft hat uns abzusteen und den keczern gehorsam zu sein. Gibt dorczu aus, als wir des warlich bericht werden, das er das nach ewrm und andern des heiligen romischen reichs kurfursten und fursten rate furgenomen gehandelt und gethan habe, das wir doch in keinen wege nit glawben mogen, ursachenhalben so doch alle meniglich die swere leufft der turcken gantz verachten wolt, das ir doch ewrm herrn dem Romischen kaiser nit riet wider die hochste verpflicht, so yemand erdenken mag, dem stul zu Rome getan zu handeln, als ir seiner heiligkeit meynung an diesen eingeslossen notteln der sachen halben ausganngen, auch an den processen fon den bepstlichen comissarien nu verkunde un in kurtz nach ordnung des rechten volfurt werden, der wir ew und ander unnserr freunde palde berichten wollen, ir wol vernemen werdet. Begern dorauf an ew, ond sein des von

ew on allen zweifell, ir werdet ansehen kristenliche ordnung der hailigen romischen kirchen, und mit den vermaladeiten ketzern die doch unnser und ewr eltern also hertiglich beswert, und irem hawbt kein gemeinschafft haben, die zu ewr besampnung nit komen lassen, und den romischen kaiser doran zu weisen, domit er solich ungepurlich sachen in zimlich gepurlich wege verfug und imselbs und uns die ding in leydlichen stant kere. Das wollen wir umb ew beschulden, und begern des dorauf von ew ewr freuntlich verschriben antwort pej disem poten. Geben zu Kornewburg, am suntag vor der heiligen zwelfpoten Sant Symon vnd Judas tag, anno domini etc. LXXVII-o, unser reich des hungrischen im zweintzigisten und des Behemischen im newnden jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Egykorú másolata a bécsi cs. és k. állami levéltárban.)

255.

1477. december 18. Osztrák híveinek. Felhívja őket, hogy a császárral kötött békességet lelkiismeretesen tartsák meg.

Commissio propria domini regis.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern zu Beheim kunig etc. embieten den edeln unsern lieben getrewen allen und yeglichen herren, rittern und knechten und so aus dem lannd Österreich in unserm scherm gewesen sein auch allen und yeglichen unsern hawbtleudten, ambtlewten, rottmaistern, sölldnern und dienern, den der brief getzaigt und verkundt wirdet, unser gnad und alles gut. Als zwischen dem allerdurchleuchtigisten fürsten herrn Friderichen römischen kaiser zu allen tzeiten merer des reichs etc. unsern lieben vattern und unser auch unserr beder landen und lewten ein ewiger cristenlicher frid anhewt endlich beslossen und aufgenomen und dabey under anderm beredt ist daz all gefanngen, sy seien geschetzt oder ungeschetzt auch die so ir schatzung bisher nicht bezallt noch ausgericht haben, auf bederseit irer gelübd und vennknuss ledig gelassen, auch

sy und ir porgen ob sy der icht gegeben oder sich darumb verschrieben hietten hinfür unangelanngt beleiben und darumb ganz frey gesagt seyn sullen. Darauf so emphelhen wir ew allen und ewr yedem besunder ernstlich und wellen daz ir mit dem benannten unserm lieben vatter dem römischen kaiser und allen seinen lannden lewten und untertanen den berürten frid stett und vestiklich halltet, in khainen weeg verbrechet; auch was ir seiner maiestat und aller der seinen undersess diener burger, lewt und holden noch in venkhnuss und gelübdt habt, sy seien geschetzt oder ungeschetzt die an alles verczichen und on alle entgelltnuss frey und ledig auch sy und ir porgen ob sy ew der icht geben oder sich darumb verschriben hetten solher irer porgschafft und verschreibung muessig saget und hinfur darumb unangelanngt und umbekumert lasset und darinn nicht annders tut als lieb ew allen und ewr yedem sey unter swere straff und ungnad zu vermeiden. Das ist genntzlich unser ernstliche maynung. Geben zu Kornnewburg, an phincztag vor sannd Thomanstag des heiligen zwelifboten anno domini etc. LXXVII. unser reiche des Hungrischen, im zwaintzigisten und des Behemischen in newndten jaren.

(Eredetije a bécsi állami levéltárban. — Chmel: Monumenta Habsburgica. II. 126.)

256.

1478. január 8. Albert szász herczegnek. Felhívja öt, hogy Boroszlóban jelenjék meg, ott az általa birt cseh-országi hübérek czímén a hübéri esküt, neki mint cseh királynak, leteendö.

Wir Mathias von Gots gnadenn zu Hungern, zu Behem konig etc. embieten dem hochgebornnen fursten, unserm liben swager, herrn Albrechtenn herttzogen zu Sachsen, lantgrauen in Doringen unnd marcgrauen zu Missen unsernn fruntlichen grus und was wir libes und guts vermugen beuor. Uns zweifelt nicht, dieselb ewer libe hab vornomen, wie wir vor etlichen zceiten mit rechter aufrichtiger

wal durch die, die das zu thun hetten, zu konig zu Behmenn erwelt, nachmals durch unsernn heiligen vatern den babst bestet sein, und wiewol ein zceit her zwuschen der keiserlichen maiestat unnd unser ein irrung der regalien halben uns zu leihen gewessen, aber nw durch underweisung des benanten unsers heiligen vaters des babst und ander hat uns sein keiserliche wirde die regalien zu Behmen gelihen und als romischer keiser dortzu bestet unnd confirmirt, nach laut seiner keiserlichen briue den yr hiemit vornemen werdet. Dorumb begern wir an ewer libe mit vleis, erman die auch als konig zu Behmenn der pflicht unnd ayde, domit yr uns und unser kron zu Behmenn schuldig und pflichtig seit, das sich ewer libe zu uns gein Bresslaw, do wir dann auch sein werden, fuge, und do von uns als konig zu Behmenn die lehen und guter, so ewer libe von der cron und unserm konigreich zu Behem habet, von uns als ewer liebe rechtenn erwelten und bestettenn konig bey vorliesung derselbigen ewer lehen und keiserlich gepottbrieff nemet und entphaet. Gebenn zu Kornnewnburg, am pfintztag nach trium regum, anno domini etc. LXXVIII., unser reiche des Hungerischen im zweintzigistenn und des Behmischen im newnten jaren.

Ad mandatum proprium domini regis.

Kívül: Dem hochgebornen fursten, hern Albrechten, herttzogen zu Sachsenn, lantgrauen in Doringen und marcgrauen zu Missen vnserm libenn swager.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

257.

1478. április 1. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Felhívja őket, hogy a Görlitz városával fenforgó vitás kérdések eldöntését birói itéletre hagyják.

Wir Mathias von Gots gnaden zu Hungern zu Behmen etc. konigk, enpieten den hochgebornen fursten unnsern bsundern lieben ohmen und swagern hern Ernnsten des heiligen romischen reichs ertzmarschalgk. kurfursten unnd

hern Albrecht gebrudern, herczogen zu Sachsen, lantgraven in Doringen unnd marcgraven zu Meissen, unsern fruntlichen grus und was wir liebs unnd guts vermugen bevor. Als unns ewer lieb von wegen der nidirlage die uniczt zu awsstrag der sachen nicht fuglich sey zu tuhen unnd den von Görlitz der geprawchen lasen geschriben habt, haben wir under anderm vernomen. Nw zcweifeln wir nicht ir seit durch Heinrichen von Miltitcz ewern rate der sachen eigentlich unterricht worden unnd von im unnser meynung und antwort deshalben verstanden. Demnach begern wir noch an uch mit vleis bittennd, den unnsern von Görlitz an sollicher nyderlag kein ingriff noch irrung thut, sundern volgen laset. Doch ob ir dann einchirley gerechtickeit doran alz ir meldet hettet, die alsdann vor unnsern hern unnd vetern dem romischen kayser ersuchen unnd noch ordenung des rechten procediret, so wollen wir ewer lieb vor der kaiserlichenn wirde deshalben recht geben unnd nehmen, wo ir aber sollich unnser erbieten verachten unnd die nidirlage unerlangt unnd unerfordert rechts den unnsern von Gorlitcz entczihen, mogen wir nicht anders verstehen, dann das ir uch kegen unns des stuckss halben also ewers willens geprauchen woltet. Geben zu Offen, am mitwoch nach dem sonntag Quasimodo geniti, anno domini etc. LXXVIII., unnser reichs des Hungerischen im einundzcwentzigsten, und des Behmischen im newnden jaren.

Ad mandatum proprium domini regis.

Kívül: Den hochgeborn fursten unnsern lieben ohmen unnd swegern hern Ernnsten kurfursten des heiligen Romischen reichs ertzmarschalgk unnd hern Albrecht gebrudern hertzogen zu Sachsen, lantgraven in Doringen unnd marcgraven zu Meissen.

(Eredetije a weimari nagyherczegi levéltárban.)

258.

1478. június 16. Vilmos szász herczegnek. Értesiti, hogy a Görlitz városával fenforgó vitás kérdések békés megoldására a boroszlói püspököt küldi biztos gyanánt.

Wir Mathias von Gots genaden zu Hungrn, zu Behenn kunig etc., enbietten dem hochgebornn fursten unserm besundern lieben ohemen und frunde herrn Wilhalmen, hertzogen zu Sachssen, landtgraven in Doringen und marggraven zu Meissen, unsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen bevor. Als wir ewer liebs vormals geschriben und gebetten haben die hochgebornn fursten unser lieb oheimen und swegern hern Ernsten kurfursten und hern Albrechtten gebrudern hertzogen zu Sachssen etc. daran zu weysen damit sie von irem furnemen gegen unsern undertan den von Gorlitz der niderlag halben abstelten, ist untzthere von in nit beschehn, sunder die niderlage also noch in irem lannde halten, des die unsern zu mercklichen schaden in iren gerechtikeit komen. Wan sie aber uns yetzt zugeschriben haben, mit uns des stuck halben ainen tag zu halten, darauf sie ire rate sennden und die sachen zu baiden tailn zu gutlichem hanndel verhoren lassen wollen, verkunden wir ewer lieb das wir auf solh ir schreiben und erbietten das tags darumb willig sein und senden darauf den hochwirdigen fursten unsern lieben andechtigen und getrewen herrn Ruodolffen bischoven zu Breslaw unsern rate mit in des stucks halben zu tegen und verrer rede davon zu halten. Also begern wir auch an ewer lieb mit vleis bittennde, das ir uns zu gefalln zu solhem tag auch ewern rate zu schicken und helffen und raten lassen wellet, damit die sach von baiden tailn noch irer gelegenheit fuglich weg gewynne dadurch nit verrer unfug erwachsse; das wolln wir umb die selb ewr lieb in ainem solhn und merern fruntlich beschulden. Gebn zu Ofen, am freitag vor sandt Veitstag, anno domini etc. LXXVIII-o,

unsers reichs des Hungerischen im ainsundzwanzigisten und des Behemischen im zehennden jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a weimari nagyherczegi levéltárban.)

259.

1478. július 3. II. Mohammed török császárnak. Értésére adja, hogy a békealku megindítására közelebb Dóczi Pétert küldi hozzá, és felkéri, hogy a fegyverszünet alatt Horvátországban török hadaktól okozott károkért elégtételt szolgáltasson.

Mathias Dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. salutem et amicitie mutue incrementum. Serenissime princeps. Miserat ad nos maiestas vestra suum oratorem magnificum et laudabilem virum Gelbeg, ad tractandum nobiscum de pace mutua et bona amicitia disponenda, cum quo nos benevolenti animo tractavimus, et ex quo in mandatis habuerat nobiscum concludendi conclusimus bono animo, que ipse Gelbeg poterit clarius maiestati vestre declarare. Cum vero expedito illo voluissemus, sicut per eundem maiestati vestre significaveramus, nostrum oratorem magnificum Petrum Doczy vayvodam [1]) ad maiestatem vestram statim destinatum, expedire, sicuti optabamus, hucusque non potuimus; sed oportuit eum, cum propter supervenientem egritudinem suam, tum vero quod salvum conductum maiestatis vestre pro eo interea expectavimus, tantopere retardari; quem iam sanitate restaurata, ad iter expeditum his diebus dimittemus, declaraturum maiestati vestre nos sincero animo pacem cum maiestate vestra accepisse, et cum omni benevolentia tractatibus pacis et amicitie mentem inclinasse. Et licet non dubitemus vestram quoque maistatem similem habere benevolentiam et affectum pacis et amicitie nobiscum observande; tamen quod de voluntate maiestatis vestre fieri

[1]) Dóczy Péter ekkortájt az al-dunai hajóhad parancsnoka volt. (Szentkláray. A dunai hajóhadak története 68.)

non credimus, finitimi viziri, post ceptas treugas, territoriis et dominiis nostris multa damna et nocumenta inferre non desinunt; quemadmodum de recenti dicuntur aliquot munitiones in regno nostro Croatie recepisse et plures homines asportasse. Que omnia cum nobis, ut predictum est, minime videatur de maiestatis vestre voluntate per finitimos veziros attentari: rogamus maiestatem vestram, ut attento, quod nos cum omnibus subditis nostris pacem et amicitiam erga eam et subditos suos observamus, velit et ipsa suis committere, ut et ipsi sic observent, continuoque illata nocumenta resarciant, et ab inferendis de cetero conquiescant. Datum Bude, 3. Julii 1478.

(XVII. századbeli másolata, forrás megjelölése nélkül, a Magyar Nemzeti Muzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. Tévesen 1458-ról keltezve. Hogy a levél és Dóczi küldetése 1478-ra teendő, kitűnik egy 1478. május 14-iki levélből, melyben olvassuk, hogy török követség van Mátyás udvaránál. Diplomatiai Emlékek. II. 369. Kétségkivül ez a követség az, mely Mátyás levele szerint Dóczi küldetését megelőzte.)

260.

1478. július 3. A szendrői basának. Felkéri, hogy küldöttét, ki levelét viszi a török császárhoz, biztosan kisértesse a császári udvarhoz.

Laudabilis et nobilis vir nobis dilecte. Credimus te non latere, que dispositio pacis et amicitie inter nos et dominum tuum, illustrissimum dominum Turcarum imperatorem, jam pridem facta sit; in qua dispositione inter alia hoc specialiter cautum est, ut homines nostri ab altero ad alterum libere possint ambulare, absque aliquo salvo conductu speciali, ut cum nos mitteremus ad istum imperatorem nomine nostro, vaivoda qui esset in Smedrobó, ad imperatoriam maiestatem faceret conduci tute et secure; similiter cum dominus imperator ad nos miserit, noster vajvoda in Belgrado salve et secure ad nos conduci facere teneretur. Nunc itaque hunc fidelem nostrum cum litteris nostris ad excellentissimum dominum imperatorem vestrum

dominum per nos missum nobilitati tue commendamus, requirentes vos, ut iuxta dispositionem pacis et amicitie inter nos et ipsum dominum vestrum inite, ipsum hominem nostrum tute et secure, adhibito homine tuo, conduci facias. Ceterum de his factis pro quibus nuper homines tuos ad nos miseras, quam gratiosam relationem fecerimus, orator noster magnificus Petrus Doczy vaivoda, ad eundem serenissimum imperatorem per nos iterato missus, cum ad te perveniet, declarabit. Bude 1478.

(XVII. századbeli másolata, forrás megjelölése nélkül, a Magyar Nemzeti Muzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. Tévesen 1458-ra téve. Valószinű, hogy arról a királyi küldöttről van itt szó, a ki a július 3-iki levelet vitte.)

261.

1478. augusztus 12. Albert és János brandenburgi örgófoknak, mivel az ő hübéresét János sagani herczeget megtámadták, háborút üzen.[1])

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern, Behem etc. konig thon euch irleuchtigen fursten hern Albrechten marggrauen zu Branndemburg des heyligen romischen Reichs Ertzkamrer und kurfursten und seinem son marggrauen Johannsen kunt und offenbar. Wiewol wir mit euch frid, eynung und gute freuntschaft allwegen begert haben und begern und durch etlich unnser rete oratores und senndbotten euch ersucht, das ir in der widerwertigkeit, die ir mit unserm getrewen dem irleuchtigen hern Johannsen hertzogen zum Sagan unnserm unnderthan und lehenmann habt, von der aufrure und krieg zuenthallten, auch von der ungerechtigkeit und scheden unnsern herschaften gescheen, abtzusteen und zum letzsten ein anstannd zu geben und ewr gerechtigkeit ob ir vermeint etwas wider in zuhaben mit recht und nicht mit unrecht zuvervolgen. Aber bissher uber manigfelltig unnser ersuchen habt ir euch weder von krieg

[1]) V. ö. Fraknói, Mátyás élete. 263.

vnd waffen wider den genannten hertzog Hannsen, noch von der ungerechtigkeit und scheden unsern landen gescheen nit wollen enthallten und ruwen, noch die scheden und die ungerechtigkeit retificiern; hierumb warnen unnd verkunden wir euch hiemit disem brief das ir solet wissen, das wir hertzog Hannsen alls unnseren underthan und lehenmann in seinen gerechtigkeiten unbillich beschedigt auch desgleich die injurien und scheden unns unnd unnsern lannden gescheen, ob die annders nit retificiert werden und hinfuro nit abstundt, mit eren nicht nachlassen mogen und mogen hinfuro on verletzung unnser eren die scheinperlichen desselben unnsers lannds beschedigung solichs grossen schadens nicht tragen; darumb ob euch etwas in unnserm namen oder durch die unnsern zu schutzung dem hertzogen oder umb die injurien und scheden unnsern lannden gescheen were, oder zugefugt wurde, wollen wir hiemit nichtz uber das alles von euch oder meniglichen unns zugemessen werden, sonnder wir betzeugen vor Got unnd den menschen, das wir in dem allem unschuldig sein wollen an der schuld, und erclern hiemit unnser unschuld, das einem yeglichen wissent sey, dass wir nichtz mit euch dann allwegen frid und gute freuntschaft begert haben, und euch kein ursach des bosen nye gegeben haben, sonnder ir habt versmehet unnser gerechtigkeit und erlich ersuchen und mer unns mit kriegen und ungerechtigkeit zuverfolgen, dann gute freuntschaft und frid mit unns und den unnsern zu hallten. Geben zu Ofen, am zwelften tag des monats augusti anno etc. 78, unnser reich des hungrischen etc. im einundzwanczigisten und des Behmischen im zehenden jaren.

(Másolata a porosz királyi ház berlini levéltárában. Kiadta: Riedel, Codex Diplomaticus Brandenburgensis. II. osztály. V. 286.)

E levél egykorú latin szövegét, mely kétségkivül az eredeti fogalmazat volt, megőrizte XVII. századbeli másolatban a Magyar Nemzeti Muzeum 2317. fol. lat. jelezetű kézirata.

Mathias etc. Vobis illustrissimis principibus domino Alberto marchioni Brandenburgensi sacri Romani imperii electori eiusque filio Joanni marchioni. Notificamus et significamus per presentes, quod licet nos pacem et concordiam ac bonam amicitiam vobiscum semper optaverimus et optemus, et per certos consiliarios, oratores et nuntios nostros requisivimus vos, ne in illa dissensione, quam cum fideli nostro illustri domino Joanne duci Sagani, subdito ac feudatario nostro habetur, armis ac bello abstinere, ab iniuriis etiam et damnis dominiis nostris illatis desistere tandem et supersedere dignaretis, et jus vestrum, si quod contra illum habere pretenditis, jure et non iniuria prosequimini. Tamen quia usque modo ad plurimas requisitiones nostras, neque a bello et armis contra ipsum ducem Sagani abstinere, atque a damnis et iniuriis patrie nostre illatis quiescere, neque illata rectificare voluistis: avisamus vos et denuntiamus vobis per presentes, ut sciatis, quia nos neque ducem Joannem, tamquam subditum et feudatarium nostrum in suis juribus iniuste molestatum, cum honore nostro relinquere possemus, neque illatas nobis et patrie nostre iniurias et damna, nisi rectificata fuerint, et nisi deinceps destiteritis, ulterius poterimus sine detrimento honoris nostri et evidenti patrie incommodo tolerare; propterea si quid ex parte nostra vel per nostros in protectione ducis, vel pro iniuriis et damnis patrie nostre illatis commissum attentatumve fuerit, nos ex nunc nolumus quidquam nobis vel super his omnibus a vobis vel a quopiam imputari, sed coram Deo et hominibus protestamur, quod immunes esse volumus in his omnibus a culpa, et innocentiam nostram declaramus, ut omnibus constet, nihil nos vobiscum nisi pacem, concordiam et bonam amicitiam semper exoptasse, et nihil mali occasionem unquam vobis prebuisse, nisi justis honestisque requisitionibus nostris contemptis, maluissetis bello et iniuria potius nostros prosequi, quam bonam amicitiam et concordiam nobiscum et cum nostris conservare.

A levél élén: Ad marchiones Brandenburgenses.

262.

1478. augusztus 27. IV. Sixtus pápának. Hódolatát a szent-szék iránt hangsúlyozva, jelenti, hogy követeit bizonyos kérelmek előterjesztésével megbizta.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Scripserant nonnulla hisce diebus ad nos oratores nostri de mandato sanctitatis vestre, ad que optabant per nos e vestigio responderi. Nos que ad eorum scripta responderimus, et etiam que sanctitati vestre pro nostra parte per eos declarari voluerimus, sanctitas vestra ex eorum verbis cognoscet, et ab eis clarius intelliget devotionem nostram, quam erga sedem apostolicam ab initio habuimus, inconcussam semper apud nos, ut obedientem filium, permanere, susceptorumque beneficiorum memoriam, quibus sedes apostolica nos semper prosecuta est, ita cordi nostro insitam esse, ut sciamus nos apostolice sedi multum obligatos, et nihil unquam recusemus, que pro honore et comodo sedis apostolice vires nostre poterunt tolerare. Scripsimus preterea ad eosdem oratores nostros nonnulla in certis rebus nostris, et commisimus certas pro nostra parte supplicationes offerri sanctitati vestre, cui humiliter supplicamus, ut eas clementer exaudire, et optatam ad omnia postulata nostra relationem solita clementia facere dignetur beatitudo vestra. Quam altissimus diu servet incolumen et felicem ecclesie sue sacrosancte regimini et augmento. Datum Bude, XXVII. Augusti, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo primo, Bohemie vero decimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

filius devotus
Matthias rex Hungarie, Bohemie etc.

Ad mandatum domini regis.

Kivül: Sanctissimo domino nostro pape.

(Eredetije, a rányomott pecsét nyomaival, a velenczei állami levéltárban. Diplomatiai Emlékek. IV. 329. Monumenta Vaticana. E. C.)

263.

1478. augusztus. II. Mohammed török császárnak. Értésére adja, hogy a fegyverszünet értelmében a két határszéli várat csak azon esetben fogja leromboltatni, ha a török császár békés szándékait ujolag kinyilatkoztatja, és a hadaitól Horvátországban okozott károkért elégtételt nyújt.

Mathias Dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. etc. Salutem et paratam complacendi voluntatem. Serenissime princeps. Reddidit nobis homo noster litteras excellentie tue, ex quibus cognovimus, que nobis maiestas vestra scribebat de duobus castellis diruendis. Quod quidem tametsi libenter voluerimus, prout et nunc facere intendimus, tam subito tamen castella ipsa nequaquam dirui poterunt, quemadmodum per litteras excellentie vestre monebamur. Scribebatur nempe in illis litteris, ut in spatio unius et medii mensis ea dirui faceremus, quod a nobis fieri nequaquam potuisset Septem enim dies restabant solum de uno mense et dimidio termino scilicet diruendis eisdem castellis designato, quando excellentie vestre litteras accepimus, inter quos septem dies nedum castella dirui, sed nec homines quoque ad id deputandi in ea loca pervenire potuissent. Nihilominus tamen adhuc illa castella, juxta conventa inter nos, etiam post designatum terminum distrahi facere minime neglexissemus, nisi positum fuisset in litteris maiestatis vestre, quod si ad unius et dimidii mensis terminum castella non diruerentur, amplius treuge nobis minime servarentur. Accepimus enim eodem tempore, plerosque ex subditis maiestatis vestre incursionem fecisse in Croatiam, commissoque ingenti spolio et damno, concrematis etiam certis villis et oppidis, ac uno castello expugnato, cum nonnullis captivis et direptionibus, in Turciam revertisse. Quod ut cognovimus, a diruendis castellis remorati sumus. Considerare enim maiestas vestra potest, si nobis sub hac dubietate et aperta pacis transgressione castella ipsa diruere licuisset, presertim cum nescire-mus mentem sublimitatis tue? Decrevimus itaque latius apertiusque mentem et intentionem maiestatis vestre de

observanda pace cognoscere, quam si adhuc in eodem proposito pacis inite perseverantem cognoverimus, postquam nos per litteras suas de hac intentione sua certiores avisabit, contenti erimus castella dirui committere; ea tamen conditione, ut maiestas vestra spolia et damna, per suos subditos nostris sub tempore treugarum illata rectificet; si autem pacem nobiscum amplius servare non vellet, etiam optamus aperte significari nobis per maiestatem vestram, ut sciamus et nos rebus nobis intendere. Confidimus enim, quod si excellentia tua pacem nobiscum observare nollet, intellecta eius intentione, poterimus, Deo auxiliante nobis, contra eam partes nostras defensare. Speramus tamen, quod aliquando excellentia vestra experietur pacem ipsam non minus rebus suis quam nostris conduxisse. Quidquid enim vel in unam partem vel in aliam facere decreverit, rogamus nobis aperte significari; sentiet autem nos in utroque paratos. Et de hoc optamus certum et clarius responsum ab excellentia tua, quam valere optamus. Datum Bude. 1478.

Külczím: Serenissimo et potentissimo principi domino sultano Mahmet beg imperatori Turcorum patri et tanquam fratri nostro charissimo.

(XVII. századbeli másolata, forrás megjelölése nélkül, a Magyar Nemzeti Muzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. Tévesen 1458-re téve. Valószinű, hogy a július 3-ikán kelt királyi levélre a török császári udvarhoz vivő magyar futártól hozott válaszirat adott alkalmat ezen levél megírására.)

264.

1478. szeptember 5. Kázmér lengyel királynak. Békés hajlamait hangsúlyozva, a lengyel zsoldosoktól Szilézziában elkövetett pusztításokért elégtételt követel.

Mathias Dei gratia rex etc. Serenissimo principi Casimiro eadem gratia Polonie et fratri nostro observandissimo salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime princeps et frater noster charissime. Superioribus diebus miserat ad nos fraternitas vestra suum oratorem, qui referebat nomine suo bonam pacem firmamque et stabilem

concordiam et fraternitatem nobiscum optare maiestatem vestram, et nos, quemadmodum semper cupidi pacis et concordie fuimus, responderamus: et nos itidem optare pacem et concordiam cum maiestate vestra, in nobisque nihil deficere, imo semper id optasse, et nunc vehementer non minus quam fraternitas vestra comperte optavimus, ut firma pax perpetuaque et stabilis concordia inter nos non modo progressum habeat, sed etiam consummationem; et cum hoc fine oratorem vestrum remisimus, nostro statim subsequente [1]), per quem etiam nihil aliud, quam ea que ad amicitiam, pacem et concordiam pertinent, intimavimus fraternitati vestre. Verum ex litteris bohemicis, quas noviter allatas ad oratorem nostrum misimus, maiestati vestre ostendendis, intelliget fraternitas vestra, quales iniurias et damna, qualiave spolia stipendiati sui, quos ipsa novissime in Moravia stipendio suo conduci fecit, per transitum in Silesiam commiserint; ex quibus facile elicere poterit fraternitas vestra, huiuscemodi facta et commissa sue oblationi et amicitie pacique et concordie mutue qualiter respondeant. Nos cum fraternitate vestra non nunc primum, sed semper et ab initio bonam amicitiam, firmam et stabilem pacem et concordiam optamus; sed antequam ad effectum deduceretur, talibus semper et his similibus impedimentis et difficultatibus remorati fuimus. Et nunc nihil aliud optaremus, nisi ut pax optima et stabilis concordia, cuius nos semper cupidi fuimus et ad quam maiestatem vestram non minus inclinatam intelleximus, debitum inter nos effectum sortiatur. Quoniam vero ista, que per stipendiatos maiestatis vestre subditis nostris in Silesia irrogata sunt, paci mutue et concordie non respondent: rogamus fraternitatem vestram, velit ea damna et spolia, que nostris in Silesia per suos irrogata sunt, rectificare et facere reformari. Quoniam si quid per nostros pro recuperatione eorum attentatum fuerit, fraternitas vestra non poterit nobis vel etiam nostris imputare, hoc attento, quod nostri nullo modo possunt in tam notabili et evidenti damno et rerum suarum jactura permanere. Si quid igitur atten-

[1]) Rüdesheimi Rudolf boroszlói püspök volt Mátyás követe.

tatum fuerit pro recuperandis damnis suis per nostros, sola fraternitas vestra bene cogitare potent, nonnisi pro suis propriis nostros laborasse. Datum 5. Septembris, 1478.

A levél élén: Ad regem Polonie.

(A M. N. Muzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 3.)

265.

1478. szeptember 9. A schweiczi köztársaságnak. Tudomására hozza, hogy Renetzhauser Jakabot küldi követül.

Commissio domini regis.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern, zu Behim Dallmacien, Croacien künig. Unsern gunstlichen grus zuvor. Grosmechtigen, wolgeborn, edeln, fürsichtigen, ersamen, weisen, besunder lieben. Wir senden hiemit zu üch unsern diener und getrewen Jacoben Renetzhawser, ettwas unser sachen an üch zu bringen, von uns aigentlich berichtet als ir ab im wol vernemen werdet, an ew mit vleisz begerende im dorinne genzlichen zu gelauben. Das wellen wir in sundern gnaden gen üch erkennen, und worinne wir üch gnade und guten willen ertzaigen mugen, dortzu ist unser königklich gemuete gentzlich wolgeneigt. Des mugt ir üch zu uns tröstlichen versehen. Datum Ofen, am mittwoch nach unser lieben frawen tag der geburde anno domini etc. LXXVIII., unserer reich der Hungrischen im ains und zweinzigisten und des Behemischen im zehenden jaren.

Külczím: Den grosmechtigen, wolgeboren, edeln, fürsichtigen, ersamen, weisen, unsern besunder lieben allen Ortern, Steeten und Lendern gemeiner Eidgnoszschaft des groszen alten punds ober dewtscher landen.

(Eredetije a luzerni állami levéltárban. — Segesser: Die Beziehungen der Schweizer zu König Mathias Corvinus. 77.)

266.

1478. október 20. Mocenigo János, velenczei dogénak. Határozott nyilatkozatot kíván az iránt: vajjon lázadó alattvalóinak segítésétől jövőben tartózkodni fog-e?

Mathias Dei gratia etc. Illustrissimo principi domino Joanni Mocenigo duci Venetiarum salutem et prosperos ad vota successus. Rescripta vestra ad litteras nostras, quas ex parte auxilii per vos comiti Angelo [1]) contra nos collati, nuper ad vos dederamus,[2]) intelleximus, quibus respondistis: non inficiari vos, matris illius precibus subministrasse ei certa instrumenta bellica et pulveres ad bombardas; verum ideo fecisse, ut loca sua in maximo periculo constituta adversum impetum rabiemque Turcarum, juxta eam partem vicinam, tueri servareque posset. Ad ea tamen, que nos intelligere a vobis optamus, minime respondistis: utrum videlicet vetustam nobiscum *(in)* scriptionem observare, nostrisque rebellibus, quemadmodum vos fecisse novissime accepimus, non solum ipsi comiti Angelo, verum etiam comiti Carolo,[3]) qui fur manifestus et latro est, auxilia vestra contra nos commodare (velitis); scire enim istud ut prius a vobis optavimus et nunc optamus, ut nobis aperte mentem vestram super his significetis; quoniam nos contra ipsos, tanquam manifestos infideles et rebelles nostros, agere intendimus. Nam et auxilii vestri contra nos prestiti causam non sufficientem potuimus ex litteris vestris comperiri; non enim necesse erat ei subministrare contra Turcarum impetum bellica instrumenta, cum vos non ignoretis mores eorum, quotiescumque ad terras exteras excurrunt, quod raptim capere possunt diripere, castra et munitiones nunquam solitos oppugnare; et si etiam id comes ipse timuisset, nostra magis intererat periculo regni nostri quam vobis providere. Proinde hortamur vos, ut velitis nobis aperte mentem vestram et intentionem de eo: utrum deinceps quoque auxilia rebellibus nostris

---

[1]) Gróf Frangepán Angelo.

[2]) Ezen levelet nem bírjuk.

[3]) Károly corbaviai gróf.

contra nos prebere velitis, rescribere, et finaliter nobis ad scripta nostra respondere. Datum Bude. 1478.

A levél élén: Ad ducem Venetorum.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 4. — A dátum megállapításában támpontúl szolgál a következő levél.)

267.

1478. október 20. A velenczei köztársasághoz küldött követének. Meghagyja, hogy a signoriától határozott nyilatkozatot követeljen: vajjon ezentúl tartózkodni fog-e a király lázadó alattvalóinak segélyezésétől?

Magnifice fidelis nobis sincere dilecte. Quum nuper ad illustrissimum Venetorum ducem querulosas litteras scripsissemus,[1]) quod comiti Angelo nostro infideli et rebelli, contra formam vetuste inscriptionis et mutue amicitie, instrumenta bellica, pixides et pulveres bombardarum commodassent; rescripserunt nobis non quidem inficiari se ipsos precibus Angeli comitis matris bellica instrumenta ei subministrasse, verum ideo hoc fecisse, ut ipse comes loca sua in periculo constituta adversum impetum et rabiem Turcarum tueri servareque posset. Et licet nos per litteras nostras ad vos scriptas, quas antea miseramus[2]), requisivimus eos, ut nobis aperte rescriberent, si vellent nobiscum vetustam inscriptionem observare, et se de cetero ab auxilio nostrorum rebellium continere: ipsi tamen dissimulatione quadam huiusmodi puncta negligentes, quid in posterum in talibus facere vellent, nihil nobis rescripserunt. Acceptis itaque ipsorum litteris, quorum copiam vobis presentibus inclusam mittimus, iterato eis rescripsimus, iterato requirentes illos, ut nos avisarent, utrum vellent inposterum nostros rebelles juvare contra nos; cuius etiam rescripti copiam misimus vobis,[3]) ut ex eo apertius nostram mentem cogno-

---

[1]) Ezen levelet nem bírjuk.

[2]) Ezen levelet nem bírjuk.

[3]) L. 266. szám alatt.

scatis. Quapropter hortamur vos et mandamus vobis, ut quantum fieri potest, accederetis ad illos, et in negotiis vobis commissis celerem quam poteritis relationem ab eis capiatis, et signanter, utrum nostris rebellibus auxilia deinsceps prestare intendant, ab eis finaliter intelligatis, et quidquid vobis ad ea responderint, dies noctesque nobis significare festinetis. Ex Buda, 20 octobris 1478.

A levél élén: Ad legatum suum apud Venetos constitutum.

(A M. N. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában.)

268.

1478. október 21. Kázmér lengyel királynak. Tudomására hozza, hogy amennyiben a német lovagrend ellen indított háborúval fel nem hagy, kötelességének fogja ismerni, hogy a német lovagrendnek segítséget küldjön.

Mathias etc. Serenissimo principi domino Casimiro eadem gratia Polonie regi etc., fratri nostro charissimo, salutem et paratam complacentem voluntatem. Serenissime princeps et frater noster charissime. Monuimus sepius fraternitatem vestram et per frequentes litteras, et novissime per oratorem nostrum,[1]) ut ordinem Prutenorum, quem nos, de voluntate et mandato sedis apostolice, sub nostram protectionem suscepimus, et cum honore nostro deserere nullomodo possumus, velit mutue pacis intuitu ab omni hostilitate immunem relinquere, et bello eis inferendo abstinere.[2]) Quod licet sopire promiserit nobis, sepius quoque et significaverit novissime per oratorum nostrum, et renuntiaverit nihil se acturum contra illos; nunc tamen longe aliter intelleximus, agi cum illis, atque juxta promissum nobis pactum expectassemus a fraternitate vestra. Nam et gentes armorum contra illos fraternitatem vestram destinasse accepimus, et bona ordinis per illos hostiliter impugnari. Quod quantum respondeat paci mutue et communi utrumque nostrum quieti,

---

[1]) Rüdesheimi Rudolf boroszlói püspök.

[2]) L. Mátyás király élete. 269.

fraternitas vestra bene poterit considerare, que nonnunc primum sed sepius ante et novissime per oratorem suum ad nos missum intelligere potuit ad eius ordinis protectionem sic nos esse obligatos, ut nullo pacto eum deserere possimus cum honore. Nos sicuti sepius fraternitati vestre significavimus, vellemus libenter in pace manere cum illa et optata quiete perfrui; dummodo non daretur nobis occasio, que nos cogeret pro honore nostro sepius ad arma consurgere. Quamobrem requirimus fraternitatem vestram et hortamur, velit attendere, quod malorum occasio ex mutua discordia et hactenus prebita sit et inposterum preberi poterit, consulatque potius paci mutue, velitque revocare gentes, quas contra Prutenos misit et arma contra illos suscepta deponere. Quoniam si perseveraverit illos impugnare, sicuti sepius significavimus, ita etiam nunc denuntiamus ei, nos illius ordinis protectioni deesse cum honore nullo modo posse, neque quidquam agere velle contra fraternitatem vestram, nisi pro conservatione honoris nostri compelleremur. Facere autem aliud non possumus, quin Prutenis succurramus, nisi fraternitas vestra ab impugnatione illorum destiterit. Si quid igitur adversum illi accidet, exnunc excusatos nos esse volumus, quia per nos nihil agetur, si non cogeremur, et si quid postea accidet, non nobis sed illi qui mali huius occasionem prebuit, volumus imputari. Bude 21. octobris, anno 1478.

A *levél élén:* Ad regem Polonie.

(A M. N. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 6.)

279.

1478. október 21. Bibersteini Jánosnak. Felhatalmazza őt, hogy várai ügyében a szász herczegekkel egyességre léphessen.

Mathias, vonn Gots gnadenn zcu Hungarn, Behmen Konig etc. Edeler, lieber getrewer. Wir haben vornommen, wie du mit den hochgepornnen fursten unuszern lieben ohemen und swager, hern Ernnsten, Kurfursten unnd hern Albrechten, herczogen zu Sachsszen. lantgraven in Duringen

unnd marggraven zu Meisszen etc. einicherley handelunge unnd vortrag etlicher slosszer halben habest, alszo aus kuniglicher Behmischer macht vorgonnen wir dir sulch handelung unnd vortrag der bemelten slosszer einiclichen zu besliesszen, unnd was du alszo in solchen sachen, handelungen unnd vortrag vornympst unnd mit denselben unnsszern oheimen unnd swager beslewst, das ist unnser guter wille unnd wolgefallen. Datum Ofen, am mitich vor Galli, anno domini etc. LXXVIII., unnszer reiche der Hungarischen im einundzwenczigisten, unnd des Behmischen im zcehenden jaren.

Külczím: Dem edeln unnszerm getrewenn Johanszen vonn Biberstein etc.

(Egykorú másolata a drezdai állami fő-levéltárban.)

270.

1478. október 28. IV. Sixtus pápának. A német lovagrend és az esztergomi érsekség ügyében elöterjesztett kérelmeinek teljesítését sürgeti.

Beatissime pater, domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Prout sanctitati vestre jam sepius supplicavi, ita supplico et nunc devotissime et instanter, ut sanctitas vestra in facto Prutenorum jam tandem finem facere et bullas absolutionis eorum absque ulteriori procrastinatione expediri committere dignetur. Nisi enim incursu Polonorum et gravi bello nunc lacesserentur, et fidei debitum ac status illorum miseratio me urgeret, non tantisper molestarem pro ea bulla sanctitatem vestram, que respiciat oculis clementibus illius calamitosi ordinis statum et labores meos, quos pro eius defensione suscepi et in posterum suscepturus sum, velitque absque difficultatione ampliori bullam ipsorum committere expediri, ut et ego, habita bulla, possim eis facilius succurrere. Quo nichil salubrius, neque illorum statui conservande magis efficacius, neque rebus meis commodius sanctitas vestra hoc tempore facere posset, prout oratores mei, quibus ea de re latius scripsi, sanctitati vestre coram declarabunt. Revocavi

autem non sine bonis et arduis causis alterum oratorum meorum, Mariottum Senilem, et scripsi ei, ut impetrata hac bulla in facto Prutenorum, eam secum ad me perferat, et insuper instet apud sanctitatem vestram, ut factum privationis Strigoniensis, quod sanctitati vestre reverendissimus dominus Alariensis, nuper legatus ad inquisitionem super eo faciendam missus, a nobis reversus ordine rettulit, dignaretur sanctitas vestra executioni demandari; et commisi prefato oratori meo, ut utramque rem expeditam ad me referret. Obsecro itaque eam obnixe, quatenus velit et bullam Prutenorum et factum Strigoniensis ita brevi determinare sanctitas vestra, ut orator meus ad me utrumque propediem perferre possit. Quo beneficio nihil michi gratius sanctitas vestra in presentiarum facere posset; preter hoc enim, quod multis me curis et sollicitudinibus relevabit, et illius ordinis periculo obviabitur, et sanctitas vestra faciet me sibi ex obligato magis magisque in dies obligatum. Altissimus conservet sanctitatem vestram incolumen et felicem ecclesie sue sancte regimini et augmento. Datum Bude, XXVIII. die Octobris, anno domini etc. LXXVIII., regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo primo, Bohemie vero decimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius

Mathias rex manu propria.

Külczím: Sanctissimo domino nostro pape.

(Eredetije, a rá nyomott pecsét nyomaival a velenczei állami levéltárban. Diplomatiai Emlékek. IV. 328., Monumenta Vaticana. E. CII.)

271.

1478. október 30. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Felhívja őket, úgy mint a cseh koronához tartozó hübérek birtokosait, hogy a brandenburgi örgrófok ellen indított háborúban segítséget nyújtsanak neki.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungarn, zu Behem ect. kunig, embieten den hochgebornnen fursten unsern

besundern lieben ohemen und swegern, hern Ernnsten kurfursten des heiligen Romischen reichs ertzmarschalhen und hern Albrechten gebrudern herczogen zu Sachssen lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen unsern fruntlichen grus und waz wir liebs und gutz vermugen bevor. Uns zweifelt nit, dieselben ewr lieb haben verstanden, doch tun wir ew auch hiemit zu wissen wie die marggrafen von Branndemburg uns, unser lannd und lewt über alles billich vnd rechtlich erbieten bekriegen, beschedigen und unser veint sein, als daz ewr lieb in andern unsern briefen und erbietungen aigentlicher vernemen wirdet;[1]) aber nachdem uns nu gegenweer gen in gepurt, des wir lieber vertragen wern und die mit gottes hilff ze tun nach allem unserm vermugen furgenomen haben, so ir aber namhafftige lehen von uns und unserm kunigreich Behem habet, dadurch ir uns, und auch ausz sunder liebe und fruntschafft verpflicht seit ewr getrew hilff und beistand wider unser benant widersacher ze tunde, davon begern wir an dieselb ewr lieb mit sunderm fleisz bittennde, ir wellet neben uns wider die obgenanten marggrafen ewr getrew hilff und bejstand als in veld gehort tun, als ir uns des dann von solher ewr lehen wegen rechtlich und billich ze tun (schuldig) seit, darauf tut uns ewr antwortt, wellen wir umb dieselben ewr lieb mit gutem willen beschulden vnd fruntlich erkennen. Geben zu Ofen an freitag vor allerheiligen tag anno domini etc. lxxviij°, unserer reiche des Hungrischen im ainsundczwainczigisten und des Behemischen im zehenden jaren.

Ad commissionem propriam domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fursten unsern besundern lieben ohemen und swegern hern Ernnsten kurfursten des heiligen Romischen reichs ertzmarschalhen vnd hern Albrechten geprudern herczogen zu Sachssen lanntgrauen in Doringen vnd marggrauen zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

---

[1]) L. a következő szám alatt.

272.

1478. október 30. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Előadja a brandenburgi őrgrófokkal támadott egyenetlenség keletkezését.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hunngern zu Beheim könig etc. Embieten den hochgebornnen fursten unnsern besunder lieben oheimen und swegern, herrn Ernsten kurfursten, des heiligen romischen reichs ertzmarschalh, und herrn Albrechten, gebrüdern, hertzogen zu Sachssen landtgrauen in Doringen, und marggrauen in Meyssen etc. unnsern frunntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen, beuor. Hochgebornn fursten, lieb oheimen und swägern, unns zweivelt nit, ewr liebden sey unverporgen wie der hochgebornn furst, herr Albrecht kurfurst herr Johanns und herr Fridrich, sein sun, marggrauen zu Brandenburg etc. an alle weg des rechtens wider unns krieg furgenomen haben, und zu unnserm sundern merklichen verdriessen, die witiben weylent Hainrichs hertzogen zu der Freystat sein tochter erwegt und an irer stat fur sy unnser lanndt und leut, fur und fur anfechten und beschedigen; und damit di sachen ewr lieb clarlich erkundet werd, hab wir derselben ewr lieb unverporgen nicht lassen, damit ir wisset, das wir der zwitracht ursach nit geben haben, sunder die genanten marggraffen das getan haben an alle recht und pillichait zu schmach unser eren auch unnserer gerechtigkait unpillichen-inen vermainen zuzuziehen. Ewr lieb möcht auch wissende sein, das der benannt weylent hertzog Hainrich unnser geschworner lehensfurst, und undertan gewest ist, unns auch hultigung und gehorsam tan als seinem naturlichen herrn mit aller herlichait als pillich ist mit gestrenngem ayd fur sich und all sein nachkomen, lehennsmanen und undertanen verpunnden, er auch in seinem letzten geschafft seiner gemacheln obgenannt verlassen hat, das sy in kainen weg huldigung yemant sunder allain unns als irem rechten naturlichen herrn tun sol, und also nachdesselben hertzog Hainrichs tod, so und wir di

benant sein gelassen witiben fraw Warbara des obgemelten marggraff Albrechts tochter, offt und dick ermont haben unns huldigung, als sy unns des von recht und auch in crafft desselben geschafft irs gemachels schuldig wer gewesen zutundt, aber dy benanten marggraffen haben unns in solhen unnsern gerechtigkaiten irrung tun wellen, wie wol wir sy menigemal ersucht haben, die benannt witiben sein tochter zu den vorbenanten dingen zu underweysen, haben sy ir albeg verpoten und widerraten, das sy unns kain huldigung als sy unns des rechtlich schuldig gewesen war, tun solde; und da wir nu solhs vernomen, haben wir unnser gerechtigkait kainem andern zusten lassen wellen danne dem hochgebornnen fursten Johannsen hertzogen vom Sagan etc. der unns von demselben hertzogthumb wegen huldigung, auch merer gerechtigkayt, zu dem benanten gelassen furstentumb hertzog Hainrichs sich zuthun erpoten hat, dem wir nu daselb hertzogtumb, mit aller und yeglicher seiner gerechtigkait, haben verlyhen; und so nu dy marggraffe solhs verstanden, haben sy den benanten hertzog Hannsen und auch das benant furstentumb darumb swärlich mit manigerlay schaden bekriegt, als raub, prant und ander weg zugefugt, auf das sein sy von unns menigmal ersucht worden, das sy sich solhs kriegs mussigeten, oder solh unser manigfelltigs erpiten, in recht von dem benanten hertzogen zutun, und ergeen ze lassen, sover und sy das mit recht und nit mit krieg aufnemen; aber sy haben sich albegen ye herter wider in gesetzt, und angefochten, und alles was sy an im in veintschafft haben tun mögen, nit abgelassen, auf das das unnser gerechtigkait dester pesser undergedruckt wird, und darumb di benant witib, sein tochter, des konigs von Polan erstgeporn sun als er vielleicht vermaint zu heyrat versprochen hat, und also untz her nit aufgehört, dem benanten hertzogen vom Sagan mit krieg zusuchen und zubewegen; sunder auch unangesehen irer furstlichen ern, an all absag unser land und leuten angriffen, die mit manigfeltigem krieg des swerts und fewrs swärlich bekümert; und wie wol wir sy offt ersucht haben sy mer di uugerechtigkait wanne di gerechtigkait mit unns und dem hertzogen vom Sagan

hanndeln wollen. Und als uns nu nit zimbt, also wollen wir nit ir widerwertigkait und ungerechtigkait und uns unpillich zugefuegt zu schaden unnser gerechtigkait und ern nit lenger dullden, auch nachdem sy krieg wider uns und di unnsern furnymen, haben wir das unrecht unns vorhin zugefugt furgenomen abzuwenden, und wie wol wir umb unser gerechtigkayt und aller pillichait willen dartzu genot werden, entsagt haben; das wir ewr lieb hiemit darumb verkunden ob ew durch dy benanten marggraffen anders furgehalten wurd das ir doch wisset wie und sich die sach hielten, kain anders zugelauben, oder hilff ine wider unns zutun; wan sy sunst vor des, dy benanten marggraffen auch die benant sein tochter, hertzog Hainrichs gelassen witib, all ir hellffer vnd zuleger, auch lehennsleut undertan, guner durch den stul ze Rom in pan verkundet warden sein, und so nu der bebstlich stull den an ursach nit ausgen lässt, also sol er von niemant verschmächt oder gering geacht werden, wie nu dem, so haben wir zu ewr liebden sunder vertrauen, ir wollet unnser gerechtigkait ansehen und der marggrauen furhalten dawider nit zugelauben, wen wir, vor yetz und nach willig gewesen sein, denn marggrauen so sy ycht wider den hertzogen vom Sagen zuthun hieten, wanne sy das recht begerten ine das widergen zu lassen, und noch so sy wolten allain pillichs und gleichs aufnemen. Geben zu Ofen, an freytag vor aller heiligentag anno domini etc. lxxviij°, unnser reiche des Hungrischen etc. im ainsundtzwantzigsten und des Behemischen im zehennden Jarn.

Ad mandatum proprium domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fürsten unnsern besunderlichen oheimen und swegern, herrn Ernsten curfürsten des heiligen Romischen reichs erztmarschalhen und herrn Albrechten geprüdern hertzogen zu Sachssen etc.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

273.

1478. október 30. Lajos öttingeni grófnak. Felhívja, hogy mint a cseh korona hübérese, neki a brandenburgi őrgrófok ellen viselt hóborúban segítséget nyújtson.

Mathias vonn Gottes gnaden zu Hungern zu Beheim kunig etc. wolgebornner besunnder lieber. Unns zweivelt nit, dich seyen des allerdurchleuchtigistenn fursten unnd herrn herrn Fridrichen Römischen kaysers zu allenntzeitten merer des reichs etc. gebott unnd unnser ervorderbrieve angelanngt unnd habest die verstannden, das du unnd annder die stuck unnd gutter, wer die dann von unns und unnserm künigreich zu Beheim zulehen hett, empfahen, nemen, gelubdt unnd aide unns, als lehens und unnsers künigreichs zu Beheim recht ist, davon tun sollen, und so du nun lehen von unns und demselben unnserm künigreich Beheim wiewol du der nit empfanngen hast, mainen daran wir nit zweiveln, die doch zu seiner zeit alls lehenns und unnsers künigreichs zu Beheim recht ist, die nemen unnd empfahen werdest, dadurch du unns alls unnser lehensman von solicher deiner lehen wegen schulldig unnd pflichtig bist, unnsern schaden zuverwennden und frumen zubetrachten, auch unns gehorsam unnd gewerttig davor zusein, etc. vernemen wir wie du ime der marggraven dinst von Brandburg unnd in anhänngig seyest, die nun unnser veindt sein, und unns unnser leutt und lannde muttwilligclichen und one alle recht ubr unnser billich unnd gleich erpietten bekriegen unnd beschedigen. Wa dem also were neme unns solichs von dir zumal frembde, nachdem unnd du unnser lehensman unns und unnserm künigreich Beheim dadurch schulldig unnd pflichtig bist beystannd und hillf wider unnser widersacher zutunde, alls unns dann anndere unnser lehensleut von iren lehennguttern schulldig sein zutun und wann wir von den obgnanten marggrafen zu der gegenwere, des wir lieber vertragen gewesen weren, gedrungen worden, das wir mit der hillf Gottes furgenomen haben. Darumb ermanen unnd vordern wir dich mit disem brieve bej verlierung unnd

privirung derselben deiner lehennsgutter, das du dich der bemellten marggraven dinst ewsserst unnd abschlahest, und unns alls deins rechten lehennshern haltest unnd nebn unns wider die benannten marggraven und iren hellffern nach deinem vermugen alls inn velld gehoret auf unnd beraitt seyest, und unns zutziehest, daran tust du unns zusampt der pilligkait sunnder danncknemen wolgefallen inn gnaden gegen dir zuerkennen unnd inn gut nit zuvergessen; unnd begeren darauf deiner anntwurt. Geben zw Ofen, am freytag vor allerheuligen tage, anno domini etc. lxxviij°. unnsere reich des Hungerischen etc. im ainsundzwaintzigisten und des Behmischen im zehennden jarenn.

Ad commissionem propriam domini regis.

Külczím: Dem wolgebornnen unnserm besunder lieben Ludwigen graven zu Ötinngen.

(Eredetije a bambergi királyi levéltárban.)

274.

1478. október 31. Kázmér lengyel királynak. Köszöni ajánlatát, hogy a lengyel zsoldosoktól Szilézíában okozott pusztításokért elégtételt ád. Sürgeti ezen ígéret teljesítését és a német lovagrend ellen indított háború megszüntetését.

Mathias etc. Serenissimo domino principi Casimiro etc. Accepimus litteras fraternitatis vestre, quibus scribit nobis de gentibus illis ex Moravia ad stipendium suum conductis jam per eam admonitis et demandatis, ut de damnis per transitum in Silesia et Moravia illatis subditis nostris satisfactionem impenderent, et pollicetur nobis serenitas vestra per litteras damna nobis illata reformari.[1]) Quod nos grato et benevolenti animo a fraternitate vestra accepimus et pro ea oblatione grates dicimus ei. Tantum hortamur, velit accelerare negotium et providere, quod reformatio damnorum sine dilatione fiat. Nam si protrahetur, nos damnificatos continere non poterimus, quin pro suis recuperandis vicem

[1]) Ezen levelet nem bírjuk.

rependant. Et si quid finitimis suis damni intulerint, tarde postea reformatio fiet. Non enim credimus teneri posse diutius in suspenso, neque cohibere poterimus, quin pro suis recuperandis, nisi cito damna illis illata reformentur, aliquid moliantur. Quod ne fiat, optamus matura provisione preveniri. Nam ubi fraternitas vestra multas ad eam rem excusationes affert, tamquam si gentes ille cum damna intulerunt, sue non fuissent, et scribit nullam pro eis fecisse actionem. si pro perpetratis excessibus profligati fuissent vel correcti; hec fraternitas vestra illis affirmare posset, qui minus sapiunt quam nos. non enim latere nos potest, quomodo res se habeant. Scitur quippe et cum se moverint, et quo et in quem finem isthuc perrexerint; et quivis minoris experientie homo satis dispicere potest, si ad fraternitatis vestre stipendia accersiti illuc contendentes non debeant intelligi sub nomine suo. Credimus tamen, quod fraternitatis vestra, pro sua equitate omnia per suos indebite acta bono modo faciet reformari. De oratoribus autem suis ad nos mittendis, quos scribit ideo tamdiu non misisse, quod littere salvi conductus nostre, pro quibus ante plures dies ad nos mississent, multum tardavissent, cum quibus nec usque modo nuntius suus revertisset; sciat fraternitas vestra nuntium suum, qui pro illis litteris advenerat, illico ut ad nos pervenit fuisse cum iis expeditum, et nisi alicubi periclitatus in itinere sit, non dubitamus, eum jam pridem ad fraternitatem vestram potuisse pervenire. Quicumque igitur oratores sui ad nos pervenerint, nos libenter eos videbimus et excipiemus cum honore. Ceterum de gentibus illis armorum regno suo appropinquantibus, de quibus scribit fraternitas vestra in calce litterarum suarum, que non pacem sed bellum minari videntur, jam hucusque scire potuit gentes illas non in eum finem illuc appropinquasse. Quo vero perrexerint et ad quem, credimus hactenus fraternitatem vestram non latere. Verum si fraternitas vestra ab impugnatione Prutenorum, sicuti per alias litteras nostras clarius requisivimus [1]), non destiterit, sciat alias propediem pro earum

[1]) L. 268. szám alatt.

defensione affuturas, pro quibus non poterimus fraternitati vestre respondere. Datum Bude, 31. Octobris 1478.

(XVII. századbeli másolata a Magyar Nemzeti Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában.)

275.

1478. október 31. A lengyelországi rendeknek. Felhívja őket, bírják rá uralkodójukat, hogy a német lovagrend ellen indított háborút szüntesse meg.

Reverendissimis et reverendis in Christo patribus, necnon spectabilibus, magnificis, generosis prelatis et baronibus regni Polonie etc. nobis sincere dilectis, salutem et optati favoris incrementum. Meminisse potestis, que ab initio inter hec duo regna, Hungarie nempe et Polonie pro mutua pace et concordia servanda convenerunt, quodque eedem conventiones per utramque partem innovate extiterunt, eas nos multis de causis sincero animo et diligenti opera semper inviolatas servare studuimus. Nec defuisset unquam per nos, sicuti per vos quoque non defuit, quin veteri obligationi in omnibus ex parte nostra responderetur, si non fuisset toties exquisita malorum ex illa parte occasio, ut nunc factum est, cum serenissimus dominus princeps Casimirus rex vester magna Polonorum multitudine ducatum nostrum Silesie in comtemtum intuiti *(sic)* foederis invaserat. Quod quidem nos minime vobis adscribimus, quoniam ea differentia Deo propitio fuit bono modo complanata; verum cum nos frequenter et per litteras et novissime etiam per oratorem suum et etiam nostrum monuimus fraternitatem suam, ut a bello Prutenico inferendo abstineret, sciretque nos ordinem Prutenorum, de voluntate et mandato apostolice sedis, sub nostram protectionem sumpsisse, sicque illis obligatos esse, ut nullo pacto relinquere illos possumus cum honore: ipse licet nobis promiserit ab illorum impugnatione manum continere, nunc tamen accepimus litteras commendatus Prutenorum, quorum copias vobis mittimus, quibus scribitur serenissimum regem vestrum gentes armorum contra illos exmisisse, et hostiliter impugnare. Quod quam bene mutue paci et con-

cordie et vetustis foederibus respondeat, vos ipsi considerare poteritis. Nos tandem libenter vellemus cum illa pace manere, ut illa duo regna mutua pace et concordia fruerentur ac quiete, nec daretur unquam ex parte nostra alicuius mali isthuc occasio. Cum enim sciat nos Prutenis stricto federe ad defensionem eorum obligatos, quid aliud agit, cum eos impugnat, quam nos invitos ad arma provocat et venire compellit? Nos tamen nisi cogamur, nollemus sibi et regno illius in aliquo displicere, et optaremus ipsum dominum regem eo uti consilio, ut potius materiam prebeat mutue paci, quam discordie seminarium incitaret. Quapropter requirimus vos et hortamur, velitis consulere serenissimo regi vestro pro mutua pace et quiete utriusque nostrum, ut juxta vetusta federa velit potius nobiscum pacis et concordie consilia amplecti; desinat Prutenos, quos, uti premissum est, nos cum honore nostro relinquere nullo modo possumus, bello impetere, sed potius gentes suas contra illos missas revocet, arma deponat, ne nos quoque inviti illis opem ferre cogamur. Quoniam si maiestas sua, honoris et obligationis nostre nulla ratione habita, Prutenos oppugnare non destiterit, cogemur et nos pro honore nostro illos defensare, et si quid adversi maiestati sue ac regno suo exinde evenerit, non nobis sed sibi ipsi, ut qui causas discordiarum prebuit, imputare poterit. Nos enim protestamur et excusatos nos esse volumus, si quid mali evenerit, quoniam nos libentius pacem quam discordiam cum maiestate sua et regno suo optaremus, et quantum cum honore nostro sustinere possumus, nisi extrema necessitate compulsi, cum maiestate sua dissidere nunquam optamus. Datum ut supra.[1])

A levél élén: Ad status regni Polonie.

(XVII. századbeli másolata a Magyar Nemzeti Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában.)

---

[1]) A megelőző levél dátumára utal.

276.

1478. november 5. Miltitz Henriknek, a szász herczegek követének. Megbízza, hogy urát Albert szász herczeget az olmüczi congressuson való megjelenésre bírja.

Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Beheim kunig etc. Lieber Hainrich, nachdem und du dich alwegen von anfang her gen uns gutwilligen erzeigt und sunder naygung zu uns tragen habest, uns auch offt ermant, ob ichts solhs war, das uns derenhalben gedient mocht werden, dich in dem nit sparen; solher deiner gutwilligen erbiettung dancken wir dir zumal sere und kombt uns von dir zu sundrm dancknem wolgevallen und wissen, das wir zu diesem mal, in dem dich deiner geniessen wellen, auf das verkunden dir, das wir uns nu von Gots genaden mit dem kunig von Beheim ganntz vertragen und geaint haben [1]) nach lawt der artickel, die dir unser freindt der cardinal [2]) geantwurt hat, solh new zeittung haben wir dir unverkundet nit wellen verhalten, sunder die den hochgebornnen fursten unsern lieben oheimen vnd swegern auch sagen wellest. Und wan wir aber yetzt auf unser lieben frawen tage der liechtmess schiristkomend ainen tag zu Olomuntz halten werden, darumb begern wir an dich mit sundrm vleis bittennd, du wellest uns ze willen mit demselben unserm lieben swager hertzog Albrechten reden, ob er sich uns zu lieb und willen auch auf denselben tag dahin gen Olomuntz fugen mocht, alda hietten wir mit seiner lieb ausz vil genottigen und trefflichen sachen zu reden, und an zweifel, wo solhs sein lieb von unsern wegen tet, wolden wir desgleichen in ainem solhen und vil merern gen seiner lieb erkennen. Wir schicken dir auch hiemit ainen glaubbrief [3]) auf dein person auf die benanten unser oheimen und swager baiden lauttend, auf denselben magst du mit irer baider lieb ausz den sachen

[1]) Azon béketárgyalásokról van szó, melyek a deczember 7-ikén létrejött békekötéshez vezettek.

[2]) Veronai Gábor egri bibornok-püspök.

[3]) L. a következő szám alatt.

weitter reden, und was du also ausrichtest, uns von stundan dein antwurt wissen lassest. Geben zu Ofen, am dornstag nach allerheiligen tag, anno domini etc. lxxviij°, unserer reiche des Hungerischen etc. im ainsundzwainzigisten und des Behemischen im zehennden jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem edlen unserm besundrn lieben Heinrichen von Millitytz.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

277.

1478. november 5. Erneszt és Albert szász herczegeknek Követök Miltitz Henrik által üzenetet küld nekik.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Beheim kunig etc. Embietten den hochgebornnen fursten unsern besundern lieben oheimen und swegern herrn Ernsten kurfursten des heiligen Romischen reichs ertzmarschalhen, und herrn Albrechten gebrudern hertzogen zu Sachssen lanndtgraven in Duringen und marggraffen zu Meyssen etc. unsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen bevor. Wir haben dem edlen unserm besundern lieben Heinrichen von Millitytz ewerm rate etlich unser meynung an ewer liebden zu werben bevolhen aigentlichen underrichtet, bittennde dieselb ewer lieb, dem benanten von Millititz ewerm rate seiner werbung [1]) diesmals als uns selbs zu glauben, und im darauff ewer fruntlich furderlich antwurt zu geben, damit er uns des ferrer waisz zu underrichten, das wir gen derselben ewer liebden beschulden wellen. Geben zu Ofen, am pfintztag nach allerheiligen tag, anno domini etc. lxxviij°, unserer reiche des Hungerischen etc. im ainsundzwainzigisten und des Behemischen im zehennden jaren.

Ad mandatum domini regis.

---

[1]) L. a megelőző szám alatti levelet.

Külczím: Den hochgebornnen fursten unsern besundern lieben oheimen und swägern hern Ernnsten kurfursten des heiligen Romischen reichs ertzmarschalhen und hern Albrechten gebrudern hertzogen zu Sachssen landtgrauen in Doringen und marggrauen zu Meissen etc.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

278.

1478. november 6. Ulászló cseh királynak. Örömét fejezi ki a fölött, hogy a béketárgyalások szerencsés eredményre vezettek.

Mathias von Gottes gnaden könig zu Ungern etc. und könig czu Pehem, markraff czu Merhern etc. Dem allerdurchleuchtigisten herczogen fursten und hern hern Lasslawen könig czu Pehem und markraff czu Merhern etc. Unszer königkliche günstigkeyt in aller guter pegerung enpieten wier allerdurchleuchtigster unszer liewer pruder. Alz wier vornomen haben von dem edeln Benessen von der Weittmöll purkraff auff Karllstein etc. und von dem edeln Jaroslaw von Boskwicz, daz durich der grossen gab und parmherczigkeyt dez allmächtigen Gottes cwischen uns und ewer genaden ganczer und rechter genczlicher frid ist, des wier doch ymmer von herczen pegerett haben, und des czu freiden ist der ganczen kristenheyt und auch czu ruen unszern undertanen czu peyden seiten etc. In söllichem frid und pruederlicher lieb wier nu mit ewern genaden sein und auch wollen sein, alz mit unszerm liewen prueder alles guetes yn ganczen eren ewern genaden czu vorgunen alz uns selber und auch darczu mit ganczer unszer macht wollen wier ewern genaden helffen und hilfflich sein und alles pösz nichtz mynner czutrawen und vor dem gebarnen und helffen sofferre alz unszer macht derlanget, desgeleichen wier uns czu ewern genaden an allen czweyfel vörsehen dezgeleichen, daz ier euch des last czu freyden sein unszers gütez und auch dez pöszen layd sein als unszer liewer prüeder etc. Auch wöllen wier alle unszere mächtigkeyt czu diszem ende pringen, daz unszer güte ewer genaden güte sey etc. Nu tue wier ewern genaden czu wissen, daz wier czue pege-

rung dem Türkyschen keyszer grösz merklich poten gesendet haben, durich dye wier frid und sten auff lange czeyt gemachet haben in unszerm wirdigen königkreich czu Ungern vor einen so groszen machtigen hern, und daz schreyben wier ewern genaden am ersten und czu dem eesten mall czu günstlicher und prüderlicher lieb und getrawen ewern genaden, daz ier freydet und fro seit, alz unszer liewer prueder und liewer freund. Gott gebe, daz ewer genad mit geluk und gesündt lange czeit lebe, daz günnen wier ewern genaden genczlichen alz unszerm liewen prueder etc. Datum feria sexta in festo sancti Leonardi confessoris, anno domini lxxviij° etc., unsers reichs czu Ungern xxj° etc. und czu Pehem vero decimo etc.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban. — Ezen német szöveg kétségtelenül az eredeti latin szövegnek fordítása.)

279.

1478. november 2. Albert brandenburgi választófejedelemnek. Kijelenti, hogy a glogaui herczegség vitás ügyének elintézését kész a császár bírói itéletére bízni.

Albert brandenburgi választófejedelem 1478. október 4-ikén a következő levelet intézte Mátyás királyhoz:

»Lieber herr unnd bruder. Ewr koniglich wird hat zu unns geschickt ewrn canntzelschreyber Hannsen Goldin, der hat an unns geworben und wir im geantwort, wie ewr koniglich wird hierinn verslossen vernemen [1]), daran dieselb ewr koniglich wird abtzunemen hat, was gnaden unns bewisen wurdet von ewr koniglichen wird wegen durch die ewrn gegen der erbietung, die wir unnser tochter und son gegen ewrn koniglichen wirden than, wir ertzaigen unns alls der der ewrn koniglichen wirden gern willfaret in allen sachen, die unns alls gleich wern alls dem widerteyle, so thut ir jhener teyl keins dann, was im eben ist unnd gebraucht seins aigens willens und der that des hat er beylegung von ewrn gewalltigen, wie

[1]) Ezen iratot nem bírjuk.

mogen wir das erleyden oder die unnsern dulden zubeschedigen und unns hertzog Hannsen nicht zuweren. Aber wie dem allem, so getrawen wir ewr koniglich wird in diser auffrichtigen erbietung hierynn verslossen gefertigt zu sein, bittend unns hertzog Hannsen zu gleich und billichkeit zustellen. So soll unns recht von im benugen vor ewr koniglichen wirde hat er dann ichts zu unns zusprechen, so ist die keyserlich maiestat unnser mechtig zurecht auch unnsers sons und der unnsern unnd bitten des ewr freuntlich gonnstig anttwort nach der billichkeit, ob ewr koniglich wird unns hertzogen Hannsen zurecht woll stellen unnd unns unnd unnserm sone bey recht vor der kayserlichen maiestat woll lassen bleyben unnser tochter halben, wie die kayserlich maiestat und ewr koniglich wird das miteinander besprochen haben zwuschen ir und hertzog Hannsen, dem thut unnser tochter gern volg und hat das zugeschrieben, darumb kein ungnad oder herttigkeit gegen ir oder den iren ewrn koniglichen wirden nott ist furtzunemen; und bitten darauff ewr koniglich wird, unnser tochter gnediger Herr zu sein und sie zu schutzen und zu schirmen alls ein frawenbild, die alles irs guts ausgestossen ist bis auff ein sloss, das ir so gar verderbt, das sie nicht das brod davon gehaben mocht, wo sie nicht hillff von ir freuntschaft het. Des werdet ir lon haben von Got vnd gut gericht von der wellt, wir wollen es auch gern umb ewr koniglich wird verdinen. Datum in unnser stat Frannckfort an der Oder, am sonntag nach Michaeli, anno etc. 78.«

(Eredeti fogalmazata a porosz királyi ház berlini levéltárában.)

E levélre Mátyás király következőképen válaszolt:

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Behem etc. kunig, lassen ewer hochgeborn furstn hern Albrechtn marggrafen zu Branndemburgk churfursten etc. wissen, daz wir ewr schreiben uns yetz ewrm boten zugesandt und die artikl darin beslossen ewrs erbietens auch unsern cantzelschreiber Johannesn Goldin vernomen haben und hetten ye gemaint, ir hiettet ew auf menig unser erber erbieten benugen lassen, und dawider keynerlay einred aufrur noch frombd weg furgenomen noch gebraucht. Dann als ir am ersten in demselben ewrn schreiben anczieht ir hiettet

gern unser willns gefaren, so es ew als gleich wer, als ewrm widertail etc., haben wir es in den und andern sachen nye partheysch gehalden, sunder darin albeg gefaren, waz gleich billich und recht ist, als ir daz vor und yetzt in disen unserm schreiben verstanden und versten werdet. Mugt ir auch wol ingedenk sein, daz wir ewr tochter weilend hertzog Henrichs gelassne wittib sy und ew offt ermant haben, daz sy uns ain erbhuldigung des obgemeltn hertzog Henrichs gelassen lannden, der wir in besess wern, hetten lassen beschehen, ir an irem leibgeding unschedlich, hat sy solhs on zweifel alles durch ewr underweisung nit alain abgeslagen, sunder auch dieselben unsere lannd von unserm veint do zumal, der doch von der romischen kirchen aim yeglichen verboten ist, zu empfahn und nu die eingeben und undertenig gemacht uns zu grosser verklaynigung etc. Wann uns aber unleidlich ist, daz yemandt ander uns gerechtigkeit unbillich im zuziehen solt, nach dem und uns aws rechter gerechtigkait solh lehen zu leihen gepurn und unserer lehenschafft ist, haben wir dem der es von billickeit wegen gepeten hat verlyhen; wider denselben hat ewr sune von stund an und ir krieg angefangen und nit alain denselben bekriegt, sunder auch unser lannd und lewt an all absag angriffen und mit rawb und prannt beschedigt, als ir dann den untzher ubbt uber solh gleich und billich erbieten des hertzogen vom Sagan, ob ir icht ainicherlay spruch oder gerechtikait wider in hettet und dem rechten nachvolgen, wolten wir ew das widergeen haben lassen; aber ir habet des nie tun, noch dem rechten nachgeen wellen, und vil lieber die ungerechtikait und gewalt wider in praucht dann daz recht, und darumb und auch umb daz ir unser gerechtikait zu frombden hannden hiet bringen mogen, habet ir ewr tochter dem durchleuchtigisten fursten hern Wladislawen kunig zu Behem etc. unsern lieben bruder vermehelt, als ir daz selber redt, waz nw von unserer gerechtigkait wegen beschehen ist, zu merken awss naturlichen rechten, daz im yemandt die gern entziehen lesst, und uns nw auch nit ze dulden ist, von dhainem daz ir uns unser gerechtigkait unbillich entziehen solt, und so uns ewr tochter recht-

lich huldigung bei rechter zeit het geschehen lassen, wer nichtz dawider gewesen, oder die ding weren alle geaint worden. Dann als ir furbaser schreibt, ob wir zu ewr tochter icht spruch hieten, wolt sy uns der vor der keyserlichen maiestat zu recht sten etc. Wiewol nu zu unserm kunigreich Behem und furstentumb Slesy die keiserlich Maiestat nach ewrm schreiben fur unsern obristen angetzogen wirt, moget ir auch des in der Guldein Bulle kaiser Karls erfaren, wie die kaiserlich Maiestat umb sach die sich in der kron zu Behem verlauffen richter mug sein, aber daz unser gerechtigkait antrifft und unsern gerichten on alle mittel zugepurt, wellen wir dheinem haym setzen, sunder uns solhs vorbehalden. Wir sein willig ew und allen andern nach gewonheit unsers furstentumbs als recht ist, daz widergeen zulassen wer der wer, der es von uns rechtlich begert, ob ir nw etwaz wider uns unser furstentumb ze tun hiet, mugt ir uns oder dasselb furstentumb furnemen wie recht ist; in dem daz alain das kaiserlich gericht antrifft, des wellen wir uns benugen lassen, doch unserer gerechtikait unschedlich, ew vnd alle die da wider uns im rechten ze tun hetten, wellen wir zu recht sten. Geben zu Ofen, am montag nach allerheiligen tag, anno domini etc. septuagesimo octavo, unserer reiche des Hungrischen im ainsundzweinczigisten und des Behemischen im zehennden jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem Hochgeborrnen fursten hern Albrechten marggraven zu Branndenburg chwrfursten etc.

(Eredetije a porosz királyi ház berlini levéltárában.)

280.

1478. deczember 18. Albert brandenburgi választófejedelemnek. A glogaui herczegség ügyében támadott bonyodalomért, valamint a császári békebíróság tervének meghiúsulásáért a felelősséget rá és fiára hárítja. Késznek nyilatkozik a vitás ügy békés kiegyenlítésére.

Albert brandenburgi választófejedelem 1478. október 14-ikén a következő levelet intézte Mátyás királyhoz:

»Durchleuchtiger furste, her Mathias zu Hungern Dalmatien Croatien etc. konig, alls ir unns Albrechten von Gots gnaden Marggraven zu Brandemburg geschriben habt in einem ewrm briefe der datum stet zu Ofen am zwelften tag des monats augusti, do wir auff die zeit noch zu veld sind gelegen auff unnsern veinden den Niderlenndischen hernn, und euch oder hertzog Hannsen nye kein leid gethan haben, oder in willen auff das mal zu thon gewesen, unnser botschaft noch auff dem tage von ewr koniglich wirde nicht einkomen, was oder unns annders dann gunst zu euch versehen haben, welicher ewr brief unns bey einem slechten botten geantwort ist worden auff heut dato ditz brieffs in unnser stat Frannckfort, in dem ewr koniglich wird meldt, wie ir durch ewr rete unns ersucht habt von hertzog Hannsen wegen vom Sagan, mit dem in ungut nichtz zuthond zuhaben, auch abstellen die beschedigung gegen ewrn erblannden zu Lusitz, dann wo das nit geschech, mocht ewr koniglich wird hertzog Hannsen nicht verlassen; ist von ewr koniglich wirde wegen bey unns zu Onoltzpach gewesst Jan von Mila; dem haben wir volkomentlich geanttwort, das wir euch an ewrn erblichen lannden noch auch hertzog Hannsen nichtz gethan hetten, sonnder hertzog Hanns het unns gethan unnd unns gnugsam vor der botschaft auch darnach erboten zurecht fur die kayserlichen maiestat alls unnsern hern. Darnach ist Jorg von Stein ritter bey unns gewest zu zweyenmalen solichs geworben; wir haben im dessgleichen geantwort, unnd allwegen volkomenlich erboten auff die kayserlichen Maiestat, wievor auch zu anstannt, alls der yetzundig ewr brief antzaigt, zu gutlicher verhorung und ewr koniglich wird unns aller billichkeit weysen lassen. Es hat unns alles lutzel furtragen von ewr koniglich wird wegen. Ist bey unns gewesst ewr secretari Johannis Goldin, der hat die vorbestimbten meinungen auch geworben, wir haben im aber geantwort wievor und im zuerkennen geben, das uber doctor Liborius von Slieben abschide vor unnser antwort hertzog Hanns unnser veind wer worden, und unns beschedigt het, und teglich beschedigt an unnsern erblannden, gegen dem wir zugen alls gegen unnserm veind, das unnser zuschutzen. Darauff haben wir im geantwort weitter nach laut unnser schrift an ewr koniglich

wird aussganngen euch alls wir getrawen nü zukomen sind und ewr botschaft gesagt, so hertzog Hanns abtzuge und auffhoret unns zu beschedigen, wollten wir ewr koniglichen wirde rette mer verfolgen, dann yemands annders und unns billichkeit weisen lassen, es hat nit wollen sein; allso sind wir gegen, hertzog Hannsen getzogen zuschutzen unnser erblannd, ist er zuruckgetzogen aus unnsern erblannden; darnach ist ein gutlicher tag abgeredt worden hieher gein Frannckfort durch ewrn lanndtvoit Melcher von Loben, dohin hertzog Hanns mit glait komen ist und in den teydingen unnser tochter belegert bey Crossen unnd unns sagen lassen, er wolle in schreiben aufczubrechen unnd zu unns komen in unnser herberg und personlich mit unns reden, das wir zugaben; darnach ewrn lanndtvoit obgenannt mit etlichen anndern, die bey im warn, zu unns geschickt und der lanndtvoit unns gesagt, er konn nichtz finden, seinen abschid gemacht on ends unnd begert hertzog Hannsen wegkzuglaiten. Ist gescheen, allso ist er geritten in sein here, seinen hochmut zutreyben furgenomen nach seinem willen, und mit seiner person weiter geritten, mer leut zubringen, alls er sich beromt hat, hat unnser son marggrave Johanns gethan, alls gegen hertzog Hannsen seinem veinde, der im von newen in koniglichen teidingen abgesagt hat, zu im getzogen und sich bey Crossen gelegert zuspeisung und besetzung Crossen, auch sein swester und die er dorinnen hat gehabt zuentschutten, die nacht do bliben, hat hertzog Hannsen here auffbrochen gegen im gedacht und furgenomen ir bestes, wie sie dann das furhetten, ist unnser son gegen in getzogen und hat im der allmechtig glucklichen sig geben, sein veind geslagen und die wagenburg erobert mit Gotz hillff, in seiner gegenwere zu schutzen sein leyb leben und die seinen hett, auch mogen weiter hanndeln. Er ist aber zu eren ewr koniglichen wirde wider gein Frannckfort getzogen, die gereisigen gefanngen, betegt trabanten burger und bawrn mitgefurt, die nit burgschaft hetten. Nü sucht er weiter unnser tochter und das unnser, wiewol wir bis auff disen heutigen tag ewr koniglich wird ewrn erblichen lannden oder hertzog Hannsen nye kein schaden gethan haben, dann sobald er unnser erbliche lannd rawmet, zugen wir wider anheim, wie vorstet. Uber solichs alles ist unns

ewr vorbestimbter brief auff heut geantwort worden unverschultt, aber wie dem allem wir biten ewr koniglich wird unns ein freuntlicher herr und bruder zu sein, hat ewr koniglich wird einicherlay zu unns zusprechen, ist der Romisch kayser unnser mechtig zurecht alls unnser gnediger herr und ordentlicher richter, und nachdem wir bis auff disen heutigen tag ewr koniglich wird oder ewre erblannd nicht beschedigt haben, wie vorgemellt ist, sonnder beschedigung gedullt auff bessrung, so protestiern und betzeugen wir gegen Got und der wellt, das wir euch unwillens kein ursach geben oder geben haben, und unns des rectificiern mit erbietung vorbestimbt, sonnder unns gern gegen ewrn koniglich wirden hiellten alls gein unnserm hern und bruder nach aller geburnus, wo wir sein bey ewrn koniglich wirden stat haben, und was wir von hertzog Hannsen getrungen sind, das das vonn nyemands annders verstannden soll werden, dann zu gegenwer und zu schutzen und zu schirmen unns unnser zugewanndte und die unnsern ingetrawen ewr koniglich wirde werd hertzog Hannsen hochmut und ungerechtigkeit betrachten und unnser nechste und yetzundige schrift auch unnser freuntliche und gutliche ersuchung auch die gotlichen gerechtigkeit und die ausgestossen witben, die ir durch koniglich gemutt billich schutzet und schirmet auch unnser rechtliche erbietung bewegen lassen unnser freuntlicher herr und bruder zu bleyben. Das wollen wir gern verdinen zusambt der billichkeit auch unnsers sons und tochter alls ein liebhaber der gerechtigkeit gnediger her zu sein und zu pleyben, und nicht ein schutzer der unrechten und ein verdrucker der vergwelltigten euch erkennen lassen. Des werdet ir lon haben von Got gut gerucht gegen der werllt und wurdt unnser son und tochter in aller geburnus mit hillff irer herrn und freunde zuvorderst des allmechtigen Gots umb ewr koniglich wird unndersteen zuverdienen unnd des ein freuntliche auch unnserm son und tochter ein gnedige anwordt. Datum in unnser stat Franckfort am mitwoch nach Dionisii, anno etc. 79.

(Eredeti fogalmazata a porosz királyi ház berlini levéltárában.)

E levélre Mátyás így válaszolt:

Mathias Dei gratia rex Hungarie Bohemie etc. Illustr. principi domino Alberto marchioni Brandenburgensi sacri

Romani imperii archicamerario et electori. Quamvis non simus nescii quomodo principi ad principem scribere conveniat, tamen nollemus occasionem dare hiis, qui figmentis et simulationibus vivunt, ut de nobis dicere possent, quod ex altera parte aliquem fratrem appellaremus et ex altera parte bellum ei inferremus, sicuti plerique faciunt. Nos enim quicquid in corde habemus, hoc etiam solemus verbis palam ostendere, nec solemus, sicuti non licet principi, verbis contendere, ubi opus est re ipsa decertare, quemadmodum prio ribus litteris nostris diffidatoriis ad vos destinatis palam ostendimus. Ut tamen paucis id quod nobis in animo est, ad litteras vestras respondeamus, quas nona die octobris datas duodecimo die huius mensis accepimus,[1]) quamvis et he littere vestre quam recentes sint, ex tempore quos scripte sunt et tanta delationis mora satis perspici potest. Quatuor sunt precipua, que in litteris vestris scribitis nobis. Primum est excusatio vestri, qua vos et filium vestrum in presenti dissensione excusatis, et Johannem ducem Saganiensem econtrario accusatis; deinde quod affirmatis vos et filium vestrum nunquam nos et dominia nostra ledere voluisse; postea quod astruitis vos ad standum juri coram imperiali maiestate paratos sepius nobis obtulisse; ultimo quod hortamini nos, ut amicitiam et fraternam concordiam vobiscum amplecti mallemus. Ad primum respondemus vobis breviter, quod bene scitur et omnibus notum est, quis primus jura nostra preter omnem equitatem, nobis invitis, usurpare, et non solum usurpare sed inimico nostro capitali ad nostram displicentiam ascribere molitus est. Cum itaque is, qui nostra jura indebite usurpare nixus est, non ipse dux Sagani, sed alius sit, miramur cur nobis hec excusatio cum incusatione ducis Sagani pretenditur, cum alterius incusatio in excusationis auctorem facile reflecti possit. Cum autem affirmatis, nec vos nec filium vestrum nobis et dominio nostro lesionem facere voluisse, non opus est ad eam rem affirmatione multa;

[1]) A levél, mint látjuk, október 14-ikéről van keltezve. A tévedést megmagyarázza azon körülmény, hogy a dátumot (Dénes napja utáni szerdán) nem tekintették meg elég figyelmesen. (Úgy olvasták, mintha Dénes napja lett volna.)

testes quippe sunt et in hodiernum diem titiones domorum exustarum et creberrimorum incendiorum vestigia, que usquemodo frequentibus in locis per totam Lusatiam cernuntur. De oblatione tamen vestra nos fuissemus optime contenti vel coram imperatore, licet vos mandata sue maiestatis minime observaveritis, jus pro parte vestri nobis oblatum acceptare, justeque et honeste contentari, dummodo placuisset vobis consvetudini electorum imperii, de quorum numero teste imperiali maiestate et nos sumus, inprimis satisfacere et secundum eam nobiscum procedere. Quod si factum non est, et id, non per nos sed per vos neglectum, non nobis sed potius vobis imputari potest, quoniam nos minime recusassemus id, quod juris est vel coram imperatore acceptare, si vos debita consvetudine observata, prout est de more et de jure electorum nobiscum agere voluissetis. Quantum vero ad amicitiam et fraternam concordiam attinet, ad quam nos per litteras exhortamini, nos sicut frequenter vobis respondimus, ita respondemus et nunc: nichil in nobis ad eam rem defecisse, nisi vos causam dissensioni contrarie dedissetis. Verumtamen dieta est nobis in proximo, ad quam in Olomutz cum illustrissimis dominis Bohemie et Polonie regibus conventuri sumus, qua peracta mox ad confinia regnorum nostrorum vobis vicina divertemus, ubi si quid juris nobis offerre vel exhibere volueritis, nos parati erimus acceptare. Sed si littere nostre tanta mora ad vos deferentur, quanta vestre ad nos delate sunt, et rursum cum scribetis, ea semper tarditas in afferendis nobis litteris vestris eveniet, mundus prius desinet, quam aliquid perducatur inter nos ad effectum. Datum in civitate nostra Cassoviensi, decima octava die mensis Decembris, anno domini millesimo, quadringentesimo septuagesimo octavo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo primo, Bohemie vero undecimo.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Illustri principi domino Alberto marchioni Brandemburgensi sacri Romani imperii archicamerario et electori.

(Eredetije és egykorú német fordítása a porosz királyi ház berlini levéltárában. XVII. századbeli másolatban a Magyar Nemzeti Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 9.)

A választófejedelem válasza e levélre így hangzott:

Durchleuchtiger konig. Unns Albrechten von Gotes gnaden marggrauen zu Brandemburg etc. sein auff heut freitag mit unndergannng der sonnen geantwort zwen brive ein teutscher des datum stet zu Ofen am montag nach allerheyligentag und ein lateinischer, der in seinem datum heldet zu Kaschaw am 18. tag des monats decembris, in welchem teutschen brive ewr koniglich wirde unnder annderm schreibt, das wir unnser ere vergessen haben sollen. Solichs antziehens wern wir billich entlestigt, dann wir haben gehanndelt alls ein fromer kurfurste auch in furstenlichem stand unns gehallten, das wir zu eren und zu recht wol wissen zu bekennen auff all anndre ding, was wir gehanndelt haben in der sach seit ir durch unnser schrift volkomenlich bericht, die auff grunt gesetzt sind der an allen steten zu eren vnd zurecht gnug ist. So ist unnser tochter sach mit hertzog Hannsen auff ewr koniglich wird beteidingt der haubtsach halben zurecht wo die ding mit wissen durch ewr koniglich wird in der gutlichkeit nit gericht werden und den dingen volg geschicht, alls davon geredt ist, alls dann an unnser tochter und unns nicht erwindet. Dieselb unnser tochter ist auch nye wider gewest so ewr koniglich wird ir vermechnus bestettigt und ir gerechtigkeit gelihen het, sie hette euch gethan, was ein furstin in der Slesy die ein witbe wer euch zu thon pflichtig wer gewesen, sich auch nach euch gerichtet, alls nach irem hern vor aller ee, der sie mit der koniglichen wirde eingannngen und vermehelt ist, und thut das noch nach laut der bericht zwischen beder konig zu beheimen. Ewr koniglich wird schreybet von dem tag zu Olmuntz, dohin ir mit zweyen konigen komen sollt, wissen wir nicht, wenn und alls sich der artikel weiter zcuhet so ewr koniglich wird an die grentz komet, do ir nahent zu unns habt, haben wir unnser tochter noch sone nie abgeslagen, so ir unns zu euch verbot hett, das unnser etlich zu ewrn koniglichen wirden geritten weren auff gnugsam versichrung unnd sind des warttend gewesst auf ewr ferdigs erfordern und zu schreyben in dem ist unns der widerwille erewgent. Got geb das es unns hewr wol furtrag. Datum in unnser stat Frannckfort am freitag vor Anthoni a. etc. 79.

Külczím: Dem durchleuchtigen fursten hern Mathias zu Hunern, Dalmacien, Croacien etc. konig.

(Eredeti fogalmazata a porosz királyi ház berlini levéltárában.)

281.

1478. második felében. II. Mohammed török császárnak. Tudomására adja, hogy Dóczi Pétert küldi hozzá másodizben követségbe.

Mathias etc. Salutem et mutue benevolentie incrementum. Mittimus iterato fidelem nostrum magnificum et spectabilem Petrum Dóczy vaivodam oratorem nostrum in conspectum maiestatis vestre, et per eum nonnulla intimavimus, maiestati vestre, ad pacem inter nos ceptam et amicitiam mutuam pertinentia, prout ipse orator noster, sufficienter per nos informatus, declarabit maiestati vestre. Rogamus-eam, ut nostro oratori plenam et indubitatam fidem in omnibus, que nostro nomine ad confirmationem pacis et amicitie dicte mutue *(sic)* maiestas vestra dignetur adhibere, non aliter quam si ea omnia, que dicturus est, de mente nostra processissent. Bene valeat maiestas vestra, et omni gaudio repleatur in honore.

(XVII. századbeli másolata a Magyar Nemzeti Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. Tévesen 1458-ra téve.)

282.

1478. őszén. Rüdesheimi Rudolf boroszlói püspöknek, a lengyel királyhoz küldött követének. Értesiti, hogy a német lovagrend érdekében kieszközölt pápai bullákat napról-napra várja.

Reverendissime in Christo pater fidelis nobis sincere dilecte. Intelleximus ea, que paternitas vestra de negotio Prutenorum scribit, ad quod impresentiarum, prout paternitas vestra optat, respondere plene non possumus, ex quo in dies

nuntium et oratorem apostolicum cum bullis et litteris super illis rebus opperimur.[1]) Certiores enim jam redditi sumus de curia, quod res illa expedita est, et ipse nuntius apostolicus propediem apud maiestatem nostram cum bullis constituetur; qui postquam ad nos applicuerit, paternitatem vestram illico certiorem efficere, et eidem de rebus illis plenam informationem et responsum facere curabimus. Interim tamen hortamur et requirimus, ut ea que honori nostro cum in rebus illis, quam etiam aliis conducere censebit, solitam diligentiam non pretermittat. Quod erga eandem paternitatem vestram gratiose recognoscere curabimus. Quam et bene valere optamus. Datum.

A levél élén: Ad episcopum Wratislaviensem.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 15. — Epistolae P. IV. E. XI.)

283.

1478. végén. Mocenigo János velenczei dogénak. Előadván a sérelmeket, miket Magyarország a köztársaságtól szenvedett, és utalva arra, hogy a köztársaság a pápa ellen állást foglalt, kijelenti, hogy a pápát fegyver hatalmával támogatni fogja.

Mathias etc. Illustri principi Johanni Mocenygo duci Venetorum salutem. Meminisse potestis et commune vestrum bene meminisse debet, quibus olim inscriptionibus, promissionibus et juramentis communitas vestra nostris quondam predecessoribus, huius nostri regni Hungarie regibus, mediantibus litteris sanctissimam obligationem continentibus, obligaverit et se astrinxerit ad bonam vicinitatem amicitiamque huic regno et regibus Hungarie pro tempore existentibus sincere et inconcusse semper observandam. Que promissa cum scriremus nostris predecessoribus per vos parum observata, sperareremusque diu pro ea benevolentia et favore, quem erga vos ab initio semper retinuimus, aliquando vos promissorum et strictissime obligationis vestre vos recordari,

---

[1]) Ezeket sürgeti 1478. augusztus 27-ikén a pápához írt levelében.

nostraque et corone nostre jura, que iniuste occupata detinetis, remittere, debitosque census, ad quos ex vi inscriptionis vestre pro buccis fluminum gulfo quotannis regibus Hungarie obligati estis, et penas neglecte solutionis, que jam in grandem summam excreverunt, quibus similiter nobis debitores existitis, exsolvere: diuturna tamen expectatione frustrati, obtinere non potuimus, ad quod observandum equitatis et honesti ratio vos ultra cogere debuisset. Nihil enim promissorum, quibusvis strictis obligaminibus firmatorum, nobis et nostris predecessoribus observastis; quin potius ea moliti estis ab initio, prout et moliri non cessatis, que cuiusvis modesti hominis patientiam irritarent. Et licet nos multis et inexplicabilibus provocati iniuriis, optimo jure contra vos, tanquam contra eos, qui sub specie amicitie omnem contra nos hostilitatem exercere non desinunt, partes nostras defendere debuerimus, cum ab initio hoc pacto ad hoc regale solium nostrum assumpti sumus, quod distracta corone jura colligere et alienata recuperare deberemus; publicum tamen commodum privatis iniuriis semper anteferendum duximus, nolentes scilicet causa nostri ea deserere, que ad publicam totius christianitatis utilitatem magis opportuna judicaremus. Et subinde expectavimus aliquando communitatem vestram ad se reversuram, et anteactorum penitentia ductam, nostra remittere et promissam ad que nobis obligatur, observare. Ideo longo tempore patienter dissimulavimus, que pro jure nostro et inuiriis facere merito debebamus; tametsi multa forent, que nos contra vos et communitatem vestram cohortarentur, et promissam predecessoribus nostris et corone nostre amicitiam et bonam vicinitatem in nulla sua parte observastis, sed potius sub specie amicitie omnem contra nos [1]) hostilitatem exercere studuistis, et regnum nostrum Dalmatie, quod predecessores vestri olim recognoverunt pleno jure ad reges et coronam regni Hungarie pertinere, vos indebite et preter omne jus fasque, in magna sua parte usurpastis, et plures egregias civitates, oppida, terras et territoria eiusdem

[1]) Ezután, bizonyára tollhibából, e szó áll a codexben »vicinitatem«.

regni nostri sub vestra tirannide et jugo detinetis, tributaque insolita et gravissimas impositiones eiusdem regni nostri incolis pro libito vestro infligitis, et septem millia florenorum, que pro buccis fluminum gulphi et inscriptione vestra quotannis solvere obligati estis, et penas tamdiu neglecte solutionis, ad quas nobis exsolvendas strictissimis cautionibus commune vestrum obligatum existit, solvere non curastis, et non contenti juribus corone nostre iniuste et immaniter per vos usurpatis et detentis; manus avidas tandem adusque confinia regni nostri Croatie insolenter extenditis, et plerosque subditos nostros de regno nostro Croatie, alios in protectionem vestram suscipitis, aliis presidia et favores in detrimentum nostrum impenditis, rebellesque nostros et exules in vestra contubernia suscipitis. Quod presidium nuper per sanctissimum dominum nostrum Sixtum divina providentia papam quartum,[1]) pro necessaria fidei defensione, contra communem totius christianitatis hostem, consentientibus ad id omnibus Italie potentatibus, decretum et promissum, in totius christianitatis detrimentum et manifestam iniuriam nostram disturbastis, quo scilicet facilior preberetur vobis occasio cum immanissimo fidei hoste pacem et societatem facere, et in perniciem totius christianitatis cum infidelibus fideliter conspirare, quia commoda vestra saluti totius christianitatis preponitis, et seva dominandi libidine accensi sic privatis rebus intenditis, ut vel universam fidem christianam subvertere curetis. Que omnia et singula licet nobis justas et probabiles offerrent causas contra vos insurgendi, maluissemus tamen nos, pro modestia nostra et singulari in rempublicam christianam affectu, dissimulantes privatas nostras iniurias et etiam lesa per vos jampridem christianitatis detrimenta preterire, nisi perversitas vestra, insolens ambitio eousque tandem progressa foret, ut post lesionem nostri, post innumerabiles iniurias christianitati illatas, tandem in vicarium Christi, in totius christianitatis caput, matrem omnium fidelium, sanctam sedem apostolicam et sanctissimum dominum nostrum Sixtum divina providentia

[1]) A codexben, tollhiba, secundum.

papam modernum furorem exercuisset suum, que perditissima audacia in eam tandem rebellionem et inobedientiam prorupit, ut audeat publice contra piissimam matrem suam, a qua salus universis fidelibus diffunditur, et contra vicarium Jesu Christi, quem more boni filii humiliter venerari et observare debuerat, caput extollere et proterva temeritate insultare; id quo commodius faceret et virus perfidie sue communitas vestra jam pridem conceptum et multo tempore dissimulanter suppressum tandem diffunderet, inita societate firmatisque federibus cum liga Ithalie, sedis apostolice contemptori et rebelli, non solum illos de liga in rebellione et pertinacia contra sanctissimum dominum nostrum et sanctam sedem apostolicam fovet et retinet, sed quod deterius est, in furorem prophanum arma et presidia subministrat, atque ut eo pernitiosius obstinatiam suam in sedem apostolicam sustineat, incitat et impellit, gaudet socios iniquitatum suarum reperisse, olimque conceptum virus tandem in caput christianitatis evomere, ut oppresso capite maiora tandem audeat in membra. Ob hoc nephario sceleri et indurate malitie non solum se sociam se exhibet, sed autorem insuper pollicetur et prestat. Quod cum nos enumeratis causis superioribus longe acerbius molestiusque judicassemus, cum propter commune christianitatis periculum, quod tali discordiarum fomite ob favorem infidelium in dies augere satagitis, tum vero propter scandalum, quod in ecclesia Dei ob talem rebellionem et inobedientiam subortum est, requisiti per eundem sanctissimum dominum nostrum Sixtum papam modernum, tum ex vi federis, quod cum sua sanctitate jam pridem habemus, cum vero ex devotione, quam nos in sanctam sedem apostolicam a teneris annis semper habuimus et habemus, et quam unusquisque christianam fidem professus habere debet, presidium nostrum et parata defensionis arma penes apostolicam sedem pro tuenda dignitate fidei catholice et ipsius sedis honore conservando sanctissimo domino nostro, contra vos, tanquam manifestos Christi et sacre sedis apostolice ac totius christianitatis hostes, obtulimus. Et ne vobis impune contra sanctam sedem apostolicam et Christi vicarium et contra totam christiani-

tatem insultare liceat, pro Dei honore et sancte sedis apostolice reverentia eique presidentis devotione et obsequio, proque totius christianitatis defensione, invocato nomine et adiutorio altissimi domini exercituum, qui ecclesiam suam supra petram solidam firmatam non deserit, et sicut persecutores eius non patitur, ita propugnatores dextera sue potentie confirmat, ex nunc vobis et communi vestro necnon dominiis, terris, civitatibus, oppidis et omnibus subditis vestris, cum omnibus adherentibus, colligatis, amicis, confederatis, fautoribus et subditis nostris hostem profitemur et declaramus per presentes; nolentes a vobis vel a quocumque nobis imputari, quicquid deinceps iniurie et hostilitatis a nobis vel a nostris vobis fuerit ubicumque illatum; et protestamur nos diuturna dissimulatione vestram erga nos iniuriam sustinuisse, nunc etiam cum maiori detrimento nostro iniurias nobis et regno nostro per vos frequenter illatas sustinere voluisse, nisi vos tandem tantam rem amaram contra Deum ac universalis ecclesie rectorem, in manifestum totius christianitatis et fidei contemptum extendissetis. Quod sicuti omnibus Christi fidelibus iniquo animo ferendum, ita nos quantum in nobis erit, divino adiuti presidio, primi non feremus; sed pro honore apostolice sedis et pro defensione fidei sanctissimo domino nostro Sixto pontifici pro viribus nostris assistemus, omnemque contra vos quam poterimus vim et hostilitatem, tanquam contra rebelles sancte matris ecclesie et totius christianitatis hostes publicos, exercebimus; sperantes illius foveri auxilio et ope adiuvari, cuius vicarii et sedis honorem et reverentiam decretum nobis est ab insultationibus vestris et damnatis iniuriis defensare. Datum.

A levél élén: Diffidatorie duci Venetiarum et communitati.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében 30.)

Ezen nevezetes levél dátumának megállapítására és jelentőségének megértésére a következő körülmények szolgálnak támpontúl.

A velenczei köztársaság az 1478-ik év folyamán magára vonta Mátyás király haragját, mivel a hűtelen Frangepán grófokat pártfogása alá vette. Ugyanekkor a pápa és a nápolyi király ellen szövetséget kötött több olaszországi állammal.

Mátyás ez alkalmat meg akarta ragadni Dalmátia visszahódítására. (L. Mátyás király élete 303.)

1478. október 20-ikán a dogéhoz és Velenczében levő követéhez intézett levelei (L. 266.267. szám alatt) a szakítás előhírnökei.

Kevéssel utóbb, az év végén, Mátyás, mikor a köztársaság és a törökök között folyamatban levő békealkudozásokról már tudomása volt, de mielőtt a békekötés (1479. elején) tényleg létrejött. szerkesztette a király a jelen iratot. Azonban kétséges, vajjon tényleg rendeltetése helyére elküldötte-e? A velenczei köztársaság jegyzőkönyveiben semmi nyoma; már pedig ha elküldte volna, bizonyára tanácskozásoknak tárgyát képezte volna.

284.

1479. elején. Veronai Gábor egri bibornok-püspöknek. Felhívja, hogy főpapi banderiumát mielőbb állítsa ki.

Quemadmodum ex copiis litterarum ad nos missis avisati sumus, dum nos hic subsidium sepe nobis ad negotia fidei promissum expectamus, ex alia parte de preparanda in Italia classe consultatur, ad quam classem parandam sicuti certificati sumus, nuper in consistorio ex dominis cardinalibus pro rata sua aliquam summam de ecclesia sua promiserunt, inter quos dicitur etiam paternitatem vestram computatam, impositumque vobis esse, ut ad parandam huiusmodi classem aliquot millia aureorum de ecclesia vestra ex hoc regno contribueretis. Nos autem id spectabamus, ut potius aliorum christianorum juvaremur subsidiis in tanta necessitate rerum christianitatis et maxime in his laboribus nostris, quibus assidue contra Turcos pugnando fatigati sumus, quam cogeremur ex hoc regno nostro insuper aliis subvenire. Que res nobis profecto justa et honesta nequaquam videri potest, attento potissimum eo, quod cum unaqueque ecclesia in hoc regno nostro, secundum veterem regni consvetudinem, ad erigendum tempore necessario suum vexillum juxta qualitatem suorum limitata sit redituum, et id de jure ad instar aliorum prelatorum et baronum regni nostri obligetur; nos eo onere paternitatem vestram hactenus exemptam habuimus, eo maxime respectu, ut ipsa hoc onere sublato commodius

posset rebus nostris intendere, ac cum opus foret debita sibi obsequia pro regni nostri necessitate suscipere. Sed cum videmus nostra hac indulgentia in aliorum commoda abuti paternitatem vestram; ideo requirimus et hortamur et ita omnino volumus, ut signa ex vexilla sua cum summa gentium, quas ex antiqua consvetudine ecclesie, pro defensione regni nostri dare obligata est, statim disponat, ut in hoc regno nostro cum aliorum prelatorum et baronum signis erigantur; quo scilicet eo facilius, adunato omnium regnicolarum nostrorum presidio, defensioni regni nostri incumbere valeamus. Quia certa esse debet paternitas vestra, quod post tot labores nostros et fatigia, quos jam annis superioribus et pluribus pro defensione christianitatis toleravimus, dum aliorum subsidia nobis abnegantur, nostra subsidia, hoc est reditus, qui de ecclesiis nostris proveniunt, nullo modo patiemur in aliorum commoda transferri, sed potius volumus in regnis nostris necessaria et communi defensione dispensari hic apud nos. Cassovie.

A levél élén: Mathias rex ad cardinalem Agriensem.

(Epistolae. P. IV. E. XXXV.)

285.

1479. január 6. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Az általok ajánlott Hans von Clunn ügyében lausitzi helytartójától felvilágosítást kér.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Behem etc. kunig, embieten den hochgebornnen fursten unsern lieben ohemen swegern und frundten, hern Ernnsten etc. kurfursten, und hern Albrechten gebrudern, herczogen zu Sachssen, lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen, unsern fruntlichen gruss und waz wir liebs und guts vermögen bevor. Als uns dieselben ewr liebe von des edelen unsers lieben getrewen Hannsen von Clunn herren zun Zcauch wegen, geschriben und gepeten haben, in seine bestrickung, mit der er durch unsern lieben getrewen Melchioren von Loben unsern voytt unsers marggraftumbs

Lwsitz verfangen ist, zu begeben, und mit im ze tunde als mit andern unsern lanndtlewten, wie daselbs gewonheit ist etc., haben wir mit mer innhalt ewrs schreibens vernomen. Darauf tun wir ewer lieb zu wissen, daz wir alzeit genaigt gewesen und noch sein, womit wir ewer lieb ze willen werden mogen, zemal gutwillig sein, aber wir wissen nit, waz doch der hanndel oder misshandel sey, darumb wir dann dem benanten unserm voytt schreiben uns der sachen halben underrichtung ze tunde und soverre der unserer land und lewt verderben oder scheden nit berurt, wellen wir ewern lieben in dem und merern gern zu gevallen werden. Geben zu Kascha, an der heiligen dreyer kunig tag, anno domini etc. lxxnono, unserer reiche des Hungrischen im ainsundzweinczigisten und des Behemischen im zehenden jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fursten unsern lieben ohemen swegern und frundten hern Ernnsten etc. churfursten und hern Albrechten geprudern, herczogen zu Sachssen lanntgraven inn Doringen und marggraven zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

286.

1479. január 11. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Örömmel vette értesítésöket, hogy Albrecht herczeg az olmüczi congressuson megjelenik. Meghagyta Zápolyai Istvánnak, hogy öt fogadja és kísérje.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Behem kunig etc. embieten den hochgebornnen fursten unsern lieben ohemen swegern und frundten hern Ernnsten etc. kurfursten und hern Albrechten gebrudern herczogen zu Sachssen lanntgrauen in Doringen und marggrafen zu Meissen unsern fruntlichen grus und waz wir liebs und guts vermogen bevor. Ewr liebe schreiben haben wir vernomen, und kumbt uns zu grossem danck und sunderer fruntschafft, wenn wir darinn vernemen allen guten fruntlichen willen und liebe so ir gen uns traget und nichtz

ansehen wellet, weder verrer des wegs, oder andere swere arbeit sunder furgenomen habet, uns zu eren und gevallen ewr liebe ainer, als der benant hochgeboren furste her Albrecht etc. auf den tag gen Olmuntz ze fugen. Nu mocht uns zu diser zeit nichtz so fruntlichers und geuelligers von ewern lieben komen sein, darzu wir ewr fruntschafft, mit gelait zu seiner zeit auch yetz schrifftlich hiemit schicken, genugsam fursehen wellen und haben darauf dem wolgebornnen unserm lieben getrewen Steffann von Zapolien unserm haubtman in Slesien bevolhen, ewr lieb entgegen ze komen, und als sich gepurt erlich zu gelaiten. Sunder verkunnden wir ewr liebe auch in hoffnung vernomen ze haben, daz umb merers nucz willen der fursten und anderer so auf den tag komen werden, verlengt ist, mit wissen und willen des andern teils untz auf sannd Sigmunds tag nagstkunfftig, wenn nach gelegenhait der zeit und aller anderer schickung halb der tag uns fuglicher bedunckt ze sein, und darumb wo wir ewr lieben allen fruntlichen guten willen erczaigen und beweisen sullen, sey wir ganncz genaigt und begern dieselben alzeit uns zu sunderer fruntschafft und glucklichem wesen zu sein. Geben zu Kascha, an montag, nach der heiligen dreyer kunig tag, anno domini etc. lxxnono, unserer reiche des Hungrischen im ainsundzweinczigisten und des Behemischen im zehenndten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fursten unsern besundern lieben ohemen swegern vnd frunden hern Ernnsten etc. churfursten und hern Albrechten gebrudern herczogen zu Sachssen lanntgrafen in Doringen und marggrafen zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

287.

1479. január 12. III. Frigyes császárnak. Felhívja, hogy az 1477-ik évi békekötésben megállapított összeget fizesse le.

Serenissimo principi domino Friderico divina favente clementia Romanorum imperatori semper augusto, patri

nostro carissimo. Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. salutem et prosperorum successuum incrementa. Serenissime princeps pater noster carissime. Intelleximus ea, que reverendissimus dominus cardinalis Agriensis cum vestra maiestate tractavit, et ultimam eiusdem vestre maiestatis sententiam. Verum quia nullo modo decrevimus in illa suspensione diutius immorari, quam etiam certi sumus a domino rege Ferdinando nullatenus admittendam, hortamur maiestatem vestram, ut pecuniam nobis promissam sine ulla mora nobis reddi faciat,[1]) alias gravissima dampna incurremus, de quibus speramus maiestatem vestram nobis non favere. Quam bene valere semper optamus. Datum Cassovie, duodecima die mensis Januarii, anno 1479.

(Egykorú másolata a bécsi állami levéltárban. — Chmel. Monumenta Habsburgica. III. 634.)

288.

1479. január 25. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Elöadja a glogaui herczegség tárgyában Albert brandenburgi választófejedelemmel fenforgó viszály állását.

Wir Mathias von Gotts gnaden zu Hungern zu Behem etc. kunig, embieten den hochgebornen fursten unsern besundern lieben ohem swegern und frundten hern Ernsten kurfursten etc. und hern Albrechten gebrudern herczogen zu Sachssen lanntgrafen in Doringen und marggrafen zu Meissen, unsern fruntlichen grus und waz wir liebs und gutz vermogen bevor. Ewr liebe schreiben, auch marggraff Albrechtz antwurt, darinn beslossen[2]) haben wir verstanden und empfangen, des wir ewr lieb gar zemal hoch und sere dancken, darauf tun wir derselben ewr lieb ze wissen, wiewol derselb marggraf, yetz manigerlay furnemen tut und

[1]) V. Ö. Mátyás király élete. 267.

[2]) Ezen leveleket nem bírjuk.

auch vil artikel, nicht alain uns, sunder auch ewer lieben und andern fursten von den sachen, die sich zwischen unser und sein halten, schreibet, er hat aber untz her nichtz anders geschriben, daz er vorhin nit gemeldet, oder daz er die sachen so gar klerlich nit offenlich erczelet hiet; wir wellen aber, zu dem, als wir getrawen ewer lieben unverporgen ze sein unser gerechtikait und wie sich die sachen halten, erkleren, wie alle zwitrecht zwischen unser von anfangk entsprungen ist. Wann nu sein tochter unser gerechtikait ir selbs freuenlich hat zuziehen wellen, und in dem nit alain, ain benugen gehabt, sunder dazumal unserm veint uns zu missvallen geben und zu aigen hat wellen, und so wir nu dieselb sein tochter offt ersucht haben, damit sy unser gerechtikait ir sogar unrechtlich zuziehen, und uns als obristen in dhainerlay weg nit erkennen, sunder verachten wolte, und daz noch grober ist, darumb hat uns ir vater und bruder in den sachen angefeindt, herczogen vom Sagen, dem mer gerechtikait nach uns gepurt, dem wir gelihen und eingeseczt haben; und so nu daz geschach, alspald hat marggraff Albrecht und sein sun denselben herczogen, von uns also inngesaczt, angriffen und krieg angefangen, darnach uns und unsern lannden an all absag veintschafft zugefugt und in unser marggrafftumb Lwsitz geczogen, da rawb und prandt getan; und wiewol wir sy offt und menigmal an sy ersucht und begert haben, daz sy recht suchten, und waz recht wer aufnemen, und weyter daruber erboten, so sy erber und rechtlich erbietung aufnehmen wolten, weren wir in willig genczlich recht, nach sitt und gewonhait des heiligen Romischen reichs kurfursten, von der anczal wir dann sein, wider gen und faren ze lassen, daz sy albeg untz her aber abgeslagen haben, dadurch sy unser gerechtikait mer underdrugken, und fur und fur fleisz tun uns die zu befrombden, wann wir albeg berait gewesen und noch hewt sein, daz recht also ob sy wellent furzenemen, oder in dem compromisz, daz der marggraf mit dem herczogen vom Sagen getan hat bleibe, ob sy nu ainen oder den andern wege aufnemen wolten. Awsz den dingen allen, mag ewr liebe vernemen, ob wir mer in dem schuld haben oder welher tail die recht-

lichen sachen habe, wann aber der marggraf von uns schreibt, daz wir sein tochter vercleynen und in und seinen sun uneren, daz wir zemal nit versten, wir wissen auch nit, womit wir sy vercleynet solten haben, dach daz sagen wir wol, daz wir sy nit hoher noch weniger machen, dann sy ist, wir wissen auch nit, als er schreibt, daz wir in oder seinen sun verunglymppfft oder daz ye getan solten haben, aber warhait ze sagen, so sy sich selbs bedechten so wurden sy sich selber billicher merken dann wir, wenn sy wider recht und billikait on alle absag uns und unser lannde on all rechtlich ursach angriffen, dadurch sich selbs verunglymppfft und wir selbs nit haben daran kain schuld, so wir daz sagen, daz durch sy beschehen und in wissen ist Ob nu etwaz darinn gemerkt wirdet, ist uns nichtz verubel ze haben, so wir davon reden, sunder denselben ist zu vermerken, die daz getan haben. Dann verrer, als er schreibt, daz er uns daz nit zumesst, sunder denen die die ding an allen grundt an uns getragen haben; darauf sagen wir, daz wir nit so gar leichtferttig sein, oder der warhait sogar verirren, daz wir durch falscher eingebung on vernunfft bewegt solten werden. Wenn zu gleicher weise wir uns ains andern gerechtikait unrechtlichen understunden der zuziehen, also wellen wir auch, daz uns von yemand unser gerechtikait unrechtlich enczogen sol werden. Furtter, als der benant marggraf ewr liebe ersucht und bittet im guten willen und gunst neben seiner gerechtikait zu beweisen; aber nach dem von ewr liebe meniclich wissen ist, daz ir aller gerechtikait und billikeit liebhaber seyt, also begern und ermonen wir ewr liebe hiemit, die wolle bedencken unser gerechtikait, die nu ewr fruntschafft genczlich und volkomenlich erkennen mugen; wenn uns zweifelt daran nit waz pillich und recht ist lieb habet und die ungerechtikait verachtet, als auch ewr liebe in eren der loblichen herkomen sind und gelauben und halten es auch dafur, daz ewr liebe wider solh unser gerechtikait billikait und erbietung ewr liebe ere und herkomen von des marggrafen oder yemantz andern wegen vergesset oder dawider guten willen oder gunsst beweiset. Geben im Alten Sole, an sand Pauls tag conversionis, anno

domini etc. lxxnono, unserer reiche des Hungrischen im ainsundzweinczigisten und des Behemischen im zehendten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fürsten unsern besundern lieben ohemen swegern und frundten hern Ernnsten kurfursten etc. und hern Albrechten geprudern herczogen zu Sachssen lanndttgraven in Doringen und marggrauen zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

Ezen levelet a szász herczegek közölték Albrecht brandenburgi választófejedelemmel, ki 1479. ápril 26-ikán a következő iratot küldötte Mátyásnak:

Durchleuchtiger konig. Als ewer koniglich wird unnder anderm schreibt in einem brieve des datum stet zu Kaschaw am achtzehenden tag decembris haben wir euch unnder annderm auch geantwort in einem briefe des datum stet zu Frannckfort am freitag vor Anthony, wie hernach volgt. Ir meldt in ewrem bestimbten brive, so ir nach dem tag zu Olmuntz an die grenitz neher gegen unns kompt, ob wir unns gegen euch ichtes erbieten werden, so sey ewer koniglich wird das aufzunemen willig. Nun antworten wir darauf in dem vorbestimbten brieve, wir haben nye abgeslagen, wenn ir unns unnser tochter oder sone zu euch verbotet, uf gnugsam versicherung es komen ettlich zu euch unnd sind des wartend gewessen, uff ewer ferdige botschafft, in dem ist unns der widerwille ertzeigt, Got geb, das es unns hewr wol furtrag. Uff solchs haben wir aber gewartet, indem schreibt ewer koniglich wirde unnsern swegern von Sachssen, in einem brive, des datum stet zum alden Sol an sannd Pauls tag conuersionis darinn ir unns ser ungelimpfft unnd dabey ettlich recht angezeigt. Darauf ist unnser antwort, die wir vorlanngst gethann hetten, wo die tege nit gewest weren, wir haben ewer lieb oder keinem menschen all unnser tag on vehde beschedigt, als euch furgeben wirdt, wie wir im dann im lannd zu Lausitz gethann sollen haben. Wir haben vor ewer vehde, die ir unns zuge-

schriben habt. dafur wir es halten muszen, das eigent die tat, im lannd zu Lausitz nye kein beschedigung gethann unnd das werden die steenden hewser im lannd probiern, deszhalben nit not thut das weiter zu verantworten, dann wir gern disputatio umbgiengen, wo wir konten als der der willen unnd nicht widerwertigkeit gesucht hat, unnd noch sucht gegen ewer koniglichen wirde; unnd das wir nit volkomentlich antworten uff ewrn jungsten brive zu allen stucken, als wir woll unnd statlich zu thon wosten, vermeiden wir der sach zu gut auch das es nicht not ist, dann die vorigen brive zwuschen ewer koniglich liebe unnd unns beganngen tzeigen clerlich ann unnd leuttern all sach, wie sie ein gestalt haben, so ir sie gruntlich gegen einander horen unnd bewegen laszt, so haben wir unnser sach nit getunckelt unnd ewer unnd unnser brieve geben antwort unnd erzeigen uff das wir ytzundt verhalten zu specificirn der sach zu gut, wie vorstet, die erbietung in unnsern briuen zu nemen unnd zu geben euch zugeschickt, der stellen wir nicht ab, lassen unns die settigen wo wir dabey bleiben konnen. so ist unnser tochter verteidingt, uff den Romischen keiser unnd ytzund durch herrn Jorgen von Stein, ewrn anwald, uff ewer koniglich wird, wie anzeigt der versigelt recess, der keins verfehet unnser tochter; darumb nemet ir sach zu hertzen, darzu ir ausz koniglicher wird gewidembt seytt, als einer elenden wittwen, die alles irs guts ensetzt ist, bisz auff ein slosz unnd stat, do sie nicht hat dovon zu leben on Gottes unnd unnser hilff, unnd hat sich nye anders gehalten, oder wir von iren wegen, wo es ir hett mogen gedeyhen, denn das das ir ir ytzundt schuldig wert geweszen, gern von euch gehabt unnd hett wider gethann, was ein furstin in der Slesy schuldig wer, als sich das alles clerlich erfinden soll, vor allem wider willen unnd der das noch nach laut der bericht beder konig in getrawen ir werdent euch solcher volkomenlicher underrichtigung emaln gescheen unnd ytzundt angezeigt, der gerechtigkeit zu erspriessung settigen unnd daruber mit gewalt nicht lenger beswern lassen unnd unnser tochter unnd die unnsern, dann wir haben unverschult unnd uber volkomentlich rechtlich erbietung vor unnd in der tat gnug erlitten unnd solchs nit lenger gegen Got, unnserm gnedigsten herrn dem

Romischen keiser unnserm herrn unnd frunden unnd meniglich ein cleger sein lassen, unnd bitten des ewer antwort nach der pillichkeitt, verdinen wir in geburnus gerne. Datum Coln, an der Sprew, am montag nach misericordias domini, anno etc. lxxix.

An den konig von Hungern etc.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

289.

1479. február 2. Ausztria rendeinek. Felhívja őket, hogy az 1477-iki békekötésben megállapított összeget fizessék le.

Mathias von Gots gnaden kunig zu Hungern und Beheim etc. Embietn den grosmöchtigen und edeln allen und yeglichen grafen und herrn des fürstentumb Österreich unser hail. Ir habt genug wissn und gelauben ir in gedechtniss seit in welchermass der durchleuchtigist herr der Romisch kaiser etc. des verganngen jars begerund widerumb mit uns in frid zugen und durch meniger taiding ainikait gemacht hat, wie und auf was zeit und mit was versicherhait seiner brief die dann strenng verphlichtung innhelt er uns gehaissen hat zubezahlln; demselben gehaiss und verschraibung ir auch mit ewrm brief verwilligt und seinem gehaiss mit ewrm versprechn nicht mit weniger verpindung uns bestättigt habt, und wisst, daz ir ew nebn seiner maiestät ob solh zallung und gehaiss ausgezogn oder versawmbt wurde, in dieselb pund ew durch ewr brief verpunden habet, daz dieselben brief und verschreibung so bey uns sein mit klerlicher zeugnüss ausweisn; habn wir auf solh seiner maiestät und ewr verschreibung in alln dingn seiner kaiserlichen maiestät gevalln wellen, und bericht derselbn massn ingangn und wern mit seiner maiestät nicht gern in zwitrecht komen. Nu er hat uns uber unsern willn darczue gedrungn, der dann offt von uns ersuecht ist, das er uns wider dy gerechtikait nicht tet, hat er nach dem hochstn betracht uns in unser gerechtigkait zu ubergreiffn, dadurch

notturft, was unser gerechtigkait mit dem swert und dem krieg zu suchen und uns solhes der vernunft der gerechtigkait noch ainicherlay aufruer der krieg nicht zugegeben; aber auf solh bericht und gehaiss geschehen haben wir auf dy gesatzten tag der bezalung sein kaiserlich maiestät ersuecht, innhalt der verschreibung benuegig ze machen, das bys her versaumbt und zu thuen nicht bedacht ist, sich selbs und ew in den schadn darinn ir ewr verschreibung halbn verpundn seyt zu füern. Darumb ersuchn wir ew auf solh ewr verschreibung und versprechn, das ir uns umb haupsumb und schadn von ew ersuchn und darczue genött dye zusuchn. Darumb seyt ingedechtig ewr verschreibung und hallt das so ir uns in kraft derselben verschreibung zugesagt habet. Datum Krembnicz, an unser frawntag liechtmess, anno etc. LXXVIIII°, unsers reichs des hungarischen im XXI., und des pehmischen im zehenntn jarn.

(Egykorú másolata a bécsi cs. és k. udvari könyvtár 7864. számú latin codexében. 38. — Kiadta *Teleki.* XII. 85.)

290.

1479. február 9. Stein György lovagnak. Megbízza, hogy a brandenburgi őrgrófokkal kötött fegyverszünetet hosszabbítsa meg.

Magnifice fidelis nobis sincere dilecte. Ea, que inter nos et marchiones conclusisti, intelleximus, et beneplacent nobis. Responderemus autem tibi de hoc latius, et clariorem daremus informationem, nisi dominus cardinalis nunc abesset. Redimus tamen Budam sine mora et cum domino cardinali constituemur, per quem latius de omnibus ad te rescribemus, et hominem tuum, quem interea expedire non potuimus, etiam cum plenaria informatione ad te remittemus. Si tamen aliquantulum homo tuus remorabitur, propterea has litteras nostras ad te premisimus, ut esses de mente nostra avisatus, et ut ulteriores cum marchione treugas faceres. Si tamen cito homo tuus reverti non posset, quia certius esse videtur nobis nuntius (?), brevi

habito autem cum domino cardinali colloquio, de omnibus latam informationem dabimus et etiam ipsum Seleni[1]) informabimus, quid ulterius facere debeatis ..... Strigonii, nona Februarii .... 1479.

(Eredetije a Hohenzollern-ház levéltárában, honnan Bambergben 1854-ben Dr. Burckhardt Vilmos, jelenleg a weimari nagyherczegi levéltár igazgatója kivonatosan lemásolta; de most már sem Bambergben, sem Berlinben — hová a levéltár egy része áthelyeztetett, — feltalálható nem volt.)

291.

1479. február 14. Medici Lőrincznek. Pártfogásába ajánlja Farkas László deákot, kit bevásárlás végett Olaszországba küld.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Magnifico domino Laurentio de Medicis amico nostro salutem. Misimus ad partes Italie hunc fidelem nostrum nobilem Ladislaum literatum Farkas dictum, presentium exhibitorem, pro emendis et apportandis diversis rebus nostre maiestati et curie nostre competentibus. Quare rogamus vestram amicitiam, quatenus eundem Ladislaum literatum, quemadmodum et alias vestra amicitia, nostri ob contemplationem, facere dignata est, tanto favore auxilioque et salvo conductu vestris prosequi velitis, ut idem cum dictis rebus nostris absque alicuius solutionis ac datii sive tributi onere, nostri ob contemplationem, cum tranquilla pace ad nostram redire valeat maiestatem. Datum Bude, in festo beati Valentini martiris, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo primo, Bohemie vero decimo.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Magnifico domino Laurentio de Medicis amico nostro carissimo.

(Eredetije a florenczi állami levéltárban.)

---

[1]) Zeleni János morva kapitány.

292.

1479. márczius 1. Albert szász herczegnek. Felkéri, hogy május másodikára érkezzék Olmüczbe.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Behem etc. kunig, embieten dem hochgebornnen fursten unserm besunder lieben swager ohem und frunde herren Albrechten hertzogen zu Sachsen lantgraffen in Doringen und marggraffen zu Meissen unsern fruntlichen grus und waz wir liebs und guts vormugen bevor. Derselben ewr lieb schreiben uns yetz zugesandt haben wir vernomen, und wisset dorauf, daz wir mit unserm bruder herren Wladislawen kunigen zu Behem also vertragen und ains sein, daz der tag auf sand Sigmunds tag nagstkunfftig an irrung und lenger schübe sein furgangk haben wirdet. Dann als wir ewr lieb vormals gepeten und geschriben haben, uns zu eren und gevallen dahin zu fugen, also bitten wir dieselb ewr lieb mit allem fruntlichen willen noch die welle sich auf den benanten tag gen Olomuntz fugen; wir haben auch mit unnserem haubtman in der Slesij geschafft und bevolhen ewr liebe zu gelaiten und zu versehen; wenn mit wen wir ewr liebe zugevallen und sunder gutten willen werden sullen, sei wir gar begirlich genaigt. Geben zu Ofen, am montag nach invocauit in der vasten, anno domini etc. lxxviiij, unserer reiche des Hungrischen etc. im ainsundzweintzigisten und des Behemischen im zehendten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczim: Dem hochgebornnen fursten unserm besundern lieben swager ohem und frunde hern Albrechten herczogen zu Sachssen lanntgrauen in Doringen und marggrafen zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

293.

1479. márczius 17. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Felkéri őket, hogy Otto bajor herczeggel a közbenjáró tisztet, a brandenburgi választófejedelemmel fenforgó viszály békés kiegyenlítésére, vállalják el.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Behem etc. kunig, embieten den hochgebornnen fursten unsern lieben frunden ohmen und swegern herrn Ernnsten kurfursten des heiligen römischen reichs ertzmarschalken und herren Albrechtn gebrudern hertzogen zu Sachsen lantgrauen in Doringen und marggrauen zu Meissen etc. unnsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vormugen bevor. Als wir ewer lieb alwegen fruntschafft und guts willens in der irrung, dorin wir mit marggraffen Albrechten zu Brandemburg sten, gutten vollg gern, wo des annders billich stat hiet mugen haben, nachkomen wern, und so bishere nichts entlichs beschehen ist in dem, so haben wir deshalben mit dem hochgebornn fursten unnsern lieben frunde und rate herren Otten pfalczgrave bei Rein hertzogen in Bayrn etc. hie vil rede davon gehalten und under annderm seiner und ewer lieben zu gevallen guttwillig erbotten ze handeln, wo pillikait und gleich erbieten sein erbern furgangk gehaben moge die sachen furter furzenemen; dorauf er dann sein rete zu ewer lieb deshalb schiken wirdet, mit denselben nu ewer fruntschafft ewr rete auch verrer senden und arbaiten muget, dadurch ir versten sullet, daz alle billiche und gleichnuss an uns nie erwunden ist, und mer dem obgenanten hertzog Otten und ewer lieben, wann yemands anderm dorin vervolgen wellen. Geben zu Ofen, am Eritag nach dem suntag oculi in der vasten, anno domini etc. lxxviiij, unserer reiche des Hungerischen etc. im zwayundzweintzigisten und des Behemischen im zehenndten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fursten unsern lieben frunden ohmen und swegern herren Ernnsten kurfursten des heiligen römi-

schen reichs erczmarschalken, und herren Albrechten gebrudern hertzogen zu Sachsen lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen etc.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

294.

1479. március 17. Albert bajor herczegnek. Értésére adja, hogy titkárát Guldin Jánost küldi hozzá üzenettel.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Behem etc. kunig, embieten dem hochgebornnen fürsten unnserm lieben frunde herren Albrechten pfalntzgraven bei Rein hertzogen in Oberen vnd Nyder Bayer etc. unnsern fruntlichen grus und waz wir liebs und guts vermugen bevor. Hochgebornner furst, wir senden zu ewr liebe unnsern getrewn lieben Hannsen Guldin, unsern canczelschreiber, dem haben wir ettlich unnser meinung ewr lieb zu sagen und zu werben bevolhen, also bitten wir dieselb mit sunderm fleisz, die welle im diesmals, was und er dann ewr lieb von unnsern wegen sagen wirdet glauben als unnsselbs. in fruntlichem gutten willen zu beschulden. Geben zu Ofen, am eritag nach dem suntag oculi in der vasten, anno domini etc. LXXVIIII., unnserer reiche des Hungerischen etc. im zwayundzweintzigisten und des Behemischen im zehenndten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem hochgebornn fursten unnserm lieben frunde herrn Albrechten pfalnczgraven bei Rein hertzogen in Ober und Nider Bayren etc.

(Eredetije a müncheni királyi levéltárban.)

295.

1479. április 5. Albert szász herczegnek. Értesíti, hogy az olmüczi congressus május 20-ikára halasztatott el.

Commissio domini regis.

Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Behem kunig etc. embieten dem hochgebornnen fursten unnserm

besundern lieben swager vnd frunde, hern Albrechten, herczogen zu Sachssen lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen, unsern fruntlichen grus und waz wir liebs und guts vermugen bevor. Hochgebornner furste besunderer lieber swager und frunde, auf solh ewr lieb schreiben, uns nechst durch ewern boten getan, des kunfftigen tags halben, der auf sannd Sigmunds tag schirist komend zu Olmuncz gehalten sol werden etc. haben wir ewer lieb durch denselben ewrn boten darauf geantwurt, also, daz wir nit zweifelen solh unser schreiben sey nu an ewr lieb gelangt. Und wann aber wir mit sambt andern etlichen unsern preleten und herren ganncz darczu gericht und nu am maisten auf dem czug gewesen weren, inner des ist uns furkommen der edel unser besunder lieber Bennsch von der Weyttmull, anstat des durchleuchtigisten fursten unsers lieben bruders hern Wladislawen kunigs zu Behem, der dann begert hat solhen furgenomen tag weiter auf den heiligen ausfarttag nagstkunftig merklicher ursach halben zu verlengen; und wiewol uns solh verlengung des tags nit zu klainem schaden kumbt, yedoch demselben unserm bruder dem kunig Wladislawen zu willen haben wir uns aber verwilligt, solhen tag auf die czeit ze erharren. Daz haben wir ewer lieb unverkundt nit lassen wellen, damit sich dieselb auch wisz darnach ze richten und mitsambt uns ain mitleiden tragen. Geben zu Ofen, am montag nach dem heiligen palmentag, anno domini etc. lxxnono, unserer reiche des Hungrischenn im zwayundzwainczigisten und des Behemischen im zehenndten jaren.

Külczím: Dem hochgebornnen fursten unserm besundern lieben swager und frunde hern Albrechten herczogen zu Sachssen lanntgraven in Doringen und marggrafen zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

E levélre Albrecht herczeg a következő választ küldötte:

Gnediger herre, uff uwer gnaden schreiben und begeren, das wir uff unsers hern himelfarttag bej ewern gnaden czu Olmuntz sein, darynnen wir uwer gnaden czu wilfarn gemeynt und uns darumb deswegs uff fritag nach jubilate zcw Dresden

erhoben der meynung uff mittwochen unsers hern himelfart abent zcu Olmuntz inzcukomen, dem wir auch wol also wulten getan habin; so wir aber underwegin vorstunden, das sich uwer konigliche wirde kunfft gein Olmuntz uff die zeit nicht fugen, sich auch furder vortzihen, so habin wir uns underwegen zcu Breszlaw zcur Nissa und alhie biszher enthalten. Und so wir von ewer gnaden kunfft nach kein gewiszheit und usz gemeynem geruchte vernomen, das sich uwer gnaden kunfft ein gute zceit und villicht bisz off Vitj gein Olmuntz vorzcihen möchte, nü ist es nicht weniger wir habin unser sachen daruff gericht, das wir uns von unsers hern himelfarttag bisz uff Vitj ader eczlichen tag darnach, bisz in dy fumfte worete ap das not gewest were bej uwern koniglich gnad hetten enthalten mogin, aber doch das wir uff sunttage ader mantagk nach Viti zcu unssern merclichen geschefte unssern abeschit von uwer gnaden hetten gehabin mogen: so sich denne uwer koniglich wird kunft dy czeit vorczihin unde uwer gnade vorstunde, das wir in des uwer konigliche wirde in eynichen wegin zcu ere und nocz gesin konten, also das wir off bestimpte zeit wie for unssern abeschit gehabin mochten wulten wir uns uwer koniglich wirde zcu wolgefallin gutwillig befinden lasen uwer gnade wolle uns bej disem unserm boten underrichtung tun, darnach wir uns czu halten wissen wullen, wir umb uwer koniglich gnad gerne vordinen.

An den konig zcu Hungarn etc.

(Dátum nélküli eredeti fogalmazata a drezdai állami főlevéltárban.)

296.

1479. május 24. A schweiczi köztársaságnak. Ajánló levél egy püspök érdekében.

Commissio propria domini regis.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern, zu Beheim künig etc. wolgebornen etc. Wir haben von dem erwirdigen in Gott vatter unserm besunder lieben fründ, herrn Prosper

Bischoven zu Catmien verstanden, wie er mit ew in guter ainikait und verwonet sey, das uns dann sunderlich lieb ist zu hören. Und wann er aber ainicherlay sachen gegen etlichen seinen widerwertigern hat zu handlen und ir seiner erwirdigkeit wol darzu furdersam sein muget, mit sunderm vleisz bitten wir ew samentlich und sunderlich, ir wellet im von unsern wegen in solchen sinen anligenden sachen furderung hilff und rat beweisen und erzaigen, darmit er unserer bitte empfindlich sey genossen zu haben, als wir ein unzweivelichs vertrawen zu ew tragen, himbfur umb ew mit gnaden und gunstlichem willen zu beschulden und zu gut nit vergessen. Datum Ofen, an montag vor Urbani, anno domini etc. LXX nono, unserer reiche der Hungerschen etc. im zwayundzwantzgisten und des Behemschen im aindlefften jaren.

Külczim: Den wolgeboren, edeln, fürsichtigen, ersamen und weisen, unssern mit gewanten und besunder lieben allen graven, herren, stetten, ortern, rittern und knechten der aidgenosschaft.

(Eredetije a luzerni állami levéltárban. — Segesser: Die Beziehungen der Schweizer zu König Mathias Corvinus. 80.)

297.

1479. május 31. Albert szász herczegnek. Értésére adja, hogy az olmüczi congressus ismételt elhalasztásának Ulászló cseh király az oka, s hogy ő négy nap alatt útra kél Olmücz felé.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern zu Behem kunig etc. embieten dem hochgebornen fursten unserm besundern lieben frunde hern Albrechten herczogen zu Sachssen, lanndgrafen in Doringen marggrafen zu Meissen, unsern fruntlichen grus und waz wir liebs vnd guts vermogen bevor. Derselben ewr liebe schreiben uns yetz getan, haben wir vernomen, und wisset, daz des tags halben zu Olmuncz ze halten nie kain mangel an uns, sunder an unserm bruder hern Wladislawn, auch kunig zu Behem gewesen ist. Nu wie dem, er kome oder kome nicht, so haben wir ye in willen dem tag nachzekomen, darauf sich

dann ewr liebe uns zu gevallen fuget und am wege ist, also sol ewr liebe on zweifel sein, daz wir von datum des briefs inner vier tagen uns von hynnen heben und dem tag nachkomen wellen. Geben zu Ofen, an montag in den heiligen pfingstfeyrtagen, anno domini etc. lxxviiij, unserer reiche des Hungrischen im ainsundzweinczigisten und des Behemischen im zehenndten jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem hochgebornen fursten unserm besundern lieben frunde hern Albrechten herczogen zu Sachsen lanntgraven in Doringen marggraven zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

298.

1479. június 24. Albert szász herczegnek. Mentegeti az olmüczi congressus ismételt elhalasztását, újból kéri a herczeg megjelenését.

Wir Mathias von Gots genaden zu Hungern zu Beheim kunig etc. embietten dem hochgebornnen fursten unserm besundern lieben swagern herrn Albrechten hertzogen zu Sachssen landtgraven in Doringen und marggraven zu Meissen etc. unsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen bevor. Hochgebornner furste lieber swager, als sich byszhere unser zukunfft des tags halben verzogen hat, solher verzug ist nit on mercklich ursach beschehen, als dan solhs ewer lieb so wir bej ainander erscheinen von uns vernemen wirdet, und nachdem nu ewer lieb uns zu eren und gefallen zu solhem tag gefuget und unser zukunfft beharret hat, des wir ewer lieb danck sagen mit erbiettung zu beschulden und verkunden darauf derselben ewer lieb, das wir uns fur sich auf morgen von hinausz erheben, des wir ew[ch] in gutter meynung nit verhalten wolten, und begern darauf an ewer lieb mit vleis bittende, an solhem verzug kain misfallen, sunder auff unser zukunfft zu beharren, und nach also gutwillig gedult zu haben, das wollen

wir umb dieselb ewer lieb in kunfftig zeit hinfur in solhem und mereren mit fruntlichem willen erkennen, als ew dan des der hochwirdig furst unser besunder lieber getrewer Johanns bischofe zu Waradein [1]) zu erkennen geben wirdet, dem woll ewer lieb als uns selbs glauben. Geben zu Prespurg, am sontag nach sand Johans tag, anno domini etc. lxxviiij, unserer reiche des Hungerischen im zwaiundzwainzigisten vnd des Behemischen im ainelfften jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem hochgebornnen fursten unserm besundrn lieben swager und frunde herrn Albrechten hertzogen zu Sachssen landtgraven in Doringen und marggraffen zu Meissen etc.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

299.

1479. augusztus 23. A schweiczi köztársaságnak. Ajánlólevél követe Renetzhauser Jakab részére.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern, zu Beheim, Dallmacien, Croacien kunig. Unsern gunstlichen grus zuvor. Grosmechtigen, edeln, gestrengen und fürsichtigen, besunder lieben. Wir senden zu üch unsern diener und getrewen Jacoben Renetzhawser ettwas unser sachen und meynung an üch zu anwerben von uns aigenlich berichtet als ir ab im vernemen werdet, ew mit sunderm vleisz bittende im ditzmals dorinne gentzlichen ze gelauben, und nit verdries zu haben, das unser botschaft nit fürderlicher zu üch komen, dann solichs aus merklichen ursachen so üch der bestimbt Renetzhauser entdecken wirdet, bisher verzogen ist. Das wellen wir gen üch und den ewrn samentlich und sunderlich in allen gnaden gnedighlich erkennen und zu gut nit vergessen. Datum Brunn, am montag sand Bartholomeus abend, anno domini etc. LXXVIIII, unser reich des Hungri-

[1]) Proszniczi János váradi püspök.

schen im zwayundzwantzigisten und des Beheimischen im aindlefften jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem grosmechtigen, edeln, gestrengen, fursichtigen allen ortern, steten und lendern gemeiner eidtgenoschaft des grossen alten punds ober deutscher landen, unsern besundern lieben.

(Eredetije a luzerni állami levéltárban. — Segesser: Die Beziehungen der Schweizer zu König Mathias Corvinus. 81. l.)

300.

1479. szeptember 21. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Ajánlólevél követe Proszniczi János váradi püspök részére.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern zu Beheim etc. kunig, embietten den hochgebornnen fursten unsern besundern lieb oheimen und swegern herrn Ernsten kurfursten des heiligen Romischen reichs ertzmarschalhk und herrn Albrechten gebrudrn hertzogen zu Sachssen lanndtgraven in Doringen und marggraffen zu Meissen etc. unnsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen bevor. Wir schicken zu ewer liebden den hochwirdigen fursten, unsern rate vnd lieben getruen herrn Johannsen bischoven zu Waradein, dem haben wir etlich nnser meynung an ew zu bringen bevolhen, als ir von im vernemen werdet. Begern wir an ewer liebden mit sunderm fleiss bittennde dem obgnanten unserm rate von Waradein diesmals seiner werbung als uns selbs zu gelauben. Geben zu Prespurg, ann sand Matheus des zwelf botten und ewangelisten obende, anno domini etc. lxxviiij°, unserer reiche des Hungerischen etc. im zwaiundzwainzigisten und des Behemischen im ainelfften jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fursten unsern besundern lieb oheimen und swagern herrn Ernsten kurfursten des heiligen Romischen reichs ertzmarschalhen und herrn Albrechten gebrudern hertzogen zu Sachssen landtgraven in Doringen und marggraffen zu Meissen etc.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

301.

1479. október 8. III. Frigyes császárnak. Kéri, hagyjon fel azon szándékával, hogy Beckensloer Jánost, a szökevény esztergomi érseket, a salzburgi érsekségbe helyezze.

Serenissimo principi domino Friderico Dei gratia. Romanorum imperatori semper augusto, patri nostro carissimo, Mathias eadem gratia rex Hungarie, Boemie etc. salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime princeps et pater noster carissime. Bene notum est maiestati vestre, quotiens nos eam frequentibus litteris et nuntiis hortati sumus et rogare non destitimus, ne illum profugum Strigoniensem, desertorem ecclesie sue, apud se conservaret et foveret. Non enim latet maiestatem vestram, quibus quantisque beneficiis nos illum a principio prosecuti simus, qualemque postea nobis vicem rependerit, qui nostrorum beneficiorum immemor et ingratus, derelicta ecclesia sua ad despectum nostrum aufugit, seque nobis post multa benefacta nostra inimicum fecit, cuius etiam instinctu et opera fomes et origo preteritarum dissensionum et differentiarum inter maiestatem vestram et nos initium cepit; veriti quippe sumus, ne si apud maiestatem vestram ipse Strigoniensis versaretur, solitis artibus suis etiam in futurum aliqua cuderet, que nobis non minus quam preterita displicerent. Postea cum accepissemus illum aspirare ad ecclesiam Salzeburgensem, et maiestatem vestram importunitate illius victam, laborare ut, eiecto vero et legitimo pastore ecclesie Salzeburgensis, Strigoniensis in eam ecclesiam intruderetur, instetimus sepe apud maiestatem vestram, et denuo monuimus, ne inimicum nostrum, ex regno nostro profugum et ecclesie sue desertorem, necdum nobiscum concordem, in latus nostrum poneret; quia si id faceret, non aliud intelligeremus, nisi quod inimico nostro ad latus nostrum posito, serenitas vestra causam daret amplioribus malis, regnoque nostro novam turbationem pararet, et nos perpetuum hostem constitueret archiepiscopatus Salzeburgensis. Ad hoc etiam requisivimus reverendissimum dominum archiepiscopum

Salzeburgensem, ne juri suo cederet, neve inimicum nostrum in latus nostrum admitteret; nam si id faceret, ecclesia illa Salzeburgensis in prepetuam nobiscum contentionem poneretur. Qui dominus Salzeburgensis requisitioni nostre acquiescens, cum pro importunitate prefati Strigoniensis, ad requisitiones et mandata maiestatis vestre, juri suo et ecclesie prefate, quam canonice et pacefice longo tempore tenuit et tenet, renuntiare noluisset, sicuti nec debuit, accepimus tandem maiestatem vestram vi et potenter agere cepisse, ut dictus archiepiscopus Salzeburgensis ecclesiam Salzeburgensem illi Strigoniensi resignaret; illo vero refragante, et ut justum est in suo jure acquisito permanente, intelleximus aliquos redditus ecclesie sue et subditorum suorum mandato serenitatis vestre sequestratos, commeatusque vasallis et subditis ecclesie illius prohibitos, plerosque etiam subditorum ecclesie, qui ipsi domino archiepiscopo ad prestandum fidelitatis homagium tenentur, contra jura ecclesie sue, per nonnullos maiestatis vestre prefectos, ad prestandum maiestati vestre homagium cogi, prout jam nonnulli de facto prestitissent; licet ipse dominus Salzeburgensis appellationem sedis apostolice interposuerit, seque paratum obtulerit discussioni sanctissimi domini nostri et sacri cardinalium collegii, si quid adversus eum pretenderetur vel etiam diffinitioni principum et electorum imperii stare, et super omnibus que illi obicerentur respondere. Verum maiestas vestra, justa et honesta oblatione sua non curata, totque nostris precibus et hortamentis posthabitis, ad hoc, ut accepimus, ipsum dominum Salzeburgensem cogere nititur, quod nec equitati nec saluti consentaneum est. Super quo rursus et iterato hortamur et rogamus maiestatem vestram, ut inprimis honorem suum, equitatem et salutem attendat, velitque ab impedimento domini Salzeburgensis et a violentia sue ecclesie inferenda desistere, ipsumque in suo jure et in ecclesia Salzeburgensi pacifice et quiete permittat. Cogitet, qualis sit eius hominis conditio, pro quo inauditum in ecclesia Dei scandalum facere conata est; sit potius contenta oblationibus justis et honestis prefati domini Salzeburgensis, qui se paratum offert vel coram

summo pontifice et sacro cardinalium collegio, vel coram electoribus sacri Romani imperii, omnibus contra eum agere volentibus respondere. Scit namque maiestas vestra, quod ipse Strigoniensis, qui titulum alterius ecclesie adhuc vendicat, dupplici titulo juris gaudere non posset; nam neque is est qui id mereatur, ut eiecto vero et legitimo pastore talis ecclesie sibi honorem assumat. Maxime vero pericula, que ex hoc evenire possent, maiestas vestra consideret, et huiusmodi conatus suos posthabeat, malitque potius publica et communi utilitate, quam privata illius hominis importunitate moveri. Nam si ipse dominus Salzeburgensis per maiestatem vestram, contra jus fasque, ulterius per vim et talem cessionem cogeretur, nos sicuti illum requirentes ne faciat presidia nostra illi obtulimus; ita etiam facere recusantem, et nostre requisitioni pro regni nostri ac ecclesie sue bono et quiete obtemperantem deserere non poterimus, sed assistere illi volumus, prout obligamur, omni auxilio, consilio et favore. Datum in civitate nostra Posoniensi, octavo die mensis Octobris, anno domini MCCCCLXXVIIII., regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo secundo, Bohemie vero undecimo.

(Egykorú másolata a bécsi állami levéltárban. — Chmel. Monumenta Habsburgica. II. 244.)

302.

1479. október 15. Rohr Bernát salzburgi érseknek. Felvilágosítást kér az iránt, hogy Pettau polgárai miért nem bocsátották be a királyi hadakat városukba.

Wir Mathias etc. embieten dem hochwirdigen fursten unserm besundern lieben freundt herrn herrn Werrnharten erczbischoff zu Salczpurg unsern grues und alles gut. Was wir eu vormals geschriftlich und ansagen lassen durch unser poten, wie das wir auf euer begeren unser volck auf euere stet und gesloser zu schicken geordnendt haben, dasselb volck an die endt geschickt haben voraus gen Pettau; nu thue wir eu zu wissen, das die von Pettau solh unser volck nicht

ein haben wellen lassen, das uns nit ain klain verdriess bringt; nicht das wir unsern schaden oder darlegen darinne wolten bewegen oder suchen, sunder alain das gespott das wir davon aufnemen muessen. Wenn unser solich volck als auf funfczehenhundert pfärdt um Pettau ligund sein auf unsern schaden weder eu nit zu nutz, noch uns nit zu frum, und wissen nit ursach halben warumb das sey oder geschech, nachdem ir uns vorm allen geschrieben habt und gebeten, das wir das volgck eylund an solich end schicken sollen. Darumb begern wir an eu wellet uns in solichem allein underrichtung thuen, was eu darinn gemaint sey, damit uns furon nit weyter gespott und schaden daraus entspring. An euer begeren an uns denen fursten zu schreiben, sey wir guetwillig gewesen und schicken eu solichs [1]) hiemit bey disem gegenburtigen boten. Geben zu Ofen, am mitichen nach sand Lucie tag, nach Christi gepurd vierczehenhundert und im neunundsibenzigisten jaren, unseres reichs des ungrischen im zwayundzwanczigisten und des behaimischen im aindleften.

Ad mandatum domini regis.

Kivül: Dem hochwirdigisten fursten unserm besundern lieben freundt herrn herrn Werrnharthen ertzbischoff zu Salczpurgck und legat des römischen stuels.

(Eredetije a bécsi cs. és k. állami levéltárban. Kiadva: Archiv für österreichische Geschichtsforschung. LV. 239.)

303.

1479. október 22. IV. Sixtus pápának. Értesíti a kenyérmezei diadal felől.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Superioribus diebus significaveram sanctitati vestre, qualiter Venetis et serenissimo domino imperatore Romanorum, pacatis cum

[1]) Ezen levelet nem bírjuk.

Turco, omne odium immanissimi hostis, furor et impetus in me solum et regnum hoc meum Hungarie tandem fuerat conversus. Significaveram etiam posterioribus litteris de incursu Turcorum, quem in mea extra hoc regnum absentia, sub conductu Venetorum, per terras imperatoris ad hoc regnum per talem viam et ad tales regni mei partes fecerant, ad quas nescivissem de eorum incursionibus vel nunquam suspicari. Postea vero, animati fortasse spoliis recentibus, vel potius persvasorum instinctu, quos ex sua prudentia sanctitas vestra bene intelligit, exciti, coactis ingentibus copiis, partes Transalpinas intraverant, quibus oppressis partes Transylvanas, potiorem regni mei totius regionem, de qua amplissimi redditus, salinis et argenti aurique fodinis ibidem existentibus, mihi proveniunt, sub conductu Ezebeg, qui post bassam Natolie apud Turcum primus habetur, invaserant. Erant in ea multitudine Turcorum circiter quadraginta tria millia et omnis Valachorum populus, qui, oppressa recenter Transalpinarum regione, cum eisdem Turcis advenerant; cum quibus jam ex Transylvanis revertentibus et ingentem predam refferentibus, comes Stefanus de Bathor vaivoda Transylvanus, adiuncto secum Paolo Kinisi generali capitaneo inferiorum partium huius regni, qui cognito Turcorum incursu ad mea mandata auxilio illi in partes Transilvanas accesserat, intra fines partium Transilvanarum, congressus est. Conserto ingente prelio Turcorum exercitus profligatus est, fuse sunt in eo conflictu maxime et innumerabiles Turcorum copie et Valachi magno numero trucidati, precipue pedites Valachorum usque ad interemptionem deleti, pauci ex equitibus eorum evaserunt; Ezebeg et Zenderbeg in loco certaminis trucidati sunt, Manfochercyth multis vulneribus affectus est, et Alibeg lancea confossus abscessit de cuius vita et evasione dubium esse aiunt illi, qui ex prelio ad nos missi sunt. Fuere in eo prelio preter nominatos alii septem vaivode precipui, de quorum evasione vel interitu nihil adhuc certi renuntiari ad me potuit, preter hoc, quod obtenta per nostros victoria conversos in fugam hostes nostri usque ad hodiernum diem persequuntur. Nec de captivorum adhuc numero satis constat, eo quod vaivoda

ipse noster Transylvanus. dum prelium committitur. publico edicto preceperat, ne quis nostrorum aliquem hostium caperet. sed omnes uno ordine obtruncaret. Referunt tamen hii. qui ad me ex eo prelio advenerunt, omnia signa hostium capta, eorum vero. qui in fugam conversi fuerunt, magnam partem reductam, et quotidie reduci per nostros. quorum numerus adhuc mihi incognitus est. Signa capta et omnes. qui capti erunt. brevi ad me perferentur, de quibus mittam ipse ad vestram sanctitatem, pro mea erga sanctam sedem apostolicam devotione et observantia, memorabilis huius victorie monumenta. Hec significare volui sanctitati vestre, ut cognoscat, qualem mihi victoriam Dei misericordia sub felici sanctitatis vestre auspicio pro totius christiane reipublice felicitate concessit, et simul, ut pro tanto Christianitatis bono proque caritate paterna, quam erga me gerit, de tam felicibus successibus meis congaudeat. ardentiusque rebus christianis provideat, ut ceptam hanc felici fato sanctitatis vestre super hostes fidei victoriam crebriores victorie subsequantur. Reliquum est, quod me precibus sanctitatis vestre commendo, quam altissimus felicem conservare dignetur ad regimen et augmentum ecclesie sue sacrosancte. Datum Bude, vigesima secunda die mensis octobris 1479.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias rex.

(Egykorú másolata a milánói állami levéltárban. Diplomatiai Emlékek. II. 394. Monumenta Vaticana. E. CVIII.)

304.

1479. október 22. Ferdinánd nápolyi királynak. Értesíti a kenyérmezei diadal felöl. (Töredék.)

Non ignoramus maiestatem vestram ea necessitudine et benivolentia nobis affectam, ut non alienum sed suum reputet, quicquid nobis felicitatis vel adversitatis contingat. Quamobrem volentes maiestatem vestram, pro mutuo inter

nos amore, fieri rerum nostrarum, que hic apud nos aguntur, participem, ut cognitis successibus nostris, sciat non tam nostro quam Christianitatis bono gratulari, successus felices, quos nobis divina pietas hiis diebus contra hostes fidei contulit, significare volumus maiestati vestre, que audisse potuit etc.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 72.)

305.

1479. október 22. A Rómában lakó bibornokoknak. Értesíti őket a kenyérmezei diadal felől. (Töredék.)

Benevolentia et affectio, quam erga reverendissimam dominationem vestram gerimus specialem, cogit nos, ut paternitati vestre reverendissime, successus felices, quos nobis divina pietas contra hostes fidei novissime contulit, litteris nostris scriberemus, ut cognitis hiis, que apud nos agantur, sciret bono Christianitatis gratulari. Miseramus nuper copias nostras sub conductu fidelium nostrorum magnificorum comitis Stephani de Bathor judicis curie ac etiam Pauli Kinysy summi et generalis capitanei gentium nostrarum ad recuperandas partes Transalpinas, in quibus jam pridem Turci dominari ceperant. Qui capitanei nostri collectis omnibus copiis nostris etc.

A levél élén: Ad cardinales.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 72.)

306.

1479. október 22. Egyik római bibornoknak. Értesíti a kenyérmezei diadal felől. (Töredék.)

Etsi propter cognitam sepe dilectionem et affectum reverendissime dominationis vestre erga nos et dignitatem nostram, reverendissime domationiin vestre reciproca beni-

volentia merito astringamur, multo maiore tamen benevolentia et affectione illi astringimur, quod non ignoramus eandem inter alios unice affectam rebus fidei et pro sua bonitate, quicquid prosperum et felix rebus christianis contingat, libenter audire et communi bono gratulari. Nec iniuria. Relucet enim in paternitate vestra reverendissima illius sanctissime memorie pontificis Eugenii,[1]) communis olim domini et patroni. de cuius stirpe ipsa est, virtus quedam et bonitas que reverendissimam dominationem vestram illustrat. Inerat enim illi pontifici quidam ardor et fervens zelus in rempublicam christianam, unde et parentem nostrum Johannem gubernatorem felicis reminiscentie et nos miro prosequebatur affectu, nihilque sibi ducebat jucundius, quam bono communi et defensioni Christianitatis toto studio incumbere, solebatque felicibus dicti genitoris nostri et nostris contra hostes fidei successibus gratulari. Cum itaque reverendissima dominatio vestra illius sanctissimi viri mores optimos et naturam imitetur, significare voluimus eidem successus nostros felices, quos novissime divina pietas contra hostes fidei nobis contulit, ut cognitis hiis, que apud nos hic recenter acta sunt, sciat nostre victorie et christianitatis bono gratulari. Miseramus etc.

A levél élén: Ad vicecancellarium.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 73.)

307.

1479. október 24. Erneszt szász választófejedelemnek. Értesíti a kenyérmezei diadal felől.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Illustrissimo principi domino Ernesto, sacri Romani imperii archicamarario et electori duci Saxonie, marchioni Turingie et Iangravio Misnensi, amico nostro carissimo salutem et mutui amoris continuum incrementum. Illustrissime princeps, non dubitamus vobis innotuisse dampna, que Turci ex

[1]) IV. Eugén pápa 1439—1453.

occasione absentie nostre nostro regno superioribus diebus intulerint, quod ut arbitramur, consideratione communis periculi et jacture Cristianitatis non sine dolore audivistis. Hoc enim dampnum ab hoste communi nobis illatum in omnes cristianos principes non sine jactura redundat; quod cum ita se habeat, necesse est et gaudiorum vos participes fieri. Hiis diebus superioribus Ezebeg wayvoda Turcorum, post Natholie bassam apud Turcum, uti dicitur, primarius, oppressa Transalpinarum regione, partes Transsilvanas, regni nostri fertilissimas, unde uberiores proventus ex salinis et auri argentique fodinis nobis proveniunt, maximo cum exercitu Turcorum, invasit; erant circiter quadraginta tria milia et Walachorum numerus maximus, qui facta ingenti preda revertebantur jam victores et preda honusti, quos comes Stephanus de Bathor Transsilvanus wayvoda, adiuncto sibi Paulo Kenesy, capitaneo generali partium regni nostri inferiorum, qui ex mandato nostro audito Turcorum adventu in auxilium illi ad partes Transsilvanas accesserat, cum hac ingenti multitudine congressus, Turcos pariter et Wolachos non sine maxima cede profligavit. Nam perpauci ex Turcis evaserunt et Wolachorum peditatus ad unum usque cesus est. Ezebeg primarius et Zkenderbeg pugnantes occisi sunt, Mankochewych vero multis acceptis vulneribus semivivus abscessit, et Alibeg lancea transfixus aufugit, de cuius vita et evasione dubium esse aiunt, hi qui adnos ex eo prelio redierunt. Fuere et alii septem wayvode Turcorum qui sese ipsis addiderant, de quorum etiam vita nichil adhuc certi habere potuimus; nam nostri adhuc Turcos insequentes nondum aliquid certi de eis exploratum habent. Signa hostium omnia fere capta ad nos deferuntur. Numerus captivorum adhuc incertus, nec est pro victoria et numero hostium valde cognitus; quoniam conserto prelio wayvoda noster Stephanus de Bathor nostris edicto preceperat Turcos Wolachosque omnes uno ordine trucidari; captivorum autem numerus quotidie crescit, quia in dies alii atque alii ex latibulis abstracti adducuntur. Hoc vobis notum esse voluimus, ut de tam felicibus successibus nostris, quos nobis divina pietas pro totius Cristianitatis commodo ad salutem

omnium concessit, congratuletur amicitia vestra, sciatisque nunc sumpmam et optimam occasionem a Deo Cristianitati datam obterendi communis hostis, quam si negligere noluerimus, Cristianitatem volente Deo ad pristinam dignitatem reducemus; unde vestra prudentia freti, credimus ex hac a Deo nobis victoria concessa vos solito ardentiores et vigilantiores fore, nec tamdiu morari, quoad hostis perfidus in Cristianorum pericula rursum suas reparet vires, fortiorque Cristianorum negligentia cognita ad pugnam revertatur. Bene valere amicitiam vestram semper optamus. Datum Bude, vigesima quarta die mensis Octobris, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo secundo, Bohemie vero undecimo.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

308.

1479. október végén. Aragoniai János bibornoknak, pápai legatusnak. Értesíti, hogy a váradi püspök Bajorországból Magyarországba fogja kisérni. [1])

Acceptis hodie litteris paternitatis vestre, postquam intelleximus illam Landrotham applicuisse, civitatem illustrissimi ducis Bavarie, ibique maximo cum honore et letitia susceptam, gratulati fuimus, et e vestigio expedivimus reverendum patrem dominum Ioannem episcopum Waradiensem, quem jussimus ire crastino in occursum reverendissime paternitatis vestre usque Pathaviam. Is accepit a nobis in mandatis, ut se paternitati vestre associet, et via commodiori conducat. Qui bene diriget iter paternitatis vestre et viam illi aptiorem melioremque ostendet, tamquam is qui optime

[1]) Aragoniai János 1479. szeptemberben küldetett Magyarországba. Október elején Velenczében időzött.

novit locorum situs. Ipsam enim paternitatem vestram nos omni cum voluptate expectamus. Quam et bene valere optamus.

A levél élén: Cardinali Aragonie.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 63.)

309.

1479 őszén. IV. Sixtus pápának. Kéri akadályozza meg a császárt abban, hogy a salzburgi érseket lemondásra kényszerítse és Beckensloer Jánost emelje helyébe.

Beatissime pater et domine clementissime post devotam mei etc. Scio jam pridem cognitum esse beatitudini vestre, quali importunitate Strigoniensis ille, de regno meo profugus et ecclesie sue desertor, cesarem instigare non destitit, ut vero et legitimo pastore ecclesie Salczpurgensis per vim eiecto, ipse in eam ecclesiam intruderetur. Ceptum fuit imprimis agi id per imperialem maiestatem precibus cum archiepiscopo Salczpurgensi, ut ille juri suo cederet et ecclesiam suam Strigoniensi prefatam resignaret; at ubi preces et blanda verba cesaris prefatum archiepiscopum ad hoc cogere nequiverunt, victus cesar insolentia Strigoniensis, qui eum sine intermissione pro ecclesia Salczpurgensi sollicitat, aggressus tandem est vi et potenter ad hoc archiepiscopum Salczpurgensem cogere, quod antea pollicitationibus et minis obtinere non potuit. Ad hoc itaque iam deventum est, quod redditus ecclesie sue mandato cesaris interdicti sunt, omnibus ecclesie illius vasallis et subditis prohibitis *(sic)*. Monuimus nos frequenter, ne in complacentiam unius profugi, contra ecclesiasticam libertatem, tale scandalum hactenus in ecclesia Dei inauditum facere attentaret, et ne inimicum nostrum de regno nostro profugum ad latus nostrum poneret; monuimus et ipsum dominum Salczpurgensem, ne nos et regnum nostrum cum ecclesia sua in perpetuam contentionem poneret, quod quidem mox fieret, si ipse juri suo cederet, et illum hostem nostrum in ecclesiam

et per consequens in vicinitatem nostram admitteret. Obtulimus illi presidia nostra, siquis hac de causa eum vel ecclesiam suam turbare vel molestare inciperet. Qui quidem archiepiscopus, equitate sua fretus nostrisque requisitionibus obtemperans, cupiens etiam nostro et ecclesie sue commodo et quieti consulere, id quod petebatur facere, renuit, sicuti debuit, cumque acrius impulsaretur, et post minas et pollicitationes vis adhiberetur, appellationem apostolice sedi interposuit, paratum se offerens judicio et discussioni sanctitatis vestre et sacri cardinalium collegii acquiescere, et vel apud sedem apostolicam, vel si ita collibitum foret, discussioni electorum sancti Romani imperii stare, omnibusque contra eum agere volentibus respondere. At cesar, appellationibus prefati domini Salczpurgensis posthabitis, oblationibusque justis et honestis eiusdem contemptis, ad hoc eum cogere nititur; quod omnibus clarum est equitati palam adversari. Super quo sanctitati vestre supplico humiliter et devote, dignetur tantam ipsius archiepiscopi iniuriam et indebitam oppressionem attendere, et ecclesie illius calamitati simul et nostre turbationi in hac parte provisione paterna obviare. Hortetur sanctitas vestra cesarem per litteras et requirat, quibus opus est modis, ut maiestas sua ab hoc conatu desistat, nolitque illum bonum patrem Salczpurgensem archiepiscopum, verum et legittimum illius ecclesie pastorem, in suis juribus opprimere. inimicumque nostrum ad latus nostrum ponere, et hoc inauditum scandalum in ecclesiam Dei inducere; vel si id facere cesar importunitate Strigoniensis victus noluerit, sanctitas vestra saltem cum sacro reverendissimorum dominorum cardinalium collegio equitatem et justitiam prefati archiepiscopi Salczpurgensis meliori judicio discernat, curetque ecclesiasticam libertatem sic tueri, ut per talem violentiam maius scandalum in ecclesia Dei non sequatur. Nam licet hic conatus cesaris non minus in ea, quam illius archiepiscopi causa gravis mihi et molestus sit, nec minus tamen me angit scandalum, quod in ecclesiam Dei per hoc si sanctitas vestra providere negligat inducetur. Quare toto studio obnixe supplico sanctitati vestre, ut eadem provisione tali scandalo dignetur obviare; factura

non solum ipsi archiepiscopo Salczpurgensi et ecclesie sue summum beneficium, si ab huiusmodi iniuria illum liberabit, sed etiam mihi singularem gratiam, si me et regnum meum a tali sollicitudine et molestia precavebit. Quod omni studio studebo apud sanctitatem vestram promereri. Datum etc.

A levél élén: Orat pontificem, ne sinat per imperialem maiestatem ecclesiasticam libertatem turbari.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű kéziratában. 8.)

310.

1479 őszén. A salzburgi káptalannak. Felhívja, hogy Beckensloer Jánost salzburgi érseknek ne ismerje el.

Mathias. Venerabiles nobis sincere dilecti. Auditis illis tractatibus et practicis, quos habuit dominus Salczpurgensis cum Strigoniensi, contra fidem et promissionem nobis datam, et cognitis hiis, que per illos contra vos in preiudicium vestrum attentantur, scripsimus protinus ad sanctissimum dominum nostrum,[1]) scripsimus et ad amicos nostros cardinales et ad oratorem nostrum, et significatis omnibus ex ordine fideliter, supplicavimus, ut sua sanctitas illam ecclesiam talibus rerum novitatibus opprimi ne patiatur, utque pro nostris obsequiis vos in juribus vestris conservare dignetur, misimusque hominem nostrum protinus in urbem, cui commisimus, ut celerius quam potest ad nos cum responso revertatur; quem non dubitamus vel jam in urbem pervenisse vel in proximo pervenire. Itaque admonendas duximus interea dominationes vestras, tanquam amicos et confederatos nostros dilectos, ne interim, donec mentem sanctissimi domini nostri clarius intelligent, cum suis svasionibus moveantur, neve illis, qui ecclesiam illam alioquin satis calumpnosam *(sic)* distrahere et partitis intra se dominiis, funditus subvertere volunt, aliquam in sui juris detrimentum assistentiam faciant, sed in proposito suo fir-

[1]) Lásd 309. szám alatt.

miter permaneant ut ceperunt, sicut et honor vester et ecclesie illius utilitas et fides nobis prestita requirit. Credimus enim et firmiter tenemus, quod supplicantibus nobis sanctissimus dominus noster debitam provisionem adhibebit, quo ecclesia illa ab hiis turbationibus et molestiis relevetur, et vos in vestris juribus remanere patietur. Nec interea presidium nostrum deerit vobis. Quamprimum vero de mente sanctissimi domini nostri certificati fuerimus, faciemus devotiones vestras illico de omnibus certiores. Datum.

A levél élén: Ad prepositum et capitulum ecclesie Salczpurgensis.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében 51.)

311.

1479 őszén. Salzburg város polgárainak. Felhívja őket, hogy Beckensloer Jánost ne ismerjék el salzburgi érseknek.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Bohemie etc. Prudentes ac circumspecti nobis sincere dilecti. Intelleximus maxima cum displicentia, vos una cum capitulo Salczburgensi et aliis ad quos attinet, dominum Joannem sine ratione profugum archiepiscopum Strigoniensem, nescimus quibus ex causis, ad ipsam ecclesiam Salczeburgensem, vero pastore deiecto, introducere velletis, que res (quamvis ex omni parte sit absurda) et dicte ecclesie non solum periculosa sed potius exitiabilis. Si vestra damna attendere nolletis, nostrum tum statum ante oculos habere deberetis, cum bene vobis et toti fere orbi notum sit, qualiter dictus archiepiscopus post innumera a nobis accepta beneficia, nulla ex causa, spoliatis ecclesiis huius regni nostri, a nobis discessit, et que potuit, cum nostris hostibus contra nos exercuit, nec exercere (ut certificati sumus) cessat de presenti; propter quod considerare deberetis, si talem hominem, qui taliter de regno nostro recessit, et contra nos talia fecit et facit, ad latus regni nostri poneretis, an nobis placere deberet,

et surda aure illud nos pertransire deberemus. Verum ne de ignorantia harum rerum excusare possitis, significamus vobis, quod si dictum archiepiscopum in latus nostrum erigetis, rerum (?) nisi quod nostre maiestatis et regni nostri amicitia spreta hostes nobis vos ipsos constituere decrevistis, qui ipsum hostem nostrum in caput nostrum erexistis; propter quod si et nos rebus nostris provideri curabimus, non nobis sed vobis ipsis imputare poteritis, qui nos ad defensionem rerum et status nostri sine ulla ratione provocatis. Datum.

Prudentibus et circumspectis magistro civium ac judici, juratis et toti consilio civitatis Salczburgensis nobis sincere dilectis.

(Egykorú másolata az admonti apátság könyvtárának codexében. Kiadva: Archiv für österreichische Geschichtsforschung. LVI. 390.)

312.

1479 végén. IV. Sixtus pápának. Indokolja eljárását, hogy a salzburgi érsekség várait oltalma alá fogadta.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Audio fuisse nonnullos in curia, qui apud sanctitatem vestram reverendissimum dominum archiepiscopum Salczpurgensem [1]) criminarentur, quasi illum dedisse materiam et causas differentiarum inter me et cesaream maiestatem, quod castra sue ecclesie, que per imperialem maiestatem impugnari ceperant, manibus meis contradiderit.[2]) Super quo sanctitati respondeo, quemadmodum antea et per alias litteras meas, et per medium reverendissimi domini cardinalis Agriensis feceram de hiis sanctitatem vestram certiorem, castra illa me ad manus meas non ob eam causam accepisse et tenere, ut novis differentiis inter nos et imperialem maiestatem

[1]) Rohr Bernát.

[2]) Mátyás 1479. szeptember 20-ikán vette át a salzburgi érsekség várait. (L. Mátyás élete, 278.)

occasio preberetur, verum ne imperialis maiestas, uti ceperat, archiepiscopum illum violenter de sede sua expellere et alium, olim Strigoniensem, qui michi capitalis inimicus est, illic ad latus meum collocare possit. Is enim archiepiscopus Salczpurgensis jam pridem certam habuit mecum confederationem et intelligentiam, propter quod videns se et ecclesiam suam per imperialem maiestatem contra jus fasque gravari, me tanquam sibi confederatum pro defensione et assistentia requisivit, quod ipse sibi non negavi, sed libenter illa castra in manus accepi meas, non id agens, ut daretur ex hoc differentiis et hostilitati materia, sed potius ut ego illam ecclesiam, regno meo finitimam et ob hoc Thurcorum incursioni expositam, defensarem, ac etiam ut contra imperatoris iniustam violentiam ipsum archiepiscopum in dominio suo conservarem. Itaque ad prebendam nobis differentiis materiam non opus fuisset mihi castris domini Salczpurgensis, qui meos fines, cum castris pluribus et munitionibus, quasi quingentis millibus passuum dominiis imperatoris contiguos habeo, de quibus, cum mihi fuisset collibitum, potuissem gerere hostilitates contra imperialem maiestatem. Sed hoc ego non quesivi, neque quero, ut alii ad eum usum castra mihi commodent, qui ipse sufficienter castris abundo, nec placeret mihi inimicitias et hostilitates cum imperiali maiestate gerere, nec etiam differentiis causam querere, nisi ipse quereret, et inimicitiis ac differentiis causam daret, prout dedit nunc; nam frequenter per me requisitus noluit aliquo pacto inscriptiones suas mihi factas observare et me de hiis, ad que litteris suis sese obligaverat, contentare, quinimmo, ut maiorem illusionem de me faceret, medio tempore, cum pro defensione fidei contra Thurcos vires meas intendo, ipse pluribus iniuriis et damnis me provocando, novis rursum differentiis occasionem dedit. Propter quod supplico sanctitati vestre, ne illorum suggestionibus, qui hec apud illam aliter utque ipse scribo, interpretantur, fidem habere velit, sed credat reverendissimum dominum Salczpurgensem necessitate coactum, ut sua castra in manus meas contraderet, et me mutua inscriptione et benevolentia impulsum, ut illa in manus reciperem, bonaque

illius ecclesie pro Dei honore imprimis et pro meo debito, ad quod ex vi inscriptionis obligabar, ab iniusta oppressione defensarem, prout latius potuit sanctitatem vestram ipse dominus cardinalis Agriensis de hoc negotio informare. Reliquum est, quod me et ipsum dominum Salczpurgensem et suam ecclesiam sanctitati vestre, tanquam domino meo clementissimo, singulari affectu commendo et opto, ut altissimus vestram sanctitatem diutius conservet incolumem et felicem ecclesie sue sancte regimini et augmento. Datum.

A levél élén: Excusat archiepiscopum Salczburgensem, qui ab imperatore Romanorum insimulatus erat pontifici tamquam auctor dissensionis inter ipsos regem Hungarie et imperatorem.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 8.)

313.

1479 végén. III. Frigyes császárnak. Felhívja, hogy az 1477-ik évi békekötés értelmében az osztrák rendektől fizetendő százezer forintnyi összegből fennmaradt hatvanezer forint és időközi kamatai kifizetését eszközölje.

Serenissime princeps, pater noster charissime. Satis constat maiestati vestre, qualem nos complacentiam eidem fecerimus in expectando solutione centum millium florenorum, quam ex vi inscriptionis et obligationis maiestatis vestre et Australium, ipsi Australes in festo Sancti Martini anni preteriti nobis integre solvere debuissent; feceramus enim dilationem hanc contemplatione vestre maiestatis, sub ea spe et confidentia, ut ipsi Australes centum millia florenorum, quorum quinquaginta millia in prefato termino anni preteriti solvere debebant, adveniente die Sancti Martini presentis [1]) totaliter et integre, quemadmodum ipsi ultro sepius sub obligatione damni et interesse offerebant, uti in

---

[1]) Ezen hely kétségtelenné teszi, hogy a levél 1479. november 11-ike után és december vége előtt iratott.

litteris eorum clarius continetur, exsolvissent. Credebamus enim eos magis memores futuros promissorum, et maiestatem vestram, pro qua nos eis talem complacentiam ostendimus, cooperaturam, quod nos expectatione nostra non fuissemus sic frustrati. Nam et nos sub confidentia talis solutionis, gentibus nostris, quas ad dampnum nostrum retinuimus, eodem termino solutionem facere promiseramus, quam facere eis non potuimus, quia nec nobis promissa sunt, prout expectabamus, servata. Egre tamen et difficiliter quadraginta millia florenorum persoluta intelleximus, quibus statim gentibus nostris distributis, quia totalem summam in termino eis prefixo expedire non potuimus, Australium promissione defraudati, usura crevit super nos et excrescit quotidie, que ab omnibus gentibus cum summa capitali a nobis repetitur. Et quia vestra maiestas bene scit in litteris obligationum specialiter cautum esse de dampno et interesse, ad quorum refusionem Australes ipsi sese nobis obligarunt, in casu quo solutio ipsa, juxta inscriptiones factas, completa nobis non fieret: maiestatem vestram idcirco requirimus et hortamur, quatenus juxta inscriptiones et promissa sua nobis summam ipsam capitalem, una cum refusione dampnorum nostrorum, ad que requirimur, que quidem damna jam ad centum millia florenorum computantur, faciat quantocius per ipsos Australes expediri et persolvi integraliter et cum effectu, alioquin denuntiamus maiestati *(vestre)*, quia quo magis solutio summe capitalis et refusio dampnorum differtur, tanto magis in dies augebitur; et si verbis decetero, quemadmodum hactenus, teneremur, necesse foret nobis, secundum formam et tenorum inscriptionum et obligaminum, sumpmam capitalem dampnumque et interesse nostrum alia via et ordine requirere, et cum Australibus sic procedere, quo nobis promissa per illos observentur. Datum.

A levél élén: Ad imperatorem Romanorum, quem requirit, ut inscriptionibus suis satisfaciat. et comminatur.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetü codexében. 25.)

314.

1479. IV. Sixtus pápának. Hantó György kalocsai érsek részére a megerősítő bulláknak a díjak elengedése mellett kiállítását kéri.

Beatissime pater etc. post devotem etc. Iterate preces mee apud sanctitatem vestram pro annata reverendissimi domini electi et confirmati Colocensis [1]) relaxanda, et mea in sanctam sedem apostolicam et sanctitatem vestram devotio et eius viri merita me compellunt, quorum alterum exigit ut non solum persone sed et ecclesie commoditate inspecta iteratas sanctitati vestre preces porrigam; alterum non sinit me diffidere in sanctitatis vestre clementia et favore, quod etiam hiis maiora pro meis obsequiis ab illa facile impetra-, rem. Nec credat me sanctitas vestra ad hanc petitionem tam prompto et ferventi desiderio hoc presertim tempore devenisse, nisi extrema illius ecclesie necessitas et miseranda conditio hanc meam importunitatem et cuiusvis christiani hominis commiserationem flagitaret. Diu namque est, beatissime pater, quod ecclesia Collocensis, in confinibus Turcorum sita, assiduos infidelium sustinet insultus, que crebris hostium discursibus ad eam conditionem redacta est, ut jam laboret pro sustentatione pristine dignitatis, nec relevari facile queat, nisi ad opem sanctitatis vestre meus quoque labor accedat. Nam licet multa ipsius electi merita ad promotionem suam me impulerint, nulla tamen maior ratio me ad eius electionem impulit, quam ut diuturne vastitati et calamitati dicte ecclesie, talis persone in eam promotione que et doctrina et auctoritate plurimum potest, succurreretur. Verum dubito maxime, ne labor omnis irritus maneat, si vestra sanctitas preces nostras non admittet, quas ego pro hac levi causa tam instanter nunquam porrigerem, nisi scirem beatitudinem vestram id minoris facere, quam mea obsequia vel illius ecclesie commodum exigunt. Quapropter

[1]) Hantó György az 1479. február 16-ikán tartott consistoriumban erősíttetett meg a pápától kalocsai érseknek.

supplico iterato beatitudini vestre humiliter et obnixe, dignetur non tam illi ecclesie, quam mihi hanc facere gratiam, ut solutionem bullarum pro hac vice relaxet. Quod si mee preces totiens jam replicate apud sanctitatem vestram efficient, sciat me non tantillum modo, sed omnes facultates meas et personam denique meam pro obsequio sancte sedis apostolice paratum exponere, et hoc beneficium non persone vel ecclesie, sed mihi a sanctitate vestra reputabo collatum. Conservet altissimus sanctitatem vestram etc.

A levél élén: Orat pontificem, ut annatam pro archiepiscopo Colocensi relaxet, recensitis causis infra denotatis.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 12. — Monumenta Vaticana. E. CVII.)

315.

1479. Roverella Floriusnak, római ügyviselőjének. Megbízza, hogy a kalocsai érsek részére a megerősítő bulláknak kiállítását a díjak elengedése mellett eszközölje ki.

Mathias etc. Magnifico Florio Roverella militi Jerosolimitano nobis dilecto salutem. Ex litteris tuis, quas ad fidelem nostrum reverendissimum dominum Georgium electum et confirmatum Colocensem scripsisti, nobis ostensis cognovimus, quantam adhibueris operam apud sanctissimum dominum nostrum pro annata illius, pro qua nos pluries scripsimus, relaxanda. Dicimus grates nobilitati tue, et sedulitatem tuam, non ipsi domino electo, sed nobis in hac parte ostensam, unice commendamus, et parati dignas tibi referre vices, quotiens se casus offerret et tua commoditas postulabit. Verum cum hactenus res ipsa non sit sortita effectum, iterandas duximus preces nostras apud sanctissimum dominum nostrum, certa spe et fiducia, quam in sua sanctitate repositam habemus, illecti, quod sua sanctitas consideratione defectuum ecclesie Colocensis, in quos per crebras Turcorum incursiones devenit, et maxime con-

templatione nostra non patietur nos frustrari amplius desiderio nostro; et quod fortasse illius ecclesie detrimento relevando non concederet, nostre fiducie et importunitati concedet. Quamobrem requirimus iterato et hortamur prudentiam tuam, velit talem operam, unacum magnifico Anello Archamonio consiliario et oratore regio paterno, apud sanctissimum dominum nostrum et alios, quibus opus est, pro relaxanda huiusmodi annata adhibere, ut quod tot frequentatis vicibus postulavimus, tuo studio, opera et diligentia tandem consequamur. Agas vero, ut intelligat sanctissimus dominus noster non magno futurum impendio, quod illi ecclesie immo nobis in hac parte concedet, ad maiora nos beneficio tali reddi sedi apostolice obligatos. Datum.

A levél élén: Alia commendatio sollicitande relaxationis annate.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében 13.)

316.

1479. Anellus jogtudornak, a nápolyi király római követének. Közbenjárását kéri a kalocsai érsek dijainak elengedése tárgyában.

Mathias etc. Magnifico Anello Archamonio legum doctori oratori et consiliario regis paterno, amico nostro salutem. Scripsimus jam plerisque vicibus sanctissimo domino nostro et supplicavimus pro annata reverendissimi domini electi Colocensis relaxanda; et cum generosum sue sanctitatis responsum ad petita nostra prestolaremur, idque nobis persvasissemus, ut pro devotione et obsequiis nostris sua sanctitas non in hac re tantilla modo, sed in maioribus quoque, cum opus foret, desiderio nostro responderet: nescimus, quid contrarium expectationi nostre ex tanta postulati nostri dilatione concepimus; siquidem intelleximus sanctitatem suam, non proprio ut coniectamur motu (id enim nulla ratione nobis persvaderi posset, ut ipsa nobis rem exiguam concedere difficilis foret, pro qua nos nihil unquam

difficile putavimus) sed nonnullorum svasu, ut verisimile est, relaxationem huiusmodi difficultasse, et ob hoc tantum dilationis intervenisse, ne sua sanctitas petitioni nostre consentiret. Super quo dedimus rursum alias litteras ad sanctitatem suam,[1]) quarum copiam presentibus inclusam ad te mittimus, et de novo supplicamus, non dubitantes, quod cum nostra merita et aliorum verba, nostre petitioni contraria, sua sanctitas comparabit, nostre potius petitioni quam contrarie svasioni locum dabit. Itaque hortamur et requirimus prudentiam tuam, velis sic una cum domino Florio Roverella, cui similiter scripsimus, apud sanctitatem suam dominum nostrum interponere partes tuas et diligentem operam adhibere, ut quod a sua sanctitate tot iteratis vicibus postulavimus, interventu et opera tua consequamur. Quod si sanctitas sua ecclesie illius Colocensis jacturam et desolationem causasque et rationes in litteris nostris expressas, propter quas ad huiusmodi supplicationem devenimus, advertere non vult, nos saltem qui preces iteravimus advertere dignetur, et non patiatur nos replicatam totiens supplicationem ex fiducia frustrari desiderio nostro. Si enim non consequemur, quod cum tanta instantia postulavimus, preces frustrate argumento essent, quod in maioribus de sede apostolica sperare non deberemus, qui in tantilla re non meruissemus exaudiri. Verum non debet esse difficile pro nobis tantillum relaxari, qui nihil nobis grave ducimus, quidquid pro obsequio et reverentia sancte sedis apostolice poterunt unquam nostre vires et facultates tolerare. Datum.

A levél élén: Commendat negotium sollicitande annate relaxande ad Archiepiscopum Colocensem *(sic.)*

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 12.)

[1]) L. 314. szám alatt.

317.

1479. Caraffa Olivér nápolyi bibornok-érseknek. Kéri, hogy a töle kinevezett scardonai püspök részére a pápai megerősítést eszközölje ki.

Reverendissime in Christo pater. De episcopatu Scardonensi, ad quem nos fidelem nostrum reverendum in Christo patrem dominum Archangelum *(talem)*, auctoritate jurispatronatus nostri regalis, elegimus, intelleximus commissionem factam esse a sanctissimo domino nostro paternitati vestre. Quam rem nos eidem paternitati vestre diligentissime commendamus, rogantes ut sicuti reverendissima dominatio vestra nobis in cunctis actionibus suis se nobis amicam benevolamque ostendit et exhibuit, ita et in hoc negotio exhibeat, detque operam ut is dominus Archangelus sine mora pronuncietur et confirmetur. Erit hoc nobis gratissimum, et ad cetera benefacta paternitatis vestre, quibus sibi nos multipliciter obstrinxit, istud quoque cumulo accedat.[1])

A levél élén: Ad Neapolitanum.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 68.)

318.

1479. IV. Sixtus pápának. Buzdítja, hogy Olaszországban a béke helyreállítására törekedjék.

Beatissime pater et domine clementissime; post devotam etc. Accipio sanctitatem vestram, quod mihi pergratum est, nunc in tractatibus esse cum liga contrarie partis, et inter eam ac adversarios de pace concludenda agitari; quam rem ipse libenter et gratissimo animo audivi, consi-

[1]) Petrus de Marca Szent-Ferencz-rendű szerzetes 1479. deczember 12-ikén nyerte el a scardonai püspökségre a pápai megerősítést. (Gams. 396.)

derans quanta commoda sanctitati vestre et universe Christianitati, pace Italie reddita, possint provenire. Nam rebus sic stantibus et durante guerra Italie spes nulla est quidquam boni rebus christianis accidere posse, quinimmo semper verendum est, ne res christiane, sanctitate vestra alio occupata, magis quam quassate sunt conquassentur, et hostium crucis potentia in dies cum detrimento reipublice christiane augeatur. Quamobrem obsecro sanctitatem vestram, et quanto maiore possum studio et devotione suadeo et hortor, dignetur sic amplecti tractatus pacis, ut quamprimum, felici beatitudinis vestre auspicio, Italie pax reddatur, et omnis bellorum molestia in optima rerum concordia conquiescat. Quo facto facilius poterit sanctitas vestra rebus christianis consulere, et presenti reipublice calamitati, que adeo tandem invaluit, providere. Non enim latet beatitudinem vestram, in quos tandem terminos christiani status miseranda conditio redacta est, cum alii turpi conditione pacem a Thurco flagitant, alii vel solo nomine perfidi hostis deterriti, antequam eius immanitatem senserint, ad illius amicitiam cum maxima totius Christianitatis ignominia recurrunt. Cogitet itaque sanctitas vestra, quantum perfidi hostis potentia quottidie excrescit, et seviendi illius in Christianos rabies accendetur, qui sine fine Christianorum sitit sanguinem, et immenso sanguine effuso non contentus, eo magis in dies animum summit ad persecutionem fidelium, quo magis videt Christianos inter se discordes et ad resistendum sibi negligentiores. Quod si pacem Italie redditam et omnem discordiam inter catholicos sopitam senserit, remittet illico animum et efrenatam audaciam suam, que discordiis durantibus, nullo sibi resistente, grassatur, illico compescet. Nam si sanctitas vestra sic se gesserit, ut per eam nihil deficiat, quominus Italie pax reddatur, sancte sedi apostolice in maximam et indelebilem gloriam accedet; si vero, aliis pacem optantibus, per eam deficeret quominus pax sequeretur, cederet in maximum sedis apostolice et totius Christianitatis detrimentum, et ab omnibus diceretur sanctitatem vestram discordiis fomitem prestitisse. Erit igitur ad Dei gloriam et ad universe reipublice christiane profectum

et commodum, si sanctitas vestra, dimissis multis difficultatibus, postquam res differentiarum Deo volente ad hos deducta est terminos, toto studio pacem amplectetur, et quo rebus christianis succurrere possit, ultra hoc (quod) fortasse liceret, prebebit se erga adversarios indulgentiorem; ex hoc enim gloria nominis sui ampliabitur, et ad posteros memoria tanti beneficii diffundetur. Predicabunt et presentes et posteri sanctitatem vestram fuisse, que quassatis rebus christianis, etiam in summa sedis apostolice necessitate consuluit, et omnia posthabuit, quo negotium fidei, quod publicam omnium salutem concernit, attentius procuraret. Dignetur itaque vestra sanctitas ad bonum pacis et concordie animum sic advertere, et remotis contrariis svasoribus, qui fortasse apostolice sedis commoda et presentem reipublice christiane necessitatem minus cogitant, tractatus pacis tanto amplecti studio, ut videatur non modo conditiones honestas non sprevisse, sed quo christianis rebus toto studio consulat, etiam ultra quam licuisset ex sua pietate hostibus ad veniam recurrentibus indulsisse. Datum etc.

(A Magyar Nemzeti Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 9. — Monumenta Vaticana. E. CIV.)

319.

1479. Mocenigo János velenczei dogénak. Egy lefoglalt kereskedő hajó visszaadása tárgyában.

Illustrissime princeps amice noster charissime. Cum hiis diebus proximis cives et subditi nostri civitatis Segniensis navem quandam cum certis mercibus, ad valorem sexingentorum florenorum, questus gratia in civitatem Flumen transmittere habuissent, capitaneus vester in mari (prout certa ratione edocti sumus) navem cum omnibus mercibus intercepit, cumque requireretur per capitaneum nostrum Segniensem, ut illam remitteret, respondisse fertur, non eo proposito eam intercepisse ut redderet; quam usque modo

dicitur in preiudicium subditorum nostrorum retinere. Super quo requirendam duximus illustrissimam dominationem vestram, velit taliter providere, ut navis intercepta cum mercibus absque dampno subditis nostris remittatur. Nam bene scit, quod subditi nostri nisi questibus et mercibus vivere non possunt, qui si tantum dampni paterentur, non parvo illis detrimenti foret. Provideat itaque amicitia vestra et mandet, ut ista rectificentur, et de cetero subditi sui a talibus abstineant, vivantque invicem concorditer, quemadmodum nos ab illustrissima dominatione vestra expectamus. Nam si aliter fieret, cogitare potest amicitia vestra, quomodotalia bone vicinitati et amicitie mutue, presertim vero illis tractatibus et promissis, que nobis magnificus Petrus Diedo orator,[1]) nomine istius illustrissimi dominii fecit, responderent. Super hoc optamus citum et optatum ab amicitia vestra responsum.

A levél élén: Ad ducem Venetiarum.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 15.)

320.

1479. Ruprecht kölni érsek-választófejedelemnek. Felkéri, hogy a többi választófejedelemekkel, a törökök részéről fenyegető veszély elhárítása ügyében, tanácskozzék.

Novit paternitas vestra, quanto in discrimine universa Christianitas impresenti propter Turcorum potentiam constituta sit, quantum periculum reipublice christiane impendat ab eo tempore, quo Veneti pacem cum Turco, in totius Christianitatis despectum, inierunt, et non solum fecerunt pacem, sed et insuper multa castra et loca sua Turcorum manibus tradiderunt, de quibus jam assidue Christianitas laceratur, et illorum potentia cum omni Christianorum ruina

---

[1]) Diedo Péter 1478. és 1479-ben tartózkodott mint a velenczei köztársaság követe Mátyás udvaránál.

et calamitate Venetis faventibus adaugetur. Utque illis maior in Christianos seviendi prebeatur occasio, ex alio quoque latere imperialis maiestas, cui ante omnes alios cordi esse deberet christiane reipublice defensio, laborat (sicuti nobis multorum litteris et relatibus pro certo compertum est) pro ineunda pace cum Turco, quam non dubitamus jam esse conclusam. Nos vero ab omnibus reliquimur, et res eo deducta est, ut totum onus christiane defensionis, cuius ante et imperialis maiestas et Veneti participes fuérant, in nosmetipsos recumbat. Quod profecto onus nos tantisper libenter pro communi omnium salute sufferremus, quantum nostris viribus sufferri posset; sed quod soli tanto pondere pressi absque aliorum Christianorum, quorum non minus quam nostra interest, laboremus, et impar nostris viribus onus, omni protunc destituti presidio, diu portemus, paternitas vestra reverendissima, que prudentissima est, judicare poterit, si nobis hoc facere possibile sit. Nos quidem cum Turci non rogati, neque unquam promissis et pollicitationibus nostris requisiti, neque terris et provinciis eis traditis allecti, sed spontanea voluntate pacem nuper nobis et dominiis nostris obtulissent, tametsi illam unice assensu nostro non acceptare modo, sed et confirmare poteramus; quia tamen visum nobis est unica sola conditio ab ipsis proposita in perniciem Christianitatis redundare, que erat, ut nos transitum illis per nostra dominia ad ceteros Christianos concederemus, propter quam insuper pollicebantur nobis omnem assistentiam contra omnes hostes nostros, consideratione salutis publice et ne per nostram pacem christiana respublica dilaceraretur: sprevimus eam simpliciter, et maluimus in hostilitate continua cum eis permanere, quam nostra quiete ceteris Christianis exitiosam perniciem admittere. Que autem nobis referantur gratie pro beneficiis nostris, ex hoc cogitare reverendissima dominatio vestra poterit, quod jam certatim quique se ab hoc onere retrahentes, nos solos periculo obiectos reliquerunt, et alii quidam damnosa et exitiali universe Christianitati pace fruuntur; nos vero communis hostis insidiis undique circumsepti, nullo nobis adjuvante laboramus, et nisi rebus

nostris in tempore provideamus, quandoquidem aliorum presidia non aderunt, propediem tanto rerum pondere pressi, succumbamus necesse est. Quamobrem nos admonendam duximus reverendissimam dominationem vestram, tanquam sacri electorum collegii principem et decanum, velit animo revolvere presentes et urgentissimas necessitates et angustias reipublice christiane, et dominis electoribus unam dietam in proximo imponere, ad quam facta omnium convocatione, nec expectata ad id imperialis maiestatis vel suorum oratorum presentia, cuius assidua cunctatio rem quantumvis opportunam in longum semper protrahit, oratoribus nostris presentibus, quos ad eam nos statim, ut imposita dieta fuerit, cum plena informatione et cum sufficienti declaratione presentis necessitatis fidei et instantis periculi, destinabimus. Pro Dei honore, cuius res agitur, et pro defensione christiane fidei ac pro totius Christianitatis statu conservando et pro salute publica, agat et ordinet cum ceteris fratribus suis, ut in hac extrema necessitate defensionis fidei reipublice christiane sine ulteriori dilatione succurratur et provideatur taliter, ut redacta in hunc miserabilem statum Christianitas, immanissimorum christiani nominis hostium viribus magna in parte compressa, ad ultimum non succumbat. Nam si matura provisio non fuerit, in proximo catholica religio periculum imminens non evadet. Quod nos idcirco significare voluimus reverendissime dominationi vestre, quia credimus et speramus eam pro sua in Christianorum fidem devotione, et singulari in salutem publicam affectu, preteritorum calamitatum consideratione, cum ceteris suis fratribus dominis electoribus sacri Romani imperii, quorum paternitas vestra reverendissima caput et decanus est ad . . . . . commoveri, et quandoquidem nemo est, qui periclitantibus rebus christianis hoc tempore consulat et succurrat, reverendissimam dominationem vestram cum suo collegio consilio et ope affuturam. Nam si (quod absit) presentes angustie christiane reipublice in vestro cetu et in vestra reverendissima dominatione remedium non invenirent, nosque multitudine infidelium undique concussi, expectato jam longo tempore presidio frustraremur,

protestamur ex nunc et notificamus reverendissime dominationi vestre, sub hiis oneribus, quibus incredibiliter premimur, amplius stare non posse, sed et nobis oportere, ut rebus nostris qualitercumque poterimus, quando omni adjutorio nos frustrari senserimus, in proximo consulamus. De quo siquid mali rebus christianis evenerit, non nobis, qui nisi coacti a defensione fidei nunquam discedimus, sed ceteris potentatibus christianis, qui nobis in tanta rerum necessitate opem ferre neglexerunt, coram Deo et hominibus poterit imputari. Datum.

A levél élén: Ad archiepiscopum Coloniensem, conquerendo contra Venetos et imperatorem Romanorum, qui pace cum Turco inita, totum onus christiane defensionis regiam maiestatem interferunt.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 27.)

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

Abruzzo. 140.
Administratora a zágrábi püspökségnek: Vitéz János. 27.
Adó (contributio). 66. 71. 72. — fizetése Kőszeg városnak. 71. — szedők. 154.
Adriai tenger. 98.
Afrika. 110.
Agamemnon velenczei kapitány. 85.
Ágoston győri püspök. 138. — M. kir. követe a cseh. királyhoz. 8.
Ajándék M. királynak: a flórenczi köztársaságtól. 241., a pápától. 73., Zsigmond osztrák főherczegtől. 234.
Albert brandenburgi őrgróf és vál. fejedelem. 263. 265. 273. 276. 323. 345. 383. 385. (397.) 398. (401.) 409. 410. 412. 415. 418. 429. 432. (435.) 438.
Albert csanádi püspök, M. kir. követe a mantuai congressusra. 9.
Albert király. 311.
Albert nyitrai püspök, kir. alkanczellár. 2. 4. 5.
Albert osztrák főherczeg. 13. 16. 20. 121.
Albert rajnai pfalczgróf, bajor herczeg. 439.
Albert szász herczeg. 236. 253. 254. 255. 257. 261. 272. 281. 283. 285. 287. 290. 291. 293. 304. 306. 366. 371. 373. 377. 378. 394. 396. 398. 406. 407. 426. 427. 429. 437. 438. 439. 440. 442. 443. 445.
Albert (Vetési) veszprémi püspök. 295.
Alemannia. L. Németország.
Ali bég. 45. 333. 450. 454.
Alkudozások Frigyes császár és Albert főherczeg közt. 16. 17. 20. — Frigyes császár és Mátyás király közt. 13. 14. 15. 16. 17. 20. 21. — Giskra Jánossal. 22.
Alsó-Magyarország ellen készül a török. 82. — főkapitánya l. Kinizsi Pál.
Ambrus (Griffus) orvos, milanói követ. 97.
Anatoliai basa. 356. 360. 450. 484.
Anaxagoras, morva ur. 225.
Ancona. 53. 57.
Anellus Archamonius, jogtudós, a nápolyi király római követe. 362. 466.
Angelo Capranica rietii bibornok-püspök, pápai legatus. 89.
Angleria grófja: a milanói fejedelem.
Annata. — L. Dijak.
Anspach. (Anoltzpach.) 413.
Antal atya, ottocsáczi püspöknek fölterjesztve. 132.
Apulia. 98. 140. — királya: a nápolyi király.
Apulejai patriarcha: l. Barbo Márk bibornok.
Aragoniai János bibornok, pápai legatus. 455.
Archamonius Anellus, a nápolyi király római követe. 466.
Archangelus, bemutatott scardonai püspök. 468.
Argyropulos János. 256.
Augsburgi birodalmi gyülés. 296. 297. 298.
Ausonia. 110.
Ausztria. 156. 157. 158. 204. 231. 247. 260. 267. 277. 278. 280. 281. 283. 288. 301. 376. 434. 463. V. ö. Osztrák és Frigyes cs. a.
Aymo János. — L. Emo J.
Azaria. 107.

Bácson Mátyás király. 69.
Baduario Sebestyén, velenczei követ. 319.
Bajoni István, M. kir. követe Rómában és Flórenczben. 241.
Bajor herczegek: l. Albert, Lajos és Ottó. — városok. 156.
Bajorország. 158.
Balázs domonkos-rendi szerzetes, ottocsáczi püspök. 132.
Bán: l. Frangepán Miklós. — (krakói) l. Thansini (Thanczini) János.
Banderium (főpapi). 425.
Bánfi (alsó-lendvai) Miklós pozsonyi ispán és testv. Jakab. 237.
Bani Miklós (Paduai) velenczei polgár. 134.
Barátság (régi) Flórencz és a magyar királyok közt. 242. 243.
Barbarico Jakab. 86.
Barbarok ellen Magyar- és Lengyelország a kereszténység védőpajzsa. 210.
Barbo Márk (Sz.-Márkról nev.) bibornok, aquilejai patriarcha, pápai legatus. 295. 315. 316.
Bártfán Mátyás király. 288.
Bátori István erd. vajda. 450. 452. 454.
Bautzen város l. Budissin.
Bazarád oláh vajda. 355. 359.
Bazini és Szentgyörgyi János és Zsigmond grófok. (31.) 121. 201. 202. — János gr., M. kir. követe Boroszlóba. 259.
Bécsben M. kir. 243.
Béke (béketárgyalások, fegyverszünet) a cseh királylyal. 294. 295. 297. 298. 363. 408. — ajánlatai a töröknek. 77. 78. 86. (381. 408. 409.) 472. — császár és Albert osztr. főherczeg közt. 16. — (egyesség) a lengyelekkel. 80. 294. 297. 298. 302. 352. 357. 360. — (fegyverszünet) a brandenburgi őrgrófokkal. 435. — Olaszországban kívánatos a keresztségre nézve. 469. — ügye a törökkel. 77. 78. 84. 86. 124. 194. 198. 199. 310. 330. 332. 353. 380—382. 387. 408. 409. 419. 425. (471. 472.)
Békét óhajtanak a törökkel a keresztény fejedelmek. 469.
Bekensloer János pécsi prépost. 31. — váradi püspök. 81. — egri püspök. 208. — esztergomi majd salzburgi érsek. (396.) 446. 456. 458. 459.
Bekensloer Jeromos briegi dékán és boroszlói kanonok, Boroszló követe M. királynál. 218. 227. 228. 233. 239.
Béla (IV.) kolostora a Nyulak-szigetén. 58.
Bélai apátság. 28. 102.
Belgrád. — L. Nándor-Fejérvár.
Bertalan (Massa-i) tudor. 297.
Beszterczebányán Mátyás király. 83.
Bevásárlás végett Olaszországba küld a király. 340. 436.
Bibersteini János. 394.
Bibornokok. L. Aragoniai János. Barbo Márk, Capranica Angelo, Capranica Domonkos, Carvajal János, D'Estoutville Vilmos, Orsini, Karaffa Olivér nápolyi érsek, Miklós (Vasas-Sz.-Péterről nevezve), Roverella Bertalan.
Bibornokokhoz intézett levelek. 24. 29. 40. 75. 103. 130. 142. 190. 192. 452.
Bibornoksága Várdai István kalocsai érseknek. 56. 62. 91. 99. 105. 131.
Bieliko. L. Ledeniczi Bieliko.
Birodalmi gyülések. L. augsburgi, nürnbergi b. gy.
Bodó Miklós, fejérvári prépost, kir. al-kanczellár. 10. 15.
Boghko de Kunstadt. — Értsd: Podjebrád György. (39.)
Boldogasszony szigete Buda város mellett. 58. 59.
Borbála, Albert bradenburgi őrgróf leánya. 399.
Borit(h)a, Podjebrád Gy. cseh király marsallja és követe. 14.
Boroszló város. 208. 215. 216. 217. 218. 227. 232. 259. 288. 306. 348. 352. 357. 360. 377. 378. 441. — követe Mátyás királynál: l. Bekensloer Jeromos.
Boroszlóban Mátyás király. 239. 304. 305. 306. — Mátyás király követei: l. Frigyes ligniczi (legniczi) herczeg, János sagani herczeg, Szentgyörgyi és Bazini János gr.
Boroszlói polgár: Gremint János. 306. — püspök: l. Rüdesheimi Rudolf. — tanácsjegyző: l. Eschenloer Péter.

Borso ferrarai herczeg. 25.
Boskovicz Geske a cseh király követe Mátyás királynál. 244. — Jaroszlav. 408. — Protáz olmützi püspök. 205. 207. (v. ö. 168. 169.), M. kir. lengyelországi követe. 216.
Bosznia. 43. 78. 79. 83. 105., 109. 110. 134. 266. — a kereszténység kulcsa és kapuja. 45. — a magyar korona hatóságához tartozik. 114. — és a nápolyi király. 142. — kormányzója l. Szapolyai Imre. — részeinek ura a szent-szábai herczeg. 142.
Boszniai hadjáratról szóló jelentés. 45. — király: Tamás. 32., István. 32. király hütlensége. 32. 35.. koronáztatása 34. — király Magyarország alattvalója. 32. 34. — királyhoz követeket küldött a pápa. 34. — püspökség. 34. 93. 102. — várak a török határszélen. 34.
Brabanti herczeg — a burgundi fejedelem.
Brandenburgi őrgrófok (vál. fejedelmek): l. Albert, Frigyes és János. — őrgróf(ok)hoz küldött követe Mátyás királynak: l. Stein(er) György. — őrgróftól segélyt kér Mátyás király a lengyel király ellen. 263.
Briegi dékán: Beckensloer Jeromos.
Bród melletti táborban Mátyás király. 249.
Brünn. 145. 149. 151. 167. 168. 169. 170. 240. 313.
Brünnben Mátyás király. 289. 291. 444.
Buda város. 14. 319. 320. 322. 413. 418. 435. — melletti sziget. 58. 59.
Budai plébános: István. 22. — polgárok. 144.
Buda-Felhéviz. 361.
Budán a király. 1. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 13. 14. 19. 31. 35. 79. 81. 82. 86. 88. 89. 90. 92. 95. 96. 97. 98. 99. 110. 131. 139. 190. 192. 194. 197. 200. 201. 259. 261. 273. 274. 275. 276. 277. 284. 285. 292. 293. 301. 316. 317. 336. 337. 339. 340. 344. 345. 347. 350. 351. 358. 360. 365. 368. 371. 373. 378. 380. 382. 383. 384. 386. 388. 390. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 400. 402. 404. 407. 412. 436. 437. 438. 439. 440. 442. 443. 449. 451. 455. — országgyülés. 20. 21. 22. 97.
Budára készül a király. 126. 127.
Budissin (felső-lausitzi) város. (Bautzen. 304.
Bulgaria. 355. 359.
Burgundi herczeg: l. Merész Károly. — herczeghez küldött követe Mátyás királynak: l. Stein(er) György.

Caffa város. L. Kaffa.
Calabria. 140.
Calamata melletti csata. 85.
Calixtus (III.) pápa. 7. 90.
Camencz. L. Kamencz.
Capranica Angelo rietii bibornokpüspök. 89. — Domonkos (fermói) bibornok. 90.
Caraffa. L. Karaffa.
Carvajal János, bibornok (pápai követ). 6. 11. 13. 24. 26. 28. 30. 35. 39. 43. 88. 117. 129. 191.
Catmiai püspök: l. Prosper.
Chelmi kapitány: l. Jasienski Pál.
Cigera futár. 321.
Clunn. L. Klun(n).
Congressus (Győrben. 14.), Mautuában. 9., Neiszeben. 287., Ófaluban. 287., Olmüczben. 421. 432. 439. 440. 442. 443., Rómában. 41., Troppauban. 287.
Corcullis (de) Benedek, a nápolyi király követe. 141. 142.
Cremona ura: a milanói fejedelem.
Crossen. L. Krossen.
Csáktornya (vár és város). 224.
Csanádi püspök: l. Albert.
Császár. Értsd: (III.) Frigyes császár.
Cseh eretnekek (husziták). 112. 113. 209. 214. 221. 231. 233. 235. 248. 249. 259. 264. 266. 267. 269. 270. 271. 282. 301. 309. 310. 311. 312. 327. 369. 372. 375. 376. — főmarsall: l. Lippai Henrik. — háboru. (112. 114.) 203. 205—208. 214—222. 225—235. 240. 244—253. 257—529. — háborut a pápa és császár akaratára indította meg Mátyás király. (112. 113. 114.) 266. 318. — háborura segély M. királynak. L. *Mátyás* segélyt vár. — husziták Felső-Magyar-

országon. 21. 22. 48., v. ö. cseh eretnekek. — kanczellárja M. királynak: l. Hasenburgi János. —király elleni készülődés. 112. 114. — király koronázására követeket küld Mátyás király. 7. — király (Podjebrád Gy.) követei Mátyás királyhoz: l. Borit(h)a, Boskovicz Geske, Kosztka (posztupiczi) Albert, Risenburgi Vilmos, Wartenburgi Herman és Weitmül Benes. — királyhoz küldött követei Mátyás királynak: l. Ágoston győri püspök, Rozgonyi Ozsvát, laki Thuz János, Vincze váczi püspök és Vitéz János váradi püspök. — királylyal béke. 294. 295. 297. 298. 363. 408. — királylyal szövetkezett a császár. 301. 307. — királyok: l. Mátyás király, Podjebrád György és Ulászló. — marsal: l. Borit(h)a. — rablók. 63. 83. 110. 143. 180. (v. ö. csehek és morvák pusztitásai). — urakhoz intézett levél. 226. — zsoldosok magyar szolgálatban. 5.

Cseh (lévai) Péter erd. vajda török fogságban. 18.

Csehek (és morvák, katholikusok) Mátyás oldalán a cseh háboruban. (112. 113.) 205. 206. 207. 208. 218. 219. 220. (221). 222. 226. 230. 231. 235. — (és morvák) pusztitásai, rablásai. 145. 146. 149. 151. 160. 162. 163. 166. 187. 193. 203. 248. 270. (v. ö. cseh rablók.) — Felső-Magyarországon. 22. — Macskakő várában. 63. — sérelmei, melyeket Mátyás király és emberi részéről szenvedtek. 159. 160. 161. 164. 165-től 179-ig; — szekérvár felállitási módja. 213.

Csehország. 298. 346. 354. 368. 369. 372. 375. 377. 397. 401. 406. 412. — törvényes ura (és németorsz. választó-fejedelem Mátyás király. 244. 247. 264. 289. 291. 293. 375. 377. 378. (379. 380.) 383. 395. 396. 401.

Csehországban fogoly magyarok. 187. 193.

Csehországi főudvarmestere M. királynak: l. Schwanbergi Bohuslav. — katholikus rendek. 205. 206. 207.

Csehországot el akarja foglalni a török. 83.

Csupor (monoszlói) Demeter és a zágrábi püspökség. 26. 93. 95. 96. 102. — győri püspök. 137.

Czetini ága a Frangepán családnak. 132.

Czimei Mátyás királynak: L. Mátyás király czimei.

Dalmáczia. 110. 421.

Dalmácziát el akarja foglalni a török. 83.

Dambno-i Jakab lengyel kincstartó és krakkói kapitány. 80.

Dán király: l. Keresztély.

Demeter (Csupor). — L. Csupor Demeter.

(Dénes) esztergomi érsek. 22. (55. 103.)

D'Estouteville Vilmos roueni bibornok-püspök. 119.

Diedo Péter velenczei követ. 471.

Dijak (a kalocsai érsek kinevezetétől járó) elengedése. 464. 465. 466.

Diós-Győrött Mátyás király. 15.

Dóczi Péter, M. kir. követe a szultánhoz. 381. 383. 419.

Dombró városban (Tótország) Mátyás király. 49.

Domanicz vasmegyei falu. 154.

Domenico Capranica (fermói) bibornok. 90.

Domonkos-rendiek. 132. 133.

Doringeni tart. grófok — a szász herczegek.

Döbrentei Tamás a pannonhalmi és széki apátságok kormányzója, zágrábi majd nyitrai püspök. 26. 27. 28. 93.

Drakula oláh vajda. 355. 359.

Drávai révnél levő táborában Mátyás király. 112. 114. 115.

Drezda kir. vár és város. 367. 441.

Drinápoly. 85.

Druchses Márton. 280.

Duna folyó. 45. 46. 355. 356. — mint kereskedelmi ut. 153. 156. 352. 357. 358.

Dunai hajóhad. 318. 381.

Eberstorffer Vid, osztr. fő-kamarás. 280.

Eger városban Mátyás kir. 15.

Egri püspökök: Bekensloer János és Veronai Gábor.
Egyesség a császárral. 20. 66. — a cseh és lengyel királylyal. 294. 297. — (és barátság) a szászherczegekkel. (258.)261. 262. 283. 304. L. Béke a. is. — a Szentgyörgyi grófokkal. 31. — Giskra Jánossal. 21.
Egyetem Pozsonyban. 236.
Egyházi javadalmak összehalmozása. 28—31. 93. 94. 102. 136. 137.
Eizinger (Eyzinger) István. 155. 156. 157. 158. 171. 221. — Ulrik. 157. — Zsigmond (lostorffi). 121. 280.
Elderbach (monyorókereki) Bertold. 154.
Elias. L. Illés.
Elismerése Mátyás kir. cseh királyságának. 264. (V. ö. Csehország törvényes ura M. k.)
Ellbogen csehorsz. vár és város. 255. 257.
Ellenségei (keresztény) miatt kénytelen Mátyás király elhanyagolni a török elleni harczot. L. Mátyás király török elleni.
Emo (Aymo) János velenczei követ. 50. 51. 69. 74. 77. 84. 86. (128.)
Emus. L. Hemus.
Entzestorff (város). 289.
Epirus. 110. — ellen a török. 52.
Epiróták. 195.
Erdély. 450. 454.
Erdélyi vajdák: l. Bátori István. lévai Cseh Péter, dengelegi Pongrácz János, h. Szilágyi Mihály, Ujlaki Miklós, — a török ellen. 18. (V. ö. Kenyérmezei diadal.)
Eretnekek (eretnekség, cseh). L. Cseh eretnekek (husszíták).
Erneszt szász herczeg. 253. 254. 255. 261. 272. 281. 283. 285. 287. 290. 291. 293. 304. 305. 306. 309. 354. 363. 371. 373. 378. 396. 398. 407. 426. 427. 429. 438. 445. 453.
Eschenloer Péter boroszlói tanácsjegyző. 271.
Estei Herkules ferrarai herczeg. 341.
Esztergom városban Mátyás király. 146. 196. 197. 262. 436. — kötött egyezség a Szentgyörgyi grófokkal. 31.
Esztergomi érsekek: l. Bekensloer János, Szécsi Dénes, szrednai Vitéz János. — kanonok: l. (de) Thervisio Simon.
Étekfogó (fő-, osztrák): Puchaimer Hertvid. 280.
Etruria. 242.
Eugen (IV.) pápa. 453.
Európa elfoglalására vágyik a török. 6.
Eustachius atya, topuszkai apát. 133.
Eze bég. 450. 454.

Farkas László, M. kir. küldötte Olaszországba. 340. 436.
Fegyverek Németországból. 121.
Fegyverszünet. L. Béke.
Fegyverzetet kap M. kir. Zsigmond osztrák főherczegtől. 234.
Fejérvári prépost: l. Bodó Miklós, kir. (al-) kanczellár.
Fekete tenger. 111.
Felhévizi prépostság. 361.
Felső-magyarországi csehek és lengyelek. 22.
Ferdinánd nápolyi (apuliai és sziciliai) király. 139. 140. 141. 142. 235. 312. 429. 451.
Ferencz korbaviai püspök, M. kir. követe a mantuai congressusra. 9.
Ferencz milanói fejedelem. L. Sforza Ferencz.
Ferenczrendiek. 11. 132. 468.
Ferrarai érsek: l. Roverella Lőrincz. — herczegek: l. Borso, Hercules.
Fiume (Flumen) város. 470.
Fizetési kötelezettsége Velenczének. 421. 422.
Flandriai gróf a burgundi fejedelem. 344.
Flórenczbe küldi M. király: Farkas Lászlót, Komlódi Gált, Zalai Jánost, bevásárlás végett. 340. (436.)
Flórenczben Mátyás király követe: l. Bajoni István.
Flórenczi köztársaság. 25. 256. — ajándéka Mátyás királynak 241.
Flumen (Fiume) város. 470.
Foglyok: a kenyérmezei ütközetben. 450. 454. — (magyarok) Csehországban. 187. 193. — osztrák alattvalók. 62. 65. — törökök és velenczeiek. 84.

Fogságba jutott Magyarországon a velenczei követ. 51.
Fogságban (török) Szilágyi Mihály 18.
Fogságból (török) váltság. 19.
Fontana Ferencz orvos, Mátyás k. követe a mantuai őrgrófnál és milanói fejedelemnél. 322. 323.
Forchtstein (Fraknó) vár. 67.
Fő-étekfogó. L. Étekfogó (fő-).
Fő-kamarás. L. Kamarás (fő-).
Fő-kapitány. L. Kapitány (fő-).
Fő-lovászmester. L. Lovászmester (fő-).
Fő-marsal. L. Marsal (fő-).
Főpapok világi szerepe (pl. a török elleni harczban); világi ügyek vitelére alkalmas voltuk. 18. 55. 56. 92. 93. 94. 95. 100. 102. 103. 464. 465.
Főpohárnok. L. Pohárnok (fő-).
Fő-udvarmester. L. Udvarmester (fő-).
Fraknó vár. L. Forchtstein.
Franczia király: l. XI. Lajos. — tanácsosa: l. Marini Antal. — lovag: György Budán. 131.
Frangepán grófok. 424. — Angelo gr. 391 392. — István. Mátyás király követe a mantuai congressusra. 9. — Márton. 133. — Miklós bán. 132. 133. — Zsigmond. 132.
Frankfurt (az Odera m.). 410. 413. 414. 415. 418. 432.
Freiberg város. 306.
Freienstat-i herczegek: l. Henrik és János.
Frigyes brandenburgi őrgróf és vál. fejedelem. 239. 398.
Frigyes (III.) császár. 5. 62. 65. 71. 112. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 152. 153. 181. 183. 186. 204. 260. 266. 277. 280. 281. 283. 288. 301. 307. 335. 352. 354. 356. 358. 363. 366. 368. 376. 409. 412. 415. 428. 446. 456. 462. — alattvalói és birtokai Magyarországon. 67. 71. 153. 154. — álnoksága, ellenséges magatartása, cselszövényei. 16. 65. 267. 268. 269. 270. 271. 301. 307. 352. 353. 354. 358. 360. 363-tól 373-ig, 375. (446.) 461. — békülni akar a törökkel. 472. — berohanásai, pusztitásai. 268. 299. 364. — cseh és legyel királylyal szövetkezett. 301. — elleni háboru okai. 363. 368. 371. 374. — és pápa a kereszténység fejei. 248. 310. — (és pápa akaratára) inditotta meg a háborut Mátyás király a csehek ellen. 264. 266. — eretnekek pártfogója. 309. 310. 312. 369. 372. 375. — hálátlansága. 265. — késedelmeskedése ismeretes. 473. — kötelessége első sorban szivén viselni a kereszténység sorsát. 310. 365. 472. — lengyel királyt segitette Mátyás király ellen, a cseh háboruk alatt. 268. — sérelmei, melyeket Mátyás királytól és embereitől szenvedett. 65. 66. 67. 68. — tervei a németországi segélypénzzel. 352. 353.
Frigyes (III.) császárnál Mátyás király hirnöke: l. Konrád. — Mátyás király követei: l. Hantó György, István budai plébános. Schönberg György, Vitéz János váradi püspök majd esztergomi érsek. — nápolyi király követe: l. Garcia(s) Bethes.
Frigyes (III.) császárral alkudozás. L. Alkudozások.
Frigyes (III.) császártól segélyt vár Mátyás kir. a csehek ellen. 231. (V. ö. Béke, Hadjárat, Hadüzenet, Egyesség, Hadi kárpótlás Követek vezérszavak a. is.)
Frodnacher Eustach osztrák főur. 20.
Fronauer Gamred. 278. 280.
Futár: l. Cigera.
Fünfkircher Vid. 280.

Gabona-kereskedés. 141.
Gábor egri püspök. L. Veronai Gábor.
Galeazzo (Sforza) Mária, milanói herczeg. 284.
Galicz 181.
Garai Jób. 338.
Garázda Péter. 242.
Garcia(s) Bethes, a nápolyi király követe a császárhoz és M. királyhoz. 235.
Garigh (Garity) vár. 94.
Gel bég, a török szultán követe Mátyás királyhoz. 381.
Giskra (brandisi) János. 3. 4. 21. 22.

Giustiniani (Justinianus) Ferencz Velencze követe. 50. 51.
Glaczi gróf: l. Podjebrád Viktorin.
Glogaui herczegek: l. Henrik és János. — herczegség. 345. 349. 374. 409. 411. 412—419. 429.
Glogonczai prépostság. 28.
Goldin János, M. kir. titkárja (kanczelláriai jegyzője) és küldötte a németorsz. fejedelmekhez. 409. 410. 439.
Gonzaga Lajos mantuai őrgróf. 18. 322.
Görlicz (felső-lausitz-i) város. 304. 378. 380.
Görögök. 195. — hitele. 195. 300.
Gráczban folyó alkudozások Frigyes császárral. 17.
Grafenecker Ulrik. 181. 182. 185. 186. 192. 278. 280.
Gremint János boroszlói polgár. 306.
Grezocz-nál (Krusevacz) a törökkel vivott csatája Hunyadi J.-nak. 154.
(Griffus) Ambrus orvos, milanói követ. 97.
Grófok: L. Frangepán, Korbáviai, Sztgyörgyi és Bazini gr.
Guldin János. L. Goldin J.
Gyöngyösön Mátyás király 17.
Győrben M. király. 284.
Győrött alkudozás Frigyes császárral. 14.
György franczia lovag. 131.
György (Hantó). L. Hantó Gy.
György (Schőnberg). L. Schőnberg Gy.
Győri püspökök: l. Ágoston és Csupor Demeter.

Háboruk. L. Hadjárat a.
Hadi-kárpótlás a császártól. 429. 434. 462.
Hadi-szerek Németországból. 152. 156.
Hadjárat a brandenburgi őrgrófok ellen. (373. 383.) 396. 398. 401. (435.) — Boszniába. 45. 63. — cseh király ellen. L. Cseh háboru. — III. Frigyes császár ellen. (368—373. 374—377.) — lengyel király ellen. 259. 260. 263. 264. 265. — török ellen. 45—50. (63.) 317. 324—335. 354—361. 364. (V. ö. 18. 449. 451—454.)
Hadjáratot tervez a pápa a török ellen 53.
Hadsereg szervezésére adó. 66. (122.)
Hadüzenet a császárnak. 368. 371. (374.) — cseheknek. 203.
Haidlberger Lajos. 280.
Hajók behozatala Németországból. 152. — (kereskedő-). (99. 140.) 470.
Hajóhad a Dunán. 318. 381.
Hajóhadat küld a török Raguza ellen. 53.
Hantó György pécsi prépost, (kir. alkanczellár), Mátyás kir. követe a császárnál, a pápánál és Velenczében. 122. 128. 129. 130. 135. 189. 190. 191. 192. 194. 196. 278. — kalocsai érsek. 464. 465. 466.
Hasenburg-i János M. kir. cseh kanczellárja. 294. — Ulrik. 217.
Hassanibe perzsa fejedelem. L. Uszon Haszan.
Határ (magyar) a török felé igen nagy kiterjedésű s nyilt. 199.
Hellespontus. 111.
Hemus. (Emus.) 111.
Henrik krosseni, glogaui és freienstati herczeg. 346. 349. 398. 411.
Hideghtenecz vasmegyei falu. 154.
Hirnöke M. királynak a császárnál: l. Konrád.
Histropolis. L. Pozsony.
Hitelt nem érdemelnek a török békeajánlatai. 78.
Hochenberger György. 280. — János. 280.
Hódolata István moldvai vajdának. 314.
Holecro Zsigmond freibergi polgár. 306.
Homasius L. Thomasius.
Horvátország. 381. 382. 387. 422.
Humanista: l. Argyropulos János. 256.
Hunyadi János és Frigyes császár. 16. — Nándor-Fejérvárnál. 12. —összeköttetése olasz főpappal. 90. — példájával lelkesiti a pápa Mátyás királyt a törökök ellen. 106.
Hussun Hassa perzsa fejedelem. L. Uszon Haszan.
Huszíták. L. Cseh eretnekek, huszíták.

Hübéresei Mátyásnak mint cseh királynak. (V. ö. Csehország törvényes uralkodója M. király).
Hübéri esküt követel M. király a szász herczegtől. 377.

Iglau morvaorsz. város. 219. 222.
Ilburg. 254.
Illés, a moldvai vajda követe M. királyhoz. 314.
Illiria. 105. 109. 110.
István boszniai király. 32. — budai plébános, M. király követe a császárhoz. 22. — moldvai vajda. 210. 212. 313. 314. 317. — (Vukcsics) szent-szábai herczeg és fiai. 142.
Isztriát el akarja foglalni a török. 83.

Jajcza vár és város. 47. 50. 54. 63. 266. — Jakab vladiszlói püspök. 80.
János brandenburgi őrgróf. 373. 383. 385. (397.) 398. (401.)
János (Janus Pannonius) pécsi püspök, Mátyás király követe a pápához és Velenczébe. 69. 73. 74. 75. 76. 77. 104. 134. — elfogatására kiadott rendelet. 272.
János krakkói püspök. 80.
János morva ur. 225.
János sagani, prebussi, nagy-glogaui és freinstadti herczeg. 374. 383. 385. 399. 400. 411. 413. 415. 418. 430., Mátyás király követe Boroszlóba. 259.
János váradi püspök majd eszterg. érsek. L. Bekensloer J. és Vitéz J.
Jasienski Pál chelmi kapitány. 80.
Javadalmak (egyházi). L. Egyházi javadalmak.
Jawor herczegség. 217.
Jegybére a lengyel királynak. 260.
Jeromos, briegi dékán, M. kir. tanácsosa. 239. — kaffai püspök. 300. — krétai érsek. L. Lando Jeromos.
Jeruzsálemi Szent-Keresztről cz. bibornok: Angelo Capranica püspök. 89. — vitéz: Roverella Florius. 465.
Jézus — nevét kiáltják Nándorfejérvár vivásakor. 12.
Jövedelme a glogonczai prépostságnak. 28. — a széki és bélai apátságoknak 28.
Justinianus. L. Giustiniani.

Kaffa város. 300. 324. 326.
Kalocsai egyházmegye pusztulása. 100. 464. 465. 467.
Kalocsai érsek dijainak elengedése. 465. 466. — érsekek: l. Hantó György és Várdai István.
Kalocsai érsekség a török határon, védelmére erős férfi kell. 100. (V. ö. 464. 465.)
Kamarás (fő-, osztrák): l. Eberstorffer Vid.
Kamarás (fő-): a római birodalomban l. brandenburgi őrgróf.
Kamarás: Miklós váczi őrkanonok. 27.
Kamencz (felső-lausitzi) város. 304.
Kanczellár (al-, kir.) l.: Albert nyitrai püspök, Bodó Miklós fejérvári prépost. — pozsonyi egyetemen: Schönberg György pozsonyi prépost. 236.
Kanczellária jegyzői: l. Goldin János, Szőllősi Pál.
Kanczellárja (cseh) M. királynak: l. Hasenburg-i János.
Kanizsai László. 154.
Kapisztranói János. 10. — szentté avatása. 59.
Kapitány (császári) l. Robohar (Rohrbach) János, Tamfeld Hinko. — Fraknó várában: lásd Weisspriacher Zsigmond. — (Mátyás királyé): l. dengelegi Pongrácz János. 40. — (morva): l. Zeleni (Seleni) János. — (segniai). L. 470. — (soproni): l. Mischulger Vilmos, asszonyfalvi Osl-(fi) László, enyingi Török Ambrus. — (szandomiri): lásd Ritviani Derszló lengyel palatinus. — (velenczei): l. Agamemnon. (V. ö. 470.)
Kapitánya (fő-) Alsó-Magyarországnak: l. Kinizsi Pál. — Morvaországnak: l. Podjebrád Viktorin. (144.)
Kapitánya M. királynak: l. Sternberg (de Stellis) Zdenko. 241. — Lausitzban: l. Lobeni Menyhért, Sternberg Jaroszlav. — Szilézziában. l. Szapolyai István.

Karaffa Olivér nápolyi érsek, bibornok. 468.
Kardot (szentelt) küld a pápa Mátyás királynak. 73.
Karlsteini várgróf: l. Weitmühl-i Benes.
Károly burgundi fejedelem: l. Merész Károly.
Károly császár arany bullája. 412.
Kassa város. 418. 432.
Kassán M. kir. 417. 426. 427. 428. 429.
Kassubok herczege a brandenburgi őrgróf.
Kasztriota György. 110.
Katholikus csehek. L. Csehek (katholikusok). — egyház (hit) védője. L. Mátyás király a kereszténység védbástyája. — fejedelmeket egyesiteni óhajtja Mátyás király a török elleni harczra. L. Mátyás király török elleni sat. — fejedelmektől várt segély. L. Mátyás segélyt vár sat. — vallásért is küzd M. király. L. Mátyás király katholikus vallásért sat.
Kázmér (IV.) lengyel király. 4. 210. 259. 260. 286. 298. 300. 346. 348. 350. 352. 357. 363. 388. 393. 399. 402. 404. 417.
Kemedi (?) Péter kir. titkár, M. kir. küldötte Velenczébe. 99.
Kémek. 45. 79.
Kenyérmezei diadal. 449. 451. 452. 453. 454.
Kereskedés gabonával. 141. — hadiszerekkel. 152. 156.
Kereskedő hajó. 99. 140. 470.
Kereskedők Raguzából. 98.
Keresztély, dán király. 301.
Keresztény ellenségei miatt kénytelen Mátyás király abban hagyni a török elleni harczot. L. Mátyás király elleni sat. — fejedelmek békét óhajtanak a törökkel. 469. — fejedelmeket egyesiteni óhajtja Mátyás király a török elleni harczra. L. Mátyás király török elleni sat.
Kereszténység fejei: a pápa és a császár. 248. 310. — védbástyája. L. Mátyás király a kereszt. védb. — védelme első sorban a császár kötelessége. 310. 365. 472. — veszélyben (a török részéről). 44. 52. 300. 324. 326. 471.
Kereszténységre nézve kivánatos, hogy Olaszországban helyreálljon a béke. 469.
Keresztesek Nándor-Fejérvárnál. 12.
Kincstartó (lengyel): Dambnoi Jakab, krakkói kapitány. 80. — (magyar, volt): Szapolyai Imre 134.
Kinizsi Pál, Alsó-Magyarország főkapitánya. 450. 452. 454.
Kis Márton, volt pécsi polgár. 60.
Kis-Oroszország. 210.
(Kis)-Szeben város. 238.
Kluni János, Zcauch ura. 426.
Knini püspökök: l. Márk és Miklós.
Komlódi Gál, M. kir. küldötte Olaszországba. 340.
Konrád, M. király hirnöke a császárnál. 155.
Konstantinápoly. 54. 110. 355.
Korbaviai Károly gr. 391.
Korbáviai püspök: l. Ferencz.
Kormányzó: Szilágyi Mihály. 6.
Korneuburg. 261.
Korneuburgban M. kir. 376. 377. 378.
Korona (magyar) hatóságához tartozik Bosznia. 114., Oláhország és Moldva, Dalmáczia. 266. 421.
Koronázása a boszniai királynak. 34. — a csch királynak 2. 7.
Koronázási ünnepély. 50.
Kosztka (posztupiczi) Albert a cseh király követe. 181. 193. 200. 201. 202.
Kosztolán vár alatti táborban Mátyás király. 181. 182. 183. 186.
Kölni érsek: l. Ruprecht.
Költség követségre. 341.
Körmöczön M. király. 435.
Kőszeg vár és város. 71. 154.
Követ levele M. királyhoz. 321.
Követe *Boroszlónak* Mátyás királyhoz: l. Beckensloer Jeromos, — *a cseh királynak Mátyás királyhoz.* l. Borit(h)a csehországi marsal, Boskovitz Geske, Kosztka Albert, Risenburgi Vilmos, Wartenburgi Herman, Weitmül-i Benes. — *a lengyel királynak* Mátyás királyhoz. 64. — *a moldvai vajdának* M. királyhoz: l. Illés. — *a milanói her-*

czegnek Mátyás királyhoz: l. Griffus Ambrus; Velenczébe: 7. — *a nápolyi királynak:* l. (de) Corcullis Benedek, a császárhoz és Mátyás királyhoz: l. Garcia(s) Bethes, Mátyás királyhoz: l. Roverella Florius, Rómába: l. Anellus Archamonius; — *a pápának:* a boszniai királyhoz 34. L. pápai legatusok; — *a szász herczegeknek:* l. Mil(i)ticz(i) Henrik (v. ö. 283.); — *a török szultánnak* Mátyás királyhoz: l. Gel bég, v. ö. 78. — *Velenczének* Mátyás királyhoz: l. Baduario Sebestyén, Diedo Péter, Emo (Aymo) János, Giustiniani (Justinianus) Ferencz, Thomasius (de Thomasiis) Péter és Venerio Ferencz.

Követei *Mátyás királynak:* L. t. i. *Boroszlóba:* Frigyes ligniczi (legniczi) hg., János szentgyörgyi és bazini gróf; a *brandenburgi őrgrófhoz:* l. Stein(er) György; a *burgundi fejedelemhez* és a schweiczi köztársasághoz: l. Stein(er) György; *cseh királyhoz:* l. Ágoston győri püspök, Rozgonyi Ozsvát, Thuz (laki) János főudvarmester, Vincze váczi püspök, Vitéz János váradi püspök; *Flórenczbe* (és Rómába): l. Bajoni István; *III. Frigyes császárhoz:* l. (Hantó) György pécsi prépost, István budai plébános, Schönberg György pozsonyi prépost, Vitéz János váradi püspök majd esztergomi érsek; a *lengyel királyhoz:* 230. 231. 287., l. Boskovitz Protáz olmüczi püspök, Rüdesheimi Rudolf boroszlói püspök; a *mantuai congressusra:* l. Albert csanádi, Ferencz korbáviai püspök, Frangepán István gr., (de) Thervisio Simon esztergomi kanonok; a *mantuai őrgrófhoz* (és milanói herczeghez): l. Fontana Ferencz; a *milanói herczeghez:* Rabensteiner János (és a mantuai őrgrófhoz): l. Fontana Ferencz; a *moldvai vajdához:* 314., *Nápolyba:* l. Rüdesheimi Rudolf boroszlói püspök; a *német fejedelmekhez:* lásd Pálóczi Imre kir. főmarsal, Stein(er) György; a *pápához* (Rómába): 41. 42. 386., l. Bajoni István (Flórenczbe is), Hantó György pécsi prépost (Velenczébe is), János (Janus Pannonius) pécsi püspök (Velenczébe is), Márk knini püspök, Miklós knini püspök, Rozgonyi János (Velenczébe is), Vetési Albert veszprémi püspök és Vezsenyi László (Velenczébe is); a *schweiczi köztársasághoz:* l. Renetzhauser Jakab és Stein(er) György; a *szász herczegekhez:* l. Pálóczi Imre, Proszniczi (Pruisz) János váradi püspök, és Stein(er) György; a *szultánhoz:* l. Dóczi Péter; Ujlaki Miklóshoz: 1., *Velenczébe:* lásd Hantó György, János pécsi püspök, Rozgonyi János, Vezsenyi László (valamennyi a pápához is).

Közbenjáró a bajor és a két szász herczeg, Mátyás király és brandenburgi őrgróf közt. 438. — Mátyás király a burgundi herczeg és a schweiczi köztársaság közt. (342.) 344. — Mátyás király, Podjebrad György és a pápa közt. 127.

Krem(b)nitz. L. Körmöcz.

Krakkóban lengyel főpapok és főurak gyülése. 80.

Krakkói bán: Thansini (Thanczini) János. 80. — kapitány: Dambnoi Jakab, kincstartó. 80. — püspök: János. 80.

Krétai érsek: l. Lando Jeromos pápai követ.

Krossen. 414.

Krosseni herczeg: l. Henrik.

Krusevacz-nál a törökkel vivott csatája Hunyadi Jánosnak. 154.

Kunstadti Boghko. — Értsd: Podjebrád György. (39.)

Küldötte Mátyás királynak: *Flórenczbe:* l. Farkas László, Komlódi Pál, Zalai János; — *Németországba:* l. Goldin János; — *Velenczébe:* l. Kemedi (?) Péter kir. titkár.

Laa (Law) város melletti táborában M. kir. 209. 210. 217. 220. 247.

Lajos bajor herczeg. 182.

Lajos (XI.) franczia király. 64. 130. 335. 367.
Lajos mantuai őrgróf. Értsd: Gonzaga L.
Lajos öttingeni gróf. 401.
Lando Jeromos krétai érsek, pápai követ. 18. 22. 96. 102. 123.
Landroth bajor város. 455.
Lapide (de) György. L. Stein(er) György.
László (V.) király. 16.
Lausitz. 201. 215. 229. 304. 413. 417. 430. 432. 433.
Lausitzi kapitánya M. királynak: l. Lobeni Menyhért, Sternberg Jaroszlav. — őrgróf. L.Mátyás király (czimei).
Lavanti püspök: l. Rüdesheimi Rudolf.
Lázadó magyar főurak. 201. 391. 392.
Ledeniczi Biel(i)ko. 150. (168.) 170. 173. 174.
Legniczi herczeg: Frigyes, M. kir. követe Boroszlóba. 259.
Lengyel király: l. Kázmér. (IV.) — ellen segélyt kér M. kir. a brandenburgi őrgróftól. 263. — elleni háboru. 259. 260. 263. 264. 265. — irányában követendő magatartása Boroszlónak. 259. — jogot formál a magyar trónhoz. 4. — követe Mátyás királyhoz. 64. — támadása Magyarország ellen. 265. — támadása a német lovagrend ellen. 388. 393. 395. 402. 404.
Lengyel királyhoz küldött követei Mátyás királynak: l. Boskovicz Protáz, Rüdesheimi Rudolf. (V. ö. 230. 231. 287.)
Lengyel királylyal béke (egyezség). 80. 294. 297. 298. 302. 352. 357. 360. — szövetkezett a császár. 301. 307.
Lengyel rablók. 83. — rendek (urak és főpapok). 80. 238. 295. 404. — zsoldosok (Sziléziában). 389. 402. 404.
Lengyelek fenhéjázása. 311. 312. — Nyitrán. 271. — támadása Magyarország ellen. 269. 270. 271.
Lengyelország. 369. — a kereszténység védőpajzsa a barbarok ellen. 210. — és Moldva. 210. 212.
Lengyelországba küldetett: Barbo Márk bibornok, pápai legatus. 296.
Lengyelországot el akarja foglalni a török. 83.
Lévai Cseh Péter. L. Cseh (lévai) P.
Liechtenstainer (nikolsburgi) Henrik herczeg. 280.
Liga (olasz). L. Szövetség.
Lignicz. L. Legnicz.
Lippai Henrik cseh főmarsall. 159. 161. 164. 165. 168.
Litvánia. 210.
Litvánok. 311.
Lobeni Menyhért, M. kir. lausitzi kapitánya. 414. 426.
Lobow (felső-lausitzi) város. 304.
Lostorfi Eizinger (Eyzinger) Zsigmond. 280.
Lovasokat kér Mátyás Podjebrádtól. 5.
Lovászmester (fő-): l. Rozgonyi Ozsvát.
Luban (felső-lausitzi) város. 304.
Lutzelburg herczege: l. Mátyás király (czimei).
Lusatia. L. Lausitz.
Lusiczky. 193.
Lőcsén M. király. 297. 299.

Macskakő vár. 63.
Maczedónok. 195.
Magdeburgi Mihály. 223. 224.
Magyar korona. L. Korona (magyar).
Magyarország a kereszténység védbástyája. L. Mátyás király (és Magyarország) a kereszténység v. — a törökök legrégibb és leghevesebb ellensége. 195. — állapota Mátyás trónra léptekor. 48.
Magyarországból követek külföldre. L. Követ.
Magyarországot egyedül terheli a török elleni védelem. (50. 195.) 473.
Mahomet (II.) szultán. 111. 381. 387. 419.
Manfochercyth, vagy Mankochewych. 450. 454.
Mantuai congressusra küldött követei Mátyás királynak: Albert csanádi, Ferencz korbáviai püspök, Frangepán István gr. és (de) Thervisio Simon, (9.) — őr-

gróf: l. Gonzaga Lajos. — őrgrófnál Mátyás király követe: l. Fontana Ferencz.
Marca (de) Péter ferencz-rendi szerzetes, scardonai püspök. 468.
Margit királyleány szentté avatása. 57. 59.
Marini Antal, a franczia király tanácsosa, a lengyel király követe M. királynál. 64.
Mariottus Senilis. 396.
Márk bibornok. L. Barbo Márk.
Márk knini püspök, M. kir. követe a pápánál. 36. 39. 42. 43. 87. 88. 89. 90. 92. 94. 101. 105. 109.
Marsall (cseh): l. Borit(h)a. — (lengyel): l. Ritv(i)ani János.
Marsall (fő-, cseh): l. Lippai Henrik. — (kir.): l. Pálóczi Imre. — (szász herczegé) lásd Sleinitz(er) Haugolt.
Massa-i Bertalan, tudor. 297.
Matscher János. 280.
Mátyás király atyja nyomdokain kiván haladni. 6. 7. 8. — Ausztriából kiüzte Podjebrád Viktorint. 266. 268. — békét szerzett a trónraléptekor zavarokba merült és fenyegetett országnak. 266. — cseh háborut a pápa és császár akaratára inditotta meg. (112. 113. 114.) (264.) 266. 318. — Csehország törvényes ura. L. Csehország törv. sat. — *czimei:* Magyar-Dalmát és Horvátország királya: 9. 10. 14. 15. 139. 140. 144. 146. 150. 155. 159. 163—165. 171. 180. 182. 185. 187. 193. 219. 221. 222. 227. 234. 236. 256. — Magyarok királya (rex Ungarorum): 141. — Magyarország királya: 235. 240. 295. 408. — Magyarország és Csehország királya: 239. 253. 254. 255. 257. 259—272. 275. 281. 283. 285. 287—294. 297—342. 345—387. 394—407. 410—443. 445. 453. 459. —Magyarország, Csehország, Dalmáczia és Horvátország királya: 390. 444. — Magyarország, Csehország, Dalmáczia és Horvátország királya, Szilézia herczege, morva őrgróf: 276. 277. — Magyarország, Csehország, Dalmáczia és Horvátország, királya, Szilézia és Lutzelburg herczege, morva és lausitzi őrgróf: 273. 274. 344. — dicséri Bekensloer Jánost. 81. — dicséri Carvajalt. 6. — dicséri Emo János velenczei követet. 69. 70. — dicséri Raguza város hűségét. 98. — dicséri Szentlászlói Ozsvátot. 94. 102. 139. — dicséri Szilágyi Mihályt. 6. — dicséri Várdai István kalocsai érseket. 56. 100. 101. 104. 105. — dicsőiti Kapisztranói Jánost. 11. — elfogadja a párbajt Podjebráddal. 248. — ellenségeit mint a római kath. egyház (kereszténység) ellenségeit is tekinti. 259. 260. 263. (V. ö. Cseh eretnekek). — Epirótákat kevésre becsüli. 52. 110. 195. — erejét keveseli a török ellen. 50. 195. (V. ö. Segély.) — görögöket kevésre becsüli. 195. 300. — hasonlatossága az oroszlánokkal. 241—243. — házassága. 97. 357. — ifju kora óta küzd a török ellen. 327. — katholikus vallásért (katholikusokért) is küzd a cseh háboruban. 113. 114. 209. 217. 218. 222. 227. 235. 247. 248. 259. 263. 267. (282. 296.) 327. — kegyelem-adásról miként gondolkozik. 32. — kész a cseh király elleni háborura. 112—114. — kész a pápa szolgálatára, védelmére. 336. 386. 420. — kész a török elleni háborura. 88. 105—112. 126. (326.) — kigunyolja a lengyelek fenhéjázását. 311. 312. — királyi méltóságának meg akar felelni. 5. — királyi méltóságát tisztelteben tartatni kivánja. 371. — követei. L. Követ. — közbenjáró. L. e szó alatt. — lovag-módra kiván megmérkőzni Podjebráddal. 248. 249. — lovasokat kér Podjebrádtól. 5. — megfenyegeti Ujlaki Miklóst. 2. — mint cseh király. L. Csehország törv. ura. — mit szivében érez, meg is szokta mondani. 416. — nőket, női becsületet (és gyermekeket) kimélte a (cseh) háboruban. 249. — ország jogait a pápával szem-

ben védi. 224. — ország méltóságát szivén hordja. 55. 92. 100. — önérzete. 110. 177. 371. — pápa érdekeit fegyverrel is kész támogatni (Velencze ellenében). 420. — pártfogásába veszi a cseh kath. rendeket. 205. 206. 207. — az osztrák (elégületlen) rendeket. (275). 277. 278. 279. 280. 281. 288. 289. — rokona: dengelegi Pongrácz János. 40. — salzburgi érsekség várait oltalmába fogadta. 460. — segélyt vár vagy kér a *csehek ellen*: Boroszló várostól. 216. 232. a császártól. 231., cseh és morva katholikus uraktól és városoktól. L. cseh katholikusok Mátyás oldalán; a pápától 214., a *lengyel király ellen:* a brandenburgi őrgróftól 263., *a török ellen:* a katholikus fejedelmektől. 7., a lengyel királytól. 300., a német fejedelmektől. 182. 185. 195. 201. 298. 329. (352.) 353. 354. 473., a pápától. 41. 43. 44. 49. 52. 54. 122. 195. 196. 298. 318. 319. (320.) 328. 337. (V. ö. 87. 106. 111. 331.) — segitette Albert osztrák főherczeget. 16. — sérelmei, melyeket a csehektől szenvedett. L. csehek pusztitásai. — sérelmei, melyeket Frigyes császártól és embereitől szenvedett: 65. 115—122. 153. 358. 362. 363—373. 375. (V. ö. Frigyes császár álnoksága stb.) — sérelmei, melyeket a lengyel királytól szenvedett. 388. 393. (395.) — sérelmei, melyeket a szász herczegektől szenvedett. 254. 255. 281. 286. 290. 293. — sérelmei, melyeket Velenczétől szenvedett. 420—424. — szójátéka a brandenburgi őrgrófhoz irott levelében. 416. — szövetkezni akar a burgundi herczeggel a császár ellen. 367. — török ellen inkább kivánna harczolni, mint keresztények ellen. 308. 345—350. — török elleni hadjáratra meg akarja nyerni a lengyel királyt 300., nápolyi királyt 141., Velenczét 195—200. — török elleni harczot nyugoti (keresztény) ellenségei miatt kénytelen abbanhagyni. (49.) 110. 120. 122. (271. 307. 320.) 329. 345—350. 352. 357. 364. 365. 370. 372. 375. — török elleni harczra egyesíteni óhajtja a katholikus hatalmak (pápa, német, olasz, franczia fejedelmek, Velencze, Lengyelország, moldvai vajda stb.) erejét. 5. 7. 41. (53.) 64. (79. 87. 106. 111. 126. 131.) 141. 182. 185. 194. 197. 200. 297. 300. 313. 324. 326. 328. 331. 333. (354.) 471. (V. ö. Mátyás király segélyt vár stb.) — török elleni működésére hivatkozik a német fejedelmek előtt. 266. 348. — választó fejedelem (mint cseh király). 289. — (és Magyarország) a kereszténység védbástyája (védő-pajzsa), a katholikus egyház (hit) védője. (48. 49.) 87. 105. 106. 109. 125. 126. 210. (319. 321.) 325. 326. 331. 332. 360.

Medici Lőrincz. 436.

Meisseni őrgrófok — a szász herczegek.

Menedék-levél követek részére. 244.

Merész Károly burgundi fejedelem. 335. 342. 367.

Miklós knini püspök, M. király követe Rómában. 196. 199.

Miklós (V.) pápa. 90.

Miklós váczi őrkanonok, kamarás, M. kir. ügyviselője Rómában. 35.

Miklós, Vasas Sz.-Péterről nevezett bibornok. 37.

Mila-i János. 413.

Milanói herczeg: l. Sforza Galeazzo Mária és Sforza Ferencz. — követe Mátyás királyhoz: l. (Griffus) Ambrus, orvos.

Milanói herczegnél Mátyás király követe: l. Fontana Ferencz, Rabensteiner János. (V. ö. 9. l.)

Mil(i)tic(i) Henrik a szász herczegek követe. (379.) 406. 407.

Mischulger Vilmos soproni ispán és kapitány. 115.

Misiaiak. 195.

Mocenigo János velenczei doge. 391. 420. 470.

Modenai herczeg. 85.

Mohammed. (II.) szultán. — L. Mahomet.

Moldva. 210. 211. 266. 318. 349. 355. 359.

Moldvai vajda: István. — követe Mátyás királynál: l. Illés. — a törökök ellen. 313. 317.
Moldvai vajdához küldött követ. L. Követ.
Monyorókeréki Elderbach B. 154.
Moravicza folyó. 356.
Moro Kristóf velenczei doge. 25. 42. 50. 51. 56. 61. 69. 76. 77. 84. 96. 98. 104. 114. 118. 128. 134. 194. 197. 198.
Morva kapitány: l. Zeleni (Seleni) János. — őrgróf. L. Mátyás király, Podjebrád György cseh király és Ulászló cseh király. — urak 152. 202. 225.
Morvák és csehek pusztításai, — Mátyás oldalán a cseh háborban stb. L. Csehek (és morvák).
Morvaország. 144. 146. 147. 150. 158. 160. 168. 170. 171. 179. 180. 181. 187. 188. 209. 210. 217. 220. 312. 320. 332. 346. 389. 402. — főkapitánya: l. Podjebrád Viktorin.
Morvaországban Mátyás király. 216. 218. 219. 240. V. ö. az egyes morvao ági városok (pl. Brünn, Olmütz, Znaim stb.) a. külön is.
Münsterberg herczeg: l. Podjebrád Viktrin.

Nádor az ország rendes birája világi ügyekben. 224.
Nagy-Szombatban Mátyás király. 159. 160. 162. 164. 166. 177. 188.
Nándor-Fejérvár. 45. 82. 83. 100. 382. — megvivása. 12. — vidékének védemét a kalocsai érsekre bizta a király. 100.
Nándor-Fejérvárt M. király. 322. 323. 324.
Nápolyba küldött követe Mátyás királynak: l. Rüdesheimi Rudolf boroszlói püspök.
Nápolyi érsek: l. Karaffa Olivér bibornok.
Nápolyi király: l. Ferdinánd. — követei: l. (de) Corcullis Benedek; a császárhoz és Mátyás királyhoz: Garcia(s) Bethes; Mátyás királyhoz: Roverella Florius; Rómába: Anellus Archamonius. — magyarországi követéhez levél Mátyás királytól. 333.
Nápolyi trónvillongások. 35.
Nászkövetség Nápolyba. 340.
Natoliai (natuliai) basa. L. Anatoliai.
Neiszei congressus. 287.
Nemecz vár. 355.
Német fejedelmeket a császár pusztításainak megakadályozására kéri Mátyás király. 299.
Német fejedelemhez (általában) irott levél. 181. 265. 297. — küldött követei M. királynak: lásd Pálóczi Imre és Stein(er) György.
Német lovagrend. 393. 395. 402. 404. 419. — szekérvár-felállító. 213. — Ujhelyen III. Frigyes császár. 280.
Németország. 52. 110. 189. 195. 310. 327.
Németországba küldetett: Barbo Márk bibornok, pápai legatus. (L. e néven.)
Németországból fegyverek és hadiszerek. 121. 156.
Németországi fejedelmekhez Mátyás király követe: l. Pálóczi Imre, Stein(er) György. — Mátyás király küldötte: l. Goldin János.
Németországot el akarja foglalni a török. 83.
Nidastroi csata. 35.
Nikolsburgi Liechtenstainer Henrik hg. 280.
Nissa. 441.
Norinberg. L. Nürnberg.
Novum Zolium. L. Beszterczebánya.
Nők, gyermekek és női becsület kimélése a háboruban. 245. 250.
Nürnberg város. 183. 186. 189. 352. 374.
Nürnbergben köttetett szövetség a császár, a cseh és lengyel király közt. 301.
Nürnbergi birodalmi gyülés. 182. 185. 200. — várgróf: a brandenburgi őrgróf.
Nyilak behozatala Németországból. 152. 156.
Nyitra melletti táborában M. kir. 264. 265.
Nyitrai püspök: l. Albert, Döbrentei Tamás. — püspökség. 37. 93.
Nyitrán a lengyelek. 271.
Nyulak szigete. 58. (59.)

Ober-Lausitz. 304. (V. ö. Lausitz.)
Odera m. Frankfurt. L. Frankfurt.
Ófalvi congressus. 287.
Ofen. L. Buda.
Olasz fejedelmeknek és városoknak irott levél. 10. (L. az egyes helynevek szerint is.)
Olaszok, Olaszország. 35. 85. 157. 310. 312. 423. 469.
Olaszországba küld a király bevásárlás végett. 340. 436.
Olaszországban a béke helyreállítása kivánatos. 469.
Olaszországi fejedelemhez, városokhoz küldött követ. L. Követ.
Olaszországot el akarja foglalni a török. 83.
Oláh vajdák: l. Bazarád, Drakula.
Oláhok a kenyérmezei ütközetben. 450. 454.
Oláhország. 78. 210. 266. 318. 355. 450. 452. 454.
Olmütz város. 147. 152. 207. 216. 217. 218. 220. 292. 406. 417. 418. 437.
Olmüczben Mátyás király. 231. 232. 234. 235.
Olmüczi congressus. 427. 432. 439. 440. 442. 443. — püspök: l. Boskovicz Protáz. — püspökség. 220.
Onoltzpach. L. Anspach.
Oroszlánok Flórenczből. 241.
Oroszok. 311.
Oroszország (Kis-). 210.
Orsini bibornok. 29.
Országh (gúti) Mihály (nádor). 159. 161. 165.
Országgyülések. 20. 21. 22. 69. 97. (154.)
Országnagyok tanácsa. 20. 28. 30. 81. 94. 138.
Orvosok: l. Fontana Ferencz, Griffus Ambrus.
Orvost kér Mátyás kir. Frigyes brandenburgi vál. fejedelemtől. 239.
Osl(-fi, asszonyfalvi) László soproni ispán és kapitány. 63. 115.
Osztrák főherczegek: l. Albert, Frigyes (császár), Zsigmond. — rendek és urak. 20. 204. 277. 278. 280. 281. 288. (V. ö. Ausztria.) — rendek fizessék a hadi kárpótlást Mátyás királynak. (428.) 434. 462. — rendek sérelmei, melyeket (III.) Frigyes császártól szenvedtek. 278.
Ottó rajnai pfaltzgróf, bajor herczeg. 438.
Ottocsáczi püspök: Antal vagy Balázs atya. 132.
Ó-Zólyom. L. Zólyom (Ó).
Ozia királya. 107.
Ozsvát (Szentlászlói) zágrábi püspök. L. Szentlászlói Ozsvát.
Összejövetel terveztetik a császár és Podjebrád közt. 15.
Öttingeni gróf: l. Lajos.

Padua város. 134.
Pál (II.) pápa. 61. 73. 74. 76. 81. 87. 91. 93. 95. 99. 101. 105. 112. 116. 122. 123. 124. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 189. 208. 223. 237. 266. (V. ö. 29. 61.)
Palatinus (lengyel). l. Ritviani Derszló.
Pálóczi Imre (magyar) kir. főmarsal, Mátyás király követe a német fejedelemhez. 276. 277.
Pálosok védnökéül Barbo Márk bibornokot óhajtja Mátyás király. 315.
Panian. (Vitovecz János). 28. 46.
Pannonhalmi apátság. 28. 38.
Panwicz. 253.
Pápa a törökkel kötendő béke ellen. 124. — biráskodása magyar ügyekben. 237. 338., világi vonatkozású ügyekben. 223. 224. — buzdítja Mátyás királyt a cseh király ellen. 113. — buzdítja Mátyás királyt a törökök ellen. 106. 125. 325. 332. — cseh királylyá nyilvánította Mátyás királyt. 264. 378. — érdekeit fegyverrel is kész támogatni (Velencze ellenében) Mátyás király. 420. — és császár a kereszténység fejei. 248. 310. — (és császár) akaratára indította meg a háborut Mátyás király a csehek ellen. (112. 113. 114.) 266. 318. — és Podjebrád Gy. 127. — és Velencze. 420. — hadjáratot tervez a török ellen. 53. — iránti hódolata Podjebrád Gy.-nek. 8. — követet küldött a boszniai királyhoz. 34. — (uj) üdvözlése. 89.
Pápai követ tájékozott a magyar ügyekben. 123.

Pápai legátusok: l. Aragoniai János bibornok, Barbo Márk bibornok, Capranica Angelo rietii bibornok-püspök, Capranica Domonkos bibornok, Lando Jeromos krétai érsek, Roverella Lőrincz, Rüdesheimi Rudolf lavanti püspök, Veronai Gábor egri püspök, bibornok.
Pápák: l. Calixtus (III.), Eugen (IV.), Miklós (V.), Pál (II.), Pius (II.) és Sixtus (IV.).
Pápánál Mátyás király követei. L. Rómában.
Pápától segélyt vár (vagy kér) Mátyás király a cseh háborura. 214. — a török elleni háborura. 41. 43. 44. 49. 52. 53. 54. 122. 195. 196. 298. 318. 319. (320.) 328. 337. (V. ö. 87. 106. 111. 331.)
Papok világi szerepe. L. Főpapok v. sz.
Párbajt ajánl Mátyásnak Podjebrád Gy. 244. Mátyás elfogadja. 248.
Passau. 455.
Patronatus joga a magyar királynak. 77. 103. 107. 108. 109. 468.
Paumkircher András. 179.
Pavia grófja: a milanói fejedelem.
Pécs város. 60.
Pécsi püspök: l. János (Pannonius). — prépost: l. Bekensloer János, Hantó György.
Pécsváradi apátság. 94. 136. — apátságot kapja Bekensloer J. 31.
Perchtoldsdorf vár és város. 121.
Pesti polgárok. 144.
Péterváradján M. király. 43. 318. 319.
Pettau. 448.
Pius (II.) pápa. 23. 26. 31. 32. 35. 36. 41. 42. 45. 52. 53. 55. 57. 59. 60.
Plaueni Henrik. 255. 257. 262. 285. 290. 291.
Podjebrád György cseh király, morva őrgróf. 1. 2. 3. 4. 8. 9. 10. 14. 15. 39. 112. 113. 121. 127. 144. 145. 155. 158. 161. 164. 165. 166. 171. 178. 180. 181. 187. 200. 201. 202. 221. 222. 226. 231. 235. 244. 266—269. (L. Cseh király. a. is.)
Podjebrad Viktorin münsterbergi herczeg, glaczi gróf, Morvaország főkapitánya. 39. 144. 146. 149. 150. 162. 163. 166. 168. 172. 179. 180. 187. 193. 203. 221. 222. 225. 226. 240. 246. 247. 266—269.
Podmaniczki Balázs. 201.
Pohárnok (fő-, osztrák): l. Potendorfer György.
Polennck(er) Kristóf. 294.
Polkenhain vár. 217.
Pomerániai herczeg: a brandenburgi őrgróf.
Pongrácz (dengelegi) János érd. vajda 40.
Posztupiczi Kosztka Albert. L. Kosztka (p.) Albert.
Potendorfer György osztr. főpohárnok. 280.
Pozsony város. 351.
Pozsonyban Mátyás király. 152. 153. 155. 159. 206. 208. 236. 258. 279. 281. 283. 286. 353. 444. 445. 448. 449.
Pozsonyi egyetem al-kanczellárja: Schőnberg György pozsonyi prépost. 236. — ispán: alsó-lendvai Bánfi Miklós. 237. — polgárok. 121. — prépost: l. Schőnberg György.
Prága. 170. 179. 267. 269.
Prebussi és Sageni (Sagani) János hg. M. kir. követe Boroszlóba. 259. (L. János s. herczeg.)
Pressla. L. Boroszló.
Prosper catmai püspök. 442.
Proszniczi (Proztha-i) vagy Pruisz János váradi püspök, M. kir. tanácsosa és titkára. 361. 362. 455. — követe a szász herczegekhez. 445.
Protáz olmüczi püspök. L. Boskovicz Pr.
Prutenorum ordo. L. Német lovagrend.
Puchaimer Hertvid osztr. fő-étekfogó. 280.
Puskák behozatala Németországból. 152. 156.

Rabensteiner (risenburgi) Henrik. 262. 281. 291. 293. — János visegrádi prépost, M. kir. követe a milanói herczeghez. 284. — Vilmos (Risenburgi) cseh kir. követ. 244.
Ráczország. L. Szerbia.
Radkersburg (Regede) vár. 154.
Raguza város. 52.

Raguzai János. 202. — kereskedők. 98. 139. 140.
Rajnai pfaltzgrófok: l. Albert, Lajos és Ottó bajor herczegek.
Rakospurg (Regede) vár. 154.
Ratisbona. L. Regensburg.
Ravennai érsek: l. Roverella Bertalan, bibornok.
Regede vára. 154.
Regensburgból hozatott hadiszerek. 152. 156.
Relwing János freibergi polgár. 306.
Renetzhauser Jakab, M. kir. követe a schweiczi köztársasághoz. 390. 444.
Rhodope. 111.
Rietii bibornok-püspök: Angelo Capranica. 89.
Risenburgi (risemburgi) Rabensteiner H. — L. Rabensteiner.
Ritv(i)ani Derszló lengyel palatinus és szandomiri kapitány. 80. — János lengyel marsall. 80.
Robohar (Rohrbach) János császári kapitány. 115.
Rodusi lovagok. 133.
Rohr Bernát salzburgi érsek. 275. 448. 456. 460.
Ro(h)rbach (Robohar) Hans császári kapitány. 115.
Ro(h)rer Albert. 280.
Rómában Mátyás király követei: l. Bajoni István, Hantó György, János pécsi püspök (Janus Pannonius), Márk knini püspök, Miklós knini püspök, Rozgonyi János, Vetési Albert veszprémi püspök és Vezsenyi László. — a nápolyi király követe: l. Anellus Archamonius.
Római congressus (a török elleni háborura). 41.
Romaniai basa. 356. 360.
Roueni bibornok-püspök: D'Estouteville Vilmos. 119.
Roverella Bertalan bibornok, ravennai érsek. 341. — Florius, M. király római ügyvivője. 465. 467., a nápolyi király követe M. királynál. 316. — Lőrincz ferrarai érsek, pápai legatus 294.
Rozgonyi János, M. király követe a pápához és Velenczébe. 70. 73. 74. 75. 76. 77. 82. 104. — Ozsvát lovászmester, M. király követe a cseh királynál. 10.
Rukhendorfer Farkas 280.
Ruprecht kölni érsek, választófejedelem. 471.
Rüdesheimi Rudolf, lavanti (később boroszlói) püspök, pápai legátus. 206. 215. 227. 235. 340. 380. 389. 393., M. király követe Nápolyba. 340. a lengyel királynál. 389. 393. 419.

Sachi bég. 333.
Sagani herczeg: l. János.
Salzburg város. 459.
Salzburgi érsekek: l. Rohr Bernát., (Beckensloer János). — érsekség várai. 460. — káptalan. 458.
Sancta Maura (de) Lénárt. 84.
Scardonai püspök: de Marca Péter. 468.
(Schőnberg) György pozsonyi prépost, M. király követe a császárhoz. 22. — a szász herczeghez. 236.
Schőnberger Bernát. 292.
Schwanbergi Bohuslav, M. kir. cschországi főudvarmestere. 351.
Schweiczi köztársaság. 342. 367. 441. 444.
Schweiczi köztársasághoz Mátyás király követei: l. Renetzhauser Jakab és Steiner György.
Scythia. 195.
Seborvost kér M. kir. Frigyes brandenburgi vál.-fejedelemtől. 239.
Segély Mátyás királynak háborura. L. Mátyás király segélyt vár stb.
Segély-pénzzel (németországi, a török ellen) a császár tervei. 352. 353.
Segnia (Zengg) város. 330.
Segniai kapitány. 470.
Seleni (Zeleni) János morva kapitány. 436.
Sérelmek. L. Csehek, Frigyes császár, Mátyás király, Osztrák rendek és Szász herczegek a.
Sewsenekger György. 280.
Sforza Ferencz milánói herczeg. 9. 97. — Galeazzo Mária milanói herczeg. 284. 323.
Sixtus (IV.) pápa. 271. 315. 316. 317. 324. 331. 334. 335. 337. 358. 361. 386. 395. 422. 449. 460. 464. 468.
Sleinitz(er) Haugolt, szász herczegi fő-marsall. 305.

Slick Mátyás. 255. 257. 258. (290.)
Slieben-i Liborius. 413.
Sopron vár és város. 62. 63. 65. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. — felé vonul a király. 283.
Sopronban Mátyás király. 294.
Soproni ispán és kapitány: l. Mischulger Vilmos, asszonyfalvi Osl(-fi) László, Török (enyingi) Ambrus.
Spilnberg. 150.
Stájer urak. 204.
Starhemberg Ulrik és János. 260.
Stein(er) György M. kir. tanácsosa és követe a német fejedelmeknél. 265. 273. 276. 277. 285. 287. 292. 305. 323. 433. 435., — a schweiczi köztársaságnál és a burgundi fejedelemnél. 342. 344. 345. 367. 413.
Stellis (de) Zdenko. L. Sternberg(er) Z.
Sternberg(er) János. 230. — Jaroszlav. 235., Mátyás kir. kapitánya Lausitzban. 253. 254. 255. 294. — Máté. 143. 144. 145. 146. 149. 150. 162. 166. 167. 168. 169. 170. 173. 174. 175. 176. — Zdenko, M. kir. kapitánya. 225. 241.
Stettini herczeg: a brandenburgi őrgróf.
Stiria (herczegség). 275.
Stiriai herczeg: l. Frigyes császár. — urak. 204.
Stokhamer Bernát. 280.
Strasnicz. 170.
Strasniczi egyezség. 4.
Sweidnitz herczegség. 217.
Syria. 195.
Szabács vár. (271.) 349. 354. — alatti táborában M. király. 330. 333. 334. 335.
Szakolcz vasmegyei falu. 154.
Szandomiri kapitány: Ritv(i)ani Derszló. 80.
Szapolyai Imre. 338., Bosznia kormányzója. 83., vránai perjel. 133. — István Szilézia kapitánya. 427.
Szaraczénok. 110.
Szárazon Velencze a török ellen. 196. (197.) 198.
Szász herczeg: l. Albert, Erneszt és Vilmos. — követe: l. Mil(i)ticz(i) Henrik. — sérelmei, melyeket Mátyás királytól szenvedett. 291. 293.
Szász herczegekhez Mátyás király követei: l. Pálóczi Imre, Proszniczi (Pruisz) János váradi püspök, és Stein(er) György.
Szász herczegekkel egyesség és barátság. (258.) 261. 262. 283. 304.
Szász herczegektől hübéri esküt követel M. kir. 377.
Szász (herczegi) fő-marsal: Sleinitz(er) Haugolt. 305.
Szatán Mátyás király. 63.
Száva folyó. 69. 334. 355.
Szávánál magyar csapatok. 270. — török vár. 271. — révek. 46.
Szeben (Kis-) város. 238.
Szécsi Dénes eszterg. érsek. 22. (55. 103.) — Miklós vasmegyei birtokos. 154.
Szegedi országgyülés. 69.
Szegszárd város melletti táborban a király. 101.
Szekérvárak. 213.
Széki apátság. 28. 37. 38.
Szendrő vár. 83. 355. 356. 359. 382.
Szent- Angyalról czimzett bibornok: l. Carvajal János.
Szent-Bernát ereklyéi. 11.
Szentgyörgyi és Bazini grófok. 31. — János gr., M. kir. követe Boroszlóba. 259. — János és Zsigmond gr. 121. 201. 202.
Szent Istvánra és korára hivatkozik a pápa. 108.
Szent-László király (sirjának) káptalana Váradon. 37.
Szentlászlói Ozsvát zágrábi püspök. 93. 101. 137.
Szent Márkról nev. bibornok (később II. Pál pápa). (29.) 61. és l. Barbo Márk.
Szent-Mártoni apátság. L. Pannonhalmi apátság.
Szent-Szábai herczeg: l. Vukcsics István.
Szentszék (római) biráskodása magyar ügyekben 237. 338. — világi vonatkozású ügyekben 223. 224.
Szentté avatása Kapisztranói Jánosnak. 59. — Margit királyleánynak. 56. 58.
Szepességen tárgyalások a lengyel királylyal. 286.

Szerbia. 45. 46. 49. 78. 83. 355.
Szerencsekivánatok. 1. 88.
Szerződés-szegése a cseh királynak. 345. 348.
Sziczilia királya. L. Nápolyi király.
Szilágyi Mihály erd. vajda török fogságban. 18. — kormányzó 6.
Szilézia. 150. 215. 228. 229. 240. 259. 287. 332. 346. 348. 354. 374. 388. 402. 404. 412. 418. 433. (L. főleg Boroszló városnál is.) — herczege. (L. Mátyás király czimei.) — kapitánya: Szapolyai István. 427.
Szkander bég. 110.
Szkender bég. 450. 454.
Szlavónia. L. Tótország.
Szokovasz vasmegyei falu. 154.
Szőllősi Pál kir. kanczelláriai jegyző (titkár). 71.
Szövetség a császár, a cseh és lengyel királyok közt. 301. — az olasz államok közt a pápa és a nápolyi király ellen. 422. 423. 424. — (terve) a burgundi fejedelem és Mátyás közt a császár ellen. 367.
Szövetségi okiratok. 292.
Sztrigo a Muraközben. 224.
Szultán (török): l. Mahomet (II.) — követe Mátyás királyhoz: l. Gel bég.
Szultánhoz küldött követe Mátyás királynak: l. Dóczi Péter.

Táborban Mátyás király Bród mellett. 249. — Drávai révnél 112. 114. 115. — Kosztolán vár alatt. 181. 183. 186. — Laa (Law) mellett. 209. 210. 217. 220. — Nyitra mellett. 264. 265. — Szabács vár alatt. 330. 333. 334. 335. — Szegszárd város mellett. 101. — Trautmansdorf mellett. 374. — Trebics mellett. 221. 222.
Tamás boszniai király. 32.
Tamás (Döbrentei). L. Döbrentei Tamás.
Tamfeld (Teinfalt, von Lutzko) Hinko császári kapitány. 115. 116.
Tanácsosok (kir.) 75. — l. (Hantó) György pécsi prépost, Jeromos briegi dékán, Prosznitzi (Pruisz) János váradi püspök, Stein(er) György.
Tárgyalások. L. Alkudozások és Béke a.
Tatárok. 212. 270. 311.
Tehenstainer Bernát. 280.
Teinfalt Hinko. L. Tamfelt.
Telegdi János Flórenczből oroszlánokat hoz Mátyás királynak. 242. 243.
Téli hadjárat Boszniában. 47.
Templariusok prépostsága Glogonczán. 28.
Tengeren a török ellen Velencze. 195. (197.) 198.
Tengeri kereskedés. 99. 140. 470.
Teopolnecz vasmegyei falu. 154.
Thansini (Thanczini) János krakkói bán. 80.
Thawatzaw melletti tábor. 240.
T(h)elcz város. 219.
Thervisio (de) Simon (Trevisoi) esztergomi kanonok, M. kir. követe a mantuai congressusra. 9.
Thomasiis (de) Péter, Velencze követe. 7. 51.
(Thuz János) kir. főudvarmester, M. kir. követe a cseh királyhoz. 180.
Tinnini püspök. L. Knini püspök.
Tinnacher György. 280.
Tirnstainer Bernát. 280.
Titkárok (kir.): l. Goldin János, Kemedi (?) Péter, Prossnitzi János váradi püspök, Szőllősi Pál.
Tolnai országgyülés. 66.
Tolnán Mátyás király. 136.
Toppler Zsigmond. 280.
Topuszkai apát: Eustachius atya. 133.
Tótországban (Vitéz) János váradi püspök. 20.
Tótországi Dombró város. 49.
Török (enyingi) Ambrus soproni kapitány. 62. (65.)
Török a Száva partján várat (Szabács) épített. 271. — Alsó-Magyarország ellen készül. 82. — bégek és basák. 45. 333. 356. 360. 381. 382. 450. 454. — Csehországot is el akarja foglalni. 83. — cselszövényei. 78. 86. 195. — egyesíteni óhajtja Mátyás király a katholikus fejedelmeket. L. Mátyás király török elleni. stb. — ellen fog

harczolni Giskra János. 21. — elleni hadjárata az erd. vajdáknak. 18.. (V. ö. kenyérmezei diadal.) — elleni hadjárata Mátyás királynak. 45—50. 317. 324—335. 354—361. 364. (V. ö. Kenyérmezei diadal.) — elleni hadjáratra gyüjtött pénz. 122. — elleni hadjáratra készül (hadjáratot tervez) Mátyás király 5. 39. 40. 42. 44. 53. 54. 64. 66. 111. 122. 128. (141.) 152. 155. (182. 186.) 194—200. (295. 297.) 300. 310. 316. 329. 330. 337. (V. ö. 8. 105—112. 126.) — ellen hadjáratra segély. L. Mátyás király segélyt vár. — ellen hadjáratra serkenti Mátyás király a lengyel királyt 300., a nápolyi királyt 141., Velenczét 195—200. — ellen István moldvai vajda. 313. 317. — ellen tervezett harczot nyugoti (keresztény) ellenségei miatt kénytelen abbanhagyni Mátyás király. L. Mátyás király török ellen stb. — elleni védelmet is vezeti egyházmegyéjében a kalocsai érsek. 464. — Epirus ellen. 52. — Európát akarja elfoglalni. 6. — foglyok. 84. — fogságban Szilágyi Mihály. 18. — Horvátországban. 381. — készülődései, a részükről fenyegető veszély. 6. 36. 40. 41. 54. 82. 83. 93. 100. 195. 196. 198. 199. 298. 318. 326. 354. 364. 391. 392. (464. 465.) 469. 471. — legrégibb és leghevesebb ellensége a magyar. 195. — Nándor-Fejérvár ellen. 12. — Raguza ellen. 53. — Segnia vidékén. 330. — szultán: l. (II.) Mahomet. — szultán béke-ajánlatai és a törökkel való béke-ügy. L. Béke. — szultán követe Mátyás királyhoz: l. Gel bég. — szultánhoz küldött követe M. királynak: l. Dóczi Péter. — támadásai a mellék-tartományok ellen. L. Bosznia, Dalmáczia, Moldva, Oláhország, Szerbia.
Törökhöz pártolt a bosnyák király. 32. — pártoltak az oláhok, moldvaiak stb. 266.
Törökkel béketárgyalások. L. Béketárgyalások. — békét óhajtanak a keresztény fejedelmek. 469.
Töröknek várakat stb. engedett át Velencze. 471.
Trautmansdorf melletti táborában M. kir. 376.
Trebics melletti táborában M. király. 221—225. 228.
Trencsényben M. király. 295. 303.
Trevisoi Simon. L. Thervisio (de).
Troppaui congressus. 287.

Udvarmestere (fő-, csehországi) M. királynak: l. Schwanbergi Bohuslav.
Udvarmesterek (fő-, kir.): L. laki Thuz János és Vezsenyi László.
Ujhely város. L. Német-Ujhely.
Ujlaki Miklós erdélyi vajda. 1.
Ulászló cseh király, morva őrgróf. 301. 308. 309. 345. 348. 408. 411. 417. 437. 440. 442.
Ulrik mester, szekérvár-felállító. 213.
Uszon Haszan (Ussonhassan) perzsa fejedelem. 298. 300. 326.
Uzsora. 463.
Üdvözlése a pápai követnek. 22.
Ügyvivője *Rómában* Mátyás királynak: l. Miklós váczi őrkanonok és Roverella Florius.

Vácz városban Mátyás kir. 21. 22.
Váczi őrkanonok: Miklós. 35. — püspök: Vincze, Mátyás király követe a cseh királyhoz. 8.
Választó-fejedelem: Mátyás király. 289. (V. ö. Csehország törvényes ura stb.) — Választófejedelmek. 239. 298. 375. 398. 430. 473.
Valentinianus. 109.
Váltság, török fogságból. 19.
Vám külföldi czikkektől. 152. — a Dunán. 352. 357. 358.
Váradi püspökök: l. Bekensloer János, Proztha-i (Proszniczi, Pruisz) János, szrednai Vitéz János. — püspöki szék. 28. 208. 209. — prépost: l. Vitéz János. — (Sz.-László) káptalan alapítása. 37.
Vár (török) a Száva folyónál. 271.
Várai Bibersteini Jánosnak. 395.
Várak: l. Csáktornya, Ellbogen, Fraknó (Forchtstein), Garity (Garigh), Jajcza, Kosztolány,

Kőszeg, Macskakő, Nándor-Fejérvár, Nemecz, Perchtoldsdorf, Pétervárad, Polkenhain, Radkersburg (Regede, Rakosburg), (Spilnberg), Szabács, Szendrő, (Sztrigo), Trebics, Zwethlo. — Boszniában, a török határszélen. 34, 387.
Várakat engedett át Velencze a töröknek. 471.
Várdai István kalocsai érsek, kir. főkanczellár. 28. 44. 91. — bibornoksága. 56. 62. 91. 99. 104. 105. 131.
Városok: l. Anspach (Anoltzpach), Bács, Bártfa, Bautzen, Bécs, Beszterczebánya, Boroszló, Bród, Brünn, Buda, Buda-Felhévviz, Cremona, Csáktornya, Diós-Győr, Dombró, Drezda, Drinápoly, Eger, Ellbogen, Entzestorff, Esztergom, Fiume, Flórencz, Frankfurt, Freiburg, Görlitz, Grácz, Gyöngyös, Győr, Histropolis (Pozsony), Iglau (Jajcza), Kaffa, Kamencz, Kassa, Kis-Szeben, Konstantinápoly, Korneuburg. Körmöcz, Kőszeg, Krossen, Laa (Law), Landroth, Lobow, Luban, Lőcse, Nagy-Szombat, Nándor-Fejérvár, Nápoly, Neisze (Nissa), Német-Ujhely (Bécs-Ujhely), Nürnberg (Norinberg), Nyitra, Olmücz, Padua, Pécs, (Perchtolsdorf), Pétervárad, Pettau, Pozsony (Histropolis), Prága, Raguza, Róma, Salzburg, Segnia (Zengg), Sopron, Strasnicz, Szabács, Szata. Szekszárd, T(h)elcz, Tolna, (Trautmansdorf), Trebics, Trencsény, Troppau, Vácz. Velencze, (Vischau), Zengg (Segnia), Znaim, Zólyom (Ó-).
Vasas-Sz.-Péterről nev. bibornok: l. Miklós.
Vasvármegyei helységek. 154.
Védbástyája a kereszténységnek. Lásd Mátyás király a kereszt. védb.
Végvárakban magyar főurak. 78.
Velcsek (Velchek) László. 225.
Velencze. 312. 327. 335. 450. 455. — a török ellen tengeren és szárazon. 195. 196. (197.) 198. — az Adrián. 98. — békélni akar a törökkel. 124. — és Bosznia. 114. — és a pápa. 420. — megbékélt a törökkel. 471. — szivesen fogadta a magyar követeket. 96. — várakat engedett át a töröknek. 471.
Velenczében Mátyás király követei: lásd Hantó György, János (Janus Pannonius) pécsi püspök, Rozgonyi János és Vezsenyi László. — Mátyás király küldötte: l. Kemedi (?) Péter. — milanói herczeg követe. 7.
Velenczei dogék: l. Moro Kristóf, Mocenigo János. — kapitány: l. Agamemnon. 85. — követ Mátyás király hadjáratain és a szegedi országgyülésen. 69. 70. 74. — követ Magyarországban fogságba esik. 51. — követek (Mátyás királynál): l. Baduario Sebestyén, Diedo Péter, Emo (Aymo) János, Giustiniani (Justinianus) Ferencz, Thomasius (de Thomasiis) Péter és Venerio Ferencz. — patricius: Aymo János. (128.) — polgár: Bani Miklós. (134.) — származású II. Pál pápa. (61.)
Vendek herczege: a brandenburgi őrgróf.
Venerio Ferencz, velenczei követ M. királynál. 194.
Veronai Gábor egri püspök, bibornok. 319. 332. 334. 338. 406. 425. 429.
Veszprémi egyházmegye. 94. 102. — püspök: l. (Vetési) Albert.
Vetési Albert veszprémi püspök M. kir. követe Rómában. 295.
Vezsenyi László kir. főudvarmester, Mátyás kir. követe Rómába. 23. 24. 25. 27. 35.
Viktorin. L. Podjebrád Viktorin.
Világi ügyek elébb valók az egyháziaknál. 18. — vonatkozású ügyekben a Szent-szék birás-kodása. 223. 224.
Vilmos szász herczeg. 273. 274. 277. 285. 292. 304. 348. 380.
Vincze váczi püspök M. kir. követe a cseh királyhoz. 8.
Vischauban M. király. 240. 241.
Visegrádi prépost: l. Rabenstainer Vilmos.
Vitéz (szrednai) János váradi püspök. 20. 22. 38. 241., Mátyás kir. követe a cseh királyhoz 10., a császárhoz 17. 20. 21., zágrábi püspökké kineveztetése.

26. 27. 29. 30., — esztergomi érsek. 76. 77. 81. 126. 127. 146. 149. 151. 167. 168. 169. 170. 171. 173. 174. 179. 194. 200. 201. 237. 240. 241. 272. — Mátyás király követe a császárhoz. 241.
Vitéz János váradi prépost. 362.
Vitovecz János l. Panian.
Vladiszlói püspök: l. Jakab.
Vránai perjel: l. Szapolyai Imre. (133. 134.)
Vukcsics István szent-szábai herczeg és fiai. 142.
Wartenburgi Herman cseh királyi követ. 244.
Weitmühl-i Benes, cseh kir. követ. 244. karlsteini várgróf. 408. 440.
Weisspriacher Zsigmond fraknóvári kapitány. 67.
Wizowiai kolostor. 170.
Wratislaw város. L. Boroszló.

Zágrábi egyházmegye. 133. — elmozditott kanonok ügye. 44. — püspök helyzete a törökkel szemben. 94. 102. — püspökök: l. Csupor Demeter, Döbrentei Tamás, Szentlászlói Ozsvát. — püspökség. 26. 27. 28. 29. 30. 36. 93. 95. 136.
Zalai János, M. király küldötte Olaszországba. 340.
Zapolyai. L. Szapolyai.
Zarvieszki (lengyel) család. 238.
Zata. L. Szata.
Zcerwest. (Zerbst.) 273. 274.
Zcauch ura: l. Klunni János.
Zeleni (Seleni) János morva kapitány. 436.
Zeng. L. Segnia.
Zenggi grófok: a Frangepán-ok.
Zerbst. 273. 274.
Zittau (felső-lausitzi) város. 304.
Zkender bég. L. Szkender.
Znaim város. 223. 226.
Znaimban Mátyás király. 220. 253. 255. 256. 257.
Zólyom (Ó-) városban Mátyás király. 431.
Zólyomi Benedek. 26.
Zwethlo vár. 143.
Zwoys, morva ur. 225.
Zsigmond király zsinatai. 311.
Zsigmond osztrák főherczeg. 234.
Zsinatok. 107. 108. 311. 335.
Zsoldosok. 4. 388. — fizetése. 463.

Igazítandók:

A 95. lapon a 69. sz. oklevél rubrumában: boszniai helyett: *zágrábi*, — a 137. lapon pedig a 103. számu oklevélben: *győri* olvasandó.

I-11
150/7125
III 1891

DB
931
A4
1893
kot.1

Mátyás I, Corvinus
Mátyás király levelei

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY